

WOJEWÓDZTWO
MAŁOPOLSKIE

2025

Województwo Małopolskie 2025

Urząd Marszałkowski
Województwa Małopolskiego
Kraków 2025

Opracował zespół pracowników Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego,
Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie oraz Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Krakowie.

Opieka merytoryczna:

Rafał Poniewski – zastępca dyrektora Departamentu Rozwoju Regionu
Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego

Redakcja:

Magdalena Danek

Adres redakcji:

Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
Departament Rozwoju Regionu
30-552 Kraków, ul. Wielicka 72
tel. (+48) 12 29 90 900
www.malopolska.pl

Skład publikacji:

Oficina Wydawnicza Pegaz | www.epegaz.pl

Druk:

ZAPOL Sobczyk sp.k.

ISSN:

1730-9301

Nakład: 300 egz.

Przy publikowaniu danych z raportu *Województwo Małopolskie 2025* prosimy o podanie źródła.

Publikacja dostępna także w wersji elektronicznej
dla osób z niepełnosprawnościami pod adresem: www.malopolska.pl

MAŁOPOLSKA
wyróżnienie specjalne
Europejski Region Przedsiębiorczości 2024

Szanowni Państwo,

oddaję w Państwa ręce cykliczny raport pn. *Województwo Małopolskie* – podsumowanie roku, w którym nasz region po raz kolejny udowodnił, że potrafi łączyć tradycję z nowoczesnością, lokalną energię z globalną perspektywą. Małopolska nie zwalnia tempa. Rozwija się dynamicznie, z poszanowaniem wartości, które zawsze stanowiły o jej sile – współpracy, przedsiębiorczości i wspólnotowości.

Rok 2024 przyniósł nam wiele powodów do zadowolenia. Należą do nich nowoczesne inwestycje transportowe, m.in. ukończenie budowy kolejnych odcinków drogi S7 i Północnej Obwodnicy Krakowa, obwodnice w ciągach dróg wojewódzkich, podpisanie umowy na dostarczenie nowych pociągów czy uruchomienie kolejnych tras w zakresie Małopolskich Linii Dowozowych. Dzięki tym projektom podróżowanie po Małopolsce staje się coraz szybsze i wygodniejsze. Rekordowe ponad 11 mln pasażerów obsłużonych w ciągu roku w Kraków Airport to z kolei symbol otwartości regionu i jego rosnącego znaczenia w Europie.

Miniony rok oznaczał także czas stabilnego rozwoju gospodarczego – ponad 499 tysięcy przedsiębiorstw, ponad 10-procentowy wzrost PKB w cenach bieżących, imponujące wpływy z turystyki i wzrost wynagrodzeń to dowód na siłę lokalnej gospodarki. Odnotowaliśmy także ogromne zainteresowanie Małopolską, co przełożyło się na ponad 26 milionów odwiedzających region z Polski i zagranicy.

Małopolska pozostaje również jednym z liderów badań i innowacji – z najwyższymi w kraju nakładami na działalność B+R w odniesieniu do PKB, rozwiniętym sektorem nowoczesnych technologii i silnym zapleczem akademickim. Nasze uczelnie kształcą tysiące młodych osób, które nadają ton przyszłości regionu.

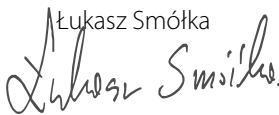
Jednak największą dumą regionu są jego mieszkańcy – aktywni, twórczy, zaangażowani w sprawy swoich społeczności. W 2024 roku po raz kolejny przekonaliśmy się, jak ogromny potencjał tkwi w Małopolanach, którzy nie tylko reagują na zachodzące zmiany, ale sami je inicjują. Właśnie dlatego z takim sukcesem rozwija się Budżet Obywatelski Województwa Małopolskiego, dzięki któremu mieszkańcy bezpośrednio współdecydują o tym, jakie inwestycje, wydarzenia i inicjatywy powstają w ich najbliższym otoczeniu. W 7. edycji tego projektu swoje głosy oddało ponad 380 tysięcy osób, czyli ponad 450% więcej niż w 1. edycji i o ponad 80 tysięcy więcej niż w poprzednim głosowaniu. To przykład realnej demokracji lokalnej w działaniu.

Dynamiczny rozwój regionu nieustannie wspierają projekty realizowane z zaangażowaniem Funduszy Europejskich. Na koniec 2024 roku podpisanych było 956 umów na realizację projektów na terenie Małopolski, co lokuje region na 4. miejscu w Polsce.

W centrum wszystkich naszych działań wciąż pozostaje człowiek. Działania społeczne, programy wsparcia seniorów, osób z niepełnosprawnościami, inwestycje w zdrowie, edukację i kulturę – wszystko to ma wspólny cel: by Małopolska była regionem, w którym dobrze się żyje, pracuje i odpoczywa.

Dziękuję wszystkim, którzy współtworzą ten sukces – samorządom, organizacjom społecznym, przedsiębiorcom, przedstawicielom sektora nauki i mieszkańcom. To dzięki Państwa zaangażowaniu Małopolska jest nie tylko miejscem na mapie, ale wspólnotą ludzi, których cechuje odpowiedzialność, wzajemny szacunek i chęć rozwoju.

Zapraszam do lektury raportu. Niech będzie on nie tylko źródłem wiedzy o naszym regionie, ale również inspiracją do dalszych działań na rzecz Małopolski, której historię każdego dnia piszemy wspólnie.

Łukasz Smółka

Marszałek Województwa Małopolskiego

Spis treści

PODSUMOWANIE RAPORTU	9
ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE	11
I. Zagrożenie, zasoby i stan środowiska przyrodniczego	13
1. Obszary chronione	13
2. Gospodarka wodno-ściekowa	14
3. Katastrofalne zjawiska atmosferyczne	15
4. Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego	17
II. Gospodarka odpadami	23
1. Odpady komunalne	23
2. Odpady przemysłowe	25
ZAGADNIENIA SPOŁECZNE	27
I. Ludność	29
1. Stan ludności	29
2. Procesy demograficzne	32
3. Migracje	38
4. Struktura wieku i płci ludności	40
II. Ochrona zdrowia	45
1. Polityka zdrowotna	45
2. Zasoby ochrony zdrowia	47
3. Działalność lecznicza zakładów lecznictwa uzdrowiskowego i stacjonarnych zakładów rehabilitacji leczniczej	51
4. Inwestycje w ochronie zdrowia	52
5. Działania Samorządu Województwa Małopolskiego na rzecz osób z niepełnosprawnościami	53
6. Działania Samorządu Województwa Małopolskiego na rzecz osób niesamodzielnych	56
III. Włączenie społeczne	57
1. Beneficjenci pomocy społecznej	57
2. Dostęp mieszkańców do usług społecznych	60
3. Kadra jednostek pomocy i integracji społecznej	61
4. Wydatki na wybrane świadczenia	62
IV. Oświata i wychowanie	64
1. Opieka nad dziećmi do 3. roku życia	64
2. Wychowanie przedszkolne	67
3. Szkolnictwo podstawowe i ponadpodstawowe	67
4. Szkolnictwo zawodowe	71
5. Finansowanie oświaty	72
6. Działania w zakresie rozwoju edukacji oraz integracji uchodźców	73
7. Projekty regionalne wspierające rozwój edukacji	74
V. Nauka	77
1. Badania i rozwój	77
2. Szkolnictwo wyższe	82
VI. Kultura	86
1. Stan kultury w regionie – infrastruktura, oferta, aktywność kulturalna	86
2. Dziedzictwo kulturowe – stan zachowania, zarządzanie i wykorzystanie potencjału dziedzictwa	91
3. Finansowanie kultury	93
VII. Kultura fizyczna	95
1. Znaczące wydarzenia sportowe	95
2. Organizacja i finansowanie kultury fizycznej	97
VIII. Bezpieczeństwo publiczne	101
1. Przestępczość	101
2. Bezpieczeństwo w ruchu drogowym	103
3. Ochrona przeciwpożarowa i zagrożenie pożarowe	105
4. Bezpieczeństwo w górach i na wodzie	106
5. Finansowanie zadań z zakresu bezpieczeństwa publicznego	107

IX. Społeczeństwo obywatelskie	109
1. Trzeci Sektor	109
2. Budżet Obywatelski Województwa Małopolskiego	115
GOSPODARKA	117
I. Potencjał gospodarczy	119
1. Produkt Krajowy Brutto	119
2. Przedsiębiorczość	123
3. Innowacyjność przedsiębiorstw	127
4. Handel zagraniczny	130
II. Rynek pracy	134
1. Poziom i struktura bezrobocia	134
2. Aktywność zawodowa	137
3. Zwolnienia grupowe i zawieszenie działalności gospodarczej	139
4. Wynagrodzenia	140
5. Zapotrzebowanie na pracowników	141
6. Imigranci na rynku pracy	143
III. Obszary wiejskie	146
1. Ekstensywne rolnictwo i żywność wysokiej jakości	146
2. Produkcja roślinna i zwierzęca	148
3. Zasoby wody i adaptacja do zmian klimatu oraz wsparcie działań ograniczających straty w rolnictwie	149
4. Ochrona gruntów rolnych	150
5. Scalenia gruntów	150
6. Łowiectwo i rybactwo	150
IV. Przemysł	152
1. Produkcja sprzedana przemysłu	152
2. Podmioty prowadzące działalność przemysłową	155
3. Pracujący w przemyśle	156
4. Wyniki ekonomiczne przemysłu	158
V. Budownictwo i zagospodarowanie przestrzenne	159
1. Rynek budowlany	159
2. Budownictwo mieszkaniowe	161
3. Budownictwo niemieszkalne	163
4. Tereny zieleni	164
5. Zagospodarowanie przestrzenne	164
VI. Turystyka	167
1. Ruch turystyczny w regionie	167
2. Baza hotelarska regionu	174
3. Organizatorzy turystyki i przewodnicy górscy	177
4. Rozwój turystyki rowerowej – Trasy <i>VeloMałopolska</i>	178
ŚRODOWISKO GOSPODARCZE	181
I. Baza podatkowa	183
II. Budżety jednostek samorządu terytorialnego	184
1. Budżety gmin	189
2. Budżety powiatów	195
3. Budżety miast na prawach powiatu	200
4. Budżet Województwa Małopolskiego	201
III. Fundusze europejskie	207
1. Fundusze Strukturalne i Inwestycyjne	208
2. Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności	212
IV. Współpraca i promocja	213
1. Współpraca międzynarodowa	213
2. Działalność Przedstawicielstwa Województwa Małopolskiego w Brukseli	214
3. Współpraca regionalna i międzyregionalna	215
4. Promocja	217

SYSTEMY TECHNICZNE	223
I. Transport	225
1. Układ komunikacyjny	225
2. Infrastruktura drogowa	226
3. Transport kolejowy	228
4. Transport lotniczy	230
II. Energia i energetyka	232
1. Odbiorcy energii	232
2. Wytwarzanie, obrót i infrastruktura	237
3. Transformacja energetyczna	238
4. Zużycie energii elektrycznej i gazu	240
III. Infrastruktura sanitarna	243
1. Sieć wodociągowa	243
2. Sieć kanalizacyjna	245
IV. Społeczeństwo informacyjne	249
1. Zatrudnienie i kompetencje w sektorze IT w Małopolsce	249
2. Infrastruktura ICT w Małopolsce	250
3. Łączność telefoniczna	255
4. Trendy w obszarze ICT	256
V. Informacja przestrzenna	258
1. Geoportal Mapy Małopolski	258
2. Wojewódzki zasób geodezyjny i kartograficzny	259
ANEKS	263
Pozycja Małopolski na tle kraju	265
Kompas rozwoju Małopolski	267
Wybrane inwestycje w Małopolsce oddane do użytku w 2024 roku	271

Podsumowanie raportu

Województwo małopolskie pozostaje jednym z najdynamiczniej rozwijających się regionów kraju – zarówno w wymiarze gospodarczym, jak i społecznym. O jego sile świadczy stabilny wzrost gospodarczy, wysoki poziom inwestycji, rosnąca liczba przedsiębiorstw oraz konsekwentne zwiększanie nakładów na badania i rozwój, które od kilku lat utrzymują Małopolskę w ścisłej czołówce innowacyjnych regionów Europy Środkowej.

W 2024 roku region zamieszkiwało 3,43 mln osób, co stanowiło 9% ludności Polski. Małopolska, podobnie jak w roku poprzednim, utrzymała czwarte miejsce w kraju pod względem liczby mieszkańców, a mimo ogólnopolskiego spadku populacji, jej wskaźniki demograficzne pozostają relatywnie korzystne. Współczynnik przyrostu naturalnego, choć ujemny (-1,8‰), był najlepszy w kraju. W 2024 roku dodatnie wartości współczynnika przyrostu naturalnego odnotowano w 10 powiatach w kraju, z czego 4 to powiaty z Małopolski: limanowski (1,4‰), nowosądecki (0,8‰), wielicki (0,2‰) oraz nowotarski (0,01‰). Z kolei dodatnie saldo migracji dowodzi, że region wciąż przyciąga nowych mieszkańców. W bilansie salda migracji ogółem na 1000 ludności w 2024 roku Małopolska znalazła się wśród pięciu województw z dodatnią wartością wskaźnika, zajmując 3. miejsce w skali kraju (1,7‰). Region plasował się także na 2. miejscu w kraju pod względem gęstości zaludnienia, po województwie śląskim, pozostając jednocześnie liderem pod względem gęstości zaludnienia na terenach wiejskich.

Społeczeństwo Małopolski stopniowo się starzeje – odsetek osób w wieku poprodukcyjnym osiągnął 21,8%, co rodzi potrzebę rozwoju usług zdrowotnych i opiekuńczych. Rośnie także wskaźnik przeciętnego dalszego trwania życia. W 2024 roku w przypadku mężczyzn wynosił on 76,3 roku (76,2 w 2023 roku), natomiast dla kobiet było to 83,3 roku (83,1 w 2023 roku). Tym samym Małopolska na tle kraju odznacza się najlepszym wynikiem pod względem długości przeciętnego dalszego trwania życia mężczyzn i 3. wynikiem pod względem długości przeciętnego dalszego trwania życia kobiet. Jednocześnie poprawia się jakość życia mieszkańców. Udział osób korzystających z pomocy społecznej spadł do rekordowo niskiego poziomu 2,7%, co potwierdza wzrost samodzielności gospodarstw domowych i skuteczność programów wsparcia realizowanych przez samorządy. W regionie dynamicznie rozwijane są nowoczesne formy opieki – projekty takie jak *Małopolski Tele-Anioł* wprowadzają rozwiązania z zakresu teleopieki i telemedycyny, zwiększając dostępność usług dla osób starszych i z niepełnosprawnościami. W drugiej edycji tego przedsięwzięcia, oprócz dotychczasowego wsparcia, zaplanowano także pilotaż telemedycyny oraz wprowadzenie opieki wytchnieniowej, mającej na celu odciążenie rodzin sprawujących opiekę nad osobami niesamodzielnymi.

Rośnie także dostępność do usług opiekuńczych dla dzieci do 3. roku życia, choć nadal występują zróżnicowania terytorialne w tym zakresie. W każdym powiecie województwa małopolskiego działały w 2024 roku tego typu placówki, przy czym najwięcej zlokalizowanych było w Krakowie (300), a na kolejnych miejscach plasowały się powiaty wielicki (47) i krakowski (43). Z kolei najmniej było ich w powiecie dąbrowskim i tatrzańskim (kolejno 3 i 2 placówki).

Małopolska konsekwentnie umacnia pozycję ośrodka nauki i edukacji. Uczniowie szkół średnich osiągają najwyższe w kraju wyniki egzaminów maturalnych, a w regionie studiuje ponad 150 tys. osób, w tym znaczący odsetek studentów zagranicznych. Według informacji o wynikach rekrutacji na rok akademicki 2024/2025, podawanej przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, małopolskie szkoły wyższe należą do grona uczelni najczęściej wybieranych w kraju przez kandydatów na studia stacjonarne pierwszego stopnia i jednolite studia magisterskie (2. miejsce po województwie mazowieckim). Wysoki poziom nakładów na badania i rozwój (2,75% PKB) lokuje z kolei województwo w ścisłej krajowej czołówce i podkreśla jego innowacyjny potencjał.

Gospodarka regionu w 2024 roku utrzymała stabilne tempo wzrostu. Produkt krajowy brutto wyniósł 273,8 mld zł, co plasuje Małopolskę na piątym miejscu w kraju. Liczba podmiotów gospodarczych przekroczyła 499 tys. i wciąż rośnie szybciej niż średnia krajowa. Wartość eksportu i importu Małopolski wyniosła

odpowiednio – 16,1 mld euro i 16,2 mld euro (wzrost o +1,6% dla eksportu i spadek o -2,9% dla importu w stosunku do 2023 roku). Pozwoliło to zająć 5. miejsce wśród województw w kraju zarówno pod względem wielkości eksportu, jak i importu. Udział przychodów ze sprzedaży produktów przetwórstwa przemysłowego podmiotów zaliczanych do wysokiej i średniowysokiej techniki jest w Małopolsce wyraźnie (o 9 p.p.) wyższy niż w kraju.

Rynek pracy pozostaje stabilny: stopa bezrobocia utrzymuje się na jednym z najniższych poziomów w Polsce, a mediana wynagrodzeń osiągnęła 6739 zł brutto. Liczba osób aktywnych zawodowo wzrosła, a osób biernych zawodowo spadła, osiągając najniższy poziom w ciągu ostatnich 10 lat. Wyzwaniem pozostaje rosnące zapotrzebowanie na specjalistów technicznych i medycznych.

Rok 2024 okazał się też wyjątkowo udany dla sektora turystyki. Region odwiedziło rekordowe 26,3 mln osób, a wpływy z turystyki oszacowano na 19,35 mld zł. Ożywienie branży, wspierane skuteczną promocją i rozwojem infrastruktury, wzmocniło gospodarki lokalne, szczególnie w obszarach górskich i okołokrakowskich. Lotnisko Kraków Airport obsłużyło 11,1 mln pasażerów, utrwalając pozycję największego portu regionalnego w Polsce. Cały czas rozwija się również sieć tras rowerowych *VeloMałopolska*. Do końca 2024 roku oddano do użytku 480 km zaplanowanych tras. Średnio co 15 km znajdują się na nich nowocześnie zaprojektowane miejsca obsługi rowerzystów (MOR).

Małopolska od lat zajmuje na mapie kraju silną pozycję jako jeden z głównych ośrodków kultury. Region zajmuje 2. miejsce (po województwie mazowieckim) pod względem łącznej liczby instytucji kultury z udziałem 10% w skali kraju. Ponadto Małopolska jest jednym z regionów o największej liczbie zabytków. Na koniec 2024 roku w rejestrze zabytków nieruchomych prowadzonym przez Małopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków ujętych zostało 6353 obiekty, co stanowi 7,9% zabytków nieruchomych ogółem.

Małopolska znana jest nie tylko ze swojej gościnności, ale atrakcyjności pod kątem kultywowania tradycji, także w wymiarze kulinarnym. Do końca 2024 roku na Listę Produktów Tradycyjnych wpisane zostały łącznie 232 specjały z terenu województwa małopolskiego, co stanowi 10,9% wszystkich wpisanych produktów.

Region od lat konsekwentnie realizuje też politykę zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska. W 2024 roku wymieniono nieefektywne źródła ciepła w ponad 16 tys. budynków i lokali, co przyczynia się do znacznego ograniczenia emisji pyłów PM₁₀ i PM_{2,5} oraz benzo(a)pirenu. W porównaniu z rokiem 2014 średnie stężenie PM₁₀ spadło w Małopolsce o 45%, a w Krakowie aż o 53%, co jest wyraźnym sukcesem w zakresie regionalnych działań antysmogowych.

W 2024 roku Małopolska konsekwentnie rozwijała infrastrukturę drogową, kolejową i lotniczą, zwiększając dostępność komunikacyjną regionu. Zakończono budowę kluczowych odcinków dróg ekspresowych (S7, S52) i obwodnic, a także zrealizowano liczne inwestycje w drogi wojewódzkie oraz poprawę bezpieczeństwa ruchu. Rozwijano transport kolejowy i miejski, a w Porcie Lotniczym Kraków-Balice kontynuowano modernizację infrastruktury oraz rozszerzono ofertę połączeń o nowe kierunki europejskie i międzykontynentalne, wzmacniając rolę regionu jako ważnego węzła komunikacyjnego w Polsce i Europie.

Jednym z kluczowych czynników rozwoju regionu są fundusze europejskie. Na koniec 2024 roku podpisanych było 956 umów na realizację projektów na terenie województwa małopolskiego, co lokuje region na 4. miejscu w Polsce, po województwach śląskim, lubelskim i podkarpackim. Wśród podpisanych umów 798 stanowiły umowy w ramach programu *Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021–2027*. Ze środków z programu *Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki* współfinansowane jest 120 umów zawartych na realizację projektów w Małopolsce (drugi wynik w kraju), z programu *Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021–2027* 21 umów (trzecia pozycja wśród województw), 12 umów zawarto w ramach programu *Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego*, a 4 umowy z program *Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy 2021–2027*. Wartość zawartych umów planowanych do wykonania na obszarze Małopolski wyniosła 9,8 mld zł, dofinansowanych z funduszy europejskich kwotą 6,4 mld zł.

Podsumowując, Małopolska w 2024 roku umocniła swoją pozycję jako region nowoczesny, przyjazny mieszkańcom i atrakcyjny dla inwestorów. Wysoka aktywność społeczna, rosnąca innowacyjność, poprawa jakości środowiska i dynamiczny rozwój gospodarczy potwierdzają, że Małopolska skutecznie łączy tradycję z nowoczesnością, a jej rozwój opiera się na partnerskiej współpracy samorządów, instytucji, organizacji i mieszkańców.

ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

Zagrożenie, zasoby i stan środowiska przyrodniczego

Opracowanie: Agnieszka Sienicka, Małgorzata Wójcik

podsumowanie

- W 2024 roku na terenie Małopolski zlikwidowano nieefektywne źródła ciepła na paliwa stałe w 16,3 tys. budynków/lokalii. Wśród wymian dominowały nowe instalacje gazowe (50%).
- Działania podejmowane przez gminy i powiaty w celu ograniczenia niskiej emisji pozwoliły w 2024 roku na redukcję emisji pyłów PM10 o 687 Mg oraz PM2,5 o 673 Mg. Emisja benzo(a)pirenu zmniejszyła się o 209 kg. W stosunku do roku 2023 redukcja emisji wszystkich pyłów powiększyła się o 24% w przypadku pyłów PM10 i PM2,5 oraz o 23% w przypadku benzo(a)pirenu.
- Roczna ocena jakości powietrza przygotowana przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska (GIOŚ) wykazała, iż w 2024 roku na żadnej ze stacji nie zarejestrowano przekroczenia dopuszczalnych średniorocznych poziomów pyłu PM2,5, a w Krakowie i Tarnowie nie odnotowano przekroczeń stężeń benzo(a)pirenu.
- Poprawa jakości powietrza w Krakowie i Małopolsce jest szczególnie widoczna w okresie grzewczym (październik–marzec). W porównaniu do sezonu zimowego 2014–2015, średnie stężenie pyłu PM10 w Małopolsce spadło o 45%, w Krakowie o 53%, a poza Krakowem o 41%. Osiągnięte wyniki są rezultatem wdrożenia strategii ochrony powietrza i klimatu w regionie, obejmującej uchwały antysmogowe, działania edukacyjne oraz inwestycje w termomodernizację budynków i wymianę pozaklasowych kotłów.
- W 2024 roku zwiększyła się ilość wody ujmowanej przez przemysł o 12,3%, przy czym dla wód powierzchniowych wzrost wyniósł 12,2%, natomiast dla wód podziemnych wzrosła ilość ujmowanej wody o 14,7%. W 2024 roku zanotowano większy o 3,9% r/r pobór wód na cele eksploatacji sieci wodociągowej.

1. Obszary chronione¹

Województwo małopolskie charakteryzuje duża różnorodność rzeźby terenu, budowy geologicznej, warunków klimatycznych, hydrologicznych i glebowych. Stwarza to dogodne warunki bytowania dla wielu gatunków roślin, zwierząt i grzybów o różnorodnych wymaganiach siedliskowych i decyduje o dużej, rzadko spotykanej w skali kraju różnorodności biologicznej.

1. Więcej informacji na temat parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu w województwie małopolskim można znaleźć na stronie Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Małopolskiego – <http://www.zpkwm.pl/> [dostęp: 27.10.2025]. Informacje na temat pozostałych form ochrony przyrody dostępne są na stronach: <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start> [dostęp: 27.10.2025] oraz <http://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/> [dostęp: 27.10.2025].

Atrybutem województwa małopolskiego jest niespotykane w innych rejonach Polski zróżnicowanie środowiska przyrodniczego. Ponad połowa powierzchni województwa małopolskiego objęta jest ochroną prawną. Małopolska zajmuje pierwsze miejsce w Polsce pod względem liczby parków narodowych – w regionie znajduje się 6 tego typu obszarów chronionych. W 2024 roku w stosunku do roku poprzedniego zwiększyła się liczba rezerwatów przyrody (o 4), użytków ekologicznych (o 2) oraz pomników przyrody (o 1).

Tabela 1. Formy ochrony przyrody w województwie małopolskim

Forma ochrony przyrody	Liczba	Powierzchnia obszarów prawnie chronionych (w ha)	Powierzchnia województwa (w %)
Parki narodowe ²	6	37 908,19	2,5
Parki krajobrazowe ³	11	182 833,33	12,1
Obszary chronionego krajobrazu ⁴	10	573 004,61	37,9
Rezerваты przyrody	90	3 741,57	0,2
Obszary specjalnej ochrony ptaków <i>Natura 2000</i>	11	134 324,70	8,9
Obszary specjalnej ochrony siedlisk <i>Natura 2000</i>	90	153 723,90	10,2
Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	6	14 028,64	0,9
Użytki ekologiczne	55	1 334,13	0,1
Pomniki przyrody	2 276	–	–
Stanowiska dokumentacyjne	79	57,72	–

Źródło: Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Małopolskiego, Główny Urząd Statystyczny.

2. Gospodarka wodno-ściekowa

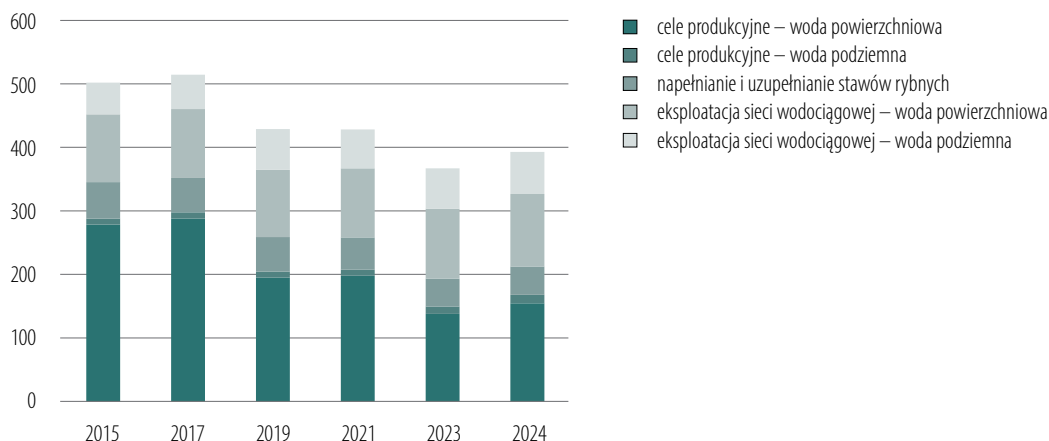
Zużycie wody

W województwie małopolskim wody powierzchniowe i podziemne ujmuje się zarówno do celów komunalnych, jak i przemysłowych. W 2024 roku, w stosunku do roku poprzedniego, zaobserwowano niewielki wzrost poboru wody podziemnej na cele eksploatacji sieci wodociągowej i cele produkcyjne. Natomiast w odróżnieniu od poprzedniego roku, zaobserwowano wzrost poboru wody powierzchniowej na cele produkcyjne.

W 2024 roku zwiększyła się ilość wody ujmowanej przez przemysł o 12,3%, przy czym dla wód powierzchniowych wzrost wyniósł 12,2%, natomiast dla wód podziemnych o 14,7%. Zanotowano jednocześnie większy, w stosunku do roku poprzedniego, o 3,9%, pobór wód na cele eksploatacji sieci wodociągowej. Obserwując pobór wód w 2024 roku, można zauważyć znaczny wzrost poboru ilości wody na cele produkcyjne. Pobór wody na cele eksploatacji sieci wodociągowej utrzymuje się na podobnym poziomie.

Gospodarka komunalna województwa w 63,2% bazuje na wodzie powierzchniowej. Zatem bardzo ważna dla regionu jest ochrona wód zlewni powyżej ujęć wody pitnej.

2. Pięć parków narodowych w całości znajduje się na terenie województwa małopolskiego: Babiogórski, Gorczański, Ojcowski, Pieniński, Tatrański, natomiast Magurski położony jest również na terenie województwa podkarpackiego.
3. Wchodzące w skład Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Małopolskiego: Park Krajobrazowy Beskidu Małego (na granicy dwóch województw – małopolskiego i śląskiego), Bielańsko-Tyniecki, Ciężkowicko-Rożnowski, Dłubniański, Dolinki Krakowskie, Orlich Gniazd (na granicy dwóch województw – małopolskiego i śląskiego), Pasma Brzanki (na granicy dwóch województw – małopolskiego i podkarpackiego), Popradzki, Rudniański, Tenczyński, Wiśnicko-Lipnicki.
4. Nadzorowane przez Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Małopolskiego: Bratucki, Doliny Wisły, Jastrzębsko-Żdżarski, Koszycki, Pogórza Ciężkowickiego (na granicy dwóch województw – małopolskiego i podkarpackiego), Południowomałopolski, Radłowski-Wierzchosławicki, Wschodniego Pogórza Wiśnickiego, Wyżyny Miechowskiej, Zachodniego Pogórza Wiśnickiego

Wykres 1. Pobór wody w województwie małopolskim (hm³/rok)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie.

Główne źródła zanieczyszczeń wód powierzchniowych

W porównaniu z 2023 rokiem odnotowano nieznaczny wzrost ilości odprowadzanych ścieków przemysłowych do wód powierzchniowych (7,8%). Największym źródłem zanieczyszczenia wód powierzchniowych w województwie małopolskim jest gospodarka komunalna, z uwagi na olbrzymi ładunek zanieczyszczeń, jaki odprowadza do odbiorników. Pomimo znaczącego spadku ilości ścieków na przestrzeni kilkunastu lat, od kilku lat obserwuje się ponowną tendencję wzrostową w tym zakresie, także z powodu ciągłej rozbudowy sieci kanalizacyjnej. W 2024 roku również odnotowano wzrost ilości odprowadzanych do sieci kanalizacyjnej ścieków w stosunku do roku poprzedniego.

Tabela 2. Zestawienie ścieków przemysłowych i komunalnych odprowadzanych do wód powierzchniowych lub ziemi w województwie małopolskim (hm³/rok)

Ilość ścieków (hm ³ /rok)	2015	2017	2019	2021	2023	2024
Ogółem	511,8	522,2	434,1	434,6	270,6	284,6
Odprowadzane bezpośrednio z zakładów – ogółem	405,9	408,8	318,2	318,6	147,3	158,7
Odprowadzane bezpośrednio z zakładów – wody chłodnicze	247,9	254,0	164,3	171,4	113,8	126,9
Odprowadzane siecią kanalizacyjną	105,9	113,4	115,9	116,0	123,4	125,8
Ścieki wymagające oczyszczenia	263,8	268,2	269,8	263,2	156,7	157,0
Ścieki wymagające oczyszczenia – oczyszczane	250,7	254,0	255,0	250,9	146,7	148,4
Ścieki wymagające oczyszczenia – nieoczyszczane	13,1	14,2	14,8	12,2	9,9	8,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie.

3. Katastrofalne zjawiska atmosferyczne

Obszar Małopolski należy w całości do dorzecza górnej Wisły. Górski charakter większości rzek Małopolski wpływa na nierównomierność przepływów. Z tego powodu województwo zaliczane jest do regionów o najwyższym zagrożeniu powodziowym. Z hydrologicznego punktu widzenia największe zagrożenie powodziowe stwarzają dorzecza Soły i Dunajca, także Raby i Skawy.

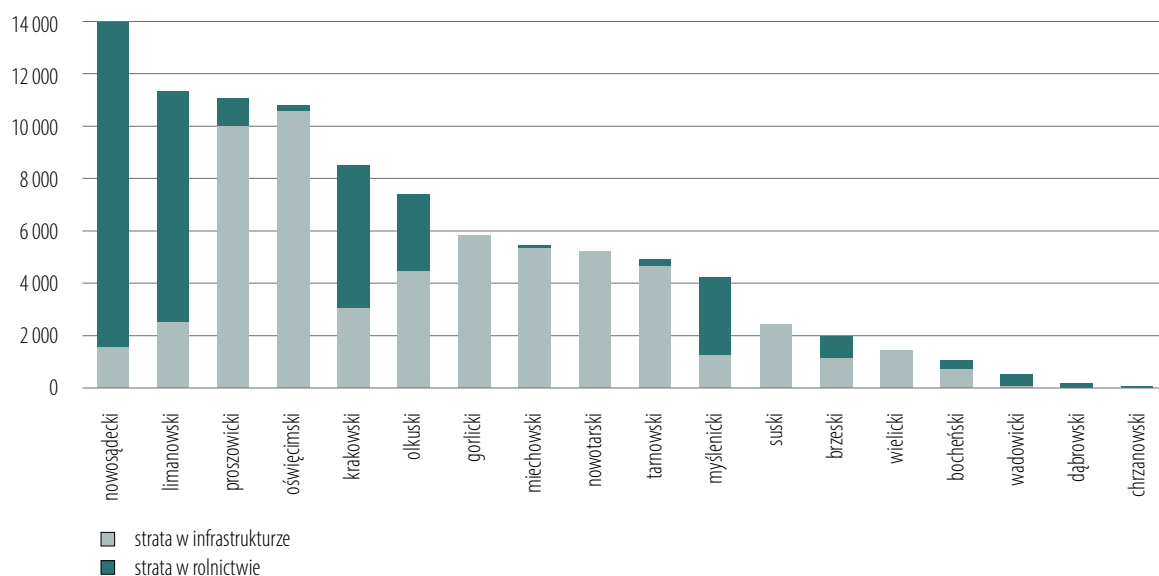
Straty powstałe w 2024 roku w uprawach w wyniku zdarzeń noszących znamiona klęsk żywiołowych, tj. przymrozki wiosenne, grad, deszcz nawalny, ujemne skutki przezimowania, huragan, pożar, powódź wyniosły ponad 35,83 mln zł. Największe odnotowano na terenie gmin Jodłownik, Łącko, Igołomia-Wawrzeńczyce i Łososina Dolna. Natomiast straty powstałe w obiektach infrastruktury komunalnej gmin i powiatów wyniosły ponad 61,74 mln zł, a największe odnotowano na terenie powiatu oświęcimskiego – 1,3 mln zł.

Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy (PIG–PIB), w ramach krajowej sieci monitoringu wód podziemnych, prowadzi regularne analizy stanu zagrożenia niżówką hydrogeologiczną na obszarze województwa małopolskiego na podstawie wyników obserwacji w punktach obserwacyjnych wód podziemnych. W 2024 roku w punktach obserwacyjno-badawczych zjawisko niżówki hydrogeologicznej na terenie Małopolski nie wystąpiło. Natomiast zagrożenie pojawienia się niżówki hydrogeologicznej wystąpiło w miesiącach: maj, czerwiec, lipiec, listopad i grudzień. Nie wystąpił stan zagrożenia hydrogeologicznego związany z położeniem zwierciadła wód podziemnych poniżej stanu niskiego ostrzegawczego (SNO). Wielkość rezerw zasobów zmiennych wód podziemnych w poziomach wodonośnych o zwierciadle swobodnym na obszarze województwa małopolskiego utrzymywała się na poziomie bezpiecznym dla zaopatrzenia ludności w wodę.

Monitoring suszy jest prowadzony z kolei przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy (IUNG–PIB) na zlecenie Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi. W 2024 roku susza rolnicza na terenie województwa małopolskiego wystąpiła w okresach:

- › 21 kwietnia do 20 czerwca – zboża ozime, zboża jare;
- › 1 maja do 30 czerwca – zboża ozime, zboża jare, rzepak i rzepik, krzewy owocowe;
- › 11 maja do 10 lipca – zboża jare, rzepak i rzepik;
- › 21 czerwca do 20 sierpnia – kukurydza na ziarno, kukurydza na kiszonkę, krzewy owocowe;
- › 1 lipca do 31 sierpnia – kukurydza na ziarno, kukurydza na kiszonkę, krzewy owocowe.

Wykres 2. Straty w rolnictwie oraz w infrastrukturze komunalnej powstałe z powodu przymrozków wiosennych, gradu, deszczu nawalnego, ujemnych skutków przeziębienia, huraganu, pożaru w powiatach Małopolski w 2024 roku (w tys. zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z MUW w Krakowie.

Utrzymanie wód i urządzeń hydrotechnicznych

W 2024 roku PGW WP RZGW w Krakowie w ramach programu pn. *Program realizacji zadań związanych z utrzymaniem wód oraz pozostałego mienia Skarbu Państwa związanego z gospodarką wodną*, wykonał prace utrzymaniowe wód, wałów przeciwpowodziowych oraz obiektów hydrotechnicznych na łączną kwotę ponad 39,18 mln zł. Do tych zadań należy doliczyć zadania finansowane poza programem utrzymaniowym, tj. finansowanie z przychodów własnych (działalność gospodarcza) na kwotę ponad 1,08 mln zł.

W 2024 roku PGW WP w Krakowie przeznaczyło więcej środków w porównaniu z poprzednim rokiem, tj. 10,17 mln zł na koncepcje/ programy/ dokumentację na wykonanie inwestycji/wykupy. Natomiast przeznaczono mniej, 1,73 mln zł, na wykonanie inwestycji „Budowa ZW Świnna Poręba na rzece Skawie” i utrzymanie oraz 40,27 mln zł na konserwację cieków i urządzeń wodnych.

Również w ramach *Projektu Ochrony Przeciwpowodziowej w Dorzeczu Odry i Wisły (POPDOW)* na obszarze województwa małopolskiego w roku 2024 realizowano zadania inwestycyjne z zakresu ochrony przeciwpowodziowej w ramach Komponentu 3 – *Ochrona przed powodzią Górnej Wisły* na łączną kwotę ponad 28,66 mln zł.

Zbiorniki

Dla zmniejszenia zagrożenia powodziowego województwa pracuje 8 zbiorników zaporowych mających rezerwę powodziową: pracujące w kaskadzie Tresna oraz Porąbka zlokalizowane na rzece Soła w województwie śląskim, Goczałkowice zlokalizowane na rzece Wisła w województwie śląskim, a także Dobczyce, Klimkówka, Czorsztyn–Niedzica, Rożnów oraz Świnna Poręba zlokalizowane na obszarze województwa małopolskiego.

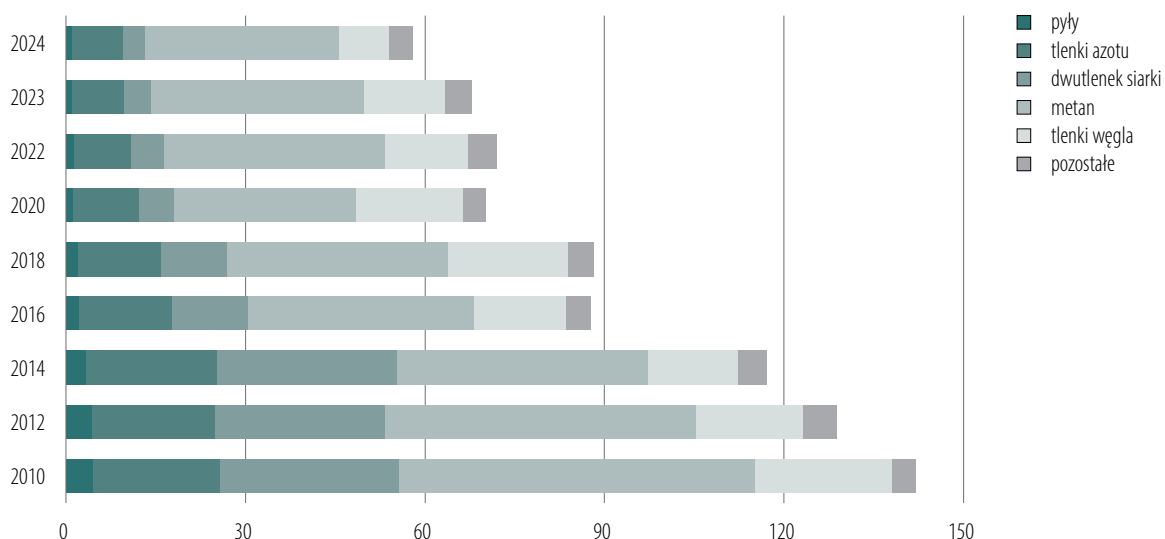
Dodatkowo funkcję przeciwpowodziową pełni zbiornik Skrzyszów na potoku Korzeń w gminie Skrzyszów oraz zbiornik wodny Biezanów na rzece Serafa w mieście Kraków.

4. Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego

Emisja zanieczyszczeń

W województwie małopolskim w 2024 roku emisja zanieczyszczeń przemysłowych (bez dwutlenku węgla) wyniosła 5798 tys. Mg (według danych Wojewódzkiego Banku Zanieczyszczeń Środowiska – WBZŚ). Porównując dane z 2023 rokiem widoczny jest spadek emisji o 14,5%. W 2024 roku wśród zanieczyszczeń przeważały: metan (56%), tlenki azotu (15%), tlenki węgla (14%) oraz dwutlenek siarki (6%).

Wykres 3. Wielkość i struktura emisji zanieczyszczeń do powietrza (w tys. Mg, bez CO₂)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Wojewódzkiego Banku Zanieczyszczeń Środowiska (dane z dnia 5.09.2025).

W roku 2024 główne źródła emisji zanieczyszczeń przemysłowych koncentrowały się na obszarze powiatu oświęcimskiego, który generował 50% całkowitej emisji. Istotny udział w strukturze zanieczyszczeń odnotowano również w Tarnowie (12%), powiecie olkuskim (10%), Krakowie (7%), powiecie chrzanowskim (5%) oraz powiecie krakowskim (3%). Źródła te związane były głównie z działalnością dużych zakładów przemysłowych, w tym: Grupy Azoty S.A. (10%), PGE Energia Ciepła S.A. (3%), Tauron Wytwarzanie S.A. – Oddział Elektrownia Siersza w Trzebini (2%), Synthos Dwory 7 Sp. z o.o. (2%), ResInvest Energy Skawina S.A. (2%) oraz ArcelorMittal Poland S.A. (1%).

W 2024 roku podmioty gospodarcze działające w Małopolsce wyemitowały łącznie ponad 6 mln Mg dwutlenku węgla, 32 tys. Mg metanu oraz 8,6 tys. Mg podtlenku azotu. Przekłada się to na całkowity potencjał tworzenia efektu cieplarnianego (GWP) na poziomie 9,39 mln Mg. W stosunku do roku 2023 odnotowano spadek o 7%, natomiast w porównaniu z rokiem 2022 redukcja wyniosła około 16%.

Spadek emisji większości zanieczyszczeń przemysłowych do atmosfery w ostatnich latach wynika m.in. z restrukturyzacji oraz modernizacji sektora energetycznego i przemysłowego, a także z poprawy jakości używanego węgla. Zakłady przemysłowe wdrażają nowoczesne technologie oraz coraz bardziej ekologiczne rozwiązania w swoich procesach produkcyjnych.

W 2024 roku największa ilość gazów cieplarnianych została wyemitowana z obszaru Krakowa (28%), Tarnowa (25%), powiatu oświęcimskiego (15%), powiatu krakowskiego (11%) oraz powiatu chrzanowskiego (9%). Zakłady przemysłowe, które wyemitowały największe ilości gazów cieplarnianych (przy uwzględnieniu współczynnika

GWP) to: Grupa Azoty S.A. (23%), PGE Energia Ciepła S.A. (17%), Reivenst Energy Skawina S.A. (10%), Synthos Dwory 7 Sp. z o.o. Sp. j. (6%) Tauron Wytwarzanie S.A. – Oddział Elektrownia Siersza w Trzebini (5%) i ArcelorMittal Poland S.A. (4%).

Stan jakości powietrza

Zgodnie z danymi zawartymi w *Rocznej ocenie jakości powietrza* opracowanej przez GIOŚ, w 2024 roku jakość powietrza w Małopolsce pozostała na podobnym poziomie r/r. Na części stacji pomiarowych zaobserwowano nieznaczny wzrost stężeń zanieczyszczeń, podczas gdy na innych odnotowano ich spadek. Co istotne, na żadnej ze stacji nie zarejestrowano przekroczenia dopuszczalnych średniorocznych poziomów pyłu PM_{2,5}.

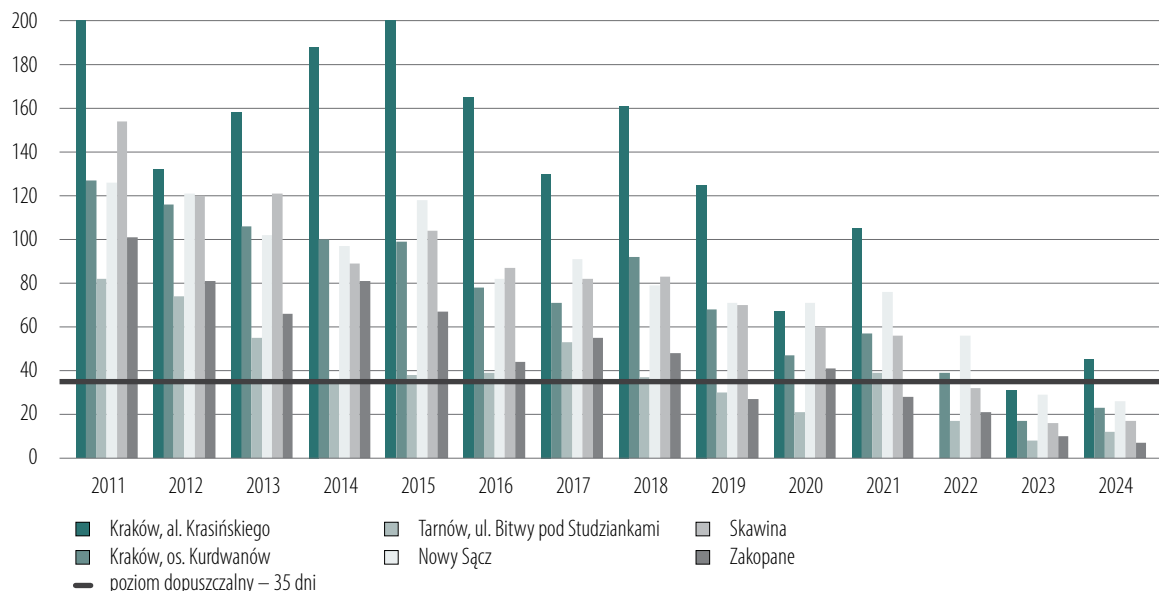
Stężenia NO₂ (którego głównym emitorem są samochody) stanowią największy problem w Krakowie. Na stacji pomiarowej w Krakowie przy al. Krasińskiego w dalszym ciągu notuje się przekroczenia. W pozostałych regionach województwa sytuacja nie jest taka zła, choć stężenia NO₂ w 2024 roku były wyższe niż w poprzednim roku 2023. Jedynie w Tarnowie na stacji pomiarowej przy ul. Bitwy pod Studziankami odnotowano wyraźny spadek stężeń NO₂.

Na przestrzeni ostatnich 13 lat liczba dni z przekroczeniem pyłu PM₁₀ widocznie spada. W Krakowie na stacji pomiarowej przy ul. Bulwarowej występowanie dni z przekroczeniem pyłu PM₁₀ zmniejszyło się o 84%, przy al. Krasińskiego o 83%, a przy ul. Bujaka o 82%. W innych regionach Małopolski na szczególną uwagę zasługuje Zakopane, gdzie liczba dni z przekroczeniem spadła o 93% oraz takie miejscowości jak Gorlice i Skawina z wartością 89%. W przypadku średniorocznych stężeń benzo(a)pirenu na przestrzeni ostatnich 13 lat największe spadki widoczne są na stacjach w Krakowie: ul. Bujaka (90%), ul. Bulwarowa (88%), a także w Tarnowie (83%) i Bochni (75%).

więcej informacji

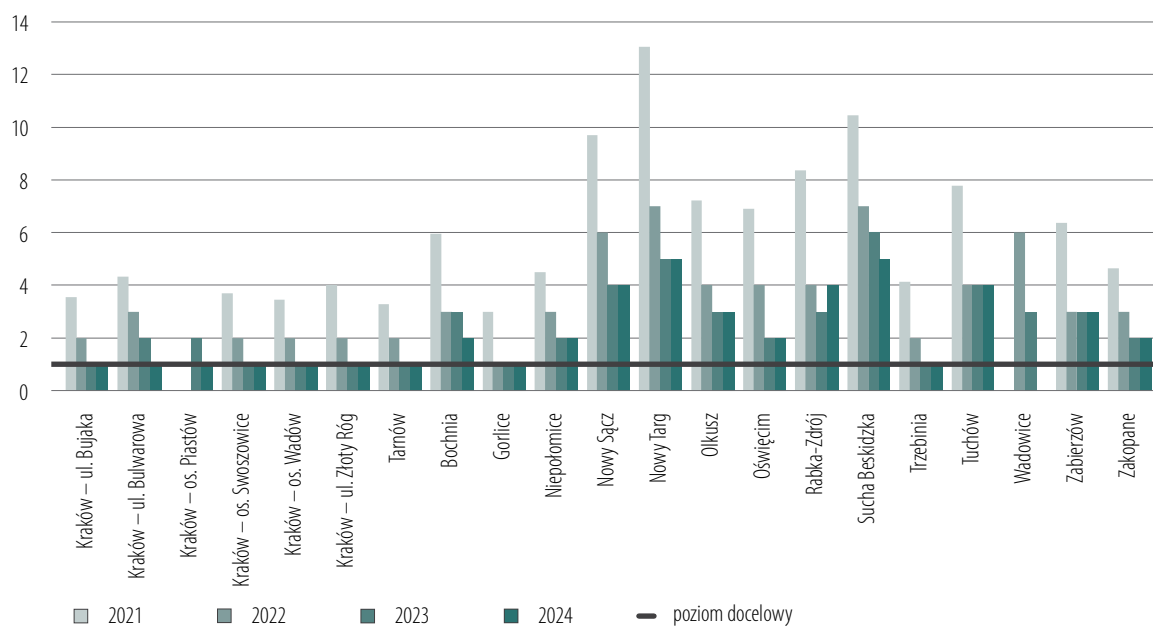
Na stronie www.powietrze.malopolska.pl publikowane są prognozy jakości powietrza dla województwa małopolskiego, a także informacje o ryzyku wystąpienia przekroczeń poziomów alarmowych i dopuszczalnych zanieczyszczeń w powietrzu oraz komunikaty dla szczególnie wrażliwych grup mieszkańców.

Wykres 4. Liczba dni z przekroczeniem poziomu dopuszczalnego PM₁₀ na wybranych stacjach w województwie małopolskim w latach 2011–2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GIOŚ.

W 2024 roku na wielu obszarach miejskich województwa małopolskiego stężenia benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀ przekraczały dopuszczalny poziom docelowy. Najwyższe wartości odnotowano w Suchej Beskidzkiej i Nowym Targu – były one 2,5 razy wyższe od poziomu docelowego. Z kolei najniższe stężenie zarejestrowano na stacji w Wysowej Zdroju. Warto jednak podkreślić, że w porównaniu do 2023 roku, w 2024 roku na większości stacji zaobserwowano spadek stężeń benzo(a)pirenu. Na szczególną uwagę zasługują Kraków i Tarnów, gdzie nie odnotowano przekroczeń. Największy spadek procentowy, wynoszący aż 49%, miał miejsce w Krakowie na stacji przy ul. Bulwarowej.

Wykres 5. Średnioroczne stężenie benzo(a)pirenu w latach 2021–2024 (w ng/m³)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GIOŚ.

Tabela 3. Stężenia zanieczyszczeń w powietrzu w 2024 roku

Stacje pomiarowe	Stężenia średnioroczne pyłu PM10 (µg/m ³)	Liczba dni z przekroczeniem dopuszczalnego poziomu średniodobowego pyłu PM10	Stężenie średnioroczne pyłu PM2,5 (µg/m ³)	Stężenie średnioroczne dwutlenku azotu (µg/m ³)	Stężenie średnioroczne benzo(a)pirenu (ng/m ³)
Kraków – al. Krasińskiego	33	45	18	45	–
Kraków – ul. Bujaka	25	23	17	25	1
Kraków – Nowa Huta	28	28	17	21	1
Kraków – os. Piastów	26	23	–	–	1
Kraków – os. Swoszowice	22	16	–	–	1
Kraków – os. Wadów	24	16	–	–	1
Kraków – ul. Złoty Róg	25	19	–	–	1
Bochnia	24	20	17	–	2
Gorlice	21	9	–	–	1
Myślenice	20	17	–	–	–
Niepołomice	22	12	–	–	2
Nowy Sącz	26	26	19	–	4
Nowy Targ	28	38	–	–	5
Olkusz	22	15	–	–	3
Oświęcim	27	31	–	–	2
Rabka-Zdrój	20	19	–	–	4
Skawina	22	17	–	16	–
Sucha Beskidzka	26	32	–	–	5

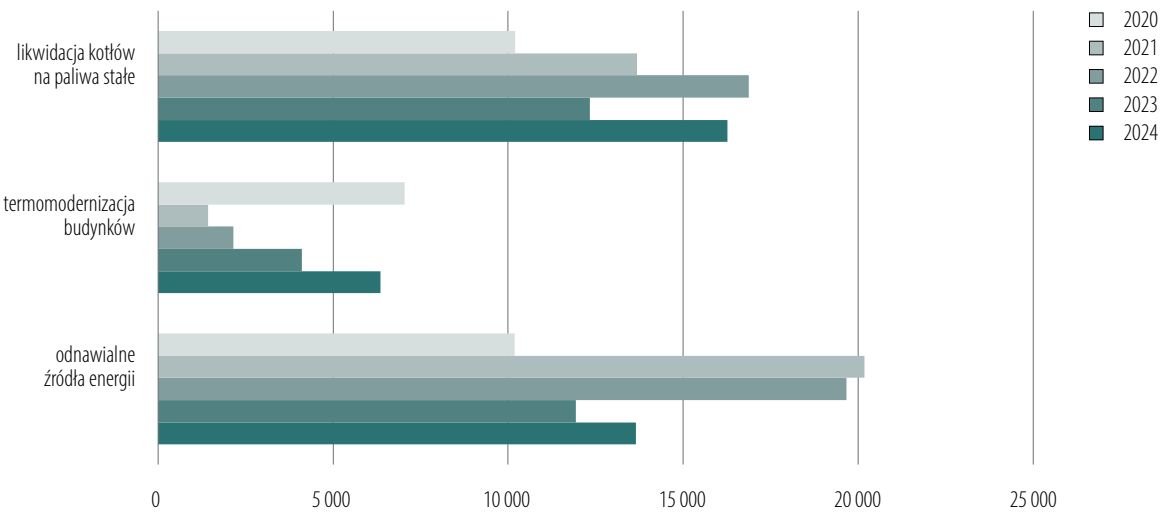
Stacje pomiarowe	Stężenia średnioroczne pyłu PM10 (µg/m³)	Liczba dni z przekroczeniem dopuszczalnego poziomu średniodobowego pyłu PM10	Stężenie średnioroczne pyłu PM2,5 (µg/m³)	Stężenie średnioroczne dwutlenku azotu (µg/m³)	Stężenie średnioroczne benzo(a)pirenu (ng/m³)
Tarnów – ul. Bitwy pod Studziankami	22	12	16	15	1
Tarnów – ul. ks. Romana Sitko	21	15	13	28	–
Trzebinia	21	15	16	–	1
Tuchów	26	26	–	–	4
Wadowice	–	–	–	–	–
Zabierzów	29	32	–	–	3
Zakopane	20	7	14	17	2
Kaszów	–	–	–	12	–
Szarów	–	–	–	13	–
Szymbark	–	–	–	4	–
Wartości dopuszczalne	40	35	20	40	1

Źródło: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w Krakowie.

Realizacja Programu ochrony powietrza w 2024 roku

W 2024 roku na terenie województwa małopolskiego zrealizowano ponad 36 tys. inwestycji ukierunkowanych na ograniczenie emisji powierzchniowej. Działania te obejmowały przede wszystkim likwidację kotłów opalanych paliwem stałym, termomodernizację budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej, a także instalację odnawialnych źródeł energii. Skala podjętych przedsięwzięć wskazuje na systematyczne zwiększanie skuteczności działań proekologicznych w regionie, przyczyniając się zarówno do poprawy jakości powietrza, jak i do realizacji celów związanych z transformacją energetyczną oraz ograniczaniem emisji gazów cieplarnianych.

Wykres 6. Liczba inwestycji w Małopolsce ograniczających niską emisję

Źródło: opracowanie na podstawie danych ze sprawozdań z realizacji Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego.

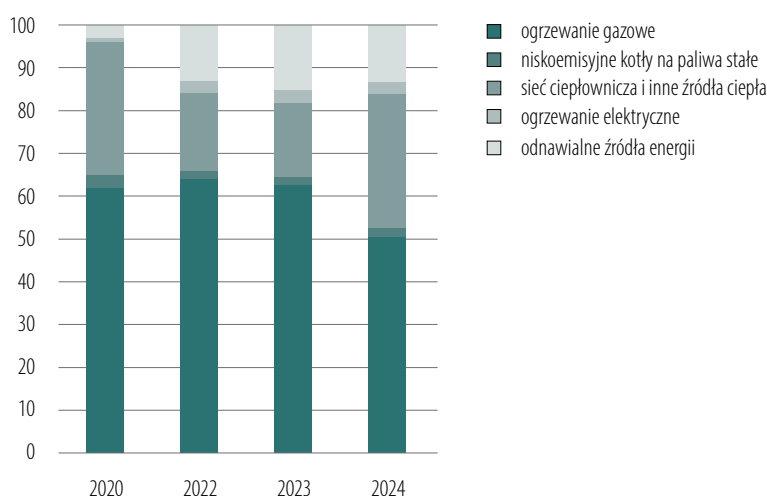
W 2024 roku w Małopolsce zlikwidowano nieefektywne źródła ciepła na paliwa stałe w łącznie 16,3 tys. budynków/lokal.

Kotły zostały wymienione głównie na urządzenia zasilane gazem (8,2 tys. szt.), kotły na biomasę (3,8 tys. szt.), odnawialne źródła energii, tj. pompa ciepła (2,1 tys. szt.), kotły na węgiel (1,2 tys. szt.), a także na ogrzewanie elektryczne (555 szt.). W dalszej kolejności kotły na paliwa stałe zostały zastąpione siecią ciepłowniczą (198 szt.), ogrzewaniem olejowym (19 szt.) oraz innym źródłem ogrzewania (51 szt.). Pozostałe urządzenia grzewcze (90 szt.) zostały trwale zlikwidowane i nie zostały zastąpione innymi źródłami ogrzewania.

W 2024 roku wszystkie małopolskie gminy realizowały wymiany kotłów na swoim terenie. Największą liczbę urządzeń zlikwidowano w: Wieliczce (459 szt.), Kalwarii Zebrzydowskiej (371 szt.), Kłaju (366 szt.), Nowym Targu – gminie wiejskiej (365 szt.) oraz Krzeszowicach (324 szt.).

Działania w zakresie ograniczenia niskiej emisji podejmowane przez gminy i powiaty pozwoliły w 2024 roku na redukcję emisji pyłu PM10 o 687 Mg, PM2,5 o 673 Mg. Emisja benzo(a)pirenu w ciągu ostatniego roku zmniejszyła się o 209 kg. W stosunku do roku 2023 redukcja emisji wszystkich pyłów powiększyła się o 24% w przypadku pyłów PM10 i PM2,5 oraz o 23% w przypadku benzo(a)pirenu.

Wykres 7. Rodzaje nowych źródeł ogrzewania zastosowanych w Małopolsce po likwidacji starych kotłów węglowych (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań z realizacji Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego.

Zgodnie ze sprawozdaniami gmin w 2024 roku działania z zakresu termomodernizacji budynków i lokali polegające m.in. na ociepleniu stropów i dachów, dociepleniu ścian budynków czy wymianie drzwi i okien, prowadzone były w 6,4 tys. budynkach na obszarze 146 gmin (dla porównania w 2023 roku termomodernizacji poddano 4,1 tys. budynków w 133 gminach). Bardzo często mieszkańcy realizują termomodernizację budynków z własnej inicjatywy, a gminy nie prowadzą inwentaryzacji w tym zakresie. W związku z tym dane na temat termomodernizacji mogą być niedoszacowane. Najwięcej termomodernizacji wykazano w Wieliczce – 227 budynków.

W 2024 roku zmodernizowano także 196 budynków użyteczności publicznej należących do 81 gmin oraz 7 powiatów (dla porównania w 2023 roku poddano termomodernizacji 152 budynki użyteczności publicznej w 65 gminach i 8 powiatach). W gminach województwa małopolskiego zainstalowano łącznie 13,6 tys. odnawialnych źródeł energii. Dla porównania w 2023 roku było to 11,9 tys. urządzeń.

Najwięcej odnawialnych źródeł energii w 2024 roku zainstalowano w Krakowie (1,0 tys. szt.), Nowym Sączu (540 szt.), Koszycach (507 szt.), Tarnowie (319 szt.) oraz Myślenicach (315 szt.). Najczęściej instalowane były panele fotowoltaiczne (5,6 tys. instalacji), urządzenia grzewcze na biomasę (4,7 tys. instalacji) oraz pompy ciepła (2,5 tys. instalacji).

Całkowity koszt realizacji działań w zakresie wdrażania Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego w 2024 roku wyniósł ponad 1 mld zł. Ponad 201 mln zł przeznaczono na poprawę efektywności energetycznej i instalację OZE w budynkach użyteczności publicznej, a prawie 65 mln zł na likwidację starych, niskosprawnych urządzeń grzewczych, termomodernizację i instalację OZE w budynkach mieszkańców. Zatrudnienie ekodoradców, doradców ds. klimatu i prowadzenie punktów obsługi programu Czyste Powietrze to prawie 25 mln zł, a inwestycje związane z ograniczeniem emisji z transportu to koszt prawie 506 mln złotych⁵.

5. Szczegółowe podsumowania z realizacji Programu ochrony powietrza dostępne są na stronie internetowej – www.powietrze.malopolska.pl, [dostęp: 25.10.2025].

— więcej informacji

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW) w Krakowie stanowi ważny instrument dla finansowania przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska.

Ważniejsze inwestycje realizowane w 2024 roku z pomocą finansową WFOŚiGW w Krakowie to:

Ochrona wód

- W 2023 roku zawarto 9 umów pożyczek na finansowanie zadań z zakresu gospodarki wodno-ściekowej na łączną kwotę 9,3 mln zł.

Ochrona powietrza

- W 2024 roku WFOŚiGW zawarł 9 umów z zakresu ochrony powietrza, na łączną kwotę 52,1 mln zł, z czego pożyczki wyniosły 51,3 mln zł (3 umowy), a dotacje 417,9 tys. zł (5 umów).

Odnawialne źródła energii

- W zakresie odnawialnych źródeł energii WFOŚiGW zawarł 19 umów na łączną kwotę 8,4 mln zł, z czego 9 umów stanowiły pożyczki na łączną kwotę 7,9 mln zł, a 9 dotacje na łączną kwotę 501,9 tys. zł oraz 1 przekazania środków państwowej jednostce budżetowej w kwocie 66,0 tys. zł.

Oszczędność energii

- W 2024 roku Wojewódzki Fundusz zawarł 14 umów pożyczek na realizację zadań z zakresu oszczędności energii na łączną kwotę 7,4 mln zł.

Gospodarka odpadami

Opracowanie: Aneta Bodziony, Elżbieta Koza

podsumowanie

- W 2024 roku selektywnie zebrano łącznie ok. 553 tys. Mg (ok. 506,68 tys. Mg w 2023 roku), co stanowiło 44% wszystkich zebranych odpadów komunalnych.
- W 2024 roku w województwie małopolskim w wyniku prowadzonej działalności gospodarczej wytworzono prawie 8,5 mln Mg¹ odpadów przemysłowych, co stanowi wartość mniejszą niż w 2023 roku.

Od 1 stycznia 2020 roku posiadacze odpadów prowadzą dokumentację związaną z odpadami za pośrednictwem indywidualnego konta w *Bazie danych o produktach i opakowaniach oraz o gospodarce odpadami* (BDO). BDO pozwala na gromadzenie i zarządzanie informacjami, które dotyczą gospodarki odpadami oraz ma zapewnić elektroniczną realizację obowiązków rejestrowych, ewidencyjnych i sprawozdawczych.

więcej informacji

Marszałek Województwa Małopolskiego prowadzi Wojewódzki System Odpadowy (WSO), dotyczący wytwarzania i gospodarowania odpadami wraz z rejestrem udzielanych zezwoleń w ww. zakresie, gromadzący dane do roku sprawozdawczego 2018. Dodatkowo prowadzi *Bazę danych o produktach i opakowaniach oraz o gospodarce odpadami* (BDO), w której zbierane są dane od 2019 roku sprawozdawczego.

1. Odpady komunalne

W 2024 roku z terenu województwa małopolskiego zebranych zostało około 1,26 mln Mg odpadów komunalnych, w tym 1 139,94 tys. Mg z gospodarstw domowych.

Całkowita masa zebranych zmieszanych odpadów komunalnych w zależności od źródła pochodzenia przedstawiała się następująco:

- › gospodarstwa domowe – 615,72 tys. Mg,
- › pozostałe źródła (usługi komunalne, handel, mały biznes, biuro i instytucje) – 87,66 tys. Mg.

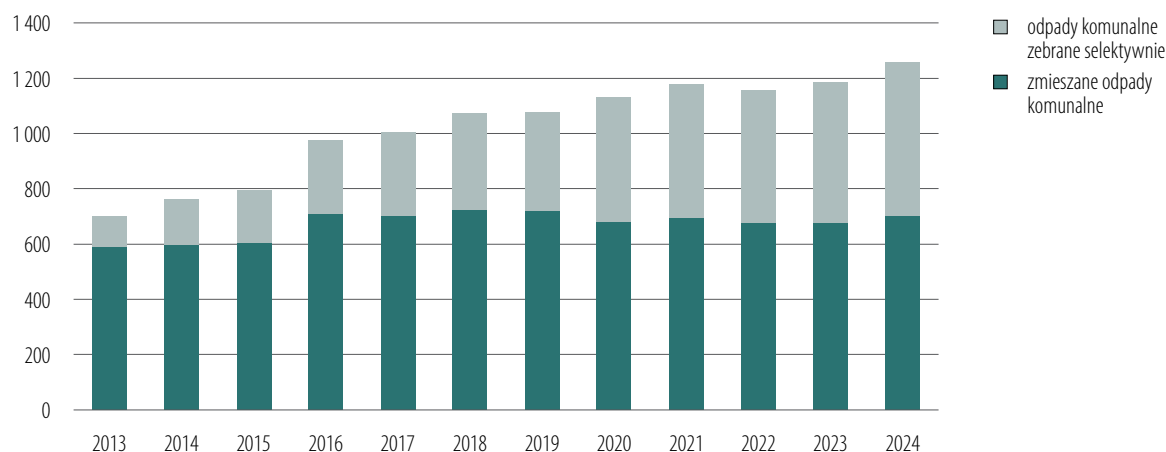
Od 2005 roku systematycznie wzrasta ilość odpadów zebranych selektywnie. W 2024 roku selektywnie zebrano łącznie ok. 553 tys. Mg, co stanowiło 44% wszystkich zebranych odpadów komunalnych. Nastąpił wzrost tych ilości w porównaniu z 2013 rokiem, w którym selektywnie zebrano 109,60 tys. Mg, stanowiących 15,6% ogółu zebranych odpadów komunalnych. Natomiast w porównaniu z 2023 rokiem udział odpadów selektywnie zebranych w masie ogółem zebranych odpadów komunalnych wzrósł o 1,2%.

1. Megagram – jednostka masy odpowiadająca milionowi gramów, a więc jednej tonie.

Ilość odebranych i zebranych ogółem odpadów komunalnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa wyniosła 366 kg (346 kg w 2023 roku), w tym zmieszane odpady komunalne stanowiły 205 kg (198 kg w 2023 roku), a odpady selektywnie zebrane 161 kg (148 kg w 2023 roku).

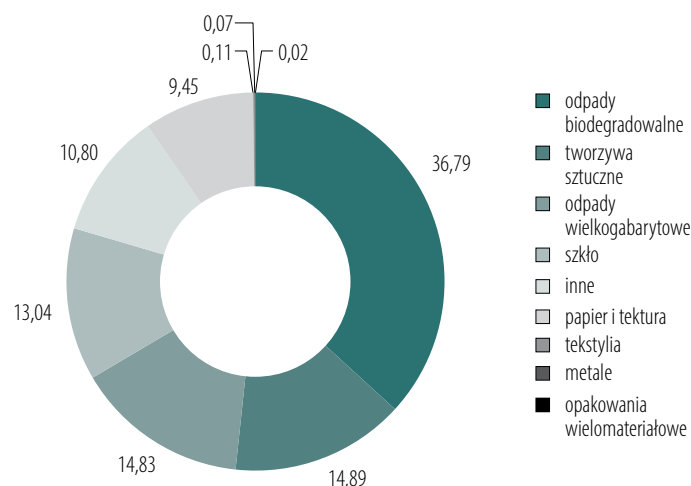
Od 2013 roku do 2021 roku utrzymywała się tendencja wzrostowa w ilości zebranych odpadów komunalnych (od 702 tys. Mg w 2013 roku do 1 177,43 tys. Mg w 2021 roku). W 2022 roku masa zebranych odpadów spadła nieznacznie (1 155,58 tys. Mg). W 2023 roku nastąpił wzrost w porównaniu z rokiem poprzednim o 29,37 tys. Mg. W 2024 roku obserwowano dalszy wzrost masy zebranych odpadów komunalnych o 71,50 tys. Mg w porównaniu z 2023 rokiem, osiągając łącznie 1 256,45 tys. Mg.

Wykres 8. Masa zmieszanych i selektywnie zebranych odpadów komunalnych (w tys. Mg)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wykres 9. Masa odpadów zebranych selektywnie w 2024 roku według rodzaju materiału (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Głównym sposobem zagospodarowania zmieszanych odpadów komunalnych w Małopolsce jest ich przekazywanie do instalacji przetwarzania odpadów komunalnych (MBP)². W 2024 roku w regionie działało 16 instalacji MBP, których łączna moc przerobowa w części mechanicznej i biologicznej wyniosła 1 290 700 Mg/rok oraz Zakład Termicznego Przekształcania Odpadów Komunalnych w Krakowie o łącznej przepustowości nominalnej 220 000 Mg/rok. Łączne moce przerobowe instalacji wynoszą 1 510 700 Mg/rok.

W 2024 roku na terenie województwa małopolskiego funkcjonowało 13 składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne. Na składowiskach tych deponowano masę pozostałości z mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych i z sortowania odpadów zebranych selektywnie w ilości 479,05 tys. Mg.

2. To instalacje do mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych.

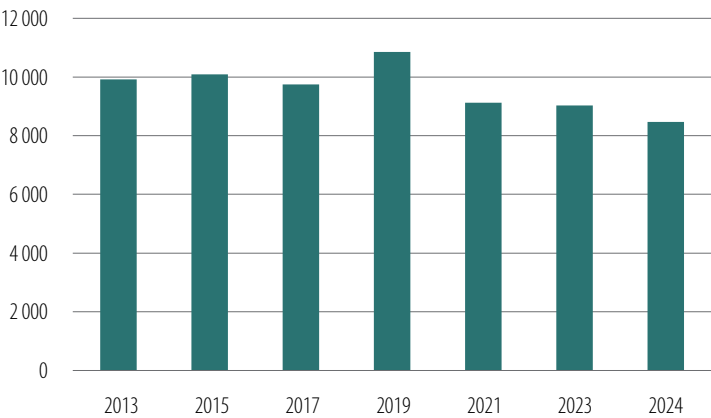
2. Odpady przemysłowe

Największy strumień wytwarzanych odpadów stanowią odpady inne niż niebezpieczne powstające w poszczególnych gałęziach przemysłu, rolnictwie, rzemiośle oraz usługach. W 2024 roku w województwie małopolskim w wyniku prowadzonej działalności gospodarczej wytworzono prawie 8,5 mln Mg odpadów przemysłowych (w roku 2023 wartość wytworzonych odpadów wynosiła 9,2 mln Mg).

W 2024 roku najwięcej odpadów przemysłowych wytworzono w Krakowie (26,9%). Na drugim miejscu pod względem masy wytwarzanych odpadów przemysłowych jest powiat olkuski (17,7%), natomiast na trzecim powiat krakowski (8,4%). Najmniejsze masy odpadów przemysłowych wytworzono w powiatach tatrzańskim (0,2%), proszowickim (0,2%) oraz dąbrowskim (0,1%).

Największa masa wytworzonych odpadów przemysłowych pochodzi z grupy 01 – odpady powstające przy poszukiwaniu, wydobywaniu, fizycznej i chemicznej przeróbce rud oraz innych kopalin (32%). Dużą część w masie wytwarzanych odpadów stanowią odpady z instalacji i urządzeń służących zagospodarowaniu odpadów, z oczyszczalni ścieków oraz z uzdatniania wody pitnej i wody do celów przemysłowych, czyli grupa 19. Ich udział w ogólnej masie wytworzonych odpadów wynosi 25%. Najmniejsza masa wytworzonych odpadów przemysłowych pochodzi z grupy 09, czyli odpadów z przemysłu fotograficznego i usług fotograficznych oraz 14 – odpady z rozpuszczalników organicznych, chłodziw i propelentów.

Wykres 10. Masa wytworzonych odpadów przemysłowych w województwie małopolskim (w tys. Mg)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Wojewódzkiej Bazy Danych o Odpadach oraz Modułu Raportowego w BDO.

Tabela 4. Struktura wytwarzania odpadów przemysłowych w 2024 roku z podziałem na grupy odpadów

Grupy odpadów	Masa odpadów (w Mg)	Udział (w %)
01 – Odpady powstające przy poszukiwaniu, wydobywaniu, fizycznej i chemicznej przeróbce rud oraz innych kopalin	2 703 335	32
19 – Odpady z instalacji i urządzeń służących zagospodarowaniu odpadów, z oczyszczalni ścieków oraz z uzdatniania wody pitnej i wody do celów przemysłowych	2 108 714	25
17 – Odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej (włączając glebę i ziemię z terenów zanieczyszczonych)	1 525 992	18
10 – Odpady z procesów termicznych	940 518	11
16 – Odpady nieujęte w innych grupach	414 285	5
15 – Odpady opakowaniowe; sorbenty, tkaniny do wycierania, materiały filtracyjne i ubrania ochronne nieujęte w innych grupach	333 348	4
Pozostałe grupy (12, 02, 03, 11, 13, 04, 07, 06, 18, 08, 05, 09, 14)	443 817	5

Źródło: opracowanie własne na podstawie Modułu Raportowego w BDO.

Największą masę odpadów przemysłowych w 2024 roku wygenerowały Zakłady Górniczo-Hutnicze „Bolesław” Spółka Akcyjna (16,4%) oraz Arcelormittal Poland Spółka Akcyjna (10,3%) i Południowy Koncern Węglowy S.A. (6,2%). Pierwszą piątkę przedsiębiorstw zamykają: Kopalnia Porfiru i Diabazu Sp. z o.o. (5,4%) oraz Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych „EMPOL” Spółka z o.o. (3,2%). Podmioty te wygenerowały 41,5% ogólnej masy wytworzonych odpadów przemysłowych.

Tabela 5. Udział przedsiębiorstw w ogólnej masie wytworzonych odpadów przemysłowych w 2024 roku

Nazwa podmiotu	Masa odpadów (w Mg)	Udział (w %)
Zakłady Górniczo-Hutnicze „Bolesław” Spółka Akcyjna	1 386 225	16,4
Arcelormittal Poland Spółka Akcyjna	870 424	10,3
Południowy Koncern Węglowy S.A.	524 013	6,2
Kopalnia Porfiru i Diabazu Sp. z o.o.	453 269	5,4
Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych „EMPOL” Spółka z o.o.	274 107	3,2
Pozostałe firmy wytwarzające odpady na terenie Małopolski	4 961 971	58,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie Modułu Raportowego w BDO.

ZAGADNIENIA SPOŁECZNE

Ludność

Opracowanie: Kinga Krasoń-Pilch

podsumowanie

- W 2024 roku Małopolskę zamieszkiwało 3,43 mln osób, co oznacza 548 osób mniej r/r. Ludność Małopolski stanowiła tym samym 9,1% ludności kraju. Region (podobnie jak w 2023 roku) zajmował 4. miejsce w kraju pod względem liczby ludności (po województwach: mazowieckim, śląskim i wielkopolskim).
- Współczynnik urbanizacji w Małopolsce wynosił w 2024 roku 47,8% i spadł o 0,1 p.p. względem 2023 roku. Dla porównania, w skali kraju współczynnik ten wynosił 59,4%, a najwyższą wartość osiągnął w województwie śląskim, gdzie 75,7% ludności stanowili mieszkańcy miast.
- Województwo małopolskie zajmowało w 2024 roku 2. lokatę w kraju pod względem gęstości zaludnienia, po województwie śląskim. Jednocześnie Małopolska jest liderem w kraju pod względem gęstości zaludnienia na terenach wiejskich (132,7 osób/ km²).
- Małopolska osiągnęła najkorzystniejszą wartość współczynnika przyrostu naturalnego wśród wszystkich regionów, pomimo że w żadnym z nich nie odnotowano dodatniej wartości. W 2024 roku wskaźnik ten dla Małopolski wyniósł -1,8‰ (-4,2‰ w skali kraju). Jednocześnie dodatnie wartości współczynnika przyrostu naturalnego odnotowano w 10 powiatach w kraju, z czego 4 to powiaty z Małopolski: limanowski (1,4‰), nowosądecki (0,8‰), wielicki (0,2‰) oraz nowotarski (0,01‰).
- W bilansie salda migracji ogółem na 1000 ludności w 2024 roku Małopolska znalazła się wśród pięciu województw z dodatnią wartością wskaźnika, zajmując 3. miejsce w skali kraju (1,7‰), po województwach: mazowieckim (2,5‰) i pomorskim (2,3‰), a przed województwami dolnośląskim (1,4‰), i wielkopolskim (0,6‰).
- W ostatnich latach obserwuje się spowolnienie rozwoju demograficznego Małopolski i postępujący proces starzenia się społeczeństwa. Sukcesywnie rośnie liczba ludności w wieku poprodukcyjnym, czyli kobiet w wieku 60 i więcej lat oraz mężczyzn w wieku 65 lat lub powyżej. W 2024 roku grupa ta stanowiła 21,8% mieszkańców regionu (21,4% w 2023 roku).

1. Stan ludności

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego we wszystkich województwach w Polsce odnotowano zmniejszenie się liczby mieszkańców na przestrzeni lat 2023–2024. Największe ujemne zmiany w odniesieniu do wcześniejszego roku zanotowały województwa: świętokrzyskie, lubelskie i łódzkie.

W 2024 roku Małopolskę zamieszkiwało 3,43 mln osób, a w porównaniu z rokiem 2023 – ubyło 548. Ludność Małopolski stanowiła tym samym 9,1% ludności kraju. Region (podobnie jak w 2023 roku) zajmował 4. miejsce w kraju pod względem liczby ludności (po województwach: mazowieckim, śląskim i wielkopolskim). W 2024 roku w województwie mieszkało 1,66 mln mężczyzn (mniej o 554 r/r). W tym samym czasie przybyło 6 kobiet (do 1,77 mln).

Tabela 6. Odsetek ludności kraju według województw w 2024 roku

Województwo	Odsetek ludności kraju (w %)	Liczba mieszkańców
Dolnośląskie	7,7	2 868 242
Kujawsko-pomorskie	5,3	1 984 479
Lubelskie	5,3	1 996 440
Lubuskie	2,6	969 819
Łódzkie	6,3	2 345 924
Małopolskie	9,1	3 429 084
Mazowieckie	14,7	5 508 322
Opolskie	2,5	930 296
Podkarpackie	5,5	2 062 997
Podlaskie	3,0	1 132 641
Pomorskie	6,3	2 359 493
Śląskie	11,4	4 291 441
Świętokrzyskie	3,1	1 157 991
Warmińsko-mazurskie	3,6	1 349 172
Wielkopolskie	9,3	3 479 986
Zachodniopomorskie	4,3	1 622 760

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W Małopolsce w 2024 roku były ogółem 64 miasta:

- › 39 o liczbie ludności do 9,9 tys.,
- › 13 o liczbie ludności 10 tys.–19,9 tys.,
- › 12 o liczbie ludności pow. 20 tys.

oraz 182 gminy:

- › 85 o liczbie ludności do 9,9 tys.,
- › 63 o liczbie ludności 10 tys.–19,9 tys.,
- › 34 o liczbie ludności 20 tys. i więcej.

W 2024 roku małopolskie miasta zamieszkiwało 1,64 mln osób. Współczynnik urbanizacji wynosił 47,8% i w stosunku do roku 2023 spadł o 0,1 p.p. Dla porównania, w skali kraju współczynnik ten wynosił 59,4%. Współczynnik urbanizacji najwyższe wartości osiągnął w województwie śląskim, w którym 75,7% ludności stanowili mieszkańcy miast. Najmniej zurbanizowanym regionem Polski jest województwo podkarpackie (41,0%). Małopolskie wsie w 2024 roku zamieszkiwało 1,79 mln osób (52,2% ludności regionu). Dynamika zmian liczby ludności wiejskiej w 2024 roku w odniesieniu do roku poprzedniego wyniosła 100,1%, natomiast w przypadku obszarów miejskich było to 99,9%.

Tabela 7. Ludność województwa małopolskiego (w tys. osób)

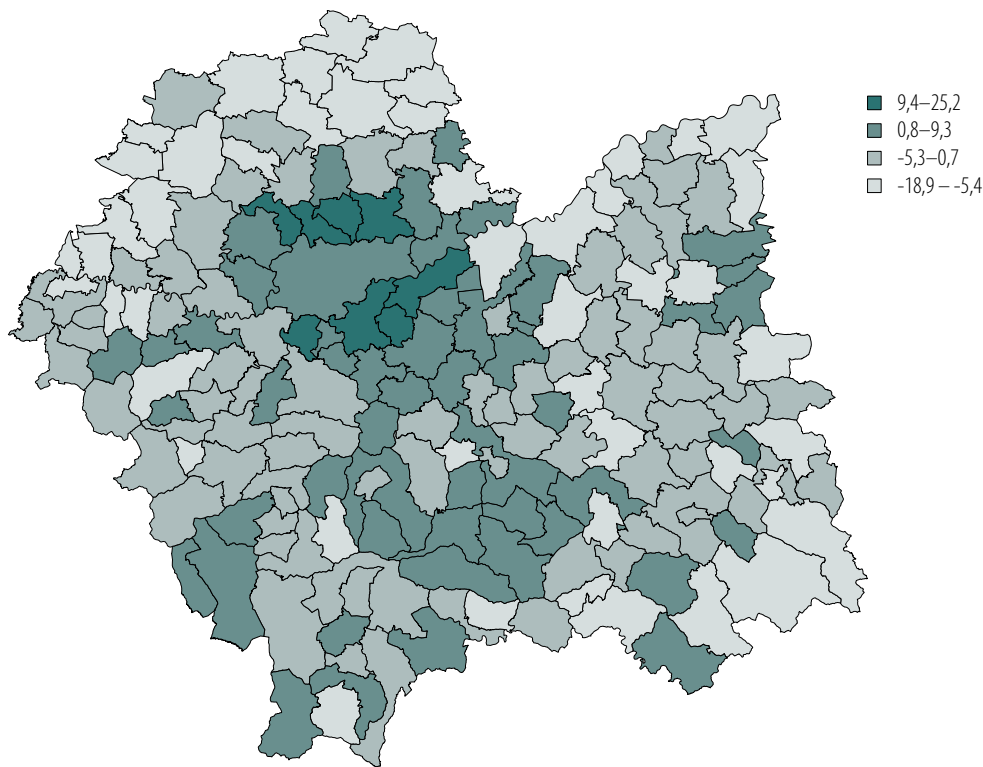
Wyszczególnienie	2017	2019	2021	2023	2024	Dynamika (2023 = 100%)
Województwo ogółem, z tego:	3 391,4	3 410,9	3 430,4	3 429,6	3429,1	100,0%
› w miastach	1 637,9	1 644,2	1 644,7	1 642,0	1639,6	99,9%
› na wsi	1 753,5	1 766,7	1 785,6	1 787,7	1789,5	100,1%
Mężczyźni, z tego:	1 646,0	1 655,5	1 664,1	1 663,1	1662,6	100,0%

Wyszczególnienie	2017	2019	2021	2023	2024	Dynamika (2023 = 100%)
› w miastach	775,0	778,0	776,9	774,9	773,6	99,8%
› na wsi	871,0	877,5	887,2	888,3	888,9	100,1%
Kobiety, z tego:	1 745,4	1 755,4	1 766,3	1 766,5	1 766,5	100,0%
› w miastach	862,8	866,2	867,8	867,1	866,0	99,9%
› na wsi	882,6	889,3	898,5	899,4	900,6	100,1%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2024 roku w Małopolsce nastąpiła zmiana wartości wskaźnika liczby ludności na 1000 mieszkańców w porównaniu do 2023 roku (wyniosła -0,2%). W całej Małopolsce widać było duże zróżnicowanie: większość gmin zanotowała spadek tego wskaźnika, największy w gminach: Bukowno (-18,9%), Sucha Beskidzka (-15,9%), Gorlice (-14,0 %), Tymbark (-13,2%), Drwinia (-11,8%). Z kolei największy wzrost wskaźnika obserwowano w gminach: Wielka Wieś (25,2%), Kocmyrów-Luborzyca (21,7%), Biskupice (16,5%), Mogilany (15,2%), Wieliczka i Niepołomice (po 12,9%).

Mapa 1. Zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców w gminach Małopolski w 2024 roku (w %)

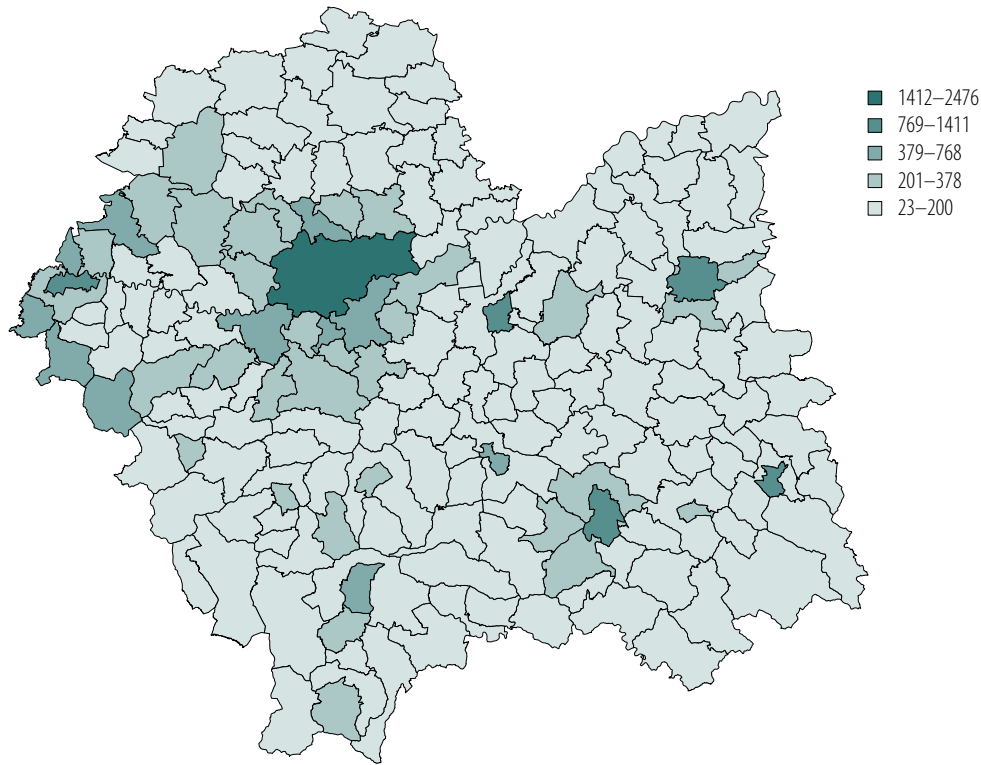
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Nieznacznie zmniejszyła się gęstość zaludnienia – z 225,9 osób/km² do 225,8 osób/km² (w tym czasie w Polsce również spadła – ze 119,9 do 119,4 osób/km²). Województwo małopolskie zajmowało 2. lokatę w kraju pod tym względem, po województwie śląskim. Na kolejnych miejscach uplasowały się Mazowsze i Dolny Śląsk. Jednocześnie Małopolska jest liderem w kraju pod względem gęstości zaludnienia na terenach wiejskich (132,7 osób/ km²).

Wewnętrznie województwo małopolskie jest bardzo zróżnicowane: wyższe wartości wskaźnika gęstości zaludnienia odnotowano w centralnej i zachodniej części regionu, natomiast najniższe na północnych, wschodnich i południowych krańcach województwa. Największą gęstość mają miasta na prawach powiatu: Kraków (2476 osób/km²), Tarnów (1411 osób/km²), Nowy Sącz (1386 osób/km²). Trochę niższą inne miasta Małopolski:

Oświęcim (1172 osób/km²), Gorlice (1070 osób/km²), Bochnia (948 osób/km²). Najniższą wartość mają natomiast gminy: Uście Gorlickie (23 osoby/km²), Sękowa (25 osób/km²), Książ Wielki (35 osób/km²), Raclawice (41 osób/km²) i Słaboszów (43 osoby/km²).

Mapa 2. Gęstość zaludnienia w gminach Małopolski w 2024 roku (liczba osób/km²)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

2. Procesy demograficzne

Urodzenia i dzietność kobiet

W 2024 roku urodziło się w Małopolsce 26,6 tys. osób (1729 dzieci mniej niż w 2023 roku). Podobnie jak w latach ubiegłych rodziło się więcej chłopców (13,5 tys.) niż dziewczynek (13,1 tys.), więcej na wsi (13,9 tys.) niż w miastach (12,7 tys.). W większości powiatów na przestrzeni roku liczba urodzeń żywych spadła, z czego w największym stopniu w Krakowie (471 urodzeń mniej r/r), powiecie gorlickim (207 urodzeń mniej r/r) oraz nowosądeckim (183 urodzeń mniej r/r). W Tarnowie liczba ta była taka sama jak w 2023 roku, a w powiatach: myślenickim, olkuskim, proszowickim i wielickim była wyższa niż rok wcześniej.

Tabela 8. Liczba urodzeń żywych w 2023 i 2024 roku w powiatach Małopolski

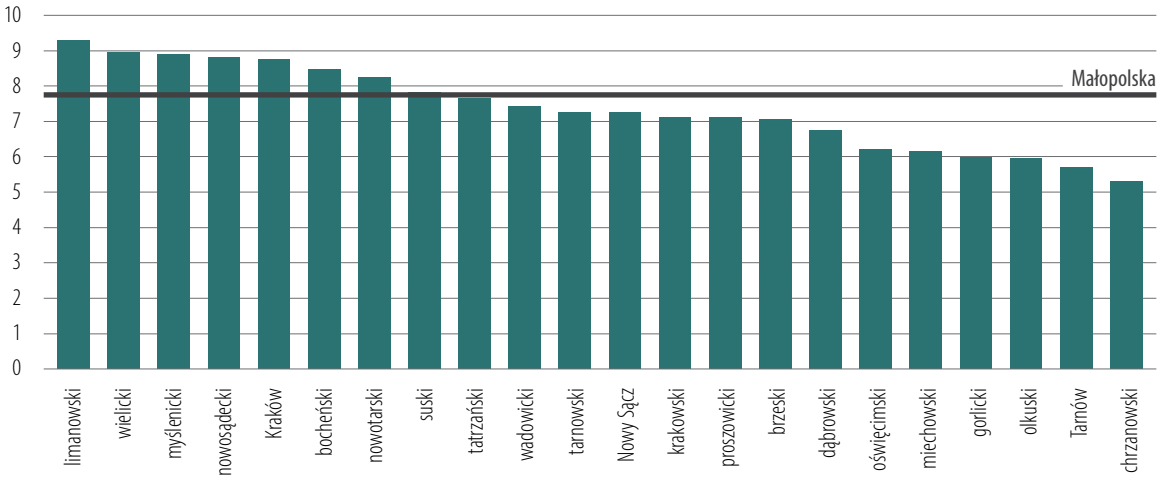
Powiat	2023	2024
Bocheński	955	906
Brzeski	727	644
Chrzanowski	686	626
Dąbrowski	461	386
Gorlicki	836	629
Krakowski	2 246	2 164
Limanowski	1 339	1 224

Powiat	2023	2024
Miechowski	344	287
Myślenicki	1 151	1 154
Nowosądecki	2 076	1 893
Nowotarski	1 724	1 571
Olkuski	617	626
Oświęcimski	935	920
Proszowski	289	298
Suski	690	648
Tarnowski	1 485	1 429
Tatrzański	556	507
Wadowicki	1 236	1 168
Wielicki	1 212	1 293
Kraków	7 528	7 057
Nowy Sącz	646	580
Tarnów	584	584

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Współczynnik urodzeń (liczba urodzeń żywych na 1000 mieszkańców) wyniósł w Małopolsce 7,8‰ i był niższy od tego z roku 2023 – kiedy było to 8,3‰. Najwyższe wartości wskaźnika notowano w powiatach limanowskim (9,3‰), wielickim i myślenickim (8,9‰), a najniższe w Tarnowie (5,7‰) i powiecie chrzanowskim (5,3‰).

Wykres 11. Współczynnik urodzeń w powiatach Małopolski w 2024 roku (w ‰)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

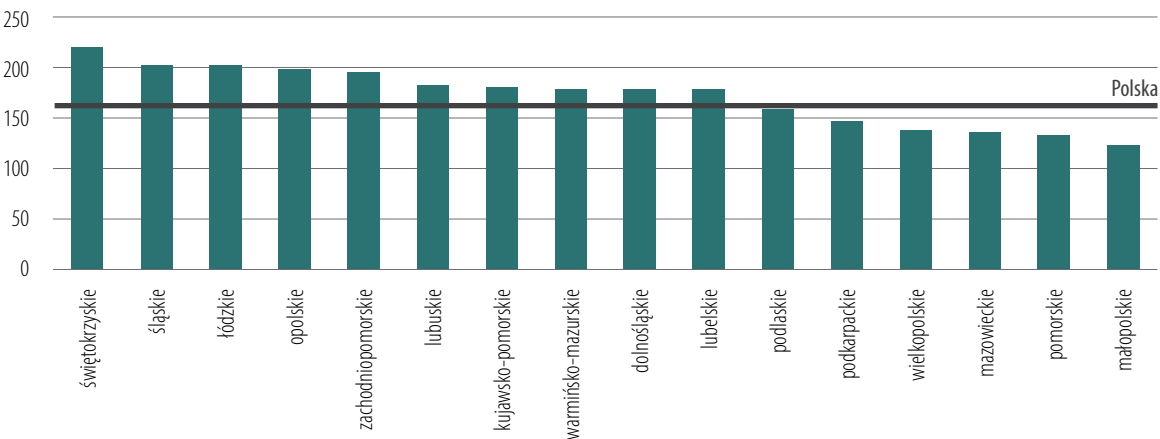
Współczynnik dzietności, wyrażany jako liczba dzieci, które urodziłaby przeciętnie kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego (15–49 lat), jest bardzo ważnym elementem badań procesów demograficznych. W literaturze przyjmuje się, że wartości współczynnika pomiędzy 2,10 a 2,15 są optymalne i gwarantują zastępowalność pokoleń. W 2024 roku współczynnik dzietności w Małopolsce wyniósł 1,15 (rok wcześniej było to 1,20). Najwyższe wartości współczynnika odnotowano w województwach: wielkopolskim i mazowieckim (po 1,17). Najniższy poziom współczynnika dzietności obserwowany był w województwach: dolnośląskim i świętokrzyskim (po 1,01) oraz opolskim (1,02). Średnia dla kraju wyniosła 1,10.

Umieralność

W 2024 roku liczba zgonów ogółem wyniosła w Małopolsce 32,8 tys. (w tym zmarło 16,8 tys. mężczyzn oraz 16,1 tys. kobiet) i była nieznacznie wyższa niż rok wcześniej (więcej o 58 osób).

Liczba zgonów ogółem na 1000 urodzeń żywych wyniosła 123,5‰ (więcej niż w 2023 roku, kiedy ten wskaźnik wyniósł 115,7‰) i była najniższa w Polsce (na kolejnych miejscach uplasowały się: województwo pomorskie – 133,1‰ oraz mazowieckie – 136,2‰).

Wykres 12. Liczba zgonów ogółem na 1000 urodzeń żywych w 2024 roku (w ‰)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Przyrost naturalny

Przyrost naturalny na 1000 ludności to współczynnik demograficzny, który określa stosunek różnicy między liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów do ludności w danym okresie (najczęściej roku), wyrażony w promilach (na 1000 osób). Pokazuje, jak liczba ludności w danym miejscu zmienia się w wyniku naturalnych procesów demograficznych, czyli bez uwzględniania migracji.

W 2024 roku wskaźnik ten dla Małopolski był ujemny i wyniósł -1,8‰. W żadnym z regionów ta wartość nie była dodatnia, jednak warto podkreślić, że województwo małopolskie osiągnęło najkorzystniejszą wartość współczynnika przyrostu naturalnego wśród wszystkich regionów. Średnia jego wartość dla kraju w 2024 roku wyniosła -4,2‰ (w 2023 roku: -3,6‰). Najgorzej sytuacja kształtowała się w województwach: świętokrzyskim (-6,7‰), łódzkim (-6,5‰) i śląskim (-6,1‰).

W 2024 roku dodatnie wartości współczynnika przyrostu naturalnego odnotowano w 10 powiatach w kraju, z czego 4 to powiaty z Małopolski: limanowski (1,4‰), nowosądecki (0,8‰), wielicki (0,2‰) oraz nowotarski, gdzie wyniósł (0,01‰). W pozostałych powiatach współczynnik przyrostu naturalnego był ujemny. Najniższe wartości wskaźnika zanotowano w powiatach: miechowskim (-7,1‰), chrzanowskim (-7,0‰) i olkuskim (-6,6‰).

Tabela 9. Urodzenia żywe i zgony na 1000 ludności oraz przyrost naturalny w powiatach Małopolski w 2024 roku (w ‰)

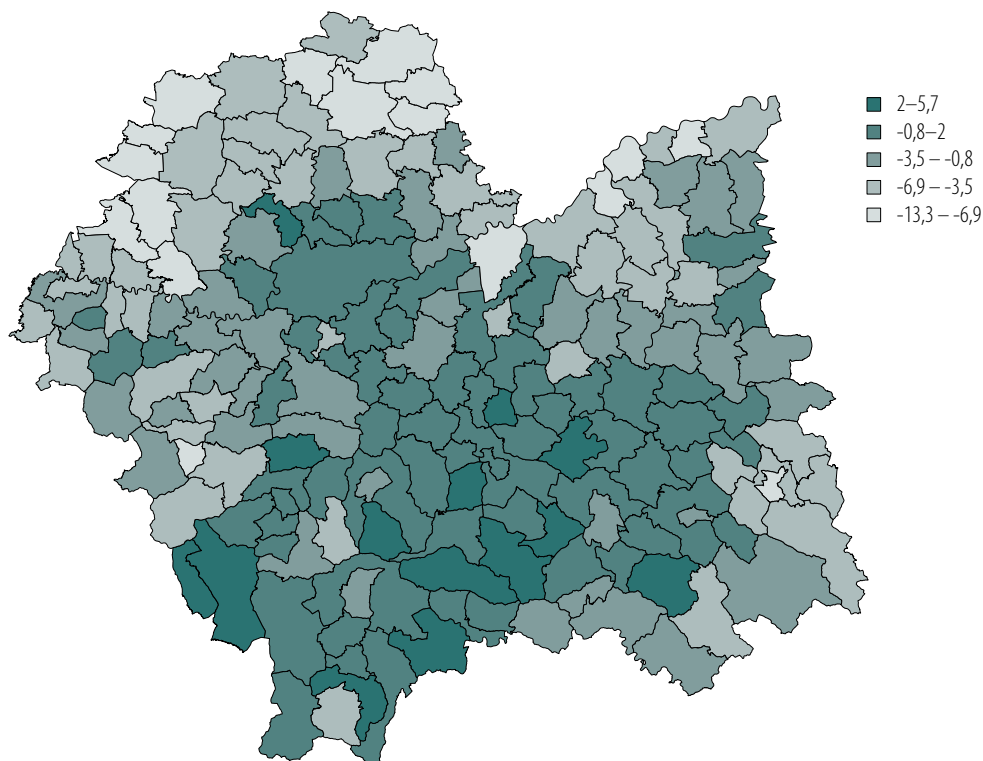
Powiaty	Urodzenia żywe na 1000 ludności	Zgony na 1000 ludności	Przyrost naturalny
Bocheński	8,47	9,47	-0,99
Brzeski	7,04	9,52	-2,48
Chrzanowski	5,30	12,26	-6,96
Dąbrowski	6,73	9,98	-3,26
Gorlicki	5,99	10,61	-4,61
Krakowski	7,13	8,80	-1,67
Limanowski	9,29	7,86	1,43
Miechowski	6,17	13,26	-7,09

Powiaty	Urodzenia żywe na 1000 ludności	Zgony na 1000 ludności	Przyrost naturalny
Myślenicki	8,88	9,20	-0,32
Nowosądecki	8,80	7,99	0,81
Nowotarski	8,26	8,25	0,01
Olkuski	5,94	12,53	-6,59
Oświęcimski	6,21	10,97	-4,76
Proszowicki	7,11	11,13	-4,03
Suski	7,83	10,67	-2,84
Tarnowski	7,25	9,14	-1,90
Tatrzański	7,64	8,74	-1,10
Wadowicki	7,43	10,07	-2,64
Wielicki	8,94	8,72	0,23
Kraków	8,74	9,36	-0,62
Nowy Sącz	7,25	10,24	-2,99
Tarnów	5,69	10,84	-5,15

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zróznicowanie przestrzenne współczynnika przyrostu naturalnego jeszcze bardziej widoczne jest na poziomie gmin. Wartość dodatnią wskaźnika zanotowano w 67 gminach. Najwyższym współczynnikiem przyrostu naturalnego odznaczyły się gminy: Słupnice (5,7‰), Niedźwiedź (4,3‰), i Tokarnia (3,9‰). W przeważającej liczbie gmin współczynnik przyrostu naturalnego był ujemny. Najniższe wartości odnotowano w gminach: Bukowno (-13,4‰), Wietrzychowice (-11,9‰) i Bolesław w powiecie olkuskim (-10,6‰).

Mapa 3. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców w gminach Małopolski w 2024 roku (w ‰)

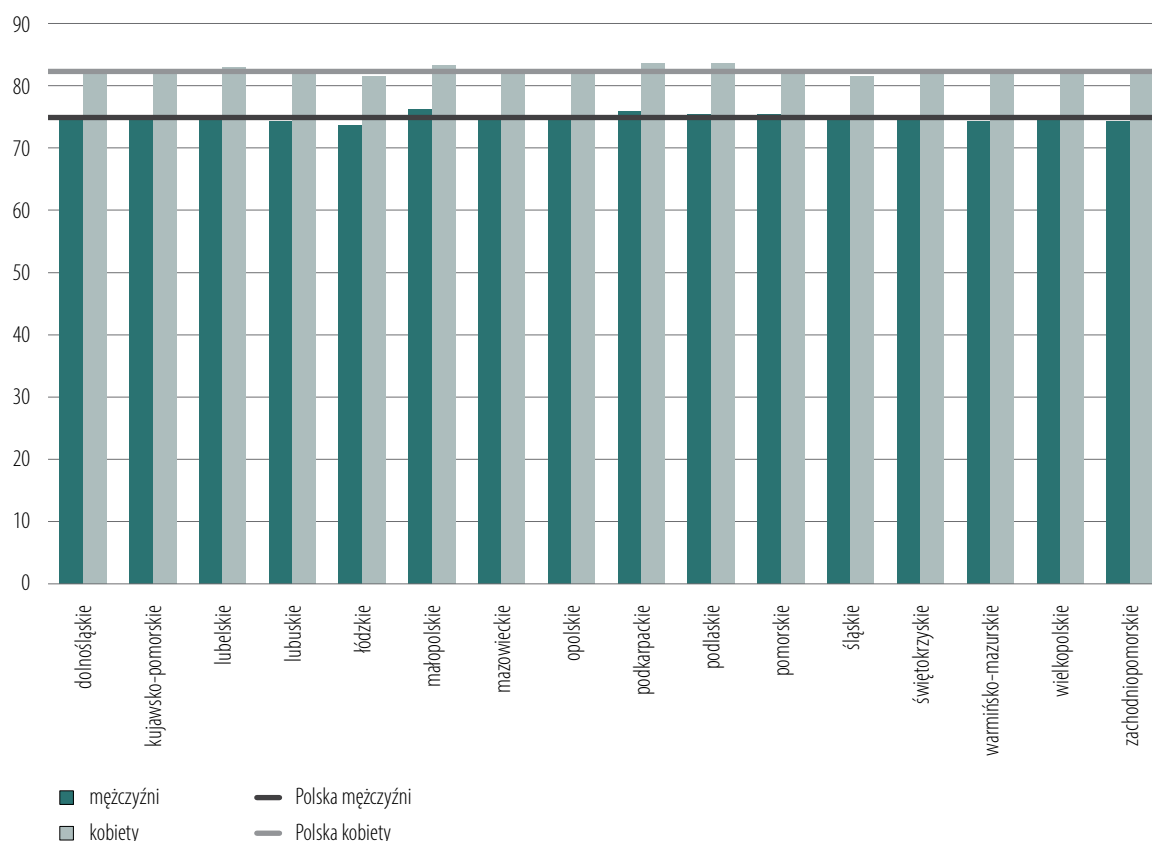
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Przeciętne dalsze trwanie życia

W 2024 roku, podobnie jak w roku ubiegłym, zarówno w kraju, jak i w Małopolsce zanotowano wzrost długości przeciętnego dalszego trwania życia ludności. W Polsce wyniosło ono dla mężczyzn 74,9 roku (74,7 w 2023 roku), natomiast dla kobiet 82,3 roku (82,0 w 2023 roku). Dłużej żyli mężczyźni mieszkający w miastach (75,1 lat) niż na wsi (74,7 lat), podobnie jest u kobiet – dłużej żyły mieszkanki miast (82,3 lat) niż wsi (82,2 lat).

W Małopolsce w 2024 roku przeciętne trwanie życia mężczyzn wynosiło 76,3 roku (76,2 w 2023 roku), natomiast dla kobiet było to 83,3 roku (83,1 w 2023 roku). Małopolska na tle kraju odznacza się najlepszym wynikiem (1. miejsce) pod względem długości przeciętnego dalszego trwania życia mężczyzn i 3. wynikiem pod względem długości przeciętnego dalszego trwania życia kobiet (po województwach podkarpackim i podlaskim, gdzie wskaźnik ten wyniósł 83,7 lat).

Wykres 13. Przeciętne dalsze trwanie życia w Polsce i województwach w odniesieniu do kobiet i do mężczyzn w 2024 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

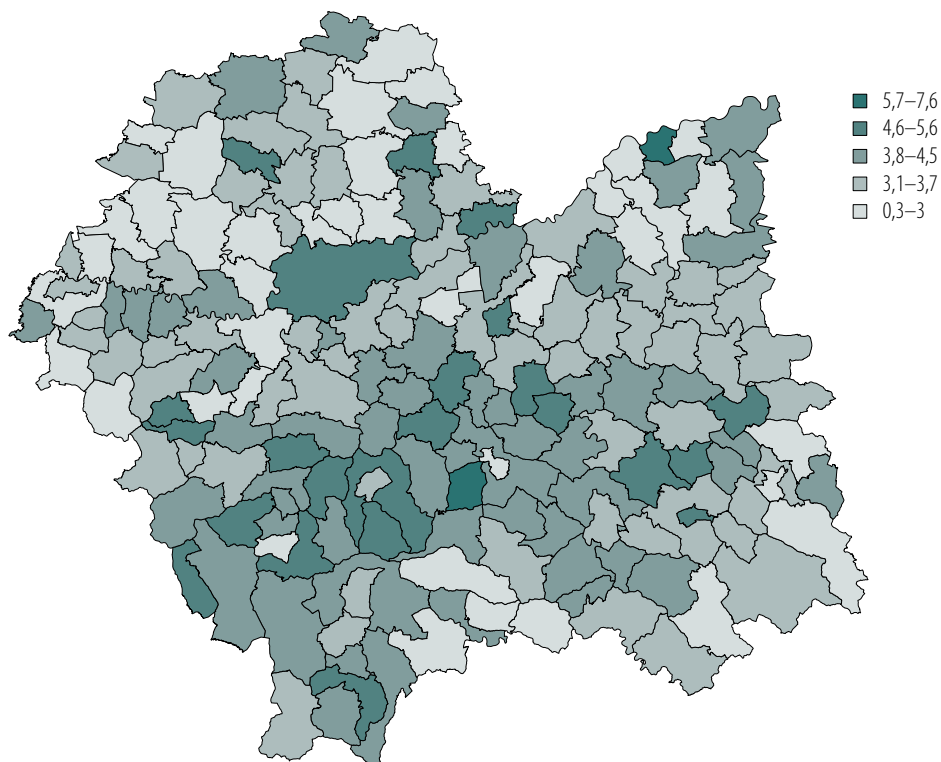
Małżeństwa i rozwody

W województwie małopolskim w 2024 roku zawarto 13,6 tys. małżeństw (w 2023 roku było to 14,7 tys.), co ułożyło region na trzecim miejscu po województwie mazowieckim (21,0 tys. małżeństw) i śląskim (15,2 tys. małżeństw) pod względem liczby zawieranych związków małżeńskich. W żadnym z regionów nie zanotowano wzrostu w tym obszarze.

Współczynnik małżeństw w województwie małopolskim, obliczany jako liczba zawartych małżeństw na 1000 mieszkańców, osiągnął wartość 4,0‰ w 2024 roku i był niższy od tego osiągniętego w 2023 – 4,3‰.

Dane w ujęciu gminnym wskazują, że najwięcej małżeństw na 1000 mieszkańców zawarto w Bolesławiu w powiecie dąbrowskim, w Słopnicach, Tokarni, Lipnicy Murowanej, Krakowie, Łapanowie, Mszanie Dolnej i w Rzepienniku Strzyżewskim.

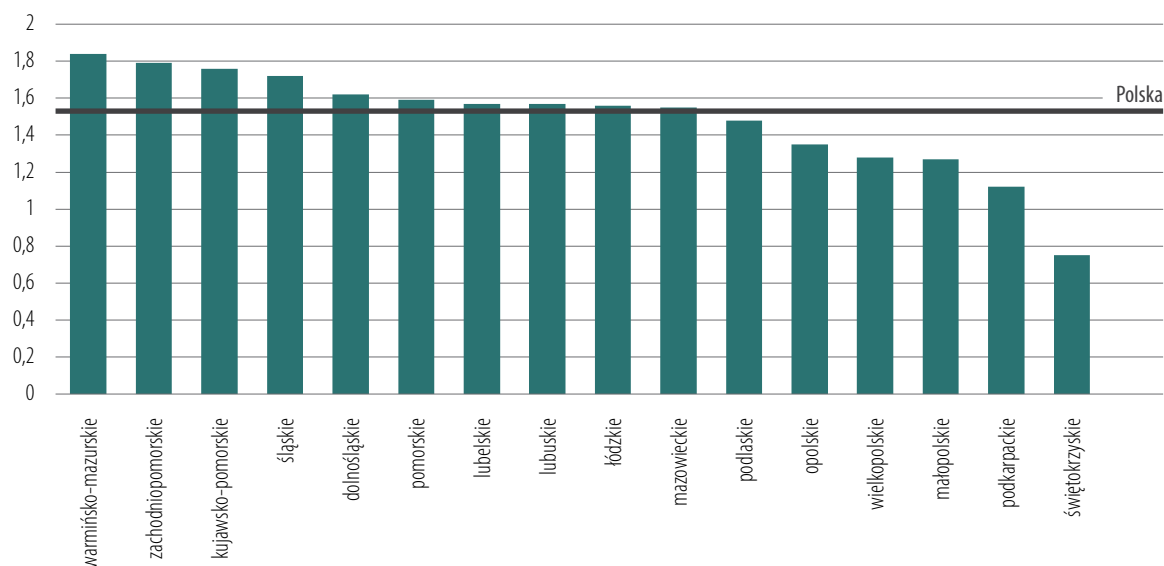
Mapa 4. Liczba małżeństw na 1000 mieszkańców w gminach Małopolski w 2024 roku (w ‰)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Liczba rozwodów na 1000 mieszkańców w Małopolsce w 2024 roku wyniosła 1,3‰ i wskaźnik ten był wyższy od osiągniętego w 2023 roku – 1,2‰. Najwyższą wartość tego wskaźnika zanotowały województwo warmińsko-mazurskie i zachodniopomorskie (1,8‰), a najniższą województwo świętokrzyskie (0,8‰).

Wykres 14. Liczba rozwodów na 1000 mieszkańców w województwach w 2024 roku (w ‰)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

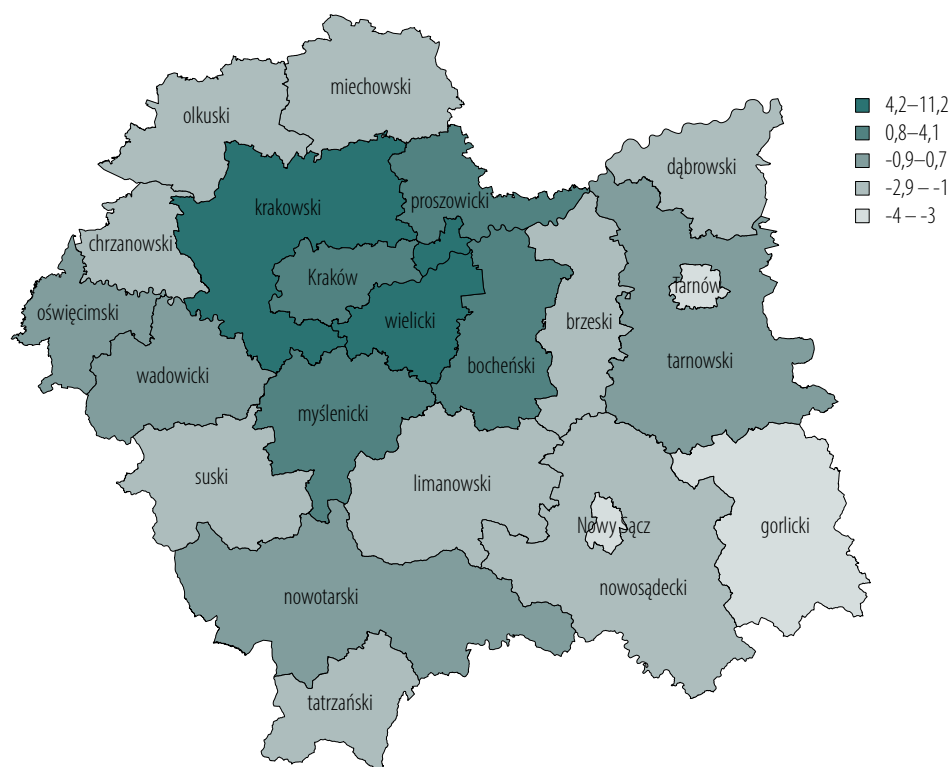
Zarówno w kraju, jak i w Małopolsce za główną przyczynę rozwodów podawano niezgodność charakterów. Na drugim miejscu w kraju znalazły się „różnice światopoglądowe”, a dla województwa małopolskiego: „naganny stosunek do członków rodziny”. Trzecią przyczyną w kraju było „nadużywanie alkoholu”, a w Małopolsce: „niedochowanie wierności małżeńskiej”.

3. Migracje

Jednym z ważniejszych czynników wpływających na stan zaludnienia danego obszaru są migracje. W bilansie salda migracji ogółem na 1000 ludności w 2024 roku Małopolska znalazła się wśród pięciu województw z dodatnią wartością wskaźnika, zajmując 3. miejsce w skali kraju (1,7‰), po województwach: mazowieckim (2,5‰) i pomorskim (2,3‰), a przed województwami dolnośląskim (1,4‰), i wielkopolskim (0,6‰). W 2024 roku wskaźnik ten dla województwa małopolskiego wyniósł o 0,2 p.prom. więcej niż w roku poprzednim. W pozostałych 11 województwach zanotowano ujemne saldo migracji, najniższe w lubelskim (-2,4‰) i świętokrzyskim (-2,3‰). W 2024 roku średnia dla Polski wyniosła 0,3‰ i była o 0,1 p.prom. wyższa r/r.

Analiza danych dla małopolskich powiatów wskazuje, że dodatnią wartość salda migracji zanotowano w 9 powiatach: wielickim (11,2‰), krakowskim (8,1‰), w Krakowie (4,1‰), myślenickim (2,2‰), bocheńskim (1,6‰), proszowickim (1,5‰), tarnowskim (0,7‰) i w oświęcimskim oraz wadowickim (po 0,1‰). W pozostałych powiatach zanotowano ujemne wartości wskaźnika. Najniższe wartości wskaźnik osiągnął w Tarnowie (-4,0‰), w Nowym Sączu (-3,7‰) oraz w powiecie gorlickim (-3,0‰).

Mapa 5. Saldo migracji na 1000 ludności w powiatach Małopolski w 2024 roku (w ‰)

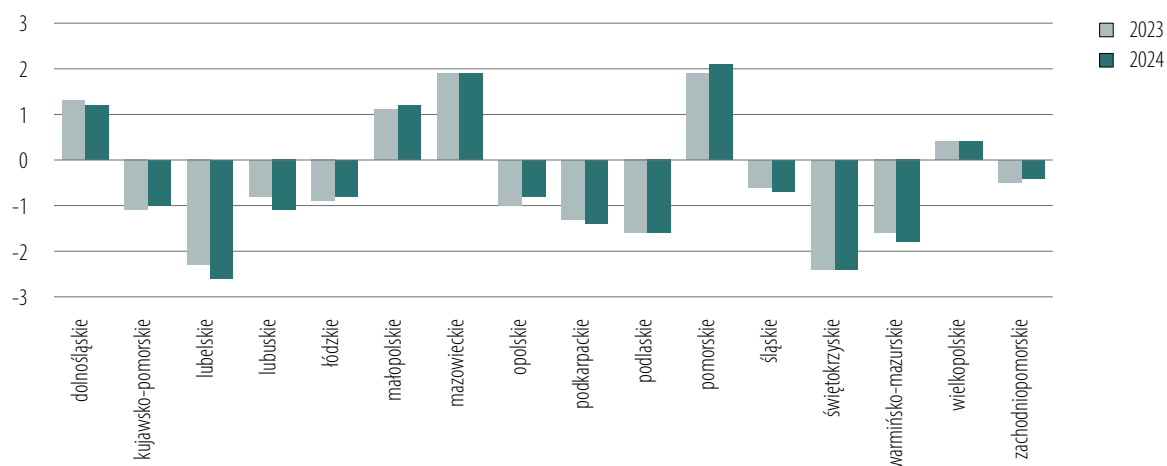

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Migracje wewnętrzne

W 2024 roku w Małopolsce saldo migracji wewnętrznych na pobyt stały, podobnie jak w poprzednich latach, utrzymało się na dodatnim poziomie (4043 osoby, o 243 osoby więcej niż w roku poprzednim). Do województwa małopolskiego napłynęło 35,9 tys. osób, a wymeldowało się 31,9 tys. osób.

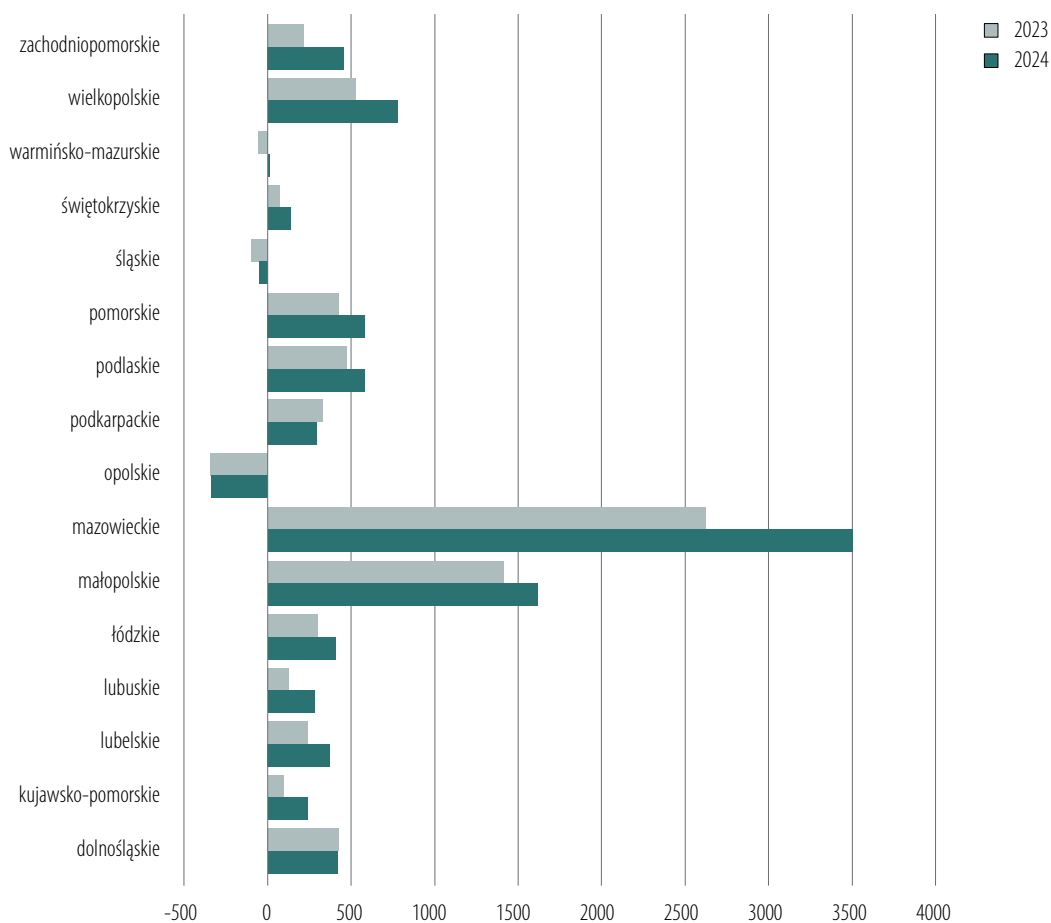
Pięć regionów osiągnęło dodatnie saldo migracji wewnętrznych na 1000 ludności. Małopolska uplasowała się na trzecim miejscu po województwach: pomorskim (2,1‰) oraz mazowieckim (1,9‰), wraz z województwem dolnośląskim (1,2‰). Najniższy wskaźnik zanotowały województwa: lubelskie (-2,6‰) i świętokrzyskie (-2,4‰).

Wykres 15. Saldo migracji wewnętrznych na 1000 ludności w województwach w 2024 roku (w ‰)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Migracje zagraniczne

Małopolska w 2024 roku utrzymała dodatnie saldo migracji zagranicznych. Oznacza to, że corocznie więcej osób przyjeżdża z zamiarem stałego pobytu, niż wyjeżdża za granicę. W 2024 roku saldo migracji zagranicznych w województwie małopolskim wynosiło 1,6 tys. osób (więcej o 204 osoby niż w 2023 roku). W Małopolsce na pobyt stały w 2023 roku zameldowało się 2,6 tys. osób z zagranicy, czyli o 292 osoby więcej niż rok wcześniej. Za granicę wyjechały 964 osoby, o 88 więcej osób niż w 2023 roku.

Wykres 16. Saldo migracji zagranicznych w województwach w 2023 i 2024 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

4. Struktura wieku i płci ludności

Współczynnik feminizacji

Wskaźnikiem określającym wzajemne relacje pomiędzy liczbą kobiet a liczbą mężczyzn (liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn) jest współczynnik feminizacji. Podobnie jak w latach poprzednich w 2024 roku wartość współczynnika dla województwa małopolskiego była równa 106. Oznacza to, że w strukturze ludności według płci przeważają licznie kobiety. Wskaźnik ten w przypadku Małopolski charakteryzuje się dużą stałością i jest niezmienny od przynajmniej dwóch dekad. Podobną wartość współczynnika jak w województwie małopolskim odnotowano w województwach: lubuskim, podlaskim, pomorskim, świętokrzyskim, wielkopolskim i zachodniopomorskim. Tak jak w roku poprzednim najwyższą wartość współczynnika odnotowano w województwie łódzkim (110), natomiast najniższą w województwie podkarpackim (104). W Polsce na 100 mężczyzn przypadało 107 kobiet.

W Małopolsce, podobnie jak w latach poprzednich, najwyższe dysproporcje płci, przewyższające średnią dla województwa, odnotowano we wszystkich miastach na prawach powiatu: w Krakowie (współczynnik feminizacji był równy 114), w Tarnowie (113) i w Nowym Sączu (110). W przypadku pozostałych powiatów najwyższy poziom wskaźnika zanotowano w powiatach chrzanowskim, oświęcimskim i tatrzańskim (po 107). Najniższy poziom współczynnika zaobserwowano w powiecie limanowskim, gdzie liczba kobiet była równa liczbie mężczyzn (100). Niską wartością współczynnika feminizacji charakteryzuje się również powiat nowosądecki (101).

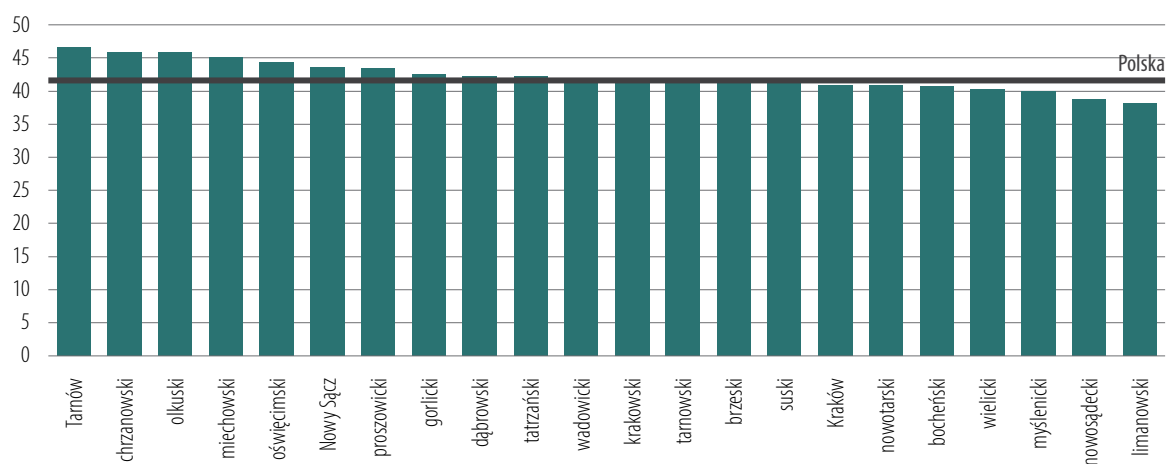
Analiza rozkładu zjawiska w ujęciu gminnym, bez uwzględniania miast na prawach powiatu, pokazuje, że najwyższe wartości współczynnika feminizacji w 2024 roku zaobserwowano w miastach: Zakopane (115), Oświęcim (112) i Nowy Targ (112). Najmniejszą wartością odznaczały się gminy wiejskie: Bolesław – pow. dąbrowski (92), Łabowa (95) oraz Lipnica Murowana i Mszana Dolna (po 96).

Mediana wieku mieszkańców

W 2024 roku mediana wieku mieszkańców Małopolski wyniosła 41,6 roku, co oznaczało, że 50% mieszkańców jeszcze nie osiągnęła tego wieku, a druga połowa go przekroczyła. Wartość ta była nieznacznie wyższa niż w 2023 roku (41,2 roku). Pozytywnym przejawem jest to, że mediana wieku w województwie małopolskim jest niższa niż średnia dla kraju (43,3 roku). Statystyczny mieszkaniec Małopolski był więc młodszy od statystycznego mieszkańca Polski o 1,7 roku. W 2024 roku mediana wieku mężczyzn w Małopolsce wyniosła 40,3 roku, natomiast kobiet – 43,0 roku.

Najmłodsi mieszkańcy województwa małopolskiego mieszkali w powiatach: limanowskim (mediana wieku 38,2 roku) i nowosądeckim (38,7 roku), natomiast najstarsi w Tarnowie (46,6 roku) oraz w powiatach: olkuskim i chrzanowskim (po 45,8 roku).

Wykres 17. Mediana wieku ludności w powiatach Małopolski w 2024 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

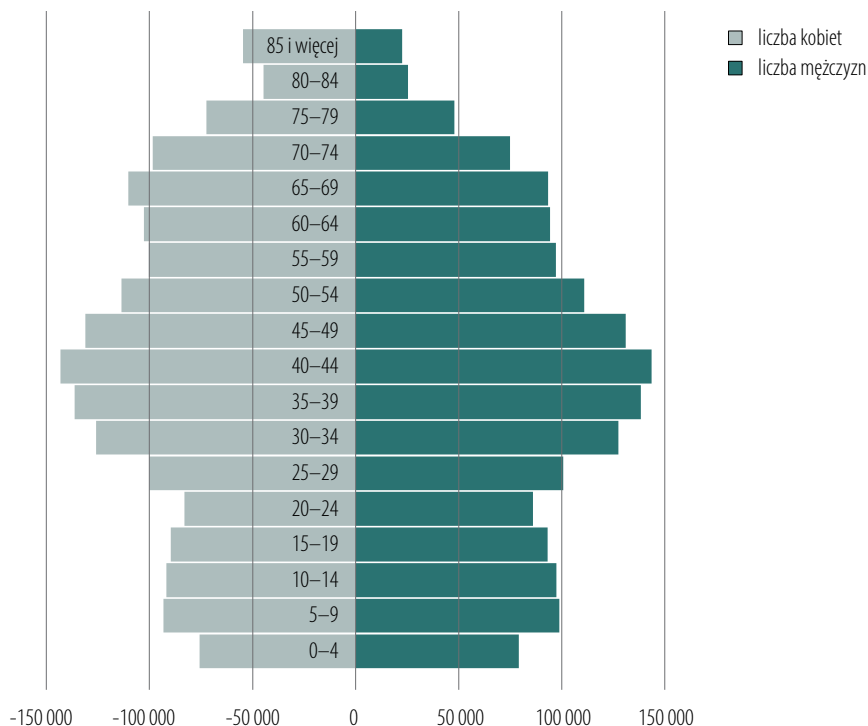
Piramida wieku i płci

Piramida wieku i płci jest graficznym przedstawieniem struktury demograficznej danego społeczeństwa. Dostarcza informacji o aktualnej kondycji populacji oraz pozwala prognozować jej przyszłe zmiany.

Piramida wieku i płci mieszkańców województwa małopolskiego charakteryzuje się wąską podstawą, co świadczy o zmniejszającej się liczbie najmłodszych roczników. Taki kształt piramidy jest typowy dla populacji regresywnej i świadczy o starzeniu się społeczeństwa.

W najmłodszych grupach wiekowych (0–4, 5–9 oraz 10–14) zdecydowanie dominuje płeć męska. Począwszy od grupy wiekowej 15–19 ta przewaga mężczyzn się zmniejsza, żeby się wyrównać w grupie wiekowej 25–29 lat. Jeszcze w dwóch grupach wiekowych (30–34 oraz 35–39) więcej jest mężczyzn niż kobiet, ale już od grupy 45–49 lat ta przewaga systematycznie się zmniejsza. Wśród osób powyżej 80. roku życia przewaga liczby kobiet nad liczbą mężczyzn jest już dwukrotna.

Wykres 18. Piramida wieku i płci mieszkańców województwa małopolskiego w 2024 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

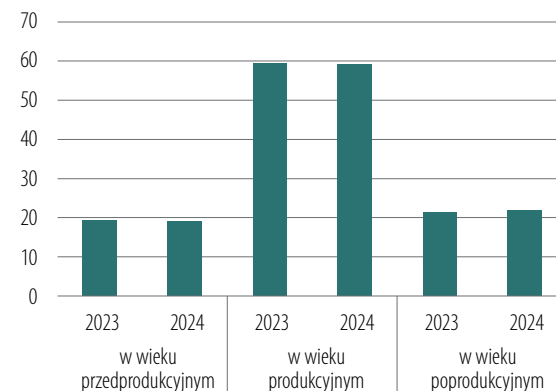
Ekonomiczne grupy wieku

Na koniec 2024 roku udział ludności w wieku przedprodukcyjnym, czyli mieszkańców Małopolski w wieku 17 lat i mniej, w ogólnej liczbie mieszkańców województwa małopolskiego wynosił 19,0%. Wśród osób w wieku przedprodukcyjnym przeważali mężczyźni (334,3 tys. osób) nad kobietami (316,9 tys. osób).

Liczba ludności w wieku produkcyjnym (18–59 lat kobiety, 18–64 lata mężczyźni) wynosiła 2030,6 tys. osób i zmniejszyła się w porównaniu z poprzednim rokiem o 6,8 tys. osób. Udział ludności w wieku produkcyjnym w ludności ogółem wyniósł 59,2% i w stosunku do 2023 roku wartość ta zmalała. Wśród osób w wieku produkcyjnym przeważali mężczyźni z liczbą 1064,0 tys. osób.

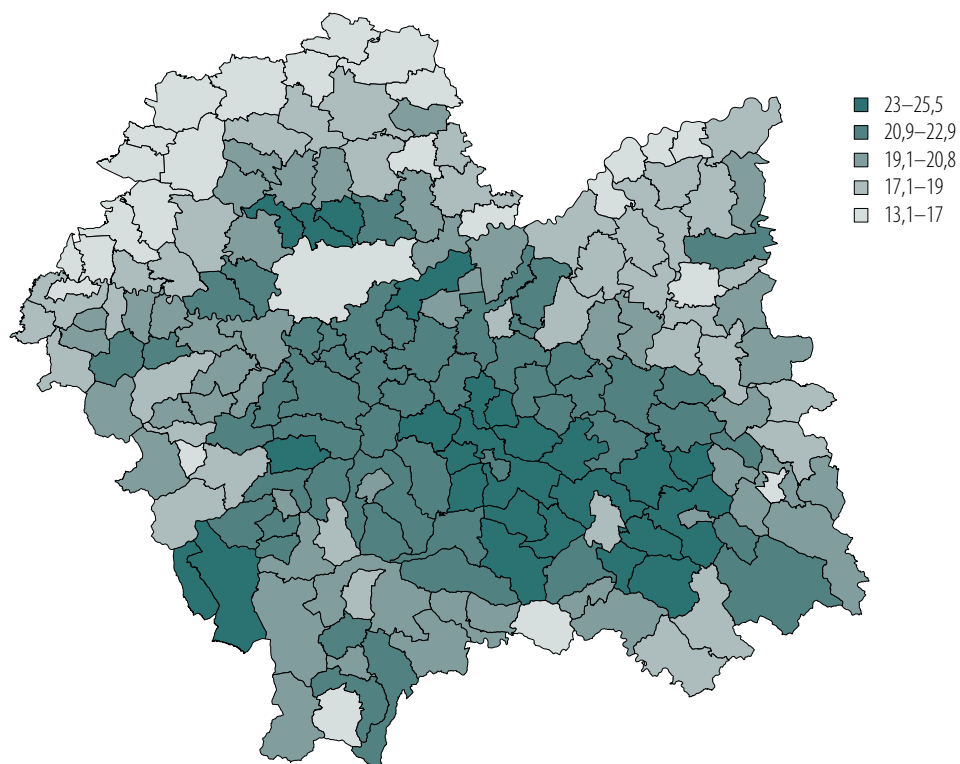
W ostatnich latach w Małopolsce obserwuje się sukcesywny wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym, czyli kobiet w wieku 60 i więcej lat oraz mężczyzn w wieku 65 lat lub powyżej. Na koniec 2024 roku do tej grupy zaliczało się 264,2 tys. mężczyzn i 483,0 tys. kobiet. Udział tej grupy zwiększył się na przestrzeni roku z 21,4% w 2023 do 21,8% w 2024 roku.

Wykres 19. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ludności ogółem w województwie małopolskim (w %)

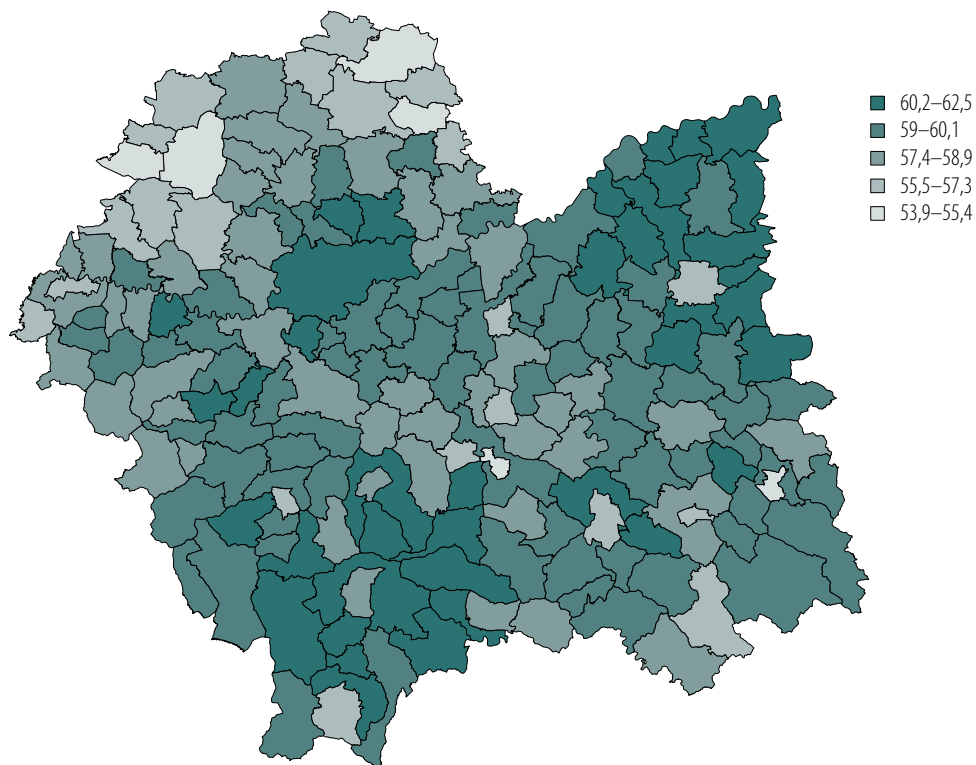
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Mapa 6. Odsetek mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców województwa małopolskiego w 2024 roku (w %)

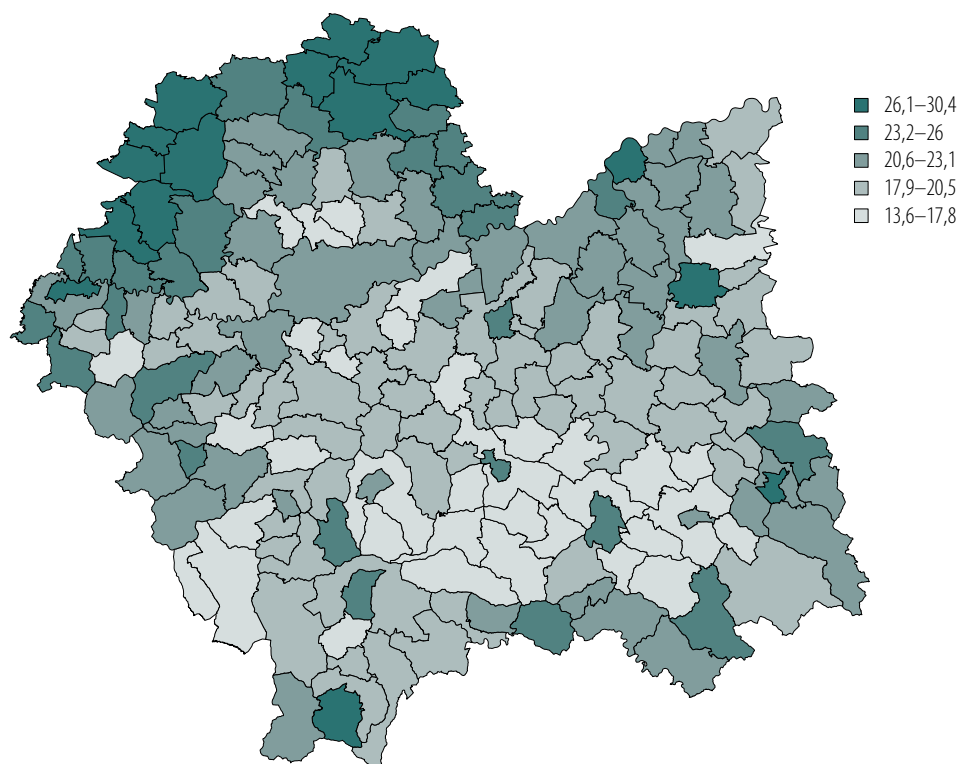
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Mapa 7. Odsetek mieszkańców w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców województwa małopolskiego w 2024 roku (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Mapa 8. Odsetek mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców województwa małopolskiego w 2024 roku (w %)

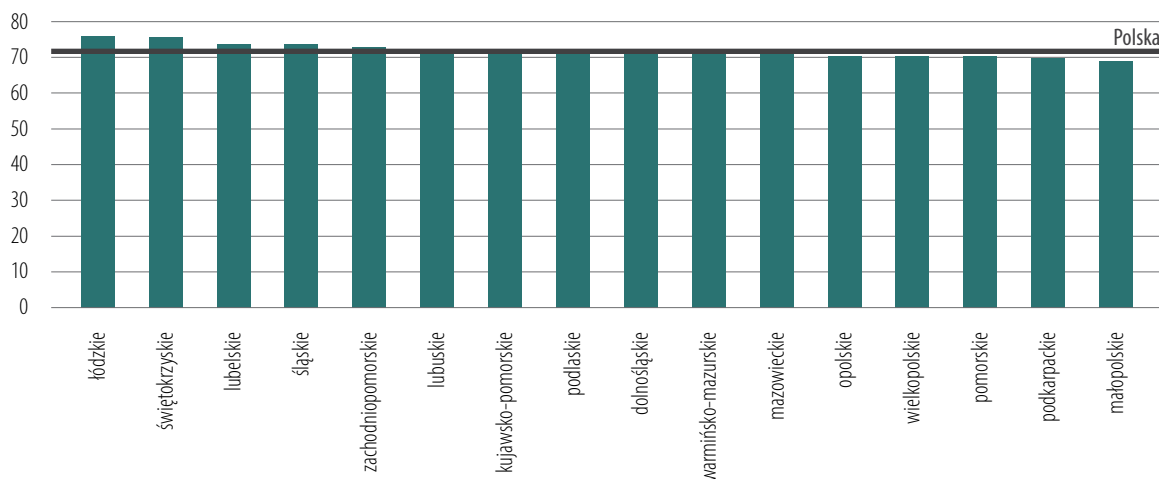

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wskaźniki obciążenia demograficznego

W ostatnich latach obserwuje się spowolnienie rozwoju demograficznego Małopolski i postępujący proces starzenia się społeczeństwa. Jednym ze wskaźników obrazujących to zjawisko jest wskaźnik osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym, czyli stosunek liczby osób w wieku nieprodukcyjnym (osoby w wieku przedprodukcyjnym 0–17 lat oraz osoby w wieku poprodukcyjnym – mężczyźni 65 lat i więcej, kobiety 60 lat i więcej) do liczby osób w wieku produkcyjnym (mężczyźni w wieku 18–64 lata i kobiety w wieku 18–59 lat). W ostatnich latach jego wartość w regionie stawała się coraz wyższa. W 2023 roku wskaźnik ten wynosił 68,3%, a w 2024 – 68,9%, co jednocześnie jest najkorzystniejszym wynikiem w kraju. Tendencja wzrostowa utrzymuje się w całej Polsce (w 2023 roku wskaźnik ten przyjmował wartość 71,2% osoby, a w 2024 było to 71,7%). Najwyższe wartości w 2024 roku odnotowano w województwach łódzkim (76,0%) i świętokrzyskim (75,6%).

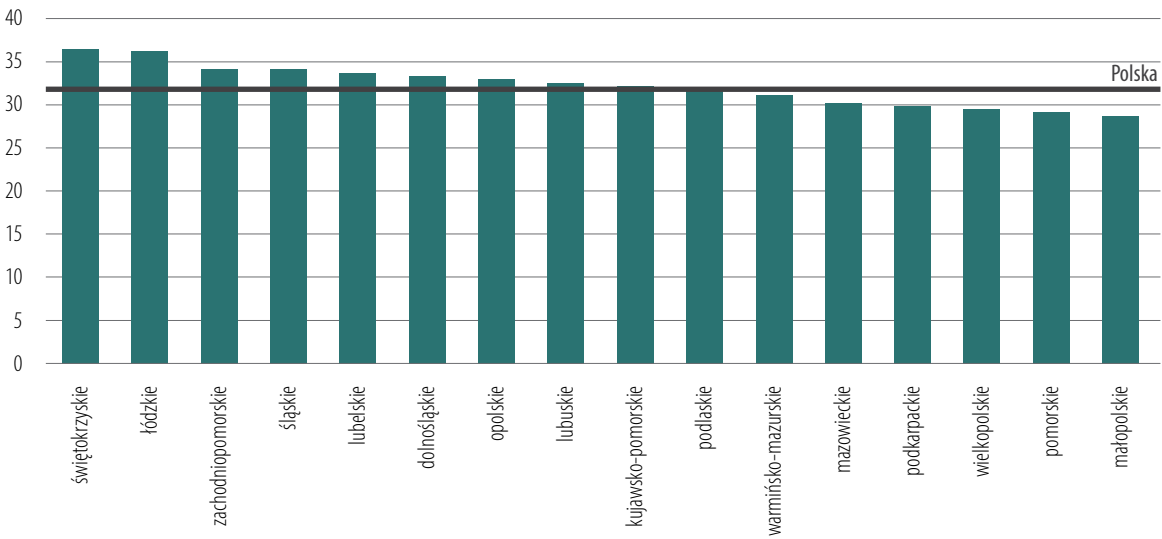
Wykres 19. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w województwach w 2024 roku (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zmiany te widoczne są też we współczynniku obciążenia demograficznego osobami starszymi, czyli liczbie osób starszych (w wieku 65 lat i więcej) przypadającej na 100 osób w wieku 15–64 lata. W 2024 roku wskaźnik ten w województwie małopolskim kształtował się na poziomie 28,7% i była to również najniższa wartość spośród wszystkich regionów. Średnia dla kraju wyniosła 31,8%.

Wykres 20. Wskaźnik obciążenia demograficznego osobami starszymi w województwach w 2024 roku (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Ochrona zdrowia

Opracowanie: Wiktoria Chachulska, Mirosław Furmanek, Danuta Konik, Kinga Łądkiewicz, Iwona Pałka, Edyta Sokoła, Danuta Anita Woźniak, Wioletta Woźniak

podsumowanie

- W województwie małopolskim w ramach publicznej stacjonarnej opieki zdrowotnej w 2024 roku funkcjonowało 14 szpitali wojewódzkich (w tym 1 działający w formie spółki), 18 szpitali powiatowych oraz 8 szpitali resortowych i uniwersyteckich.
- W 2024 roku w Małopolsce funkcjonowały 43 zakłady lecznictwa uzdrowiskowego, które w ciągu roku przyjęły 110,7 tys. kuracjuszy.
- W ramach działalności przychodni oraz praktyk zawodowych realizujących świadczenia w ramach środków publicznych w Małopolsce udzielono łącznie 31,1 mln porad lekarskich, w tym 14,8 mln z nich w ramach podstawowej opieki zdrowotnej. Stanowiły one ok. 8% wszystkich porad POZ udzielonych w całej Polsce w roku 2023.
- Według ostatnich danych w 2023 roku województwo małopolskie było podstawowym miejscem zatrudnienia dla 9786 lekarzy, co stanowi niemal 10% wszystkich lekarzy zatrudnionych w Polsce. W porównaniu z rokiem 2022, liczba ta wzrosła o 212 osób. Na 10 tys. mieszkańców województwa przypadło 28,5 lekarza, co stawia Małopolskę na 6. miejscu w kraju (w skali całej Polski wskaźnik ten wyniósł 27,1).
- Województwo Małopolskie wraz z partnerami Caritas Archidiecezji Krakowskiej, Caritas Diecezji Kieleckiej oraz Stowarzyszeniem Europejski Instytut Rozwoju Regionalnego kontynuuje realizację projektu *Małopolski Tele-Anioł*, który funkcjonował w latach 2018–2023. W drugiej edycji przedsięwzięcia, oprócz dotychczasowego wsparcia w formie teleopieki oraz usług opiekuńczych i sąsiedzkich, zaplanowano także pilotaż telemedycyny oraz wprowadzenie opieki wytchnieniowej, mającej na celu odciążenie rodzin sprawujących opiekę nad osobami niesamodzielnymi.

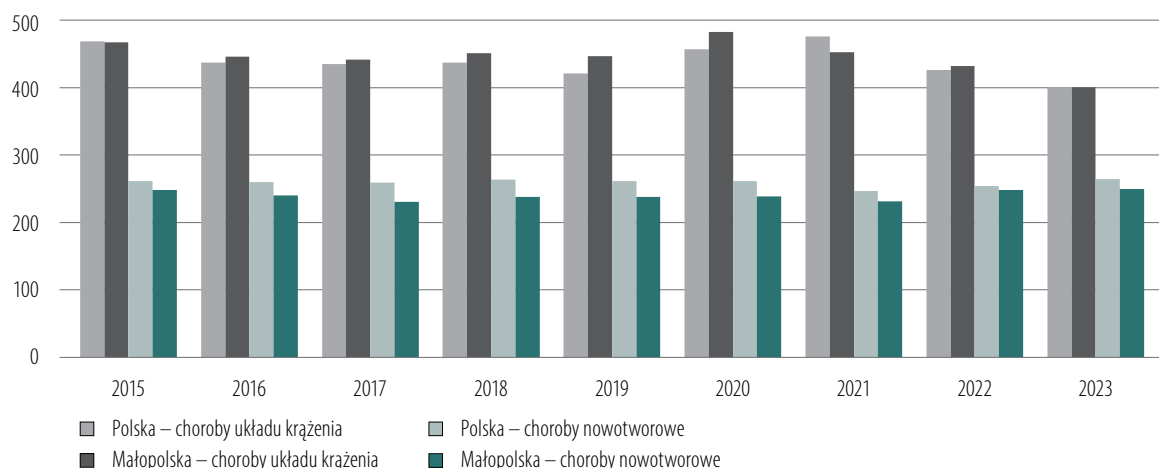
1. Polityka zdrowotna

W Małopolsce obserwowane są problemy zdrowotne typowe dla krajów rozwiniętych (choroby układu krążenia, choroby nowotworowe, urazy i wypadki, choroby zwyrodnieniowe układu narządów ruchu, choroby metaboliczne, zaburzenia w sferze zdrowia psychicznego, schorzenia układu oddechowego oraz pokarmowego etc.). Z uwagi na ich przewlekły przebieg w znacznym stopniu ograniczają lub uniemożliwiają one pełnienie ról zawodowych i społecznych. Istotnym problemem epidemiologicznym pozostają zakażenia wirusem SARS-CoV-2. Skutki zdrowotne, społeczne i ekonomiczne będą odczuwalne przez wiele lat przez populację świata, pomimo zakończenia pandemii, również ze względu na wysoką mutagenność wirusa.

Według ostatnich dostępnych danych GUS w 2024 roku wskaźnik przeciętnego dalszego trwania życia dla mężczyzn w Małopolsce wynosił 76,3 lat (w Polsce 74,9), a dla kobiet w Małopolsce 83,3 lat (w Polsce 82,3). Obserwuje się wzrost tego wskaźnika zarówno w Małopolsce, jak i w Polsce. W kraju i w regionie do głównych przyczyn zgonów należą: choroby układu krążenia i choroby nowotworowe. W 2023 roku (ostatnie dostępne

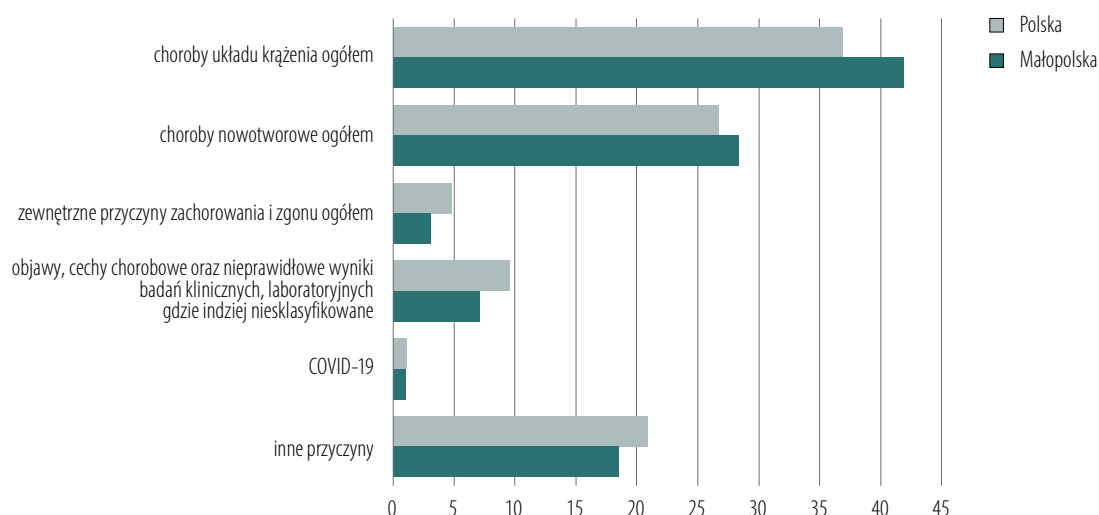
dane w zakresie umieralności szczegółowej), w Małopolsce zmarło 32 777 osób, w tym na choroby układu krążenia ogółem – 13 748 osób (41,9% ogółu zgonów), a na choroby nowotworowe ogółem – 9324 osób (28,4% ogółu zgonów). Odnotowane odsetki w zakresie zgonów z powodu chorób układu krążenia oraz nowotworów ogółem były wyższe w Małopolsce niż w Polsce (odpowiednio: 36,9% vs 26,7%).

Wykres 21. Zgony z powodu chorób układu krążenia oraz nowotworów złośliwych na 100 tys. ludności w Polsce oraz w Małopolsce w latach 2015–2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych¹.

Wykres 22. Udział zgonów według najczęstszych przyczyn w Polsce oraz w Małopolsce w 2023 roku (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych².

W 2024 roku kontynuowano działania mające na celu zapobieganie chorobom, edukację zdrowotną lub uodparnianie dzieci za pomocą szczepień ochronnych, a także niekiedy całkowitą zmianę stylu życia prowadzącą do utraty nadmiarowych kilogramów, poprawy ogólnej kondycji organizmu i redukcji ryzyka zachorowania na schorzenia prowadzące do przedwczesnych zgonów. W tym zakresie realizowane było m.in. zadanie z zakresu zdrowia publicznego *Ruch i zdrowe odżywianie to moje wyzwanie* – adresowane do dzieci i młodzieży z klas I–VIII małopolskich szkół podstawowych. Kontynuowano również realizację *Małopolskiego programu profilaktyki choroby niedokrwiennej serca*, mającego na celu zwiększenie wykrywalności czynników ryzyka chorób sercowo-naczyniowych, należących niewątpliwie do schorzeń o istotnym znaczeniu epidemiologicznym oraz z myślą przede wszystkim o osobach starszych, które szczególnie są narażone na upadki, a w ich wyniku na złamania osteoporotyczne, realizację *Programu w zakresie profilaktyki osteoporozy*. W 2024 roku wspólnie z Województwem Małopolskim 4 powiaty wdrażały zadanie *Bezpieczni bo zaszczepieni pn. Program polityki zdrowotnej*

1. <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>, [dostęp: 3.09.2025].

2. <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>, [dostęp: 3.09.2025].

dotyczący profilaktyki zakażeń meningokokowych w Małopolsce na lata 2020–2027. Jednocześnie realizowano szczepienia ochronne przeciw wirusowi brodawczaka ludzkiego w formie zadania z zakresu zdrowia publicznego we współpracy z 5 powiatami, które zakończono z uwagi na wprowadzenie możliwości nieobowiązkowych, nieodpłatnych szczepień dla określonych grup wiekowych. Wychodząc naprzeciw potrzebom uczniów w obszarze ochrony zdrowia psychicznego, realizowano zadanie pn. *Ty decydujesz, jak reagujesz – wzmacnianie odporności psychicznej i zapobieganie agresji rówieśniczej wśród dzieci i młodzieży*. Małopolanie mieli również możliwość udziału w programie pn. *Prozdrowotne oddziaływania edukacyjne na rzecz zmniejszenia umieralności na nowotwory w Małopolsce*, w ramach którego poszerzana jest wiedza o wczesnych objawach schorzeń nowotworowych oraz kształtowany prozdrowotny styl życia i wskazywane są korzyści płynące z uczestnictwa w programach profilaktycznych. W 2024 roku na realizację ww. przedsięwzięć przeznaczono łącznie ponad 2,6 mln zł, co pozwoliło na objęcie bezpośrednimi działaniami ponad 103 tys. osób.

Jednocześnie Województwo Małopolskie, realizując zapisy ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego, podejmuje starania dotyczące poprawy dostępności i jakości świadczeń zdrowotnych w dziedzinie psychiatrii. Priorytety w odniesieniu do ochrony zdrowia psychicznego zostały sformułowane w kolejnej edycji *Małopolskiego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2024–2030*³. Psychiatryczna opieka zdrowotna z uwagi na wieloletnie niedoszacowanie wartości świadczeń zdrowotnych jest jednym z najtrudniejszych obszarów działalności, dlatego z satysfakcją należy odnotować fakt, że systematycznie poprawiany jest stan posiadanych zasobów w zakresie opieki psychiatrycznej (przykłady w tabeli pn. *Inwestycje w podmiotach leczniczych*).

Samorząd Województwa Małopolskiego na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii realizował *Małopolski Program Profilaktyki i Przeciwdziałania Uzależnieniom, w tym uzależnieniom behawioralnym na lata 2022–2026*⁴. Program wyznacza kierunki działań w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii i uzależnieniom behawioralnym w województwie małopolskim i stanowi podstawę do realizacji przedsięwzięć w obszarze uzależnień w Małopolsce. Celem nadrzędnym programu jest wzmacnianie działań kształtujących prozdrowotny styl życia z uwzględnieniem redukcji szkód o charakterze rodzinnym, społecznym i zdrowotnym związanych ze spożywaniem alkoholu, używaniem substancji psychoaktywnych oraz występowaniem określonych typów zachowań.

Środki na realizację zadań wynikających z Programu pochodzą między innymi z wpływów z tytułu opłat za wydanie zezwoleń na obrót hurtowy napojami alkoholowymi o zawartości do 18% alkoholu. W 2024 roku Samorząd Województwa na działania w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom przeznaczył ponad 2 mln zł.

2. Zasoby ochrony zdrowia

Zasoby i działalność lecznictwa stacjonarnego

W 2024 roku w ramach publicznej stacjonarnej opieki zdrowotnej funkcjonowało 14 szpitali wojewódzkich (w tym 1 działający w formie spółki), 18 szpitali powiatowych oraz 8 szpitali resortowych i uniwersyteckich. Liczba łóżek w ramach publicznej opieki stacjonarnej wyniosła niemal 11 tys., natomiast ogólna liczba łóżek w województwie, z uwzględnieniem niepublicznej opieki – 13,3 tys.

Tabela 10. Liczba łóżek w publicznych oraz niepublicznych jednostkach opieki stacjonarnej funkcjonujących na terenie województwa małopolskiego (stan na 31.12.2023 – ostatnie dostępne dane w zakresie szczegółowej liczby łóżek)

Wyszczególnienie	2020	2021	2022	2023
Szpitala ogólne, w tym:	13 536	13 779	13 535	13 332
› publiczna opieka stacjonarna	11 146	11 343	11 113	10 957
› niepubliczna opieka stacjonarna	2 390	2 436	2 422	2 375

3. *Małopolski Program Ochrony Zdrowia Psychicznego*, <https://www.malopolska.pl/urząd-marszałkowski/departamenty/departament-zdrowia-i-polityki-społecznej/raporty-i-analizy>, [dostęp: 13.10.2025].

4. *Małopolski Program Profilaktyki i Przeciwdziałania Uzależnieniom, w tym uzależnieniom behawioralnym na lata 2022–2026*, <https://www.profilaktykawmalopolsce.pl/przeciw-uzalezniom-program-wojewodzki>, [dostęp: 13.10.2025].

Wyszczególnienie	2020	2021	2022	2023
Opieka psychiatryczna, w tym:	1 128	1 130	1 062	1 079
› publiczna opieka stacjonarna	1 024	1 026	958	928
› niepubliczna opieka stacjonarna	104	104	104	151
Opieka długoterminowa, w tym:	3 631	3 706	3 689	3 782
› publiczna opieka stacjonarna	1 111	1 174	1 176	1 277
› niepubliczna opieka stacjonarna	2 520	2 532	2 513	2 505
Ogółem	18 295	18 615	18 286	18 193

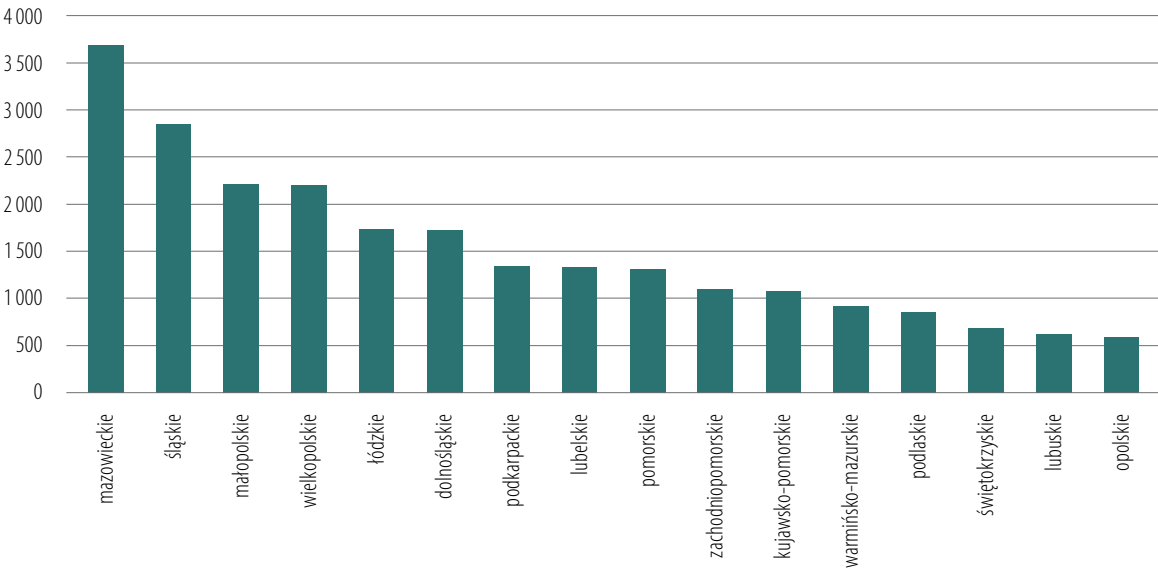
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego.

Podstawowa opieka zdrowotna

Według stanu na koniec 2024 roku w całej Polsce działało 27,3 tys. podmiotów ambulatoryjnej opieki zdrowotnej, w tym 24,2 tys. przychodni, 0,5 tys. praktyk lekarskich i 2,5 tys. praktyk stomatologicznych. W ramach podstawowej opieki zdrowotnej udzielono w sumie 187,0 mln porad⁵ (wzrost o 3,2% w stosunku do 2023 roku).

W samym województwie małopolskim funkcjonowało natomiast 2212 przychodni, z czego 1607 w miastach, a 605 – na wsiach. W porównaniu do innych województw, region znajduje się na trzecim miejscu pod względem liczby przychodni.

Wykres 23. Liczba przychodni w 2024 roku

Źródło: opracowanie na podstawie danych z raportu Ambulatoryjna opieka zdrowotna w 2024 roku, GUS, 2025 rok.

Liczba praktyk lekarskich i stomatologicznych w województwie jest zdecydowanie mniejsza i wynosi 114, co jest jednym z niższych wyników w całej Polsce (2 od końca). Na 1 podmiot ambulatoryjnej opieki zdrowotnej przypadają 1474 osoby.

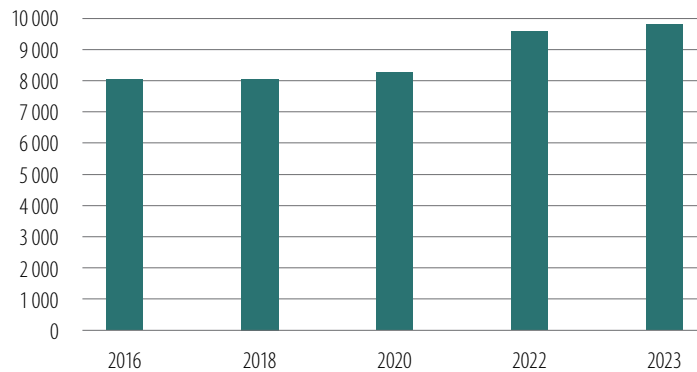
W ramach działalności przychodni oraz praktyk zawodowych realizujących świadczenia w ramach środków publicznych w Małopolsce udzielono łącznie 32,5 mln porad lekarskich, w tym 15,3 mln z nich w ramach podstawowej opieki zdrowotnej⁶. Stanowiły one około 9% wszystkich porad POZ udzielonych w całej Polsce w roku 2024.

5. Główny Urząd Statystyczny, Ambulatoryjna opieka zdrowotna w 2024 r., <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/zdrowie/zdrowie/ambulatoryjna-opieka-zdrowotna-w-2024-r-,13,9.html>, [dostęp: 17.10.2025].
6. Ibidem.

Kadry medyczne w Małopolsce

W 2023 roku województwo małopolskie było podstawowym miejscem zatrudnienia dla 9786 lekarzy, co stanowi niemal 10% wszystkich lekarzy zatrudnionych w Polsce. W porównaniu z rokiem ubiegłym, liczba ta wzrosła o 212 osób. Na 10 tys. mieszkańców województwa przypadło 28,5 lekarza, co stawia Małopolskę na 6. miejscu w kraju (w skali całej Polski wskaźnik ten wyniósł 27,1).

Wykres 24. Liczba lekarzy w Małopolsce według podstawowego miejsca zatrudnienia w latach 2016–2023

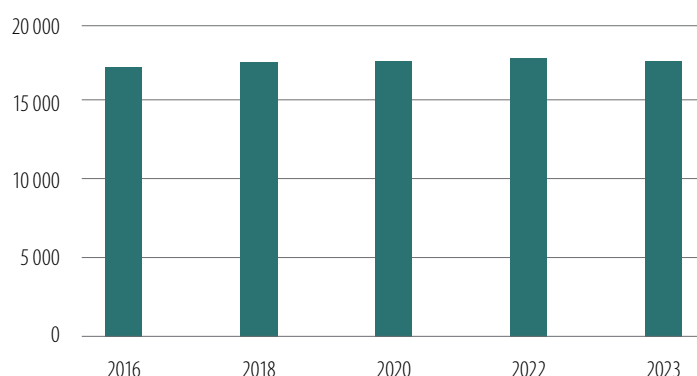

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z *Biuletynu Statystycznego MZ*, Centrum e-Zdrowia, Warszawa 2024.

Znaczną część zasobów ludzkich sektora opieki zdrowotnej tworzy kadra specjalistów o wysokich kwalifikacjach. To niezwykle istotna grupa, której umiejętności pozwalają skutecznie reagować na potrzeby zdrowotne lokalnej społeczności. Od ich zaangażowania, wiedzy, kompetencji i motywacji w dużej mierze zależy jakość udzielanych świadczeń. Wśród specjalistów zatrudnionych w małopolskich placówkach ochrony zdrowia znajduje się najwięcej lekarzy medycyny rodzinnej (11% ogółu lekarzy specjalistów), chorób wewnętrznych (9%), pediatrii (6%), kardiologii (6%), anestezjologii i intensywnej terapii (6%), położnictwa i ginekologii (5%), chirurgii ogólnej (4%) oraz psychiatrii (4%)⁷.

Odnosząc się do innej grupy zawodowej – pielęgniarek, w 2023 roku w Małopolsce pracowało ich 17 491, co stanowi prawie 10% wszystkich pielęgniarek zatrudnionych w placówkach ochrony zdrowia w Polsce. W porównaniu z rokiem 2022, liczba ta zmniejszyła się o 176 osób. Na 10 tys. mieszkańców liczba pielęgniarek wyniosła 51, co stawia Małopolskę na 7. miejscu w kraju (w skali całej Polski wskaźnik ten wyniósł 48,7).

Wykres 25. Liczba pielęgniarek w Małopolsce według podstawowego miejsca zatrudnienia w latach 2016–2023

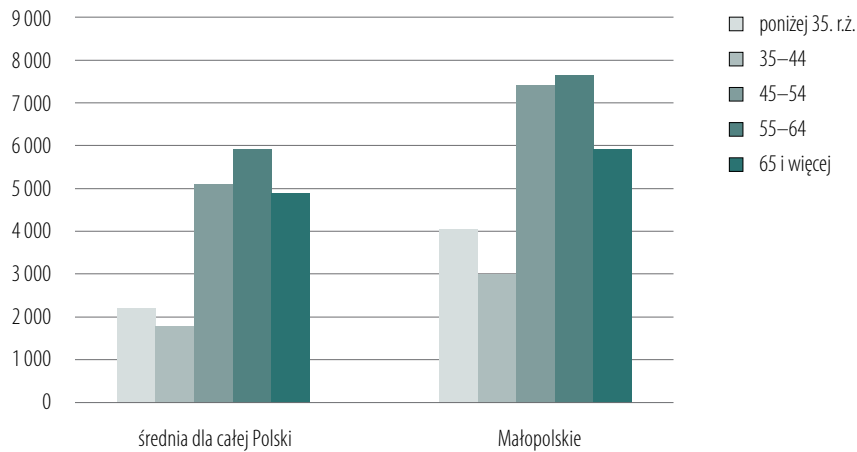
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z *Biuletynu Statystycznego MZ*, Centrum e-Zdrowia, Warszawa 2024.

Analizując strukturę wiekową pielęgniarek uprawnionych do wykonywania zawodu w Małopolsce, można zaobserwować, że największe grupy stanowią osoby w wieku 45–54 oraz 55–64 lata (odpowiednio 26% i 27% ogółu pielęgniarek w Małopolsce). Niższy odsetek zatrudnienia pielęgniarek w wieku 35–44 lata (11%)

7. Opracowanie Departamentu Zdrowia, Rodziny, Równego Traktowania i Polityki Społecznej na podstawie danych otrzymanych z Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Krakowie. Stan na 31.12.2023 roku.

oraz poniżej 35 lat (14%) może świadczyć o mniejszym zainteresowaniu wykonywaniem tego zawodu wśród młodych osób. Można jednak oczekiwać, że w przyszłości trend ten ulegnie zmianie, m.in. ze względu na widoczną w ostatnich latach promocję zawodu czy podwyżki wynagrodzeń w ochronie zdrowia. Jednocześnie należy zaznaczyć, że w Małopolsce odsetek pielęgniarek w wieku poniżej 35 lat jest wyższy, niż w większości innych województw (drugi najwyższy wskaźnik w skali kraju).

Wykres 26. Pielęgniarki uprawnione do wykonywania zawodu – struktura wieku w 2023 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Biuletynu Statystycznego MZ, Centrum e-Zdrowia, Warszawa 2024.

Sprzęt medyczny na terenie województwa małopolskiego

Liczba sprzętu medycznego na terenie województwa małopolskiego w ostatnich latach nie uległa znaczącej zmianie. Zauważalny wzrost nastąpił przede wszystkim w zakresie liczby wykorzystywanych echokardiografów (w porównaniu do 2020 roku wzrosła ona o 22 sztuki, czyli ok. 14%), a także tomografów komputerowych (wzrost wyniósł odpowiednio 8 sztuk, czyli ok. 16%).

Tabela 11. Sprzęt medyczny wykorzystywany w zakładach ogólnych publicznej i niepublicznej opieki stacjonarnej województwa małopolskiego (stan na 31.12.2023 roku – ostatnie dostępne dane w zakresie szczegółowej liczby sprzętu)

Lp.	Nazwa urządzenia	Liczba urządzeń			
		2020	2021	2022	2023
1.	Gammakamera	11	10	10	11
2.	PET-CT	3	2	2	2
3.	Akcelerator (przyspieszacz) liniowy	11	11	11	11
4.	Tomograf komputerowy	50	53	57	58
5.	Rezonans magnetyczny	19	21	22	22
6.	Mammograf	21	20	19	21
7.	Echokardiograf	155	162	174	177

Źródło: opracowanie własne Departamentu na podstawie danych z Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego.

Kontraktowanie świadczeń medycznych na terenie województwa małopolskiego

Ustawowym zadaniem MOW NFZ jest finansowanie świadczeń medycznych zmierzające do zapewnienia kompleksowości opieki medycznej, poprawy dostępności do świadczeń opieki zdrowotnej, jak również racjonalne zarządzanie środkami publicznymi. W 2024 roku, w porównaniu z rokiem ubiegłym, nakłady na ochronę zdrowia we wskazanych poniżej zakresach wzrosły w sumie o ok. 16%, z czego najwyższy wzrost dotyczył kosztów świadczeń z lat ubiegłych.

Tabela 12. Plany finansowe NFZ z poszczególnych rodzajów świadczeń (w tys. zł)

Rodzaj świadczenia	MOW NFZ – ostateczny plan finansowy				Dynamika 2024/2023
	2021	2022	2023	2024	
Podstawowa opieka zdrowotna	1 474,6	1 381,2	1 611,9	1 810,3	112%
Ambulatoryjna opieka specjalistyczna	665,9	1 025,5	1 381,5	1 453,1	105%
Leczenie szpitalne	3 167,9	3 068,5	3 901,6	4 587,2	118%
Opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień	231,7	295,6	319,3	337,7	106%
Rehabilitacja lecznicza	339,5	515,2	656,8	793,8	121%
Świadczenia pielęgnacyjne i opiekuńcze	220,5	263,9	379,6	453,2	119%
Opieka paliatywna i hospicyjna	79,3	112,0	162,0	208,7	129%
Leczenie stomatologiczne	218,0	272,7	372,7	410,5	110%
Lecznictwo uzdrowiskowe	1,9	0,7	0,0	0,0	–
Pomoc doraźna i transport sanitarny	15,4	11,5	10,1	11,0	109%
Koszty profilaktycznych programów zdrowotnych finansowanych ze środków własnych Funduszu	18,5	20,8	33,00	45,9	139%
Świadczenia zdrowotne kontraktowane odrębnie	292,2	354,2	446,3	483,9	108%
Zaopatrzenie w wyroby medyczne oraz ich naprawa, o których mowa w ustawie o refundacji	120,1	139,0	202,7	258,0	127%
Refundacja (leków, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia, wyrobów medycznych)	762,7	808,0	871,0	921,7	106%
Koszty świadczeń z lat ubiegłych	0,0	12,1	107,8	323,7	300%
Rezerwa na dofinansowanie programów polityki zdrowotnej na podstawie art. 48d ustawy	0,7	0,7	0,7	0,7	100%
Koszty świadczeń opieki zdrowotnej w ramach programów pilotażowych, o których mowa w art. 48e ustawy	1,6	0,6	0,0	0,0	–
Ogółem	7 610,5	8 282,2	10 456,9	12 099,3	116%

Źródło: <http://www.nfz.gov.pl/bip/finanse-nfz/> (plany finansowe NFZ) według stanu na wrzesień 2025 roku.

3. Działalność lecznicza zakładów lecznictwa uzdrowiskowego i stacjonarnych zakładów rehabilitacji leczniczej

Na koniec 2024 roku⁸ w Polsce funkcjonowały 263 zakłady lecznictwa uzdrowiskowego (w tym w Małopolsce 43), które w ciągu roku przyjęły 884,2 tys. kuracjuszy (w Małopolsce 110,7 tys.), w tym 798,9 tys. leczonych stacjonarnie (w Małopolsce 94,3 tys.). W 49 stacjonarnych zakładach rehabilitacji leczniczej opieką medyczną objęto 86,7 tys. pacjentów. Na koniec 2024 roku w Polsce działalność prowadziło 41 szpitali uzdrowiskowych (w tym 3 dla dzieci), 194 sanatoria uzdrowiskowe (w tym 2 dla dzieci i jedno sanatorium w urządzonym podziemnym wyrobisku górniczym), 7 przychodni i 21 zakładów przyrodolecznictwa obsługujących kompleksy uzdrowiskowe⁹.

W szpitalach i sanatoriach uzdrowiskowych w końcu roku znajdowało się 46,1 tys. łóżek, w tym w Małopolsce 5,9 tys. łóżek. Na leczeniu w trybie stacjonarnym przebywało w ciągu roku 798,9 tys. pacjentów, w tym w Małopolsce 94,3 tys. pacjentów. Średni czas pobytu kuracjusza w opiece stacjonarnej wyniósł 16 dni (w Małopolsce 17,7).

8. Źródło danych: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/zdrowie/zdrowie/dzialalnosc-lecznicza-zakladow-lecznictwa-uzdrowiskowego-i-stacjonarnych-zakladow-rehabilitacji-leczniczej-w-2024-r-,12,9.html>, [dostęp: 17.10.2025].

9. Usługi świadczone w zakładach przyrodolecznictwa funkcjonujących jako komórka szpitala uzdrowiskowego, sanatorium lub przychodni wykazywane są łącznie z zakładem macierzystym.

4. Inwestycje w ochronie zdrowia

Inwestycje w ochronie zdrowia odgrywają kluczową rolę w zapewnianiu wysokiej jakości świadczeń medycznych. Szpitale i inne podmioty lecznicze systematycznie podejmują działania modernizacyjne i rozwojowe, które nie tylko podnoszą standard świadczonych usług, ale również zwiększają ich dostępność. Coraz wyraźniej widoczna jest tendencja do dostosowywania infrastruktury do rosnących oczekiwań pacjentów, a także do tworzenia bardziej funkcjonalnych i przyjaznych przestrzeni.

Realizowane projekty obejmują zarówno budowę nowych obiektów, jak i rozbudowę oraz modernizację istniejącej infrastruktury. Ważnym obszarem jest również dostosowanie placówek do obowiązujących regulacji prawnych, w tym szczegółowych wymogów wynikających z rozporządzenia Ministra Zdrowia dotyczącego warunków, jakie muszą spełniać pomieszczenia i urządzenia wykorzystywane w działalności leczniczej.

Efekty zakończonych inwestycji to nie tylko poprawa dostępności do świadczeń medycznych, lecz także znaczące podniesienie komfortu pobytu pacjentów w placówkach szpitalnych.

W poniższej tabeli przedstawiono najważniejsze przedsięwzięcia inwestycyjne zrealizowane w podmiotach leczniczych. Ujęte kwoty odpowiadają całkowitej wartości inwestycji w pełnym okresie ich realizacji oraz wydatkom poniesionym w roku 2024.

Tabela 13. Inwestycje w podmiotach leczniczych

Lp.	Podmiot realizujący	Nazwa zadania	Lata realizacji	Całkowita wartość zadania (zł)*	Środki wydatkowane w 2024 roku (zł)
1.	Szpital Specjalistyczny im. J. Dietla w Krakowie	Zakup i montaż rezonansu magnetycznego w Szpitalu Specjalistycznym im. J. Dietla w Krakowie przy al. Focha wraz z niezbędnymi pracami adaptacyjnymi	2024	7 096 954	5 071 669
2.	Szpital Wojewódzki im. św. Łukasza SP ZOZ w Tarnowie	Przebudowa pomieszczeń Oddziału Okulistyki w Szpitalu Wojewódzkim im. św. Łukasza SP ZOZ w Tarnowie	2023–2024	5 910 880	2 800 000
3.	Szpital Specjalistyczny im. Ludwika Rydygiera w Krakowie sp. z o.o.	Modernizacja Oddziału Kardiologii i Chorób Wewnętrznych Szpitala Specjalistycznego im. L. Rydygiera w Krakowie sp. z o.o.	2024	8 225 513	6 601 421
4.	Szpital Specjalistyczny im. Ludwika Rydygiera w Krakowie sp. z o.o.	Modernizacja Oddziału Toksykologii i Chorób Wewnętrznych z Pododdziałem Detoksykacji Szpitala Specjalistycznego im. L. Rydygiera w Krakowie sp. z o.o.	2024	9 004 663	8 794 800
5.	Szpital Specjalistyczny im. Ludwika Rydygiera w Krakowie sp. z o.o.	Zakup systemu robotowego dla rozwoju małoinwazyjnych zabiegów chirurgii onkologicznej w Szpitalu Specjalistycznym im. L. Rydygiera w Krakowie sp. z o.o.	2024	10 341 424	10 000 000
6.	Szpital Specjalistyczny im. Stefana Żeromskiego SP ZOZ w Krakowie	Przebudowa Szpitala Specjalistycznego im. Stefana Żeromskiego SP ZOZ w Krakowie (m.in. budowa pracowni modułowej Rezonansu Magnetycznego RM)	2023–2024	21 050 431	19 391 897
7.	Szpital Kliniczny im. dr. Józefa Babińskiego w Krakowie	Przebudowa dróg na terenie Zespołu szpitalno-parkowego w Krakowie-Kobierzynie (Szpital Kliniczny im. dr. Józefa Babińskiego w Krakowie)	2022–2026	26 657 073	3 919 610
8.	Szpital Kliniczny im. dr. Józefa Babińskiego w Krakowie	Rozwój ambulatoryjnej i środowiskowej opieki psychiatrycznej wraz z udzielaniem świadczeń zdrowotnych mających na celu przeciwdziałanie i zwalczanie negatywnych skutków COVID-19, poprzez dostosowanie budynku szpitalnego nr 6A w zakresie przebudowy, rozbudowy i modernizacji obiektu (Szpital Kliniczny im. dr. J. Babińskiego) w ramach Osi 14 RPO WM ze środków REACT-EU	2022–2024	11 269 895	3 157 373

Lp.	Podmiot realizujący	Nazwa zadania	Lata realizacji	Całkowita wartość zadania (zł)*	Środki wydatkowane w 2024 roku (zł)
9.	Szpital Specjalistyczny im. J. Śniadeckiego w Nowym Sączu	Zakup wyposażenia dla Pracowni Brachyterapii Szpitala Specjalistycznego im. J. Śniadeckiego w Nowym Sączu	2023–2024	10 039 840	5 587 540
10.	Szpital Specjalistyczny Chorób Płuc „Odrodzenie” im. Klary Jelskiej w Zakopanem	Zakup sprzętu medycznego dla potrzeb Zakładu Patomorfologii oraz Zakładu Diagnostyki Obrazowej w Szpitalu Specjalistycznym Chorób Płuc „Odrodzenie” im. Klary Jelskiej w Zakopanem	2024	5 133 561	5 000 000

* Według danych z dnia 30.12.2024 roku.

Źródło: opracowanie Departamentu Zdrowia, Rodziny i Równego Traktowania i Polityki Społecznej UMWM.

5. Działania Samorządu Województwa Małopolskiego na rzecz osób z niepełnosprawnościami

Wśród mieszkańców województwa małopolskiego 13,8% to osoby z niepełnosprawnościami, w Polsce odsetek ten jest nieco wyższy – 14,3%¹⁰. W grupie niepełnosprawnych przeważają kobiety (55%). Mniej niż połowa z nich to osoby niepełnosprawne w sensie prawnym, czyli posiadające orzeczenie o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności wydane przez powiatowy zespół ds. orzekania o niepełnosprawności. Niepełnosprawni z orzeczeniem stanowią 6,1% ogólnej liczby mieszkańców województwa¹¹. Pomimo że w ostatnich latach obserwuje się wzrost aktywności zawodowej osób z niepełnosprawnościami, to w dalszym ciągu jest ona na znacznie niższym poziomie niż aktywność osób pełnosprawnych. W roku 2024 aż 89% niepełnosprawnych mieszkańców województwa w wieku 16–89 lat było biernych zawodowo¹².

W celu poprawy sytuacji niepełnosprawnych Małopolan Samorząd Województwa Małopolskiego podejmuje szereg działań, realizując zadania ustawowe wskazane w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych oraz zadania zlecone przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Działania te to: dofinansowanie inwestycji w obiektach służących rehabilitacji, wsparcie organizacji pozarządowych oraz dofinansowanie kosztów tworzenia i działania zakładów aktywności zawodowej.

Inwestycje w obiektach służących rehabilitacji osób z niepełnosprawnościami

Tworzenie warunków lokalowych, które umożliwiają osobom z niepełnosprawnościami takie samo uczestnictwo w życiu społecznym i zawodowym, jak osobom sprawnym jest podstawą działań kierowanych do tej grupy społecznej. W celu zwiększenia dostępności osób z niepełnosprawnościami do wszystkich sfer życia społecznego samorząd województwa realizuje zadanie ustawowe pod nazwą *Dofinansowanie robót budowlanych w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane, dotyczące obiektów służących rehabilitacji, w związku z potrzebami osób niepełnosprawnych, z wyjątkiem rozbiórki tych obiektów*. W roku 2024 na realizację 31 zadań przeznaczono 13,9 mln zł ze środków PFRON będących w dyspozycji Województwa – najwięcej spośród wszystkich województw¹³.

10. Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2021. Ludność. Stan i struktura demograficzno-społeczna w świetle wyników NSP 2021, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2023. Osoby niepełnosprawne (z niepełnosprawnościami) są to takie osoby, które posiadają odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony lub osoby, które takiego orzeczenia nie posiadają, lecz ich sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia wykonywanie codziennych czynności, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych.

11. *Osoby niepełnosprawne prawnie w województwie małopolskim w 2022 r.*, Informacje sygnałne, Urząd Statystyczny w Krakowie, Kraków 2023.

12. *Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 16–89 lat według BAEL (dane średnioroczne), Osoby niepełnosprawne w wieku 16–89 lat według typu aktywności*, Bank Danych Lokalnych.

13. *Struktura wydatków przeznaczonych przez samorządy wojewódzkie i powiatowe na rehabilitację zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych ze środków PFRON według algorytmu w 2024 roku*, <https://www.pfron.org.pl/institucje/samorzady/szczegoly/news/struktura-wydatkow-przeznaczonych-przez-samorzady-wojewodzkie-i-powiatowe-na-rehabilitacje-zawod-7/>, [dostęp: 13.10.2025].

Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób z niepełnosprawnościami

Organizacje pozarządowe wspomagają samorządy w realizacji zadań skierowanych na wsparcie osób z niepełnosprawnościami. Działania kierowane do osób z niepełnosprawnościami, do ich rodzin oraz do środowisk lokalnych, podejmowane dzięki środkom publicznym, służą szeroko pojętej rehabilitacji społecznej i poprawiają warunki życia tej grupy mieszkańców. W 2024 roku Samorząd Województwa Małopolskiego dofinansował z budżetu Województwa i środków PFRON realizację 90 zadań na łączną kwotę ponad 1,9 mln zł.

Rehabilitacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami

Istotnym elementem włączającym osoby z niepełnosprawnościami w rynek pracy jest rehabilitacja zawodowa w zakładach aktywności zawodowej. Aktywizacja zawodowa ma na celu przygotowanie osób z niepełnosprawnościami do podjęcia pracy na otwartym rynku pracy lub w warunkach pracy chronionej. Zakłady aktywności zawodowej są elementem chronionego rynku pracy. Celem ich działania jest zatrudnianie oraz rehabilitacja zawodowa i społeczna osób z niepełnosprawnościami w stopniu znacznym i w stopniu umiarkowanym, u których orzeczono autyzm, upośledzenie umysłowe lub chorobę psychiczną, a także pomoc tym osobom w realizacji niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia.

W województwie małopolskim w 2024 roku działało 15 zakładów aktywności zawodowej – dwa na terenie Krakowa, dwa w powiecie nowosądeckim i tarnowskim, po jednym w powiatach: gorlickim, krakowskim, miechowskim, olkuskim, brzeskim, suskim, limanowskim, nowotarskim i w Tarnowie. Pod koniec roku 2024 w małopolskich zakładach aktywności zawodowej pracowało 661 osób z niepełnosprawnościami, to jest o 98 więcej niż rok wcześniej.

Na wsparcie działalności zakładów aktywności zawodowej w 2024 roku przekazano ponad 28 mln zł, z czego 3,9 mln zł pochodziło od samorządu wojewódzkiego, a 24,1 mln to środki PFRON będące w dyspozycji Województwa. Dodatkowo kwotą 511 tys. zł wsparto utworzenie piętnastego małopolskiego zakładu w Wierchosławicach-Dwudniakach.

Tabela 14. Zakłady aktywności zawodowej w woj. małopolskim – profile prowadzonej działalności gospodarczej, zatrudnienie osób z niepełnosprawnościami oraz dofinansowanie ze środków PFRON i z budżetu samorządu województwa, stan na 31.12.2024 roku

Lp.	Nazwa Zakładu Aktywności Zawodowej (ZAZ)	Rodzaj prowadzonej działalności	Liczba zatrudnionych osób niepełnosprawnych	Dofinansowanie działalności ze środków PFRON będących w dyspozycji WM w 2024 roku	Dofinansowanie działalności ze środków samorządu województwa w roku 2024 roku
	Organizator				
1.	ZAZ „U Pana Cogito” Pensjonat i Restauracja w Krakowie Stowarzyszenie Rodzin Zdrowie Psychiczne	profil gastronomiczno-hotelarski	36	1 368 333 zł	229 780,00
2.	ZAZ w Woli Rzędzińskiej Stowarzyszenie Kulturalno- -Oświatowe „Piast” im. Wincentego Witos w Woli Rzędzińskiej	produkcja osprzętu elektroinstalacyjnego, folii kablowej i ostrzegawczej mającej zastosowanie w budownictwie	100	4 000 000 zł	687 561,11
3.	ZAZ „Pensjonat Na Wzgórzach” „Szansa” Stowarzyszenie Integracyjne Aktywizacji Zawodowej i Społecznej Osób Niepełnosprawnych w Krakowie	profil gastronomiczno-hotelarski	38	1 456 000 zł	213 056,91
4.	ZAZ przy Stowarzyszeniu Pomocy „Szansa” Stowarzyszenie Pomocy „Szansa” w Witowicach	garncarstwo, ceramika, decoupage, koszykarstwo-plecionkarstwo, zdobienie figur gipsowych, produkcja zniczy i świec, sprzątanie terenów zielonych	40	1 540 000 zł	273 584,44

Lp.	Nazwa Zakładu Aktywności Zawodowej (ZAZ) Organizator	Rodzaj prowadzonej działalności	Liczba zatrudnionych osób niepełnosprawnych	Dofinansowanie działalności ze środków PFRON będących w dyspozycji WM w 2024 roku	Dofinansowanie działalności ze środków samorządu województwa w roku 2024 roku
5.	ZAZ przy Bonifraterskiej Fundacji Dobroczynnej Bonifraterska Fundacja Dobroczynna w Konarach	pszczerstwo, ogrodnictwo, prowadzenie pensjonatu dla koni i konna jazda rekreacyjna, pakowanie i składanie półproduktów drobnego rzemiosła	39	1 503 000 zł	250 768 zł
6.	ZAZ „Opoka” Spółdzielnia Socjalna „Opoka” w Chechle	gastronomia i catering	43	1 400 782 zł	255 000 zł
7.	ZAZ im. Matki Bożej Fatimskiej w Stróżach Fundacja Pomocy Osobom Niepełnosprawnym w Stróżach	pracownie: marketingowa, ogrodnicza, stolarska, pralnicza, prowadzenie pensjonatu dla koni, hipoterapia i dogoterapia	56	2 072 000 zł	563 000 zł
8.	Powiatowy ZAZ w Nawojowej Powiat nowosądecki	pracownia hodowlana, pracownia ogrodnicza, pracownia poligraficzno-fotograficzna	34	1 358 000 zł	216 740 zł
9.	Centrum Rehabilitacji Społecznej i Zawodowej ZAZ „Słoneczne Wzgórze” Gmina miejska Tarnów	hotelarstwo i gastronomia, prace remontowe, utrzymanie porządku w budynkach, zagospodarowanie terenów zieleni, działalność fizjoterapeutyczna	53	2 111 000 zł	304 800 zł
10.	Powiatowy ZAZ w Łysej Górze Powiat brzeski	pracownia ceramiczna, pracownia krawiecko-rękodzielnicza	35	1 395 000 zł	210 556 zł
11.	ZAZ w Gładyszowie Fundacja Ilios „Słońce Szczęścia” w Gładyszowie	prowadzenie gospodarstwa rolno-hodowlanego z obsługą pasieki, działalność noclegowo-gastronomiczna, działalność usługowo-remontowa	36	1 402 000 zł	196 242 zł
12.	ZAZ w Suchoj Beskidzkiej Fundacja „Edukacja, Zdrowie, Rozwój” w Suchoj Beskidzkiej	usługi gastronomiczno-hotelarskie, prace konserwatorskie i ogrodnicze, prace biurowe	41	1 587 000 zł	226 596 zł
13.	ZAZ przy Stowarzyszeniu „Promyk” w Łukowicy Stowarzyszenie Rodziców, Przyjaciół, Dzieci i Osób Niepełnosprawnych „Promyk” w Gostwicy	niszczenie dokumentów, usługi sprzątnia, usługi poligraficzne i biurowe, produkcja podpałki, rękodzieło, działalność usługowo-rehabilitacyjna	35	1 295 000 zł	180 000 zł
14.	ZAZ Od_Nowa w Nowym Targu Od_Nowa Non Profit sp. z o.o.	usługi hotelarskie, gastronomiczne i cateringowe, organizacja szkoleń, warsztatów i spotkań artystycznych, ogrodnicze i sprzątnia, usługi artystyczne	35	1 276 053 zł	119 907 zł
15.	ZAZ w Wierzchosławicach-Dwudniakach Powiat tarnowski	pracownia pralniczo-krawiecka, niszczanie dokumentów, prace ogrodniczo-porządkowe	40	807 405 zł, w tym 511 405 zł – dofinansowanie utworzenia ZAZ	35 000 zł
Razem			661	24 571 573 zł	3 962 592 zł

Źródło: opracowanie Departamentu Zdrowia, Rodziny, Równego Traktowania i Polityki Społecznej UMWM na podstawie danych własnych.

6. Działania Samorządu Województwa Małopolskiego na rzecz osób niesamodzielnych

Województwo Małopolskie wraz z partnerami: Caritas Archidiecezji Krakowskiej, Caritas Diecezji Kieleckiej oraz Stowarzyszeniem Europejski Instytut Rozwoju Regionalnego z Suchoj Beskidzkiej kontynuuje realizowany w latach 2018–2023 projekt pn. *Małopolski Tele-Anioł*. Druga edycja przedsięwzięcia – *Małopolski Tele-Anioł 2.0* – wdrażana jest w ramach programu *Fundusze Europejskie dla Małopolski na lata 2021–2027*.

Głównym celem projektu jest podniesienie jakości życia oraz zwiększenie poczucia bezpieczeństwa osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Projekt obejmuje świadczenie usług opiekuńczych i sąsiedzkich w miejscu zamieszkania oraz wykorzystanie nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych – takich jak teleopieka i telemedycyna, które pozwolą wspieranym osobom na dłuższe i bezpieczne pozostanie w ich środowisku. Projekt przewiduje także działania z zakresu opieki wytchnieniowej, mające na celu odciążenie rodzin sprawujących opiekę nad osobami niesamodzielnymi. Projekt realizowany jest na terenie całego województwa małopolskiego.

W ramach projektu funkcjonuje Centrum Teleopieki – zapewniające wszystkim uczestnikom możliwość całodobowego przekazania informacji o potrzebie wezwania pomocy w przypadku zagrożenia życia, zdrowia lub bezpieczeństwa. Kadre Centrum Teleopieki stanowią ratownicy medyczni, asystenci teleopieki, psycholodzy. Osoby zakwalifikowane do projektu otrzymują bezpłatnie opaskę bezpieczeństwa, tzw. opaskę życia z przyciskiem SOS, przy pomocy której w łatwy i szybki sposób mogą wezwać pomoc. Opaski Tele-Anioła zwiększają poczucie bezpieczeństwa i oprócz możliwości bezpośredniego kontaktu z personelem medycznym, monitorują również tętno i lokalizację. Wsparcie w zakresie usług teleopiekuńczych przewidziane jest dla 8000 uczestników i przyznawane na cały okres realizacji projektu. *Małopolski Tele-Anioł 2.0* to również pomoc w domu dla osób najbardziej potrzebujących wsparcia, tj. osób samotnych i tych, którym rodzina nie może zapewnić opieki. Usługi opiekuńcze są świadczone w domu podopiecznego – zarówno przez fachowców, jak i w ramach pomocy sąsiedzkiej. To nie tylko pomoc w zabiegach higienicznych, ale także wsparcie w codziennych obowiązkach: zakupach, przygotowaniu posiłków, drobnych porządkach, załatwieniu urzędowych formalności czy pomoc w dotarciu na wizytę u lekarza. Wsparciem w postaci usług opiekuńczych oraz sąsiedzkich usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania planuje się objąć 2500 uczestników projektu. Dodatkowo 300 osób korzystających z usług teleopiekuńczych zostanie objętych pilotażem usług telemedycznych, a 150 opiekunów faktycznych osób z niepełnosprawnością otrzyma wsparcie w postaci usług opieki wytchnieniowej oraz poradnictwa specjalistycznego. Projekt przewiduje również szkolenia dla opiekunów oraz sąsiadów w zakresie świadczenia usług opiekuńczych na rzecz podopiecznych projektu.

Od rozpoczęcia realizacji projektu, tj. od 23 lutego 2024 roku do 31 grudnia 2024 roku, z usług teleopiekuńczych skorzystało 1988 osób z Małopolski. Dodatkowe wsparcie w postaci usług opiekuńczych i sąsiedzkich świadczonych w miejscu zamieszkania otrzymało 248 uczestników. W ramach działań projektowych przeszkolono również 250 osób w zakresie realizacji usług opiekuńczych i sąsiedzkich.

Całkowity budżet projektu *Małopolski Tele-Anioł 2.0* wynosi blisko 156 mln zł, z czego ponad 132 mln zł stanowi dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej.

Włączenie społeczne

Opracowanie: Małgorzata Szlązak, Iwona Banasiewicz¹

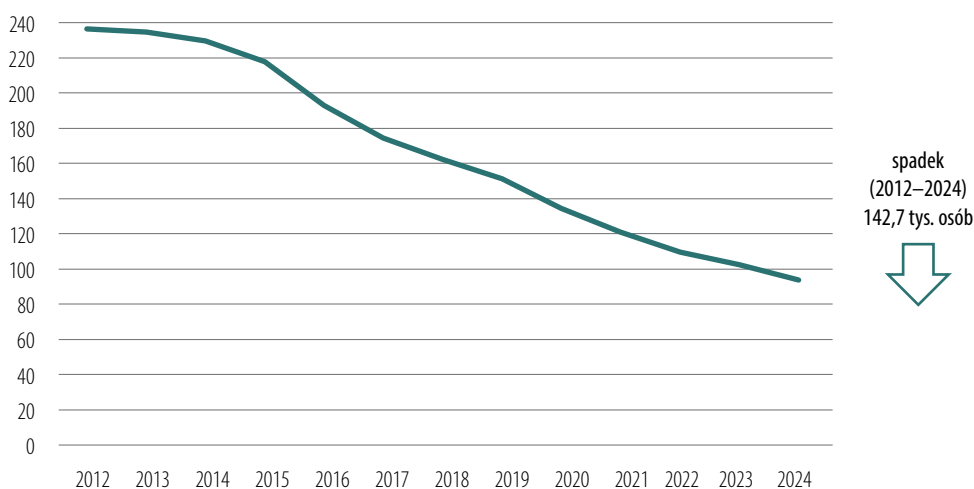
podsumowanie

- Nadal obserwowany jest trend spadkowy liczby osób korzystających z pomocy społecznej. W 2024 roku liczba klientów pomocy społecznej w Małopolsce zmniejszyła się o blisko 8,8 tys. osób r/r, a w zestawieniu z rokiem 2012 spadła o 60%, co oznacza blisko 142,7 tys. klientów mniej. W 2024 roku udział mieszkańców korzystających z pomocy społecznej w populacji regionu był najniższy od 14 lat: 2,7% w porównaniu do 3% w roku poprzednim i blisko 7% w 2012 roku. Dynamika spadku jest największa w przypadku rodzin z dziećmi, w tym wielodzietnych.
- Utrwalają się zmiany w hierarchii powodów korzystania z pomocy społecznej. W latach 2012–2024 obserwowaliśmy zmniejszanie się udziału osób korzystających z niej z powodu ubóstwa i bezrobocia przy jednoczesnym wzroście powodów wskazujących na chorobę i niepełnosprawność. W 2024 roku, drugi rok z rzędu, długotrwała lub ciężka choroba była głównym powodem udzielania pomocy społecznej, a ubóstwo dopiero kolejnym.
- Powyższe zmiany mają odzwierciedlenie w typach gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej. Począwszy od 2013 roku, obserwuje się stały spadek udziału rodzin z dziećmi w ogóle rodzin korzystających z pomocy społecznej i związany z tym znaczny wzrost, zwłaszcza po roku 2015, udziału klientów pomocy społecznej samotnie gospodarujących. Odzwierciedlanie tego trendu można także zauważyć w strukturze świadczeń pomocy społecznej – duża jest grupa klientów, których dotyczą takie świadczenia, jak: zasiłki stałe, zasiłki okresowe wypłacane ze względu na długotrwałą chorobę lub niepełnosprawność, usługi opiekuńcze, odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej.
- Kontynuowano wsparcie dla obywateli Ukrainy. W 2024 roku w Małopolsce wsparciem w ramach środowiskowej pomocy społecznej zostało objętych niespełna 6 tys. obywateli Ukrainy przybyłych do Małopolski, przy czym było to o ponad połowę mniej niż w 2023 roku, w którym pomoc taką otrzymało 13,2 tys. osób.
- Porównując obecną sytuację do tej z 2012 roku, widać, że dostęp Małopolan do usług społecznych w sposób widoczny się poprawił, głównie za sprawą środków UE dystrybuowanych przez region, a także uruchomionych programów rządowych.

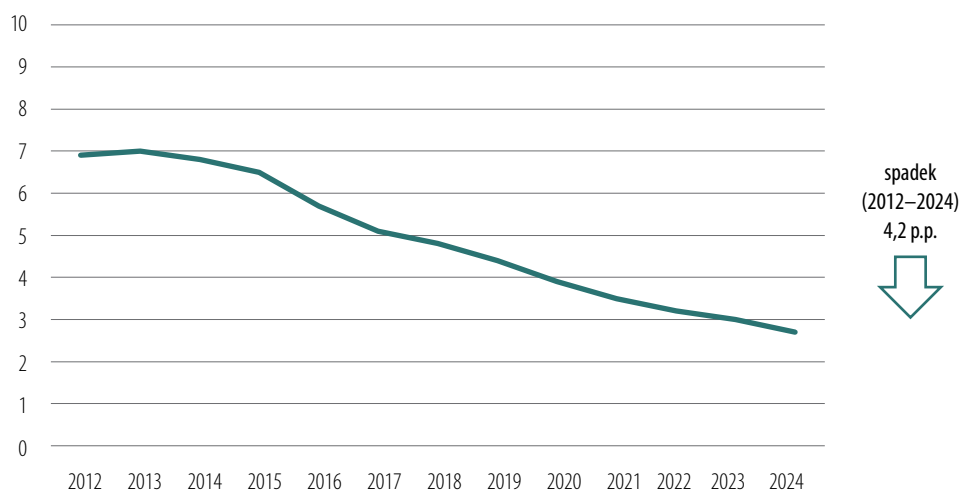
1. Beneficjenci pomocy społecznej

W 2024 roku pomocą społeczną objęto 2,7% mieszkańców Małopolski, tj. blisko 94 tys. osób. Odsetek mieszkańców objętych wsparciem zmalał o kolejne 0,3 p.p. r/r i był o 0,5 p.p. niższy od wskaźnika ogólnopolskiego wynoszącego 3,2%.

1. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie.

Wykres 27. Osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej w Małopolsce w latach 2012–2024* (w tys.)

* Liczba osób w rodzinach świadczeniobiorców.

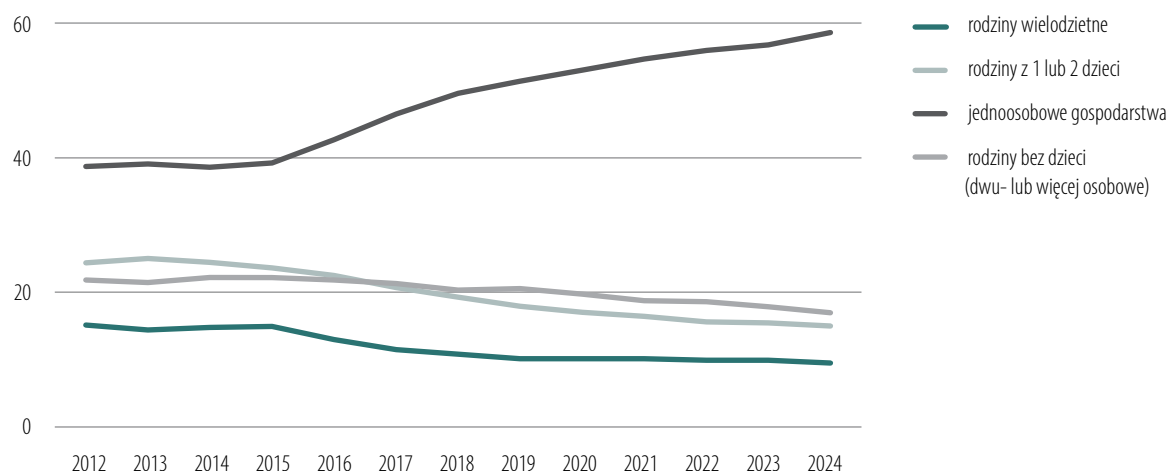
Źródło: opracowanie – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie na podstawie danych ze sprawozdań OZPS oraz informacji pozyskanych z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie.**Wykres 28.** Udział korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w Małopolsce w latach 2012–2024 (w %)**Źródło:** opracowanie Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Krakowie na podstawie danych ze sprawozdań OZPS oraz z informacji pozyskanych z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie. Dane dot. ludności – GUS.

Po 2013 roku stale zmniejszał się udział rodzin z jednym lub dwojgiem dzieci w ogóle rodzin korzystających z pomocy społecznej. Porównując lata 2012 i 2024, udział tego typu rodzin zmalał z 24,3% do 15,0%. Obserwowany jest również stały spadek udziału rodzin z trójką lub większą liczbą dzieci w ogóle rodzin korzystających z pomocy społecznej, odsetek tych rodzin zmalał z 15,1% w 2012 roku do 9,5% w roku 2024. Podobny trend spadkowy po 2015 roku widać w odniesieniu do rodzin bez dzieci liczących dwie lub więcej osób. Porównując lata 2012 i 2024, udział takich rodzin w ogóle świadczeniobiorców pomocy społecznej zmalał z 21,8% do 17,0%. Jednocześnie rośnie (zwłaszcza po roku 2015) udział klientów pomocy społecznej samotnie gospodarujących. W analizowanym okresie nastąpił wzrost odsetka jednoosobowych gospodarstw domowych w ogóle korzystających z pomocy społecznej z 38,7% do aż 58,6%.

Analizując powody udzielania pomocy społecznej, można zauważyć w ciągu ostatnich lat zmieniający się profil klienta. W latach 2012–2024 obserwowany jest stały wzrost odsetka osób, którzy otrzymują wsparcie z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby (z 36,1% do 52,5%) oraz niepełnosprawności (z 30,5% do 36,4%). W 2023 roku po raz pierwszy od początku sporządzania oceny zasobów pomocy społecznej województwa małopolskiego długotrwała lub ciężka choroba stała się głównym powodem udzielania pomocy społecznej, a ubóstwo dopiero kolejnym. Podobnie było w 2024 roku. W przypadku klientów otrzymujących wsparcie z powodu ubóstwa widoczne są wyraźne wahania tego wskaźnika. Odsetek klientów spadł w tym zakresie

z ok. 60% (w latach 2012–2016) do 43,6% w 2024 roku, przy czym po krótkim wzroście w latach 2019–2022 odnotowano kolejne spadki w 2023 i 2024 roku. Podobny trend dotyczył problemu bezrobocia – po spadkach w latach 2012–2019 i wzroście w okresie pandemii (2020–2021), w latach 2022–2024 ponownie malał, osiągając 27,4% w 2024 roku.

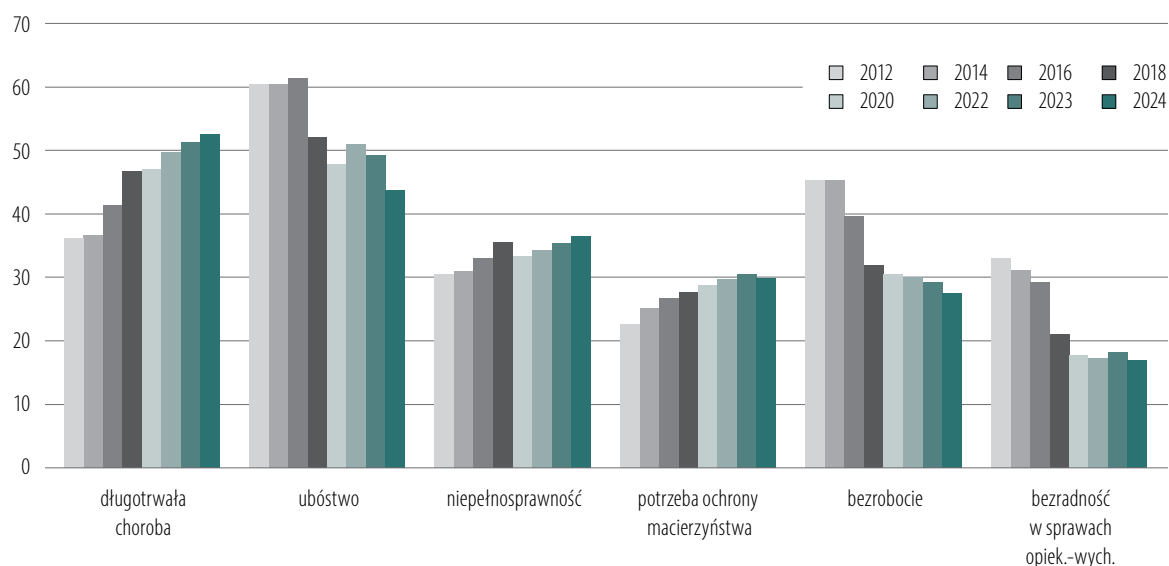
Wykres 29. Typy rodzin korzystających z pomocy społecznej w Małopolsce w latach 2012–2024 (w %)

Źródło: opracowanie Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Krakowie na podstawie danych ze sprawozdania MRiPS-03 (wcześniej MPiPS-03) za lata 2012–2024.

Ogólnie rzecz biorąc, w latach 2012–2024 zmniejszył się udział osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na ubóstwo, bezrobocie oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, z kolei zwiększył w zakresie długotrwałej lub ciężkiej choroby, niepełnosprawności oraz potrzeby ochrony macierzyństwa. Na poniższym wykresie, w celu zwiększenia jego czytelności, zaprezentowano tylko niektóre z raportowanych lat.

Wykres 30. Główne przyczyny korzystania z pomocy społecznej w Małopolsce w latach 2012–2024 (w %)*

* Odsetek klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z danej przyczyny w ogólnej liczbie klientów. Podane wartości nie sumują się do 100%, ponieważ sytuację wielu osób charakteryzuje występowanie kilku problemów jednocześnie.

Źródło: opracowanie Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Krakowie na podstawie danych z MRiPS-03 (wcześniej MPiPS-03) za lata 2012–2024.

Należy podkreślić, że jednostki pomocy społecznej realizują lub koordynują także świadczenia spoza ustawy o pomocy społecznej. Można tu wymienić: pieczę zastępczą nad dziećmi pozbawionymi opieki rodzicielskiej, świadczenia dla osób z niepełnosprawnościami, zatrudnienie socjalne, pomoc w formie dodatku mieszkaniowego lub energetycznego itd. Łączną liczbę klientów OPS i PCPR otrzymujących świadczenia z zakresu ustawy

o pomocy społecznej i innych przepisów w 2024 roku oszacowano na ponad 197,5 tys.: w ośrodkach pomocy społecznej prawie 137,8 tys. mieszkańców małopolskich gmin, w powiatach – ponad 59,7 tys. klientów PCPR.

Od 1 stycznia 2016 roku realizowane jest świadczenie rodzicielskie (w wysokości 1 tys. zł przez min. 52 tygodnie), przysługujące osobom, które urodziły lub przysposobiły dziecko, a także opiekunowi faktycznemu dziecka lub rodzinie zastępczej niezawodowej, a które nie otrzymują zasiłku macierzyńskiego lub uposażenia macierzyńskiego. Liczba osób, które korzystają z takiej możliwości maleje na przestrzeni lat. W 2024 roku z tego świadczenia skorzystało niespełna 6 tys. Małopolan – o 911 osób mniej niż w 2023 roku i niemal 2,3 tys. mniej niż w roku 2022². W porównaniu do roku 2017 – ponad 7,3 tys. mniej mieszkańców skorzystało z tego świadczenia.

Z kolei od 1 stycznia 2017 roku rodzicom przysługuje także prawo do jednorazowego świadczenia (w wysokości 4000 zł) w przypadku urodzenia się żywego dziecka z ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniem albo nieuleczalną chorobą zagrażającą życiu, wprowadzone ustawą z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin *Za życiem*. Ze świadczenia *Za życiem* korzysta stosunkowo niewiele rodzin, a ich liczba ulega niewielkim wahaniom. W 2024 roku wypłacono 357 świadczeń (o 74 mniej niż w 2023 roku), a w 2022 roku 402³. W 2017 roku świadczenie *Za życiem* przyznano 390 osobom.

Należy dodać, iż w Małopolsce w 2024 roku kontynuowano udzielanie świadczeń obywatelom Ukrainy przybyłym do Polski w związku z wojną na terenie tego państwa (w związku z realizacją ustawy z dnia 12 marca 2022 roku o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa). Według danych Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Krakowie⁴ w 2024 roku w Małopolsce ze świadczeń pomocy społecznej skorzystało 6,0 tys. obywateli Ukrainy (w tym 2,5 tys. ze wsparcia w postaci jednorazowego świadczenia pieniężnego w wysokości 300 zł na osobę, przeznaczonego na utrzymanie, w szczególności na pokrycie wydatków na żywność, odzież, obuwie, środki higieny osobistej oraz opłaty mieszkaniowe). Najwięcej osób z Ukrainy skorzystało ze świadczeń pomocy społecznej w Krakowie – 2,7 tys. osoby, tj. 45% wszystkich obywateli Ukrainy, którym zostało udzielone wsparcie w ramach środowiskowej pomocy społecznej w województwie małopolskim. Dla porównania – w 2023 roku z pomocy takiej skorzystało 13,2 tys. obywateli Ukrainy (więcej o 7,2 tys. osób niż w 2024 roku), w tym pomoc jednorazową otrzymało 8,4 tys. osób (o blisko 6 tys. osób więcej).

2. Dostęp mieszkańców do usług społecznych

Dostęp mieszkańców Małopolski do usług społecznych od 2012 roku w sposób widoczny się poprawił, głównie za sprawą środków UE oraz programów rządowych.

Od 2012 roku w samym sektorze publicznym największe wzrosty można zaobserwować w następujących kategoriach (w kolejności wartości wzrostu):

- › + 96 placówek wsparcia dziennego dla dzieci → w 2024 roku funkcjonowało 218 tego typu placówek,
- › + 83 mieszkania treningowe i wspomagane → w 2024 roku wykazano 143 mieszkania,
- › + 78 klubów samopomocy → w 2024 roku działało 88 takich klubów,
- › + 36 dziennych domów pomocy dla seniorów → w 2024 roku funkcjonowały 43 DDP.

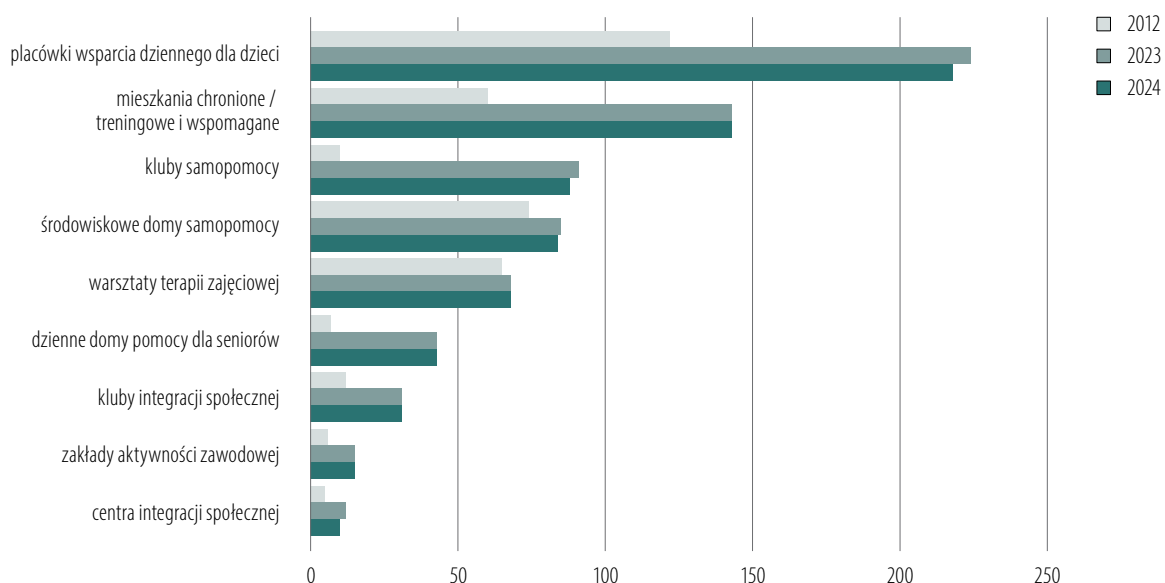
Wraz z zakończeniem realizacji *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020* nie zmniejszył się istotnie dostęp mieszkańców do różnych placówek świadczących wsparcie ze względu na tzw. okresy trwałości projektów, z których uruchamiane były opisywane usługi społeczne.

Do wskazanych na wykresie placówek należy doliczyć jednostki funkcjonujące poza sektorem pomocy społecznej i integracji społecznej, ale realizujące takie same funkcje – prowadzone przez organizacje pozarządowe nie działające na zlecenie samorządu, podmioty medyczne, przedsiębiorców, w tym społecznych itp.

2. Analiza oparta na danych Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w zakresie realizacji zadania związanego z wypłatą świadczenia rodzicielskiego.

3. Analiza oparta na danych Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w zakresie realizacji zadania związanego z wypłatą jednorazowego świadczenia w wysokości 4000 zł z tytułu urodzenia dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu wraz z kosztami obsługi.

4. Analiza oparta na danych Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w zakresie realizacji zadań na rzecz pomocy obywatelom Ukrainy w ramach Funduszu Pomocy dla Ukrainy za 2024 rok.

Wykres 31. Zmiany w zasobach pomocy społecznej i otoczenia w Małopolsce w latach 2012–2024 – sektor publiczny

Źródło: opracowanie Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Krakowie na podstawie danych ze sprawozdań branżowych dot. pomocy społecznej, pieczy zastępczej, KIS, CIS oraz na podstawie wykazu ZAZ.

3. Kadra jednostek pomocy i integracji społecznej⁵

Kompetencje kadry jednostek pomocowych to jeden z ważniejszych czynników wpływających na poziom usług i rozwój instrumentów wsparcia mieszkańców, a liczebność kadry związana jest z charakterem świadczonych usług, dostępnością do danej usługi, liczbą jednostek itp. Dane o kadrze sektora pomocy i integracji społecznej są informacją ważną dla samorządu województwa także ze względu na prowadzoną działalność doradczą, szkoleniową i sieciującą.

Największą grupę pracowników stanowią osoby zatrudnione w domach pomocy społecznej, następną pracownicy ośrodków pomocy społecznej, a trzecią w kolejności kadry systemu pieczy zastępczej.

Pomoc społeczna

W 2024 roku w publicznych jednostkach pomocy społecznej w Małopolsce zatrudnionych było:

- › w 182 ośrodkach pomocy społecznej/ centrach usług społecznych (w każdej gminie) – 4677 osób, w tym 3627 pracowników realizujących zadania pomocy społecznej,
- › w 19 powiatowych centrach pomocy rodzinie (w każdym powiecie, bez miast na prawach powiatów) – 561 pracowników, w tym 391 realizujących zadania pomocy społecznej,
- › w domach pomocy społecznej – 6031 pracowników⁶,
- › w ośrodkach wsparcia:
 - › w środowiskowych domach samopomocy – 947,
 - › w dziennych domach pomocy – 314,
 - › w klubach samopomocy – 111,
 - › w schroniskach dla osób bezdomnych, w tym z usługami opiekuńczymi – 59,
- › w ośrodkach interwencji kryzysowej – 127 pracowników.

5. Dane o kadrze OPS, PCPR, OIK, klubów samopomocy i schronisk dla osób bezdomnych – dane ROPS w Krakowie, Sprawozdanie MRIPS-06 I–XII 2024 rok. Dane o POW i koordynatorach rodzinnej pieczy zastępczej – *Sprawozdanie rzeczowo-finansowe z wykonywania przez powiat zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za okres od 2024.07.01 do 2024.12.31*. Dane o asystentach rodziny – *Sprawozdanie rzeczowo-finansowe z wykonania przez gminę zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za okres od 2024.07.01 do 2024.12.31*. Dane o pracownikach OAO – ROPS w Krakowie. Dane o CIS i KIS – *Sprawozdania Klubu i Centrum Integracji Społecznej za I–XII 2024 rok*. Pozostałe dane – *Ocena zasobów pomocy społecznej województwa małopolskiego za rok 2024*.

6. Brak danych o pracownikach dwóch DPS działających poza samorządami.

Wsparcie rodziny i piecza zastępcza

W małopolskich ośrodkach pomocy społecznej i centrach usług społecznych pracowało 289 asystentów rodziny, a w powiatowych centrach pomocy rodzinie i ośrodkach pomocy społecznej/ centrach usług społecznych miast na prawach powiatu – 98 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej realizujących zadania określone ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W jednostkach wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, prowadzonych przez samorządy lub na ich zlecenie, zatrudniano w 2024 roku:

- › 519 pracowników w placówkach wsparcia dziennego,
- › 916 pracowników w placówkach opiekuńczo-wychowawczych,
- › 40 pracowników w ośrodkach adopcyjnych.

Inne

W jednostkach zatrudnienia socjalnego w 2024 roku pracowało 181 pracowników, w tym:

- › w centrach integracji społecznej – 65 pracowników,
- › w klubach integracji społecznej – łącznie 116 pracowników.

Kadra małopolskich warsztatów terapii zajęciowej liczyła w 2024 roku 962 osoby.

4. Wydatki na wybrane świadczenia

W 2024 roku w Małopolsce na pomoc społeczną i inne obszary polityki społecznej ujęte w sprawozdaniu *Ocena zasobów pomocy społecznej województwa małopolskiego* samorządy wydały łącznie niemal 4,2 mld zł, z czego gminy kwotę niemal 3,5 mld zł, a powiaty niemal 663,2 mln zł.

Małopolskie gminy na świadczenia będące realizacją zadań własnych określonych w ustawie o pomocy społecznej, takich jak różnego rodzaju zasiłki, usługi opiekuńcze, usługi sąsiedzkie, dożywianie, w 2024 roku wydatkowały w sumie blisko 312,1 mln zł⁷.

Wśród tak zdefiniowanych świadczeń najwięcej środków gminy wydatkowały na wypłatę zasiłków stałych – prawie 102,3 mln zł (dla prawie 11,8 tys. osób) oraz na zasiłki celowe i pomoc w naturze – ponad 70,6 mln zł (ponad 31,6 tys. mieszkańców).

Istotnym wydatkiem małopolskich gmin były gminne usługi opiekuńcze – w 2024 roku gminy wydały na ten cel ponad 59,2 mln zł, dla ponad 7,4 tys. klientów.

Na zasiłki okresowe (wypłacane ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie) gminy wydatkowały ponad 35,2 mln zł, a skorzystało z nich prawie 15,1 tys. mieszkańców. Na zasiłki okresowe przyznane z powodu: bezrobocia przeznaczono ponad 17,7 mln zł (dla ponad 6,6 tys. osób), długotrwałej choroby – prawie 8,0 mln zł (dla ponad 3,9 tys. osób), a niepełnosprawności – ponad 3,2 mln zł (dla ok. 3,5 tys. osób).

Kolejno, na zapewnienie posiłku wydatkowano w gminach w 2024 roku prawie 27,4 mln zł (skorzystało prawie 21,9 tys. mieszkańców), a na zapewnienie schronienia (dla ponad 1,8 tys. osób) niemal 15,2 mln zł oraz wypłacono zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego o wartości prawie 1,2 mln zł (dla 406 osób).

W Małopolsce w latach 2016–2024 największy procentowy wzrost wydatków odnotowano w odniesieniu do zapewnienia schronienia (o 398%, tj. o 12,1 mln zł) oraz w odniesieniu do usług opiekuńczych będących zadaniem własnym gmin (wzrost wydatków o 88%, tj. o 27,7 mln zł). Natomiast największy kwotowy wzrost wydatków gmin na świadczenia pomocy społecznej dotyczył zasiłków stałych (wzrost o 32,6 mln zł). Wśród głównych kategorii wydatków (ze względu na wysokość kwot) tylko w dwóch (posiłek i zasiłki okresowe) w latach 2016–2024 odnotowano spadek wydatków (odpowiednio o 9,2 mln zł, tj. 25% i o 7,2 mln zł, tj. 17%).

Na odpłatność za pobyt mieszkańców w domu pomocy społecznej w 2024 roku gminy wydały dodatkowo niemal 376 mln zł, co łącznie ze świadczeniami opisanymi powyżej daje kwotę wydatków na poziomie 688 mln zł.

Na podstawie danych ww. sprawozdania można podjąć także próbę oszacowania kosztów prowadzenia wybranych publicznych jednostek świadczących usługi społeczne dla mieszkańców.

7. Z wyjątkiem kosztów prowadzenia domów pomocy społecznej o zasięgu gminnym i ośrodków wsparcia, a także odpłatności za pobyt mieszkańców gminy w domu pomocy społecznej.

Przykładowo:

- › średnio jeden dom pomocy społecznej generował przeciętny koszt prawie 8 mln zł rocznie, a utrzymanie jednego miejsca w domu pomocy społecznej to w ciągu roku wydatek przeciętnie ponad 87,2 tys. zł, miesięcznie – 7271 zł⁸,
- › przeciętny koszt prowadzenia jednego warsztatu terapii zajęciowej dla osób z niepełnosprawnościami w ciągu roku to ponad 1,5 mln zł, a koszt w przeliczeniu na jednego uczestnika zajęć – to średnio ponad 36 tys. zł rocznie, miesięcznie – 3005 zł,
- › przeciętnie dzienny dom pomocy dla seniorów kosztował rocznie ok. 902 tys. zł, a średni roczny koszt utrzymania jednego miejsca wyniósł ponad 22 tys. zł; miesięcznie – 1863 zł⁹,
- › średni roczny koszt prowadzenia placówki wsparcia dziennego (PWD) dla dzieci i młodzieży wyniósł ponad 186,5 tys. zł, a przeciętny koszt utrzymania jednego miejsca w PWD w ciągu roku to niemal 5,5 tys. zł, miesięcznie – 457 zł¹⁰.

Należy dodać, że w 2024 roku poza powyższymi wydatkami udzielono również świadczeń dla obywateli Ukrainy przybyłych do Polski w związku z konfliktem zbrojnym w tym kraju (zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2022 roku o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa). Według danych Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Krakowie w 2024 roku w ramach Funduszu Pomocy dla Ukrainy udzielono świadczeń, których łączna wartość wyniosła ponad 9,5 mln zł.

8. Oszacowano na podstawie danych z 88 z 90 domów pomocy społecznej. Brak danych dla dwóch DPS działających poza samorządami.

9. Oszacowano na podstawie danych z 41 z 43 publicznych dziennych domów pomocy.

10. Oszacowano na podstawie danych z 215 z 218 placówek wsparcia dziennego.

Oświata i wychowanie

Opracowanie: Małgorzata Palimąka

— podsumowanie

- W roku szkolnym 2024/2025 odnotowano wzrost liczby uczniów szkół podstawowych o 17,8 tys. (6,2%) oraz szkół policealnych o 1,2 tys. uczniów (6,4%). Wzrosła również liczba nauczycieli szkół o 1066 etatu (1,8%).
- W roku szkolnym 2024/2025 małopolscy maturzyści uzyskali najwyższy poziom zdawalności egzaminu maturalnego w Polsce na poziomie 90,8%, przy średniej krajowej wynoszącej 86,1%.
- W roku szkolnym 2024/2025 w województwie małopolskim łącznie realizowanych jest 15 projektów Branżowych Centrów Umiejętności (BCU) na kwotę ponad 165 mln zł, w tym 3 w jednostkach Województwa Małopolskiego, tj. w Krakowie, Myślenicach i Nowym Sączu. Placówki kształcą wysoko wykwalifikowane kadry m.in. w następujących dziedzinach: spedycji, opieki medycznej, informatyki i programowania, technik masażu, gastronomii i kelnerstwa, obuwnictwa, mechatroniki, agroturystyki, telekomunikacji, pożarnictwa, renowacji elementów architektury, fryzjerstwa, energetyki odnawialnej (pompy ciepła i geotermia płytka).
- W roku szkolnym 2024/2025 Ministerstwo Edukacji Narodowej (MEN) kontynuowało oraz rozpoczęło wdrażanie nowych projektów edukacyjnych związanych z rozwojem kompetencji cyfrowych uczniów, edukacji obywatelskiej, kształtowaniem postaw i zachowań prozdrowotnych oraz wsparciem dla uczniów z doświadczeniem migracyjnym. Do realizowanych wiodących programów można zaliczyć: *Aktywna tablica*, *Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0 na lata 2021–2025*, *Młodzi obywatele*, *Odkrywczy* i *Nasze tradycje* oraz projekt, którego celem jest wyposażenie szkół w sprzęt do nauki zdalnej oraz pracowni AI i STEM.

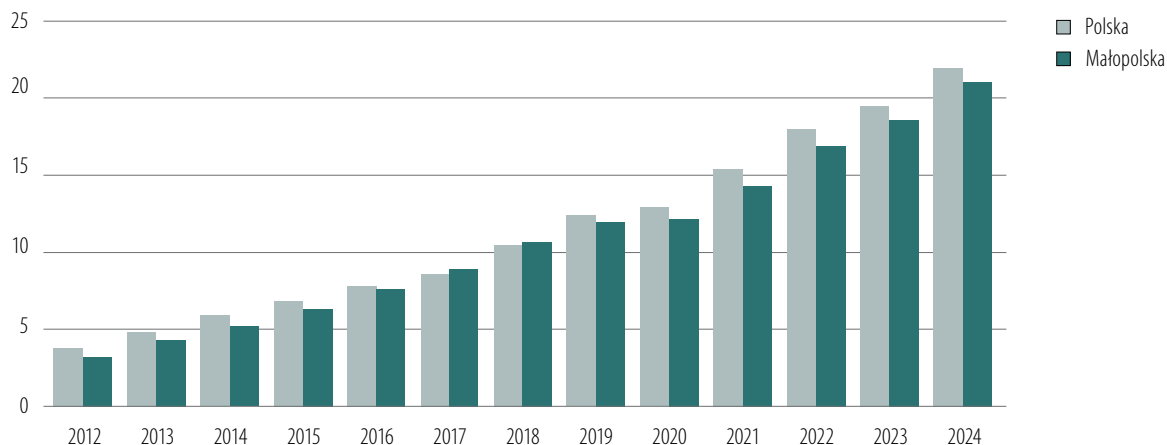
1. Opieka nad dziećmi do 3. roku życia¹

Opieka nad dziećmi do 3. roku życia może być zorganizowana w formie żłobka, klubu dziecięcego bądź zapewniona przez dziennego opiekuna lub nianię. Spośród 85,8 tys. dzieci do 3. roku życia (spadek w porównaniu z rokiem ubiegłym o 7,6%) w Małopolsce do żłobków i klubów dziecięcych uczęszczało 18,0 tys. dzieci, na 23,0 tys. miejsc. Tym samym odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach wyniósł 21% (w kraju 21,9%). W województwie funkcjonowały 553 żłobki i 86 klubów dziecięcych (639 placówek), więcej placówek działało tylko w województwie mazowieckim (935 placówek). Dostosowanie do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami lub wymagających szczególnej opieki posiadało w Małopolsce 47,7% placówek (42,9% w Polsce). Jedną z form

1. Rozdział przygotowano, bazując w szczególności na danych pozyskanych z Urzędu Statystycznego w Krakowie oraz w zakresie wyników egzaminów na podstawie danych Centralnej Komisji Egzaminacyjnej, www.cke.gov.pl, [dostęp: 22.10.2025] oraz Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie, www.oke.krakow.pl, [dostęp: 22.10.2025].

instytucjonalnej opieki nad dziećmi, oprócz żłobka i klubu dziecięcego, jest opiekun dzienny. Taka opieka jest sprawowana w warunkach domowych, a czas sprawowania opieki efektywniej dopasowany jest do czasu pracy rodziców. W Małopolsce zarejestrowanych jest 136 opiekunów dziennych, którzy sprawują opiekę nad 683 dziećmi. Najwięcej dziennych opiekunów działało w Krakowie (63), a najmniej w powiecie olkuskim i w Nowym Sączu (2). W powiatach: brzeskim, chrzanowskim, dąbrowskim, gorlickim, miechowskim, proszowickim, suskim, wadowickim i w Tarnowie nie funkcjonowali dzienni opiekunowie.

Wykres 32. Odsetek dzieci do 3. roku życia objętych opieką w żłobkach/klubach dziecięcych (w %)

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych.

W każdym powiecie województwa małopolskiego działały placówki opieki nad dziećmi w wieku do 3 lat. Najwięcej, 300 placówek, zlokalizowanych było w Krakowie. Drugim powiatem pod względem liczby placówek był powiat wielicki (47), a następnie powiat krakowski (43), najmniej placówek było w powiecie dąbrowskim (3) i tatrzańskim (2). W Małopolsce żłobki prowadzone są głównie przez osoby fizyczne (315 placówek). Najwięcej żłobków (55,3%) oferowało opiekę trwającą od 7 do 10 godzin dziennie, ponad 10 godzin (44,5% żłobków), pozostałe czynne były do 5 godzin dziennie.

Według stanu na 31 grudnia 2024 roku w żłobkach pracowały 4043 osoby, w tym 2906 (71,9%) opiekunów i 350 (8,7%) pielęgniarek i położnych, działalność tych placówek wspierało 67 wolontariuszy. W klubach dziecięcych pracowały 324 osoby, w tym 261 (80,6%) opiekunów i 3 (0,9%) pielęgniarki i położne, ze wsparciem 29 wolontariuszy.

Tabela 15. Liczba żłobków i klubów dziecięcych oraz dzieci do 3. roku życia objętych opieką w Małopolsce według stanu na koniec danego roku

Rok szkolny	Żłobek		Klub dziecięcy		Liczba placówek ogółem	Liczba dzieci ogółem
	Liczba placówek	Liczba dzieci	Liczba placówek	Liczba dzieci		
2021/2022	458	13 842	82	1 282	540	15 124
2022/2023	478	15 349	88	1 480	566	16 829
2023/2024	513	15 723	88	1 529	601	17 252
2024/2025	553	16 554	86	1 467	639	18 021

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie.

W województwie małopolskim najwyższą wartość wskaźnika liczby dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych na tysiąc dzieci w wieku do lat 3 odnotowano w Krakowie (395), Tarnowie (330) i powiecie wielickim (287), a najniższą – w powiatach nowotarskim (61) i tatrzańskim (34).

Mapa 9. Dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w 2024 roku w małopolskich powiatach

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie.

więcej informacji

Województwo Małopolskie realizuje zadanie pn. *Małopolska Niania 3.0*. Polega ono na udzieleniu gminom pomocy finansowej, z budżetu własnego samorządu województwa, z przeznaczeniem na świadczenia pieniężne przekazywane przez gminy rodzicom dzieci w wieku do lat 3 na dofinansowanie zatrudnienia niani. Działanie to ma na celu zaangażowanie gmin w kształtowanie polityki wspierania rodzin w godzeniu życia prywatnego z zawodowym. Cel ten wpisuje się w założenia Programu Wsparcia Rodziny *Rodzinną Małopolska 2030*. W 2025 roku z dofinansowania do kosztów zatrudnienia niani udzielanego przez gminy mogą skorzystać rodzice dzieci w wieku do lat 3 z Małopolski, którzy spełniają m.in. następujące warunki:

- w związku z koniecznością wykonywania pracy zawodowej mają problem z opieką nad dzieckiem w wieku do lat 3,
- średni miesięczny dochód na osobę w rodzinie w roku 2024 nie przekroczył kwoty 4100 zł.

Preferowane grupy osób to rodzice pozostający w najtrudniejszej sytuacji, tj.: rodzice wychowujący dziecko do lat 3 z niepełnosprawnością, rodzice będący osobami z niepełnosprawnością, rodzice samotnie wychowujący dziecko do lat 3. Poszczególne gminy mają możliwość stosowania podczas rekrutacji dodatkowych kryteriów obligatoryjnych lub preferencji, jeśli jest to uzasadnione sytuacją w danej gminie.

Zadanie realizowane jest w okresie od 1.01.2024 roku do 31.12.2026 roku, przy czym łączna kwota środków Województwa Małopolskiego przeznaczona na ten cel to 2,7 mln zł. Umowy na przyznanie dotacji celowej na realizację zadania w roku 2025 zostały zawarte z 5 gminami (Budzów, Andrychów, Niepołomice, Rzeszawa, Korzenna).

Więcej informacji: www.rops.krakow.pl

2. Wychowanie przedszkolne

W ramach systemu wychowania przedszkolnego w roku szkolnym 2024/2025 w Małopolsce funkcjonowały 2452 placówki wychowania przedszkolnego, zapewniając 168,8 tys. miejsc, w tym 1636 przedszkoli, 65 punktów przedszkolnych oraz 751 oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych. Można zaobserwować stały wzrost liczby placówek wychowania przedszkolnego, w porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym nastąpił wzrost o 12 placówek.

W roku szkolnym 2024/2025 łączna liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym wynosiła 144,9 tys. i spadła w porównaniu z rokiem ubiegłym o 2,6%). W stosunku do roku wcześniejszego, liczba dzieci w przedszkolach spadła o 2,5% (2961 dzieci mniej), a w punktach przedszkolnych uległa zmniejszeniu o 5,8% (spadek o 111 dzieci). Zmniejszyła się również liczba oddziałów przedszkolnych o 2,3% (liczba dzieci spadła o 796).

Tabela 16. Liczba placówek wychowania przedszkolnego oraz dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w województwie małopolskim (bez przedszkoli specjalnych)

Rok szkolny	Przedszkola		Punkty przedszkolne		Oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych		Liczba placówek wychowania przedszkolnego ogółem	Liczba dzieci ogółem
	Liczba placówek	Liczba dzieci	Liczba placówek	Liczba dzieci	Liczba placówek	Liczba dzieci		
2021/2022	1 531	116 629	72	1 439	789	24 780	2 392	142 848
2022/2023	1 575	122 142	74	1 403	778	26 305	2 427	149 850
2023/2024	1 602	120 802	69	1 276	769	26 715	2 440	148 793
2024/2025	1 636	117 841	65	1 165	751	25 919	2 452	144 925

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie.

W roku szkolnym 2024/2025 liczba etatów nauczycieli w przedszkolach oraz punktach przedszkolnych wyniosła 9834,30 etatu i była niższa o 4,8%. Natomiast liczba etatów nauczycieli w oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych wynosiła 2242,90 etatu, co stanowi wzrost o 498,33 etatu (tj. o 28,6%).

3. Szkolnictwo podstawowe i ponadpodstawowe

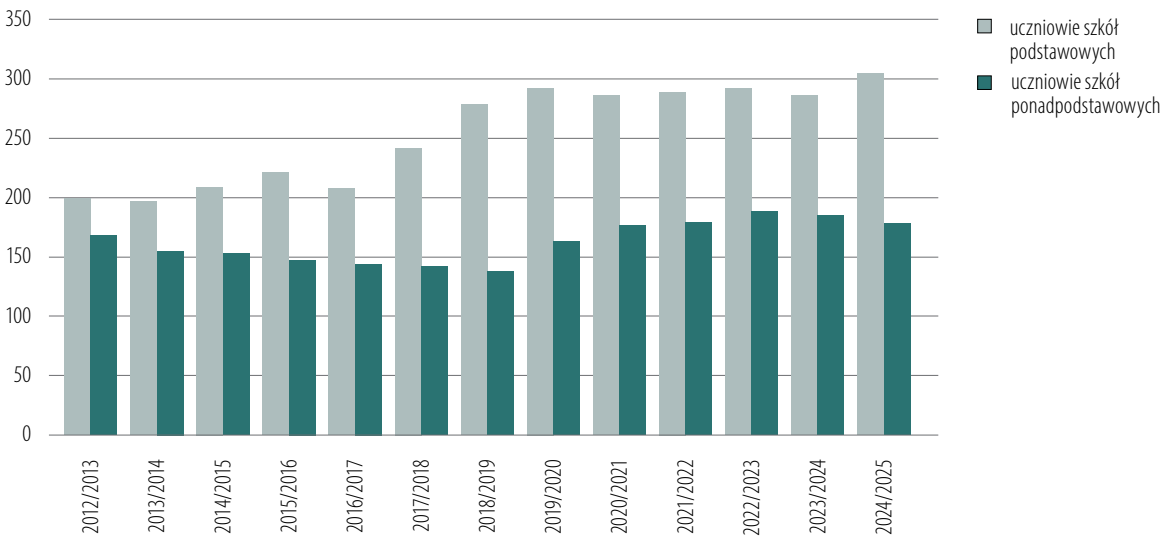
W roku szkolnym 2024/2025 do szkół publicznych i niepublicznych oraz szkół artystycznych uczęszczało w Małopolsce 497,3 tys. uczniów, w tym m.in. 304,0 tys. do szkół podstawowych, 74,3 tys. do liceów ogólnokształcących, 63,1 tys. do techników oraz 20,3 tys. do branżowych szkół zawodowych I i II stopnia. Nastąpił wzrost ogólnej liczby uczniów w stosunku do roku wcześniejszego, łącznie o 11,7 tys., tj. o 2,4%. W szkołach podstawowych nastąpił wzrost liczby uczniów o 17,8 tys. (6,2%), w szkołach policealnych o 1,2 tys. uczniów (6,4%), a w szkołach specjalnych przysposabiających do pracy o 15 uczniów (1,5%). Z kolei w szkołach branżowych I i II stopnia liczba uczniów spadła o 484 uczniów (2,3%), w liceach o 2,3 tys. uczniów (3,0%), natomiast w technikach o 5,1 tys. uczniów (7,5%).

W Małopolsce funkcjonowało 1510 szkół podstawowych (publiczne i niepubliczne). W stosunku do roku poprzedniego liczba szkół podstawowych uległa zmniejszeniu o 7, przy jednoczesnym wzroście liczby uczęszczających do nich uczniów.

Liczba szkół ponadpodstawowych dla młodzieży (publicznych i niepublicznych) w województwie małopolskim w roku szkolnym 2024/2025 zwiększyła się o 1 w stosunku do ubiegłego roku szkolnego. Łącznie w województwie działało 655² szkół ponadpodstawowych, w tym m.in. 242 licea ogólnokształcące, 170 branżowych szkół I i II stopnia, 150 techników oraz 93 szkoły policealne (łącznie z kolegiami), do których uczęszczało ogółem 178,1 tys. uczniów.

2. Bez szkół artystycznych i szkół specjalnych przysposabiających do pracy.

Wykres 33. Liczba uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych (w tys.)

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie.

Tabela 17. Liczba uczniów według typów placówek

Typ placówki	Liczba uczniów w roku szkolnym			
	2021/2022	2022/2023	2023/2024	2024/2025
Szkoły podstawowe	288 935	291 552	286 112	303 957
Szkoły branżowe I i II stopnia	21 114	19 469	20 819	20 335
Licea ogólnokształcące	65 185	71 446	76 584	74 264
Technika	60 896	65 217	68 227	63 134
Szkoły specjalne przysposabiające do pracy	973	988	973	988
Szkoły policealne ³	17 406	18 022	19 115	20 337
Szkoły artystyczne	13 139	13 272	13 769	14 290
Suma	467 648	479 966	485 599	497 305

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie.

We wszystkich typach szkół i placówkach oświatowych, bez przedszkoli i punktów przedszkolnych, w roku szkolnym 2024/2025 liczba nauczycieli pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na etaty wyniosła 60 463,48 etatu i była wyższa o 1066 etatu (o 1,8%) w porównaniu z liczbą w roku wcześniejszym.

W województwie małopolskim w roku szkolnym 2024/2025 spośród ogólnej liczby najwięcej nauczycieli zatrudnionych było w szkołach podstawowych 28 086,57 etatu oraz w zespołach szkół i placówek oświatowych 22 944,85 etatu.

Wykres 34. Liczba nauczycieli na podstawie SIO (System Informacji Oświatowej) wykazanych we wszystkich szkołach i placówkach, bez przedszkoli i punktów przedszkolnych (w tys. etatów)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Kuratorium Oświaty w Krakowie.

3. Liczba uczniów szkół policealnych podawana jest łącznie z liczbą uczniów z kolegiów.

więcej informacji

W 2025 roku miesięcznik „Perspektywy” wyłonił najlepsze licea i technika w Polsce. Zgodnie z rankingiem liceów V LO im. Augusta Witkowskiego z Krakowa zajęło 2. miejsce, I LO im. Bartłomieja Nowodworskiego 12. miejsce, a VII Prywatne LO im. Mikołaja Reja 26. miejsce. Zgodnie z rankingiem techników, Technikum Łączności nr 14 w Krakowie zajęło 4. miejsce, Technikum Chemiczne i Ochrony Środowiska nr 3 – 14. miejsce, a Technikum Energetyczno-Elektroniczne nr 9 im. T. Kościuszki – 17. miejsce.

Tabela 18. Liczba etatów nauczycieli z uwzględnieniem typu placówki

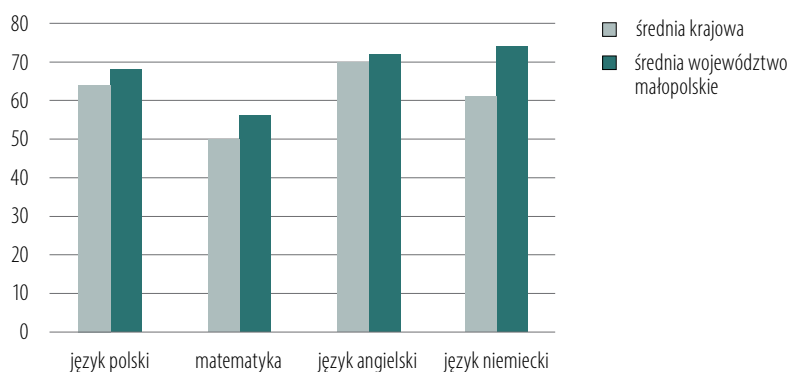
Typ placówki	Liczba etatów w roku szkolnym	
	2023/2024	2024/2025
Szkoły podstawowe	27 215,94	28 086,57
Szkoły branżowe I i II stopnia	114,96	113,85
Licea ogólnokształcące	3 847,44	3 787,65
Technika	198,75	186,22
Szkoły policealne	138,26	110,27
Zespoły szkół i placówek oświatowych	22 735,41	22 944,85
Pozostałe	5 146,72	5 234,07

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Kuratorium Oświaty w Krakowie.

Egzamin ósmoklasisty

Obowiązkowy egzamin ósmoklasisty jest przeprowadzany w formie pisemnej. Każdy ósmoklasista przystąpił do egzaminu z trzech przedmiotów obowiązkowych, tj. języka polskiego, matematyki, języka obcego nowożytnego. W województwie małopolskim, w sesji głównej w maju 2025 roku, przystąpiło do niego 34,5 tys. uczniów VIII klasy szkoły podstawowej (ok. 98%), w tym 1047 uczniów – obywateli Ukrainy. W 2025 roku w Małopolsce uczniowie w przeprowadzonym egzaminie ósmoklasisty najlepszy wynik uzyskali z języka angielskiego (średnia 72%, przy średniej krajowej 70% i jednocześnie o 2 p.p. więcej niż rok wcześniej) i języka niemieckiego (średnia 74%, przy średniej krajowej 61% i o 4 p.p. więcej niż w 2024 roku). Tegoroczny średni wynik egzaminu z języka polskiego w Małopolsce wyniósł 68%, średnia krajowa wynosiła 64%, w porównaniu do ubiegłego roku dla małopolskich uczniów był to wynik wyższy o 1 p.p. Dla matematyki średni wynik dla Małopolski wyniósł 56% przy średniej krajowej wynoszącej 50% i był to wynik gorszy w porównaniu z rokiem ubiegłym o 3 p.p.

Wykres 35. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w Polsce i Małopolsce w 2025 roku (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Okręgowych Komisji Egzaminacyjnych.

Tegoroczni ósmoklasiści w podziale na powiaty osiągnęli najlepsze wyniki z:

- języka angielskiego w Krakowie (83%), w powiecie wielickim (78%) oraz Tarnowie i Nowym Sączu (76%)
- z języka niemieckiego w Krakowie (84%) oraz w powiecie wielickim (81%) i powiecie krakowskim (79%).
- języka polskiego w Krakowie (73%) oraz powiatach: wielickim (71%), krakowskim i wadowickim po (70%).
- z matematyki w Krakowie (68%) oraz w powiatach krakowskim i wielickim (61%).

Egzamin maturalny

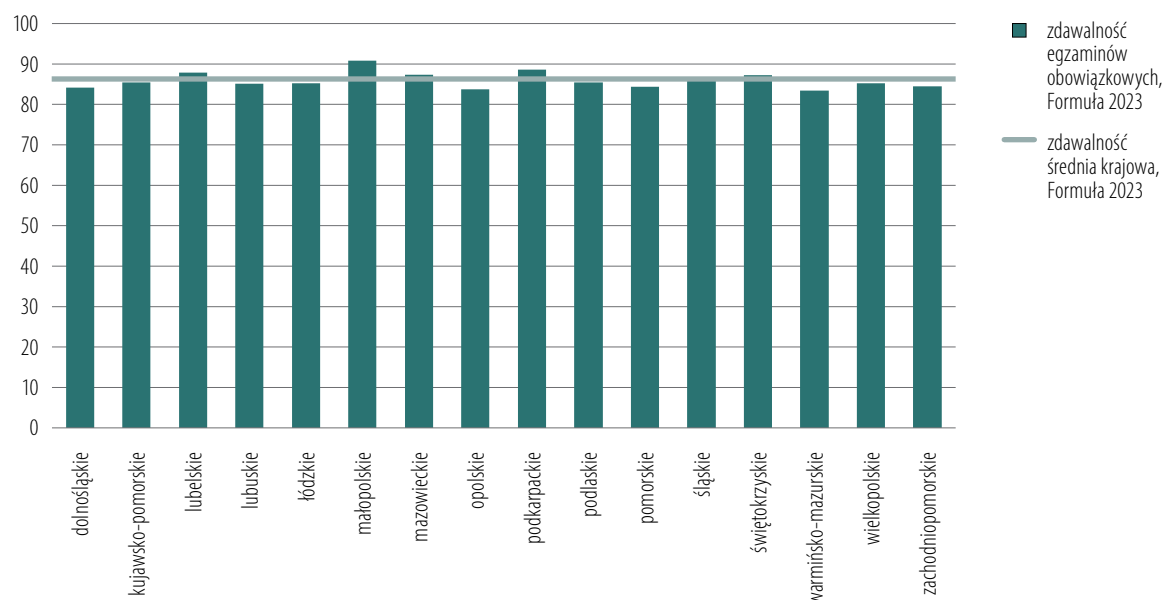
W 2025 roku egzamin maturalny został przeprowadzony na podstawie wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego, a nie wymaganiach egzaminacyjnych obowiązujących w latach 2021–2024. Oznacza to powrót do stanu sprzed pandemii, kiedy to podstawa programowa była jedyną podstawą przeprowadzania egzaminu. Egzamin został przeprowadzony w Formule 2023 natomiast absolwenci z lat ubiegłych przystępowali do egzaminu maturalnego w Formule 2015 albo w Formule 2023.

Do egzaminu maturalnego w Formule 2023 w Małopolsce ze wszystkich przedmiotów obowiązkowych w terminie głównym w maju 2025 roku oraz w terminie dodatkowym w czerwcu 2025 roku przystąpiło 24,7 tys. absolwentów szkół ponadpodstawowych, w tym 15,1 tys. absolwentów 4-letnich liceów ogólnokształcących (100%) oraz 9,4 tys. absolwentów 5-letnich techników (100%) oraz 51 obywateli Ukrainy. Do egzaminu w terminie poprawkowym w sierpniu 2025 roku przystąpiło 2,4 tys. tegorocznych absolwentów, którzy nie zdali egzaminu w sesji głównej wyłącznie z jednego przedmiotu obowiązkowego w części ustnej lub pisemnej. W branżowych szkołach II stopnia do egzaminu maturalnego ze wszystkich przedmiotów obowiązkowych w terminie głównym, dodatkowym i poprawkowym przystąpiło 108 absolwentów, spośród których 49 osób (45,4%) zdało egzamin maturalny.

W Małopolsce ogólna zdawalność egzaminu maturalnego ze wszystkich przedmiotów obowiązkowych w terminach głównym, dodatkowym i poprawkowym w roku szkolnym 2024/2025 w Formule 2023 wyniosła 90,8%, w tym wśród absolwentów 4-letnich liceów ogólnokształcących zdawalność wyniosła 93,3%, a wśród absolwentów 5-letnich techników 87,3%.

Najwyższy poziom zdawalności egzaminu maturalnego w Formule 2023 uzyskali maturzyści z województwa małopolskiego (90,8%), podkarpackiego (88,7%) i lubelskiego (88,0%) przy średnim wyniku krajowym wynoszącym 86,1%.

Wykres 36. Zdawalność egzaminów obowiązkowych w ramach egzaminu maturalnego w 2025 roku (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Okręgowych Komisji Egzaminacyjnych.

W Małopolsce najwyższy poziom zdawalności dla całego egzaminu dojrzałości organizowanego w Formule 2023 uzyskano w powiecie olkuskim (94%) oraz Krakowie i powiecie krakowskim po (92%). Najniższy poziom zdawalności egzaminu organizowanego w Formule 2023 uzyskano w powiecie proszowickim (75%) i powiecie dąbrowskim (76%).

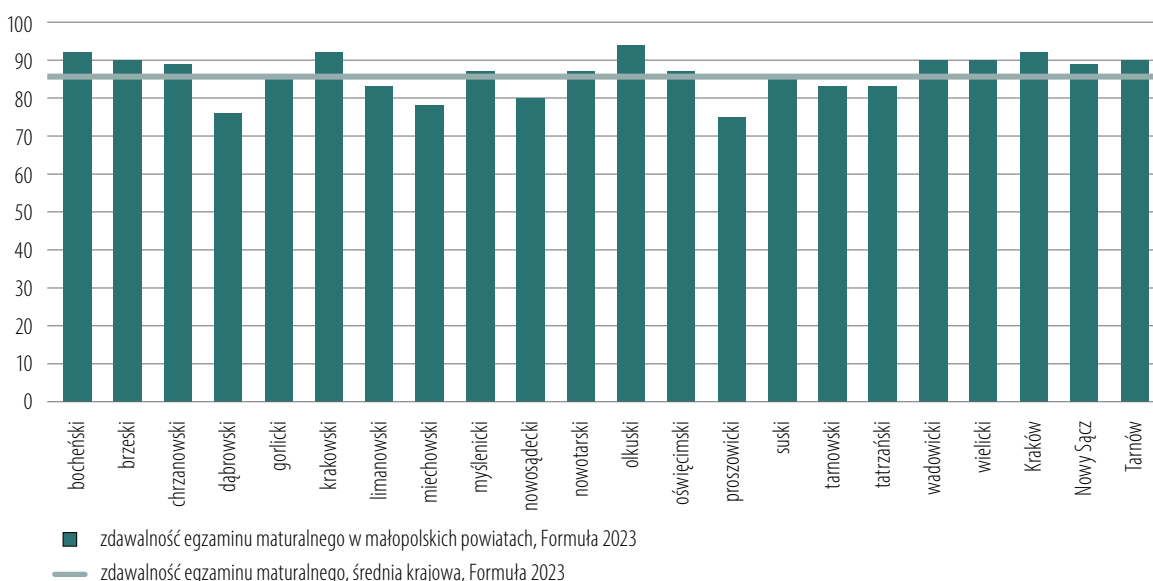
Wyniki egzaminu maturalnego w Formule 2023 w Małopolsce na poziomie podstawowym z poszczególnych przedmiotów kształtowały się następująco: język polski 62%, matematyka 64%, język angielski 79%.

Najlepszy wynik z języka polskiego na poziomie podstawowym w ramach egzaminu organizowanego w Formule 2023, osiągnięto w powiecie wadowickim (67%), Krakowie (64%) oraz w Nowym Sączu (63%), przy średniej krajowej 59%. Najniższe wyniki osiągnięto w powiatach limanowskim i nowosądeckim (po 56%).

Najlepszy średni wynik z matematyki na poziomie podstawowym w ramach egzaminu organizowanego w Formule 2023, uzyskali absolwenci z Krakowa (71%), Tarnowa i powiatu olkuskiego (po 66%), przy średniej krajowej 61%. Najsłabiej ta część egzaminu wypadła w powiecie proszowickim (49%) i nowosądeckim (50%).

Z języka angielskiego, na poziomie podstawowym w Formule 2023, najlepszy wynik osiągnięto w Krakowie (86%), Tarnowie i powiecie krakowskim (81%) oraz powiecie wielickim i chrzanowskim (80%), przy średniej krajowej 78%. Z kolei najniższe wyniki osiągnięto w powiecie proszowickim (58%) i dąbrowskim (65%).

Wykres 37. Zdawalność egzaminów obowiązkowych w ramach egzaminu maturalnego w powiatach Małopolski w 2025 roku (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie.

4. Szkolnictwo zawodowe

Szkolnictwo zawodowe w roku szkolnym 2024/2025 w Małopolsce było realizowane w 413 szkołach, tj. w 170 branżowych szkołach stopni I i II, 150 technikach oraz 93 szkołach policealnych łącznie z kolegiami. Struktura nauczania w zakresie szkolnictwa zawodowego obejmuje 5-letnie technikum, a także szkoły branżowe: 3-letnią branżową szkołę I stopnia oraz 2-letnią szkołę branżową II stopnia. Kształcenie w branżowej szkole I stopnia odbywa się w zawodach jednokwalifikacyjnych, oznacza to, że program nauczania skupia się na jednej, konkretnej kwalifikacji zawodowej. Absolwenci branżowej szkoły I stopnia mogą kontynuować naukę w branżowej szkole II stopnia w celu uzyskania dyplomu technika w zawodach wpisanych do klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego, dla których przewidziano kształcenie w tym typie szkoły. Absolwent branżowej szkoły II stopnia uzyskuje dyplom zawodowy w zawodzie nauczonym na poziomie technika, po zdaniu egzaminu zawodowego w danym zawodzie, oraz uzyskuje świadectwo dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego, co pozwala na kontynuację nauki na studiach.

Egzamin potwierdzający kwalifikacje w zawodzie

Sesja zimowa egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie Formuła 2017 oraz Formuła 2019, odbywała się w dniach 9–29 stycznia 2025 roku. Do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe Formuła 2017 miały prawo przystąpić osoby, które realizowały podstawę programową z 2017 roku, w tym m.in.: absolwenci dotychczasowego 4-letniego technikum, branżowej szkoły I stopnia, szkoły policealnej oraz osoby, które ukończyły kwalifikacyjny kurs zawodowy oparty na podstawie programowej z 2017 roku, osoby spełniające warunki określone w przepisach w sprawie egzaminów eksternistycznych, osoby dorosłe, które ukończyły praktyczną

naukę zawodu dorosłych lub przyuczenie do pracy dorosłych, jeżeli program przyuczenia uwzględniał wymagania określone w podstawie programowej kształcenia w zawodach z 2017 roku. Do egzaminu zawodowego Formuła 2019 przystąpili m.in. absolwenci branżowych szkół I stopnia, branżowych szkół II stopnia, techników i szkół policealnych, osoby, które ukończyły kwalifikacyjny kurs zawodowy i realizowali podstawę programową kształcenia w zawodzie szkolnictwa branżowego, osoby dorosłe, które ukończyły praktyczną naukę zawodu dorosłych lub przyuczenie do pracy dorosłych, absolwenci szkół ponadgimnazjalnych zawodowych: zasadniczych szkół zawodowych i dotychczasowych czteroletnich techników oraz absolwenci szkół policealnych, którzy realizowali podstawę programową kształcenia w zawodach z 2012 roku.

W sesji zimowej w Formule 2017 i Formule 2019 przeprowadzono egzamin w 115 kwalifikacjach. Do dwóch części egzaminu przystąpiło 11,6 tys. zdających. Część pisemną zdało 94% przystępujących, a część praktyczną 85%. Certyfikaty kwalifikacji zawodowej otrzymało 9,6 tys. osób, co stanowi 82% zdających i jest to najlepszy wynik w Polsce. Średnia zdawalność w kraju wyniosła 77%.

Tabela 19. Liczba osób w województwie małopolskim, które przystąpiły do poszczególnych etapów egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe w sesji zimowej i letniej w 2025 roku

Etap egzaminu	Przystąpiło (sesja zimowa)	Przystąpiło (sesja letnia)	Zdało (sesja zimowa)	Zdało (sesja letnia)
Pisemny	11 629	26 128	10 971	24 238
Praktyczny	11 635	26 087	9 916	23 946
Oba etapy	11 610	26 055	9 579	22 709
Certyfikaty kwalifikacji*			(82%)	(87%)

* Obejmuje zdających, którzy uzyskali wyniki w obu częściach egzaminu (przystąpili do obu części egzaminu).

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie.

Kwalifikacją najliczniej wybieraną w sesji zimowej 2025 roku w województwie małopolskim według liczby osób przystępujących do obu egzaminów było *Tworzenie i administrowanie stronami i aplikacjami internetowymi oraz bazami danych* (1310 osób) oraz *Organizacja żywienia i usług gastronomicznych* (619 osób).

Spośród najczęściej wybieranych kwalifikacji najlepszą zdawalność w sesji zimowej w 2025 roku miała kwalifikacja *Świadczenie usług medyczno-pielęgniarskich i opiekuńczych osobie chorej i niesamodzielnej* (93% na 479 przystępujących do dwóch części egzaminu) oraz *Prowadzenie spraw kadrowo-płacowych i gospodarki finansowej jednostek organizacyjnych* (97% na 471 przystępujących do dwóch części egzaminu).

Sesję letnią egzaminu potwierdzającego przeprowadzono w 136 kwalifikacjach. Do dwóch części egzaminu przystąpiło 26,1 tys. zdających. Część pisemną zdało 93% przystępujących, a część praktyczną 92%. Certyfikaty kwalifikacji zawodowej otrzymało 22,7 tys. osób, co stanowi 87% zdających i jest to najlepszy wynik w Polsce. Średnia zdawalność w kraju wyniosła 82%.

Kwalifikacją najczęściej wybieraną w sesji letniej 2025 roku w województwie małopolskim według liczby osób przystępujących do obu egzaminów było *Administracja i eksploatacja systemów komputerowych, urządzeń peryferyjnych i lokalnych sieci komputerowych* (2095 osób) oraz *Przygotowanie i wydawanie dań* (2083 osoby), a także *Obsługa, diagnozowanie oraz naprawa pojazdów samochodowych* (1274 osoby).

Spośród najczęściej wybieranych kwalifikacji najlepszą zdawalność w sesji letniej w 2025 roku miała kwalifikacja *Prowadzenie dokumentacji w jednostce organizacyjnej* (96% na 861 przystępujących) oraz *Przygotowanie i wydawanie dań* (92% na 2083 przystępujących).

5. Finansowanie oświaty

Na przestrzeni ostatnich lat obserwuje się rosnącą liczbę dochodów JST przeznaczanych na zadanie oświatowe. W 2024 roku wysokość subwencji oświatowej i dotacji celowych przekazanych jednostkom samorządu terytorialnego w Małopolsce wyniosła 8484,8 mln zł, natomiast wydatki samorządów na oświatę 10 969,7 mln zł. Różnica pokrywana przez samorządy wyniosła 2484,9 mln zł.

Tabela 20. Dochody jednostek samorządu terytorialnego w Małopolsce przeznaczone na zadania oświatowe z części oświatowej subwencji ogólnej i dotacji celowych (w mln zł)

Lata	Ogółem	Gminy	Powiaty	Miasta na prawach powiatu	Województwo
2015	3 864,9	2 026,7	696,1	1 083,3	58,8
2017	4 023,1	2 136,9	672,6	1 157,9	55,8
2019	4 441,5	2 320,3	761,9	1 303,3	56,0
2021	4 902,7	2 489,7	900,0	1 453,7	59,3
2023	6 400,3	3 232,2	1 160,2	1 932,4	75,5
2024	8 484,8	4 311,3	1 539,0	2 532,6	101,9

Źródło: Ministerstwo Finansów⁴.

Analiza wydatków na oświatę w latach 2011–2024 wskazuje na dalszy systematyczny wzrost środków finansowych przeznaczonych przez samorządy na zadania edukacyjne. W 2024 roku wydatki na oświatę były wyższe o 1 989,7 mln zł w porównaniu z rokiem wcześniejszym. Nadal widoczne jest zaangażowanie samorządów w finansowanie oświaty – przekazana w 2024 roku samorządom subwencja oświatowa i dotacja wyniosła 79% łącznych wydatków gmin na zadania oświatowe, 85% wydatków powiatów, 72% wydatków miast na prawach powiatu, 58% wydatków województwa.

Tabela 21. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego w Małopolsce na zadania oświatowe z części oświatowej subwencji ogólnej i dotacji celowych (w mln zł)

Lata	Ogółem	Gminy	Powiaty	Miasta na prawach powiatu	Województwo	Różnica pomiędzy dochodami a wydatkami JST ogółem
2015	4 801,0	2 508,6	764,6	1 456,4	71,4	936,1
2017	5 103,8	2 670,6	781,5	1 562,1	89,6	1 080,7
2019	5 940,1	3 073,5	927,6	1 848,9	90,1	1 498,6
2021	6 888,8	3 497,5	1 101,6	2 183,1	106,6	1 986,1
2023	8 980,0	4 546,2	1 481,0	2 806,8	146,0	2 579,7
2024	10 969,7	5 489,4	1 810,7	3 495,0	174,6	2 484,9

Źródło: Ministerstwo Finansów⁵.

6. Działania w zakresie rozwoju edukacji oraz integracji uchodźców

Programy i przedsięwzięcia edukacyjne

Głównymi priorytetami polityki oświatowej państwa są realizacja działań związanych z rozwojem myślenia analitycznego, wspierania dobrostanu dzieci i młodzieży, ich zdrowia psychicznego i przeciwdziałania przemocy rówieśniczej. W roku szkolnym 2024/2025 realizowana była kolejna edycja rządowego programu rozwijania szkolnej infrastruktury oraz kompetencji uczniów i nauczycieli w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych pn. *Aktywna tablica*. Na realizację Programu w 2024 roku przeznaczono z budżetu państwa 55 mln zł. W Małopolsce wsparcie finansowe otrzymało 185 szkół na kwotę 5,5 mln zł.

Celem kolejnego programu pn. *Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021–2025* była poprawa stanu czytelnictwa w Polsce poprzez wzmacnianie roli bibliotek publicznych, szkolnych i pedagogicznych jako lokalnych ośrodków życia społecznego, stanowiących centrum dostępu do kultury i wiedzy. Na realizację programu w 2025 roku przeznaczono ponad 29,6 mln zł, z czego dla województwa małopolskiego kwotę

4. <https://www.gov.pl/web/finanse/informacja-roczna7>, [dostęp: 14.10.2025].

5. Ibidem.

ok. 3 mln zł z przeznaczeniem na zakup książek oraz elementów wyposażenia dla 212 placówek wychowania przedszkolnego, 291 szkół oraz 1 biblioteki pedagogicznej i 4 filii bibliotek pedagogicznych.

Kolejną inicjatywą MEN była realizacja partnerskiego projektu, którego grupę docelową stanowią psycholodzy i pedagodzy szkolni pracujący w szkołach ponadpodstawowych na terenie Polski. Jego celem jest opracowanie i przetestowanie w 200 szkołach ponadpodstawowych metody wsparcia rówieśniczego dla uczennic i uczniów w kryzysach psychicznych tzw. metody Peer Support w latach 2024–2028.

W kwietniu 2025 roku został ogłoszony nabór wniosków do trzech nowych programów dotacyjnych Ministra Edukacji pn.: *Młodzi obywatele*, *Odkrywczy* oraz *Nasze tradycje*. MEN przekazało 90 mln zł m.in. organizacjom pozarządowym oraz podmiotom prowadzącym statutową działalność oświatową na działania związane z promocją wśród uczniów dziedzictwa kulturowego, historii regionów, rozwijania kreatywności, postaw obywatelskich, kształtowania wiedzy m.in. z zakresu nauk ścisłych, przyrodniczych, astronomii.

W ramach programu KPO realizowanego przez MEN w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych powstanie 16 tys. pracowni sztucznej inteligencji (AI) i pracowni nauk przyrodniczych, technologii, inżynierii i matematyki (STEM) oraz zostaną przekazane zestawy do zdalnego nauczania, umożliwiające wyposażenie 100 tys. sal lekcyjnych. W Małopolsce w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych powstanie ok. 1406 pracowni sztucznej inteligencji (AI) i pracowni nauk przyrodniczych, technologii, inżynierii i matematyki (STEM), zostanie przekazanych 9286 zestawów do zdalnego nauczania oraz 67 207 sztuk komputerów przenośnych (laptopy, tablety, Chromebooki). Wszystkie realizowane inicjatywy mają na celu jak najlepsze przygotowanie młodzieży do sprawnego funkcjonowania w dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości oraz rozwoju kompetencji, które pozwolą uczniom na efektywny rozwój, a także na odnalezienie się na rynku pracy po zakończonej edukacji.

W roku szkolnym 2024/2025 Branżowe Centra Umiejętności (BCU) kontynuowały rozwój i funkcjonowanie jako centra kształcenia, szkolenia i egzaminowania w określonych branżach, skierowane do uczniów, studentów, nauczycieli, wykładowców oraz pracowników branż. W ramach Krajowego Planu Odbudowy (KPO) w województwie małopolskim łącznie realizowanych jest 15 projektów Branżowych Centrów Umiejętności na kwotę przeszło 165 mln zł, w tym 3 w jednostkach Województwa Małopolskiego, tj. w Krakowie w dziedzinie opieki medycznej, w Nowym Sączu w dziedzinie techniki masażu oraz w Myślenicach w dziedzinie gastronomii i kelnarstwa, na łączną kwotę ok. 36 mln zł.

Organizacja kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i uczniów z Ukrainy

W roku szkolnym 2024/2025 w polskich szkołach uczyło się 164,2 tys. ukraińskich dzieci i młodzieży, w przedszkolach i punktach przedszkolnych przebywało 30 tys. dzieci, z czego w Małopolsce 14,4 tys. uczniów oraz 2,9 tys. dzieci w przedszkolach i punktach przedszkolnych. W roku szkolnym 2024/2025 uczniowie z Ukrainy w Polsce zostali objęci obowiązkiem szkolnym i nauki, analogicznie jak polscy uczniowie. Oznacza to, że muszą uczęszczać do polskiej szkoły, a ich rodzice zobowiązani są do zapewnienia im edukacji. Uczniowie z Ukrainy mają możliwość kontynuacji nauki w ukraińskim systemie edukacji online, ale tylko ci, którzy uczą się w ostatniej klasie szkoły ponadpodstawowej i przygotowują się do ukraińskiej matury. Uczniowie z Ukrainy zwolnieni są z egzaminu z języka polskiego na egzaminie ósmoklasisty, jednak mogą do niego przystąpić na wniosek rodziców. Uczniowie mają możliwość korzystania z dodatkowych zajęć z języka polskiego, a okres dodatkowej nauki zostanie wydłużony do 36 miesięcy. Liczba dzieci w oddziale przedszkolnym została zwiększona do 3 dzieci będących obywatelami Ukrainy, natomiast w oddziale klas I–III szkoły podstawowej do 4 uczniów. W 2025 roku na realizację dodatkowych zadań oświatowych związanych z kształceniem, wychowaniem i opieką nad dziećmi i uczniami będącymi obywatelami Ukrainy, jednostki samorządu terytorialnego (JST) otrzymują wsparcie finansowe w ramach Funduszu Pomocy obejmujące: dowożenie, stypendia, podręczniki, materiały edukacyjne, zasiłki i koszty dodatkowych zadań oświatowych, takich jak zajęcia z języka polskiego i zatrudnienie asystentów międzykulturowych.

Samorząd województwa małopolskiego również realizuje szereg działań związanych z kształceniem i opieką nad dziećmi i uczniami będącymi obywatelami Ukrainy. Realizowanymi działaniami są: zakup książek, pomocy naukowych i dydaktycznych do prowadzenia zajęć warsztatów, szkolenia i kursy dla nauczycieli w zakresie nauczania języka polskiego, zajęcia edukacyjne, integracyjne i wychowawcze dla dzieci migrantów, pomoc psychologiczno-pedagogiczna dla uczniów z Ukrainy.

7. Projekty regionalne wspierające rozwój edukacji

Nowy program operacyjny Województwa Małopolskiego przygotowywany na lata 2021–2027 promuje model budowania kompetencji i postaw. Głównym celem działań jest poprawa jakości kształcenia na wszystkich etapach edukacji, w szczególności poprzez rozwiązania programowe, metodyczne, organizacyjne i infrastrukturalne.

turalne sprzyjające kształtowaniu wartości i kompetencji uniwersalnych oraz edukację włączającą opartą na indywidualnych potrzebach i predyspozycjach. Główne instrumenty wsparcia edukacji w nowej perspektywie 2021–2027 to Program Regionalny *Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021–2027* oraz Krajowy Plan Odbudowy – *Instrument na rzecz odbudowy i zwiększenia odporności*. W roku szkolnym 2024/2025 kontynuowano realizację projektów edukacyjnych, które wspierają rozwój młodych ludzi ze szczególnym uwzględnieniem wsparcia nowoczesnego kształcenia zawodowego, ściśle powiązanego z oczekiwaniami rynku pracy. Potencjał szczególnie uzdolnionych uczniów w zakresie przedmiotów przyrodniczych, informatycznych, języków obcych, matematyki lub przedsiębiorczości został wzmocniony w wyniku udzielonego wsparcia stypendialnego.

Kształcenie zawodowe w regionie

Województwo Małopolskie stawia na rozwój nowoczesnego kształcenia zawodowego, ściśle powiązanego z oczekiwaniami rynku pracy. W obecnej perspektywie finansowej Unii Europejskiej Zarząd Województwa Małopolskiego kontynuuje działania ukierunkowane na lepsze przygotowanie kadr na rynek pracy, zarówno w ramach projektów konkursowych organizowanych przez Małopolskie Centrum Przedsiębiorczości oraz poprzez projekty własne. *Zawodowa Małopolska* to projekt o znaczeniu strategicznym. Jego głównym celem jest wsparcie i koordynacja polityki edukacyjnej regionu w zakresie kształcenia zawodowego i zacieśnienie współpracy pomiędzy sektorem przedsiębiorczości a sektorem szkolnictwa oraz ułatwienie uczniom zdobywania kwalifikacji i doświadczeń zawodowych, a przedsiębiorcom pozyskiwanie wykwalifikowanych pracowników. Realizacja projektu została zaplanowana na lata 2023–2025.

W zakresie kluczowych działań projektowych związanych ze wsparciem uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia zawodowego oraz ich przygotowaniem do wejścia na rynek pracy, do czerwca 2025 roku zrealizowane zostały m.in. staże, kursy i szkolenia zawodowe oraz warsztaty tematyczne z zakresu nowych technologii i innowacji organizowane przez Małopolskie Centrum Nauki Cogiteon. Łącznie w tego typu formach wsparcia udział wzięło ponad 1100 uczestników, z czego w samych stażach realizowanych u przedsiębiorców blisko 200 osób. Staże w zależności od branży realizowane były w placówkach związanych z ochroną zdrowia, tj.: szpitalach, aptekach, domach opieki, domach seniora, zakładach opiekuńczo-leczniczych, gabinetach masażu i gabinetach kosmetycznych, a w przypadku branży turystyczno-gastronomiczno-hotelarskiej w hotelach, pensjonatach i restauracjach. Znaczącym efektem projektu w zakresie przygotowania przyszłych pracowników do wejścia na rynek pracy jest uzyskanie dodatkowych kwalifikacji przez ponad 500 uczestników projektu, w tym również przedstawicieli kadry szkół, dla których zrealizowano wsparcie w formie kursów zawodowych, umożliwiających doskonalenie swoich umiejętności. Dzięki środkom z projektu przeprowadzono także modernizację oraz zakupiono specjalistyczne pomoce dydaktyczne do pracowni zawodowych w policealnych szkołach medycznych prowadzonych przez Województwo Małopolskie, co wpłynęło na poszerzenie ich oferty edukacyjnej oraz podniesienie jakości nauczania.

W ramach realizacji działań celowanych w doradztwo edukacyjno-zawodowe zostały zrealizowane 2 edycje *Festiwalu Zawodów* – cyklicznego przedsięwzięcia realizowanego od wielu lat w Małopolsce, w trakcie którego uczniowie szkół podstawowych mogą skorzystać z konsultacji doradców zawodowych oraz uczestniczyć w warsztatach tematycznych. Przede wszystkim jednak mają możliwość zapoznania się z szeroką ofertą edukacyjną małopolskich szkół zawodowych w ramach pokazów przygotowanych przez uczniów i nauczycieli wspólnie z przedsiębiorcami. Jednorazowo w ramach takiego wydarzenia uczestniczy kilkanaście tysięcy uczniów z Małopolski.

Celem lepszego przygotowania uczniów do wejścia na rynek pracy, poprzez wzmocnienie ich umiejętności praktycznych, zorganizowane zostały 2 edycje konkursu *RegioSkills Małopolska* w 10 konkurencjach zawodowych. To cykliczne wydarzenie organizowane w Małopolsce od ponad 10 lat znacznie przyczynia się do budowania prestiżu kształcenia zawodowego oraz pozytywnego postrzegania szkół zawodowych w naszym regionie. Corocznie laureaci konkursu zostają uhonorowani nagrodami rzeczowymi, na podsumowującym wydarzeniu Gali Kształcenia Zawodowego, a nauczyciele – opiekunowie uczniów – bonami finansowymi.

W zakresie wsparcia skierowanego do Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych i Młodzieżowych Ośrodków Socjoterapii zrealizowano działania ukierunkowane przede wszystkim na usamodzielnianie się wychowanków i wychowanek, tj. warsztaty grupowe z doradztwa zawodowego, kursy i szkolenia, zajęcia wyrównawcze z kompetencji cyfrowych oraz przedmiotów zawodowych, a także wycieczki zawodoznawcze i spotkania integracyjne służące rozwojowi kompetencji społecznych. W sumie wsparciem objęto ponad 200 wychowanków/wychowanek MOW i MOS. Nie zapomniano także o kadrze MOW, która została objęta wsparciem w ramach kursów i szkoleń.

W związku z potrzebą kontynuacji działań z zakresu koordynacji i wspierania polityki edukacyjnej regionu w obszarze kształcenia zawodowego oraz potrzeby dalszego kształcenia i przygotowania większej liczby wykwalifikowanych pracowników w branżach kluczowych dla rozwoju regionu planuje się realizację II edycji projektu *Zawodowa Małopolska*, która rozpocznie się w 2026 roku.

System stypendialny⁶

System stypendialny na poziomie regionalnym realizowany jest obecnie w zakresie dwóch komplementarnych, uzupełniających się wzajemnie działań.

1. *Małopolski program wspierania uczniów*, który jest realizowany przy wsparciu środków z Unii Europejskiej w ramach Działania FEMP.06.12 *Edukacja – projekty Województwa Małopolskiego*, typ projektu A. *Małopolski program wspierania uczniów*. Jest on odpowiednikiem projektów pn. *Regionalny Program Stypendialny i Małopolski Program Stypendialny* w ramach RPO WM realizowanych w perspektywie finansowej Unii Europejskiej na lata 2014–2020 i przewiduje udzielanie wsparcia stypendialnego w latach szkolnych 2023/2024, 2024/2025 oraz 2025/2026. Jego kontynuacja jest planowana w roku szkolnym 2026/2027. Wsparcie stypendialne adresowane jest do szerokiego grona odbiorców – uczniów zdolnych, a zarazem znajdujących się w niekorzystnej sytuacji społeczno-ekonomicznej. O wsparcie stypendialne mogą się ubiegać uczniowie szkół podstawowych (począwszy od klasy II) i ponadpodstawowych wszystkich typów.
2. *Małopolskie Stypendium im. św. Jana Pawła II dla Mistrzów Edukacji* finansowane ze środków własnych Województwa Małopolskiego – stanowiące naturalną kontynuację realizowanego w latach 2018/2019–2020/2021 *Regionalnego Programu Stypendialnego* finansowanego ze środków własnych Województwa Małopolskiego. Działanie to ma na celu wspieranie zarówno wiedzy, jak i umiejętności atrakcyjnych i cennych z punktu widzenia rozwoju województwa małopolskiego, tym samym realizowanie nadrzędnej idei strategii województwa małopolskiego jako regionu opartego na wiedzy i kompetencjach. O wsparcie stypendialne mogą się ubiegać uczniowie szkół podstawowych (począwszy od klasy V), ponadpodstawowych wszystkich typów, a także studenci począwszy od pierwszego roku pobierania nauki. Stypendium przyznawane w tej formie ma na celu stworzenie „żywego pomnika” poświęconego Janowi Pawłowi II, który był zawsze blisko młodych ludzi, a ich sprawy stanowiły ważny element jego nauczania.

W ramach projektu *Małopolski program wspierania uczniów w roku szkolnym 2024/2025* wypłacono 1573 stypendia na łączną kwotę 10,4 mln zł. Z kolei w zakresie projektu *Małopolskie Stypendium im. św. Jana Pawła II dla Mistrzów Edukacji w roku szkolnym/akademickim 2024/2025* wypłacono łącznie 428 stypendiów na kwotę 2 mln zł.

Realizacja działań na rzecz uczenia się przez całe życie⁷

Województwo Małopolskie od lat konsekwentnie stawia na rozwój kompetencji mieszkańców, aktywnie wspiera kształcenie dorosłych, oferując doradztwo zawodowe, bony na szkolenia i realizując liczne inicjatywy edukacyjne oraz projekty dofinansowane z Funduszy Europejskich. W ramach realizowanego projektu pn. *Zbudowanie systemu koordynacji i monitorowania regionalnych działań na rzecz kształcenia zawodowego, szkolnictwa wyższego oraz uczenia się przez całe życie, w tym uczenia się dorosłych* prowadzone są działania mające na celu wzmocnienia oraz dopasowania kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, zmian społecznych zachodzących w regionie i upowszechniania uczenia się przez całe życie. Koordynowane są działania na rzecz rozwijania umiejętności w województwie małopolskim, oparte na powołanym przez Zarząd Województwa Małopolskiego Wojewódzkim Zespole Koordynacji (WZK), w skład którego wchodzi przedstawiciele kluczowych podmiotów i instytucji edukacji oraz rynku pracy z Małopolski. Realizowane są również inicjatywy dotyczące: promocji działań na rzecz uczenia się przez całe życie i doradztwa zawodowego, współpracy instytucji i podmiotów rynku pracy oraz edukacji oraz szkolnictwa wyższego, opracowywane są raporty, analizy.

6. Więcej informacji na stronach: <https://www.malopolska.pl/regionalny-program-stypendialny/malopolski-program-wspierania-uczniow/20242025>, [dostęp: 22.10.2025] oraz <https://www.malopolska.pl/regionalny-program-stypendialny/malopolskie-stypendium-im-sw-jana-pawla-ii-dla-mistrzow-edukacji/20242025>, [dostęp: 22.10.2025].

7. Więcej informacji na stronie: www.malopolskauczy.pl, [dostęp: 22.10.2025].

Nauka

Opracowanie: Magdalena Danek

podsumowanie

- W sferze badań i rozwoju pozycja województwa małopolskiego na tle innych regionów Polski przedstawiała się w 2023 roku korzystnie. Małopolska odznaczała się bardzo wysokimi wskaźnikami, zajmując 2. miejsce, po województwie mazowieckim, pod względem wielkości nakładów wewnętrznych poniesionych na działalność B+R ogółem (7519,2 mln zł), w przeliczeniu na 1 mieszkańca (2193,0 zł), a także nakładów poniesionych przez sektor przedsiębiorstw (4753,5 mln zł). Równocześnie wszystkie te wskaźniki były znacząco wyższe niż w pozostałych regionach.
- W 2023 roku wielkość GERD/PKB¹ w Małopolsce osiągnęła najwyższy z dotychczasowych poziom 2,75%, kolejny raz plasując region w tym zakresie na pozycji lidera przed województwem pomorskim (2,33%). Również w zakresie relacji BERD/PKB² na poziomie 1,74% Małopolska znajdowała się w 2023 roku na 1. pozycji przed województwem pomorskim (1,67%).
- W roku akademickim 2024/2025 w Małopolsce odnotowano wzrost (o 3,1%) liczby studentów w porównaniu do roku poprzedniego. Małopolska nadal pozostawała drugim co do wielkości po Mazowszu ośrodkiem akademickim w kraju, w województwie studiowało 156,7 tys. osób (łącznie z cudzoziemcami). Kobiety stanowiły 58,7% studiujących. W największym ośrodku akademickim w województwie, Krakowie, naukę pobierało 137,8 tys. osób. Następnymi co do wielkości ośrodkami były Nowy Sącz – 8,8 tys. studentów oraz Tarnów – 4,5 tys.

1. Badania i rozwój³

Na przestrzeni kilkunastu lat Małopolska prężnie rozwija się jako ośrodek innowacyjności dzięki m.in. strategicznym inwestycjom w inteligentne specjalizacje oraz projektom realizowanym ze wsparciem funduszy europejskich. Kraków, stolica regionu, stanowi najważniejszy po Warszawie ośrodek nowoczesnych usług biznesowych, gdzie zlokalizowanych jest 312 centrów usług zatrudniających 107,8 tys. osób, głównie w branżach usług dla biznesu (SSC/GBS) oraz IT. To również w Krakowie sektor usług biznesowych stanowi najsilniejszą

1. GERD (*gross domestic expenditure on R&D*) – nakłady krajowe brutto na działalność B+R.

2. BERD (*business enterprise expenditure on R&B*) – nakłady sektora przedsiębiorstw na działalność B+R.

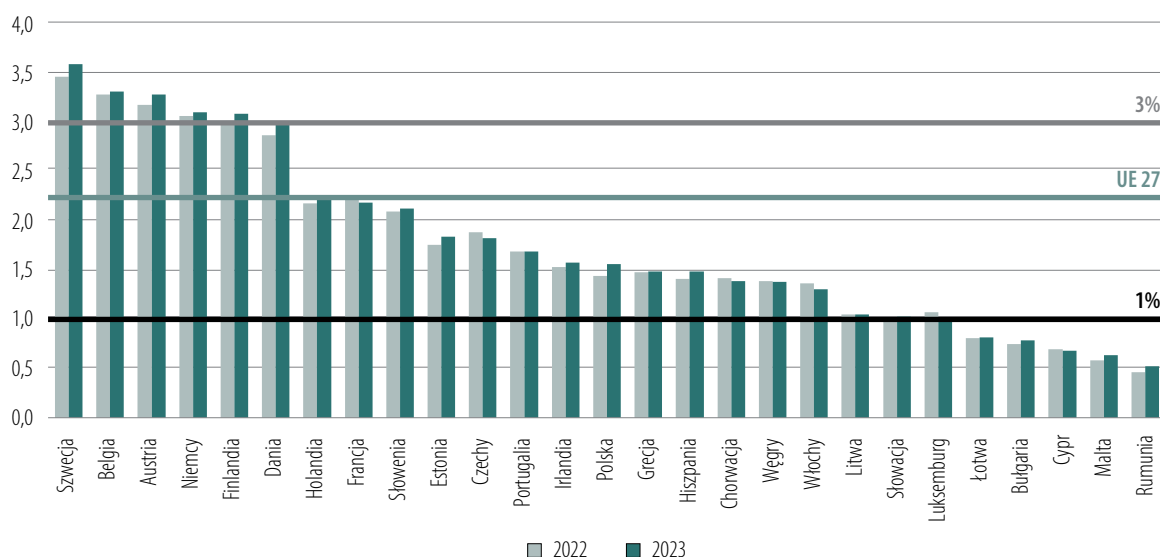
3. W opracowaniu dotyczącym B+R bazowano głównie na danych pochodzących z GUS: *Nauka i technika w 2023 roku*, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/nauka-i-technika-spolnoczenstwo-informacyjne/nauka-i-technika/nauka-i-technika-w-2023-r-,1,20.html>, [dostęp: 30.09.2025], *Działalność badawcza i rozwojowa w Polsce w 2023 roku*, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/nauka-i-technika-spolnoczenstwo-informacyjne/nauka-i-technika/dzialalnosc-badawcza-i-rozwojowa-w-polsce-w-2023-roku,8,13.html>, [dostęp: 30.09.2025], jak również opracowaniu Małopolskiego Obserwatorium Rozwoju Regionalnego: B. Surmacz, *Stan i struktura działalności wynalazczej w Małopolsce w latach 2014–2018*, <https://www.obserwatorium.malopolska.pl/publikacje/stan-i-struktura-dzialalnosci-wynalazczej-w-malopolsce-w-latach-2014-2018>, [dostęp: 30.09.2025] oraz rocznym raporcie Urzędu Patentowego RP: Raport roczny 2024, <https://uprp.gov.pl/pl/publikacje/raport-roczny-uprp>, [dostęp: 30.09.2025].

lokalną specjalizację⁴. Małopolska posiada jednocześnie znaczący udział w budowaniu potencjału B+R Polski – udział nakładów wewnętrznych na działalność badawczo-rozwojową tylko dwóch województw – mazowieckiego i małopolskiego stanowi blisko połowę ich krajowej wartości. Dzięki temu region ma znaczący wpływ na zmniejszenie dystansu w zakresie działalności B+R pomiędzy Polską a bardziej rozwiniętymi krajami UE.

W Polsce na przestrzeni lat obserwuje się sukcesywne zwiększanie nakładów ponoszonych na badania i rozwój. W 2023 roku kształtowały się one na poziomie 53,1 mld zł, co oznacza wzrost o ponad 8,4 mld zł względem 2022 roku. Wskaźnik GERD w odniesieniu do PKB wyniósł w kraju 1,56% (w 2022 roku 1,44%), nie osiągając tym samym zakładanego na 2020 rok poziomu 1,7% oraz plasując się poniżej średniej unijnej wynoszącej 2,24%⁵. W rankingu krajów UE Polska utrzymała jednak w 2023 roku swoją pozycję w zakresie intensywności prac B+R, plasując się na 14. pozycji. Spośród 27 krajów Wspólnoty wartość 3% dla wskaźnika GERD/PKB przekroczyło pięć krajów – Szwecja, Belgia, Austria, Niemcy oraz Finlandia.

W przypadku udziału nakładów sektora przedsiębiorstw również widoczny był wyraźny wzrost w relacji do PKB – wyniósł on w Polsce w 2023 roku 1%, jednak wciąż wartość pozostaje poniżej średniej wartości dla UE wynoszącej 1,51%.

Wykres 38. Wskaźnik intensywności prac B+R w krajach Unii Europejskiej (GERD/PKB)* (w %)

* Uszeregowane malejąco według 2023 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostat.

więcej informacji

Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG) – to obok Programu Ramowego Unii Europejskiej *Horyzont Europa*, istotne wsparcie finansowe w zakresie badań i innowacji. FENG jako program krajowy i następca programów *Innowacyjna Gospodarka* oraz *Inteligentny Rozwój* kierowany jest przede wszystkim do przedsiębiorców, instytucji z sektora nauki, konsorcjów przedsiębiorstw czy też instytucji otoczenia biznesu. Według stanu na koniec 2024 roku w Małopolsce w zakresie priorytetu 2 *Środowisko sprzyjające innowacjom* realizowane są 42 projekty ze wsparciem programu, a ich wartość opiewa na 222,3 mln zł. Wśród beneficjentów znajduje się 14 projektów małopolskich uczelni, a najwyższą wartość projektu należy do zadania Uniwersytetu Jagiellońskiego – Collegium Medicum, którego celem jest rozwój potencjału innowacyjnego *Centrum Rozwoju Terapii Chorób Cywilizacyjnych i Związanych z Wiekami* (wartość projektu to 33,9 mln zł).

4. Sektor usług biznesowych w Polsce, ABSL, <https://absl.pl/pl/raport/sektor-uslug-biznesowych-w-polsce-2025>, [dostęp: 12.09.2025].
5. Dane na podstawie Eurostatu.

W obszarze działalności B+R wewnątrz kraju, podobnie jak w latach ubiegłych, widoczna była dominująca rola Mazowsza, którego nakłady stanowiły 33,8% wszystkich wydatków na B+R w Polsce. Małopolska na tle pozostałych regionów odznaczała się bardzo wysokimi wskaźnikami, zajmując 2. miejsce po województwie mazowieckim pod względem wielkości nakładów wewnętrznych poniesionych na działalność B+R ogółem (7519,2 mln zł), ich udziału w strukturze nakładów kraju (14,2%) oraz w przeliczeniu na 1 mieszkańca (2193,0 zł), a także nakładów poniesionych przez sektor przedsiębiorstw (4753,5 mln zł). Równocześnie wskaźniki te były znacząco wyższe niż w pozostałych regionach.

Niezmienne korzystnie przedstawiał się w Małopolsce także wskaźnik nakładów na działalność B+R w odniesieniu do PKB, gdzie w 2023 roku województwo pozostawało liderem z wynikiem na poziomie 2,75% (roczny wzrost na poziomie 0,19 p.p.). Na 2. miejscu uplasowało się województwo pomorskie, które osiągnęło wskaźnik GERD/PKB w wysokości 2,33% oraz największy roczny wzrost na poziomie 0,47 p.p. 2-procentowy próg przekroczyło jeszcze tylko województwo mazowieckie, które tym razem znalazło się na 3. miejscu pod względem jego wielkości (rok wcześniej na drugim) z wynikiem 2,22%.

Również w sektorze przedsiębiorstw w zakresie intensywności prac B+R w odniesieniu do PKB Małopolska ze wskaźnikiem na poziomie 1,74% znajdowała się w 2023 roku na pozycji lidera przed województwem pomorskim (1,67%). W przypadku nakładów BERD/PKB przyrost rok do roku jest znacznie wolniejszy niż w przypadku GERD/PKB (w 2023 roku roczny wzrost wyniósł 0,08 p.p.). Również w tym przypadku na 3. miejscu uplasowało się województwo mazowieckie z wielkością 1,62%. Poziom 1% przekroczyło jeszcze tylko województwo dolnośląskie z wynikiem 1,05%.

Mapa 10. GERD/PKB w 2023 roku (w %)

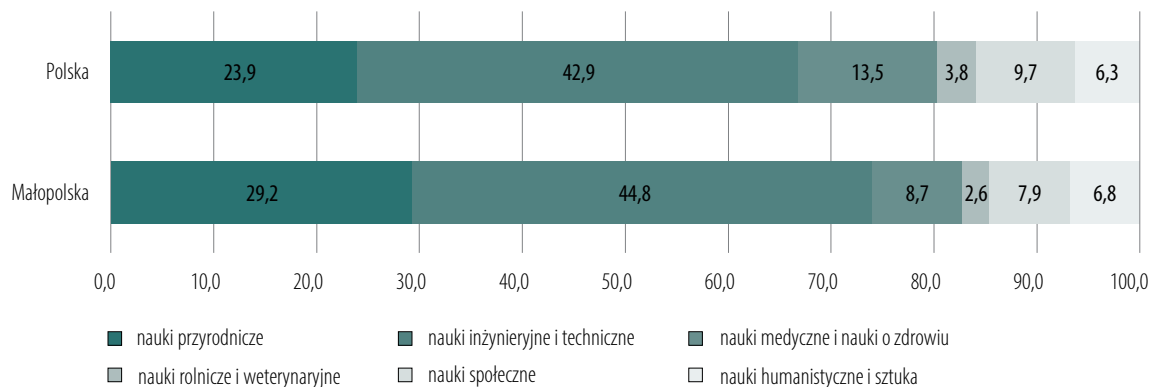
Źródło: opracowanie własne UMWM na podstawie danych GUS.

Personel B+R liczył w Polsce w 2023 roku łącznie 326,1 tys. osób (roczna dynamika na poziomie 1,5%), z czego personel wewnętrzny B+R, a więc osoby uczestniczące bezpośrednio w działalności badawczo-rozwojowej, stanowił 81,7%, a udział badaczy wynosił 69,0%. Wewnątrz kraju widoczne było duże zróżnicowanie regionalne w zakresie liczby personelu zaangażowanego w działalność badawczo-rozwojową. Najwyższą liczebnością charakteryzowało się województwo mazowieckie skupiające 96,9 tys. osób, co stanowiło 29,7% personelu B+R. Tuż za nim uplasowało się województwo małopolskie, gdzie odnotowano 42,7 tys. osób stanowiących 13,1% struktury personelu B+R w Polsce.

Do personelu wewnętrznego należało w Małopolsce w 2023 roku 35,2 tys. osób, czyli 82,6% wszystkich zaangażowanych w badania naukowe i prace rozwojowe w regionie, a ponad połowa z nich (58,9%) pracowała przy działalności B+R realizowanej przez podmioty sektora przedsiębiorstw. Podobnie jak we wszystkich województwach dominującą grupą w personelu B+R były osoby pełniące funkcję badacza, przy czym

w Małopolsce odsetek ten w 2023 roku osiągnął najwyższy poziom wśród regionów, wynosząc 78,2% (średnia dla Polski wyniosła 69,0%). Pod względem wykształcenia personelu B+R, tak w kraju, jak i w Małopolsce, dominują osoby z wyższym wykształceniem (88,5% w Małopolsce wobec 87,3% w Polsce), w tym według danych dla województwa za 2023 rok było to 4,4% profesorów, 8,1% doktorów habilitowanych oraz 18,0% doktorów. W odniesieniu do płci można z kolei zauważyć, że w Małopolsce kobiety stanowiły 35,0% personelu zaangażowanego w działalność badawczą i rozwojową, co plasuje region poniżej średniej dla kraju, wynoszącej w 2023 roku 38,0%. Pod względem dziedzin B+R w Małopolsce dominują nauki przyrodnicze oraz inżynierskie i techniczne, a pod względem tych dwóch kategorii region przewyższa poziom krajowy.

Wykres 39. Personel B+R według dziedzin B+R w 2023 roku (w %)

Źródło: opracowanie własne UMWM na podstawie danych GUS.

W Małopolsce od 2009 roku notowany był systematyczny przyrost liczby podmiotów działających w obszarze B+R. Tę dodatnią tendencję zakończył rok 2021, kiedy ostatni raz zanotowano wzrost tej liczby rok do roku do poziomu 826 podmiotów. Lata 2022–2023 cechują się odwrotną tendencją wyrażającą się w spadku, choć nieznacznym (w 2022 roku o 3,5%, a w 2023 roku o 0,9%) liczby podmiotów. Ostatecznie w 2023 roku działało w Małopolsce 790 podmiotów z obszaru B+R, co stanowi 10% w skali kraju (3. miejsce po województwach mazowieckim – 23% i śląskim – 12%). Najwięcej podmiotów pochodziło z sektora przedsiębiorstw (732).

więcej informacji

W programie regionalnym *Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021–2027* w zakresie Priorytetu 1 pn. *Fundusze europejskie dla badań i rozwoju oraz przedsiębiorczości* realizowane są działania wspierające projekty oraz infrastrukturę B+R sektora przedsiębiorstw (działania 1.1., 1.3.). W 2024 roku (według stanu na 31 grudnia 2024 roku) podpisano w tym zakresie umowy na realizację 21 projektów o łącznej wartości przeszło 155 mln zł. Wśród nich znajdują się działania ukierunkowane na robotyzację, automatyzację, uczenie maszynowe i wykorzystanie sztucznej inteligencji w małopolskich firmach.

więcej informacji

W ramach programu *Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021–2027* realizowany jest projekt partnerski pn. *SPIN – Małopolskie Centra Transferu Wiedzy*. Aktualna edycja projektu przypada na lata 2024–2026. Celem projektu jest podniesienie innowacyjności małopolskich przedsiębiorstw poprzez usprawnienie transferu wiedzy z wykorzystaniem potencjału małopolskiego środowiska naukowego. Małopolscy przedsiębiorcy otrzymują wsparcie Województwa Małopolskiego za pośrednictwem Centrów Transferu Wiedzy (CTW), które prowadzą Politechnika Krakowska, Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie, Uniwersytet Rolniczy w Krakowie

oraz Instytut Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią Polskiej Akademii Nauk. Zespoły ekspertów wspierają przedsiębiorców zarówno w opracowaniu własnych pomysłów na innowację, jak i w poszukiwaniu nowych kierunków rozwoju. Każde CTW świadczy usługi „szyte na miarę”, czyli dostosowane do indywidualnych potrzeb firm, w obszarach Małopolskich Inteligentnych Specjalizacji.

Pomoc obejmuje głównie świadczenie usług specjalistycznego doradztwa ukierunkowanego na inkubowanie działalności innowacyjnej, w tym opartej na B+R oraz cyfrową i zieloną transformację przedsiębiorstw. Zakres usług zawiera w szczególności wykonanie audytu technologicznego (w tym audyty gotowości cyfrowej, audyty środowiskowe), usługi doradcze w zakresie transferu wiedzy, a także usługi szkoleniowe podnoszące kompetencje i umiejętności pracowników przedsiębiorstw niezbędne w procesach transformacji. Odbiorcami wsparcia są MŚP i przedsiębiorstwa typu small mid-caps⁶ w ramach pomocy de minimis. Zakłada się, że w wyniku realizacji projektu nastąpi pobudzanie aktywności MŚP oraz przedsiębiorstw typu small mid-caps w zakresie poszukiwania i wprowadzania rozwiązań innowacyjnych przy współpracy z sektorem nauki, zwiększenie aktywności badawczo-rozwojowej przedsiębiorstw, stopniowa zmiana podejścia przedstawicieli świata nauki do zasadności współpracy z przedsiębiorcami, zwiększenie zaufania przedsiębiorstw do współpracy z naukowcami, zwiększenie wiedzy i świadomości przedsiębiorców w zakresie wprowadzania zmian obejmujących zielone technologie i transformację cyfrową.

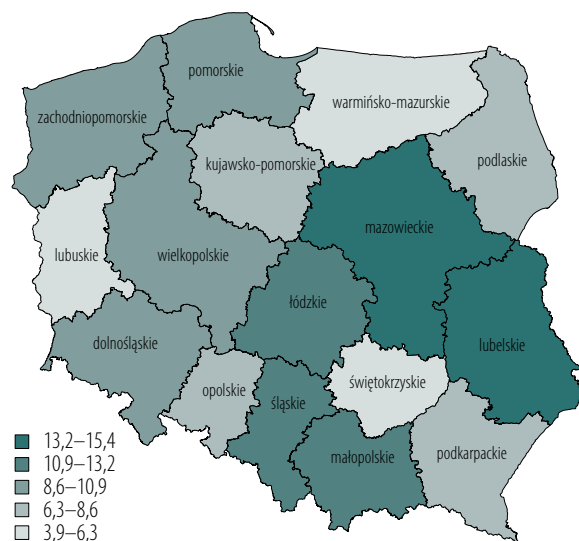
Więcej informacji na stronie: www.spin.malopolska.pl.

W 2024 roku podmioty krajowe z Małopolski zgłosiły do Urzędu Patentowego RP (UPRP) 352 wynalazki (406 w 2023 roku), co oznacza 10% udział w skali kraju (na 3363 wynalazki) i 3. miejsce za województwami: mazowieckim (21%) i śląskim (13%). 44% wynalazków z terenu Małopolski zostało zgłoszonych przez podmioty publiczne (54% w skali kraju). W odniesieniu do małopolskich powiatów najwięcej wynalazków zgłosiły podmioty z Krakowa (225), a następnie powiatu nowosądeckiego (24), który jednocześnie zanotował najwyższą roczną dynamikę (243%) i miasta Nowy Sącz (21). 41% wynalazków w skali Małopolski zgłosiły podmioty sektora gospodarki (33% w skali kraju). Niewiele mniejszy udział miały szkoły wyższe – 40% (46% w skali kraju), a na kolejnym miejscu znalazły się osoby fizyczne (14%). Najwięcej wynalazków wśród szkół wyższych zgłosiła Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie – 56 (tj. 40%). W czołowej trójce znalazły się też: Politechnika Krakowska z wynikiem 38 (tj. 27%) oraz Uniwersytet Jagielloński z wynikiem 28 (tj. 20%).

Rok 2024 odznaczał się znaczącym spadkiem zgłoszonych wzorów użytkowych przez podmioty z Małopolski – 43 vs 103 w 2023 roku. Wynik ten dał Małopolsce udział w skali kraju na poziomie 7% i 6. miejsce wśród regionów. W przypadku struktury zgłoszeń wzorów użytkowych 84% zgłoszeń dokonały podmioty sektora gospodarki, a udział osób fizycznych plasował się na poziomie 14%. W przeciwieństwie do wynalazków wśród wzorów użytkowych zdecydowanie dominuje własność prywatna, która stanowiła niemal 3/4 udziału (72%), natomiast własność państwowa w przypadku Małopolski to zaledwie 2%. W ostatnich latach występuje tendencja wzrostowa wzorów użytkowych klasyfikowanych jako „inne” (w 2024 roku wyniosła 26%). W przeliczeniu zgłoszonych wynalazków i wzorów użytkowych na 100 tys. mieszkańców Małopolska uplasowała się na 5. pozycji wśród regionów z wynikiem 11,5 (w 2023 roku 12,5 i 2. miejsce).

W 2024 roku w odniesieniu do Małopolski udzielonych zostało 210 patentów na wynalazki na 2 tys. w skali kraju oraz 59 praw ochronnych na wzory użytkowe na 432 w skali kraju (rok wcześniej odpowiednio: 215 i 48). Natomiast wskaźnik udzielonych patentów i praw ochronnych w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców wynosił w Małopolsce 7,8 (2. miejsce w kraju). W zestawieniu podmiotów⁶, którym w 2024 roku udzielono więcej niż 15 patentów, znalazły się trzy małopolskie szkoły wyższe – Akademia Górniczo-Hutnicza z liczbą 38 oraz Politechnika Krakowska i Uniwersytet Jagielloński z wynikami odpowiednio 28 i 23.

6. Raport Roczny 2024, Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej.

Mapa 11. Liczba zgłoszeń do UPRP wynalazków i wzorów użytkowych przez podmioty krajowe na 100 tys. mieszkańców w 2024 roku**Mapa 12.** Liczba patentów i praw ochronnych na wzory użytkowe, udzielonych przez UPRP podmiotom krajowym na 100 tys. mieszkańców w 2024 roku

Źródło: opracowanie własne UMWM na podstawie danych GUS.

2. Szkolnictwo wyższe⁷

Liczba studiujących, tak w odniesieniu do kraju, jak i Małopolski utrzymuje w ciągu ostatnich lat (od 2020 roku) tendencję wzrostową. W roku akademickim 2024/2025 (według stanu na 31 grudnia 2024 roku) do szkół wyższych w Polsce uczęszczało 1280,1 tysiąca studentów, tj. o 2,8% więcej niż w roku 2023. Najwięcej osób studiowało w województwie mazowieckim – 286,1 tys., stanowiąc blisko 23% wszystkich studiujących w kraju. W województwie małopolskim widoczna jest tendencja analogiczna do krajowej – w 2020 roku nastąpiło odwrócenie niekorzystnego trendu i dalszy wzrost w kolejnych latach. W roku akademickim 2024/2025 dodatnia dynamika wyniosła 3,1%. Pod względem liczby studiujących Małopolska nadal pozostawała drugim co do wielkości po Mazowszu ośrodkiem akademickim w kraju. W 2024 roku w województwie małopolskim studiowało 156,7 tys. osób (łącznie z cudzoziemcami). Kobiety stanowiły 58,7% studiujących⁸. W największym ośrodku akademickim w województwie, Krakowie, naukę pobierało 137,8 tys. osób. Następnymi co do wielkości ośrodkami były Nowy Sącz – 8,8 tys. studentów oraz Tarnów – 4,5 tys.⁹.

W kraju w 2024 roku na 10 tys. mieszkańców przypadało średnio 341,5 studentów. Najwyższe wartości wskaźnik przyjmował w mazowieckim (519,5), na 2. miejscu uplasowała się Małopolska z wartością 456,9 (rok wcześniej 443,1)¹⁰.

W 2024 roku w województwie małopolskim siedzibę miało 25 uczelni, w których kształciło się 152,0 tys. studentów¹¹. Zdecydowana większość (79,5%) pobierała naukę w 14 publicznych szkołach wyższych, natomiast pozostała część w 11 szkołach niepublicznych. Zarówno publiczne, jak i niepubliczne uczelnie odnotowały na przestrzeni roku wzrost liczby studiujących, jednak w przypadku uczelni publicznych był on wyższy i wyniósł 2,7% (1,5% w uczelniach niepublicznych). Wśród studiujących na małopolskich uczelniach 72,9% wybiera tryb stacjonarny, z czego na uczelniach publicznych wartość ta jest większa i wynosi 82,7%, a na niepublicznych znacząco niższa, wynosząc 34,7%.

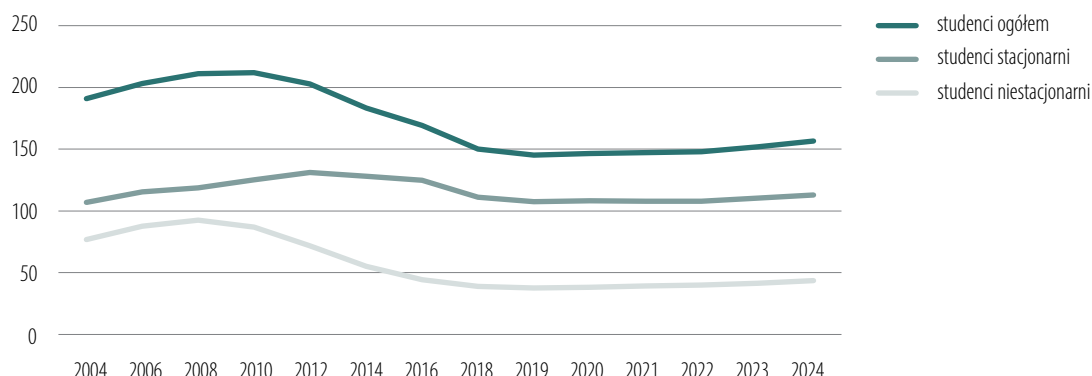
7. Dane na podstawie opracowań GUS: *Szkolnictwo wyższe w roku akademickim 2024/2025*, Urząd Statystyczny w Gdańsku, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/edukacja/edukacja/szkolnictwo-wyzsze-w-roku-akademickim-20242025,8,11.html>, [dostęp: 2.10.2025], *Szkolnictwo wyższe w województwie małopolskim w roku akademickim 2024/2025*, Urząd Statystyczny w Krakowie, <https://krakow.stat.gov.pl/opracowania-biezace/informacje-sygnalne/edukacja/szkolnictwo-wyzsze-w-wojewodztwie-malopolskim-w-roku-akademickim-20242025,1,22.html>, [dostęp: 2.10.2025] oraz zestawień pozyskanych z Urzędu Statystycznego w Krakowie.

8. Dane w tym akapicie w zakresie regionów odnoszą się do studentów (w tym cudzoziemców) w województwie według rzeczywistego położenia uczelni, łącznie z uczelniami resortowymi.

9. Dane dotyczące filii przypisano do miejsc ich rzeczywistego położenia, a nie siedziby głównej instytucji.

10. Podobnie jak wyżej.

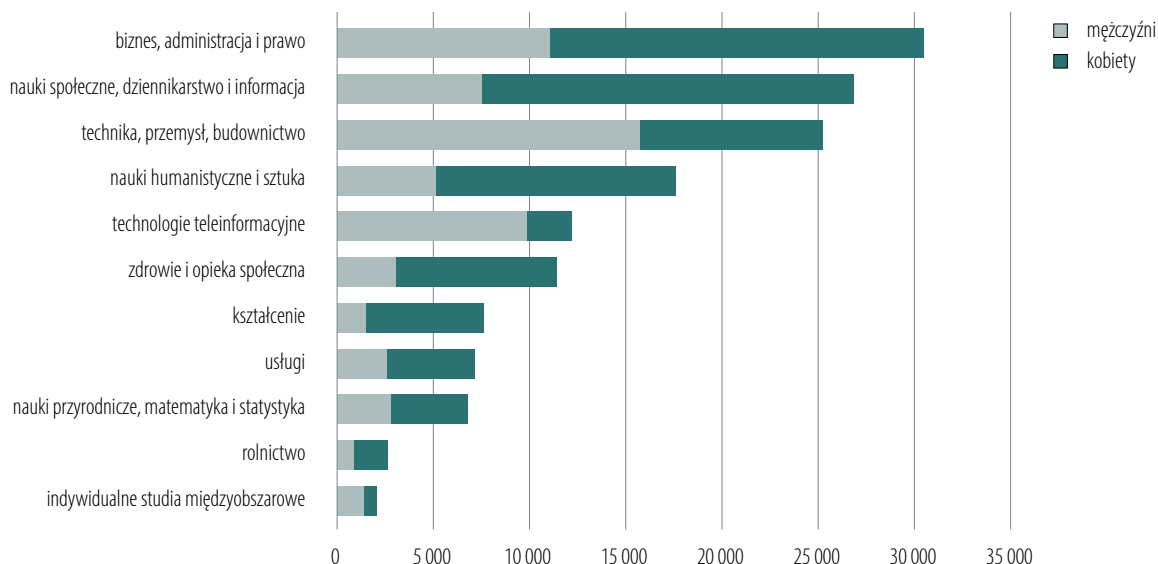
11. Łącznie z cudzoziemcami, a także ze studentami filii oraz zamiejscowych podstawowych jednostek organizacyjnych i zamiejscowych ośrodków dydaktycznych, położonych w innych województwach.

Wykres 40. Liczba studiujących w Małopolsce w latach 2004–2024 (w tys.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Pod względem liczby studentów największą uczelnią był Uniwersytet Jagielloński (32,9 tys. studentów), drugą co do wielkości był Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie (19,0 tys. studentów), a Akademia Górniczo-Hutnicza trzecią, osiągając bardzo podobny wynik (różnica z UKEN to 67 osób). Tylko te trzy szkoły kształcą blisko połowę (46,6%) wszystkich studentów małopolskich uczelni. Największą niepubliczną uczelnią była Wyższa Szkoła Biznesu – National-Louis University w Nowym Sączu (9,3 tys. studentów) skupiająca 29,9% studentów uczelni prywatnych.

W 2024 roku najwięcej studentów kształciło się na kierunkach z grupy Biznes, administracja i prawo (20,4%), następnie w obszarach nauk społecznych, dziennikarstwa i informacji (17,9%) oraz techniki, przemysłu i budownictwa (16,8%). Mężczyźni dominowali zwłaszcza na kierunkach technicznych i informatycznych, a kobiety – w obszarze kształcenia, szczególnie w zakresie pedagogiki (80,0%).

Wykres 41. Studenci na małopolskich uczelniach według grup kierunków studiów w podziale na płeć w roku akademickim 2024/2025¹²

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Według informacji o wynikach rekrutacji na rok akademicki 2024/2025, podawanej przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego¹³, małopolskie szkoły wyższe należą do grona uczelni najczęściej wybieranych w kraju przez kandydatów na studia stacjonarne pierwszego stopnia i jednolite studia magisterskie (2. miejsce po województwie mazowieckim).

12. Łącznie z cudzoziemcami.

13. Informacja o wynikach rekrutacji na studia na rok akademicki 2024/2025 w uczelniach nadzorowanych przez Ministra Nauki, <https://www.gov.pl/web/nauka/informacja-o-wynikach-rekrutacji-na-studia-na-rok-akademicki-20242025-w-uczelniach-nadzorowanych-przez-ministra-nauki>, [dostęp: 3.10.2025].

Pod względem ogólnej liczby zgłoszeń kandydatów na studia stacjonarne pierwszego stopnia i jednolite studia magisterskie spośród publicznych uczelni akademickich 2. miejsce w kraju zajął Uniwersytet Jagielloński, a 8. Akademia Górniczo-Hutnicza. Na czele rankingu publicznych uczelni zawodowych znalazła się Akademia Tarnowska.

Na małopolskich uczelniach w 2024 roku studiowało 9,1 tys. cudzoziemców¹⁴ pochodzących ze 133 krajów (stanowili 6,0% studiujących na małopolskich uczelniach). Niemal wszyscy obcokrajowcy (91,2%) uczęszczali na studia stacjonarne. Niemal 1/3 wszystkich, a tym samym najliczniejsza grupa, cudzoziemców wybrała uczelnię na Mazowszu. Cudzoziemcy studiujący na małopolskich uczelniach stanowili 8,4% wszystkich zagranicznych studentów w kraju (4. lokata wśród regionów). Najliczniejszą grupę, zarówno w kraju, jak i w Małopolsce, stanowią studenci z Ukrainy. Ukraińcy wybierali najczęściej naukę w województwach mazowieckim, dolnośląskim i małopolskim – tylko w tych trzech regionach stanowili blisko połowę wszystkich studiujących tej narodowości w Polsce. Na małopolskich uczelniach kształciło się 5,2 tys. osób z Ukrainy (57,4% studentów z zagranicy). Małopolskie uczelnie cieszyły się również znaczną popularnością wśród studentów z Białorusi (1,0 tys.), a także Norwegii (0,4 tys.), Hiszpanii oraz Chin (po 0,3 tys.).

W 2024 roku małopolskie uczelnie opuściło 35,6 tys. absolwentów, z czego 62,0% stanowiły kobiety. Tytuł licencjata uzyskało 12,9 tys. osób, inżyniera – 6,6 tys., z kolei dyplom potwierdzający ukończenie studiów magisterskich otrzymało 16,1 tys. osób. Najwięcej absolwentów ukończyło studia na kierunkach z grupy Biznes, administracja i prawo (21,3%) oraz Technika, przemysł i budownictwo (19,8%).

Liczba osób uczestniczących w studiach podyplomowych na małopolskich uczelniach w ciągu ostatniej dekady utrzymywała się na podobnym poziomie, oscylującym w granicach 10–11 tys. W roku akademickim 2024/2025 tę formę kształcenia wybrało 11,7 tys. osób, co stanowi wzrost o 6,8% w stosunku do roku poprzedniego. W przeważającej liczbie ze studiów podyplomowych korzystają kobiety (67,2%) oraz studiujący na uczelniach publicznych (7,5 tys. osób, tj. 64,6%). Spośród ogólnej liczby słuchaczy najwięcej osób uzupełniało swoją wiedzę na grupach kierunków: Biznes, administracja i prawo (38,0%), Nauki społeczne, dziennikarstwo i informacja (12,3%), Kształcenie (10,9%) oraz Zdrowie i opieka społeczna (9,8%).

Od 1 stycznia 2025 roku studia doktoranckie zostały całkowicie zastąpione przez szkoły doktorskie funkcjonujące w Polsce, począwszy od roku akademickiego 2019/2020. W 2024 roku jeszcze w zakresie wygasających studiów doktoranckich stopień doktora uzyskały 202 osoby. Z kolei w szkołach doktorskich kształciło się w 2024 roku 3,3 tys. osób, przede wszystkim z dziedzin inżynierii technicznych (31,2%) oraz nauk ścisłych i przyrodniczych (27,6%). Postępowanie w sprawie nadania stopnia doktora wszczęły 244 osoby, a stopień doktora uzyskało 231 osób. Wśród doktorantów było 0,4 tys. cudzoziemców, z czego z Azji pochodziło 54,3% (głównie z Indii – 41,8% doktorantów z tego kontynentu), a z Europy 30,0% (w tym 41,1% z Ukrainy).

W regionie zatrudnionych jest 13,7% wszystkich polskich nauczycieli akademickich i jest to drugi wynik po Mazowszu. Na małopolskich uczelniach w 2024 roku pracowało 13,1 tys. nauczycieli akademickich¹⁵. Najliczniejszą grupę stanowiły osoby zatrudnione na stanowisku adiunkta (44,4%) oraz profesorowie (30,6%). Na stanowisku asystenta pracowało 14,7% nauczycieli.

W Małopolsce uczą także cudzoziemcy – w 2024 roku w szkołach wyższych zatrudnionych było 447 obcokrajowców (pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych) z 64 krajów. Zdecydowanie największą liczbę stanowili nauczyciele akademicki z Ukrainy (21,5%), znaczną grupę stanowili także nauczyciele z Indii (7,8%) oraz Włoch (7,2%). Obcokrajowcy uczący w Małopolsce stanowili 15,5% wszystkich zagranicznych nauczycieli akademickich w kraju, większy odsetek notowało jedynie Mazowsze (25,9%).

Małopolskie uczelnie zajmują wysokie pozycje w rankingu najlepszych uczelni akademickich przygotowanym przez Fundację Edukacyjną Perspektywy – niezależną krajową organizację non profit promującą i wspierającą edukację. Corocznie dwa uniwersytety walczą o pierwsze miejsce – Uniwersytet Warszawski oraz Uniwersytet Jagielloński – w 2025 roku krakowska uczelnia utrzymała 2. pozycję. Czwarty rok z rzędu wysokie, 4. miejsce w rankingu ogólnym, zajęła także Akademia Górniczo-Hutnicza, która równocześnie jest drugą najlepszą uczelnią w zestawieniu uczelni technicznych (liderem jest Politechnika Warszawska). W rankingu uczelni zawodowych 6. miejsce zajęła Akademia Tarnowska¹⁶.

Najbardziej prestiżowym rankingiem najlepszych szkół wyższych na świecie jest Academic Ranking of World Universities (ARWU), znany również jako *Lista Szanghajska*. W rankingu opublikowanym w 2025 roku spośród polskich uczelni najwyżej w rankingu uplasował się Uniwersytet Warszawski, zajmując miejsce w piątej

14. Studenci cudzoziemcy planujący studiować w Polsce przynajmniej jeden rok akademicki.

15. Pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych, w przeliczeniu na pełne etaty.

16. *Ranking uczelni wyższych*, <https://2025.ranking.perspektywy.pl/>, [dostęp: 3.10.2025].

setce (dokładna pozycja uczelni w rankingu znana jest tylko w przypadku pierwszej setki). W tegorocznej edycji rankingu Uniwersytet Jagielloński spadł z kolei na miejsca w szóstej setce. Wśród 7 polskich szkół wyższych z listy, w dziewiątej setce znalazła się jeszcze druga krakowska uczelnia – Akademia Górniczo-Hutnicza (miejsca 801–900, awans w stosunku do poprzedniego roku o jedną setkę)¹⁷.

więcej informacji

W 2024 roku w Małopolsce zostało otwarte Centrum Innowacji oraz Badań Prozdrowotnej i Bezpiecznej Żywności. Jest to jednostka naukowo-badawcza Uniwersytetu Rolniczego skierowana na współpracę z przemysłem rolno-spożywczym i komercjalizację wyników innowacyjnych badań prowadzonych w obszarze zgodnym z Regionalną Strategią Innowacji Województwa Małopolskiego *Nauki o życiu*, w tym głównie w ramach specjalizacji *Zdrowa żywność i żywienie*. Badania prowadzone w Centrum przyczynią się bezpośrednio do poprawy jakości życia mieszkańców, ponieważ będą ukierunkowane na rozwiązanie istotnych problemów społecznych związanych z jakością i bezpieczeństwem żywności. Będą również dostarczały innowacyjnych, nowatorskich i udoskonalonych produktów spożywczych zgodnie z potrzebami i oczekiwaniami konsumentów. Całkowity koszt tej inwestycji to ponad 70 mln zł, z czego blisko 40 mln to wsparcie z Funduszy Europejskich, w ramach *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020*.

17. 2025 Academic Ranking of World Universities, <https://www.shanghairanking.com/rankings/arwu/2025>, [dostęp: 3.10.2025].

Kultura

Opracowanie: Renata Banasik

— podsumowanie¹

- W 2024 roku wydatki ogółem na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego z budżetu wszystkich jednostek samorządu terytorialnego z terenu województwa małopolskiego wyniosły 1,57 mld złotych, co daje kwotę 458 zł na jednego mieszkańca Małopolski.
- Na koniec 2024 roku w Małopolsce funkcjonowało 17,7% wszystkich galerii i salonów sztuki działających w Polsce, 11,2% muzeów i oddziałów muzealnych, 13,1% teatrów i instytucji muzycznych (posiadających własny zespół artystyczny), 10,8% centrów kultury, domów kultury, ośrodków kultury, klubów i świetlic, 9,4% bibliotek (łącznie z filiami) i placówek biblioteczno-informacyjnych oraz 9,0% kin stałych.
- Małopolska jest jednym z regionów o największej liczbie zabytków. Na koniec 2024 roku w rejestrze zabytków nieruchomych prowadzonym przez Małopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków ujęto 6353 obiekty, co stanowi 7,9% zabytków nieruchomych ogółem, natomiast do rejestru zabytków ruchomych na koniec 2024 roku wpisanych było 27 267 obiektów, co stanowi 9,8% ogółu zabytków w Polsce.

1. Stan kultury w regionie – infrastruktura, oferta, aktywność kulturalna

Pod względem liczby podmiotów prowadzących działalność kulturalną Małopolska znajduje się od lat w ścisłej krajowej czołówce. Według stanu na koniec 2024 roku w województwie małopolskim działało 27 teatrów i instytucji muzycznych (13,1% w kraju), 110 muzeów (11,2%), 55 galerii i salonów sztuki (17,7%), 48 kin stałych (9,0%), 709 (9,4%) bibliotek i placówek biblioteczno-informacyjnych oraz 421 centrów kultury, domów kultury, ośrodków kultury, klubów i świetlic (10,8%).

W skali kraju Małopolska zajmuje 2. miejsce (po województwie mazowieckim) pod względem łącznej liczby tych instytucji kultury. W regionie działało ich w sumie 1370, co stanowi udział 10% w skali kraju.

1. Podczas przygotowywania raportu wykorzystano opracowania Głównego Urzędu Statystycznego oraz dane z Banku Danych Lokalnych. Wykorzystane publikacje to zwłaszcza: *Kultura i dziedzictwo narodowe w 2023 roku*, GUS, Urząd Statystyczny w Krakowie, Warszawa–Kraków 2024, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/kultura-turystyka-sport/kultura/kultura-i-dziedzictwo-narodowe-w-2023-roku,2,21.html>, [dostęp: 16.10.2025], *Kultura i dziedzictwo narodowe w 2024 roku*, GUS, Urząd Statystyczny w Krakowie, Warszawa–Kraków 2025, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/kultura-turystyka-sport/kultura/kultura-i-dziedzictwo-narodowe-w-2024-r-,2,22.html>, [dostęp: 16.10.2025], Zeszyt metodologiczny *Zabytki*, GUS, Warszawa 2025, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/kultura-turystyka-sport/kultura/zeszyt-metodologiczny-zabytki,27,1.html>, [dostęp: 16.10.2025], *Budżety jednostek samorządu terytorialnego w województwie małopolskim w 2024 roku*, GUS, Informacje sygnałne, Kraków–Warszawa 2025, <https://krakow.stat.gov.pl/opracowania-biezace/informacje-sygnaalne/finanse/budzety-jednostek-samorzadu-terytorialnego-w-wojewodztwie-malopolskim-w-2024-r-,1,5.html>, [dostęp: 16.10.2025].

Tabela 22. Wybrane instytucje kultury prowadzące działalność kulturalną w 2024 roku w poszczególnych województwach

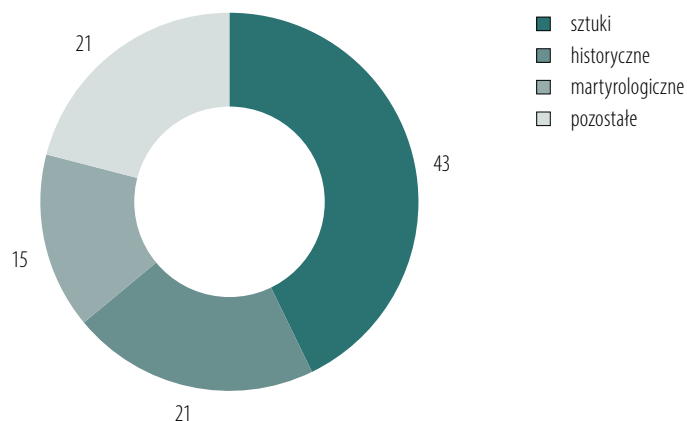
Województwo	Ogółem IK 2023	Ogółem IK 2024	Muzea wraz z oddziałami	Teatry i instytucje muzyczne	Centra, domy i ośrodki kultury, kluby, świetlice	Biblioteki publiczne z filiami	Galerie i salony sztuki	Kina stałe
Mazowieckie	1 554	1 569	139	42	310	943	54	81
Małopolskie	1 374	1 370	110	27	421	709	55	48
Śląskie	1 270	1 264	75	23	335	739	37	55
Wielkopolskie	1 118	1 105	93	16	297	629	19	51
Dolnośląskie	1 004	1 001	73	20	278	561	21	48
Podkarpackie	1 101	1 107	65	4	350	653	6	29
Lubelskie	893	889	55	5	234	554	9	32
Łódzkie	764	752	48	10	185	448	34	27
Pomorskie	755	780	102	18	293	311	25	31
Zachodnio- pomorskie	750	744	44	8	312	341	10	29
Kujawsko- pomorskie	664	670	45	8	216	372	9	20
Opolskie	525	506	21	4	170	295	2	14
Warmińsko- mazurskie	503	497	35	5	146	280	6	25
Podlaskie	455	457	27	8	176	223	11	12
Świętokrzyskie	429	424	33	4	110	250	9	18
Lubuskie	355	350	17	4	78	233	3	15
Polska	13 519	13 485	982	206	3 911	7 541	310	535

Źródło: opracowanie własne Departamentu Kultury i Dziedzictwa Narodowego UMWM na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego.

Muzea

W 2024 roku w Polsce działalność prowadziły 982 muzea i oddziały muzealne, które zwiedziło 44,4 mln osób. Muzea prezentowały 2,8 tys. wystaw stałych oraz zorganizowały 4,6 tys. wystaw czasowych w kraju. W odniesieniu do regionów najwięcej muzeów łącznie z oddziałami działało w województwie mazowieckim (139) oraz w Małopolsce (110) (w roku 2023 było to odpowiednio 111 muzeów), z czego 48 znajdowało się na terenie Krakowa, 3 w Nowym Sączu i 5 w Tarnowie.

W ciągu roku muzea i oddziały muzealne w Małopolsce odwiedziło 12,1 mln osób, co stanowiło 27,5% ogólnej liczby zwiedzających takie placówki w Polsce (w roku 2023 było to odpowiednio 10,9 mln osób). Najwięcej zwiedzających odwiedziło muzea sztuki (5,21 mln) i historyczne (2,58 mln), co odpowiada 64% ogółu zwiedzających. Jednocześnie to województwa małopolskie i mazowieckie odnotowały największy udział zwiedzających muzea wraz z oddziałami w Polsce, tj. 61,1% ogółu zwiedzających. W odniesieniu do małopolskich powiatów najwyższą frekwencję odnotowano w Krakowie (6,73 mln), powiecie oświęcimskim (1,9 mln) oraz powiecie wielickim (1,7 mln osób). W pozostałych powiatach liczba zwiedzających nie przekroczyła 500 tys. osób.

Wykres 42. Zwiedzający według typów muzeów łącznie z oddziałami w województwie małopolskim w roku 2024 (w %)

Źródło: opracowanie własne Departamentu Kultury i Dziedzictwa Narodowego na podstawie danych z GUS, Bank Danych Lokalnych.

więcej informacji

Rok 2024 Zamek Królewski na Wawelu zamyka z rekordową liczbą zwiedzających – progi muzeum przekroczyło ponad 3 mln gości. Do tego sukcesu frekwencyjnego przyczyniła się m.in. realizowana od 2020 roku koncepcja „Wawelu otwartego”, która zakłada, że Zamek udostępnia zbiory dla zróżnicowanych grup odbiorców, w tym dla osób z niepełnosprawnościami. Placówka zniosła także m.in. zakaz wykonywania osobistych fotografii w trakcie zwiedzania, udostępniła zamknięte przed 2020 rokiem przestrzenie Ogrodów Królewskich, kościoła św. Gereona, dziedzińca Batorego, gabinetu holenderskiego. Przez ostatnie pięć lat Zamek zwiększył liczbę obiektów na ekspozycjach o 30%, a także przygotował liczne siedziska na ekspozycjach.

Więcej na <https://wawel.krakow.pl>.

W 2024 roku instytucje muzealne w województwie zorganizowały łącznie 496 wystaw czasowych (537 w 2023 roku) oraz 21 wystaw stałych otwartych w ciągu roku (33 w 2023 roku). Łączne zbiory muzealiów w województwie to 3,25 mln sztuk, z czego 84,6% to zbiory w muzeach miasta Krakowa.

Galerie sztuki

W 2024 roku w Polsce swoją działalność prowadziło 310 galerii sztuki, w tym 205 należało do sektora publicznego, a 105 do sektora prywatnego. Zarówno pod względem liczby galerii sztuki, jak i liczby zwiedzających wyróżniały się dwa województwa – małopolskie i mazowieckie. Na ich terenie znajdowało się 35,2% wszystkich galerii sztuki, które odwiedziło 58,0% zwiedzających. W 2024 roku galerie sztuki zorganizowały 4,1 tys. wystaw, które zwiedziło 4,5 mln osób. W porównaniu z 2023 rokiem liczba wystaw wzrosła o 11,0%, a liczba zwiedzających wzrosła o 12,0%. Również jeżeli chodzi o liczbę zwiedzających województwo małopolskie jest w ścisłej czołówce – 24% ogółu zwiedzających w kraju. W Małopolsce na koniec 2024 roku działalność wystawienniczą prowadziło 55 galerii i salonów sztuki (31 publicznych i 24 prywatne), z których 38 zlokalizowanych było w Krakowie, tj. 69% ogółu galerii i salonów sztuki. Na terenie województwa zorganizowano łącznie 544 wystawy krajowe ogółem, co stanowi 13,1% ogółu zorganizowanych wystaw (2. miejsce w zakresie udziału po Mazowszu) oraz 8 wystaw za granicą, co stanowi 13,5% ogółu wystaw. Działalność wystawiennicza zgromadziła w 2024 roku w województwie 1,27 mln zwiedzających, co stanowi 28,2% ogółu zwiedzających wystawy w Polsce.

Biblioteki

Według stanu na koniec 2024 roku działalność biblioteczną w Polsce prowadziło 7541 bibliotek publicznych, w tym 4925 filii bibliotecznych. Najwięcej bibliotek publicznych działało w województwach mazowieckim (943), śląskim (739), małopolskim (709), zaś najmniej w województwach lubuskim (233) i podlaskim (223).

W ciągu roku 5,4 mln czytelników wypożyczyło na zewnątrz 98,8 mln woluminów księgozbioru. W porównaniu z 2023 rokiem wzrosła zarówno liczba czytelników, jak i wypożyczeń na zewnątrz (o 1,0%). Pod względem liczby czytelników w bibliotekach publicznych i filiach przypadających na 1000 ludności wiodącym województwem w Polsce pozostało województwo małopolskie (189), a następnie mazowieckie (165) oraz łódzkie (153). W kraju wskaźnik ten wyniósł odpowiednio 143.

Mapa 13. Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach w 2024 roku w powiatach Małopolski

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

więcej informacji

Małopolskie Dni Książki „Książka i Róża” – 24. edycja wydarzenia, ukierunkowanego na rozwój czytelnictwa w regionie, odbyła się w kwietniu 2024 roku. Tradycją Małopolskich Dni Książki jest obdarowywanie książką przez przedstawiciela ZWM Małopolan, w tym samorządowców, parlamentarzystów, prezydentów miast, reprezentantów instytucji kościelnych, dyplomatów i szefów instytucji publicznych.

W 2024 roku podarunkiem była książka Władysława Stanisława Reymonta pt. *Chłopi*, a jako dodatek do książki wręczano różę.

W 2024 roku w województwie małopolskim działalność prowadziło 885 bibliotek i placówek informacyjno-bibliotecznych, w tym 709 to biblioteki publiczne (co stanowi 80,1% ogólnej liczby). Najwięcej bibliotek było zlokalizowanych w powiecie krakowskim (64), Krakowie (63), powiecie tarnowskim (61). Pod koniec 2024 roku w małopolskich zbiorach bibliotek i placówek biblioteczno-informacyjnych znajdował się księgozbiór wielkości 11,44 mln woluminów (w roku poprzednim 11,35 mln woluminów). Wskaźnik wypożyczeń księgozbioru na 1 czytelnika wyniósł w 2024 roku blisko 15,7 woluminów, co oznacza spadek w stosunku do roku 2023 o 1,87%. Najwyższe wartości wskaźnika osiągnął w tym zakresie powiat dąbrowski (24,7). Wyniki powyżej 20 osiągnęły także powiaty: brzeski (21,4), olkuski (21,2) i tarnowski (21). Średnia liczba czytelników w ciągu roku wyniosła 648,6 tys. osób, co oznacza spadek o 4,4% r/r. Najwięcej czytelników na 1000 ludności przypadło na miasto Kraków (311), a na kolejnych lokatach znalazł się powiat olkuski (214) i miasto Tarnów (191).

Kina stałe

W Polsce w 2024 roku liczba kin stałych pozostała na tym samym poziomie r/r, a więc 535. Najwięcej sal kinowych znajduje się w województwie mazowieckim (81), śląskim (55) oraz małopolskim i dolnośląskim (po 48), a najmniej w województwie podlaskim (12). W porównaniu do 2023 roku w Małopolsce przybyły 2 nowe kina stałe, jedno w powiecie limanowskim, a drugie w oświęcimskim. W 2024 roku w województwie kina stałe posiadały 131 sal projekcyjnych i łącznie 23,8 tys. miejsc na widowni. W kinach w województwie małopolskim wyświetlono ogółem 183,3 tys. seansów filmowych (wzrost o 5,8% r/r), które obejrzało 4,5 mln widzów (spadek o 1,2% r/r). Wzrósł jednocześnie, tak w kraju, jak i w Małopolsce, udział seansów filmowych produkcji polskiej. W regionie liczba takich seansów zwiększyła się z 33 tys. do 37,8 tys. r/r (wzrost o 12,9%), a dynamika liczby widzów wyniosła 23,6%.

Teatry i instytucje muzyczne

W 2024 roku działalność sceniczną w Polsce prowadziło 206 teatrów i instytucji muzycznych (207 w 2023 roku); w tym 180 miało własny zespół artystyczny (182 w 2023 roku). Najwięcej teatrów i instytucji muzycznych działało w województwach mazowieckim (42) i małopolskim (27), a najmniej w województwach lubuskim, opolskim, podkarpackim i świętokrzyskim (po 4). Do sektora publicznego należało 84,5% teatrów i instytucji muzycznych. Dla 93,1% podmiotów publicznych organizatorem były jednostki samorządu terytorialnego. W województwie małopolskim w 2024 roku działało 27 teatrów i instytucji muzycznych, w których wystawiono 6918 spektakli/koncertów, co stanowi 11,4 % ogółu spektakli wystawianych we wskazanych instytucjach w Polsce; przy udziale miejsc stałych na widowni na poziomie 8,1 tys. miejsc (w Polsce ogółem 102,9 tys. miejsc stałych na widowni).

W 2024 roku najwięcej widzów i słuchaczy w przeliczeniu na 1000 ludności odwiedziło teatry i instytucje muzyczne w województwach: mazowieckim 627 widzów, zachodniopomorskim 568 widzów i małopolskim 347 widzów. W przedstawieniach i koncertach zorganizowanych przez teatry oraz instytucje muzyczne uczestniczyło ogółem 12,2 mln widzów i słuchaczy (o 0,8% mniej niż w 2023 roku). Najwięcej widzów i słuchaczy odwiedziło teatry oraz instytucje muzyczne z województwa mazowieckiego – 3,8 mln osób, tj. ponad 3-krotnie więcej niż w województwie małopolskim (1,2 mln), które zajęło drugie miejsce pod tym względem.

Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice

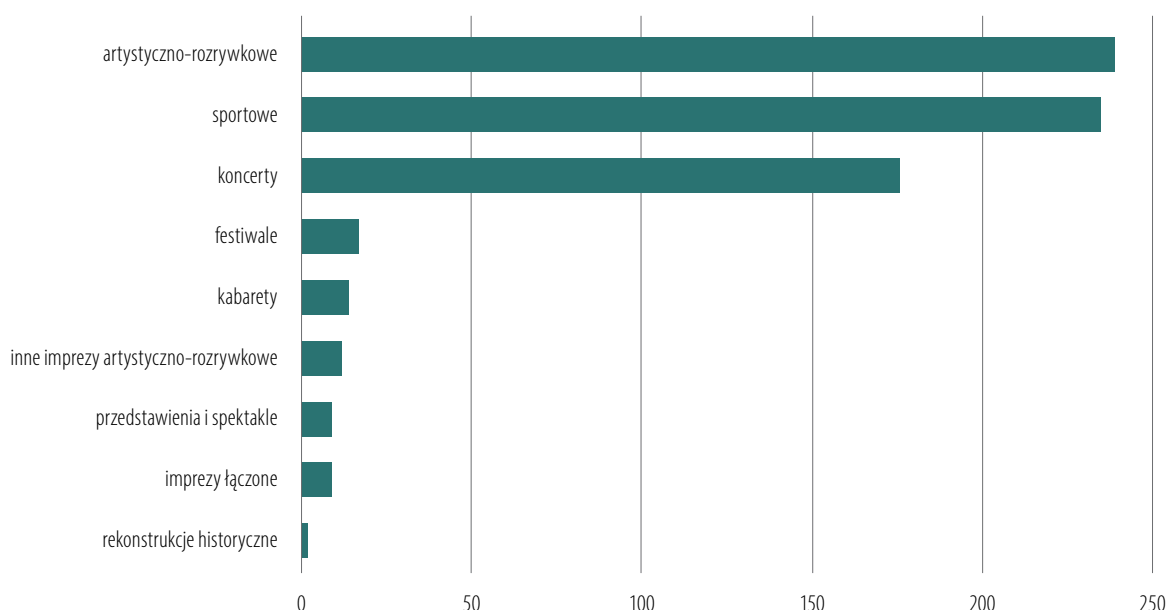
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice to instytucje prowadzące wielokierunkową działalność społeczno-kulturalną. Integrują one poszczególne przedsięwzięcia kulturalne, przygotowują zróżnicowane oferty skierowane do osób w każdym wieku oraz kreują postawy aktywnego uczestnictwa w życiu społeczno-kulturalnym danej społeczności. Na koniec 2024 roku w Polsce działało 3911 tego typu instytucji. W ciągu roku placówki te zorganizowały 276,6 tys. imprez, w których wzięło udział 35,2 mln uczestników. Najwięcej tego typu instytucji funkcjonowało w Małopolsce (421) oraz województwie podkarpackim (335), a najmniej w województwie lubuskim (78).

Liczba tych placówek zmniejszyła się w Małopolsce o 10 w porównaniu do 2023 roku. W 2024 roku zorganizowały one w regionie łącznie 35,6 tys. imprez (wzrost o 542 imprezy r/r), a uczestniczyło w nich 4,04 mln osób, czyli o 233,5 tys. osób więcej niż w 2023 roku. Najwięcej imprez zorganizowano w Krakowie – (10,7 tys., a więc 30,1% ogólnej liczby imprez), w których wzięło udział 1,27 mln osób (31,4% ogólnej liczby uczestników).

Imprezy masowe

W 2024 roku w całym kraju odbyło się 6865 imprez masowych, z czego najwięcej w województwie śląskim (1078). Małopolska z wynikiem 474 imprez ogółem plasowała się na 7. miejscu w Polsce. W regionie odbyło się najwięcej masowych imprez artystyczno-rozrywkowych (239), w których uczestniczyło 1,13 mln osób, imprez sportowych (235) oraz koncertów (176). Kraków był miejscem o największej liczbie imprez artystyczno-rozrywkowych (99), a na 2. miejscu uplasował się powiat nowosądecki (20). Z kolei w przypadku imprez sportowych za Krakowem, który znów okazał się liderem (102), uplasował się powiat oświęcimski (42). W porównaniu do roku 2023 w regionie odnotowano wzrost o 34 imprezy artystyczno-rozrywkowe oraz spadek o 60 imprez sportowych. Ogółem w imprezach masowych w Małopolsce wzięło udział 2,3 mln uczestników, co oznacza wzrost o 11,2% r/r.

Wykres 43. Imprezy masowe w Małopolsce w 2024 roku

Źródło: opracowanie własne Departamentu Kultury i Dziedzictwa Narodowego na podstawie danych z GUS, Bank Danych Lokalnych.

2. Dziedzictwo kulturowe – stan zachowania, zarządzanie i wykorzystanie potencjału dziedzictwa²

Dziedzictwo kulturowe Małopolski jest powszechnie uznawane, rozpoznawane i stanowi mocny przekaz regionalnej tożsamości. Stanowi ono nieodnawialny zasób, który służy rozwojowi społeczno-gospodarczemu regionu oraz pełni ważną rolę w wielu obszarach życia społeczności lokalnej.

Małopolska to region różnorodny i wyjątkowy, o czym między innymi świadczy liczba obiektów objętych szczególnymi formami ochrony. Znajduje się tu 6 zespołów zabytkowych wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO³ (na 17 wpisów w kraju), w granicach województwa zlokalizowanych jest 6 parków narodowych⁴, chroniących nie tylko wartości przyrodnicze, ale również krajobraz kulturowy.

Województwo małopolskie jest od lat w czołówce w kraju pod względem zagęszczenia obszarowego zabytków, liczby obiektów nieruchomych przypadających na 1000 km² oraz liczby zabytków nieruchomych wpisanych do krajowej ewidencji zabytków.

Bogactwo zabytków kultury materialnej i niematerialnej to możliwość kreowania nowych funkcji dla istniejących zabytków, odpowiadających na aktualne potrzeby społeczne i gospodarcze – w szczególności kulturalne, edukacyjne i turystyczne, ale jednocześnie wymaga systemowych działań dążących do ochrony, zabezpieczenia i poprawy stanu ich zachowania. W Małopolsce znajduje się 14 pomników historii (na 131 w Polsce), w tym historyczne centrum Krakowa, Kalwaria Zebrzydowska – krajobrazowy zespół manierystycznego parku pielgrzymkowego, Bochnia – kopalnia soli⁵.

2. Więcej informacji: *Wojewódzki program opieki nad zabytkami w Małopolsce na lata 2022–2025*, <https://www.malopolska.pl/dla-mieszkanca/kultura-i-dziedzictwo/ochrona-zabytkow>, [dostęp: 16.10.2025].

3. Są to: historyczne centrum Krakowa, Królewskie Kopalnie Soli w Wieliczce i Bochni, Auschwitz-Birkenau, niemiecki nazistowski obóz koncentracyjny i zagłady (1940–1945), Kalwaria Zebrzydowska: zespół architektoniczno-krajobrazowy oraz park pielgrzymkowy, kościoły drewniane południowej Małopolski (Binarowa, Dębno Podhalańskie, Lipnica Murowana, Sękowa), drewniane cerkwie w polskim i ukraińskim rejonie Karpat (Brunary Wyżne, Kwiatów, Owczary, Powroźnik).

4. Pieniński Park Narodowy, Tatrzański Park Narodowy, Babiogórski Park Narodowy, Gorceński Park Narodowy, Magurski Park Narodowy, Ojcowski Park Narodowy.

5. Więcej informacji na stronach Narodowego Instytutu Dziedzictwa, <https://nid.pl>, [dostęp: 16.10.2025].

— więcej informacji

Ogółem w 2024 roku przyznano 7 nagród Województwa Małopolskiego w dziedzinie kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego:

- Małopolska Nagroda Twórczości – przyznawana jest za znaczące osiągnięcia w zakresie twórczości artystycznej oraz upowszechniania kultury,
- Nagroda im. Jana Pawła II *Veritatis Splendor* – przyznawana za szczególne zasługi na rzecz szerzenia dialogu między kulturami w wymiarze kulturowym, społecznym i międzyreligijnym,
- Nagroda Województwa Małopolskiego pn. *Pamięć i Tożsamość* przyznawana za kształtowanie i wzmacnianie poczucia tożsamości narodowej Polaków oraz budowanie postaw patriotycznych i prospołecznych,
- Nagroda im. Stanisława Witkiewicza – przyznawana za najlepsze, współczesne realizacje architektoniczne sprzyjające ochronie i kształtowaniu krajobrazu kulturowego Małopolski,
- Nagroda Województwa Małopolskiego im. Romana Reinfussa – przyznawana za wybitne osiągnięcia w dziedzinie zachowania lokalnej tożsamości kulturowej w Małopolsce,
- Nagroda Województwa Małopolskiego im. Władysława Orkana – przyznawana za propagowanie idei regionalizmu oraz wybitne osiągnięcia w dziedzinie działalności artystycznej i kulturalnej lokalnych wspólnot Małopolski,
- Nagroda Marszałka Województwa Małopolskiego i Prezydenta Miasta Krakowa im. Kazimierza Wyki – przyznawana za wybitne osiągnięcia w dziedzinie eseistyki, krytyki literackiej i artystycznej.

Więcej na: <https://www.malopolska.pl/samorząd/nagrody/kultura>.

Na stan obiektów zabytkowych wpływ mają nie tylko kwestie wynikające ze specyfiki jego formy i substancji, lecz również pozytywne lub negatywne podejście do zabytków określonego rodzaju przez właścicieli, jak też osób korzystających z ich walorów zabytkowych. W powiązaniu z nimi istotne znaczenie dla stanu zachowania zabytków nieruchomych ma również forma własności oraz wynikający z niej sposób użytkowania zabytku. Utrzymaniu zabytków w dobrym stanie sprzyja bowiem zamożność właścicieli i dobra koniunktura gospodarcza, ale też przekonanie o wartości użytkowej oraz historycznej czy symbolicznej zabytku.

Stan zachowania zasobów regionalnego dziedzictwa podlega ciągłym zmianom w czasie. Istnienie znacznej części obiektów zabytkowych uznawane jest za zagrożone. Szacuje się, że jedynie 1/3 obiektów figurujących w wojewódzkim rejestrze zabytków nie wykazuje objawów zniszczenia i nie wymaga przeprowadzenia prac remontowych, pozostałe 2/3 obiektów wymaga podjęcia tego typu prac.

Największe zagęszczenie zabytków występuje na zachodzie i południu kraju, co odzwierciedla z jednej strony natężenie zabytkowej zabudowy i jej trwałość, z drugiej zaś stopień dotknięcia zniszczeniami wojennymi. Duża liczba zabytków nieruchomych zlokalizowana jest w większych miastach oraz na historycznym Śląsku i na Warmii.

Liczba nieruchomości zabytków wpisanych do rejestru zabytków na podstawie decyzji wojewódzkich konserwatorów zabytków według stanu w dniu 31 grudnia 2024 roku w Małopolsce wynosiła 6353, co stanowiło 7,9% w skali kraju, odpowiednio w roku 2023 było to 6328, co stanowiło 8% w skali kraju. Największa liczba zabytków nieruchomych w województwie pochodzi z XIX wieku – 2374 zabytki oraz z XX wieku – 1503 obiekty zabytkowe, zaś najmniej to wiek X–XII, tj. 58 obiektów zabytkowych. Z kolei zabytki ruchome, według stanu na koniec 2024 roku w województwie, to 27 267 obiektów ogółem (w Polsce ogółem to 278 897 obiektów), przy wydanych 1528 decyzjach konserwatorskich (w Polsce ogółem 17 441 decyzji konserwatorskich).

Samorząd Województwa Małopolskiego wspiera prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach nieruchomych i ruchomych wpisanych do rejestru zabytków. Celem tych działań jest zahamowanie procesów degradacji substancji zabytkowej i doprowadzenie do poprawy ich stanu zachowania, jak również utrzymanie obiektów o niekwestionowanych wartościach artystycznych, historycznych i naukowych. W 2024 roku w ramach konkursów *Ochrona zabytków Małopolski*, *Kapliczki Małopolski* oraz *Małopolska Pamięć* – zachowanie miejsc pamięci historycznej przeznaczono na ten cel kwotę 7,77 mln zł, co umożliwiło wsparcie realizacji 168 zadań.

więcej informacji

Forum ochrony zabytków

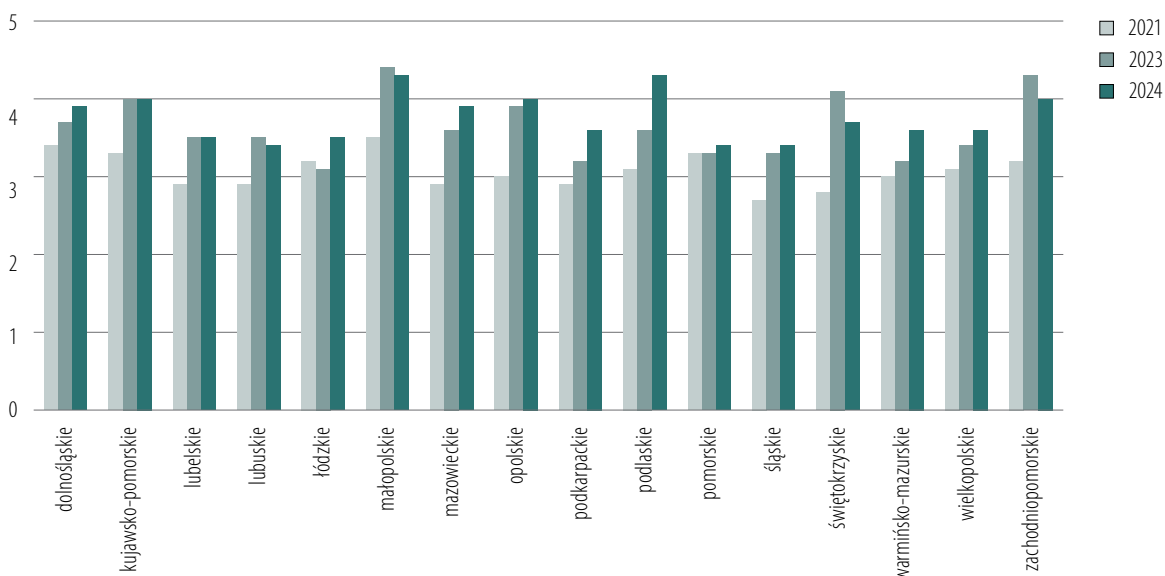
Z inicjatywy Departamentu Kultury i Dziedzictwa Narodowego 9 października 2024 roku zorganizowano spotkanie z przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego w Małopolsce pn. *Forum ochrony zabytków*. Wydarzenie powstało we współpracy z Małopolskim Instytutem Kultury i Muzeum Lotnictwa Polskiego w Krakowie oraz Narodowym Instytutem Dziedzictwa O. Kraków, Międzynarodowym Centrum Kultury w Krakowie i Katedrą Prawa Administracyjnego Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. W wydarzeniu uczestniczyła również Małopolska Wojewódzka Konserwator Zabytków. Spotkanie z przedstawicielami gmin i powiatów w regionie, pracownikami na co dzień zajmującymi się ochroną dziedzictwa kulturowego dało możliwość rozmów i wymiany doświadczeń oraz upowszechnienia wiedzy i dobrych praktyk w zakresie: opracowywania obowiązkowych (narzuconych przepisami ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami) programów opieki nad zabytkami oraz działań na rzecz identyfikacji i waloryzacji dziedzictwa kulturowego. Forum było także miejscem rozmów o przepisach wynikających z ustawy o ochronie zabytków, edukacji na rzecz dziedzictwa, a także działaniach promujących spuściznę kulturową Małopolski.

3. Finansowanie kultury

Bogactwo i unikatowość dziedzictwa kulturowego to główne źródła atrakcyjności regionu, tworzące jego przewagę konkurencyjną. Dziedzictwo kulturowe oraz przyrodnicze są czynnikiem pobudzającym wzrost gospodarczy, ekonomiczny, wpływający na budowanie relacji biznesowych i wzmocnienie stosunków międzynarodowych. W 2024 roku z budżetów pochodzących ze wszystkich małopolskich jednostek samorządu terytorialnego wydatki przeznaczone na kulturę i ochronę dziedzictwa kulturowego (w dziale 921 *Kultura i ochrona dziedzictwa kulturowego*) wyniosły 1,57 mld złotych, co oznacza wzrost wydatków o 94,9 mln zł w porównaniu do roku poprzedniego. Wydatki JST (województwo, powiaty, gminy) z terenu województwa małopolskiego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego stanowiły 9,7% wydatków ogółem na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego poniesionych przez wszystkie samorządy w Polsce w 2024 roku.

Pod względem udziału wydatków JST z działu 921 w wydatkach ogółem Małopolska pozostaje liderem, razem z województwem podlaskim. W 2024 roku stanowiły one 4,3% wydatków w budżetach JST w regionie.

Wykres 44. Udział wydatków JST na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w wydatkach ogółem (w %)

Źródło: opracowanie własne Departamentu Kultury i Dziedzictwa Narodowego UMWM na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych.

Małopolska jest liderem w zakresie dbałości o kulturę, eksponowaniu unikatowości dziedzictwa, a inwestycja w kulturę i dziedzictwo narodowe to inwestycja w podstawę tożsamości danej społeczności. Województwo prowadzi lub współprowadzi 25 instytucji kultury, z czego 23 jest wpisanych do rejestru Województwa Małopolskiego. W 2024 roku przekazało w formie dotacji podmiotowej, przeznaczonej na prowadzenie działalności kulturalnej, a także utrzymanie obiektów, środki finansowe w wysokości 257,9 mln zł, w porównaniu do roku 2023 to wzrost o kwotę 47,4 mln zł.

W roku 2024 wydatki budżetów gmin małopolskich, bez miast na prawach powiatu w dziale 921 wyniosły 621,2 mln zł, co daje wzrost w porównaniu do roku poprzedniego o 4,2%. Największe wydatki poniosły gminy: Gorlice (20 mln zł), Niepołomice (15,8 mln zł) oraz Chrzanów (13,9 mln zł). Wydatki miast na prawach powiatu kształtowały się w 2024 roku na poziomie 568,4 mln zł, co daje wzrost w porównaniu do roku 2023 o 34,3% (z poziomu kwoty 423,1 mln zł). Przy czym niezmiennie od lat największe wydatki w dziale 921 ponosi Kraków – odpowiednio w 2024 roku była to kwota 527,8 mln zł (wzrost do roku poprzedniego o 34,3%). Największą roczną dynamikę odnotowało z kolei miasto Nowy Sącz, wyniosła ona 57% (z 9,3 mln zł do 14,6 mln zł). W przypadku Tarnowa wydatki na ten cel wzrosły w ciągu roku o 26% (z 20,6 mln zł do 26,0 mln zł). Wśród powiatów Małopolski na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego największe środki przeznaczyły powiaty: nowotarski (3,5 mln złotych), wadowicki (2,7 mln złotych) oraz bocheński (1,8 mln złotych). Z kolei najmniejsze wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego przeznaczyły powiaty chrzanowski (293 tys. zł) i brzeski (295 tys. zł).

— więcej informacji

Przykłady przedsięwzięć instytucji kultury Województwa Małopolskiego zakończonych w 2024 roku:

1. Małopolskie Muzeum Pożarnictwa w Alwerni – budowa nowego oddziału Muzeum Małopolski Zachodniej w Wygiełzowie – Działanie 6.3 RPO – projekt zrealizowany przez Muzeum Małopolski Zachodniej w Wygiełzowie – w latach 2020–2024, finansowany z RPO WM na lata 2014–2020 (kwota 8,1 mln zł) oraz środków z budżetu Województwa (kwota 20,3 mln zł), inne źródła – Gmina Alwernia (kwota 0,5 mln zł). Projekt zakładał utworzenie zaplecza do przechowywania zabytkowej kolekcji małopolskiego pożarnictwa.
2. Waloryzacja zabytkowego gmachu Muzeum Archeologicznego w Krakowie dla wzmocnienia funkcji muzealnych w zakresie adaptacji strychu siedziby do funkcji użytkowych wraz z wykonaniem windy i klatki schodowej – projekt zrealizowany przez Muzeum Archeologiczne w Krakowie w latach 2022–2024 finansowany z RPO WM na lata 2014–2020 (kwota 14,9 mln zł) oraz środków z budżetu Województwa (kwota 3,1 mln zł). Projekt zakładał przebudowę i adaptację strychu siedziby Muzeum na cele użytkowe, poprzez wprowadzenie na tej przestrzeni funkcji ekspozycyjnej (utworzenie wystawy stałej), edukacyjno-konferencyjnej, muzealnej pomocniczej; wykonanie windy i klatki schodowej.
3. *Heksagon* – budowa hangaru dla Muzeum Lotnictwa Polskiego w Krakowie. Celem realizacji projektu było stworzenie infrastruktury do prowadzenia działalności kulturalnej dla Muzeum Lotnictwa Polskiego poprzez budowę hali ekspozycyjnej typu hangarowego wraz z infrastrukturą i zagospodarowaniem terenu oraz budową sieci wodociągowej i odtworzeniem zabytkowych utwardzeń. W 2024 roku przeprowadzono wszystkie prace budowlane. Odbudowany hangar to obecnie największa przestrzeń wystawiennicza Muzeum Lotnictwa Polskiego w Krakowie. Wraz z antresolą posiada powierzchnię ponad 3 tys. m² i posłuży do udostępnienia zwiedzającym blisko 40 unikatowych statków powietrznych, w tym szybowców. Całkowita wartość projektu to 26 mln zł.

Kultura fizyczna

Opracowanie: Karolina Horwat

podsumowanie

- W 2024 roku jednostki samorządu terytorialnego w Małopolsce przeznaczyły na kulturę fizyczną 842,8 mln zł, co oznacza spadek nakładów o 336,2 mln zł w porównaniu z rokiem 2023.
- Na terenie województwa małopolskiego w 2024 roku było zarejestrowanych 3,3 tys. stowarzyszeń kultury fizycznej, o 93 więcej niż w roku 2023.
- W 2024 roku w ramach projektu *Małopolska infrastruktura rekreacyjno-sportowa – MIRS*, Sejmik Województwa Małopolskiego przeznaczył dla jednostek samorządu terytorialnego szczebla gminnego i powiatowego kwotę w wysokości 12,9 mln zł.

1. Znaczące wydarzenia sportowe

W 2024 roku zawodnicy z Małopolski, reprezentujący zarówno dyscypliny indywidualne, jak i zespołowe, rywalizowali na arenach krajowych i międzynarodowych. Sięgali po medale, zyskiwali uznanie kibiców i promowali region na sportowej mapie Polski i świata.

W gronie najbardziej zasłużonych w 2024 roku małopolskich sportowców znaleźli się:

- › Karolina Pęk (ISK Start Kraków) – paratenis stołowy. Potrójna medalistka igrzysk paralimpijskich w Paryżu: złoty medal w singlu, brązowy medal w grze zespołowej i brązowy medal w grze mieszanej. Ponadto zawodniczka w 2024 roku wygrała prestiżowe zawody United States Smash osób niepełnosprawnych.
- › Tomasz Fornal (JSW Jastrzębski Węgiel) – piłka siatkowa. Wraz z drużyną, jako przyjmujący reprezentacji Polski, wywalczył srebrny medal na igrzyskach olimpijskich w Paryżu.
- › Marcin Janusz (Grupa Azoty ZAKSA Kędzierzyn-Koźle) – piłka siatkowa. Wraz z drużyną, jako rozgrywający reprezentacji Polski, wywalczył srebrny medal na igrzyskach olimpijskich w Paryżu.
- › Szymon Kasperczyk (Klub Szachowy Dwie Wieże Kraków) – szachy. Podczas XX Zimowych Igrzysk Głuchych 2024 w Erzurum w Turcji wywalczył w szachach klasycznych drużynowo srebrny medal.
- › Klaudia Zwolińska (KS Start Nowy Sącz) – kajakarstwo slalomowe. W 2024 roku zdobyła srebrny medal w K-1 na igrzyskach olimpijskich w Paryżu. Podczas mistrzostw Europy 2024 również wywalczyła złoty medal w konkurencji K-1. Ponadto w mistrzostwach Polski zdobyła aż 5 medali: K1 – złoto, C1 – srebro, Kayak Cross – złoto, Cross Time Trial – złoto oraz drużynowo K1 × 3 – złoto.
- › Dominik Czaja (AZS AWF Warszawa) – wioślarstwo. Wraz z kolegami z czwórki podwójnej wywalczył brązowy medal na igrzyskach olimpijskich w Paryżu. Ponadto podczas mistrzostw Europy w konkurencji 4 × (M) zdobył brązowy medal.
- › Aleksandra Jarecka (AZS AWF Kraków) – szermierka. Wraz z koleżankami z drużyny szpadzistek wywalczyła brązowy medal na igrzyskach olimpijskich w Paryżu.
- › Aleksandra Kałucka (KU AZS Akademii Tarnowskiej) – wspinaczka sportowa. W 2024 roku zdobyła brązowy medal w konkurencji na czas na igrzyskach olimpijskich w Paryżu.
- › Renata Knapik Miazga (AZS AWF Kraków) – szermierka. Wraz z koleżankami z drużyny szpadzistek wywalczyła brązowy medal na igrzyskach olimpijskich w Paryżu.

- › Alex Borucki (Kolejowy Klub Wodny 1929) – kajakarstwo klasyczne. W roku 2024 został podwójnym złotym medalistą mistrzostw świata w K-1 na dystansie 500 m i 1000 m. Podczas mistrzostw Europy zdobył trzy medale: dwa złote w rywalizacji K-1 na dystansie 500 m i 1000 m oraz jeden srebrny na dystansie 200 m. Ponadto na mistrzostwach Polski wywalczył trzy złote medale: dwa w rywalizacji indywidualnej (1000 m i 5000 m) oraz jeden w rywalizacji podwójnej (500 m).
- › Katarzyna Wasick (KS AZS AWF Katowice) – pływanie. Zawodniczka brała udział w XXXIII Letnich Igrzyskach Olimpijskich Paryż 2024, podczas których zdobyła 5. miejsce na dystansie 50 m stylem dowolnym. Ponadto na mistrzostwach świata zdobyła 3. miejsce na 50 m, stylem dowolnym.
- › Katarzyna Niewiadoma (Canyon SRAM Racing) – kolarstwo. Jako pierwsza Polka wygrała Tour de France Femmes 2024, zajmując pierwsze miejsce w klasyfikacji generalnej. Podczas igrzysk olimpijskich w Paryżu wzięła udział w wyścigu ze startu wspólnego, zajmując 8. lokatę.

Województwo małopolskie z roku na rok kształci i wychowuje następne pokolenia sportowców. System Sportu Młodzieżowego w dużej mierze wspomaga współzawodnictwo sportowe dzieci i młodzieży. Cztery podstawowe kategorie wiekowe, w których zawodnicy rywalizują, to: młodzik (Mistrzostwa Polski Młodzików, Międzywojewódzkie i Wojewódzkie), junior młodszy (Mistrzostwa Polski Juniorów Młodszych i Ogólnopolska Olimpiada Młodzieży), junior (Mistrzostwa Polski Juniorów) i młodzieżowców (Młodzieżowe Mistrzostwa Polski).

W klasyfikacji województw, prowadzonej przez Ministerstwo Sportu i Turystyki, Małopolska w 2024 roku zajęła 5. miejsce w kraju, uzyskując 15 232,76 pkt. Jest to wyżej o jedną pozycję w porównaniu do roku 2023. Zwyciężyło województwo mazowieckie przed województwami: wielkopolskim, śląskim i dolnośląskim. W punktacji łącznej gmin i powiatów, Kraków zajął czwarte miejsce (6 874,08 pkt). W punktacji klubowej z województwa małopolskiego najwyższe miejsca zdobyły: 9. KS AZS-AKF Kraków (1021,18 pkt), 17. WKS WAWEL Kraków (609,7 pkt.) i 20. TS Wisła Kraków 593,87 pkt). Łącznie w kraju sklasyfikowano w 2024 roku w SSM – 4820 klubów.

Tabela 23. System Sportu Młodzieżowego – łączna punktacja województw za 2024 rok

Lokata	Województwa	MMP	MPJ	MPJMł	MMM	Razem
1.	Mazowieckie	4 337,25	7 867,26	7 363,07	5 633,73	25 201,31
2.	Wielkopolskie	3 424,49	5 961,84	6 047,48	5 107,82	20 541,63
3.	Śląskie	2 646,02	5 485,30	5 920,37	4 724,31	18 776,00
4.	Dolnośląskie	2 546,25	4 156,88	4 313,79	4 395,31	15 412,23
5.	Małopolskie	2 532,57	4 455,54	4 624,18	3 620,47	15 232,76
6.	Pomorskie	2 774,90	4 064,38	4 315,47	3 621,40	14 776,15
7.	Kujawsko-pomorskie	2 107,96	2 994,80	3 397,64	3 041,57	11 541,97
8.	Łódzkie	1 195,99	2 981,75	2 941,31	3 164,33	10 283,38
9.	Zachodniopomorskie	1 455,89	2 035,26	2 092,61	2 129,57	7 713,33
10.	Lubelskie	1 331,42	1 971,45	1 737,79	1 936,97	6 977,63
11.	Warmińsko-mazurskie	865,83	1 479,62	1 586,27	1 675,76	5 607,48
12.	Lubuskie	878,76	1 722,93	1 378,51	1 615,92	5 596,12
13.	Podkarpackie	579,25	1 478,98	1 718,12	1 740,04	5 516,39
14.	Podlaskie	1 007,50	1 339,03	1 289,58	1 835,13	5 471,24
15.	Opolskie	593,51	884,82	838,07	1 303,21	3 619,61
16.	Świętokrzyskie	287,50	696,83	880,33	989,50	2 854,16

Legenda: MMP – Młodzieżowe Mistrzostwa Polski, MPJ – Mistrzostwa Polski Juniorów, MPJMł – Mistrzostwa Polski Juniorów Młodszych i Ogólnopolska Olimpiada Młodzieży, MMM – Mistrzostwa Wojewódzkie, Międzywojewódzkie i Polski Młodzików.

Źródło: dane Ministerstwa Sportu i Turystyki.

W roku 2024 na terenie województwa małopolskiego zorganizowano wiele imprez i wydarzeń sportowych. Promowały one nie tylko aktywność fizyczną, ale także przyczyniły się do wzmocnienia wizerunku Małopolski jako regionu sprzyjającego organizacji imprez sportowych najwyższej rangi. W tym gronie wydarzeń sportowych należy wymienić:

- › Puchar Świata w skokach narciarskich – Zakopane, 19–21 stycznia;
- › XXX Ogólnopolska Olimpiada w Sportach Zimowych Małopolska 2024 – 3 lutego–15 kwietnia;
- › Finał CAVALIADA Tour ranga: CSI4*W – finał Ligi Europy Centralnej Pucharu Świata – Kraków, 22–25 lutego;
- › Puchar Świata w snowboardzie (FIS Snowboard World Cup)– Krynica-Zdrój, 24–25 lutego;
- › Puchar Polski w Piłce Siatkowej Mężczyzn – Kraków, 2–3 marca;
- › Królewska Triada Biegowa, w skład której wchodzi: 21. Cracovia Maraton wraz z wydarzeniami towarzyszącymi, 17. Bieg Trzech Kopców oraz 10. Cracovia Półmaraton Królewski – Kraków, 13–14 kwietnia, 22 września i 20 października;
- › 62. Małopolski Wyścig Górski w kolarstwie szosowym (etapy: Koszyce – Myślenice, Wieliczka – Nowy Targ, Jabłonka – Przehyba) 30 maja – 2 czerwca;
- › Valvoline Rajd Małopolski 2024 – Wadowice, 6–8 czerwca;
- › Młodzieżowy Festiwal Sportów Plażowych – Kraków, 10–11 czerwca 2024;
- › Puchar Świata Seniorów w kajakarstwie slalomowym – Kraków, 13–16 czerwca;
- › Puchar Świata – Volleyball World Beach Pro Tour Futures Cracow 2024 – Kraków, 13–16 czerwca;
- › Europejski Festiwal Biegowy – Dwa Beskidy – Krynica-Zdrój, 28–30 czerwca;
- › 21. Memoriał Huberta Jerzego Wagnera – Kraków, 12–14 lipca;
- › 15. Wyścig Górski Limanowa (trasa Stara Wieś – Przełęcz pod Ostrą), 26–28 lipca;
- › 81. wyścig kolarski Tour de Pologne – 12–18 sierpnia (na terenie Małopolski przeprowadzono częściowo 5. etap w powiecie olkuskim, 6. etap trasa: Wadowice – Bukowina Tatrzańska i 7. ostatni etap: Wieliczka – Kraków);
- › Mistrzostwa Europy Juniorów i U23 w slalomie kajakowym (2023 ICF Junior & U23 Canoe Slalom European Championships) – Kraków, 15–18 sierpnia;

2. Organizacja i finansowanie kultury fizycznej

Na terenie województwa małopolskiego w 2024 roku było zarejestrowanych 3,3 tys. stowarzyszeń kultury fizycznej, o 92 więcej niż w roku 2023.

Tabela 24. Liczba stowarzyszeń kultury fizycznej w województwie małopolskim w układzie powiatowym (stan na dzień 31 grudnia 2024 roku)

Lp.	Powiat	KS	LKS	PKS	UKS	TKKF	Inne	Razem
1.	Kraków	306	9	6	131	68	239	759
2.	Nowosądecki	53	37	3	124	3	33	253
3.	Krakowski	70	71	5	54	0	30	230
4.	Tarnowski	34	60	1	73	1	10	179
5.	Nowotarski	44	18	1	86	1	10	160
6.	Myślenicki	46	36	0	66	1	5	154
7.	Wadowicki	33	56	4	30	10	13	146
8.	Oświęcimski	37	31	1	27	0	32	128
9.	Wielicki	42	24	0	27	1	28	122
10.	Gorlicki	34	29	0	42	0	16	121
11.	Brzeski	19	40	1	48	2	9	119
12.	Tarnów	46	1	2	45	5	19	118

Lp.	Powiat	KS	LKS	PKS	UKS	TKKF	Inne	Razem
13.	Chrzanowski	35	16	6	29	5	26	117
14.	Nowy Sącz	40	3	2	43	4	19	111
15.	Tatrzański	54	7	2	31	2	9	105
16.	Bocheński	39	15	0	33	2	13	102
17.	Limanowski	32	22	0	27	2	2	88
18.	Olkuski	19	18	1	23	2	16	79
19.	Suski	17	16	1	19	0	13	66
20.	Miechowski	8	5	1	16	1	6	37
21.	Dąbrowski	6	20	0	5	0	5	36
22.	Proszowicki	14	8	0	1	0	13	36
	Ogółem	1028	542	37	980	110	566	3 263

Legenda: KS – Klub Sportowy, LKS – Ludowy Klub Sportowy, PKS – Parafialny Klub Sportowy, UKS – Uczniowski Klub Sportowy, TKKF – Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z powiatów.

W 2024 roku jednostki samorządu terytorialnego w województwie małopolskim przeznaczyły na kulturę fizyczną łącznie 842,8 mln zł (2,3% wydatków), co oznacza spadek nakładów o 336,2 mln zł w porównaniu z rokiem 2023. Województwo Małopolskie przeznaczyło ze swojego budżetu na ten cel około 46,1 mln zł (1,8% wydatków), co stanowi spadek o około 59,3% w porównaniu z rokiem poprzednim. Środki te zostały skierowane głównie na dofinansowanie zadań z zakresu kultury fizycznej realizowanych przez organizacje pozarządowe oraz JST. Wydatki miast na prawach powiatu kształtowały się na poziomie ok. 216,4 mln zł, co oznacza spadek o 58,0% w stosunku do roku 2023. Obniżenie poziomu wydatków, wynoszące 43,7%, zaobserwowano również w przypadku powiatów województwa małopolskiego.

Tylko gminy odnotowały wzrost nakładów na kulturę fizyczną (udział tego wydatku w ich budżetach wyniósł w 2024 roku 3,1%, najwięcej ze wszystkich typów JST). W 2024 roku przeznaczyły one na ten cel około 552,6 mln zł, co oznacza wzrost o 3,8% w porównaniu z rokiem 2023. W 2024 roku Województwo Małopolskie przeznaczyło z budżetu około 46,1 mln zł na wspieranie kultury fizycznej. Środki te zostały ukierunkowane przede wszystkim na dofinansowanie zadań realizowanych przez organizacje pozarządowe oraz jednostki samorządu terytorialnego, które odgrywają kluczową rolę w rozwijaniu sportu powszechnego i wyczynowego w regionie. Dzięki temu możliwe było wsparcie działalności klubów sportowych, organizacja imprez i zawodów o zasięgu lokalnym, krajowym i międzynarodowym, a także tworzenie warunków do aktywności fizycznej dla dzieci, młodzieży oraz dorosłych mieszkańców Małopolski. Tak szerokie działania przyczyniły się nie tylko do podnoszenia poziomu sportowego, ale również do promocji zdrowego stylu życia i budowania tożsamości regionalnej poprzez sport.

Wsparcie dla organizacji pozarządowych w zakresie kultury fizycznej

Organizacje pozarządowe, realizujące zadania wynikające ze swoich celów statutowych, miały możliwość ubiegania się w 2024 roku o dotacje ze środków budżetu Województwa Małopolskiego.

W ramach otwartego konkursu ofert pn. *Małopolska na sportowo* podmioty sektora pozarządowego uzyskały dofinansowanie na realizację przedsięwzięć sportowych o charakterze międzynarodowym, ogólnopolskim i wojewódzkim, a także wydarzeń sportowo-rekreacyjnych skierowanych do szerokiego grona mieszkańców regionu, w tym osób z niepełnosprawnościami. Dzięki przyznanemu wsparciu zorganizowano 164 wydarzenia sportowe, w których uczestniczyło łącznie ponad 50 tys. zawodników. Ponadto 162 wydarzenia otrzymały dofinansowanie w ramach trybu pozakonkursowego zgodnie z art. 19a ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

W ramach otwartego konkursu ofert pn. *Współzawodnictwo i szkolenie sportowe dzieci i młodzieży* uczniowie szkół oraz najbardziej utalentowani sportowcy otrzymali możliwość udziału w zajęciach szkoleniowych

i uzyskali wsparcie na starty w zawodach. Małopolski Szkolny Związek Sportowy, odpowiedzialny za realizację zadania skierowanego do młodzieży w ramach Igrzysk Dzieci, Igrzysk Młodzieży Szkolnej i Licealiady Młodzieży, zorganizował 294 zawody, w których uczestniczyło ponad 14,3 tys. uczniów z całego województwa. Ponadto 223 reprezentantów Małopolski wzięło udział w 21 ogólnopolskich zawodach. Z kolei Małopolski Związek Stowarzyszeń Kultury Fizycznej zrealizował specjalistyczne szkolenia kadr wojewódzkich młodzików, obejmując nimi 1,1 tys. zawodników w 49 dyscyplinach. Środki przeznaczono również na przygotowania i starty najbardziej utalentowanej młodzieży regionu w finałach ogólnopolskiego systemu sportu młodzieżowego.

W 2024 roku kluby sportowe miały możliwość ubiegania się o wsparcie finansowe na swoją działalność. Środki przyznawane w ramach konkursów, takich jak: Szkolenia zawodników z klubów i stowarzyszeń sportowych województwa małopolskiego do udziału w finałach ogólnopolskiego współzawodnictwa sportowe-go dzieci i młodzieży w ramach państwowego *Systemu Sportu Młodzieżowego* (w ramach którego dofinansowanie otrzymało 870 zawodników z 48 małopolskich klubów i stowarzyszeń) czy *Małopolski Klub* (wsparciem objęto 303 kluby sportowe), mogły być przeznaczone m.in. na dodatkowe treningi, organizację zgrupowań i konsultacji, wynagrodzenia trenerów, udział w eliminacjach i finałach SSM, a także na zakup strojów, sprzętu sportowego i organizację obozów sportowych. Łącznie z takiej formy pomocy skorzystało prawie 350 klubów z województwa małopolskiego.

Wsparcie dla jednostek samorządu terytorialnego

Wdrożenie programów pomocowych umożliwiło licznym jednostkom samorządu terytorialnego realizację zadań obejmujących zarówno organizację zajęć pozalekcyjnych dla dzieci, jak i działania ukierunkowane na rozwój infrastruktury sportowej.

W 2024 roku z projektu nauki pływania pn. *Już pływam* skorzystały 103 małopolskie gminy, organizując zajęcia dla ponad 8 tys. uczniów. Natomiast w ramach inwestycyjnego projektu *Małopolska infrastruktura rekreacyjno-sportowa* – MIRS JST uzyskały dofinansowanie na modernizację, podniesienie standardu lub rewitalizację istniejących obiektów sportowych, takich jak boiska, siłownie plenerowe, skateparki czy też place sportowo-rekreacyjne. W efekcie 98 gmin i powiatów zrealizowało łącznie 100 inwestycji.

Promocja osiągnięć sportowych

Promowanie sukcesów sportowych Małopolski ma na celu nie tylko pokazanie regionu jako doskonałego miejsca do organizacji prestiżowych imprez i wydarzeń sportowych, ale także inspirowanie młodych ludzi poprzez prezentowanie wzorców do naśladowania. W 2024 roku zrealizowano szereg działań, które podkreśliły sportowe osiągnięcia zawodników i klubów.

- › *Fundusz stypendialny im. Stefana Kapłaniaka* to stypendia dla zawodników, mieszkających w Małopolsce, za osiągnięte wyniki sportowe, w międzynarodowym lub krajowym współzawodnictwie sportowym, w sportach o istotnym znaczeniu dla województwa małopolskiego, tj. dyscyplinach, które znajdują się w programie igrzysk olimpijskich (letnich i zimowych), igrzysk paralimpijskich (letnich i zimowych) oraz igrzysk głuchych (letnich i zimowych). Celem funduszu stypendialnego jest wspieranie utalentowanych małopolskich sportowców, ich rozwoju indywidualnego oraz wzrostu poziomu sportowego stypendystów. W 2024 roku zostały przyznane 593 stypendia małopolskim sportowcom.
- › Nagroda Województwa Małopolskiego z dziedziny kultury fizycznej *Małopolski Laur Sportu* to nagroda finansowa z dziedziny kultury fizycznej przyznawana najlepszym małopolskim sportowcom oraz ich trenerom prowadzącym szkolenie, za osiągnięcia sportowe (tj. złote, srebrne i brązowe medale) zdobyte na imprezach rangi światowej i europejskiej lub za ustanowienie rekordu świata lub rekordu Europy w sportach objętych programem olimpijskim, paralimpijskim lub programem igrzysk głuchych, we wszystkich kategoriach wiekowych. Promując najlepszych sportowców z naszego regionu, Województwo wspiera utalentowanych zawodników, tworząc jednocześnie pozytywne wzorce dla dzieci i młodzieży. W 2024 roku przyznano nagrody 15 sportowcom i 15 trenerom.
- › Nagroda za osiągnięcia sportowe uzyskane podczas igrzysk olimpijskich i igrzysk paralimpijskich Paryż 2024 to nagroda finansowa z dziedziny kultury fizycznej przyznawana za szczególne osiągnięcia sportowe uzyskane podczas igrzysk olimpijskich i igrzysk paralimpijskich Paryż 2024, tj. zdobycie medalu: brązowego, srebrnego lub złotego. Celem przyznawania nagrody było wyróżnienie i uhonorowanie najlepszych sportowców z regionu, których ciężka praca, trud przygotowań i rywalizacji na najwyższym światowym poziomie, zostały zwieńczone medalem na tej najwyższej rangą imprezie sportowej. W 2024 roku nagrody przyznano łącznie 7 sportowcom, w tym 6 olimpijczykom i 1 paralimpijce.

Promocja sportu w Małopolsce

Od kilku lat obserwuje się rosnące zainteresowanie organizatorów wydarzeń sportowych Małopolską. Zjawisko to jest w dużej mierze efektem konsekwentnie realizowanego programu marketingu sportowego województwa, który stanowi jednocześnie istotne wsparcie finansowe dla organizatorów imprez sportowych. Działania te przekładają się na wymierne korzyści gospodarcze dla regionu – obecność znanych sportowców, nowoczesna infrastruktura oraz wydarzenia o wysokiej randze przyczyniają się do rozwoju przemysłu okołosportowego, w tym sektorów: hotelarskiego, gastronomicznego i rozrywkowego. Jednym z kluczowych elementów tych działań jest projekt pn. *Małopolska Arena Mistrzostw*. To przedsięwzięcie, w którym poprzez partnerstwo Małopolski w wydarzeniach sportowych wpisujących się w strategię rozwoju, wzmacniany jest wizerunek sportowej marki regionu. Poprzez aktywności podejmowane przez partnerów w ramach podpisanych umów, promocja sportu w Małopolsce osiągnęła globalny zasięg medialny. Województwo było Partnerem Głównym podczas 60 imprez i wydarzeń sportowych.

Bezpieczeństwo publiczne

Opracowanie: Andrzej Binda, Magdalena Poniatowska

podsumowanie

- W 2024 roku liczba stwierdzonych przez policję przestępstw w skali kraju spadła o 2,4% r/r, natomiast w Małopolsce stwierdzono przyrost o 16,8% – jest to jednocześnie największy przyrost wśród wszystkich województw. Na wzrost liczby stwierdzonych przestępstw w Małopolsce wpływ mają przede wszystkim przestępstwa o charakterze gospodarczym.
- Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez policję wzrósł w Małopolsce w 2024 roku o 2,7 p.p. r/r i wyniósł 78,0%, wobec 69,8% w całej Polsce.
- W 21,9% wypadków odnotowanych w 2024 roku w Polsce udział stanowili piesi. W Małopolsce odsetek ten jest nieco niższy od średniej krajowej i wynosi 20,7%. W porównaniu do 2023 roku liczba wypadków z udziałem pieszego w Małopolsce zmniejszyła się o 3,6% do wartości 512 zdarzeń.
- Głównymi rodzajami interwencji jednostek ochrony przeciwpożarowej w Małopolsce były miejscowe zagrożenia, których odnotowano 38,1 tys., a następnie pożary – 6,8 tys. interwencji. W porównaniu z 2023 rokiem wzrosła zarówno liczba zdarzeń związanych z miejscowym zagrożeniem (o 14,5%), jak i z pożarami (o 12,2%). Najliczniej występującym rodzajem zagrożeń miejscowych były wydarzenia związane z silnym wiatrem.
- Tatrzańskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe udzieliło w 2024 roku pomocy 1,3 tys. osobom, co stanowi wzrost w stosunku do poprzedniego roku o 36%. W przypadku 439 osób konieczne było użycie śmigłowca.
- W 2024 roku udzielono 553 dotacji dla gmin z przeznaczeniem dla małopolskich jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych. Łączne dofinansowanie wyniosło 15,2 mln zł. Województwo przekazało również środki finansowe na rzecz Funduszu Wsparcia Policji oraz Funduszu Wsparcia Państwowej Straży Pożarnej.

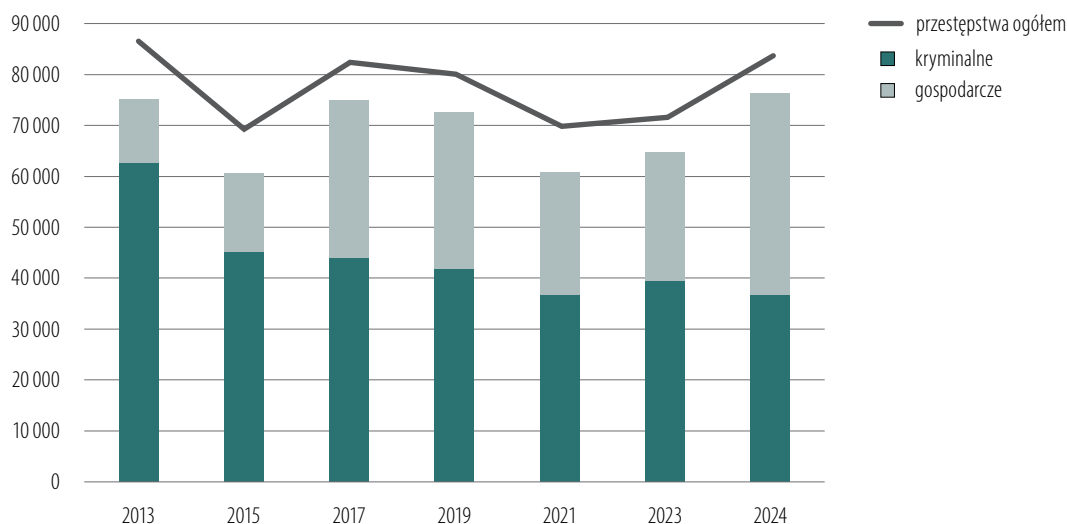
1. Przestępczość¹

Rok 2024 przyniósł w porównaniu z rokiem poprzednim spadek liczby stwierdzonych przez policję przestępstw w skali kraju o 2,4%, natomiast w województwie małopolskim w tym samym okresie stwierdzono przyrost przestępstw o 16,8% i jest to największy przyrost wśród wszystkich województw. Łącznie ze wzrostem przestępczości w ciągu roku miało do czynienia 5 województw. Pod względem bezwzględnej liczby stwierdzonych przestępstw Małopolska zajęła 3. miejsce w kraju po województwach mazowieckim i śląskim, natomiast w przeliczeniu na 1000 mieszkańców 1. miejsce w kraju.

1. Dane na podstawie Głównego Urzędu Statystycznego, Bank Danych Lokalnych.

Na wzrost liczby stwierdzonych przestępstw w Małopolsce wpływ mają przede wszystkim przestępstwa o charakterze gospodarczym, których przyrost zarówno pod względem dynamiki wzrostu r/r (o 56,3%), jak i w liczbach bezwzględnych (o 14,3 tys.) były największe w kraju. Wzrosty zaobserwowano również w liczbie przestępstw przeciwko życiu i mieniu (o 1,9%) oraz przeciwko wolności, wolności sumienia, wolności seksualnej i obyczajności razem (o 9,8%).

Wykres 45. Zmiana liczby przestępstw stwierdzonych w Małopolsce w latach 2013–2024 ogółem i według głównych kategorii

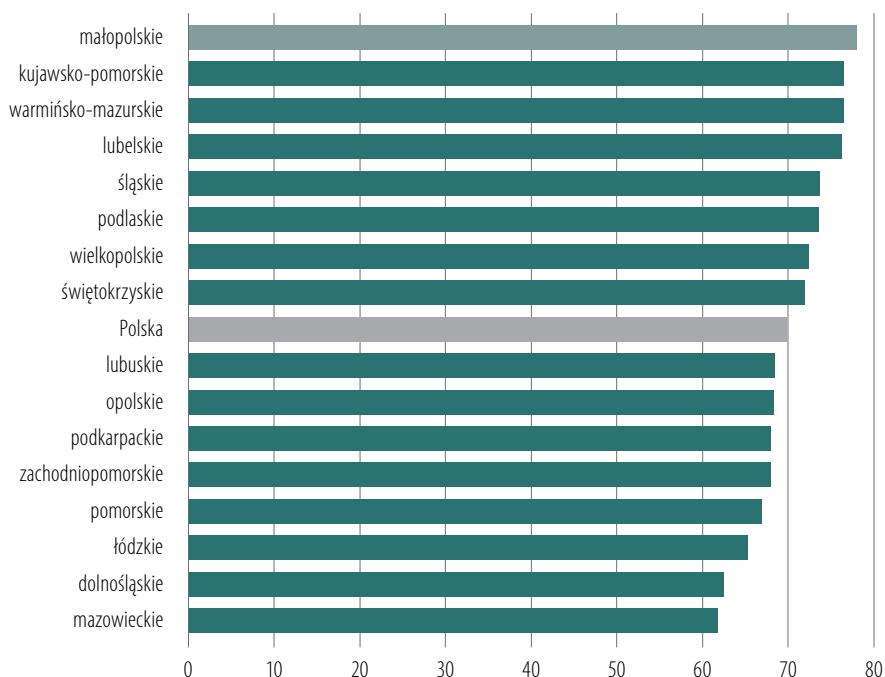

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Widoczne są pewne zmiany w strukturze przestępstw. Nieco maleje udział przestępstw o charakterze kryminalnym, w tym przeciwko mieniu, oraz przestępstw przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji, natomiast wzrasta liczba przestępstw o charakterze gospodarczym.

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez policję wzrósł w Małopolsce w 2024 roku w stosunku do poprzedniego roku o 2,7 p.p. i wyniósł 78,0%, wobec 69,8% w całej Polsce, będąc najwyższym wskaźnikiem wykrywalności w porównaniu do wszystkich województw w kraju.

Wykres 46. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez policję w 2024 roku według województw (w %)

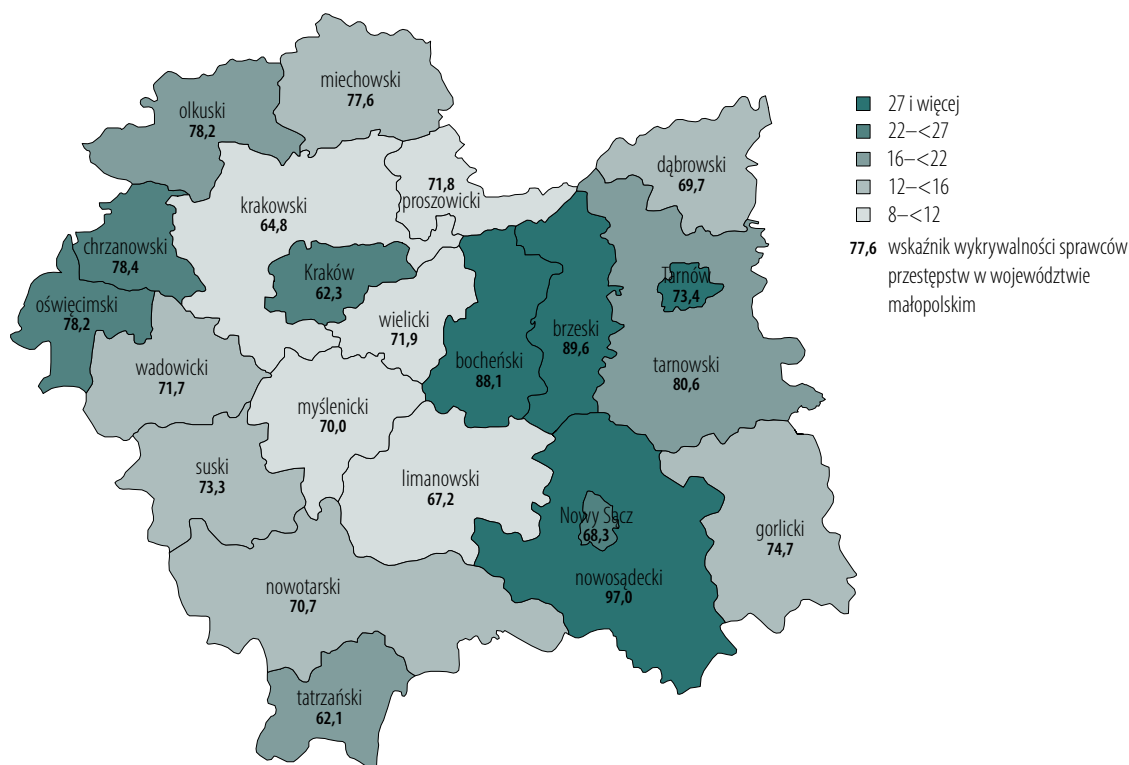
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw kryminalnych wyniósł w Małopolsce 72,2% (wobec 66,1% w skali kraju) i systematycznie wzrasta. W przypadku przestępstw o charakterze gospodarczym wskaźnik wykrywalności sprawców jest w Małopolsce o 11,7 p.p. wyższy od średniej krajowej, wynosząc w 2024 roku 81,9%.

W powiatach województwa małopolskiego liczba stwierdzonych przestępstw jest silnie skorelowana z liczbą ludności, dlatego lepszą miarą jest liczba stwierdzonych zdarzeń na 1000 mieszkańców. Wartość tego wskaźnika mieści się w przedziale od 8,7 w powiecie proszowickim, do 101,1 w powiecie nowosądeckim. Średnia dla całego województwa wyniosła 24,4 i przekroczyło ją 6 powiatów, w tym wszystkie miasta na prawach powiatów.

W ujęciu rodzajowym w Małopolsce stwierdzono 10,7 przestępstw o charakterze kryminalnym oraz 11,5 przestępstw o charakterze gospodarczym na 1000 mieszkańców. W tej pierwszej kategorii najwyższą wartość wskaźnika odnotowano w powiecie bocheńskim (27,5) i brzeskim (19,0), najniższą w powiecie proszowickim (3,8). Z kolei w kategorii przestępstw o charakterze gospodarczym wiodący jest powiat nowosądecki (95,6) z powiatem krakowskim (1,7) na drugim biegunie.

Mapa 14. Liczba przestępstw stwierdzonych w 2024 na 1000 mieszkańców według powiatów i wskaźnik wykrywalności sprawców

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wykrywalność sprawców przestępstw mieści się w zakresie od 62,1% w powiecie tatrzańskim do 97,0% w powiecie nowosądeckim. W większości powiatów województwa małopolskiego wskaźnik wykrywalności przestępstw o charakterze kryminalnym jest wyższy niż przestępstw o charakterze gospodarczym, jedynie w 4 powiatach: m. Kraków, powiaty: nowosądecki, chrzanowski i tarnowski, proporcje są odwrotne.

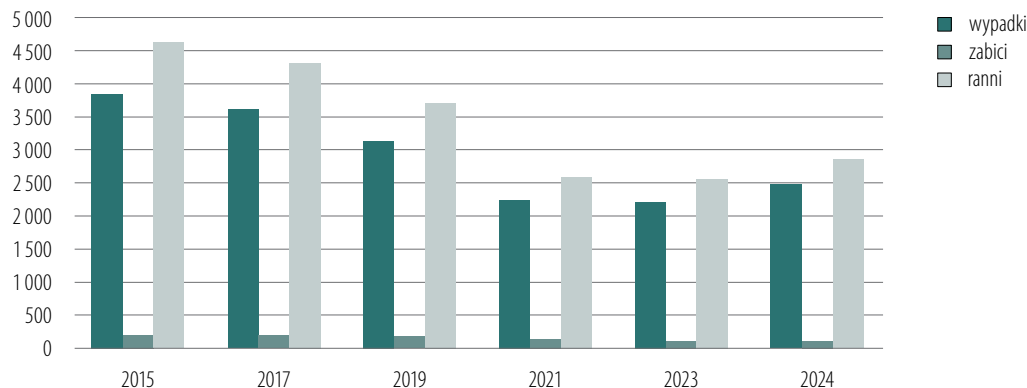
2. Bezpieczeństwo w ruchu drogowym

W statystykach policyjnych odnotowano w 2024 roku 21,5 tys. wypadków drogowych, o 583 (o 2,8%) więcej niż w poprzednim roku. W jeszcze większej skali (o 6,7%) zwiększyła się liczba odnotowanych kolizji. Wielkości te wskazują na całkowite wyhamowanie malejącego trendu liczby zdarzeń drogowych w skali całego kraju. W efekcie nieznacznie wzrosła liczba zabitych w wypadkach drogowych (do 1,9 tys. wzrost o 3 osoby) i rannych (24,8 tys., wzrost o 657 osób).

Policja małopolska w 2024 roku odnotowała 2,5 tys. wypadków i 29,2 tys. kolizji drogowych na terenie województwa. W wypadkach zginęło 115 osób, a rannych zostało 2,9 tys. osób. W porównaniu z rokiem 2023 zmniejszyła się liczba ofiar śmiertelnych (o 2 osoby), natomiast we wszystkich pozostałych wielkościach

odnotowano wzrosty: liczby wypadków o 263 (o 11,8%), rannych o 291 (o 11,3%), kolizji o 1,8 tys. (o 6,6%). W zakresie liczby wypadków i osób rannych dynamika wzrostu w porównaniu z poprzednim rokiem była w Małopolsce najwyższa wśród wszystkich województw.

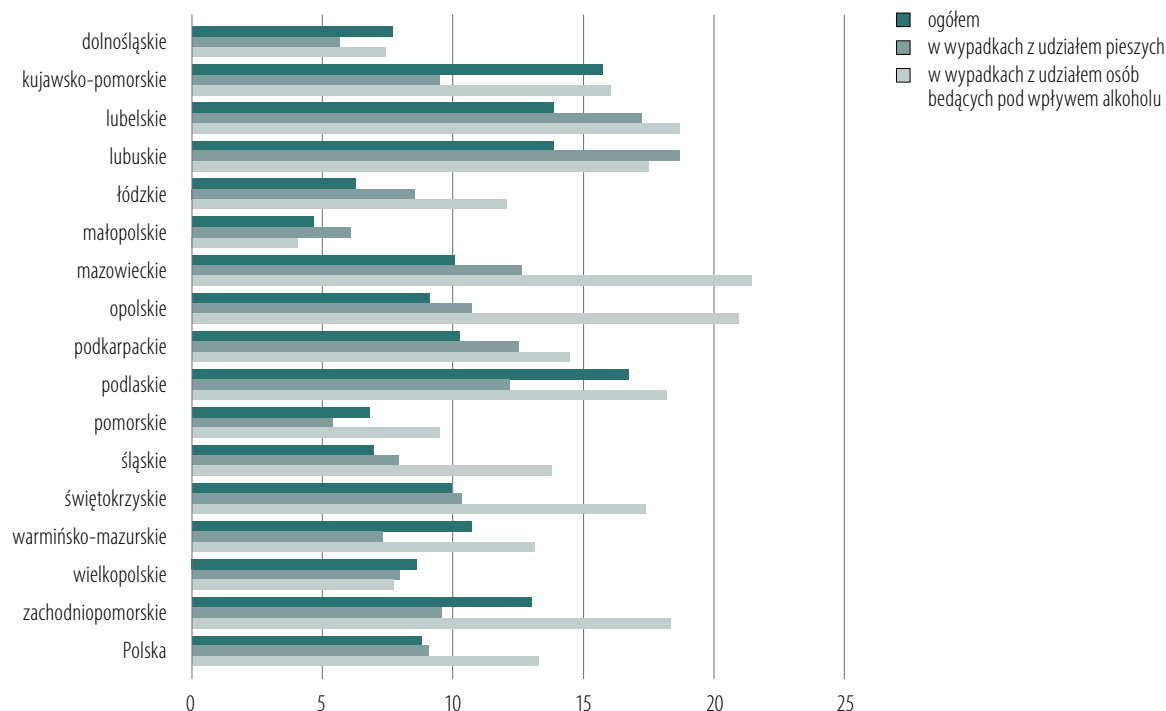
Wykres 47. Liczba wypadków, ofiar śmiertelnych i rannych w wypadkach drogowych w Małopolsce

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Głównej Policji.

W 21,9% wypadków odnotowanych w 2024 roku w Polsce udział stanowili piesi. W Małopolsce odsetek ten jest nieco niższy od średniej krajowej i wynosi 20,7%. W porównaniu do 2023 roku liczba wypadków z udziałem pieszego zmniejszyła się o 4,6% do poziomu 4,7 tys. zdarzeń, a w województwie małopolskim spadek wyniósł 3,6% do wartości 512 zdarzeń. W podobnej skali zmniejszyły się pozostałe parametry krajowe, natomiast w Małopolsce liczba ofiar śmiertelnych pozostała na tym samym poziomie co rok wcześniej i wyniosła 31 osób, a liczba rannych wzrosła o 1 osobę do wartości 494. Pieszy, jako niechroniony uczestnik ruchu, ponosi poważniejsze konsekwencje wypadku, co znajduje odzwierciedlenie w podwyższonej wartości wskaźnika liczby ofiar śmiertelnych na 100 wypadków. W skali kraju wyniósł on 9,1% (o 0,3 p.p. powyżej średniej ogółem), a w przypadku Małopolski 6,1% (o 1,5 p.p. powyżej małopolskiej średniej).

Wykres 48. Liczba zabitych na 100 wypadków drogowych w 2024 ogółem oraz w wypadkach z udziałem pieszych i osób pod wpływem alkoholu

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Głównej Policji².

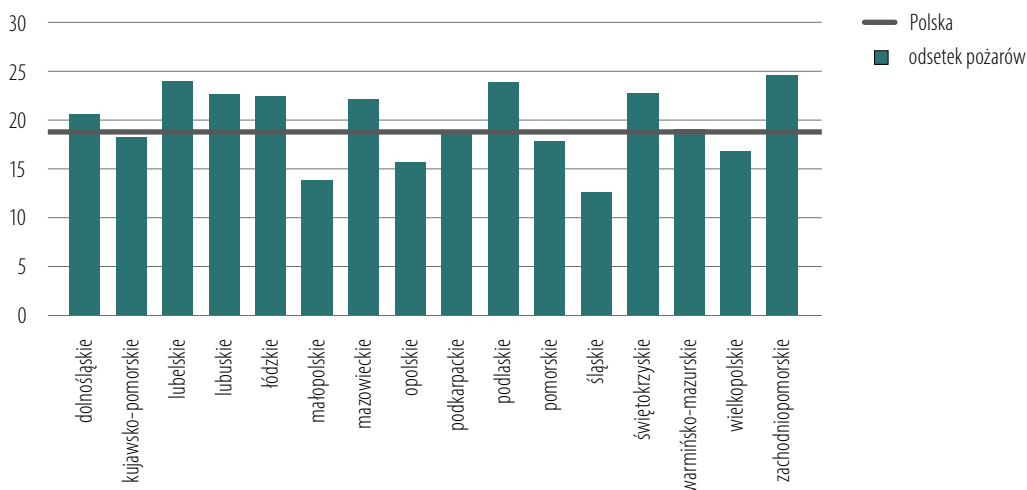
2. Źródło: <https://statystyka.policja.pl/st/ruch-drogowy/76562,wypadki-drogowe-raporty-rocne.html> [dostęp: 15.10.2025].

Drugim przypadkiem szczególnym są zdarzenia z udziałem uczestników ruchu będących pod wpływem alkoholu. Wypadków z ich udziałem odnotowano w 2024 roku w Polsce 1,9 tys., tj. 9,0% wypadków ogółem. Również i w tym przypadku liczba ofiar śmiertelnych na 100 wypadków w skali kraju jest wyższa od wskaźnika ogólnego, wynosząc 9,0%. W Małopolsce odnotowano 222 wypadki z udziałem osób będących po spożyciu alkoholu (11,4% ogółu wypadków), w których zginęło 9 osób (3,5% wszystkich ofiar śmiertelnych), tj. 4,1 osoby na 100 wypadków, a rannych było 254 (11,7% ogółu poszkodowanych).

3. Ochrona przeciwpożarowa i zagrożenie pożarowe

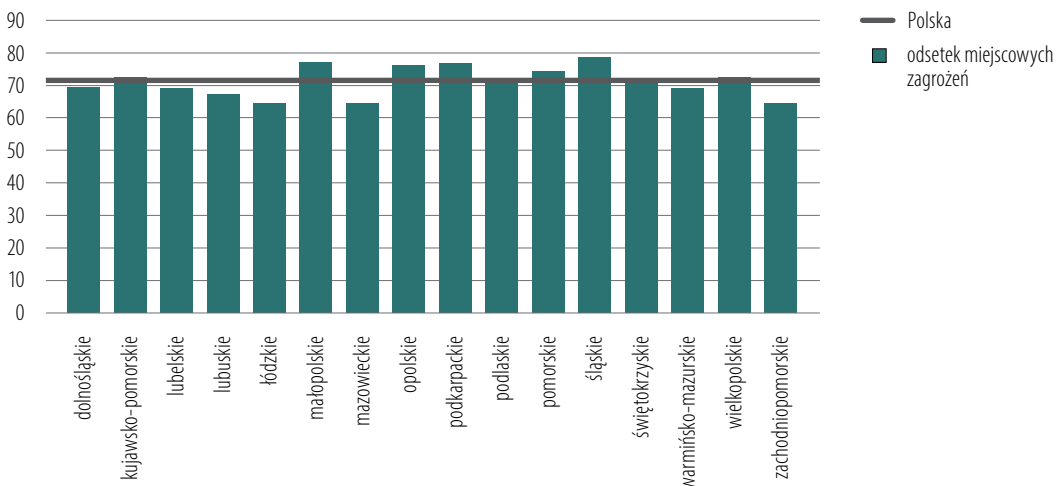
W 2024 roku jednostki straży pożarnej zarejestrowały w skali całego kraju 551,7 tys. zdarzeń związanych z ich działalnością, co oznacza wzrost w stosunku do 2023 roku o 13,5%. W województwie małopolskim takich zdarzeń odnotowano 49,4 tys., w porównaniu z rokiem poprzednim stanowiło to wzrost o 16,0%. Głównymi rodzajami interwencji jednostek ochrony przeciwpożarowej w Małopolsce były miejscowe zagrożenia, których odnotowano 38,1 tys. (77,1% wszystkich zdarzeń), a następnie pożary – 6,8 tys. interwencji (13,9%). W porównaniu z 2023 rokiem wzrosła zarówno liczba zdarzeń związanych z miejscowym zagrożeniem (o 14,5%), jak i z pożarami (o 12,2%). Wciąż znaczącą liczbę zdarzeń stanowią alarmy fałszywe, w tym 2,4% alarmy typu „złosiwego” (rok wcześniej było ich 2,9%), 51,6% zgłoszenia fałszywe w dobrej wierze, a 46,0% alarmów fałszywych stanowiły alarmy automatyczne z instalacji do wykrywania zagrożeń.

Wykres 49. Odsetek pożarów w liczbie zdarzeń ogółem w 2024 roku (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Wykres 50. Odsetek miejscowych zagrożeń w liczbie zdarzeń ogółem w 2024 roku (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Najwięcej pożarów na terenie województwa małopolskiego w 2024 roku było w Krakowie – 1,5 tys., oraz w powiatach krakowskim – 739 i nowosądeckim – 554; najmniej w powiecie dąbrowskim – 111, w Nowym Sączu – 110 i powiecie miechowskim – 137. W porównaniu z 2023 rokiem wzrost liczby pożarów stwierdzono w 17 powiatach. Wśród obiektów objętych pożarami największą grupę stanowią obiekty mieszkalne (2,1 tys.), spośród których 1,3 tys. przypada na domki jednorodzinne, w tym bliźniaki w zabudowie szeregowej, a 443 na budynki wielorodzinne. Kolejnymi obiektami będącymi najczęściej objętymi pożarami są: nieużytkowane powierzchnie rolnicze (783), śmietniki wolnostojące i wysypiska śmieci (670), samochody osobowe i przyczepy samochodów osobowych (596), trawy, trawniki na terenach nierolniczych, poboczach dróg i szlaków, ulic (560).

W przypadku ok. 77% pożarów ustalona została przyczyna. Najczęściej były nią podpalenia, w tym akty terroru (1,9 tys. pożarów), nieprawidłowa eksploatacja urządzeń na paliwo stałe (818), nieostrożność osób dorosłych przy posługiwaniu się ogniem otwartym, w tym papierosy, zapalaki (797), wady urządzeń i instalacji elektrycznych (425).

W wyniku pożarów w 2024 roku śmierć poniosło 26 osób, a ranne zostały 173 osoby, w tym 9 dzieci. Wśród rannych było 16 ratowników i strażaków.

Miejscowe zagrożenia były przedmiotem interwencji najliczniej na terenie Krakowa (6,5 tys.), powiatu krakowskiego (6,1 tys.) i powiatu oświęcimskiego (2,5 tys.). W porównaniu do 2023 roku wzrosły liczby zgłoszonych miejscowych zagrożeń w 14 powiatach, w tym w 5 powiatach wzrost liczby zagrożeń był większy niż 60%: gorlickim, krakowskim, miechowskim, oświęcimskim i proszowickim. W przypadku większości z klasyfikowanych rodzajów zagrożeń w ciągu roku nastąpił istotny przyrost ilościowy, łącznie z 23,4 tys. w 2023 roku do 24,7 tys. w 2024 roku. Jedynym rodzajem zagrożeń, w którym odnotowano spadek, były sytuacje związane z opadami śniegu. Najliczniej występującym rodzajem zagrożeń miejscowych były wydarzenia związane z silnym wiatrem (27,1% wszystkich), wydarzenia komunikacyjne (25,7%), opady deszczu (16,2%), medyczne (13,8%).

W zdarzeniach związanych z miejscowymi zagrożeniami śmierć poniosło 1,4 tys. osób, w tym 9 dzieci, rannych zostało 5,2 tys. osób, w tym 407 dzieci. Wśród poszkodowanych jest również 18 ratowników i strażaków³.

4. Bezpieczeństwo w górach i na wodzie

Na terenie województwa małopolskiego bezpieczeństwo w górach zapewniają: Tatrzańskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe oraz cztery Grupy Regionalnego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego: Grupa Podhalańska, Grupa Krynicka, Grupa Beskidzka oraz Grupa Jurajska, przy czym Grupa Krynicka obejmuje swoim zasięgiem część terenu województw małopolskiego i podkarpackiego, a dwie ostatnie z wymienionych grup działają jednocześnie na obszarach w województwach śląskim i małopolskim.

Tatrzańskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe⁴ udzieliło w 2024 roku pomocy 1,3 tys. osób, co stanowi wzrost w stosunku do poprzedniego roku o 36%. Pomoc najczęściej skierowana była do osób udających się w góry w celach turystycznych (90,8% przypadków) oraz do osób uprawiających taternictwo (4,0%). W obydwu tych grupach poszkodowanych odnotowano wzrost ilościowy w stosunku do poprzedniego roku odpowiednio o 38% i o 112%. Stanowi to efekt szybko wzrastającego ruchu turystycznego w Tatrach. W przypadku 439 osób konieczne było użycie śmigłowca. Odnotowano także 18 wypadków śmiertelnych. Głównymi przyczynami zdarzeń były: potknięcia i upadki (499 przypadków), upadek z wysokości (78), zachorowania (251), lawina (11), zabłądzenia (33), ale też brak umiejętności (179) i nieodpowiednie wyposażenie (121). W niemal wszystkich wymienionych przyczynach (z wyjątkiem zabłądzeń) obserwuje się znaczący wzrost w stosunku do poprzedniego roku.

Na terenie województwa małopolskiego działa 6 jednostek Wodnego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego: Małopolskie WOPR z siedzibą w Krakowie jako jednostka stopnia wojewódzkiego oraz jednostki terenowe: Sądeckie WOPR w Nowym Sączu, Tarnowskie WOPR w Tarnowie, Gorlickie WOPR, Miejskie WOPR w Chrzanowie, Miejskie WOPR w Oświęcimiu. Rok 2024 przyniósł pewną poprawę w zakresie korzystania z akwenów w województwie małopolskim wyrażającą się spadkiem liczby utonięć z 32 w 2023 roku do 22 w 2024 roku. W większości ofiarami utonięć byli mężczyźni (18 ofiar w 2024 roku), najczęściej w wieku 31–50 lat. Ponad połowa przypadków utonięć miała miejsce w rzekach i równie często były to osoby będące pod wpływem alkoholu.

3. Źródło: <https://dane.gov.pl/pl/institution/22,komenda-glowna-panstwowej-strazy-pozarnej>, [dostęp: 15.10.2025].

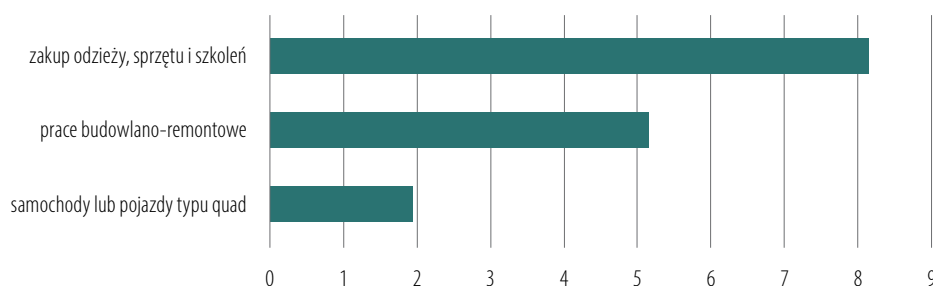
4. Źródło: <https://topr.pl/statystyki-dzialan-ratunkowych-tatrzanskiego-ochotniczego-pogotowia-ratunkowego-za-2024-r>, [dostęp: 15.10.2025].

5. Finansowanie zadań z zakresu bezpieczeństwa publicznego

Wsparcie finansowe gmin z przeznaczeniem dla jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych z Małopolski

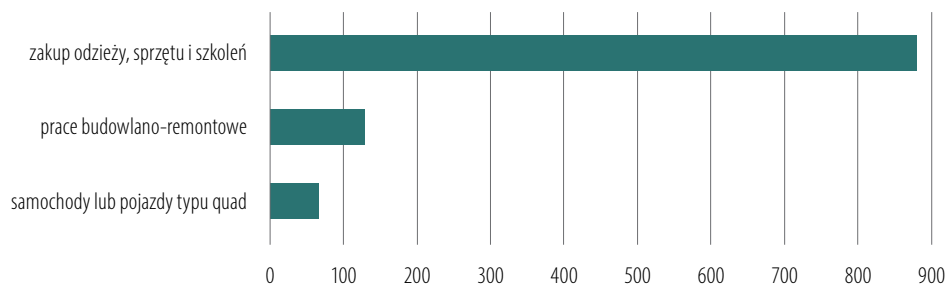
W 2024 roku Województwo Małopolskie przekazało środki finansowe gminom na doposażenie jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych. Gminy otrzymały wsparcie finansowe na przeprowadzenie remontów i modernizacji w remizach strażackich, zakup bądź remont samochodów strażackich oraz zakup odzieży specjalistycznej, umundurowania, sprzętu lub kursów. W tym zakresie udzielono 553 dotacje na kwotę 15,2 mln zł. Najwięcej, bo 8,1 mln zł przeznaczono na zakup sprzętu, odzieży specjalistycznej, umundurowania i kursów, 5,1 mln zł na prace budowlano-remontowe, a 1,9 mln zł na zakup lub remont samochodów ratowniczo-gaśniczych, zakup pojazdów typu quad. W zakresie kursów kwalifikowanej pierwszej pomocy (KPP) przeszkolono 575 nowych strażaków, a 234 odnowiło swoje uprawnienia. W 2024 roku dofinansowanie za pośrednictwem gmin otrzymały 992 jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych.

Wykres 51. Wsparcie finansowe dla gmin z przeznaczeniem dla jednostek OSP w 2024 roku (mln zł)

Źródło: opracowanie własne.

Wykres 52. Liczba doposażonych jednostek OSP w 2024 roku

Źródło: opracowanie własne.

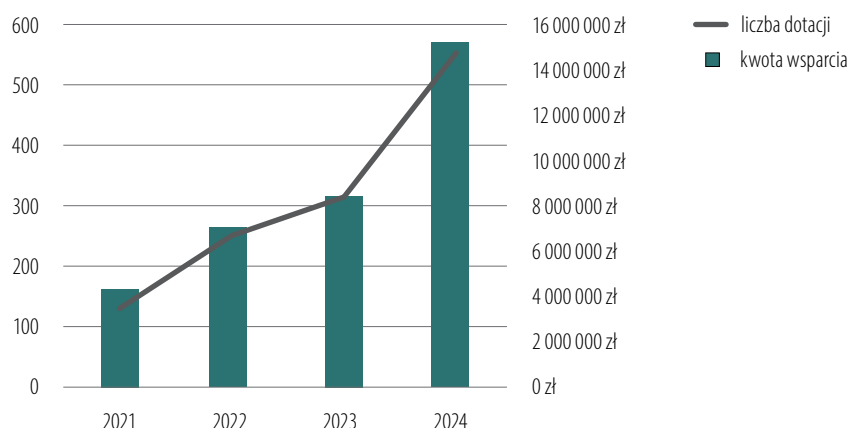
Wyżej przedstawione wsparcie dla gmin z przeznaczeniem dla jednostek OSP zostało udzielone w następujących naborach i projektach w 2024 roku:

- › **Nabór Małopolskie OSP 2024** – w ramach wsparcia przyznano 316 dotacji na łączną kwotę 8,4 mln zł. Pomoc została przekazana na współfinansowanie wykonania prac budowlano-remontowych w remizach strażackich, zakupu samochodów strażackich i pojazdów typu quad oraz zakupu odzieży specjalistycznej i kursów KPP (kurs lub recertyfikacja).
- › W związku z sytuacją powodziową ogłoszono dodatkowy nabór dla gmin z przeznaczeniem na zakup sprzętu oraz odzieży specjalistycznej dla jednostek OSP z terenu województwa małopolskiego. W ramach wsparcia zostały zakupione zestawy odzieży specjalistycznej oraz pompy strażackie niezbędne podczas likwidacji skutków powodzi. Na ten cel Województwo przekazało łącznie 4,9 mln zł, udzielając 158 dotacji. Środki pozwoliły na zakup 374 pomp strażackich różnej wydajności.
- › Jak co roku Województwo Małopolskie przyznało dotacje gminom na doposażenie i utrzymanie jednostek OSP, które biorą czynny udział w akcjach poszukiwawczo-ratunkowych z wykorzystaniem zespołów ratunkowych z psami. W 2024 roku pomoc otrzymało 9 gmin na łączną kwotę 270 tys. zł. Środki zostały przekazane na zakup samochodów, sprzętu specjalistycznego i odzieży ochronnej w tym wyposażenia dla psów ratowniczych oraz na szkolenia specjalistyczne zespołów ratowniczych.

- › Województwo Małopolskie postanowiło wyróżnić jednostki OSP, które w minionym roku miały najwięcej wyjazdów do akcji, przyznając im nagrodę w wysokości 10 tys. zł. Wsparcie otrzymało 19 jednostek – po jednej w każdym powiecie.
- › 51 gmin otrzymało wsparcie dodatkowe w wysokości 1,4 mln zł, m.in. na zakup samochodów strażackich, sprzętu specjalistycznego, odzieży specjalistycznej, pojazdów typu quad.

Wychodząc naprzeciw rosnącym potrzebom zapewnienia bezpieczeństwa w regionie, samorząd województwa dokłada wszelkich starań, aby jednostki OSP były w pełni wyposażone i miały zapewnione bezpieczne i komfortowe warunki pracy, dlatego co roku przeznacza stosowne środki na ten cel.

Wykres 53. Wsparcie finansowe dla gmin z przeznaczeniem dla jednostek OSP

Źródło: opracowanie własne.

Wsparcie finansowe policji z terenu województwa małopolskiego

W 2024 roku Województwo Małopolskie przekazało środki finansowe w wysokości 494,7 tys. zł na Fundusz Wsparcia Policji z przeznaczeniem na:

- › kompleksowy remont pomieszczeń sanitariatów budynku nr 10 KW Policji w Krakowie,
- › zakup samochodu,
- › przedsięwzięcia szkoleniowe oraz na zakup materiałów promocyjnych i edukacyjnych.

Wsparcie finansowe Państwowej Straży Pożarnej z terenu Województwa Małopolskiego

W 2024 roku Województwo Małopolskie przekazało środki w wysokości 2 mln zł na budowę jednostki Ratowniczo-Gaśniczej nr 2 Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Nowym Sączu wraz z Ośrodkiem Szkoleń Specjalistycznych Grup Ratowniczych Szkoły Aspirantów. Ze środków Województwa Małopolskiego wykonano ściany i stropy I i II piętra, stolarkę okienną, bramy garażowe i tynki wewnętrzne.

Bezpieczeństwo na obszarach górskich i wodnych

W 2024 roku Województwo Małopolskie przekazało środki finansowe w wysokości 1,3 mln zł na zapewnienie bezpieczeństwa osób przebywających w górach i nad wodą.

Udzielono wsparcia finansowego Tatrzańskiemu Ochotniczemu Pogotowiu Ratunkowemu z siedzibą w Zakopanem, Grupom Regionalnym Górskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego – Grupie Krynickiej z siedzibą w Krynicy-Zdroju, Grupie Podhalańskiej z siedzibą w Rabce-Zdroju, Grupie Beskidzkiej z siedzibą w Szczyrk oraz Grupie Jurańskiej z siedzibą w Podlesiach. Środki te zostały przekazane z przeznaczeniem na utrzymanie gotowości ratowniczej poprzez zakup i utrzymanie środków transportu, zakup sprzętu i ekwipunku ratowniczego, utrzymanie obiektów oraz ich wyposażenia, utrzymanie kadry ratowników górskich zawodowych i ochotników oraz ich szkolenie, a także utrzymanie obsługi administracyjnej.

Ponadto przeprowadzono otwarty konkurs ofert na realizację zadań publicznych Województwa Małopolskiego w obszarze ratownictwa i ochrony ludności z zakresu ratownictwa wodnego w 2024 roku. Zawarto 9 umów z przeznaczeniem na utrzymanie gotowości ratowniczej poprzez wyposażenie ratowników wodnych w sprzęt i ekwipunek oraz zatrudnienie ratowników sezonowych.

Społeczeństwo obywatelskie

Opracowanie: Małgorzata Dulak, Monika Grzyb, Monika Rażny

podsumowanie

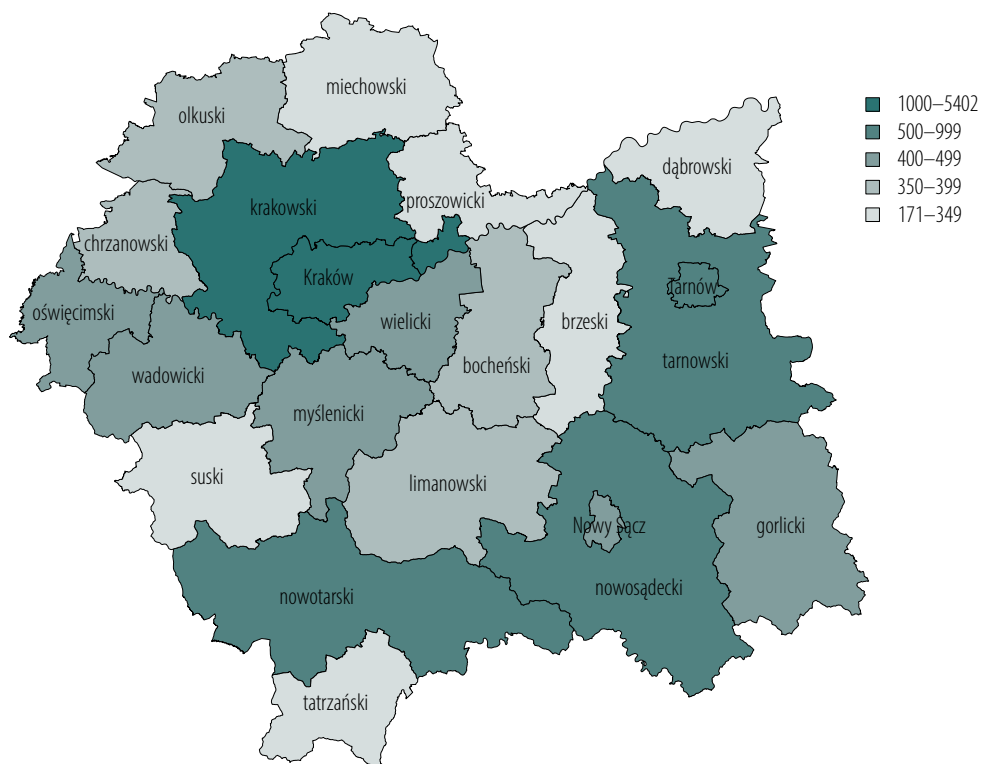
- W Małopolsce działa 14 908 organizacji pozarządowych (stan na wrzesień 2025 roku). W ciągu roku ich liczba wzrosła o 424, tj. o 2,9%. Najwięcej ma siedzibę w Krakowie (5402), powiecie krakowskim (1118) i powiecie nowosądeckim (756 organizacji).
- W 2024 roku samorząd województwa przekazał małopolskim organizacjom pozarządowym kwotę ponad 116 mln zł oraz ponad 120 mln zł w ramach innych programów i projektów, w tym środków z funduszy europejskich, których dysponentem było Województwo Małopolskie.
- Mieszkańcy Małopolski w 2024 roku w ramach rozliczenia swojego PIT za 2023 rok przekazali ponad 179,2 mln zł organizacjom pożytku publicznego (OPP) z kraju. Liczba podatników z Małopolski, którzy złożyli wniosek o przekazanie 1,5% podatku – to 1,3 mln osób. Łącznie 814 małopolskich OPP otrzymało wpływy z przekazanego 1,5% podatku od podatników z całego kraju.
- Do końca 2024 roku udało się zrealizować w sumie 7. pełnych edycji (składanie zadań i głosowanie) oraz rozpocząć 8. edycję Budżetu Obywatelskiego Województwa Małopolskiego. Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego zrealizował do tej pory łącznie 377 zadań, które zostały wybrane przez mieszkańców Małopolski w 7. głosowaniach. Wiosną 2024 roku odbyło się głosowanie, w wyniku którego do realizacji przyjęto 91 zadań.

1. Trzeci Sektor

Sektor społeczny tworzą organizacje, które nie są nastawione na zysk. Ich funkcjonowanie wpisuje się w strukturę życia obywatelskiego każdego demokratycznego kraju. W Małopolsce funkcjonuje 14 908 organizacji pozarządowych. W ciągu roku ich liczba wzrosła o 424, tj. o 2,9%. Obecnie najwięcej organizacji pozarządowych ma siedzibę w Krakowie (5402), powiecie krakowskim (1118) i powiecie nowosądeckim (756 organizacji), natomiast najmniej pod względem liczby zarejestrowanych organizacji pozarządowych jest powiat dąbrowski (171 organizacji).

Najbardziej typowe formy prawne organizacji pozarządowych to fundacje i stowarzyszenia. W Małopolsce najwięcej jest organizacji, które swój profil opierają na działalności sportowej, turystycznej, hobbystycznej i rekreacyjnej (29,0%). Kolejną grupą są organizacje związane z ratownictwem i bezpieczeństwem (14,0%), w tym ochotnicze straże pożarne, Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe, TOPR, WOPR i podobne. Mniej liczne są organizacje, których trzonem jest kultura, sztuka i tradycja (12,3%).

Mapa 15. Liczba działających organizacji pozarządowych zarejestrowanych w powiatach województwa małopolskiego

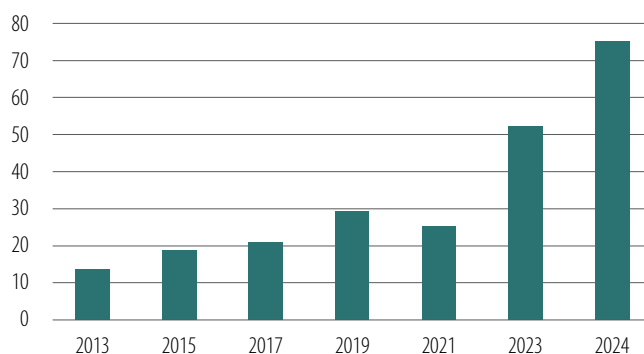

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy Klon/Jawor¹.

Współpraca finansowa

Województwo Małopolskie od lat konsekwentnie wspiera rozwój trzeciego sektora m.in. poprzez wsparcie finansowe. Skala zaangażowania środków finansowych dla małopolskich organizacji pozarządowych rokrocznie wzrasta, co jest dowodem na to, że Samorząd Województwa Małopolskiego nie tylko dostrzega rosnące znaczenie NGO w rozwoju społecznym i gospodarczym regionu, ale również odpowiednio reaguje na zmieniające się wyzwania społeczne.

Wykres 54. Kwota przekazana z budżetu WM w latach 2013–2024 na realizację zadań publicznych zleczanych na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (w mln zł)

Źródło: opracowanie własne.

W 2024 roku Województwo Małopolskie przekazało organizacjom pozarządowym kwotę ponad 116 mln zł, czyli ponad 33 mln zł więcej w porównaniu do roku poprzedniego. W ramach tej kwoty znalazło się:

- › 75 mln zł w ramach ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (otwarte konkursy ofert i art. 19a „małe granty”).

1. <https://spis.ngo.pl/>, [dostęp:25.09.2025].

- › oraz nieco ponad 41 mln zł w ramach innych ustaw, tj.: prawo zamówień publicznych; o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami; o zdrowiu publicznym; o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych; o bezpieczeństwie i ratownictwie w górach i na zorganizowanych terenach narciarskich, o samorządzie województwa.

Samorząd Województwa Małopolskiego przekazał również organizacjom pozarządowym kwotę ponad 120 mln zł w ramach innych programów i projektów, w tym środków z funduszy europejskich, których dysponentem było Województwo Małopolskie.

Zlecenie realizacji zadań własnych województwa małopolskiego w trybie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (otwarte konkursy ofert i małe granty)

W 2024 roku Samorząd Województwa Małopolskiego przekazał organizacjom pozarządowym i innym podmiotom prowadzącym działalność pożytku publicznego na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie kwotę ponad 75 mln zł na realizację zadań publicznych, w tym:

- › roczne otwarte konkursy ofert – 58,3 mln zł²,
- › wieloletnie otwarte konkursy ofert – 11,9 mln zł,
- › tryb pozakonkursowy art. 19a „małe granty” – 4,7 mln zł.

Najwięcej środków finansowych w ramach konkursów zostało przekazanych w obszarze sportu, kultury i polityki społecznej.

Największą kwotę wsparcia finansowego na zadania publiczne realizowane przez organizacje pozarządowe i inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego przekazano podmiotom, których siedziba znajdowała się w Krakowie – ponad 27 mln zł. Kolejną grupą są organizacje pozarządowe z siedzibą w powiecie krakowskim – 6,2 mln zł, nowotarskim – 4,6 mln zł, tarnowskim – 4,5 mln zł oraz nowosądeckim 3,9 mln zł.

Mapa 16. Środki finansowe przyznane w ramach rocznych, wieloletnich otwartych konkursów ofert oraz w trybie pozakonkursowym 19a tzw. małe granty w podziale na powiaty (w mln zł)

Źródło: opracowanie własne.

2. W 2023 roku było to 36,8 mln zł.

Tabela 25. Środki przekazane organizacjom pozarządowym w 2024 roku w ramach innych programów i projektów, w tym środki z funduszy europejskich

Podstawa prawna	Program	Liczba podpisanych umów	Wysokość przekazanych środków finansowych w 2024 roku
A. Współpraca finansowa z NGO na podstawie innych przepisów prawa – programy i konkursy			
Ustawa prawo zamówień publicznych	Projekty partnerskie – zakup usług promocyjnych Województwa Małopolskiego	141	3 533 000 zł
	Projekt <i>Wizytówki Małopolski</i>	7	500 000 zł
	<i>Małopolska Arena Mistrzów</i> – promocja osiągnięć sportowych	43	4 078 000 zł
	Promocja gospodarcza Województwa Małopolskiego	3	130 000 zł
Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami	Ochrona zabytków Małopolski	70	5 064 745 zł
Ustawa o bezpieczeństwie i ratownictwie w górach i na zorganizowanych terenach narciarskich	Wsparcie finansowe ratownictwa górskiego	5	900 000 zł
Ustawa o zdrowiu publicznym	Konkurs <i>Profilaktyka i przeciwdziałanie uzależnieniom</i>	11	800 000 zł
Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych	Dofinansowanie robót budowlanych w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 7 lipca 1994 roku – Prawo budowlane dotyczące obiektów służących rehabilitacji, w związku z potrzebami osób niepełnosprawnych, z wyjątkiem rozbiórki tych obiektów (art. 35 ust. 1 pkt 5 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych)	3	2 301 913 zł
	Dofinansowanie kosztów tworzenia i działania zakładów aktywności zawodowej zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie zakładów aktywności zawodowej oraz ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych	22	22 051 169 zł
Ustawa o samorządzie województwa (składki członkowskie WM, w ramach przynależności Województwa do organizacji)	Związek Województw Rzeczypospolitej Polskiej	–	207 256 zł
	Stowarzyszenie Gmin i Powiatów Małopolski	–	480 050 zł
	Polskie Stowarzyszenie HL7	–	1 800 zł
	Stowarzyszenie Instytut Rozwoju Obszarów Wiejskich	–	1 357 646 zł
Suma A		305	41 405 579 zł
B. Współpraca finansowa z NGO na podstawie innych przepisów prawa – inne programy i projekty, w tym środki z funduszy europejskich ³			
RPO WM 2014–2020	<i>Regionalny Program Operacyjny</i>	umowy zawarte w latach wcześniejszych	11 990 352 zł
			26 732 782 zł ⁴
PROW	<i>Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014–2020</i>	57	3 378 660 zł

3. Ta forma współpracy z NGO jest realizowana przez Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Małopolskie Centrum Przedsiębiorczości i Wojewódzki Urząd Pracy.

4. W 2024 roku beneficjentom mającym status organizacji pozarządowych przekazano (zatwierdzono we wnioskach o płatność) 26 732 781,90 zł.

Podstawa prawna	Program	Liczba podpisanych umów	Wysokość przekazanych środków finansowych w 2024 roku
Rybnactwo i Morze	Program Operacyjny <i>Rybnactwo i Morze</i> na lata 2014–2020 (PO RYBY 2014–2020)	0	130 514 zł
Polityka Rolna 2023–2027	Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej 2023–2027 (PS WPR 2023–2027)	16	6 728 487 zł
	Bezpieczna Małopolska	umowy zawarte w latach wcześniejszych	471 300 zł
	<i>Małopolski Tele-Anioł</i>	1	6 297 040 zł
	Działanie 6.6. Rozwój kompetencji kadr i adaptacja do zmian Typ projektu A: finansowanie usług rozwojowych zgodnie z potrzebami zgłaszanymi przez pracodawców i przedsiębiorców oraz w oparciu o system popytowy i Bazę Usług Rozwojowych	2	16 802 859 zł
Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021–2027	Działanie 6.6. Rozwój kompetencji kadr i adaptacja do zmian Typ projektu B. Kompleksowe programy typu outplacement	4	12 337 057 zł
	Działanie 6.16. Aktywizacja społeczno-zawodowa	21	32 960 158 zł
	Działanie 6.18. Wsparcie podmiotów ekonomii społecznej oraz przedsiębiorstw społecznych, Typ projektu A. Wsparcie bezpośrednie podmiotów ekonomii społecznej	5	2 737 225 ⁵
Suma B		106	120 566 433 zł
Suma A i B		411	161 972 012 zł

Źródło: opracowanie własne UMWM.

Współpraca pozafinansowa

Województwo Małopolskie prowadzi aktywną współpracę z organizacjami pozarządowymi, której celem jest angażowanie ich w debatę publiczną oraz wsparcie w podnoszeniu kwalifikacji ich członków. Poniżej przedstawiono podstawowe formy wsparcia:

- › Udział w informacjach na portalach. Na stronach internetowych Województwa (www.malopolska.pl/ngo, Biuletyn Informacji Publicznej) oraz na profilu Pozarządowa Małopolska portalu społecznościowego Facebook na bieżąco publikowano informacje poświęcone współpracy Samorządu Województwa Małopolskiego z sektorem pozarządowym.
- › Newsletter *Małopolski Informator NGO* (miNGO). Zarejestrowane organizacje pozarządowe otrzymywały informacje o bieżących działaniach Samorządu Województwa Małopolskiego.
- › Projekty partnerskie. *Małopolska lokalnie 2024* – w 2024 roku Województwo Małopolskie we współpracy z Fundacją Biuro Inicjatyw Społecznych i Stowarzyszeniem Forum Oświatowe Klucze (operatorzy projektu) realizowało projekt partnerski pn. *Małopolska Lokalnie 2024*, finansowany przez Narodowy Instytut Wolności w ramach Rządowego Programu NOWE FIO na lata 2021–2030. Projekt był skierowany do niewielkich, lokalnych organizacji pozarządowych, które miały w poprzednim roku obrotowym przychód mniejszy niż 50 tys. zł oraz grup nieformalnych z terenu województwa małopolskiego. Celem projektu było zwiększenie zaangażowania obywateli i obywaterek oraz organizacji pozarządowych

5. W sumie w 2024 roku Małopolskie Centrum Przedsiębiorczości zawarło 18 umów z beneficjentami mającymi status organizacji pozarządowych. Wartość tych umów to 110 444 674,81 zł. Umowy zawarto w ramach działań: Działanie 6.10. Wsparcie kształcenia ogólnego Typ projektu A. Edukacja włączająca w szkołach i placówkach systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne (11 umów). Działanie 6.11. Wsparcie kształcenia zawodowego (1 umowa) oraz Działanie 6.21. Wsparcie usług społecznych w regionie Typ projektu A. i Typ projektu B (1 umowa) oraz Działanie 6.18. Wsparcie podmiotów ekonomii społecznej oraz przedsiębiorstw społecznych (5 umów). W 2024 roku beneficjentom mającym status organizacji pozarządowych przekazano (zatwierdzono we wnioskach o płatność) 2 737 225,03 zł.

działających na terenie województwa małopolskiego w podejmowanie inicjatyw oddolnych na rzecz rozwoju i wzmacniania wspólnot lokalnych. W ramach projektu udzielane były mikrodotacje, a operatorzy świadczyli wsparcie szkoleniowe i doradcze dla beneficjentów projektu. Łącznie w 2024 roku zrealizowano 100 inicjatyw na łączną kwotę 597 550 zł, w tym: 66 projektów społecznych i 34 projekty rozwojowe. Województwo wspierało ten projekt informacyjnie i uczestniczyło w wyborze najciekawszej inicjatywy *Mamy FIOła na Małopolskę*.

- ✧ Konsultacje społeczne. W 2024 roku przeprowadzono konsultacje projektów uchwał Sejmiku Województwa Małopolskiego. Konsultowano m.in.: *Program współpracy Województwa Małopolskiego z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na rok 2025* czy regulamin Budżetu Obywatelskiego Województwa Małopolskiego.

Małopolska Rada Działalności Pożytku Publicznego (MRDPP)

Rada jest ciałem opiniodawczo-doradczym samorządu województwa i została powołana w celu kształtowania właściwej współpracy samorządu z sektorem pozarządowym. W ramach swoich zadań w 2024 roku MRDPP m.in. opiniowała projekty uchwał Sejmiku Województwa Małopolskiego (np. *Program współpracy Województwa Małopolskiego z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na rok 2025*, *Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego w województwie małopolskim*), wybierała członków reprezentujących NGO do prac w komisjach konkursowych oceniających oferty składane w ramach otwartych konkursów ofert na realizację zadań publicznych województwa małopolskiego, wskazywała przedstawiciela MRDPP do Rady Budżetu Obywatelskiego Województwa Małopolskiego, Rady ds. Społeczeństwa Informacyjnego oraz do Kapituł Nagród: Marszałka Województwa Małopolskiego *Kryształ Soli* i Samorządu Województwa Małopolskiego dla Osób Działających na Rzecz Dobra Innych *Amicus Hominum*. Rada była również współorganizatorem Małopolskiego Okrągłego Stołu ds. Pożytku Publicznego.

Szkolenia dla organizacji pozarządowych

Zarząd Województwa Małopolskiego w 2024 roku zorganizował cykl szkoleń skierowanych do małopolskich NGO. Łącznie odbyły się cztery spotkania informacyjno-edukacyjne w: Tarnowie, Krakowie, Oświęcimiu oraz Nowym Sączu, w których wzięło udział ponad 500 osób. Tematyka spotkań obejmowała zagadnienia dotyczące współpracy województwa z NGO. Uczestnicy spotkań zapoznali się również z tematyką pozyskiwania funduszy europejskich oraz środków z programów rządowych, dzięki obecności ekspertów z Narodowego Instytutu Wolności w Warszawie.

Nagroda dla Osób Działających na Rzecz Dobra Innych – *Amicus Hominum* 2024

Nagroda *Amicus Hominum* ustanowiona została w 2006 roku przez Samorząd Województwa Małopolskiego w celu wyróżnienia osób prywatnych, które działają na rzecz dobra innych i swoją bezinteresowną aktywnością wspierają drugiego człowieka. Nagroda jest również rozwinięciem i kontynuacją polityki samorządu województwa związaną z promocją wolontariatu. W 2024 roku przeprowadzono XIX edycję nagrody, do której zgłoszonych zostało 39 kandydatów w trzech kategoriach, z których Kapituła Nagrody wyłoniła 3 laureatów, 6 wyróżnionych oraz Laureata Nagrody Grand Prix 2024⁶.

Nagroda dla najlepszych małopolskich organizacji pozarządowych – *Kryształ Soli* 2024

Głównym celem Nagrody *Kryształ Soli* jest wzmacnianie wizerunku organizacji pozarządowych, promocja działań najlepszych organizacji i popularyzacja dobrych praktyk.

Statuetka *Kryształ Soli* jest wyrazem uznania samorządowych władz województwa dla tych wszystkich, którzy poświęcają swój czas dla budowania wspólnego dobra. W 2024 roku przeprowadzono XX edycję nagrody, do której zgłoszonych zostało 91 organizacji pozarządowych w trzech kategoriach: Lider Pozarządowej Małopolski, Małopolski Lider Społeczności Lokalnych, Małopolska Inicjatywa Pozarządowa. Kapituła Nagrody wyłoniła 3 laureatów oraz 6 wyróżnionych. Spośród wszystkich laureatów wybrany został Laureat Grand Prix *Kryształ Soli* 2024, który otrzymał 25 tys. zł ufundowane przez Małopolską Agencję Rozwoju Regionalnego S.A.⁷.

6. Więcej informacji o nagrodzie na stronie Województwa Małopolskiego: <https://www.malopolska.pl/samorzad/nagrody/wspolpraca/amicus-hominum>, [dostęp: 15.10.2025].

7. Więcej informacji o nagrodzie na stronie Województwa Małopolskiego: <https://www.malopolska.pl/samorzad/nagrody/wspolpraca/krysztal-soli>, [dostęp: 15.10.2025].

Kampania Zostaw 1,5% w Małopolsce

Kampania poświęcona popularyzacji mechanizmu odpisu 1,5% podatku na rzecz organizacji pożytku publicznego. Od 2007 roku Województwo prowadzi kampanię zachęcającą Małopolan do odpisu 1,5% podatku na rzecz organizacji pożytku publicznego działających na terenie Małopolski.

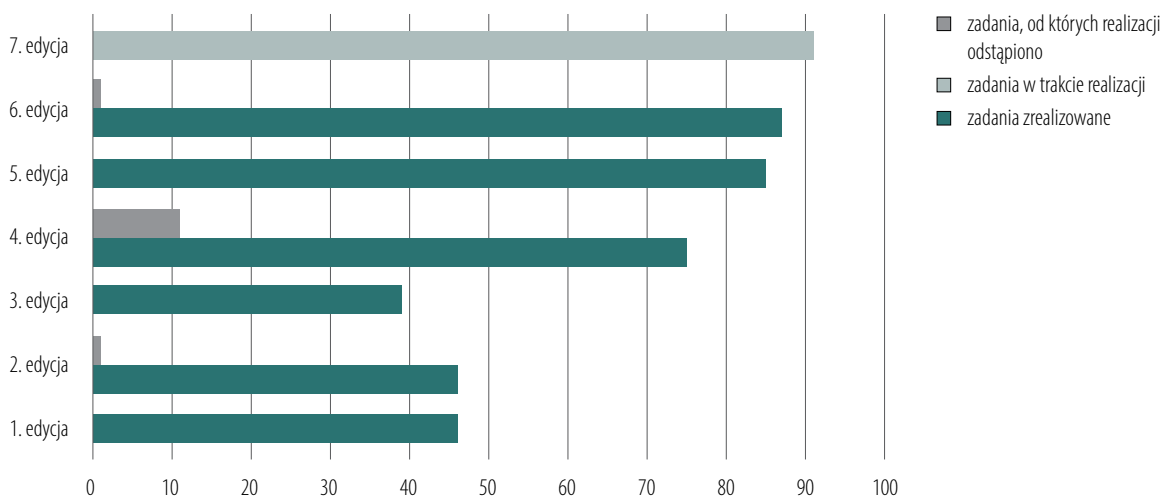
Mieszkańcy Małopolski w 2024 roku w ramach rozliczenia swojego PIT za 2023 rok przekazali ponad 179,2 mln zł organizacjom pożytku publicznego (OPP) z kraju. Liczba podatników z Małopolski, którzy złożyli wnioszek o przekazanie 1,5% podatku – to 1,3 mln osób. Łącznie, 814 małopolskich OPP otrzymało wpływy z przekazanego 1,5% podatku od podatników z całego kraju.

2. Budżet Obywatelski Województwa Małopolskiego

Budżet Obywatelski Województwa Małopolskiego jest mechanizmem partycypacji społecznej, który pozwala mieszkańcom nie tylko kształtować i zmieniać ich najbliższe otoczenie, określać potrzeby oraz wskazywać, co jest dla nich szczególnie ważne, ale także decydować, na co powinny być wydatkowane środki pieniężne Województwa Małopolskiego. Jest realizowany z powodzeniem od 2016 roku – wtedy był to pierwszy w Polsce budżet partycypacyjny o skali województwa. Przez ten czas projekt rozwijał się i ewoluował. W efekcie mieszkańcy z ponad 1000 propozycji, które przeszły pozytywnie weryfikację, wyłonili w toku siedmiu głosowań 481 zadań do realizacji przez urząd marszałkowski i podległe mu jednostki. Były to m.in.: projekty kulturalne, zdrowotne, edukacyjne, sportowe, turystyczne, infrastrukturalne, skierowane do: seniorów, dzieci i młodzieży, osób z niepełnosprawnościami oraz wszystkich Małopolan. Wśród nich znalazły się m.in. zakup karetki dla Krakowskiego Pogotowia Ratunkowego, wyposażenie oddziałów onkologicznych Szpitala Specjalistycznego im. Jędrzeja Śniadeckiego w Nowym Sączu, montaż defibrylatorów ratujących w powiatach: krakowskim, wielickim, dąbrowskim i gorlickim, a także zajęcia terapeutyczne, warsztaty edukacyjne, festiwale, szkolenia dla młodych piłkarzy i siatkarzy, akcje sadzenia drzew czy uruchomienie księżkomatu w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej.

Do końca 2024 roku udało się zrealizować w sumie 7 pełnych edycji (składanie zadań i głosowanie) oraz rozpocząć 8. edycję. Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego zrealizował do tej pory łącznie 377 zadań, które zostały wybrane przez mieszkańców Małopolski w 7 głosowaniach.

Wykres 55. Stan realizacji zadań z poszczególnych edycji Budżetu Obywatelskiego Województwa Małopolskiego.

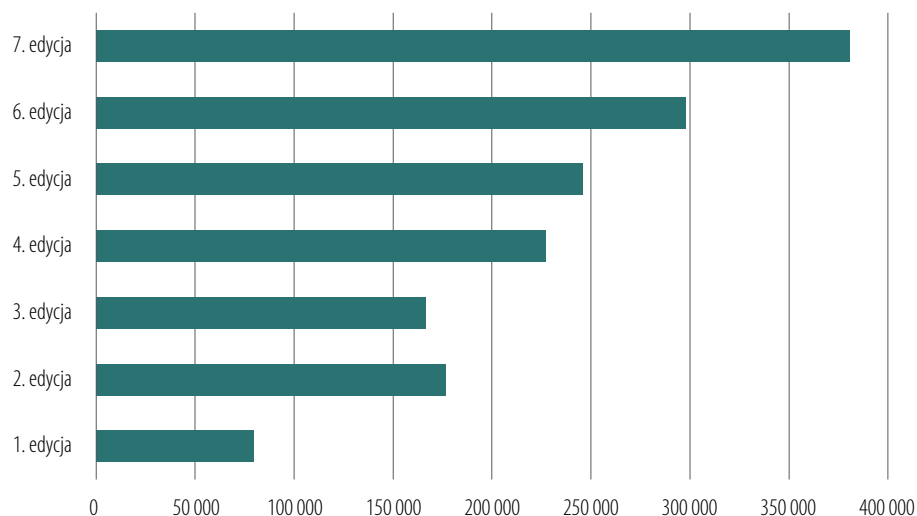

Źródło: opracowanie własne UMWM.

Wiosną 2024 roku odbyło się głosowanie, w którym o zwycięstwo walczyły 232 zadania zgłoszone przez Małopolan. W wyniku głosowania do realizacji przyjęto 91 zadań, z czego 80 ma zasięg oddziaływania regionalny, a 11 zadań będzie realizowanych na skalę ogólnojewojewódzką. Swoje głosy oddało ponad 380 tysięcy mieszkańców Małopolski. To o ponad 450% więcej niż w 1. edycji tego projektu i o ponad 80 tysięcy więcej niż w poprzednim głosowaniu. Małopolska wyróżnia się tym samym na tle całej Polski. Żaden budżet obywatelski, zarówno gminny, jak i wojewódzki, nie osiąga takich wyników głosowania. Wcielenie w życie zwycięskich pomysłów będzie kosztować budżet województwa 16 mln zł, a zaplanowano je od 1 stycznia 2025 roku⁸.

8. Szczegóły dotyczące wyników głosowania oraz wygranych zadań dostępne są na stronie www.bo.malopolska.pl, [dostęp: 15.10.2025].

Wykres 56. Frekwencja w kolejnych edycjach Budżetu Obywatelskiego Województwa Małopolskiego

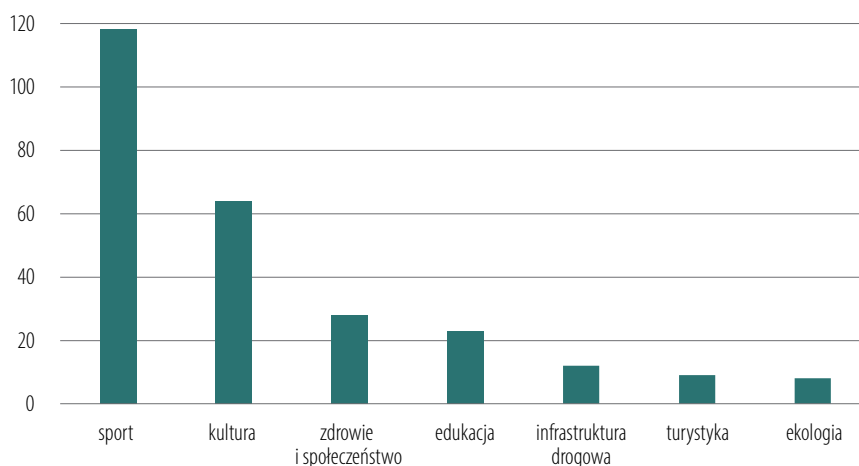
Źródło: opracowanie własne UMWM.

Wyniki 7. edycji Budżetu Obywatelskiego Województwa Małopolskiego wskazują, że mieszkańcy stawiają na aktywność fizyczną. Na 91 zwycięskich zadań, aż 70 ma charakter sportowy. Pozostałe 21 zadań obejmuje kulturę (15 zadań), zdrowie i społeczeństwo (5 zadań) oraz edukację (1 zadanie).

8. edycja 2024/2025 (realizacja zadań od roku 2026)

8. edycja Budżetu Obywatelskiego Województwa Małopolskiego została rozłożona na lata 2024/2025. W 2024 roku mieszkańcy Małopolski zgłosili aż 269 pomysłów, z czego 262 zgłoszono prawidłowo. Po przeprowadzeniu weryfikacji pod względem formalno-prawnym oraz analizie możliwości ich realizacji do głosowania dopuszczono 218 zadań.

Wykres 57. Charakter i ilość zadań prawidłowo zgłoszonych do 8. edycji Budżetu Obywatelskiego Województwa Małopolskiego

Źródło: opracowanie własne UMWM.

Głosowanie przeprowadzono między 15 maja a 13 czerwca 2025 roku. Szczegóły dotyczące wyników głosowania oraz wygranych zadań dostępne są na stronie www.bo.malopolska.pl.

GOSPODARKA

Potencjał gospodarczy

Opracowanie: Andrzej Binda, Tomasz Kwiatkowski, Barbara Surmacz

podsumowanie

- Wartość PKB dla Małopolski za 2023 rok wyrażonego w cenach bieżących wyniosła 273,8 mld zł, wobec 3401,6 mld zł dla całej Polski. PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca w cenach bieżących wyniósł dla województwa małopolskiego 80 434 zł, stanowiąc 89,0% wartości krajowej. Wartość ta lokuje Małopolskę na 7. pozycji w kraju.
- W 2024 roku liczba podmiotów gospodarczych w Małopolsce wzrosła o 3,8%. W rejestrze REGON zarejestrowanych było łącznie 499 tys. podmiotów. Liczba podmiotów nowo zarejestrowanych nieznacznie wzrosła w porównaniu do roku ubiegłego (+0,1%). Pod względem kryterium wielkości niezmiennie dominują mikroprzedsiębiorstwa. Ich liczba wzrosła na terenie regionu do 485 tys. (97% ogółu).
- Udział przychodów ze sprzedaży produktów wysokiej i średniowysokiej techniki jest w Małopolsce wyraźnie wyższy niż w kraju. Różnica ta powiększyła się w ostatnich latach.
- W 2024 roku wartość eksportu i importu Małopolski wyniosła odpowiednio – 16,1 mld euro i 16,2 mld euro (wzrost o +1,6% dla eksportu i spadek o -2,9% dla importu w stosunku do 2023 roku). Pozwoliło to zająć 5. miejsce wśród województw w kraju zarówno pod względem wielkości eksportu, jak i importu. Saldo wymiany handlowej było ujemne (-0,1 mld euro). Liczba eksporterów w Małopolsce zmalała do 4693 podmiotów, tj. o -5,6% względem 2023 roku.

1. Produkt Krajowy Brutto

Wartość produktu krajowego brutto dla Małopolski za 2023 rok wyrażonego w cenach bieżących wyniosła 273,8 mld zł, wobec 3401,6 mld zł dla całej Polski. Wzrost PKB w cenach bieżących w stosunku do poprzedniego roku wyniósł dla Małopolski 10,2%, a dla Polski odpowiednio 9,7%, na co oprócz samego wzrostu gospodarczego nałożyła się wysoka inflacja odnotowana w tym okresie.

Tabela 26. Wartość PKB dla Polski i Małopolski w cenach bieżących (w mld zł) i dynamika roczna w cenach stałych w latach 2019–2023

Wyszczególnienie	2019	2020	2021	2022	2023
Produkt Krajowy Brutto w cenach bieżących					
Polska	2 313,9	2 362,9	2 661,5	3 100,9	3 401,6
Małopolska	187,1	191,3	218,1	248,5	273,8
Dynamika produktu krajowego brutto ogółem w cenach stałych, rok poprzedni = 100					
Polska	104,6	98,0	106,9	105,3	100,1
Małopolska	104,4	98,4	107,8	103,3	101,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tabela 27. Wartość PKB w cenach bieżących dla województw (w mld zł)

Województwo	2015	2017	2019	2021	2023
Mazowieckie	399,2	444,9	528,3	600,4	808,3
Śląskie	222,7	243,9	278,2	316,7	404,7
Wielkopolskie	177,5	197,7	228,7	262,7	333,3
Dolnośląskie	151,9	166,2	190,5	225,2	282,5
Małopolskie	142,6	160,3	187,1	218,1	273,8
Łódzkie	111,0	121,2	140,5	162,5	205,3
Pomorskie	103,7	115,7	136,1	158,5	203,8
Kujawsko-pomorskie	80,1	87,5	99,3	116,0	143,1
Podkarpackie	71,0	77,2	90,5	102,6	128,9
Lubelskie	70,3	77,9	88,2	99,6	122,9
Zachodniopomorskie	68,5	74,3	84,9	97,4	120,4
Warmińsko-mazurskie	48,4	52,6	58,8	68,4	83,8
Świętokrzyskie	43,7	47,3	54,2	61,9	77,2
Podlaskie	40,8	45,2	52,3	59,9	76,4
Lubuskie	40,2	43,8	49,7	56,9	70,9
Opolskie	37,9	40,8	46,7	54,5	66,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Dynamika wzrostu PKB w 2023 roku w stosunku do roku poprzedniego wyrażona w cenach stałych wyniosła dla Małopolski 101,0%, przy dynamice 100,1% dla Polski, chociaż po odbiciu postpandemicznym dynamika ta ma trend malejący. Niemniej, Małopolska była jednym z 6 województw, które w 2023 odnotowały wzrost produktu krajowego brutto w cenach stałych.

Wykres 58. Dynamika rocznych zmian Produktu Krajowego Brutto w cenach stałych dla Polski i Małopolski (rok poprzedni = 100)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Produkt krajowy brutto w przeliczeniu na 1 mieszkańca w cenach bieżących wyniósł dla województwa małopolskiego 80 434 zł, stanowiąc 89,0% wartości krajowej. Wartość ta lokuje Małopolskę na 7. pozycji w kraju. Również i w tym przypadku dynamika zmian wartości PKB per capita wyrażona w cenach stałych, a więc skorygowana o zmiany cen, znacząco odbiega od wielkości podawanych w cenach bieżących. Różnica pomiędzy

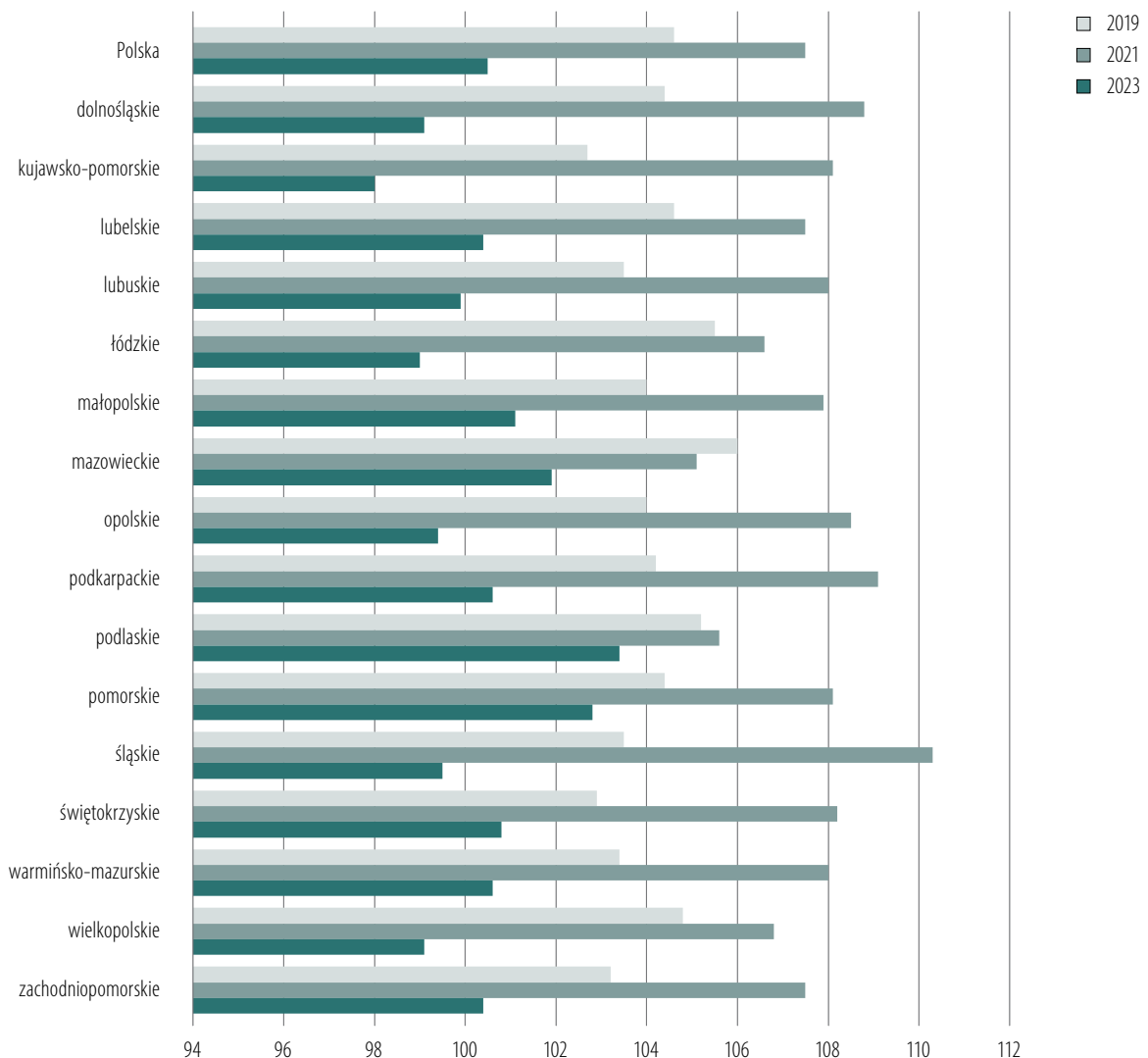
dynamiką wyrażoną w cenach bieżących a wyrażoną w cenach stałych mieści się w przedziale od 3,8 p.p. w województwie pomorskim, do 11,7 p.p. w województwie świętokrzyskim. W województwie małopolskim różnica ta wyniosła 9,2 p.p., nieco poniżej średniej krajowej.

więcej informacji

Produkt krajowy brutto (PKB) obrazuje końcowy rezultat działalności wszystkich podmiotów gospodarki narodowej. W dużym uproszczeniu na tworzenie PKB wpływają;

- wartość wytworzonych wyrobów i świadczonych usług (produkcja globalna brutto), która pomniejszona o zużycie pośrednie, czyli wartość zużytych materiałów, surowców, energii, usług zewnętrznych itp. tworzy wartość dodaną brutto (WDB), będącą miernikiem wartości nowo wytworzonej w procesie produkcji,
- WDB powiększona o podatki i pomniejszona o dotacje do produktów daje PKB.

Wykres 59. Dynamika zmiany produktu krajowego brutto per capita w cenach stałych dla Polski i województw w okresie 2019–2023 (rok poprzedni = 100)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Spowolnienie wzrostu PKB odbiło się niekorzystnie na porównaniach międzynarodowych, gdyż podstawowy parametr, jakim jest PKB per capita w parytecie siły nabywczej (pps) wskazuje na stopniowo rosnącą różnicę między wielkościami wskaźników krajowych a unijnych. W przypadku Małopolski maksymalny poziom

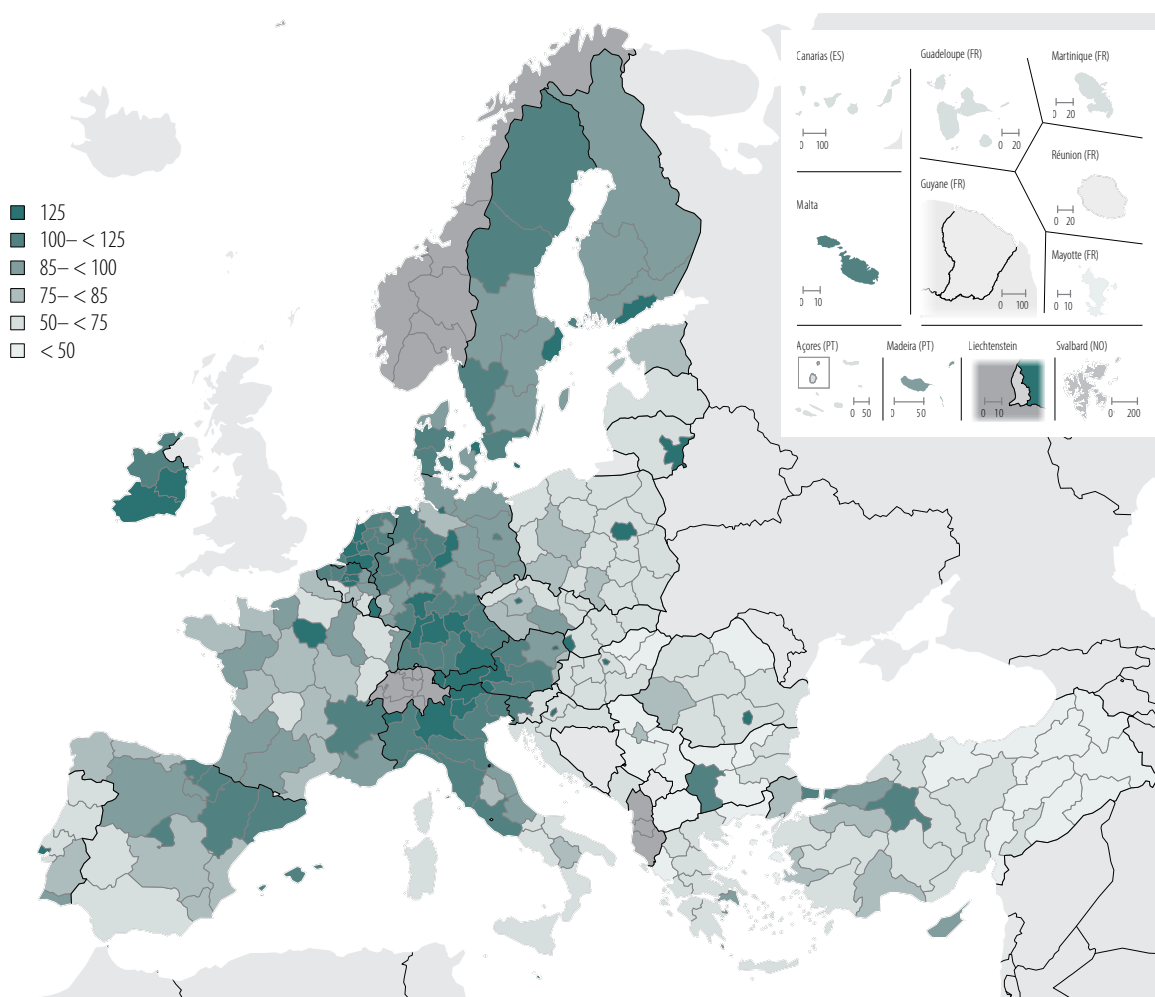
72% średniej unijnej osiągnięty był w 2021 roku i w kolejnych latach stopniowo malał. Podyktowane jest to zarówno epidemią COVID-19, jak i wybuchem wojny w Ukrainie w 2022 roku, które to wydarzenia negatywnie wpłynęły na gospodarkę Polski i niemal wszystkich województw. W efekcie doszło do swoistej „ucieczki Unii Europejskiej” w tym okresie w stosunku do całego kraju, w tym regionów.

Tabela 28. Produkt krajowy brutto per capita w pps jako procent średniej unijnej

Wyszczególnienie	2015	2017	2019	2021	2023
Polska	70	70	74	79	78
Małopolska	63	64	67	72	69

Źródło: Eurostat.

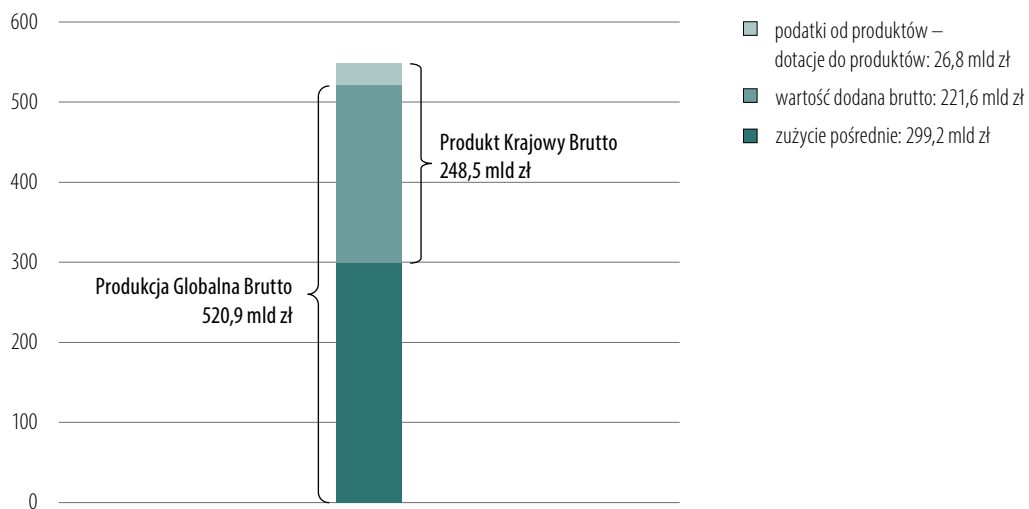
Mapa 17. Produkt Krajowy Brutto w parytecie siły nabywczej (pps) na mieszkańca jako procent średniej UE27 w 2023 roku w ujęciu regionalnym

Źródło: Eurostat.

Wytworzenie produktu krajowego brutto w województwie małopolskim w 2022 roku w ujęciu produkcji¹ zostało oparte na produkcji globalnej brutto w wysokości 520,9 mld zł, która pomniejszona o zużycie pośrednie w wysokości 299,2 mld zł daje wartość dodaną brutto (WDB) w kwocie 221,6 mld zł. Z kolei WDB pomniejszona o dotacje do produktów i powiększona o wartość podatków daje produkt krajowy brutto w wysokości 248,5 mld zł.

1. Zgodnie z pkt 13.35 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 549/2013.

Wykres 60. Uproszczony schemat tworzenia PKB od strony produkcji w województwie małopolskim (za 2022 rok) (w mld zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Najsilniejszym gospodarczo w województwie małopolskim podregionem jest miasto Kraków, tworzące 43,4% PKB Małopolski (2. miejsce w kraju wśród 73 podregionów), przed podregionem krakowskim – 17,7% PKB województwa (23. lokata), oświęcimskim – 13,2% (39. miejsce), nowosądeckim – 10,7% (43. miejsce), tarnowskim – 8,8% (56. miejsce) i nowotarskim – 6,2% (67. miejsce w Polsce).

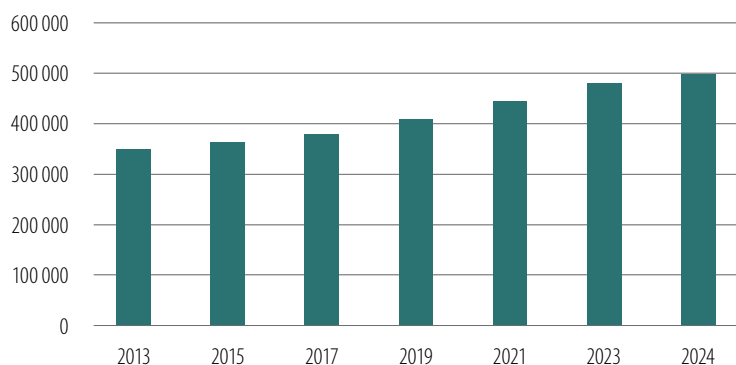
Wykres 61. Produkt Krajowy Brutto dla województwa małopolskiego według podregionów (mld zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

2. Przedsiębiorczość

W 2024 roku utrzymał się obserwowany w ostatnich latach trend sukcesywnego wzrostu liczby podmiotów gospodarki narodowej w Małopolsce. Na koniec 2024 roku w systemie REGON zarejestrowanych było 499 tys. podmiotów, tj. 18 tys. więcej niż w roku poprzednim (wzrost o 3,8%). W zestawieniu województw Małopolska niezmiennie ulokowała się tuż za czołową trójką, po województwach: mazowieckim, śląskim i wielkopolskim. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w Małopolsce stanowiły 9,4% wszystkich podmiotów w skali kraju.

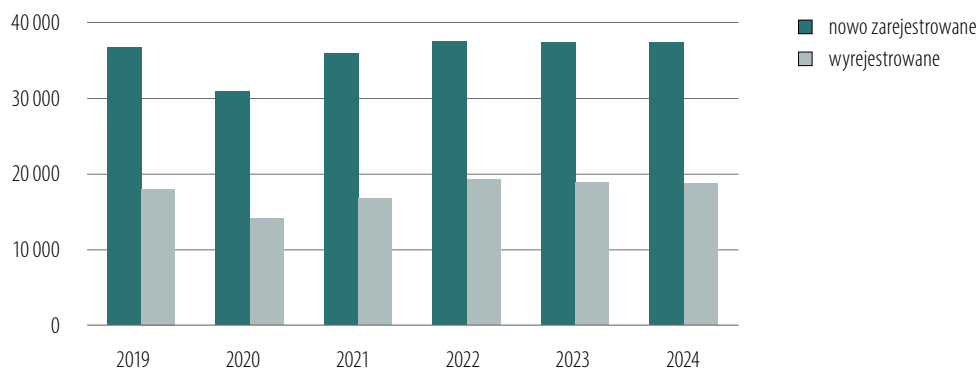
Małopolska ponownie wykazała się wyższą dynamiką wzrostu niż średnia krajowa. W latach 2023–2024 w województwie nastąpił przyrost o +3,8%, natomiast w ostatnim 10-leciu aż o +39,9%. W przypadku Polski dynamika wyniosła odpowiednio +3,0% i +28,8%.

Wykres 62. Liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w systemie REGON w województwie małopolskim

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Uwzględniając formę własności, zdecydowanie dominującym sektorem zarówno w skali kraju, jak i w Małopolsce jest sektor prywatny. W 2024 roku w regionie zarejestrowanych było 482,4 tys. podmiotów prywatnych (96,6% ogółu). Jest to wyższy wskaźnik niż dla Polski (95,3%). Udział sektora publicznego w województwie małopolskim wyniósł 1,4%. Dla Polski było to 2,1%².

Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów w regionie w 2024 roku wyniosła 37,3 tys. i tym samym nieznacznie wzrosła w porównaniu do roku ubiegłego (+0,1%). W ostatnim 6-leciu jedynie w pandemicznym 2020 roku odnotowano znaczący spadek (tj. 30,8 tys. nowo zarejestrowanych podmiotów i spadek o -16% względem 2019 roku). Od 2021 roku nastąpiło „odbicie”. Mając na uwadze podmioty wyrejestrowane, ich liczba w 2024 roku wyniosła 18,7 tys., co oznacza nieznaczny spadek o -0,4% względem roku ubiegłego oraz spadek o -2,9% względem 2022 roku, kiedy to liczba wyrejestrowanych podmiotów przyjęła najwyższą w ostatnim 6-leciu wartość.

Wykres 63. Liczba nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej w województwie małopolskim

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W województwie małopolskim najwięcej zarejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON jest w Krakowie. W 2024 roku odnotowano 185,6 tys. przedsiębiorstw, co stanowiło 37,2% spośród wszystkich w regionie. Na drugim miejscu – ze znacznie mniejszym odsetkiem – znalazł się powiat krakowski – 43,2 tys. (8,7%). Kolejną sklasyfikowano powiaty: nowosądecki (21,8 tys.), nowotarski (21,7 tys.), wielicki (21,2 tys.) i wadowicki (19,8 tys.). Udział każdego z ww. wyniósł niewiele ponad 4%. Powiaty odznaczające się najmniejszą liczbą podmiotów na koniec 2024 roku to: dąbrowski (4,5 tys.), proszowicki (4,7 tys.) i miechowski (5,2 tys.). Wszystkie o udziale około 1% w skali regionu. Najwyższy roczny przyrost odnotował Kraków (+4,9%) oraz powiat wielicki (+4,8%). Z kolei najniższą dynamiką odznaczyło się miasto Tarnów (+1,5%). Każdy z małopolskich powiatów odznaczył się dodatnią dynamiką w tym względzie.

2. Wartości nie sumują się do 100%, ponieważ oprócz sektora publicznego i sektora prywatnego wyróżnia się tzw. własność mieszaną między sektorami z przewagą własności sektora publicznego lub prywatnego oraz własność pozostałą kwalifikowaną w ramach oddzielnej kategorii *brak przewagi sektorowej*.

W zestawieniu podmiotów gospodarki narodowej w zależności od klas wielkości, zarówno w skali kraju, jak i Małopolski, dominują mikroprzedsiębiorstwa (podmioty do 9 pracowników). W 2024 roku w całym województwie było ich prawie 485 tys. (97% spośród wszystkich podmiotów). Odsetek poszczególnych grup spada proporcjonalnie do wielkości danego podmiotu. Warto zaznaczyć, że na terenie Małopolski zarejestrowanych było łącznie 55 podmiotów o liczbie pracowników co najmniej 1000 (0,01%), z czego aż 36 z nich znajdowało się w Krakowie – spadek o dwa tego typu podmioty względem roku ubiegłego.

Tabela 29. Podmioty gospodarki narodowej w Małopolsce według klas wielkości (stan na 31 grudnia 2024 roku)

Powiat	Ogółem	0–9	10–49	50–249	250–999	1000 i więcej	Dynamika zmian 2023–2024 [%]
Bocheński	11 881	11 510	311	54	5	1	3,6
Brzeski	9 672	9 414	225	32	1	0	3,4
Chrzanowski	14 094	13 643	371	73	7	0	2,7
Dąbrowski	4 503	4 350	136	15	2	0	2,8
Gorlicki	9 491	9 159	270	57	4	1	2,1
Krakowski	43 235	42 186	887	141	18	3	4,4
Limanowski	13 679	13 288	332	53	4	2	3,5
Miechowski	5 292	5 154	120	17	1	0	2,2
Myślenicki	16 742	16 313	361	62	5	1	3,4
Nowosądecki	21 827	21 217	522	82	6	0	3,1
Nowotarski	21 725	21 081	559	75	9	1	3,1
Olkuski	13 724	13 262	386	69	6	1	2,7
Oświęcimski	16 754	16 260	388	96	8	2	2,2
Proszowicki	4 742	4 604	117	20	1	0	4,0
Suski	9 858	9 591	221	42	4	0	2,0
Tarnowski	17 764	17 207	486	66	4	1	3,7
Tatrzański	12 916	12 644	241	30	1	0	2,3
Wadowicki	19 882	19 264	495	112	11	0	2,5
Wielicki	21 248	20 716	439	84	9	0	4,8
Kraków	185 556	180 457	4 112	805	146	36	4,9
Nowy Sącz	11 475	11 002	350	110	10	3	2,0
Tarnów	13 250	12 650	439	141	17	3	1,5
Małopolska	499 310	484 972	11 768	2 236	279	55	3,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W 2024 roku w województwie małopolskim w przeliczeniu na 1000 mieszkańców zarejestrowanych było 146 podmiotów gospodarki narodowej. Największym poziomem przedsiębiorczości niezmiennie odznaczał się Kraków, gdzie na 1000 osób przypadało 229 podmiotów. Jest to wciąż jedyny powiat w województwie, w którym wskaźnik przekroczył wartość 200. Na drugim miejscu, podobnie jak w latach ubiegłych, uplasował się powiat tatrzański (195). Plasujący się na trzeciej pozycji powiat wielicki uzyskał wskaźnik równy średniej wojewódzkiej (146). Niewiele gorsze od średniej wyniki odnotowały powiaty: Nowy Sącz (144) i krakowski (142). Wskaźniki poniżej 100 podmiotów na 1000 mieszkańców osiągnęły powiaty: gorlicki (91), tarnowski (90) oraz zamykający stawkę dąbrowski (79).

W ujęciu przestrzennym występuje spore zróżnicowanie. Najwyższy wskaźnik jak co roku odnotował Kraków oraz powiaty skupione wokół niego. Na tle pozostałych podregionów dobrze wypada również Małopolska Zachodnia. Analogicznie do lat ubiegłych najgorzej sytuacja zaznacza się wśród powiatów położonych we wschodniej Małopolsce (gorlicki, tarnowski, dąbrowski).

Mapa 18. Liczba podmiotów gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców w 2024 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Biorąc pod uwagę sekcje PKD³, w 2024 roku najwięcej podmiotów zarejestrowanych w województwie małopolskim zaliczało się do sekcji G, tj. *handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle* (18,2% ogółu). Na kolejnych pozycjach uplasowały się sekcje: F – *budownictwo* (15,9%), M – *działalność profesjonalna, naukowa, techniczna* (10,9%) oraz C – *przetwórstwo przemysłowe* (8,1%). Największą dynamiką w stosunku do 2023 roku, zarówno w Małopolsce, jak i w Polsce, odznaczała się sekcja U – *usługi świadczone przez organizacje i zespoły eksterytorialne*, sekcja D – *wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych* oraz sekcja J – *informacja i komunikacja*. W Małopolsce przyrost wyniósł +13,3% dla sekcji U, +10,0% dla sekcji D oraz +9,9% dla sekcji J. Żadna z sekcji nie odnotowała spadku, zarówno w skali kraju, jak i w skali regionu.

W dłuższej perspektywie czasowej, tj. w latach 2019–2024 największą dynamiką w skali regionu odznaczała się sekcja D (+97,0%), a następnie sekcja J (+95,1%). Wartości dla Polski były w obydwu przypadkach niższe, odpowiednio +68,6% i +66,8%. Żadna z sekcji w Małopolsce nie wykazała ujemnej dynamiki. W przypadku skali kraju wartość ujemną odnotowała jedynie sekcja B – *górnictwo i wydobywanie* (-1,4%).

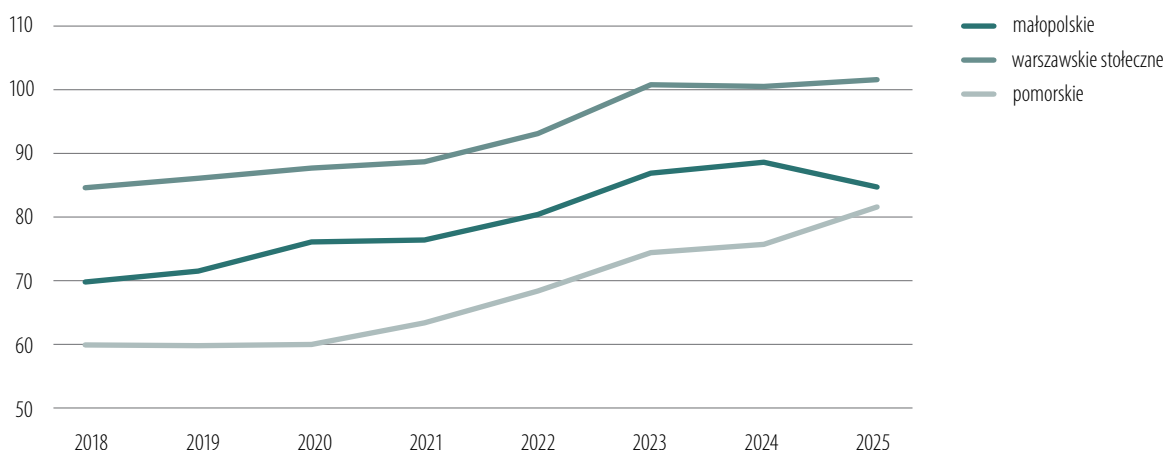
3. Objaśnienia: A – rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, B – górnictwo i wydobywanie, C – przetwórstwo przemysłowe, D – wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych, E – dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją, F – budownictwo, G – handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle, H – transport i gospodarka magazynowa, I – zakwaterowanie i usługi gastronomiczne, J – informacja i komunikacja, K – działalność finansowa i ubezpieczeniowa, L – obsługa rynku nieruchomości, M – profesjonalna, naukowa i techniczna, N – w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca, O – administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne, P – edukacja, Q – opieka zdrowotna i pomoc społeczna, R – związana z kulturą, rozrywką i rekreacją, S i T – pozostała działalność usługowa, gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby, U – organizacje i zespoły eksterytorialne.

3. Innowacyjność przedsiębiorstw

W związku z decyzją GUS dotyczącą zmiany częstotliwości prezentowania danych w zakresie działalności innowacyjnej z rocznej na dwuletnią, co skutkuje brakiem dostępności danych za 2023 rok, rozdział w tej edycji raportu bazuje na danych i wskaźnikach zaczerpniętych z innych, zróżnicowanych źródeł. Autorzy planują utrzymać taką formułę w cyklu dwuletnim, a więc naprzemiennie z opracowaniem w dotychczasowym kształcie, bazującym głównie na danych pochodzących z GUS.

Regionalna tabela wyników dotyczących innowacyjności⁴ za 2025 rok, będąca ugruntowanym, wielowymiarowym narzędziem pomiaru i porównań między jednostkami terytorialnymi na poziomie NUTS2, wskazuje spadek (w ujęciu r/r) wartości wskaźnika syntetycznego Małopolski o 4 punkty. Mimo że region utrzymuje pozycję drugiego najbardziej innowacyjnego w kraju i 167. w UE, to plasujące się na trzecim miejscu Pomorskie wyraźnie zbliżyło się swoim wynikiem. Wartość wskaźnika Małopolski stanowi jednocześnie 83,4% odczytu dla regionu warszawskiego stołecznego, podczas gdy rok wcześniej było to 88,2%. W zakresie częściowych wskaźników dotyczących innowacyjności przedsiębiorstw⁵ Małopolska odnotowuje wyniki poniżej średniej krajowej i wyraźnie poniżej średniej unijnej.

Wykres 64. Wartości wskaźnika syntetycznego regionalnej tabeli wyników dotyczących innowacyjności (100 = średnia unijna)

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Regional Innovation Scoreboard interactive tool*.

Z badania małopolskich przedsiębiorstw wynika, że ich droga do innowacyjności nie wiąże się na razie z narzędziami i mechanizmami sztucznej inteligencji. Jedynie 3% tutejszych firm korzysta z AI, a kolejnych 4% jest w trakcie wdrażania takich rozwiązań. Im większa firma, tym większe wykorzystanie AI. 66% przedsiębiorców twierdzi, że nie ma potrzeby korzystania z takich narzędzi, choć już mniej, bo tylko 40%, nie widzi korzyści lub też szans rozwoju dla swojej firmy w związku z rozwojem AI⁶.

Z ogólnopolskiego badania start-upów wynika, że ok. 8% z nich zarejestrowanych jest w Małopolsce. Tym samym Małopolska spadła z zajmowanego od lat miejsca na podium regionów, prześcignięta przez województwo lubelskie. Z drugiej strony 11% badanych w kraju start-upów (a zatem więcej niż samoidentyfikujących się jako tutejsze) uważa Małopolskę za najlepsze miejsce do prowadzenia biznesu⁷. Z kolei z badania w gronie 123

4. *Regional Innovation Scoreboard*, narzędzie Komisji Europejskiej służące pomiarom szeregu wskaźników dotyczących innowacyjności regionów, https://research-and-innovation.ec.europa.eu/statistics/performance-indicators/regional-innovation-scoreboard_en.

5. Mowa tu o dwóch miarach: MŚP, które wprowadziły innowację produktową oraz MŚP, które wprowadziły innowację w procesach biznesowych. Jednocześnie Małopolska wyróżnia się mocno na tle średniej UE (powyżej 125%) pod względem takich wskaźników częściowych jak: ludność z wykształceniem wyższym, uczenie się przez całe życie (ang. *lifelong learning*), przedsiębiorstwa wykorzystujące chmurę obliczeniową, zatrudnienie specjalistów w obszarze ICT, zgłoszenia znaków towarowych i wzorów przemysłowych.

6. Wyniki na podstawie badania przeprowadzonego przez Małopolskie Obserwatorium Rozwoju Regionalnego w okresie 17 września – 15 października 2024 roku na próbie 1 122 jednostek. Zob. A. Welchar, *Wykorzystanie sztucznej inteligencji w małopolskich przedsiębiorstwach*, Kraków 2024, <https://www.obserwatorium.malopolska.pl/publikacje/wykorzystanie-sztucznej-inteligencji-w-malopolskich-przedsiębiorstwach>, [dostęp: 24.09.2025].

7. Wyniki na podstawie badania przeprowadzonego w III kwartale 2024 roku na próbie 3297 jednostek. Choć nie jest to ustalenie statystyczne w odniesieniu do liczby podmiotów w Małopolsce (autorzy nie precyzują, jak dobierali próbę), można jedynie wnioskować, że taki odsetek podmiotów z Małopolski przekłada się na ok. 265 start-upów, które wzięły udział w badaniu. Zob. *Polskie start-upy*, Startup Poland, Warszawa 2024, <https://startuppoland.org/report/polskie-startupy-2024/>, [dostęp: 24.09.2025].

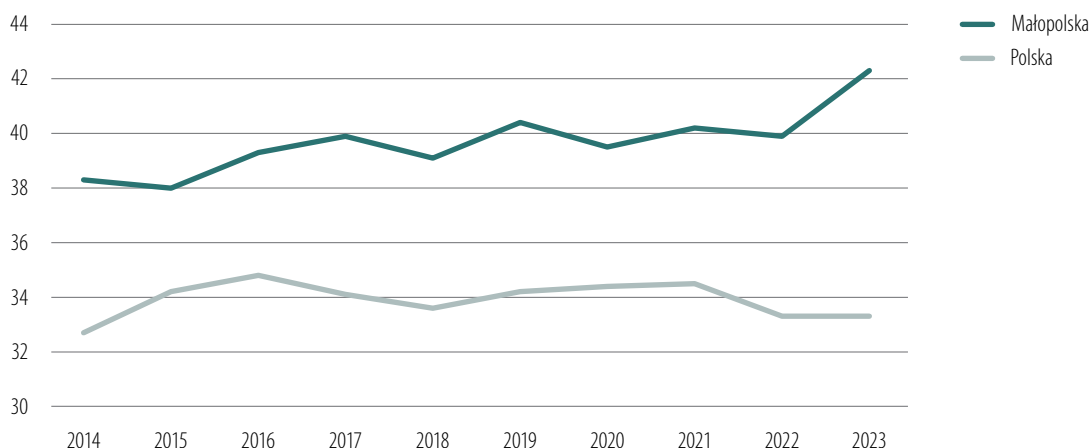
małopolskich start-upów⁸ wynika, że ich dominującą dziedziną działalności jest grupa zdrowie – biotechnologia – nauki o życiu, a dominującą specjalnością technologiczną bądź produktową sztuczna inteligencja. Połowa podmiotów działa tylko na rynku krajowym, a blisko 45% nie pozyskało dotychczas żadnego finansowania.

W Małopolsce rozwija się immanentnie innowacyjna branża IT. Krakowskie firmy skupiają ponad 62 tys. ekspertów z tego obszaru, co stanowi 15% ich krajowej puli. Pięć największych podmiotów daje 10 tys. specjalistycznych miejsc pracy⁹. W samych centrach usług biznesowych sprofilowanych na procesy IT zatrudnionych jest przeszło 22 tys. specjalistów, co jest drugim wynikiem w kraju po Warszawie. Co istotne, w kontekście omawianych tu innowacyjnych przedsiębiorstw, pula zatrudnionych w krakowskich centrach B+R, będących kołem zamachowym procesów innowacyjnych, jest – z wynikiem ponad 14 tys. zatrudnionych – największa w kraju¹⁰.

Małopolski ekosystem innowacji, którego kluczowym elementem są przedsiębiorstwa, jest silnie stymulowany przez Krakowski Park Technologiczny (KPT), pełniący, wraz z 10 partnerami, rolę Europejskiego hubu innowacji cyfrowych (EDIH). W ostatnich pięciu latach z wyposażenia i infrastruktury KPT (obejmujących m.in. wymiar laboratoryjno-badawczy) skorzystało blisko 500 firm, kolejne 400 z usług doradczych. Park wyinkubował w tym czasie 40 przedsiębiorstw, a na szkoleniach dla firm zgromadził przeszło 7 tys. uczestników¹¹.

Mimo wspomnianych na wstępie zmian w harmonogramie publikacji danych, GUS nie wyłączył z corocznej prezentacji wskaźnika dotyczącego zbywania produktów o określonym stopniu zaawansowania technicznego. Dzięki temu możliwe jest ustalenie, że udział przychodów ze sprzedaży produktów przetwórstwa przemysłowego podmiotów zaliczanych do wysokiej i średniowysokiej techniki jest w Małopolsce wyraźnie (o 9 p.p.) wyższy niż w kraju. Różnica ta powiększa się na przestrzeni ostatnich lat systematycznie, choć nie liniowo. W ciągu dekady omawiany udział zwiększył się w regionie o 4 p.p., podczas gdy w kraju o 0,6 p.p.

Wykres 65. Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów podmiotów zaliczanych do wysokiej i średniowysokiej techniki

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL.

Niemal ostateczne dane z zakończonego w 2023 roku *Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój* (POIR), planowanego do całkowitego rozliczenia do końca roku bieżącego, rzucają światło na projektową aktywność i skuteczność regionalnych firm innowacyjnych. Podmioty z Małopolski podpisały 771 umów na realizację wpisujących się w priorytet pn. *Wsparcie innowacji w przedsiębiorstwach*. Stanowiło to 10,8% wszystkich projektów regionalnych i było czwartym wynikiem w kraju, nie tylko za województwami mazowieckim i śląskim, ale także za równolicznym demograficznie wielkopolskim (13,1% umów). W wymiarze finansowym, projekty małopolskie z omawianego priorytetu były warte 1,85 mld zł (10,5% wszystkich projektów regionalnych), co było trzecim wynikiem, nieznacznie różniącym się (odpowiednio o 1 i 1,2 p.p.) od wyraźnie zasobniejszych w mieszkańców śląskiego i mazowieckiego.

8. *Kraków Start-up Report 2nd edition*, #omgkrk, 2024, <https://www.omgkrk.com/krakow-startups-report/>, [dostęp: 24.09.2025].

9. *Kraków IT Market Report*, MOTIFE, Kraków 2025, <https://www.motife.com/2025-krakow-it-market-report>, [dostęp: 24.09.2025].

10. *Sektor usług biznesowych w Polsce 2025*, Warszawa 2025, <https://absl.pl/pl/news/p/raport-absl-rosnie-wartosc-polskiego-sektora-uslug-biznesowych>, [dostęp: 24.09.2025].

11. *Rola pięciu parków technologicznych w ekosystemie innowacji*, Politechnika Warszawska, Warszawa 2024, https://ekosysteminnowacji.pl/wp-content/uploads/2025/04/Raport_Parki-Technologiczne.pdf, [dostęp: 24.09.2025].

— więcej informacji

Małopolska w Stowarzyszeniu NEREUS

Województwo Małopolskie dołączyło do członków Stowarzyszenia NEREUS. Chcąc wykorzystać bogate doświadczenie uczelni wyższych i jednostek naukowo-badawczych, aktywnie działających w sektorze kosmicznym, Małopolska zaprosiła do współpracy Krakowski Park Technologiczny, Akademię Górniczo-Hutniczą, Uniwersytet Rolniczy w Krakowie, Instytut Fizyki Jądrowej Polskiej Akademii Nauk, Politechnikę Krakowską, Uniwersytet Ignatianum w Krakowie oraz Instytut Kościuszki. Stowarzyszenie Sieć Regionów Europejskich wykorzystujących Technologie Kosmiczne NEREUS jest jedyną w Europie siecią tematyczną, która reprezentuje interesy europejskich regionów wykorzystujących technologie kosmiczne. Kluczową rolą Stowarzyszenia jest badanie korzyści płynących z technologii kosmicznych dla regionów europejskich i ich obywateli, a także promowanie wykorzystania przestrzeni kosmicznej i jej zastosowań w wielu dziedzinach biznesu.

Doceniając potencjał regionu w obszarze *space*, powołana została Małopolska Rada ds. Sektora Kosmicznego, jako gremium doradcze i opiniotwórcze przy Zarządzie Województwa w celu udoskonalenia regionalnej polityki przedsiębiorczości w zakresie wsparcia sektora kosmicznego. W skład Rady wchodzi przedstawiciele kluczowych uczelni, instytutów badawczych, firm, a także instytucje takie jak Polska Agencja Kosmiczna czy Związek Pracodawców Sektora Kosmicznego.

Więcej informacji na stronie: <https://innowacyjna.malopolska.pl/pl/kosmos>.

— więcej informacji

Hackathon dla Małopolski – napędzamy innowacje w regionie!

Hackathon dla Małopolski to przestrzeń dla rozwoju innowacyjnych projektów, w której kreatywność spotyka się z technologią, a odważne pomysły stają się realnymi rozwiązaniami dla regionu. Wydarzenie, zainicjowane w 2024 roku przez Województwo Małopolskie, łączy studentów, pasjonatów nowych technologii i młodych innowatorów z regionu. W interdyscyplinarnych zespołach podejmują oni wyzwania kluczowe dla rozwoju Małopolski – od zielonej transformacji i ochrony środowiska, po promocję turystyki czy inteligentne usługi publiczne. Przez cały proces twórczy przeprowadzają ich doświadczeni mentorzy i eksperci.

Hackathon to nie tylko konkurs – to innowacyjna platforma współpracy, która rozwija kompetencje przyszłości: kreatywne myślenie, współpracę w zespole i skuteczną prezentację swoich pomysłów. Dzięki tej inicjatywie Małopolska staje się laboratorium innowacji – miejscem, w którym młodzi ludzie mogą realnie wpływać na otaczającą rzeczywistość i przyszłość regionu. Tworzą bowiem projekty stanowiące odpowiedź na wyzwania zgłaszane przez małopolskie firmy i instytucje, m.in. Koleje Małopolskie, Tatrzański Park Narodowy czy Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej.

Projekt pokazuje skalę potencjału drzemiącego w młodych ludziach. Każda edycja to ponad 60 uczestników, ok. 15 ekspertów i mentorów, 10 innowacyjnych projektów powstałych podczas Hackathonu.

Więcej informacji na stronie: <https://innowacyjna.malopolska.pl/pl/projekty/hackathon-dla-malopolski>.

— więcej informacji

Małopolska Rada ds. Sukcesji i Transferu Biznesu

MRSiTB to gremium doradcze i opiniodawcze powołane przez Zarząd Województwa Małopolskiego w maju 2023 roku, które ma na celu wspieranie i upowszechnianie procesu sukcesji w firmach rodzinnych w regionie. Jej rola polega na inicjowaniu, opiniowaniu i wspieraniu działań oraz projektów dotyczących przekazywania firm kolejnym pokoleniom, co jest kluczowe dla stabilności i rozwoju lokalnej gospodarki Małopolski. Rada buduje także regionalny ekosystem wsparcia dla sukcesji oraz konsultuje plany i programy w tym obszarze, angażując przedstawicieli nauki, administracji oraz instytucji otoczenia biznesu. Członkowie Rady działają wspólnie na rzecz wzmocnienia regionalnej polityki przedsiębiorczości w obszarze wspierania procesu sukcesji w Małopolsce. Dotychczas posiedzenia Rady koncentrowały się m.in. na opiniowaniu *Planu Zarządzania Sukcesją w Małopolsce 2030* jako kluczowego dokumentu strategicznego Województwa w tym obszarze, omówieniu wyzwań sukcesji, takich jak np. kwestie zarządzania, komunikacji międzypokoleniowej, aspektów prawnych i finansowych sukcesji, a także prezentacji projektów realizowanych w ramach programu Województwa pn. *Małopolska Sieć Sukcesorów*.

Małopolska Rada ds. Sukcesji i Transferu Biznesu od początku swojego istnienia aktywnie współtworzy program Ogólnopolskiego Kongresu Przedsiębiorstw Rodzinnych, którego głównym organizatorem jest Centrum Przedsiębiorstw Rodzinnych przy Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie.

Więcej informacji na stronie <https://www.malopolska.pl/samorząd/rady/malopolska-rada-ds-sukcesji-i-transferu-biznesu>.

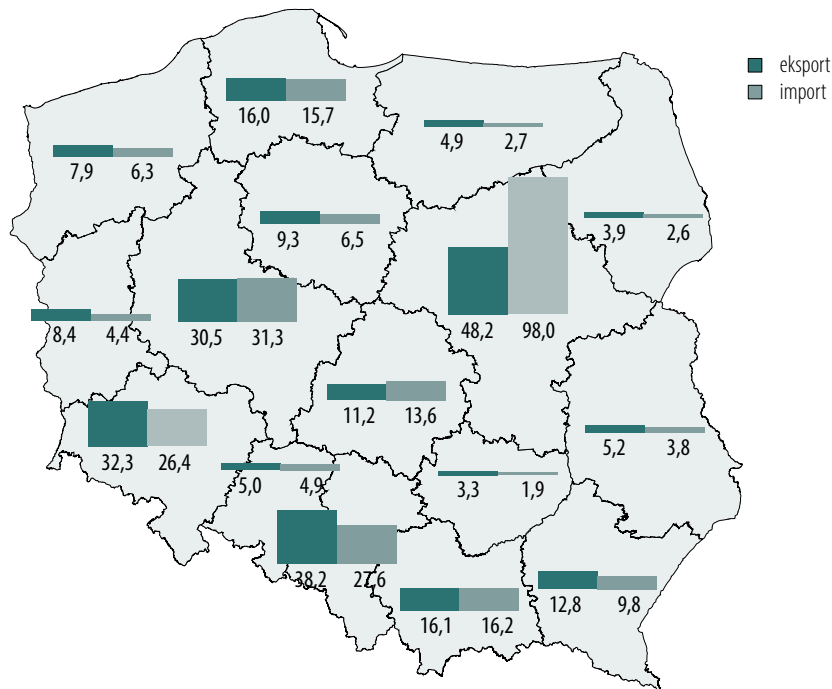
4. Handel zagraniczny

W 2024 roku wartość eksportu w województwie małopolskim wyniosła 16,1 mld euro. Oznacza to wzrost względem 2023 roku o 0,3 mld, a więc o +1,6%. Jest to większy przyrost niż w roku ubiegłym, kiedy to eksport zwiększył się o 0,1 mld (+0,4%). Z kolei wartość importu, podobnie jak w roku ubiegłym, zmalała i wyniosła 16,2 mld (-2,9%). W przypadku Polski odnotowano nieznaczny spadek eksportu o 0,2% i wzrost importu o 2,2% względem roku ubiegłego.

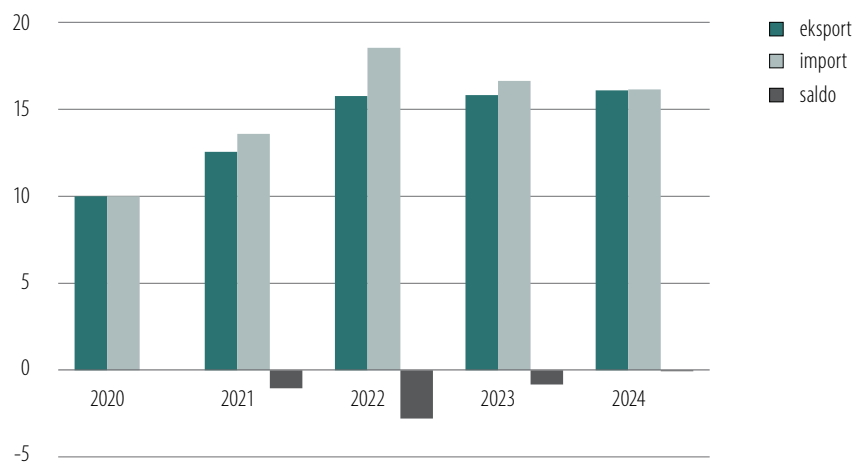
Na tle innych regionów, pod względem wartości eksportu Małopolska zajęła 5. miejsce (awans o jedną pozycję względem roku poprzedniego). Analogiczną 5. lokatę zanotowano w imporcie (bez zmian względem roku ubiegłego). Największymi eksporterami wśród polskich regionów niezmiennie są województwa: mazowieckie i śląskie (odpowiednio 48,2 oraz 38,2 mld euro). Zdecydowanym liderem pod względem importu od lat jest województwo mazowieckie (98,0 mld euro). Najmniejszy poziom eksportu w 2024 roku odnotowały województwa: podlaskie oraz świętokrzyskie. Wartość wyeksportowanych towarów z ich terenu wyniosła odpowiednio 3,9 oraz 3,3 mld euro.

Największy przyrost eksportu w 2024 roku wystąpił w podkarpackim (+9,7%). Z kolei największy spadek odnotowano w dolnośląskim (-14,6%). Mniej niż połowa województw osiągnęła wyższą wartość eksportu niż w roku ubiegłym. Jest to kontynuacja tendencji „wyhamowania” po dynamicznym wzroście odnotowanym w latach 2021 i 2022, które stanowiły pewnego rodzaju „odbicie” po pandemicznym 2020 roku. Wyhamowanie dynamiki eksportu i importu może być również dalszą konsekwencją wojny przy wschodniej granicy – nadal sukcesywnie maleje wolumen wymiany handlowej z Federacją Rosyjską.

Saldo zagranicznej wymiany handlowej w Małopolsce w 2024 roku było ujemne i wyniosło -0,1 mld euro. Oznacza to sytuację nieco bardziej korzystną niż w roku ubiegłym, kiedy to ujemne saldo przyjęło wartość -0,8 mld euro.

Mapa 19. Wartość eksportu i importu w 2024 roku (w mld euro)¹²

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Izby Administracji Skarbowej.

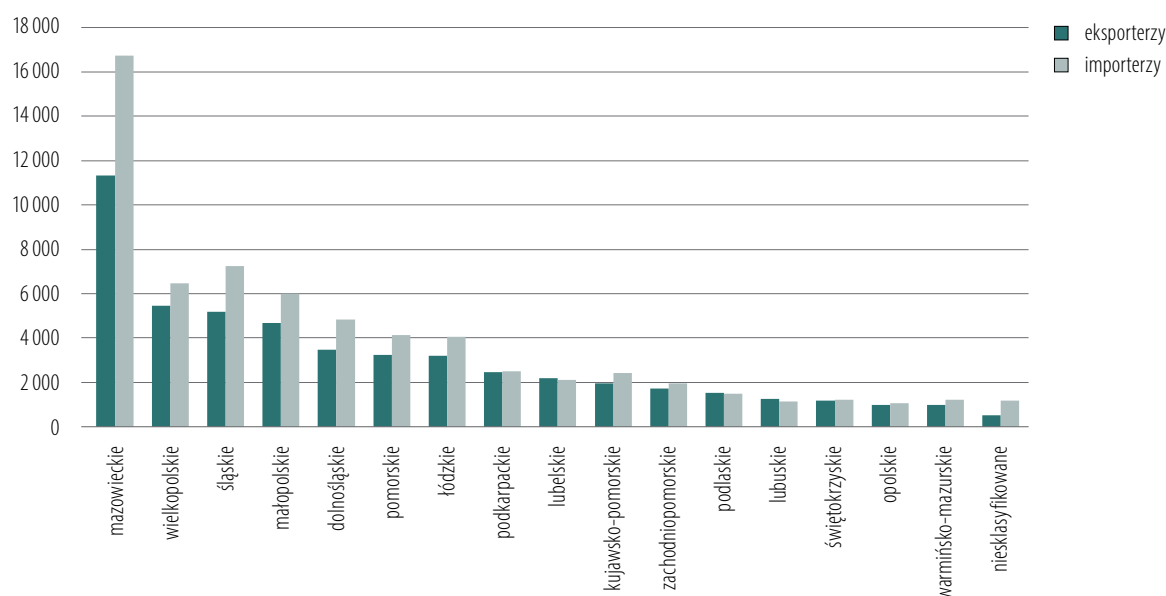
Wykres 66. Saldo zagranicznej wymiany handlowej w Małopolsce w latach 2020–2024 (w mld euro)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Izby Administracji Skarbowej.

W 2024 roku w Małopolsce działało 4,7 tys. podmiotów zajmujących się eksportem, co oznacza ponowny spadek o (-5,6%) względem roku ubiegłego. Dla Polski spadek był nieco większy i wyniósł (-6,5%). Pod względem liczby eksporterów Małopolska niezmiennie uplasowała się na 4. pozycji w kraju, za województwami: mazowieckim (11,3 tys. podmiotów), wielkopolskim (5,4 tys.) oraz śląskim (5,2 tys.). Również 4. lokatę zajęło województwo małopolskie pod względem liczby przedsiębiorstw zajmujących się importem – w 2024 roku na jego terenie funkcjonowało 6,0 tys. tego typu podmiotów (tj. wzrost o 1,2% względem poprzedniego roku). Zdecydowanym liderem importu pozostaje województwo mazowieckie, które jest jedynym regionem, w którym liczba importerów przekroczyła 10 tys. (16 723).

12. Należy uwzględnić jeszcze wartości dla tzw. kategorii „niesklasyfikowane” w skali kraju, gdzie wartość eksportu – 94,9 mld euro, wartość importu – 71,5 mld euro.

Wykres 67. Liczba eksporterów i importerów w 2024 roku

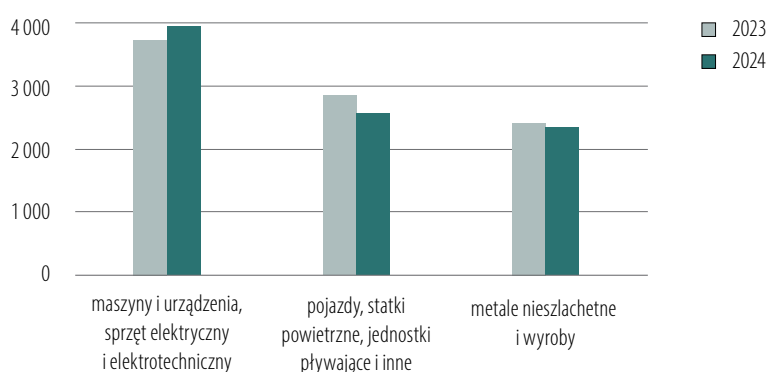
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Izby Administracji Skarbowej.

Małopolski eksport jak co roku w zdecydowanej większości trafił do innych krajów europejskich – 89%, z tego aż 77% do państw Unii Europejskiej. Zdecydowanym liderem pozostają Niemcy, do których w 2024 roku wysłano towary o wartości 4034,9 mln euro, tj. 25% łącznego eksportu. Na kolejnych pozycjach znalazły się Czechy (7,6%) oraz Francja (7,0%).

Największą wartość towarów importowano również z Europy (78,5%), w tym aż 74% z państw UE. Podobnie jak w przypadku eksportu niekwestionowanym liderem pozostają Niemcy, z udziałem importu na poziomie 4421,3 mln euro (27%). Podobnie jak w roku ubiegłym na pozycji wicelidera znalazły się Chiny – wartość importu niemal 11%.

Zgodnie z klasyfikacją CN (*nomenklatura scalona – podstawowa klasyfikacja towarów w obrocie międzynarodowym*) najważniejszą rolę w małopolskim eksporcie, podobnie jak w latach poprzednich, stanowiła sekcja – *maszyny i urządzenia, sprzęt elektryczny i elektrotechniczny*, której wartość w 2024 roku wyniosła 3953,2 mln euro. Jest to ponowny wzrost względem roku ubiegłego o 5,8%. Kolejne miejsca, analogicznie jak w roku ubiegłym, zajęły: *pojazdy, statki powietrzne, jednostki pływające i in.* (2565,0 mln euro; spadek o –10,2%) oraz *metale nieszlachetne i wyroby* (2346,9 mln euro; spadek o –2,4%). W szczegółowej klasyfikacji CN produktem eksportowym o największej wartości w 2024 roku zostały tzw. *pojazdy samochodowe inne niż do transportu substancji promieniotwórczych, (bez poz. 870410), tylko z silnikiem tłokowym wewnętrznego spalania o zapłonie samoczynnym; o masie całkowitej > 5 t i <= 20 t*, o łącznej wartości 730,4 mln euro. Jest to znaczący wzrost względem 2023 roku (+175%). Na drugim i trzecim miejscu odnotowano: *ciągniki drogowe do ciągnięcia naczep* (592,2 mln euro) oraz *korki, pokrywki i wieczka, kapsle do butelek* (351,9 mln euro).

Wykres 68. Najważniejsze towary eksportowe (sekcje) w Małopolsce według klasyfikacji CN (w mln euro)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Izby Administracji Skarbowej.

W skali regionu, w 2024 roku zdecydowanie największy udział w małopolskim eksporcie, jak co roku miała stolica województwa – Kraków (26,5%). Oznacza to nieznaczny wzrost udziału o 0,3 p.p. względem 2023 roku. Podium uzupełniły powiaty: wielicki (17,9%) oraz krakowski (13,8%). Udział pozostałych powiatów nie przekroczył 10%. Kolejne miejsce w zestawieniu zajmują: powiat oświęcimski (7,1%) oraz myślenicki (5,8%). Stawkę zamykają powiaty: tatrzański, miechowski, proszowicki i dąbrowski (udział mniejszy niż 0,5%).

Mapa 20. Udział podmiotów w eksporcie Małopolski w 2024 roku (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Izby Administracji Skarbowej.

Rynek pracy

Opracowanie: Monika Panecka-Niepsuj

— podsumowanie

- Sytuacja na rynku pracy w Małopolsce w 2024 roku była stabilna, a liczba bezrobotnych osiągnęła najniższy poziom od dekady – 60,7 tys. osób.
- Liczba osób aktywnych zawodowo wzrosła, a osób biernych zawodowo spadła, osiągając najniższy poziom w ciągu ostatnich 10 lat.
- Mediana wynagrodzeń wyniosła 6739,84 zł i była wyższa o 0,8% niż średnia krajowa, przy znacznym zróżnicowaniu między sektorami i powiatami.
- Zapotrzebowanie na pracowników utrzymywało się na umiarkowanym poziomie, nadal znaczącą rolę odgrywali cudzoziemcy – wydano 123 tys. dokumentów legalizujących pracę.
- Rynek pracy, według prognoz Barometru zawodów, pozostaje stabilny, choć w wybranych branżach i powiatach utrzymują się deficyty kadrowe, zwłaszcza w budownictwie, medycynie i edukacji.

1. Poziom i struktura bezrobocia

Osoby bezrobotne

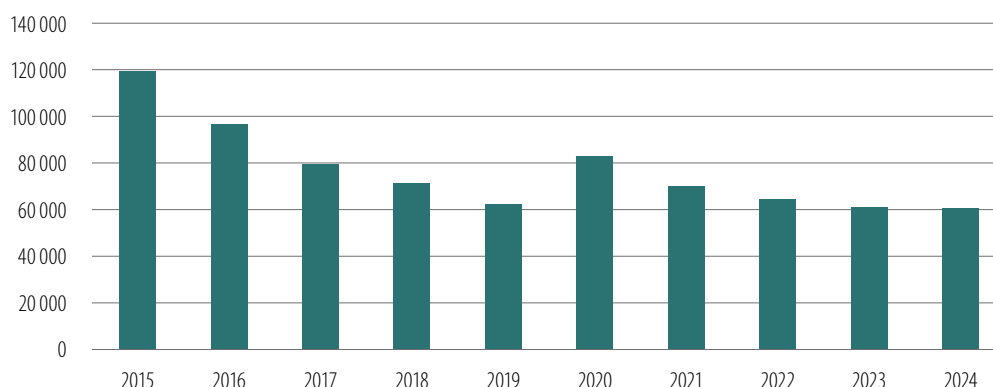
Dominujący spadkowy trend w poziomie bezrobocia, obserwowany w Małopolsce przez ostatnie dziesięć lat, został utrzymany również w 2024 roku.

W efekcie, na koniec grudnia ponownie odnotowano najniższą liczbę zarejestrowanych osób bezrobotnych – 60,7 tys., co oznacza spadek o 293 osoby w stosunku do roku 2023. W porównaniu do wcześniejszych okresów, kiedy liczba bezrobotnych zmniejszała się nawet o 20 tys. osób r/r, skala zmiany była więc niewielka. Wynika to z faktu, że poziom z 2023 roku był już wyjątkowo niski, a dalsze spadki w takich warunkach mają ograniczony zakres.

Analogiczne zjawisko obserwowano w całej Polsce, co sprawiło, że udział Małopolski w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych w kraju utrzymywał się na względnie stałym poziomie. W latach 2015–2014:

- › udział Małopolski wahał się od 7,2% w 2019 roku do 7,9% w latach 2020 i 2022;
- › w 2024 roku wyniósł on 7,7%, czyli dokładnie tyle samo co w 2015 roku.

Poniższy wykres prezentuje liczbę osób figurujących w rejestrach małopolskich urzędów pracy w ciągu ostatnich dziesięciu lat.

Wykres 69. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych na koniec grudnia w latach 2015–2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL.

Stopa bezrobocia rejestrowanego

W 2024 roku w Małopolsce zatrzymał się długoterminowy trend spadkowy stopy bezrobocia rejestrowanego. Na koniec grudnia jej wartość wyniosła 4,2%, podczas gdy w Polsce kształtowała się na poziomie 5,1%. Zarówno w przypadku województwa, jak i kraju, były to identyczne odczyty jak w grudniu 2023 roku.

Średnia stopa bezrobocia dla Małopolski maskowała jednak istotne różnice pomiędzy poszczególnymi powiatami, co jest zjawiskiem typowym i potwierdza silne zróżnicowanie lokalnych rynków pracy. Najniższy poziom odnotowano w Krakowie, gdzie w grudniu 2024 roku stopa bezrobocia wyniosła 2,0%, natomiast najwyższy w powiecie dąbrowskim – 11,4%. Różnica między minimalną a maksymalną wartością wyniosła 9,4 p.p. Warto podkreślić, że była ona niższa niż rok wcześniej, kiedy osiągnęła 10,3 p.p.

Porównując dane z końca 2023 i 2024 roku, można zauważyć, że stopa bezrobocia spadła w dziewięciu powiatach, wzrosła również w dziewięciu, a w czterech utrzymała się na tym samym poziomie.

Co istotne, wzrosty miały niewielką skalę i nie przekraczały 0,1–0,2 p.p., natomiast spadki były wyraźniejsze (największe w powiecie nowosądeckim – o 0,9 p.p., a także w powiatach dąbrowskim i proszowickim – po 0,8 p.p.).

Mapa 21. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiatach na koniec grudnia 2024 roku (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL.

Profil bezrobotnych

Na koniec grudnia 2024 roku w strukturze osób zarejestrowanych jako bezrobotne w Małopolsce dominowały następujące grupy:

- › kobiety – 52,7%;
- › osoby pozostające bez pracy ponad 24 miesiące – 20,6%;
- › osoby w wieku 35–44 lata – 24,7%;
- › osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym – 25,9%;
- › osoby posiadające staż pracy od roku do 5 lat – 25,8%.

Nieprzerwanie od lat większość w rejestrach powiatowych urzędów pracy stanowią kobiety. Ich udział zwiększał się w latach 2015–2018 (z 53,7% do 57,6% na koniec grudnia), a w latach 2020–2023 stabilizował w przedziale 54–55%. W 2024 roku wskaźnik ten spadł do 52,7%, czyli najniższego poziomu od dekady.

Analiza długości pozostawania bez pracy pokazuje, że w latach 2015–2019 udział osób bezrobotnych przez ponad 24 miesiące mieścił się w granicach 23–25%. Rok 2020, związany z pandemią, był jedynym, w którym najliczniejszą kategorią okazały się osoby pozostające bez pracy od 6 do 12 miesięcy.

W latach 2021–2022 ponownie wzrosła rola osób długotrwale bezrobotnych, a w grudniu 2024 ich udział wyniósł 20,6%, co oznacza najniższą wartość w ciągu ostatnich 10 lat.

Biorąc pod uwagę wiek, w latach 2015–2022 najliczniejszą grupą były osoby w wieku 25–34 lata. Od 2023 roku dominację przejęła kategoria 35–44 lata, co pozostaje w związku z procesami demograficznymi i starzeniem się populacji, które oddziałują na strukturę osób bezrobotnych.

Pod względem wykształcenia i stażu pracy profil osób bezrobotnych w zasadniczej części pozostał stabilny w ostatniej dekadzie, jednak można wskazać kilka zmian:

- › udział osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym/branżowym zmniejszył się z 28,3% w grudniu 2015 roku do 25,9% w grudniu 2024 roku, podczas gdy w tym samym czasie zwiększył się udział osób z wykształceniem wyższym – z 15,1% do 18,0%;
- › udział osób mających staż pracy od roku do 5 lat wzrósł z 22,4% do 25,8%, równocześnie zmalał udział osób z doświadczeniem najdłuższym – powyżej 10 lat (spadek o 4,0 p.p.) oraz osób bez żadnego udokumentowanego doświadczenia zawodowego (spadek o 3,3 p.p.).

Osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy stanowią zdecydowaną większość wśród zarejestrowanych bezrobotnych. Ich udział zmniejszył się z 87,7% w 2015 roku do 80,9% w 2024 roku, lecz nadal przekracza 4/5 ogółu. Najliczniejsze grupy w tej kategorii to długotrwale bezrobotni (46,0%), osoby do 30. roku życia (26,8%), osoby po 50. roku życia (25,7%), osoby posiadające co najmniej jedno dziecko do 6. roku życia (14,4%).

Osoby z niepełnoprawnością, również zaliczane do kategorii osób w szczególnej sytuacji, stanowiły pod koniec 2024 roku 6,0% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. Ich udział wzrastał w latach 2020–2023, jednak w 2024 roku spadł o 0,1 p.p., wracając do poziomu zbliżonego do tego z 2015 roku (6,1%).

Przeciwdziałanie bezrobociu przez publiczne służby zatrudnienia w Małopolsce.

Doradztwo zawodowe

Wobec szybko zmieniających się wymagań pracodawców rośnie rola szeroko rozumianego poradnictwa zawodowego. Darmowe usługi nie tylko dla bezrobotnych, ale i pracujących czy biernych zawodowo, oferują Publiczne Służby Zatrudnienia (PSZ)¹. Doradztwo zawodowe realizowane przez PSZ obejmuje:

- › indywidualne poradnictwo zawodowe – dostosowane do potrzeb klienta, umożliwiające identyfikację jego kompetencji, zainteresowań i możliwości zawodowych;
- › grupowe doradztwo zawodowe – skierowane do osób o podobnych potrzebach edukacyjnych i zawodowych, prowadzone w formie warsztatów oraz sesji coachingowych;
- › diagnozę predyspozycji zawodowych – wykorzystującą testy kompetencji oraz narzędzia do oceny umiejętności, które pomagają określić optymalną ścieżkę kariery;
- › planowanie ścieżki rozwoju zawodowego – obejmujące wskazanie dostępnych form kształcenia, szkoleń oraz możliwości przekwalifikowania się.

Biorąc pod uwagę indywidualne poradnictwo zawodowe, w 2024 roku z usług PSZ skorzystało 26,4 tys. osób, w tym 24,7 tys. w powiatowych urzędach pracy (PUP) oraz 1,7 tys. w wojewódzkim urzędzie pracy (WUP). W stosunku do roku poprzedniego liczba klientów obsłużonych przez PUP zwiększyła się o 4,4%, natomiast

1. Wojewódzkie i powiatowe urzędy pracy.

w WUP zmalała o 84,6%. Ma to związek z zakończeniem projektu *Kierunek kariera* finansowanego z Funduszy Europejskich, z którego usług doradczo-szkoleniowych w latach 2016–2023 skorzystało 57,6 tys. uczestników. W kolejnych latach skala doradztwa świadczonego przez WUP ponownie wzrosła w związku z uruchomieniem nowego projektu finansowanego z Funduszy Europejskich *Małopolski pociąg do kariery – sezon I*.

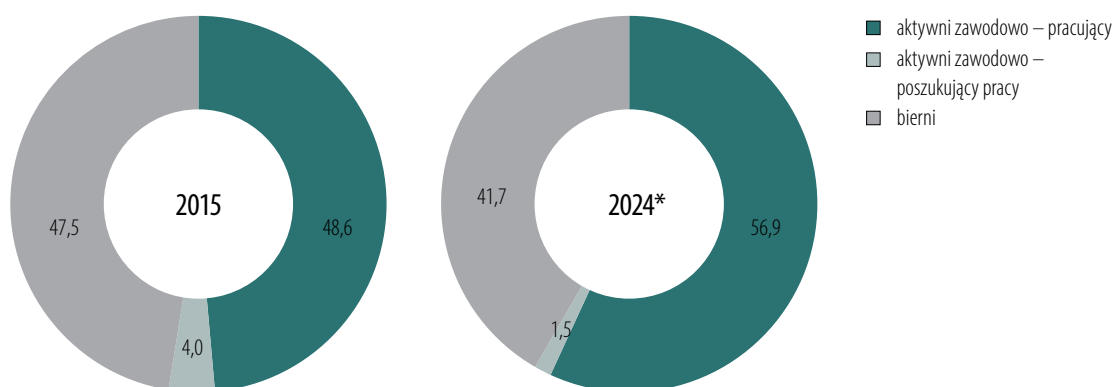
2. Aktywność zawodowa

Aktywni zawodowo

Analiza sytuacji zawodowej mieszkańców Małopolski w wieku 15–89 lat pokazuje systematyczną poprawę w ostatnich latach. W całej dekadzie konsekwentnie rosła liczba osób aktywnych zawodowo, czyli tych, które pracują lub poszukują zatrudnienia. W 2024 roku grupa ta liczyła 1584 tys. osób, co oznacza wzrost o 4,2% w porównaniu z rokiem poprzednim oraz o 18,5% względem 2014 roku.

W strukturze aktywnych zawodowo zdecydowaną większość stanowiły osoby mające zatrudnienie – ich udział wyniósł 97,5%. Znacznie mniej liczną kategorią były osoby poszukujące pracy, czyli bezrobotni, którzy stanowili 2,5% aktywnych zawodowo.

Wykres 70. Struktura ludności w wieku 15–89 lat w Małopolsce według aktywności ekonomicznej w roku 2015 i 2024 (w %)

* Obliczenia własne na podstawie danych kwartalnych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL.

W 2024 roku osoby aktywne zawodowo stanowiły 58,4% populacji w wieku 15–89 lat. Było to o 0,8 p.p. więcej niż rok wcześniej oraz 5,8 p.p. więcej niż w 2015 roku. Tym samym poziom aktywności zawodowej w regionie zrównał się ze średnią krajową, która w 2024 roku wyniosła 58,5%.

Wykres 71. Średnioroczny współczynnik aktywności zawodowej osób w wieku 15–89 lat w Małopolsce i Polsce w latach 2015–2024 (w %)

* Obliczenia własne na podstawie danych kwartalnych.

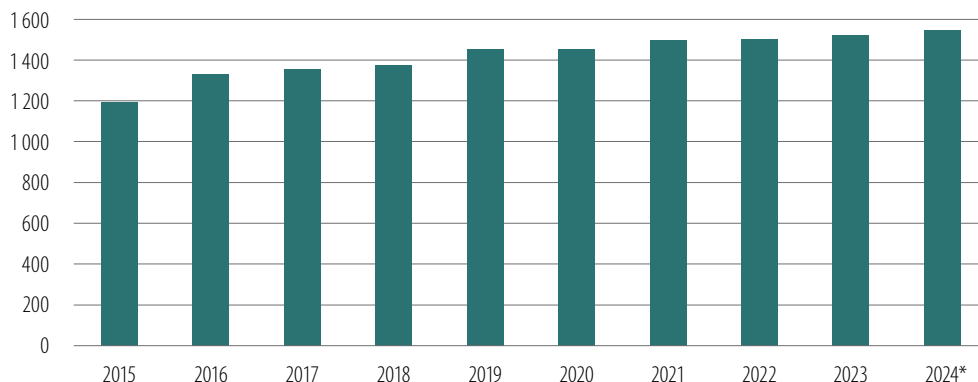
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL.

Pracujący

Liczba osób pracujących w Małopolsce rosła niemal nieprzerwanie przez ostatnią dekadę. W 2024 roku osiągnęła poziom 1544 tys., co jest najwyższą wartością w analizowanym okresie. Oznacza to, że:

- › w porównaniu z 2023 rokiem była większa o 22 tys. osób, czyli o 1,4%;
- › natomiast w stosunku do 2015 roku wzrosła aż o 351 tys. osób, co odpowiada 29,4%.

Wykres 72. Liczba pracujących w Małopolsce w latach 2015–2024 (w tys.)

* Obliczenia własne na podstawie danych kwartalnych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL.

Pomiędzy 2023 a 2024 rokiem liczba osób pracujących w Małopolsce wzrosła zarówno wśród kobiet, jak i mężczyzn, a także wśród mieszkańców wsi i miast. Wśród pracujących przeważają mężczyźni (53,4%), mieszkańcy miast (52%), osoby z wyższym wykształceniem (46,2%), osoby w wieku 35–44 lata (29,4%).

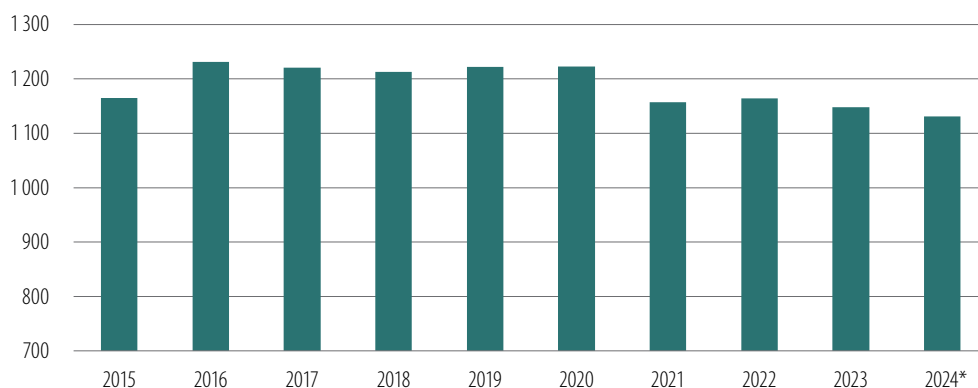
Bierni zawodowo

W 2024 roku liczba osób biernych zawodowo, czyli takich, które nie pracują i nie poszukują zatrudnienia, wyniosła w Małopolsce 1131 tys. osób. Było to mniej niż rok wcześniej – o 1,5%, a także mniej niż dekadę wcześniej – o 2,9%. Oznacza to, że osiągnięto najniższy poziom bierności zawodowej w ciągu ostatnich dziesięciu lat.

W odniesieniu do całej populacji województwa w wieku 15–89 lat osoby bierne stanowiły w 2024 roku 41,7%. Jest to nadal znaczna część społeczeństwa, lecz wyraźnie mniejsza niż w 2015 roku – o 5,8 p.p.

Podobne tendencje obserwowano również w skali kraju. W rezultacie udział Małopolski w liczbie osób biernych w Polsce pozostaje od 2016 roku stabilny i oscyluje wokół 9%.

Wykres 73. Liczba biernych zawodowo w wieku 15–89 lat w Małopolsce w latach 2015–2024 (w tys.)

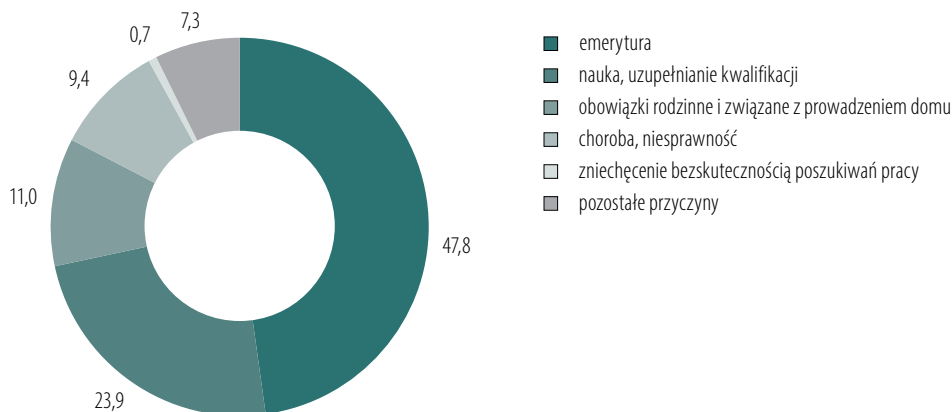
* Obliczenia własne na podstawie danych kwartalnych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL.

Bierność zawodowa w Małopolsce w 2024 roku w największym stopniu dotyczyła kobiet (59,3%), mieszkańców wsi (55,6%), osób w wieku 55–89 lat (64,4%).

Wśród osób biernych znajdują się zarówno te, które jeszcze nie weszły na rynek pracy, jak i takie, które zakończyły aktywność zawodową lub mają tylko czasową przerwę. W 2024 roku najczęstszym powodem bierności była emerytura, która dotyczyła 47,8% osób biernych w wieku 15–74 lat nieposzukujących pracy. Kolejnymi przyczynami były: nauka (23,9%), obowiązki rodzinne i związane z prowadzeniem domu (11,0%) oraz choroba lub niepełnosprawność (9,4%). W porównaniu z rokiem 2023 nie odnotowano istotnych zmian w strukturze powodów bierności.

Wykres 74. Powody bierności zawodowej w Małopolsce w 2024 roku, w grupie biernych w wieku 15–74 lata nieposzukujących pracy (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji sygnałnych Urzędu Statystycznego w Krakowie „Aktywność ekonomiczna ludności w województwie małopolskim” w kwartałach I–IV.

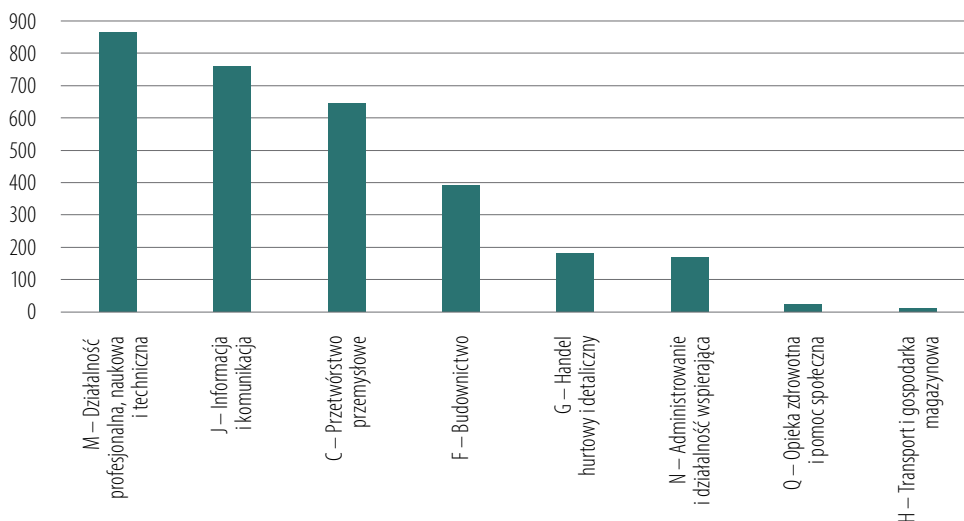
3. Zwolnienia grupowe i zawieszenie działalności gospodarczej

Zwolnienia grupowe

W 2024 roku na małopolskim rynku pracy równolegle obserwowano wzmożone rekrutacje oraz redukcje zatrudnienia. O skali tych drugich świadczy wyraźny wzrost liczby zgłoszeń dotyczących zwolnień grupowych.

W całym 2024 roku zamiar przeprowadzenia zwolnień grupowych zgłosiło w Małopolsce 26 pracodawców, podczas gdy rok wcześniej było ich 20. Planowane zwolnienia obejmowały łącznie 3,0 tys. osoby, czyli aż o 132,2% więcej niż w 2023 roku, gdy dotyczyły 1,3 tys. osób. Najwięcej zawiadomień wpłynęło w I kwartale – obejmowały one 1,3 tys. osób, co stanowiło 42% wszystkich zgłoszeń w 2024 roku. W II i III kwartale sytuacja uległa stabilizacji, natomiast w IV kwartale ponownie nastąpił wzrost – zgłoszono zamiar zwolnienia 730 osób, czyli 24% ogółu.

Wykres 75. Liczba osób zgłoszonych do zwolnienia w ramach zwolnień grupowych w Małopolsce w roku 2024 roku w podziale na sekcje PKD

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z powiatowych urzędów pracy w Małopolsce.

Najwięcej zgłoszeń dotyczyło pracowników zatrudnionych w następujących sekcjach gospodarki:

- › M – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – 28,4% (864 osoby),
- › J – informacja i komunikacja – 25,0% (759 osób),
- › C – przetwórstwo przemysłowe – 21,2% (645 osób).

Analiza rynku pracy pokazuje, że liczba pracowników zgłoszonych do zwolnień jest zazwyczaj wyższa niż faktyczna skala przeprowadzonych redukcji, ponieważ część pracodawców odstępkuje od pierwotnych planów. W 2024 roku faktycznie przeprowadzono zwolnienia grupowe w 21 zakładach pracy, obejmujące łącznie 2,2 tys. osób. Co istotne, mimo zwiększonej liczby zwolnień grupowych, nie przełożyło się to na wzrost poziomu bezrobocia ani bierności zawodowej. Oznacza to, że rynek pracy w Małopolsce pozostał chłonny.

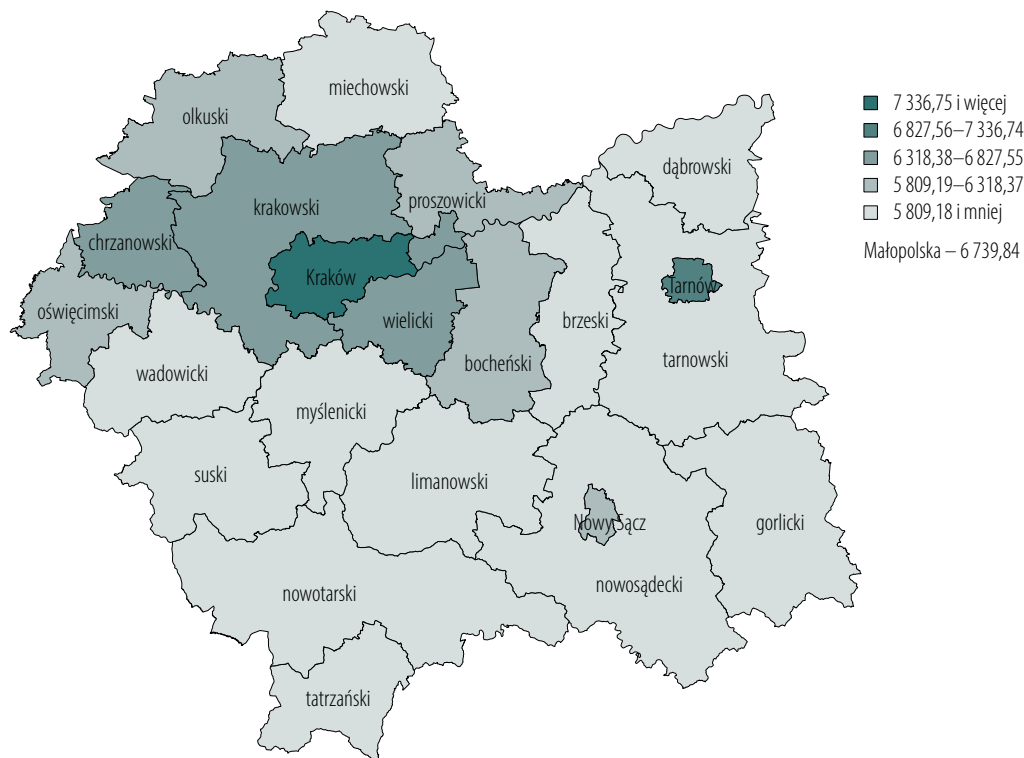
Zawieszenia działalności gospodarczej

Chociaż w województwie ogólna liczba podmiotów gospodarczych systematycznie rośnie, warto podkreślić, że coraz większy ich odsetek stanowią firmy z zawieszoną działalnością. Na koniec 2024 roku w Małopolsce funkcjonowało 73,2 tys. takich podmiotów, co oznacza wzrost o 7,8% r/r. Stanowiły one 14,7% wszystkich zarejestrowanych firm w regionie, podczas gdy w 2023 roku było to 14,1%, a w 2015 roku jedynie 8%. Nie podważa to jednak ogólnego obrazu rozwoju przedsiębiorczości w Małopolsce. Nawet po odliczeniu podmiotów zawieszonych widać wyraźny trend wzrostowy – w 2024 roku działało aktywnie 426,2 tys. firm, w 2023 roku 413,3 tys., a w 2015 roku 334,6 tys.

4. Wynagrodzenia

Średnia płaca – obliczana dla przedsiębiorstw zatrudniających co najmniej 9 osób – dobrze oddaje sytuację w najbardziej rozwiniętej części gospodarki, ale jest wrażliwa na wartości skrajne. Z kolei mediana, liczona dla całej populacji osób otrzymujących wynagrodzenie, daje bardziej zrównoważony obraz.

Mapa 22. Mediana wynagrodzeń w powiatach Małopolski we wrześniu 2024 roku według siedziby pracodawcy (w zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie opracowania *Rozkład wynagrodzeń w gospodarce narodowej we wrześniu 2024 r.*, GUS.

Na koniec III kwartału 2024 roku mediana wynagrodzeń w gospodarce narodowej w Małopolsce, według GUS, wyniosła 6739,84 zł. Oznacza to, że połowa zatrudnionych otrzymywała wynagrodzenie powyżej tej kwoty, a druga połowa – poniżej.

Analiza mediany w regionie pokazuje, że:

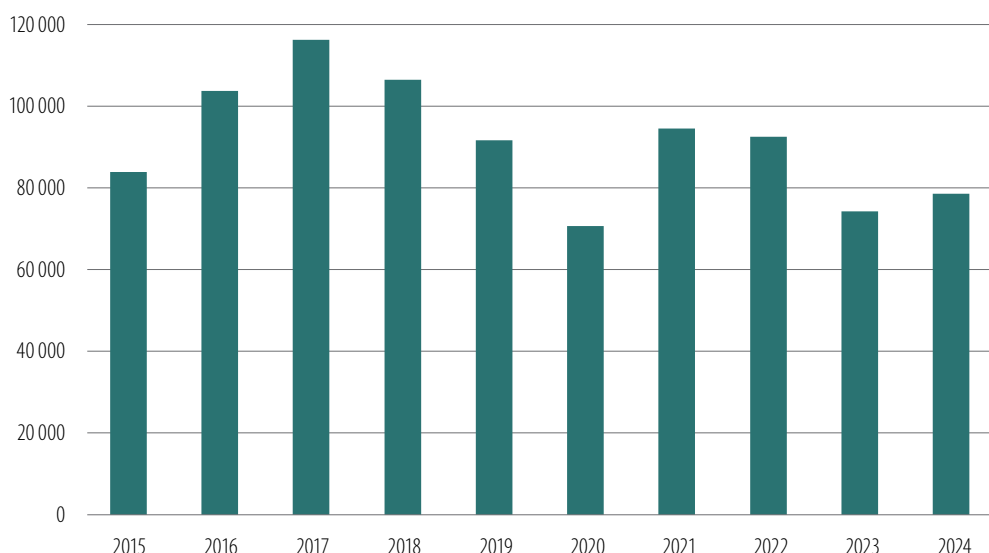
- › była wyższa niż przeciętnie w kraju – o 56,69 zł (0,8%);
- › zajmowała 4. miejsce w Polsce po województwach: mazowieckim (7477,04 zł), dolnośląskim (6914,24 zł) i śląskim (6821,35 zł);
- › była wyższa dla mężczyzn niż dla kobiet – o 180,74 zł (2,7%);
- › osiągnęła najwyższą wartość w sektorze usługowym (7027,56 zł), niższą w przemyśle (6108,97 zł), a najniższą w rolnictwie (5245,46 zł);
- › znacząco różniła się między powiatami – najwyższa w Krakowie (7845,92 zł) i w Tarnowie (6914,59 zł), a najniższa w powiecie nowotarskim (5300 zł) oraz suskim (5396,04 zł).

5. Zapotrzebowanie na pracowników

Popyt na pracę w Małopolsce

W 2024 roku aktywność rekrutacyjna pracodawców w Małopolsce pozostawała na umiarkowanym poziomie. Do powiatowych urzędów pracy wpłynęło 78,6 tys. ofert zatrudnienia, czyli o 5,7% więcej niż rok wcześniej. Było to jednak nadal wyraźnie mniej niż w latach 2021 i 2022 oraz zdecydowanie poniżej poziomu odnotowanego w rekordowym pod tym względem 2017 roku.

Wykres 76. Wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej zgłoszone do powiatowych urzędów pracy w Małopolsce w latach 2015–2024

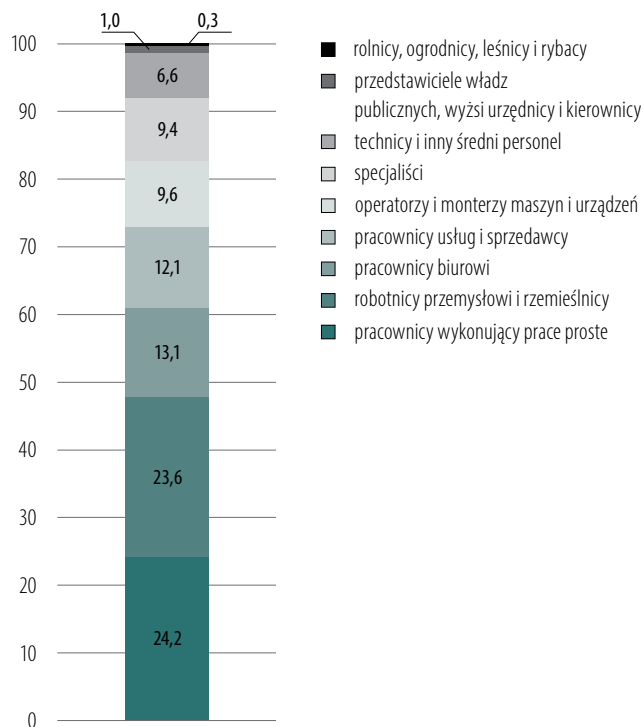
Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań o rynku pracy MRPiPS.

Warto podkreślić, że wzrost liczby ofert w powiatowych urzędach pracy w 2024 roku wynikał głównie z dwóch czynników:

1. Większej liczby ofert pracy subsydiowanej. Pracodawcy zgłosili 14,3 tys. takich ofert, co oznacza wzrost o 1,8% r/r. Stanowiły one 18,2% wszystkich wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej pozostających w dyspozycji urzędów pracy w Małopolsce. Świadczy to o tym, że pracodawcy coraz chętniej poszukiwali pracowników, korzystając z różnego rodzaju ulg, np. dofinansowania kosztów utworzenia stanowiska.
2. Większej liczby tzw. testów rynku pracy, umożliwiających zatrudnienie cudzoziemców. W 2024 roku do urzędów pracy w regionie wpłynęło 33,2 tys. takich ogłoszeń, czyli o 20,8% więcej niż w 2023 roku. W efekcie testy stanowiły aż 42,2% wszystkich ofert (wobec 36,9% rok wcześniej).

W 2024 roku do powiatowych urzędów pracy najczęściej trafiały oferty skierowane do pracowników wykonujących prace proste (24,2% wszystkich ofert) oraz do robotników przemysłowych i rzemieślników (23,6%). Znacznie rzadziej pojawiały się propozycje zatrudnienia dla techników (6,6%) czy specjalistów (9,4%). Taka struktura zapotrzebowania utrzymuje się także w poprzednich latach. Szczegółowy podział ofert z 2024 roku przedstawia poniższy wykres.

Wykres 77. Struktura ofert pracy zgłoszonych do powiatowych urzędów pracy w Małopolsce oraz opublikowanych w Internecie w 2024 roku, w podziale na wielkie grupy zawodów (w %)

* Dane dotyczące pracy w Małopolsce opublikowane w Internecie od stycznia do października 2023.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Prognozowania Polskiego Rynku Pracy oraz sprawozdań o rynku pracy MRPiPS.

W porównaniu z 2023 rokiem wzrosła liczba ofert pracy dla pracowników biurowych (o 21,8%), specjalistów (o 16,8%), operatorów (o 12,3%), osób wykonujących prace proste (o 11,0%) oraz robotników (o 9,7%).

W pozostałych grupach zawodowych odnotowano spadki. Największy dotyczył wyższej kadry menedżerskiej – liczba ofert zmniejszyła się o 10,7%. Już w poprzednich latach zapotrzebowanie na kierowników było niewielkie, jednak w 2024 roku jeszcze się obniżyło. W rezultacie udział ofert dla tej grupy w ogólnej liczbie zgłoszonych do urzędów pracy wyniósł zaledwie 1,0% (wobec 1,2% rok wcześniej).

Z ogólnopolskiego badania Grant Thornton, analizującego oferty pracy publikowane na 50 największych portalach, wynika, że w pierwszej połowie 2024 roku pracodawcy ostrożniej niż w latach poprzednich podchodzili do rekrutacji nowych pracowników. Od września aktywność rekrutacyjna zaczęła jednak rosnąć. W skali kraju w lutym 2024 roku liczba ogłoszeń była o 21% niższa niż rok wcześniej, natomiast w grudniu – o 11% wyższa niż w analogicznym okresie 2023 roku.

Pod koniec 2024 roku największy wzrost liczby ofert pracy r/r dotyczył zawodów medycznych – było ich o 49% więcej niż w grudniu 2023 roku. Znaczący przyrost odnotowano również w zawodach prawniczych (19%) oraz wśród pracowników fizycznych (16%). Z kolei spadek popytu na pracowników dotknął branżę HR (-8% r/r) oraz sektor IT (-2% r/r).

Barometr zawodów

W 2024 roku w Małopolsce przeprowadzono 21 paneli eksperckich, w których udział wzięli pracownicy powiatowych urzędów pracy oraz 69 ekspertów zewnętrznych reprezentujących m.in. instytucje edukacyjne, służbę zdrowia, izby rzemieślnicze i samorządy lokalne. Eksperci oceniali 168 grup zawodów z 18 branż, wykorzystując dane statystyczne o bezrobociu, wolnych miejscach pracy, napływie dokumentów legalizujących pracę cudzoziemców oraz liczbie absolwentów szkół branżowych.

Prognozy na 2025 rok wskazują na względną stabilność rynku pracy w województwie. Większość zawodów pozostanie zrównoważona pod względem popytu i podaży pracowników. Liczba zawodów deficytowych wzrośnie o 4 grupy, a nadwyżkowych nie przewiduje się w skali regionu. Zawody zrównoważone będą dominować w powiatach nowotarskim, suskim, oświęcimskim i tatrzańskim, a najmniej w Nowym Sączu, Bochni oraz Tarnowie i powiecie tarnowskim.

Największe deficyty kadrowe utrzymują się w branżach budowlanej, medyczno-opiekuńczej oraz edukacji, w szczególności w zawodach wymagających dojrzałych pracowników, takich jak nauczyciele, pielęgniarki i lekarze. W deficycie pozostaną także zawody w transporcie (kierowcy samochodów ciężarowych i autobusów), spawalnictwie oraz w branży budowlanej (cieśle, stolarze, murarze, robotnicy budowlani). Wśród zawodów trwale deficytowych utrzymuje się pięć grup: lekarze, pielęgniarki i położne, samodzielni księgowi oraz kierowcy autobusów i samochodów ciężarowych.

W niektórych powiatach przewiduje się spadek liczby zawodów deficytowych, a w innych – wzrost, zwłaszcza w powiecie bocheńskim, gdzie deficyt ma największą dynamikę. Cudzoziemcy, w tym obywatele Ukrainy, częściowo uzupełniają braki kadrowe, również w branży medycznej dzięki nostryfikacji dyplomów.

Zawody zrównoważone² obejmują obecnie większość branż, w tym finansowo-prawną, produkcyjno-przetwórczą, usługową i IT, przy czym widać tendencję do stabilizacji w branży informatycznej po wcześniejszym okresie deficytu. Jednocześnie warto zauważyć, że notowany wzrost zgłoszeń zwolnień grupowych nie przekłada się na skalę ich faktycznej realizacji. Niektóre zawody wcześniej w równowadze, jak blacharze, logopedzi czy pedagodzy, przesunęły się do grupy deficytowych.

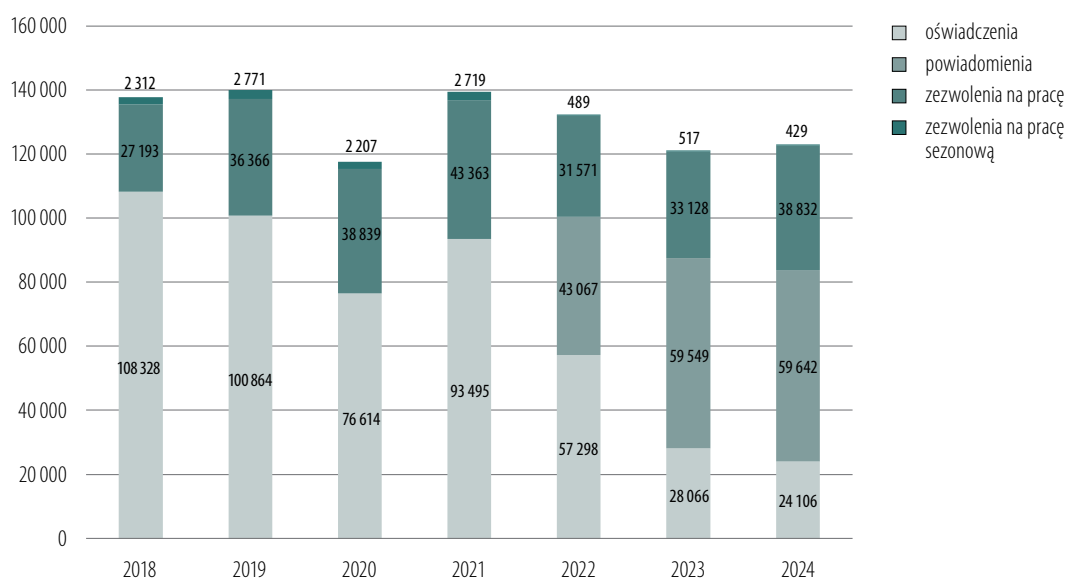
W Małopolsce nie prognozuje się zawodów nadwyżkowych na poziomie województwa, choć lokalnie nadwyżki mogą wystąpić, głównie w zawodach administracyjnych, ekonomistów i techników. Nadwyżki są związane m.in. z nadmierną liczbą absolwentów w stosunku do lokalnego zapotrzebowania, popularnością kierunków kształcenia oraz niskimi wymaganiami pracodawców.

Podsumowując, rynek pracy w Małopolsce w 2025 roku pozostanie stabilny, z dominacją zawodów zrównoważonych, jednak w niektórych branżach i powiatach utrzymają się istotne braki kadrowe, które będą wymagały wsparcia m.in. poprzez politykę migracyjną i programy aktywizacyjne dla osób biernych zawodowo.

6. Imigranci na rynku pracy

W obliczu pogarszającej się sytuacji demograficznej oraz narastających w wielu branżach deficytów kadrowych, przedsiębiorcy w Małopolsce coraz częściej wspierali się zatrudnianiem pracowników z zagranicy. Od stycznia do grudnia 2024 roku w regionie zarejestrowano 123 009 dokumentów legalizujących pracę cudzoziemców, co oznacza wzrost o 1,4% r/r. Szczegółowe dane ilustruje poniższy wykres, choć należy podkreślić, że śledzenie długoterminowych trendów w tym zakresie utrudniają zmiany prawne wprowadzane w analizowanym okresie.

Wykres 78. Dokumenty legalizujące pracę cudzoziemców wydane w Małopolsce w latach 2018–2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu analityczno-raportowego CeSAR [data pobrania danych 14.02.2024 i 27.03.2025].

2. Według metodologii badania *Barometr zawodów*, zawody zrównoważone odnoszą się do równowagi między dostępnymi zasobami a zapotrzebowaniem na siłę roboczą.

Napływ migrantów zarobkowych do Małopolski na przestrzeni lat ulegał znaczącym zmianom, na co wpływ miały m.in. pandemia COVID-19, pełnoskalowa wojna w Ukrainie oraz sytuacja gospodarcza w Polsce i na świecie.

Porównanie dokumentów legalizujących zatrudnienie cudzoziemców wydanych w 2019 roku – a więc jeszcze przed pandemią i rosyjską inwazją – z tymi z 2024 roku pokazuje kilka kluczowych tendencji:

- › Spadek dominacji mężczyzn. W 2024 roku 60,3% dokumentów dotyczyło mężczyzn, podczas gdy w 2019 roku było to 67,5%. Zjawisko to wynika głównie z feminizacji migracji z Ukrainy – dokumenty dla mężczyzn stanowiły 45,8% ogółu wydanych Ukraińcom, wobec 66,1% w 2019 roku. W przypadku pozostałych narodowości proporcje pozostawały stabilne – w latach 2019–2024 udział mężczyzn wahał się w granicach 76,5–80,3%, a w 2024 roku wyniósł 79,2%.
- › Wzrost różnorodności narodowościowej. Ukraińcy pozostali najliczniejszą grupą migrantów (56,7% dokumentów w 2024 roku), ale ich udział wyraźnie się zmniejszył – z 88,3% w 2019 roku do 59,9% w 2023 roku. Na znaczeniu zyskały inne nacje, m.in. Kolumbijczycy, którzy w 2019 roku stanowili marginalną grupę (zaledwie 14 dokumentów, mniej niż 0,1%), a w 2024 roku zajęli trzecie miejsce z udziałem 5,4%.
- › Zmiany w pozycji obywateli Białorusi. W latach 2019–2022 ich udział systematycznie rósł, by od 2023 roku zacząć spadać. W 2024 roku wyniósł 6,4% – o 4,3 p.p. więcej niż w 2019 roku, ale o 0,7 p.p. mniej niż w 2023 roku.
- › Utrwalanie się obecności migrantów z Dalekiego Wschodu. Wśród 10 państw z największą liczbą wydanych dokumentów niezmiennie znajdują się Filipiny, Indie, Nepal i Indonezja.

Tabela 30. Udział dokumentów legalizujących pracę cudzoziemców* odnotowanych w Małopolsce w latach 2019, 2023 i 2024 według obywatelstwa imigrantów (w %)

Obywatelstwo	2019	2023	2024
Ukraina	88,3	59,9	56,7
Białoruś	2,1	7,8	6,4
Kolumbia	0,0	1,7	5,4
Filipiny	0,4	1,9	4,4
Gruzja	2,8	4,6	4,0
Indie	0,5	3,5	3,3
Nepal	0,3	2,8	2,6
Uzbekistan	0,2	3,0	2,5
Mołdawia	2,9	1,9	1,8
Indonezja	0,0	0,7	1,3

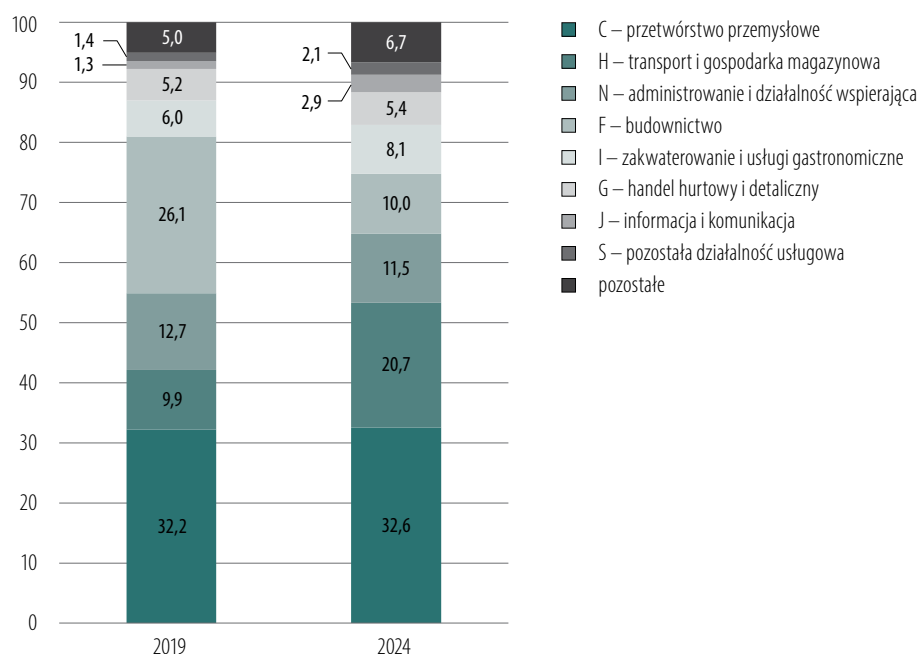
* Łącznie oświadczeń, powiadomień, zezwoleń na pracę oraz zezwoleń na pracę sezonową.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu analityczno-raportowego CeSAR [data pobrania danych 14.02.2024 i 27.03.2025].

Struktura wiekowa pracowników objętych dokumentami legalizującymi zatrudnienie nie zmieniła się. Podobnie jak w 2019 roku, tak i w roku 2024 najczęściej wydawano je osobom w wieku największej aktywności zawodowej: 25–34 lata (31,1% w 2019 roku i 29,3% w 2024 roku) oraz 35–44 lata (26,4% w 2019 roku i 27,6% w 2024 roku).

W analizowanym okresie zmieniła się natomiast struktura branżowa. Udział budownictwa (sekcja F) zmniejszył się o 16,1 p.p., natomiast transport i gospodarka magazynowa (sekcja H) odnotowały wzrost o 10,8 p.p. Najwięcej dokumentów legalizujących zatrudnienie, zarówno w roku 2019, jak i w 2024 roku, dotyczyło podjęcia pracy w przetwórstwie przemysłowym (sekcja C) – 32,2% w 2019 roku i 32,6% w 2024 roku. Szczegółowy przedstawia poniższy wykres.

W 2024 roku cudzoziemcy otrzymujący dokumenty legalizujące zatrudnienie najczęściej podejmowali pracę jako pracownicy wykonujący prace proste (35,9% wszystkich dokumentów) oraz robotnicy przemysłowi (22,4%). W porównaniu z 2019 rokiem ich udział wyraźnie zmalał – odpowiednio o 6,2 i 4,1 p.p.

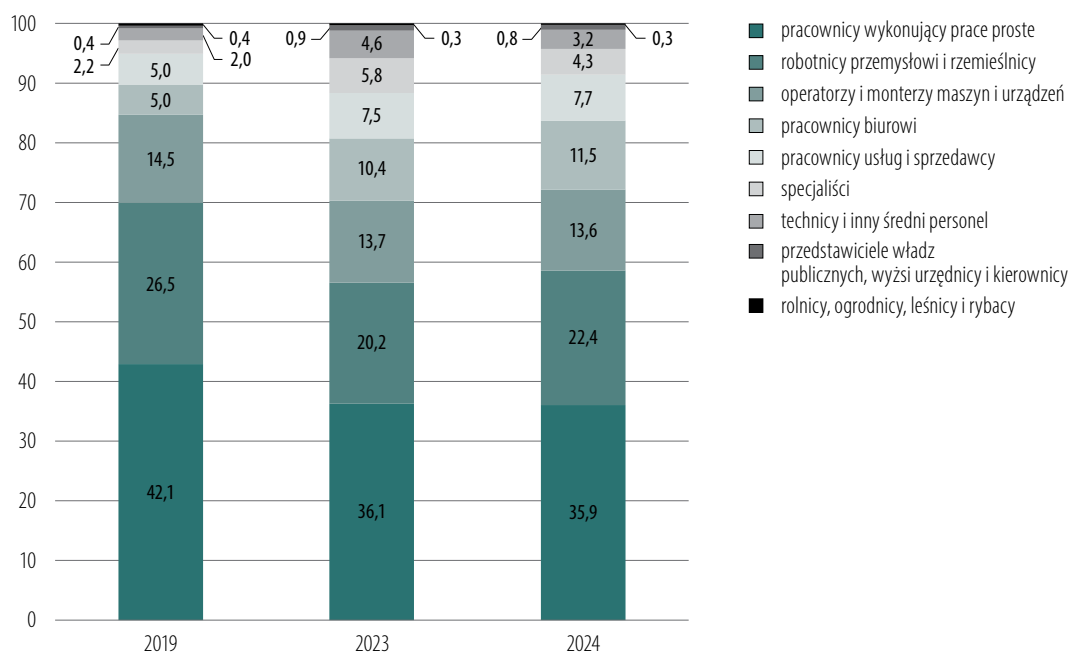
Wykres 79. Struktura dokumentów legalizujących pracę cudzoziemców* odnotowanych w Małopolsce w roku 2019 i 2024 według branży (sekcji PKD) (w %)

* Łącznie oświadczeń, powiadomień, zezwoleń na pracę oraz zezwoleń na pracę sezonową.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu analityczno-raportowego CeSAR [data pobrania danych 14.02.2024 i 27.03.2025].

Jednocześnie systematycznie rosła liczba cudzoziemców zatrudnianych jako pracownicy biurowi (udział wzrósł z 5,0% w 2019 roku do 10,4% w 2023 roku i 11,5% w 2024 roku) oraz pracownicy usług i sprzedawcy (z 5,0% w 2019 roku do 7,5% w 2023 roku i 7,7% w 2024 roku).

W przypadku kadry menedżerskiej, specjalistów i techników w latach 2019–2023 przeważała tendencja wzrostowa. Jednak w 2024 roku w każdej z tych grup odnotowano spadek względem 2023 roku, co może zapowiadać możliwą zmianę dotychczasowego trendu.

Wykres 80. Dokumenty legalizujące pracę cudzoziemców odnotowane w Małopolsce w latach 2019, 2023 i 2024 według wielkich grup zawodów (w %)

* Łącznie oświadczeń, powiadomień, zezwoleń na pracę oraz zezwoleń na pracę sezonową.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu analityczno-raportowego CeSAR [data pobrania danych 14.02.2024 i 27.03.2025].

Obszary wiejskie

Opracowanie: Wojciech Bihun, Beata Bobula, Beata Chadzińska, Agata Frączek, Aneta Gaczoł, Aneta Helak-Świechowska, Magdalena Jasińska, Ewa Kubik, Anna Maciejewska

— podsumowanie

- Według stanu na 31 grudnia 2024 roku liczba producentów ekologicznych w Małopolsce wynosiła 718 i w stosunku do roku poprzedniego zmniejszyła się o 21 podmiotów.
- Do końca 2024 roku na Listę Produktów Tradycyjnych wpisane zostały łącznie 232 specjały z terenu Małopolski, co stanowi 10,9% wszystkich wpisanych produktów.
- Na terenie województwa wiodącą uprawą były zboża, głównie pszenica. Województwo było największym producentem kapusty gruntowej oraz kalafiora gruntowego w kraju.
- W stosunku do 2023 roku nastąpił spadek pogłowia trzody chlewnej, bydła oraz drobiu ogółem. Zanotowano z kolei wzrost pogłowia indyków. Małopolska znajduje się na 1. miejscu w kraju pod względem liczby owiec.
- W 2024 roku Województwo Małopolskie udzieliło pomocy finansowej 41 gminom na zakup 1836 zbiorników naziemnych do zbierania wody opadowej przez mieszkańców.
- W zakresie ochrony gruntów rolnych w 2024 roku wykonano remont 122 km dróg dojazdowych, na które zawarto 163 umowy z gminami na łączną kwotę 26,4 mln zł oraz budowę i renowację 13 zbiorników wodnych służących małej retencji na kwotę 625,5 tys. zł o łącznej powierzchni 11 903 m².

1. Ekstensywne rolnictwo i żywność wysokiej jakości

Zasoby rolnictwa¹

Małopolska charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem geologicznym, rozdrobnieniem agrarnym, a także występowaniem obszarów o niekorzystnych warunkach klimatycznych i glebowych, które nie wpływają pozytywnie na rozwój gospodarki rolnej w regionie. Od roku 2010 ogólna liczba gospodarstw rolnych w Małopolsce spada, w 2020 roku wynosiła 127,0 tys. a w 2023 roku 112,1 tys.

Województwo posiada jeden z najwyższych udziałów gospodarstw o powierzchni do 2 ha użytków rolnych w ogólnej liczbie gospodarstw województwa – 33,2%. Wyższy odsetek jest jedynie w województwie podkarpackim – 34,9%².

Rolnictwo ekologiczne³

Według stanu na dzień 31 grudnia 2024 roku liczba producentów ekologicznych w Małopolsce wynosiła 718 i w stosunku do roku poprzedniego zmniejszyła się o 21 podmiotów. Spośród wszystkich producentów

1. Urząd Statystyczny w Krakowie, *Rocznik Statystyczny Województwa Małopolskiego 2024*, Kraków 2024.
2. Główny Urząd Statystyczny, *Charakterystyka gospodarstw rolnych w 2023 r.*, Warszawa 2025.
3. Dane na podstawie Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych – IJHAR-S.

ekologicznych 574 prowadziło działalność w zakresie produkcji rolnej. W 2024 roku łącznie 106 gospodarstw ekologicznych prowadziło działalność w zakresie dystrybucji i wprowadzania do obrotu na terenie Unii Europejskiej. Podobnie jak w 2023 roku brak było producentów ekologicznych zajmujących się akwakulturą. W 2024 roku 77 gospodarstw ekologicznych prowadziło działalność w zakresie przechowywania, 24 podmioty z terenu Małopolski zajmowały się wprowadzaniem na rynek produktów ekologicznych importowanych z państw trzecich (wzrost o 3 podmioty w porównaniu z 2023 rokiem), natomiast eksportem zajmowały się 32 podmioty.

Zużycie nawozów mineralnych i wapniowych⁴

W roku 2023 w Małopolsce pod zbiory wysiano ogółem 47,9 tys. ton nawozów NPK (w 2020 roku – 47,0 tys. ton), w tym odpowiednio: 22,4 tys. ton nawozów azotowych (w 2020 roku – 21 tys. ton, wzrost o 1,4 tys. ton), 9,8 tys. ton nawozów fosforowych (w 2020 roku – 10 tys. ton, spadek o 0,2 tys. tony) oraz 15,6 tys. ton nawozów potasowych (w 2020 roku – 16,0 tys. ton, spadek o 0,4 tys. tony). Średnie zużycie nawozów mineralnych w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych wyniosło 88,6 kg NPK (w 2020 roku – 85,8 kg NPK), w Polsce odpowiednio: 121,9 kg (w 2020 roku – 132,9 kg).

Zużycie nawozów wapniowych wyniosło 28,5 tys. ton i było zbliżone do roku 2020 (w 2020 roku – 29 tys. ton). Przeciętnie w województwie małopolskim zużyto 52,8 kg nawozów wapniowych w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych (w kraju 78,4 kg/ha). Zużycie nawozów wapniowych pozostało więc na podobnym poziomie i nadal region na tle kraju charakteryzuje się znacznie mniejszym poziomem ich użycia.

Produkty tradycyjne i regionalne⁵

Do końca 2024 roku na Listę Produktów Tradycyjnych wpisane zostały łącznie 232 specjały z terenu województwa małopolskiego, co daje 3. miejsce w Polsce po województwach: lubelskim i podkarpackim.

Oznaczenie Produkt Tradycyjny z Małopolski (PTM) stanowi znak towarowy zgłoszony do ochrony w Urzędzie Patentowym RP, do którego wyłącznie uprawnionym jest Województwo Małopolskie. Na koniec 2024 roku wspólnym znakiem towarowym gwarancyjnym pn. *Produkt Tradycyjny z Małopolski* mogło oznaczać swoje produkty 24 producentów. Certyfikaty wydano dla 34 produktów m.in. takich, jak: pstrąg ojcowski tęczowy i potokowy, miód ze spadzi jodłowej z Pogórza Rożnowskiego, kiszony rydze z gminy Uście Gorlickie, śliwki w zalewie korzennej z Wolicy, charsznicka kapusta kwaszona/kiszona, szynka podstolego, chleb żarnowy z Łomnej, sądeckie

lody, balsam kapucyński, wiśnicki makaron domowy tradycyjny, barszcz czerwony krakowski, sery twarogowe niedojrzewające czy mleko od krów rasy polskiej czerwonej. W przypadku polskich produktów regionalnych wpisanych przez Komisję Europejską do Rejestru Chronionych Nazw Pochodzenia i Chronionych Oznaczeń Geograficznych lub do Rejestru Gwarantowanych Tradycyjnych Specjalności w 2024 roku, na 47 produktów z unijnymi certyfikatami w Polsce, najwięcej – 16 pochodzi z województwa małopolskiego.

Zasmakuj w Małopolsce

W 2024 roku kontynuowano kampanię pn. *Zasmakuj w Małopolsce*, która skupia działania dotyczące żywności wysokiej jakości, ze szczególnym uwzględnieniem produktów regionalnych, tradycyjnych i lokalnych. Wydano publikację kulinarną pod tym samym hasłem, tj. *Zasmakuj w Małopolsce*, w której znajdują się przepisy tradycyjnych małopolskich dań, potraw i wypieków. Kampania *Zasmakuj w Małopolsce* obejmowała również organizację (wspólnie z Instytutem Rozwoju Obszarów Wiejskich) stoiska z produktami regionalnymi, tradycyjnymi i lokalnymi na Targach Smaki Regionów w Poznaniu oraz drugą edycję konkursu kulinarnego w obszarze kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego. Zawarto także 60 umów na realizację zadań publicznych, mających na celu kultywowanie i zachowanie dziedzictwa kulinarnego Małopolski, w ramach których zrealizowano m.in. warsztaty, szkolenia, spotkania czy pokazy kulinarne.

4. Dane dotyczące zużycia nawozów prezentowane są w całości za rok 2023. Oficjalny komunikat Głównego Urzędu Statystycznego mówi, iż dane te są zbierane w ramach badań strukturalnych przeprowadzanych co 3 lata, tj. za lata 2023 i 2026.

5. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, *Produkty regionalne i tradycyjne* – dowiedz się więcej, <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/produkty-regionalne-i-tradycyjne>, [dostęp: 23.09.2025].

2. Produkcja roślinna i zwierzęca

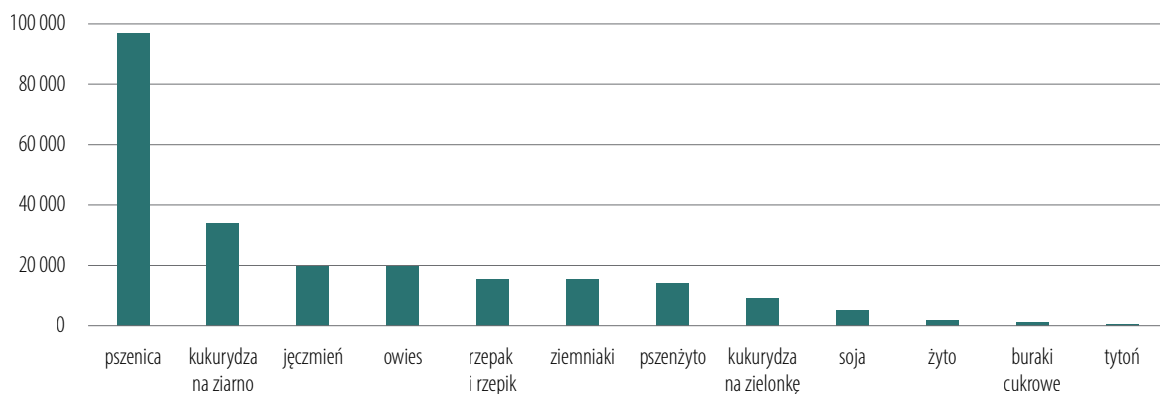
Produkcja roślinna⁶

Na terenie województwa wiodącą uprawą były zboża. Ich powierzchnia wynosiła w 2024 roku 197,4 tys. ha i wzrosła o 3 tys. ha w stosunku do roku poprzedniego.

W 2024 roku województwo małopolskie było, podobnie jak w roku 2023, największym producentem kapusty gruntowej i kalafiora gruntowego w kraju. W ciągu roku zebrano 1671,9 tys. dt kapusty gruntowej, co stanowiło 29% zbiorów krajowych. Na drugim miejscu wśród województw uplasowało się województwo łódzkie (1325,7 tys. dt), a na trzecim województwo wielkopolskie (719,0 tys. dt). Uprawa tego warzywa zajmowała 3,3 tys. ha, był to obszar nieco mniejszy niż w roku ubiegłym (3,5 tys. ha). Pod uprawą kalafiora gruntowego znajdowało się podobnie jak w roku ubiegłym 1,2 tys. ha. W ciągu roku zebrano 328,4 tys. dt tego warzywa, co stanowiło 30% zbiorów krajowych. Drugie miejsce wśród największych producentów kalafiora w kraju zajęło województwo lubelskie (180,1 tys. dt), a trzecie województwo łódzkie (175,4 tys. dt).

Poniższy wykres charakteryzuje udział poszczególnych zbóż oraz innych roślin przeważających w strukturze powierzchni upraw na terenie województwa. Wiodącą uprawą w roku 2024 była pszenica.

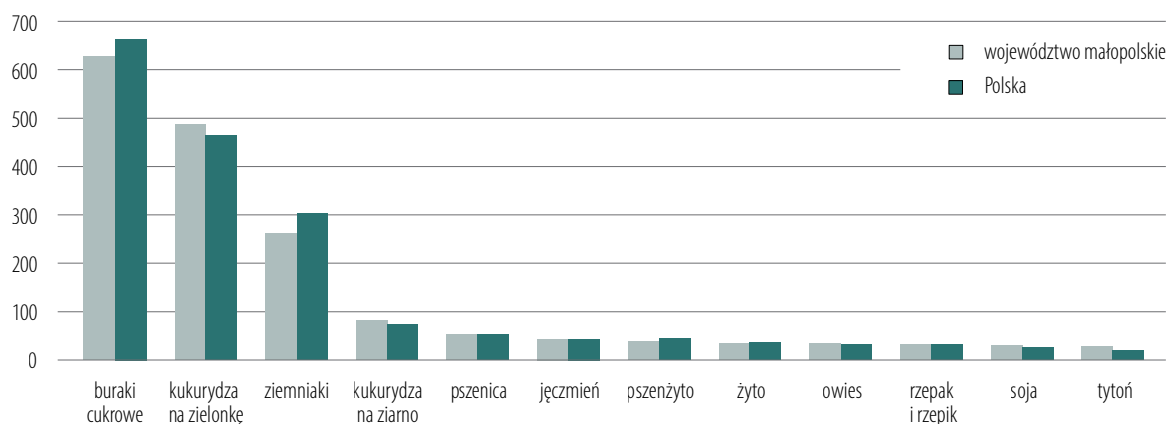
Wykres 81. Powierzchnia wybranych upraw w Małopolsce w 2024 roku (w ha)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS na dzień 29.08.2025 roku.

W 2024 roku w województwie uzyskano wyższe plony z 1 hektara soi o 4,7 dt, tytoniu o 8,2 dt oraz kukurydzy zarówno uprawianej na ziarno o 9,1 dt, jak i na zielonkę o 22,0 dt w porównaniu do plonów krajowych. Plony uzyskane z 1 hektara zbóż takich jak pszenica i owies były odpowiednio wyższe o 1,5 i 2,7 dt od plonów krajowych.

Wykres 82. Plony z 1 ha w województwie małopolskim w 2024 roku w porównaniu do plonów w całym kraju (w dt)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS na dzień 29.08.2025 roku.

6. Główny Urząd Statystyczny, *Produkcja upraw rolnych i ogrodnich w 2024 r.*, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rolnictwo-lesnictwo/uprawy-rolne-i-ogrodnicze/produkcja-upraw-rolnych-i-ogrodnich-w-2024-r,9,23.html>, [dostęp: 23.09.2025].

Produkcja zwierzęca⁷

Pogłowie trzody chlewnej w Małopolsce liczyło w 2024 roku 100,7 tys. sztuk i było mniejsze o ok. 20% w stosunku do roku poprzedniego (w 2023 roku – 125,4 tys. sztuk).

W hodowli bydła w Małopolsce, podobnie jak w 2023 roku, nastąpił spadek pogłowia. W stosunku do roku 2023 zmalało ono o 3,7 tys. sztuk i wynosiło ogółem 149,4 tys. (w 2023 roku 153,2 tys. sztuk).

Pogłowie drobiu ogółem w grudniu 2024 roku spadło o niemal 19%, tj. 1,1 mln sztuk, w stosunku do roku poprzedniego i wynosiło 4,8 mln sztuk. W tym drób kurzy ogółem stanowił ponad 4,6 mln sztuk, przy spadku pogłowia o 1,2 mln sztuk. Obserwuje się znaczny wzrost pogłowia indyków, z 94,8 tys. sztuk na koniec 2023 roku, do 158,5 sztuk w grudniu 2024 roku. Pogłowie kaczek i innych odmian drobiu nadal spada, z poziomu niemal 85,2 tys. sztuk, do 74,0 tys. sztuk. Odnotowano również jak w latach poprzednich tendencję spadkową pogłowia gęsi z 11,5 tys. sztuk na koniec 2023 roku, do 10,6 tys. sztuk w grudniu 2024 roku.

Małopolska nadal znajduje się na 1. miejscu w kraju pod względem liczby owiec. Odnotowano jednak spadek ich pogłowia o 2171 sztuk. Na koniec 2024 roku było ich łącznie ponad 63,9 tys. sztuk. Pogłowie kóz w czerwcu 2024 roku wynosiło z kolei łącznie 5,0 tys. sztuk, a pogłowie koni pozostało w 2024 roku na tym samym poziomie, tj. 11,3 tys. sztuk.

3. Zasoby wody i adaptacja do zmian klimatu oraz wsparcie działań ograniczających straty w rolnictwie

Małopolska deszczówka

Elementem podnoszącym świadomość i odpowiedzialność Małopolan za gospodarowanie zasobami wodnymi w regionie jest prowadzony od 2020 roku przez Samorząd Województwa Małopolskiego konkurs skierowany do gmin. W ramach działania w 2024 roku udzielono pomocy finansowej 41 gminom na zakup 1836 zbiorników naziemnych do zbierania wody opadowej przez mieszkańców. Zatrzymana woda deszczowa lub roztopowa na terenie nieruchomości wykorzystywana jest na cele gospodarstwa domowego i przydomowych ogrodów.

Ochrona zasobów genetycznych zgromadzonych w lokalnych odmianach roślin uprawnych i promocja zrównoważonych metod produkcji żywności

Zróżnicowanie klimatyczne i glebowe województwa małopolskiego powoduje potrzebę prowadzenia badań nad odmianami roślin uprawnych. Jest to konieczne w celu dostosowania rolnictwa do postępujących zmian klimatycznych i ochrony dziedzictwa agrarnego Małopolski. Odtwarzanie i popularyzacja uprawy odmian regionalnych w gospodarstwach tradycyjnych i ekologicznych Małopolski, w połączeniu z elementami ochrony przyrody i krajobrazu, może posłużyć jako stymulacja zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich oraz pomoc w rozwiązywaniu problemów społecznych i ekonomicznych mieszkańców wsi.

W 2024 roku Województwo Małopolskie zawarło umowę z Instytutem Hodowli i Aklimatyzacji Roślin – Państwowym Instytutem Badawczym – Zakładem Doświadczalnym w Grodkowicach na przeprowadzenie prac odnoszących się do utrzymania i rozwoju kolekcji roślin stanowiących historyczne dziedzictwo kultury rolnej Małopolski oraz ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej na obszarach wiejskich.

Porejestrowe Doświadczalnictwo Odmianowe

System ten obejmuje prowadzenie serii doświadczeń odmianowych oraz odmianowo-agrotechnicznych. Tworzony jest na mocy współpracy, w skali regionalnej i krajowej, między jednostkami i organizacjami zainteresowanymi rozwojem rolnictwa, takimi jak: samorządy wojewódzkie, samorządy rolnicze, administracja rządowa, służby doradcze, firmy hodowlano-nasienne, jednostki naukowe, związki plantatorów, podmioty z branży przetwórczej.

Wyniki prowadzonych badań i doświadczeń pozwalają na stworzenie „listy zalecanych do uprawy odmian” (LOZ) na obszarze poszczególnych województw. Umożliwia to wykorzystanie postępu biologicznego (odmianowego) w rolnictwie, poprzez trafny dobór najbardziej wartościowych odmian dostosowanych do lokalnych warunków gospodarowania, odpornych na działanie czynników biotycznych (chorób i szkodników) i abiotycznych

7. Bank Danych Lokalnych – stan na dzień 2.09.2025 roku.

nych (niskich i wysokich temperatur, niedobór i nadmiar opadów). Zaangażowanie w rozwój PDO w istotny sposób wpływa na ograniczenie strat w rolnictwie i podniesienie konkurencyjności małopolskiego rolnictwa.

Jednostką koordynującą Porejestrowe Doświadczalnictwo Odmianowe w Województwie Małopolskim jest Stacja Doświadczalna Oceny Odmian w Węgrzcach, nad którą nadzór merytoryczny sprawuje Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych w Słupi Wielkiej.

4. Ochrona gruntów rolnych

W 2024 roku ze środków budżetu województwa, realizując art. 22c ust. 1 ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych, wspierano ochronę, rekultywację i poprawę jakości gruntów, jak również poprawę jakości sieci dróg dojazdowych do pól oraz renowację zbiorników wodnych służących małej retencji.

Zakres rzeczowy zrealizowany w 2024 roku obejmował przede wszystkim:

- 1) remont 122 km dróg dojazdowych, na które zawarto 163 umowy z gminami na łączną kwotę 26,4 mln zł,
- 2) budowę i renowację 13 zbiorników wodnych służących małej retencji na kwotę 625,5 tys. o łącznej powierzchni 11 903 m².

5. Scalenia gruntów

Scalenia gruntów są ważnym narzędziem do tworzenia podstaw dla rozwoju wsi oraz restrukturyzacji i modernizacji gospodarstw rolnych, a także przyczyniają się do lepszej ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego. Ma to wpływ na poprawę warunków życia i pracy ludności zamieszkującej tereny wiejskie.

Scalenia gruntów są realizowane w ramach *Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020*. Celem jest stworzenie korzystniejszych warunków gospodarowania w rolnictwie i leśnictwie poprzez poprawę struktury obszarowej gospodarstw rolnych, lasów i gruntów leśnych, racjonalne ukształtowanie rozłogów gruntów, dostosowanie granic nieruchomości do systemu urządzeń melioracji wodnych, dróg oraz rzeźby terenu. W województwie małopolskim wiele gospodarstw użytkuje liczne, rozproszone działki rolne. Scalenie gruntów polega na wydzieleniu nowych działek ewidencyjnych, o innym ukształtowaniu w stosunku do pierwotnych, w celu doprowadzenia do zmniejszenia liczby małych, rozproszonych działek składających się na gospodarstwo oraz do powiększenia ich średniej wielkości. Okres od wszczęcia postępowania scaleniowego do wydania decyzji zatwierdzającej projekt scalenia wynosi kilka lat.

W 2024 roku kontynuowano prace scaleniowe na obiektach o łącznej powierzchni 4668 ha: Przeginia, Czurbrowice gm. Jerzmanowice-Przeginia, Jelcza, Tczyca, Wierzbie gm. Charsznica, Nieciecza, Czyżów, część Podlesia Dębowego i Żabna gm. Żabno.

Dla następujących obiektów scaleniowych: Jelcza gm. Charsznica, Tczyca gm. Charsznica, Siary gm. Sękowa zostały wydane decyzje zatwierdzające projekty scalenia gruntów.

Wartość wykonanych w 2024 roku prac scaleniowych wyniosła 4,7 mln zł.

Ponadto w 2024 roku ogłoszony został pierwszy nabór wniosków o przyznanie pomocy w ramach *Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027* dla interwencji 10.8 *Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniowym*. W jego wyniku przyznano pomoc finansową na realizację scalenia w miejscowości Strzeszyn, gm. Biecz o powierzchni 1256 ha.

6. Łowiectwo i rybactwo

Łowiectwo w Małopolsce⁸

Małopolscy myśliwi w łowieckim roku gospodarczym 2023/24 koncentrowali się głównie na pozyskaniu dzików (14 385 szt.) oraz ptactwa – bażantów (8676 szt.) i kaczek (5854 szt.) W skali kraju, odstrzał kaczek był najwyższy w Małopolsce.

Nadal obserwujemy bytowanie zwierzyny w terenach zurbanizowanych. Wiele gatunków zwierząt łownych przebywa w miastach na stałe, przystosowując się i zmniejszając bojaźń przed człowiekiem i jego otoczeniem. Złuszczają dziki, których w regionie szacuje się na 3 tysiące osobników oraz jeleniowate, żerując, dokonują

8. Na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego.

zniszczeń w uprawach rolnych i użytkach zielonych. Koncentracje zniszczeń wyrządzonych w terenach zurbanizowanych, wyłączonych z użytkowania łowieckiego, w podziale na powiaty ilustruje poniższa mapa.

Mapa 23. Szkody w uprawach rolnych oraz przydomowych ogrodach

Źródło: opracowanie własne.

W roku 2024 wypłacono rekompensaty za szkody poczynione przez zwierzynę ze środków Skarbu Państwa, w wysokości ponad 1173 tys. zł. Wysokość środków budżetu państwa wypłaconych na pokrycie rekompensat za szkody w uprawach rolnych wyrządzane przez zwierzynę na terenach zurbanizowanych rośnie systematycznie od 2014 roku, przekraczając w 2015 roku wartość 100 tys. zł. Do dziś coroczna wielkość wypłacanych odszkodowań nie spadła poniżej tej kwoty.

Rybacktwo w Małopolsce⁹

W Małopolsce gospodarka prowadzona jest w specjalistycznych gospodarstwach rybackich oraz na śródlądowych wodach płynących przez użytkowników rybackich. Gospodarka prowadzona zarówno w gospodarstwach, jak i na wodach płynących są ze sobą ściśle powiązane. Gospodarstwa rybackie oraz wylęgarnie są źródłem materiału zarybieniowego, który wpuszczany jest do małopolskich rzek. Działania takie muszą być podejmowane ze względu na potrzebę wzmacniania populacji ryb narażonych na selektywne połowy wędkarskie oraz zmiany w środowisku. W 2025 roku coraz bardziej widoczny jest negatywny wpływ braku wody o odpowiedniej jakości. Brak regularnych opadów skutkował niskim stanem wód, co wpływa na termikę, ilość rozpuszczonego tlenu oraz ogranicza miejsca, w których możliwe jest bytowanie organizmów wodnych.

Małopolska akwakultura opiera się głównie na dwóch sposobach prowadzenia chowu i hodowli. Ekstensywnym chowie w stawach ziemnych głównie karpia i innych gatunków, które mogą im towarzyszyć, np. amury, leszcze, płocie, szczupaki. Z kolei chów intensywny prowadzony jest w stawach betonowych lub specjalistycznych basenach. Dominującym gatunkiem w takiej hodowli jest pstrąg potokowy, jednakże istnieje możliwość chowu i hodowli innych ryb łososiowatych. W 2023 roku produkcja karpia w Małopolsce osiągnęła ponad 739 ton, natomiast produkcja ryb łososiowatych ponad 397 ton.

9. M. Trella, M. Dubrowski – *Polska akwakultura w 2023 roku na podstawie analizy kwestionariuszy RRW-22*. Część 1: „Komunikaty Rybackie” Nr 6/2024; M. Trella, M. Dubrowski – *Polska akwakultura w 2023 roku na podstawie analizy kwestionariuszy RRW-22*. Część 2: „Komunikaty Rybackie” Nr 1/2025.

Przemysł

Opracowanie: Andrzej Binda

— podsumowanie

- Pod koniec 2024 roku w systemie REGON zarejestrowanych było 43,0 tys. podmiotów działających w sektorze przemysłowym, co uplasowało Małopolskę na 4. miejscu w tej kategorii wśród polskich regionów.
- Małopolskie przedsiębiorstwa przemysłowe wygenerowały przychody netto ze sprzedaży produktów w wysokości 139,0 mld zł.
- Łączna wartość nakładów inwestycyjnych w przemyśle w województwie małopolskim wyniosła 12,2 mld zł, co oznacza wzrost o 1,1%.
- Wartość produkcji sprzedanej przemysłu osiągnęła 177,8 mld zł, notując w porównaniu z rokiem 2023 spadek o 1,0% w cenach bieżących, lecz wzrost o 0,8% w cenach stałych.
- Pod pojęciem „przemysł” rozumie się podmioty prowadzące działalność w ramach sekcji PKD 2007: B – *Górnictwo i wydobywanie*, C – *Przetwórstwo przemysłowe*, D – *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych*, E – *Dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją*. Dane agregowane są metodą przedsiębiorstw, tj. cała działalność przypisywana jest do miejsca lokalizacji podmiotu, niezależnie od miejsca faktycznego jej wykonywania.

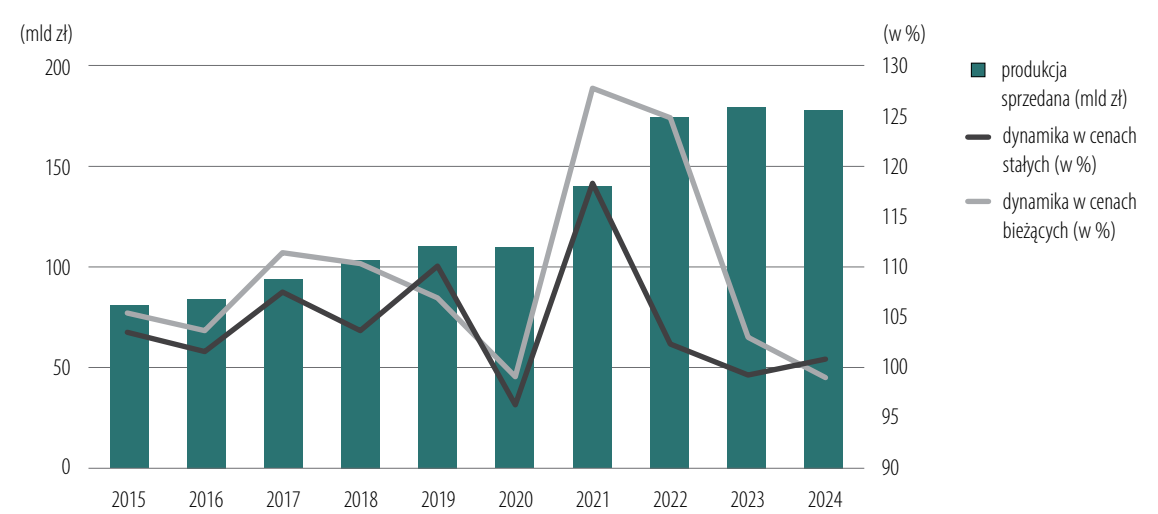
1. Produkcja sprzedana przemysłu

W perspektywie dziesięcioletniej trend wartości produkcji sprzedanej w Małopolsce jest wyraźnie rosnący. Wprawdzie dane statystyczne wskazują na spadek wartości produkcji w cenach bieżących w 2024 roku w stosunku do poprzedniego o 1,0%, to jednak dynamika w cenach stałych wskazuje na niewielki wzrost tego parametru (o 0,8%).

W 2024 roku łączna wartość produkcji sprzedanej wyniosła 177,8 mld zł, co wiąże się spadkiem w cenach bieżących w porównaniu z 2023 rokiem (179,6 mld zł). W skali kraju odnotowano silniejszy spadek w cenach bieżących (przeszło 6%) i słabszy wzrost w cenach stałych (o 0,3%).

Zwiększenie wartości produkcji sprzedanej w cenach bieżących wykazały wszystkie sekcje wchodzące w skład przemysłu, z wyjątkiem sekcji C – *Przetwórstwo przemysłowe*, natomiast w cenach stałych wzrost wystąpił we wszystkich sekcjach. W *Przetwórstwie przemysłowym* na 15 prezentowanych działów wzrost wartości produkcji sprzedanej odnotowano w 8 działach.

Wykres 83. Wartość produkcji sprzedanej małopolskiego przemysłu i dynamika r/r w cenach bieżących i stałych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tabela 31. Produkcja sprzedana małopolskiego przemysłu w 2024 roku według sekcji i wybranych działów PKD 2007

Wyszczególnienie	Wartość produkcji sprzedanej przemysłu		
	w mln zł	rok 2023 = 100	
		w cenach bieżących	w cenach stałych
Przemysł ogółem	177 765,2	99,0	100,8
Górnictwo i wydobywanie	1 768,7	110,4	103,3
Przetwórstwo przemysłowe, w tym:	142 941,6	97,8	100,3
› produkcja artykułów spożywczych	25 767,9	101,3	99,4
› produkcja napojów	1 616,1	99,9	98,6
› produkcja wyrobów tekstylnych	571,3	112,9	109,2
› produkcja odzieży	567,5	119,2	112,8
› produkcja skór i wyrobów skórzanych	703,8	94,4	94,6
› produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny	3 680,2	97,1	105,3
› produkcja papieru i wyrobów z papieru	4 749,4	100,5	99,9
› produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	8 265,0	97,8	99,8
› produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	5 178,2	93,6	92,8
› produkcja metali	6 988,8	85,2	92,3
› produkcja wyrobów z metali	17 413,2	95,6	101,3
› produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych	2 633,4	92,7	100,7
› produkcja urządzeń elektrycznych	9 065,8	100,3	106,8
› produkcja maszyn i urządzeń	3 707,6	102,5	103,7
› produkcja mebli	1 688,9	106,4	109,0
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	27 334,5	103,4	102,4
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	5 720,3	107,8	104,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Udział województwa małopolskiego w produkcji sprzedanej przemysłu kraju wyniósł w 2024 roku 7,7%, wykazując wzrost w stosunku do poprzedniego roku o 0,4 p.p. Znajduje to potwierdzenie również w analizie długookresowej – w ciągu 10 lat udział małopolskiego przemysłu w produkcji kraju zwiększył się o 0,9 p.p. Niemal w każdej sekcji odnotowano wzrost. Największy (2,8 p.p.) miał miejsce w przypadku wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę. Jedyne spadki odnotowano w sektorze dostawy wody, gospodarowania ściekami i odpadami oraz rekultywacji – wyniósł on 1,6 p.p.

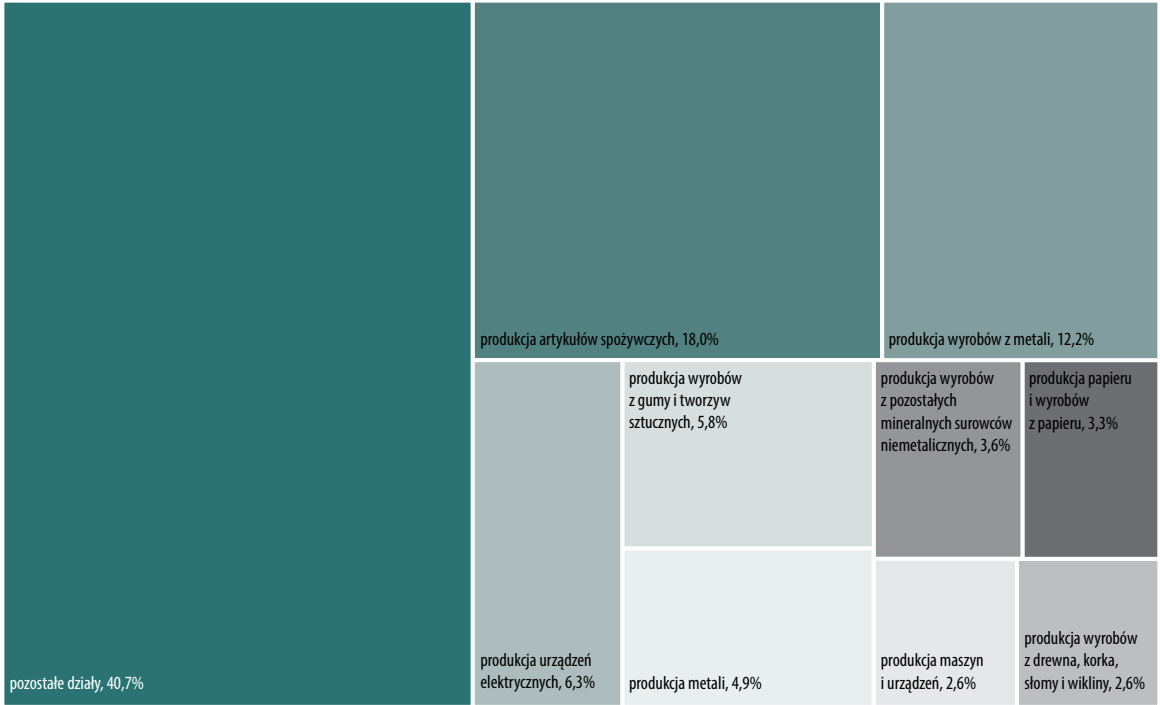
Tabela 32. Udział produkcji sprzedanej przemysłu Małopolski na tle kraju według sekcji rodzajów działalności (w %)

Wyszczególnienie	2015	2017	2019	2021	2023	2024
Przemysł ogółem	6,8	6,9	7,1	7,3	7,1	7,7
Górnictwo i wydobywanie	1,7	1,7	2,1	1,9	1,7	2,2
Przetwórstwo przemysłowe	6,7	6,8	6,9	7,1	6,8	7,2
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	8,5	8,4	12,3	10,1	10,3	13,1
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	10,2	9,8	9,9	11,4	9,7	8,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W przetwórstwie przemysłowym największy udział miała produkcja artykułów spożywczych (18,0%). Na kolejnych pozycjach znalazła się produkcja wyrobów z metali (12,2%) oraz produkcja urządzeń elektrycznych (6,3%). Udział poszczególnych działów pozostał na poziomie zbliżonym do poprzedniego roku.

Wykres 84. Struktura produkcji sprzedanej przetwórstwa przemysłowego w województwie małopolskim w 2024 roku (w %) według wybranych działów¹

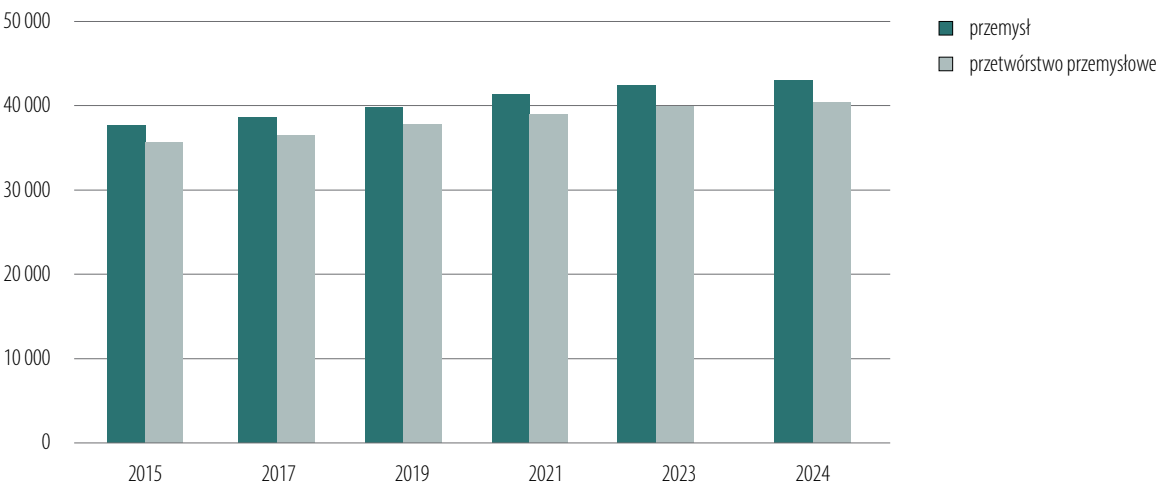
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

1. Działy z co najmniej 2-procentowym udziałem (bez objętych tajemnicą statystyczną).

2. Podmioty prowadzące działalność przemysłową

Województwo małopolskie zajmuje stabilne 4. miejsce wśród województw pod względem zarejestrowanych podmiotów gospodarczych prowadzących działalność przemysłową, po województwach: mazowieckim, śląskim i wielkopolskim. Na koniec 2024 roku w systemie REGON zarejestrowanych było 43 020 podmiotów, w tym 85,2% prowadzących pełną działalność. Oznacza to przyrost o 542 przedsiębiorstwa przez ostatni rok (+1,3%). Przyrost wystąpił we wszystkich sekcjach zaliczonych do przemysłu. Najwyższą dynamikę odnotowała sekcja D (+10,0%). W sekcji B przyrost wyniósł 2,0%, przy czym dotyczyło to podmiotów niezwiązanych z górnictwem węgla kamiennego, w sekcji C wzrost osiągnął +1,1%, najmniejsze zmiany wystąpiły w sekcji E (+0,4%).

Wykres 85. Zmiana liczby podmiotów przemysłowych w województwie małopolskim w latach 2015–2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tabela 33. Liczba podmiotów przemysłowych działających w Małopolsce w latach 2015, 2020 i 2024 i ich udział w skali kraju

Rok		Sekcje PKD 2007			
		B	C	D	E
2015	Małopolska	332	35 695	501	1 177
	Polska = 100	7,0	9,5	5,7	8,2
2020	Małopolska	390	38 408	643	1 147
	Polska = 100	8,6	9,9	5,3	8,0
2024	Małopolska	410	40 384	1 056	1 170
	Polska = 100	9,1	9,9	6,0	8,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wśród podmiotów zarejestrowanych w sekcjach zaliczanych do przemysłu dominują podmioty mikro, o liczbie pracujących do 9 osób, stanowią one 93,6% wszystkich podmiotów. Podmioty małe, o liczbie pracujących od 10 do 49 osób stanowią 4,9% całego zbioru, podmioty średnie o liczbie pracujących od 50 do 249 osób to 1,3% pełnej zbiorowości, natomiast podmioty duże (250+ pracujących) to tylko 0,3% liczby podmiotów przemysłowych.

Spośród wszystkich podmiotów zarejestrowanych w przemyśle 93,9% stanowiły te związane z przetwórstwem przemysłowym i ich udział systematycznie maleje.

W ujęciu powiatów najwyższą wartość wskaźnika liczby zarejestrowanych podmiotów na 1000 mieszkańców, podobnie jak w poprzednich latach, odnotowana została w powiatach suskim i wadowickim, gdzie wyniosła odpowiednio 23,6 i 23,1, oraz myślenickim z wartością 16,8. Najniższą wartość miały powiaty nowosądecki (7,8) i dąbrowski (7,9). Średnią wojewódzką, wynoszącą 12,5 przekroczyło 6 powiatów, w tym miasto Kraków (13,0).

Mapa 24. Liczba podmiotów przemysłowych zarejestrowanych w systemie REGON na 1000 mieszkańców – stan na 31 grudnia 2024 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

3. Pracujący w przemyśle

W końcu 2024 roku na terenie województwa małopolskiego zamieszkiwało 264,7 tys. osób pracujących w przemyśle. W ciągu roku wartość ta zmniejszyła się o 854 osoby, tj. o 0,3%. Pracujący w przemyśle stanowią 18,3% wszystkich pracujących Małopolan i udział ten stopniowo maleje co roku. Jest on również istotnie niższy od wskaźnika krajowego, wynoszącego 21,0%, lokując województwo małopolskie na 13. pozycji w kraju. Również wewnątrz województwa występują istotne różnice na poziomie powiatów. Najwyższy udział pracujących w przemyśle, zamieszkałych na terenie wskazanego powiatu odnotowano w powiatach: oświęcimskim (37,8%), chrzanowskim (32,4%), wadowickim (32,2%) i olkuskim (31,5%). Najniższe wartości to powiaty: tatrzański (5,2%), Kraków (10,0%), miechowski (12,4%), nowotarski (12,5%).

Tabela 34. Liczba pracujących w przemyśle według miejsca zamieszkania pracujących

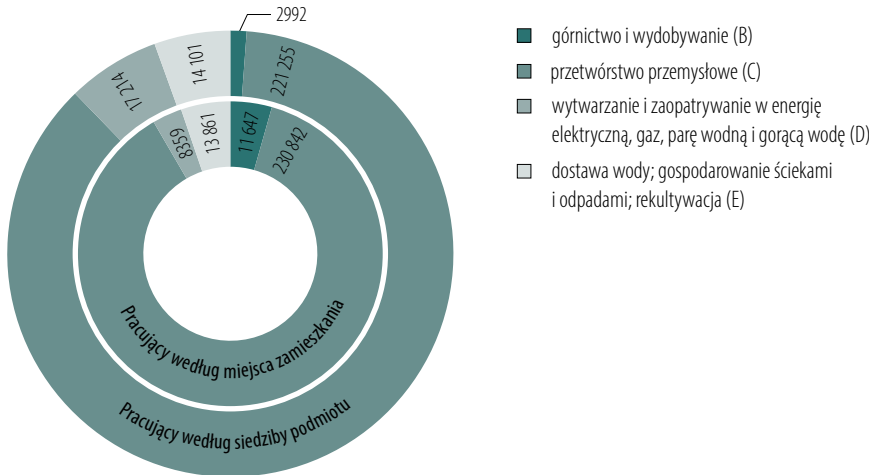
Powiat	Sekcja				
	Przemysł razem	górnictwo i wydobywanie (B)	przetwórstwo przemysłowe (C)	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (D)	dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja (E)
Bocheński	11 745	48	10 963	233	501
Brzeski	6 632	101	6 092	169	270
Chrzezanowski	14 715	3 236	10 003	681	795
Dąbrowski	3 826	30	3 487	135	174
Gorlicki	6 489	73	5 672	231	513
Krakowski	23 353	855	20 195	898	1 405
Limanowski	8 960	66	8 487	150	257

Powiat	Sekcja			
	Przemysł razem	górnictwo i wydobywanie (B)	przetwórstwo przemysłowe (C)	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (D) dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja (E)
Miechowski	2 431	16	2 127	124
Myślenicki	12 134	70	11 303	182
Nowosądecki	14 719	144	13 367	290
Nowotarski	8 766	94	7 728	265
Olkuski	13 408	232	12 235	273
Oświęcimski	22 181	4 627	16 257	358
Proszowicki	2 458	11	2 103	125
Suski	8 483	116	8 064	73
Tarnowski	15 497	299	13 613	625
Tatrzański	1 307	26	930	81
Wadowicki	20 919	650	19 199	334
Wielicki	13 250	175	11 881	447
Kraków	40 339	707	35 357	2 143
Nowy sącz	5 912	36	5 507	104
Tarnów	7 185	35	6 272	438
Małopolska	264 709	11 647	230 842	8 359

Źródło: GUS BDL.

Wskazane powyżej wartości charakteryzują tylko potencjał pracowniczy pod względem miejsca zamieszkania, niezależnie od miejsca wykonywanej pracy. Odrębnym parametrem jest liczba pracujących w podmiotach mających siedzibę na terenie województwa małopolskiego. W małopolskich podmiotach zaliczonych do działalności przemysłowej na koniec 2024 roku pracowało 255,6 tys. osób, tj. ponad 9 tys. mniej od wartości wykazanej według miejsca zamieszkania. Różnice wynikają zarówno z organizacji przedsiębiorstw, jak i dojazdów do pracy, np. w sekcji B, a konkretnie w wydobywaniu węgla kamiennego ponad 7 tys. pracujących w górnictwie mieszkających w Małopolsce wykonuje pracę w kopalniach podległych przedsiębiorstwom ze Śląska.

Wykres 86. Struktura liczby pracujących w działalności przemysłowej według miejsca zamieszkania i siedziby podmiotu w 2024 roku

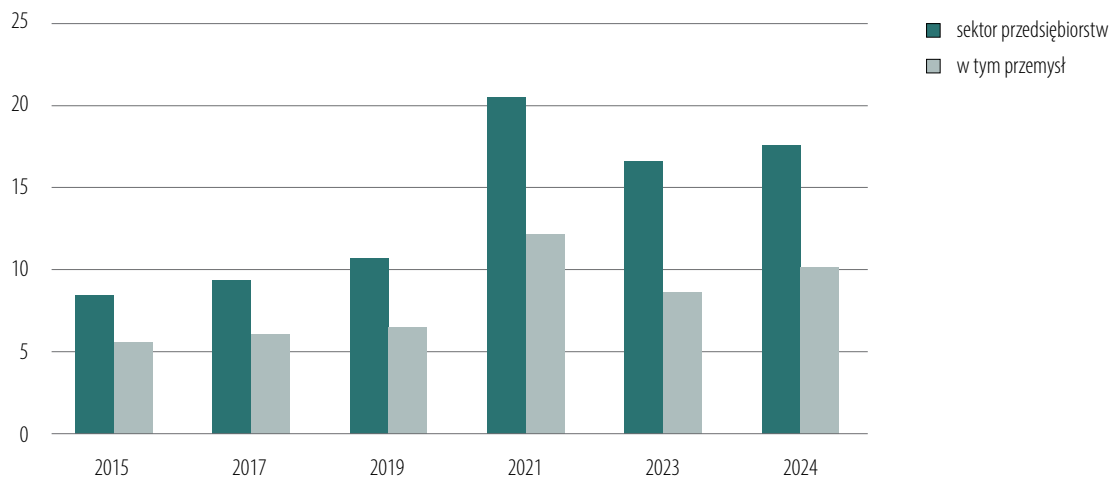

Źródło: GUS BDL.

4. Wyniki ekonomiczne przemysłu²

W 2024 roku małopolskie przedsiębiorstwa przemysłowe wygenerowały przychody netto ze sprzedaży produktów w wysokości 139,0 mld zł, co stanowiło spadek o 1,3 mld zł (-0,9%) w porównaniu z rokiem poprzednim. Wartość ta stanowi 65,4% przychodów netto ze sprzedaży produktów całego sektora przedsiębiorstw w Małopolsce. Jednocześnie koszty sprzedanych produktów przemysłu wyniosły 129,2 mld zł, co oznacza spadek o 3,7 mld zł (2,8%) w stosunku do 2023 roku. Wynik finansowy brutto³ przedsiębiorstw przemysłowych w Małopolsce wyniósł 12,2 mld zł, a wynik finansowy netto⁴ osiągnął 10,2 mld zł, co oznacza wzrost odpowiednio o 14,5% i 17,7% w porównaniu do roku poprzedniego.

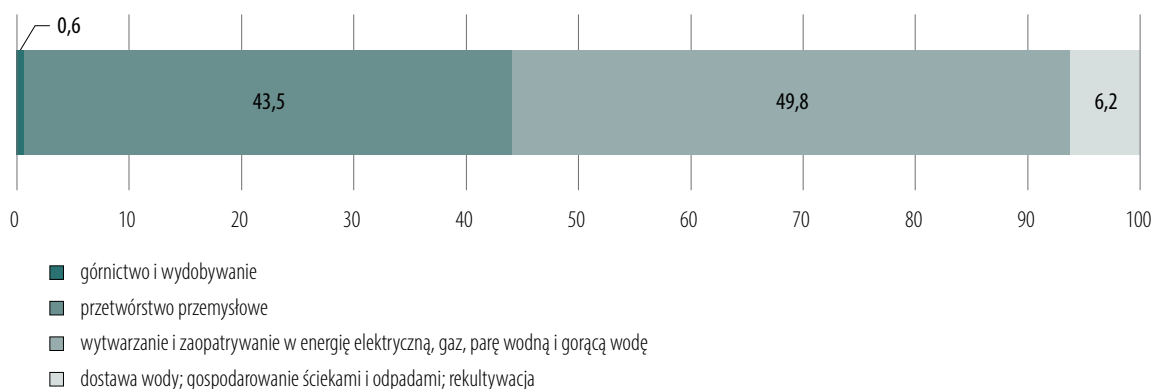
Wykres 87. Wynik finansowy netto małopolskich przedsiębiorstw (w mld zł)

Źródło: GUS BDL.

Nakłady inwestycyjne poniesione przez przedsiębiorstwa przemysłowe w województwie małopolskim w 2024 zamknęły się kwotą 12 211,2 mln zł, co stanowi wzrost w stosunku do nakładów inwestycyjnych z 2023 roku o 130,8 mln zł (wzrost o 1,1%). Inwestycje w przemyśle stanowiły 82,1% wartości inwestycji poniesionych w całym sektorze przedsiębiorstw.

Wykres 88. Struktura wartości nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach przemysłowych według sekcji w 2024 roku (w %)

Źródło: GUS.

2. Rozdział dotyczy przedsiębiorstw prowadzących księgi rachunkowe, o liczbie pracujących > 49 osób. Badaniem za 2024 rok objęte było 608 podmiotów.
3. Wynik finansowy brutto stanowi różnicę przychodów i kosztów.
4. Wynik finansowy netto to wynik finansowy brutto pomniejszony o obowiązkowe obciążenia.

Budownictwo i zagospodarowanie przestrzenne

Opracowanie: Andrzej Marcinkowski

podsumowanie

- Wartość produkcji budowlano-montażowej w budownictwie w 2024 roku wyniosła w Małopolsce 16,3 mld zł, co oznacza spadek o 3,6% w stosunku do 2023 roku.
- W Małopolsce 16,6 tys. obiektów budowlanych otrzymało pozwolenie na budowę w 2024 roku, z czego pozwolenia na budynki mieszkalne stanowiły 60,4%. W tym najwięcej, bo 56,3%, stanowiły pozwolenia na budynki jednorodzinne.
- W 2024 roku w Małopolsce przekazano do użytku 19,9 tys. obiektów budowlanych, z czego budynki jednorodzinne stanowiły 57,1% (52,8% w 2023 roku). W latach 2016–2024 powierzchnia przeciętnego mieszkania w Krakowie zwiększyła się o 0,01 m², tymczasem w powiatach limanowskim i nowosądeckim przeciętne mieszkanie zwiększyło się o 9 m², a w myślenickim i suskim o 8,1 m².
- Wzrósł odsetek budynków mieszkalnych wyposażonych w wodociąg i kanalizację, przy czym obszary wiejskie nadrabiały zaległości w stosunku do miast w zakresie kanalizacji szybciej niż w zakresie wodociągów.
- W 2024 roku Mazowsze było liderem rankingu powierzchni użytkowej budynków biurowych, a Małopolska uplasowała się na 4. miejscu za Dolnym Śląskiem i Pomorzem. Natomiast w zestawieniu łącznym powierzchni użytkowej budynków biurowych oraz handlowych Małopolska była na 3. miejscu za Mazowszem i Śląskiem.
- W województwie małopolskim za okres 2015–2024 nastąpił ogółem około 17-procentowy przyrost areału zieleni publicznej. Wyraźny wzrost nastąpił zwłaszcza w terenach parków spacerowo-wypoczynkowych.
- Nadal rośnie stopień pokrycia miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w Małopolsce. Małopolska znajduje się na 2. miejscu w kraju po województwie śląskim pod względem odsetka powierzchni pokrycia miejscowymi planami zagospodarowania (70,9%).

1. Rynek budowlany

Wartość produkcji budowlano-montażowej w budownictwie w 2024 roku wyniosła w Małopolsce 16,3 mld zł, co oznacza spadek o 3,6% r/r.

1. Przy przygotowaniu rozdziału korzystano z danych Głównego Urzędu Statystycznego oraz Głównego Urzędu Nadzoru Budowlanego.

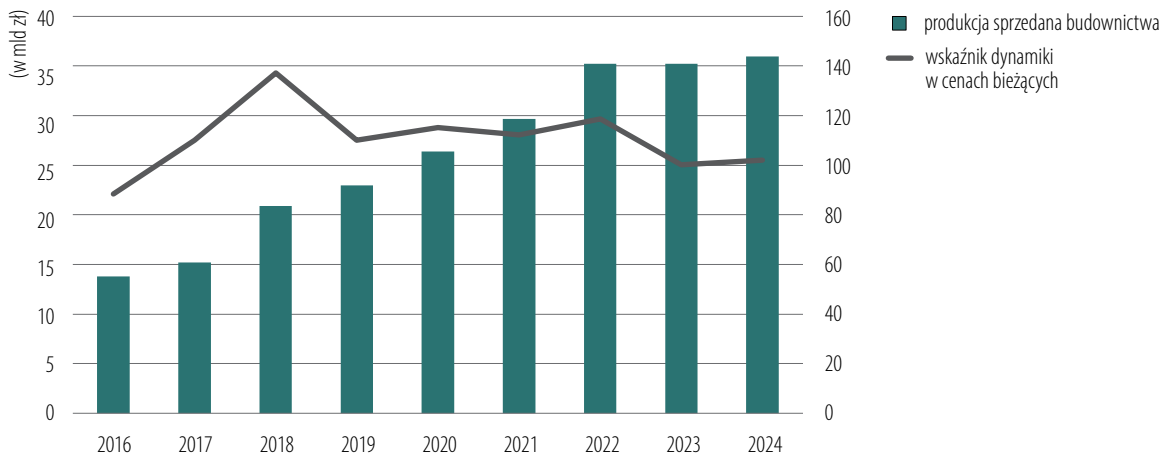
Tabela 35. Produkcja budowlano-montażowa w Małopolsce w latach 2020–2024 (w mld zł)

Wyszczególnienie	2020	2021	2022	2023	2024
Budownictwo	11,9	12,5	14,3	16,9	16,3
Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	4,3	4,1	4,8	5,7	5,0
Roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej	4,0	4,2	4,6	5,9	5,5
Roboty budowlane specjalistyczne	3,6	4,2	5,0	5,3	5,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

Produkcja sprzedana budownictwa w 2024 roku wyniosła 35,9 mld zł i była wyższa o 2,0% w stosunku do roku poprzedniego. Wskaźnik dynamiki produkcji sprzedanej w cenach bieżących, który wahał się w granicach od 110 w 2019 roku do 118,7 w 2022 roku, spadł do 102,0 w 2024 roku.

Wykres 89. Produkcja sprzedana w budownictwie w Małopolsce w cenach bieżących w mld zł oraz wskaźnik dynamiki w cenach bieżących (rok poprzedni = 100) w latach 2016–2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

W 2024 roku w Małopolsce wydano 16,6 tys. decyzji o pozwoleniu na budowę. Łącznie 19,9 tys. obiektów otrzymało pozwolenie na budowę. W stosunku do 2023 roku było to o 859 decyzji więcej i o 804 obiekty budowlane z pozwoleniami więcej. Zarówno pod względem wydanych decyzji, jak i liczby obiektów z ważnymi pozwoleniami na budowę, najczęściej zezwoleń odnotowano w kategorii budynki jednorodzinne (odpowiednio 9,3 tys. i 11,4 tys.). Znaczny udział miały również obiekty zakwalifikowane jako pozostałe (odpowiednio 3,6 tys. i 3,7 tys.).

Tabela 36. Ruch budowlany w 2024 roku

Kategoria obiektów	Decyzje o pozwoleniu na budowę wydane	Obiekty budowlane z wydanym pozwoleniem na budowę
Budynki jednorodzinne	9 349	11 385
Budynki wielorodzinne	594	1 501
Budynki zamieszkania zbiorowego, hotele i budynki zakwaterowania	86	152
Budynki użyteczności publicznej	718	781
Budynki gospodarczo-inwentarskie	867	972
Budynki przemysłowe i magazynowe	352	400
Obiekty infrastruktury transportu	329	366
Budowle wodne	25	25

Kategoria obiektów	Decyzje o pozwoleniu na budowę wydane	Obiekty budowlane z wydanym pozwoleniem na budowę
Rurociągi, linie telekomunikacyjne i elektromagnetyczne	669	678
Obiekty pozostałe	3 615	3 676
Ogółem	16 604	19 936

Źródło: *Ruch budowlany w 2024 r.*, Główny Urząd Nadzoru Budowlanego, luty 2025, Warszawa.

2. Budownictwo mieszkaniowe

W 2024 roku w Małopolsce wybudowano 11,8 tys. budynków mieszkalnych, z czego 95,5% stanowiły budynki mieszkaniowe jednorodzinne. W stosunku do roku poprzedniego nastąpił spadek liczby nowych budynków jednorodzinnych o niespełna -0,4%, oraz wzrost liczby budynków wielorodzinnych o 4,5%.

Tabela 37. Nowe budynki mieszkalne oddane do użytkowania w Małopolsce

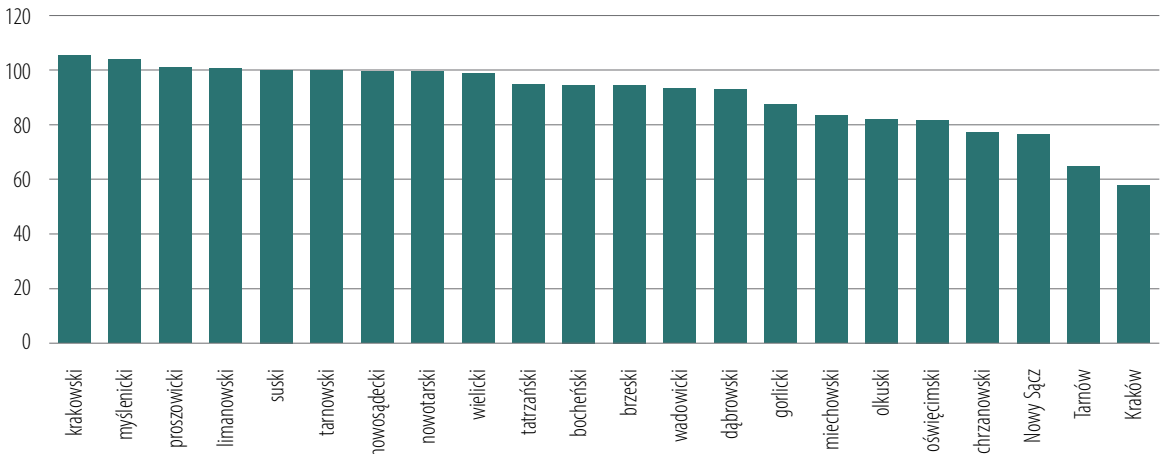
Wyszczególnienie	2023	2024	Zmiana (%)
Budynki jednorodzinne	11 335	11 295	-0,4%
Budynki wielorodzinne	488	510	4,5%
Ogółem	11 823	11 805	-0,2%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL. Różnica w stosunku do danych z GUNB wynika prawdopodobnie z tego, iż pozwolenia na budowę wymaga nie tylko budowa nowych obiektów, lecz także np. rozbudowa i nadbudowa obiektu.

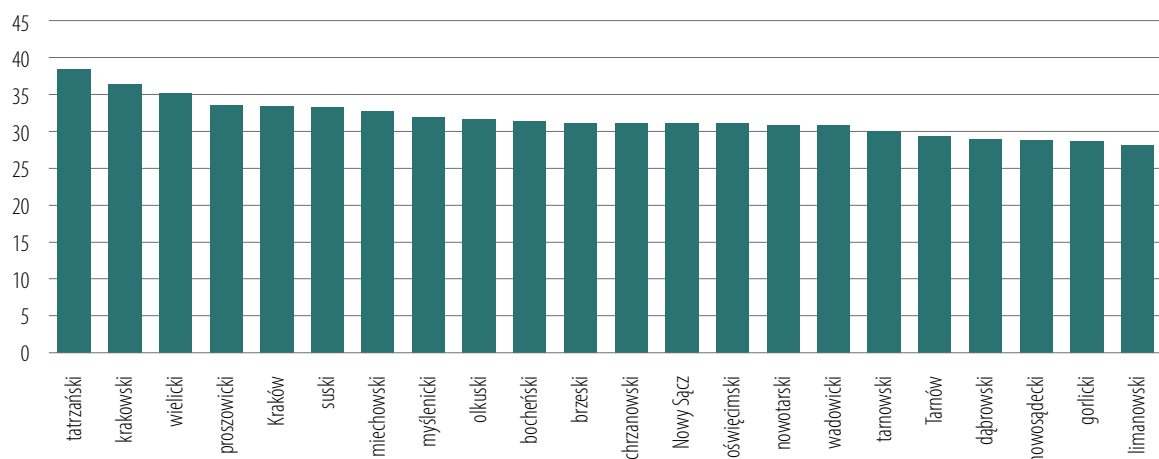
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w Krakowie nie zmieniła się w 2024 roku i wyniosła 57,8 m², przy czym dla powiatów wskaźnik ten osiągnął największą wartość w powiecie krakowskim (105,4 m²). W latach 2016–2024 powierzchnia użytkowa mieszkania zwiększyła się najwięcej bo o 9,0 m² w powiecie nowosądeckim i limanowskim, w myślenickim i suskim o 8,1 m², a najmniej w Krakowie tylko o 0,01 m². Równocześnie przeciętna powierzchnia użytkowa na 1 osobę w 2024 roku była największa w powiatach tatrzańskim (38,5 m²), krakowskim (36,4 m²), wielickim (35,1 m²) i proszowickim (33,5 m²) oraz w Krakowie (33,4 m²).

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w Małopolsce w 2024 wyniosła 80,9 m², co dawało jej 4. miejsce w Polsce po województwach: podkarpackim (85 m²), opolskim (82,3 m²) i wielkopolskim (82,1 m²). W 2024 roku przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w Małopolsce wynosiła 32 m², co sytuowało region na 8. miejscu w Polsce, na pierwszym było województwo mazowieckie (34,5 m²).

Wykres 90. Powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w małopolskich powiatach w 2024 roku (w m²)

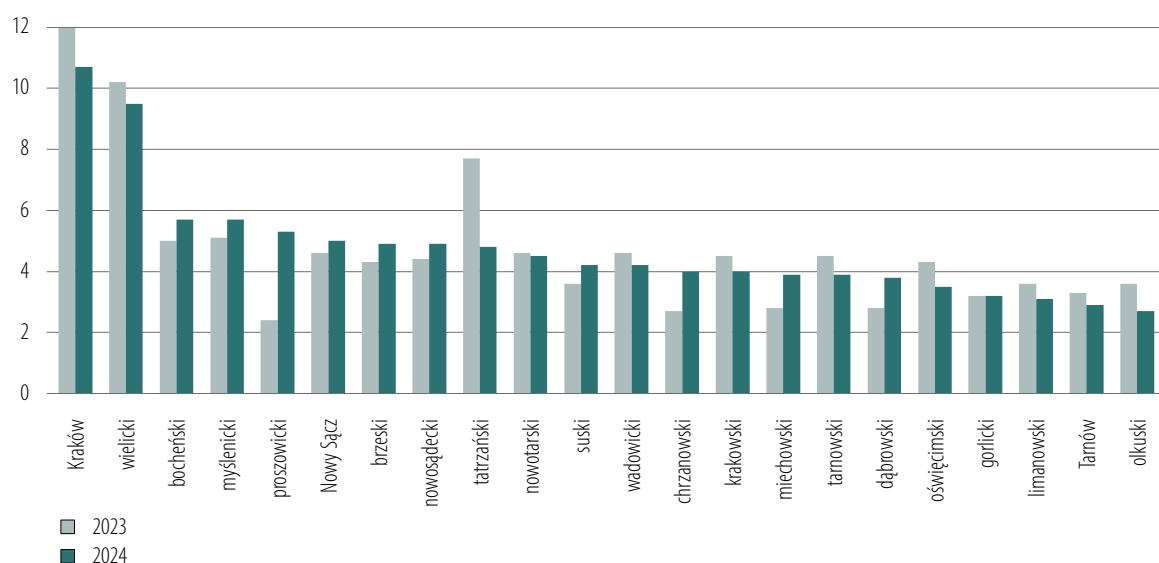
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wykres 91. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w 2024 roku w powiatach Małopolski (w m²)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Dla całego regionu w 2024 roku wskaźnik liczby oddanych mieszkań w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wynosił 6,0, a więc był niższy niż w 2023 roku, kiedy to wyniósł 6,3. Najwyższą wartością wskaźnika liczby nowych mieszkań na 1000 osób charakteryzowały się Kraków (10,7) i powiat wielicki (9,5), a więc najbardziej zurbanizowane obszary Małopolski, a najmniejszą wartość zanotowano w powiecie olkuskim 2,7 (3,6 w 2023 roku). Największy wzrost wskaźnika na przestrzeni roku odnotowano w powiecie proszowickim, a największy spadek w powiecie tatrzańskim.

Wykres 92. Liczba oddanych mieszkań na 1000 osób w latach 2023–2024 w powiatach Małopolski*

* Dane uszeregowane malejąco względem 2024 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W porównaniu ogólnopolskim w 2024 roku liczba mieszkań (starych i nowych) w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wynosiła w Małopolsce 396,2 co dawało jej 15. pozycję wśród województw. Najwyższą wartością charakteryzowało się Mazowsze (464,8).

Wyposażenie budynków w infrastrukturę techniczną w latach 2016–2024 polepszało się dla wodociągów i kanalizacji zarówno na obszarach wiejskich, jak i miejskich. Z tym, że wieś w porównaniu do miast miała większe zaległości w zakresie kanalizacji (38,4 p.p. różnicy w poziomach wyposażenia w 2016 roku) niż wodociągów (odpowiednio 17,2 p.p.), stąd też więcej wysiłku podejmowano w tym obszarze – w efekcie różnica wyposażenia w kanalizację w stosunku do miast zmniejszyła się o 5,1 p.p., natomiast dla wodociągów wzrosła, ale tylko o 0,6 p.p.

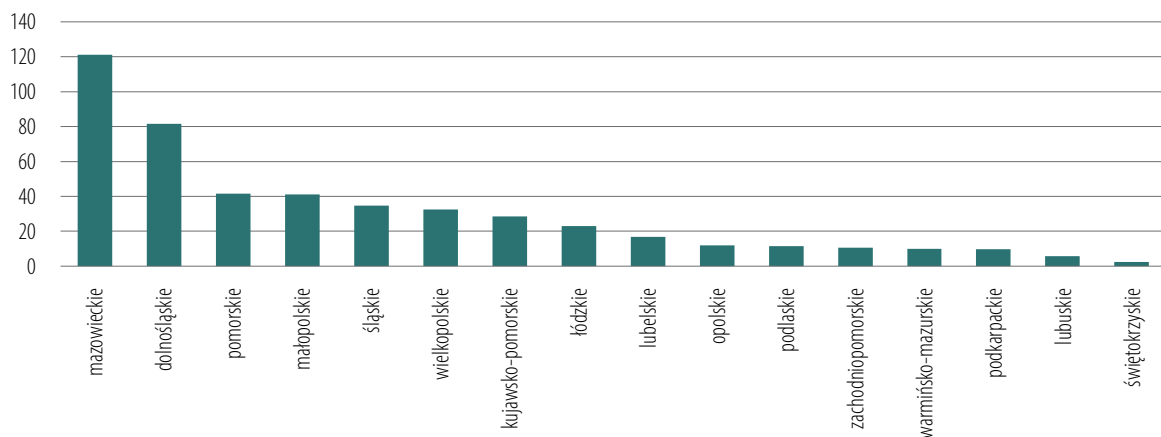
Tabela 38. Wyposażenie budynków mieszkalnych w Małopolsce w wodociągi i kanalizację

Wyszczególnienie	2016	2018	2020	2022	2023	2024
Wodociągi w miastach (w %)	82,4	82,0	82,7	83,3	85,8	86,2
Wodociągi na wsi (%)	65,2	66,1	61,2	68,1	68,4	68,4
Kanalizacja w miastach (%)	74,3	74,0	76,1	76,6	76,4	77,5
Kanalizacja na wsi (%)	35,9	37,5	36,5	42,2	43,1	44,2
Różnica miasto–wieś dla wodociągów (w p.p.)	17,2	15,9	21,5	15,2	17,4	17,8
Różnica miasto–wieś dla kanalizacji (w p.p.)	38,4	36,5	39,6	34,4	33,3	33,3

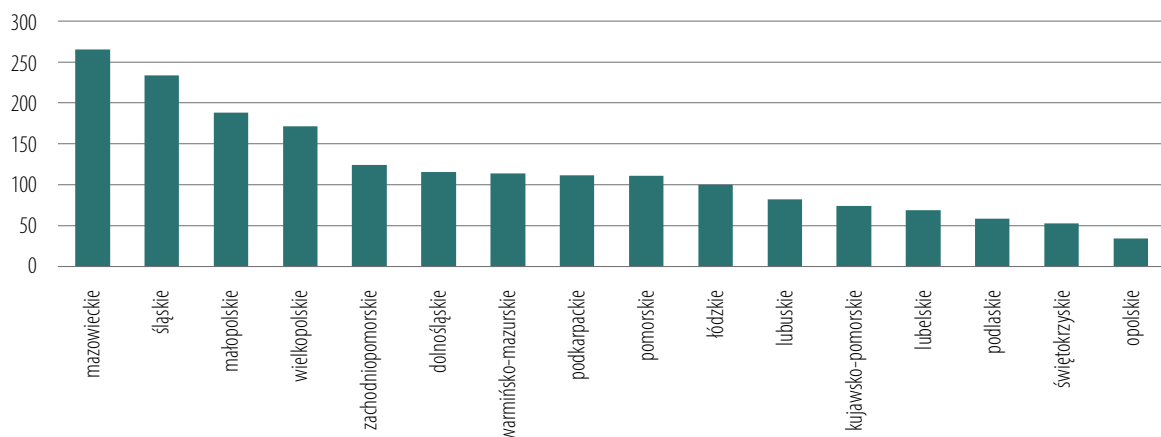
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

3. Budownictwo niemieszkalne

Całkowita powierzchnia użytkowa budynków niemieszkalnych w Małopolsce oddanych do użytkowania w 2024 roku wynosiła 869 tys. m² (spadek o 15,1% r/r). Województwo małopolskie z 41 tys. m² znalazło się na 4. miejscu po województwach mazowieckim, dolnośląskim i pomorskim pod względem powierzchni użytkowych budynków biurowych i na 3. miejscu w zakresie budynków handlowo-usługowych z 188 tys. m², co stanowi odpowiednio 8,5% oraz 9,9% powierzchni użytkowej (niemieszkalnej) powstałej w 2024 roku w Polsce.

Wykres 93. Powierzchnia użytkowa budynków biurowych w 2024 roku w tys. m²

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

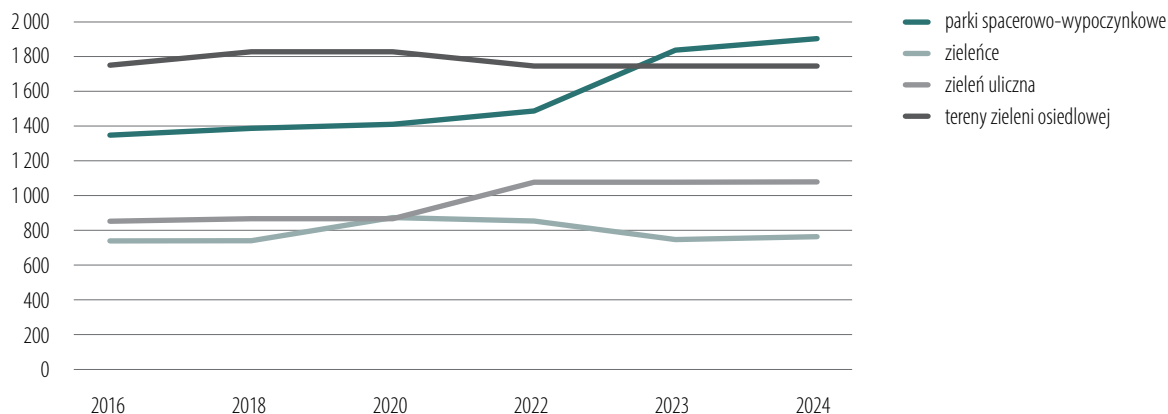
Wykres 94. Powierzchnia użytkowa budynków handlowo-usługowych w 2024 w tys. m²

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

4. Tereny zieleni

W województwie małopolskim w okresie 2015–2024 następował stopniowy przyrost areału zieleni publicznej w podanych na wykresie kategoriach. W 2024 roku wyniósł on 2% r/r, w tym największy wzrost odnotowano w zakresie parków spacerowo-wypoczynkowych (wzrost o 65 ha).

Wykres 95. Powierzchnia zieleni w Małopolsce w okresie 2015–2024 (w ha)

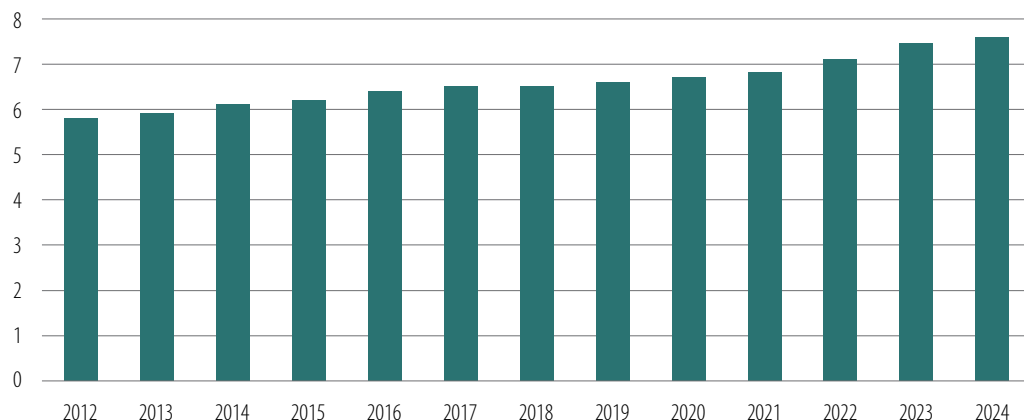

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

5. Zagospodarowanie przestrzenne

W latach 2012–2024 udział gruntów zabudowanych i zurbanizowanych wzrósł w Małopolsce z poziomu 5,8% do 7,6%. Tempo przekształcania obszarów Małopolski w zabudowane i zurbanizowane spadło w 2024 roku do 0,1 p.p. r/r (0,3 p.p. w 2023 roku), odzwierciedlając korektę na rynku.

Wykres 96. Udział gruntów zabudowanych i zurbanizowanych w Małopolsce w latach 2012–2024 (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Udział użytków rolnych w Małopolsce wyniósł w 2024 roku 59,5% i pozostał na tym samym poziomie co w 2023 roku. Równocześnie obserwowany jest stopniowy trend w zakresie wzrostu udziału terenów mieszkaniowych, który w 2024 roku wyniósł 2,4%.

Tabela 39. Użytkowanie ziemi w Małopolsce w latach 2020–2024 (w %)

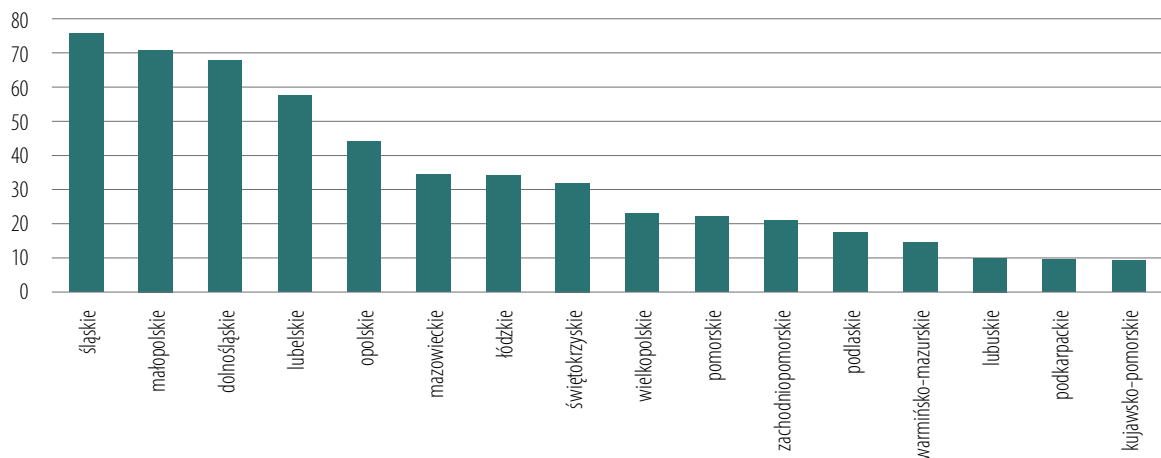
Wyszczególnienie	2020	2021	2022	2023	2024
Użytki rolne	60,4	60,3	60,0	59,5	59,5
Lasy	29,1	29,1	29,1	29,0	29,0

Wyszczególnienie	2020	2021	2022	2023	2024
Tereny mieszkaniowe	1,8	1,9	2,1	2,3	2,4
Tereny przemysłowe	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
Tereny rekreacji i wypoczynku	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3
Grunty pod wodami	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
Grunty rolne – nieużytki	0,7	0,7	0,8	0,7	0,7
Pozostała powierzchnia	5,7	5,7	5,7	6,0	6,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Małopolska znajduje się na 2. miejscu w kraju po województwie śląskim (75,6%) pod względem odsetka powierzchni pokrycia miejscowymi planami zagospodarowania (70,9%). W 2024 roku nastąpił dalszy wzrost o 0,3 p.p. w stosunku do 2023 roku (70,6%).

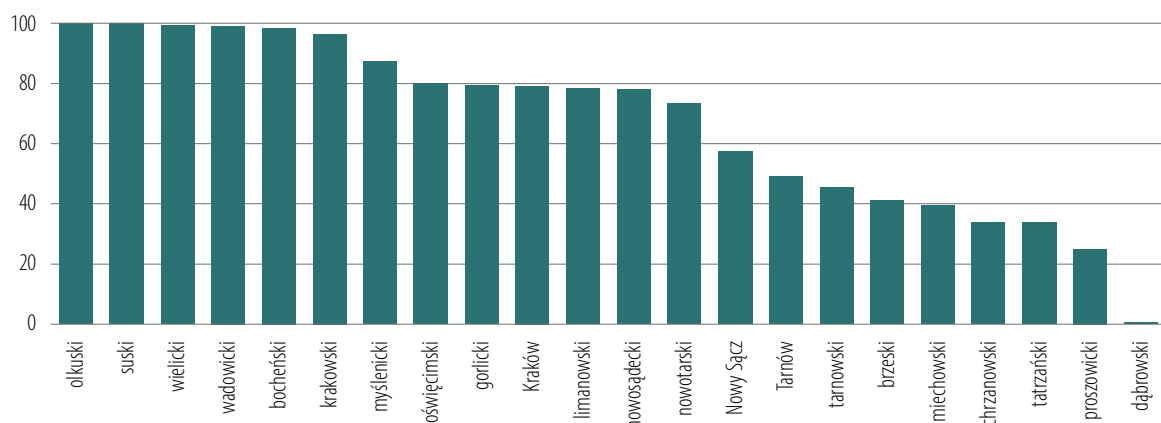
Wykres 97. Odsetek powierzchni objętej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego według województw w 2024 roku (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Małopolska była na 2. pozycji w Polsce w klasyfikacji ilości gruntów (w tys. ha), którym zmieniono przeznaczenie z rolnego na nierolnicze w 2024 roku, a na 1. pozycji dla zmiany z celu leśnego na cele nieleśne, w trakcie opracowywania planów zagospodarowania przestrzennego. Znaczny udział w zmianie klasyfikacji miało przeznaczenie górnicze i przemysłowe.

Wykres 98. Odsetek powierzchni objętej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w małopolskich powiatach w 2024 roku (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

W sześciu małopolskich powiatach pokrycie planami miejscowymi wynosiło ponad 90%, w tym 100% osiągnęły powiaty olkuski i suski. Z kolei w ośmiu powiatach Małopolski pokrycie planami miejscowymi wyniosło poniżej 50% w 2024 roku. Są to: Tarnów, tarnowski, brzeski, miechowski, chrzanowski, tatrzański, proszowicki i dąbrowski.

Zmiana przeznaczenia gruntów przy opracowywaniu planów miejscowych zarówno na cele nieleśne i nie-rolnicze była związana, podobnie jak w przypadku województw, z działalnością przemysłową, górniczą i budowlaną i miała miejsce w największym stopniu w powiatach tarnowskim i oluskim.

Turystyka

Opracowanie: Andrzej Jędrzejowski, Agnieszka Kuc, Anna Niedźwieńska, Jakub Olech

podsumowanie

- Rok 2024 był drugim rokiem od czasów pandemii, kiedy zaobserwowano znaczący rozwój przemysłu turystycznego w Małopolsce, po kryzysie związanym z COVID-19 i działaniami wojennymi na Ukrainie. Rozmiary ruchu turystycznego w Małopolsce w 2024 roku zwiększyły się do wielkości 26,3 mln osób, tj. o ponad 26,4% więcej r/r. Przyrost dotyczył odwiedzających z Polski (23,1 mln osób, tj. o 31,6% więcej). Ruch odwiedzających zagranicznych wyniósł 3,2 mln osób, czyli pozostał na zbliżonym poziomie do 2023 roku, kiedy wyniósł 3,25 mln odwiedzających.
- Szacunkowe wpływy Małopolski z turystyki w 2024 roku wyniosły 19,35 mld zł, tj. o 49% więcej niż w roku 2023 i o 25% więcej niż w rekordowym w tym względzie jak dotychczas przedpandemicznym roku 2019.
- Wśród turystów zagranicznych najwięcej osób odwiedzających Małopolskę pochodziło z Wielkiej Brytanii (11,3%). Kolejne miejsca zajęli turyści z Niemiec (9,6 %) i USA (8,1 %) oraz ze Zjednoczonych Emiratów Arabskich (7,5%).
- W 2024 roku wśród odwiedzających krajowych dominowali Małopolanie, którzy stanowili ok. 43%. Kolejne miejsca zajęli mieszkańcy Śląska (20,1%,) oraz Mazowsza (7%).
- Na liście najpopularniejszych atrakcji odwiedzanych przez turystów znalazły się: Kraków, Zakopane, Tatrzański Park Narodowy, Ojcowski Park Narodowy, Termy Podhalańskie (Bania, Bukovina, Zakopane, Chochółów), Kopalnia Soli w Wieliczce, Energylandia.

1. Ruch turystyczny w regionie

Wielkość i struktura ruchu turystycznego

Rozmiary ruchu turystycznego w Małopolsce wykazywały od wielu lat tendencję rosnącą aż do wybuchu pandemii COVID-19. Z uwagi na liczne zakazy i ograniczenia ruch turystyczny w Małopolsce w latach 2020–2021 zmniejszył się o ponad 25% w relacji do roku 2019, tj. do wielkości 13,32 mln osób.

Od marca 2022 roku, w związku ze zniesieniem pandemicznych obostrzeń, sytuacja zaczęła się poprawiać. Efektem był wzrost rozmiarów ruchu turystycznego w Małopolsce (pomimo – co warto podkreślić – trwającej za wschodnią granicą wojny) do wielkości 16,93 mln osób, a w roku 2023 do wielkości 20,80 mln osób (wzrost o 16,5% w porównaniu do 2019 roku). Rok 2024 to kolejny przyrost liczby odwiedzających Małopolskę – tym razem o 26,4%, tj. do wielkości 26,3 mln osób. Wzrost dotyczył jednak tylko gości z Polski – o 31,6% więcej niż rok wcześniej, tj. do wielkości 23,1 mln osób. Natomiast liczba przybyszów z zagranicy nieznacznie się zmniejszyła – o 1,5%, tj. do wielkości 3,2 mln osób.

Tabela 40. Szacunkowa liczba gości odwiedzających Małopolskę w latach 2010–2024 (w mln osób)

Wyszczególnienie	Odwiedzający krajowi	Odwiedzający zagraniczni	Odwiedzający ogółem
2010	8,90	2,50	11,40
2011	9,30	2,57	11,87
2012	9,51	2,62	12,13
2013	9,91	2,72	12,63
2014	10,30	2,82	13,12
2015	11,05	2,89	13,94
2016	11,74	3,16	14,90
2017	12,61	3,35	15,96
2018	13,28	3,50	16,78
2019	14,08	3,78	17,86
2020	13,93	1,44	15,37
2021	12,03	1,29	13,32
2022	16,20	0,73	16,93
2023	17,55	3,25	20,80
2024	23,10	3,20	26,30
2024 (tylko Kraków)	12,39	2,33	14,72

Źródło: opracowanie własne zespołu naukowego: prof. dr hab. Tadeusz Grabiński, prof. WSTiE dr Krzysztof Borkowski, prof. UEK dr hab. Renata Seweryn, mgr Leszek Mazanek, dr Bożena Alejsiak.

W stosunku do 2019 roku, liczba odwiedzających krajowych była w 2024 roku o 64% wyższa, ale goście zagranicznych było nadal mniej – o 15,3%. Ogółem rozmiary ruchu turystycznego okazały się w 2024 roku o prawie 1/2 większe od wielkości z 2019 roku. Warto dodać, że 56% ogółu odwiedzających Małopolskę w 2024 roku przebywało w Krakowie. Odsetek ten był nieco wyższy w przypadku gości zagranicznych (73%) niż krajowych (54%).

Ponad 62% odwiedzających Małopolskę w 2024 roku stanowili turyści (goście nocujący w regionie). Ich liczba była najwyższa w dotychczasowym okresie badawczym – 16,4 mln osób, tj. o 37,2% więcej niż rok wcześniej i o 18,3% więcej niż w 2019 roku.

Tabela 41. Szacunkowa liczba turystów w Małopolsce w latach 2010–2024 (w mln osób)

Wyszczególnienie	Turyści krajowi	Turyści zagraniczni	Turyści ogółem
2010	6,40	2,30	8,70
2011	6,60	2,37	8,97
2012	6,71	2,40	9,11
2013	6,85	2,54	9,39
2014	7,21	2,58	9,79
2015	7,98	2,72	10,70
2016	8,52	2,98	11,50
2017	9,11	3,16	12,27
2018	9,91	3,28	13,19

Wyszczególnienie	Turyści krajowi	Turyści zagraniczni	Turyści ogółem
2019	10,38	3,48	13,86
2020	6,40	1,26	7,66
2021	8,10	1,10	9,20
2022	9,85	0,63	10,48
2023	10,10	1,85	11,95
2024	14,35	2,05	16,40
2024 (tylko Kraków)	6,42	1,53	7,95

Źródło: opracowanie własne zespołu naukowego: prof. dr hab. Tadeusz Grabiński, prof. WSTiE dr Krzysztof Borkowski, prof. UEK dr hab. Renata Seweryn, mgr Leszek Mazanek, dr Bożena Alejsiak.

Podobnie jak w latach poprzednich (z wyjątkiem 2023 roku), większy udział nocujących charakteryzował przyjeżdżających z zagranicy. Około 64% odwiedzających Małopolskę cudzoziemców było turystami (w 2023 roku odsetek ten wynosił około 57%, a w 2019 roku i latach wcześniejszych – ponad 90%). Natomiast spośród ogółu podróżujących do regionu Polaków około 62% nocowało w województwie (rok wcześniej było to około 58%, a w 2019 roku i latach wcześniejszych – ponad 70%).

Wzrost liczby turystów w stosunku do roku poprzedniego dotyczył zarówno Polaków (aż o 42,1%, tj. do poziomu 14,35 mln osób – największa wielkość jak dotychczas, czyli o 38,2% więcej niż w najlepszym do- tychczas przedpandemicznym 2019 roku), jak i cudzoziemców (o 10,8%, tj. do wielkości 2,05 mln osób – na- dał jednak o 41,1% mniej niż w 2019 roku). Średnio niemal co drugi turysta w Małopolsce w 2024 roku (48,5%) nocował w Krakowie. Turystami w Krakowie było 45% gości krajowych i 75% gości zagranicznych nocujących w regionie.

Średnie kwoty wydatków przez odwiedzających Małopolskę

Średnie wydatki odwiedzających zagranicznych okazały się o prawie 1/2 wyższe niż rok wcześniej – wynosiły 2838 zł na osobę (o 81,3% więcej niż w 2019 roku). Zmniejszeniu uległy natomiast średnie wydatki odwie- dzających krajowych – do poziomu 539 zł na osobę, tj. o 6,1% mniej niż w roku ubiegłym (i o ponad 10% niż w 2019 roku). Spadły zarówno średnie sumy wydatkowane przez polskich turystów (o 16,5%, tj. do wysokości 772 zł na osobę), jak i jednodniowych odwiedzających (o 19,4%, czyli do wielkości 150 zł na osobę). Zwraca uwagę stopniowy wzrost wydatków gości zagranicznych ogółem i zagranicznych turystów od 2022 roku – w sumie 2,5-krotny.

Tabela 42. Średnia kwota wydatku turystycznego ogółem ponoszonego przez odwiedzających Małopolskę na pobyt w regionie w latach 2018–2024 według grup odwie- dzających (w zł na osobę)

Wyszczególnienie	Średnie wydatki na osobę w zł						
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Odwiedzający krajowi	843	602	682	819	539	574	539
Odwiedzający zagraniczni	1 399	1 565	1 526	1 200	1 810	1 913	2 838
Turyści krajowi	962	857	989	927	911	924	772
Turyści zagraniczni	1 474	1 646	1 645	1 237	1 888	2 008	3 089
Odwiedzający jednodniowi krajowi	208	136	186	449	153	186	150
Odwiedzający jednodniowi zagraniczni	644	301	345	953	243	240	501

Źródło: opracowanie własne zespołu naukowego: prof. dr hab. Tadeusz Grabiński, prof. WSTiE dr Krzysztof Borkowski, prof. UEK dr hab. Renata Seweryn, mgr Leszek Mazanek, dr Bożena Alejsiak.

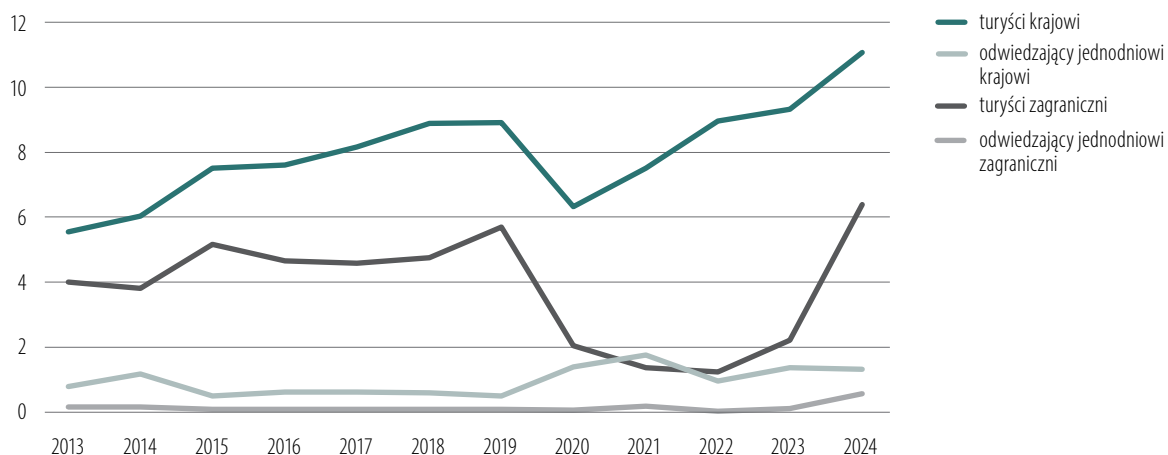
Wydatki ogółem odwiedzających zagranicznych były zróżnicowane ze względu na kraj pochodzenia. Najwyższe ponosili odwiedzający z krajów arabskich (średnio 10 291 zł na osobę). W tej grupie znajdowali się odwiedzający ze Zjednoczonych Emiratów Arabskich (średnio 11 621 zł na osobę), Bahrajnu (średnio 10 500 zł na osobę), Omanu (średnio 9910 zł na osobę), Kataru (średnio 5200 zł na osobę), Kuwejtu (średnio 3500 zł na osobę) i Arabii Saudyjskiej (średnio 2600 zł na osobę). Kolejne co do wysokości były sumy wydatkowane przez gości z Hiszpanii (średnio 3555 zł na osobę) i Szwecji (średnio 3453 zł na osobę). Około 3000 zł na osobę wydawali Norwegowie. Wydatki gości z Australii i Nowej Zelandii wynosiły średnio 2782 zł na osobę (w tym Australii ponad 4,5 tys. zł na osobę, a Nowej Zelandii niecałe 1,1 tys. zł na osobę). W granicach 2,0–2,8 tys. zł na osobę na pobyt w regionie przeznaczali: Brytyjczycy (2786 zł), Kanadyjczycy (2710 zł), Litwini (2702 zł), Duńczycy (2404 zł), Francuzi (2159 zł), obywatele USA (2075 zł), Holendrzy (2034 zł) i Irlandczycy (1975 zł). Około 1000–2000 zł na osobę na wizytę w Małopolsce wydawali: Chińczycy (1807 zł), Włosi (1632 zł), Niemcy (1471 zł), Belgowie (1332 zł), Austriacy (1116 zł) i Ukraińcy (1017 zł), a poniżej 1000 zł na osobę – Słowacy (928 zł), Czesi (869 zł) i Węgrzy (892 zł).

Szacunkowe wpływy Małopolski z turystyki

Szacuje się, że wpływy Małopolski z turystyki w regionie wyniosły 19,35 mld zł, tj. o niemal połowę (48,5%) więcej niż w roku ubiegłym i o 27,3% więcej niż w rekordowym w tym względzie jak dotychczas przedpandemicznym roku 2019.

W relacji do roku poprzedniego wzrosły wpływy od niemal wszystkich segmentów rynku przyjazdowego do regionu, przy czym przyrosty te były wyraźnie większe w przypadku gości zagranicznych, ponieważ to ich wydatki zdecydowanie zwiększyły się w 2024 roku. Wpływy od zagranicznych turystów były zatem prawie 3-krotnie, a od zagranicznych odwiedzających jednodniowych – aż ponad 5-krotnie większe niż rok wcześniej. Wpływy od turystów krajowych wzrosły natomiast tylko o 18,6%, a od odwiedzających jednodniowych krajowych – nieznacznie się zmniejszyły, tj. o 4,3%.

Wykres 99. Szacunkowe wpływy Małopolski z tytułu przyjazdowego ruchu turystycznego według grup odwiedzających w latach 2013–2024 (w mld zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zespołu naukowego: prof. dr hab. Tadeusz Grabiński, prof. WSTiE dr Krzysztof Borkowski, prof. UEK dr hab. Renata Seweryn, mgr Leszek Mazanek, dr Bożena Alejzi

Długość pobytu i forma zakwaterowania

Najwięcej odwiedzających (33,3%) spędziło w województwie tylko 1 dzień bez noclegu (rok wcześniej było to 61,3%). W sumie, jeśli dodać tych, którzy spędzili w Małopolsce do 3 godzin, to okazuje się, że 38% odwiedzających w 2024 roku nie korzystało z noclegu w regionie.

Około 27% badanych przyjechało do regionu w 2024 roku na jedną noc (7,1% w 2023 roku). 18,2% odwiedzających spędzało w Małopolsce 2–3 noce, a 13% przybyszów spędziło w Małopolsce 4–7 noclegów. Zaledwie 3,8% odwiedzających gościło w województwie dłużej niż tydzień (8 i więcej noclegów), choć udział ten był niemal 2-krotnie wyższy niż w roku poprzednim.

W porównaniu do 2023 roku nieznacznie skrócił się czas pobytu w Małopolsce odwiedzających z zagranicy, a wydłużył – gości krajowych. Więcej cudzoziemców spędzało w regionie do 3 godzin, 1 dzień bez noclegu i jedną noc, a mniej było tych, którzy przyjechali do województwa na 2–3 noce i 4–7 nocy. Natomiast

zdecydowanie mniej Polaków przebywało na terenie województwa do 3 godzin i 1 dzień bez noclegu, a więcej – jedną noc i dłużej.

Tabela 43. Długość pobytu w Małopolsce deklarowana przez odwiedzających w latach 2019–2024 (w %)

Deklarowana długość pobytu w Małopolsce	Rok	Do 3 godz.	1 dzień bez noclegu	1 noc	2–3 noclegi	4–7 noclegów	8–14 noclegów	15 i więcej noclegów
Krajowi	2019	8,8	27,7	9,0	17,9	25,1	8,3	3,2
	2020	6,1	48,1	13,5	16,0	11,8	3,2	1,3
	2021	5,8	26,7	20,3	28,3	13,9	4,0	1,0
	2022	8,4	41,9	12,2	17,4	13,3	4,5	2,3
	2023	6,2	68,0	7,3	9,8	8,1	0,7	0,0
	2024	4,9	37,3	30,3	16,3	9,3	1,1	0,8
Zagraniczni	2019	3,1	5,5	4,4	22,2	53,4	9,0	2,4
	2020	0,7	10,9	2,7	24,8	41,9	12,9	6,1
	2021	2,9	10,6	25,4	32,5	25,3	2,8	0,5
	2022	0,9	4,8	6,7	42,0	31,4	9,1	5,1
	2023	1,8	4,3	4,7	36,3	40,6	9,2	3,2
	2024	3,8	7,3	6,2	30,4	36,6	10,3	5,4
Ogółem	2019	7,4	22,4	7,9	18,9	31,9	8,5	3,0
	2020	5,8	45,9	12,8	16,5	13,6	3,8	1,6
	2021	5,0	22,0	21,8	29,5	17,2	3,7	0,8
	2022	7,9	39,5	11,8	19,0	14,5	4,8	2,5
	2023	5,7	61,3	7,1	12,5	11,4	1,6	0,4
	2024	4,7	33,3	27,0	18,2	13,0	2,4	1,4

Źródło: opracowanie własne zespołu naukowego: prof. dr hab. Tadeusz Grabiński, prof. WSTiE dr Krzysztof Borkowski, prof. UEK dr hab. Renata Seweryn, mgr Leszek Mazanek, dr Ewa Grabińska, dr Bożena Alejziak

Miejsca noclegu wybierane przez turystów w Małopolsce

Turyści nocujący w Małopolsce w 2024 roku na miejsce zakwaterowania najczęściej wybierali hotele – 20,8% wskazań. Na kolejnych pozycjach uplasowały się noclegi w pensjonatach (19,4%) i apartamentach (16,7%). Noclegi w hotelach były najbardziej preferowane tylko przez turystów zagranicznych (skorzystał z nich niemal co drugi). Goście krajowi w zwykłe wybierali pensjonaty (23,0%), a następnie apartamenty (16,4%). Hotele uplasowały się w tym segmencie dopiero na trzeciej pozycji (14,1% wskazań).

Spośród turystów nocujących w hotelach w 2024 roku najwięcej osób wybierało, analogicznie jak w latach poprzednich, obiekty trzygwiazdkowe (47,0% wskazań). Na drugiej pozycji uplasowały się hotele czterogwiazdkowe (33,3% wskazań), a na kolejnej – pięciogwiazdkowe (16,8% deklaracji). Tylko 2,3% turystów nocujących w małopolskich hotelach preferowało obiekty dwugwiazdkowe, a nieliczni (0,6%) skorzystali z hoteli jednogwiazdkowych (taki sam odsetek, jak w roku ubiegłym).

Pochodzenie osób odwiedzających region

Struktura krajowego ruchu turystycznego, mimo zewnętrznych zawirowań, nie zmieniła się w analizowanym okresie w sposób istotny. Najliczniejszymi grupami odwiedzających pozostali goście z województw: małopolskiego (42,6%), śląskiego (20,1%), mazowieckiego (7,0%) i podkarpackiego (6,2%). Można przyjąć, że te 4 województwa generują główny strumień ruchu przyjazdowego do Małopolski.

Tabela 44. Struktura gości krajowych odwiedzających Małopolskę w latach 2019–2024 (w %)

Województwo pochodzenia odwiedzających	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Małopolskie	33,4	40,6	47,3	24,4	36,9	42,5	42,6
Śląskie	14,3	12,7	17,9	26,7	18,8	20,0	20,1
Mazowieckie	11,6	10,7	7,4	10,8	8,9	6,6	7,0
Podkarpackie	10,1	10,7	5,0	5,9	7,3	5,3	6,2
Dolnośląskie	4,3	3,1	3,1	3,6	4,2	3,9	4,8
Świętokrzyskie	3,9	3,2	3,3	4,1	2,9	2,2	3,4
Wielkopolskie	4,6	4,2	2,9	3,6	4,1	3,1	2,4
Pomorskie	4,3	3,2	2,3	4,8	2,9	3,6	2,3
Łódzkie	4,3	3,3	2,6	4,2	3,2	2,8	2,3
Opolskie	1,0	1,0	1,6	2,7	2,3	2,7	2,3
Lubelskie	1,2	1,9	2,1	2,0	2,0	1,7	1,8
Zachodniopomorskie	2,1	1,2	1,1	1,7	1,7	1,2	1,4
Kujawsko-pomorskie	2,3	1,7	1,0	1,6	1,4	1,0	1,0
Lubuskie	0,6	0,5	0,8	0,5	0,6	0,6	0,9
Podlaskie	0,9	0,7	0,7	1,5	1,2	1,5	0,7
Warmińsko-mazurskie	1,1	1,4	0,8	1,9	1,6	1,3	0,7

Źródło: opracowanie własne zespołu naukowego: prof. dr hab. Tadeusz Grabiński, prof. WSTiE dr Krzysztof Borkowski, prof. UEK dr hab. Renata Seweryn, mgr Leszek Mazanek, dr Ewa Grabińska, dr Bożena Alejsiak.

Analizując zagraniczne rynki turystyki przyjazdowej do Małopolski w latach 2019–2024, można wykazać, że podstawową listę krajów rozpoczyna Wielka Brytania z wynikiem 11,8%. Odwiedzający z tego kierunku docierali do Małopolski głównie samolotem oraz samochodem osobowym. Kolejne miejsca zajęli turyści z Niemiec (9,7%) i USA (8,6%). Na czwartym miejscu plasują się w 2024 roku odwiedzający ze Zjednoczonych Emiratów Arabskich z wynikiem 7,9%, a następnie goście z Francji, którzy osiągnęli wynik 6,1% udziału w strumieniu zagranicznej turystyki przyjazdowej do Małopolski.

Można zauważyć, że w okresie postpandemicznym relatywnie licznie zaczęli odwiedzać region goście ze Zjednoczonych Emiratów Arabskich (ich udział wzrósł z 0,9% w 2022 roku do 7,9% w 2024 roku). Niewątpliwie duże znaczenie ma w tym względzie lotnicza dostępność stolicy Małopolski – Krakowa i bardzo duża popularność wśród społeczności arabskiej zimowej stolicy Polski – Zakopanego.

Tabela 45. Struktura gości zagranicznych odwiedzających Małopolskę (w %)

Kraj pochodzenia odwiedzających	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Wielka Brytania	16,8	18,7	16,4	19,1	17,6	22,4	11,8
Niemcy	13,5	13,7	17,9	14,9	17,9	14,3	9,7
USA	5,8	4,5	4,6	0,2	7,6	14,3	8,6
Zjednoczone Emiraty Arabskie	0,0	0,1	0,6	0,0	0,9	1,7	7,9
Francja	7,7	7,4	9,6	12,1	10,6	8,0	6,1
Hiszpania	6,4	7,3	5,6	8,6	4,4	5,2	2,5

Kraj pochodzenia odwiedzających	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Republika Czeska	3,1	2,7	2,2	5,8	6,2	5,1	4,1
Belgia	1,6	3,6	2,5	0,0	6,5	4,2	1,8
Włochy	8,6	8,0	8,3	8,2	2,6	3,1	4,9
Holandia (od 2020 roku Niderlandy)	3,6	2,5	4,3	10,7	0,9	3,0	3,9
Słowacja	1,6	4,3	6,5	3,7	2,6	2,8	4,1
Norwegia	1,9	0,6	0,6	0,1	3,5	2,4	2,5
Irlandia	3,5	2,4	0,6	3,9	3,5	2,1	1,6
Dania	0,5	0,9	0,3	2,5	2,6	1,7	1,2
Austria	0,6	1,5	6,5	0,0	0,9	0,9	2,5

Źródło: opracowanie własne zespołu naukowego: prof. dr hab. Tadeusz Grabiński, prof. WSTiE dr Krzysztof Borkowski, prof. UEK dr hab. Renata Seweryn, mgr Leszek Mazanek, dr Ewa Grabińska, dr Bożena Alejsiak.

Cel podróży

Dominującymi celami przyjazdu do Małopolski są: wypoczynek, zwiedzanie zabytków i turystyka aktywna. Zwiedzanie zabytków jest istotniejsze dla odwiedzających zagranicznych, natomiast odwiedzający krajowi znacznie częściej deklarują chęć aktywnego spędzania czasu w Małopolsce. Wśród turystów zagranicznych istotnym celem wizyty w Małopolsce są również odwiedziny u krewnych/znajomych oraz turystyka konferencyjna i biznesowa.

Tabela 46. Główny cel przyjazdu – lata 2019–2024 (w %)

Główne cele podróży	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Wypoczynek	26,6	30,3	32,3	43,3	33,3	42,8
Zwiedzanie zabytków	18,8	10,0	17,3	12,5	23,6	11,7
Turystyka aktywna (kwalifikowana)	17,8	36,8	3,7	16,6	13,3	9,7
Pobyt w basenach termalnych	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	9,4
Poznanie walorów przyrody	0,6	2,2	10,3	2,4	2,5	7,2
Pobyt w rodzinnym parku rozrywki	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,8
Odwiedziny krewnych	4,5	4,3	4,9	5,0	5,5	1,7
Udział w wydarzeniu	1,0	0,3	0,4	0,6	0,3	1,7
Odwiedziny znajomych	3,8	3,1	4,5	2,4	3,0	1,6
Inny cel	0,7	0,9	0,9	1,0	0,9	1,2
Odwiedziny miejsc rodzinnych	2,0	1,0	3,6	1,1	2,2	1,2
Cel zdrowotny	5,5	2,0	3,6	8,2	2,0	1,0
Tranzyt	1,6	0,9	1,4	0,8	0,4	0,9
Sprawy służbowe (biznes)	1,9	1,8	1,4	1,4	3,0	0,9
Rozrywka (kluby, dyskoteki, puby)	2,2	3,1	7,8	2,2	6,1	0,7
Udział w imprezie kulturalnej	1,4	0,1	0,4	0,3	0,7	0,6
Edukacja	2,5	0,6	1,1	0,3	0,8	0,6

Główne cele podróży	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Cel religijny	3,9	0,7	3,5	0,7	1,3	0,4
Firmowy wyjazd integracyjny	0,5	0,3	0,2	0,5	0,1	0,3
Udział w konferencji, kongresie	0,8	0,1	0,6	0,2	0,0	0,3
Udział w szkoleniu	0,6	0,3	0,8	0,3	0,3	0,2
Korzystanie z usług medycznych	0,6	0,3	0,6	0,1	0,4	0,2
Zakupy	1,6	0,4	0,7	0,1	0,5	0,1
Odnowa duchowa	0,6	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0
Udział w imprezie sportowej	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0

Źródło: opracowanie własne zespołu naukowego: prof. dr hab. Tadeusz Grabiński, prof. WSTiE dr Krzysztof Borkowski, prof. UEK dr hab. Renata Seweryn, mgr Leszek Mazanek, dr Ewa Grabińska, dr Bożena Alejsiak.

Tabela 47. Profil turystów odwiedzających Małopolskę w 2024 roku

	Turysta krajowy	Turysta zagraniczny
Kto przyjeżdża?	› Istotnie więcej kobiet (57,6%) niż mężczyzn (42,4%). › Zdecydowana większość to osoby do 45. roku życia (81,80% badanych). › Przede wszystkim osoby aktywne zawodowo oraz studenci (zwłaszcza w przypadku turystów zagranicznych).	
	O sytuacji materialnej dobrej (wystarczającej).	O sytuacji materialnej bardzo dobrej (satysfakcjonującej).
Skąd przyjeżdża?	Z Małopolski oraz województw śląskiego i mazowieckiego.	Z Wielkiej Brytanii, Niemiec, USA, ZEA
Po co przyjeżdża?	Wypoczynek w połączeniu ze zwiedzaniem zabytków i/lub pobytem w basenach termalnych i/lub turystyką aktywną.	Zwiedzanie zabytków, naprzemiennie z/lub traktowane jako wypoczynek połączony z trzecim powodem, którym jest wizyta u krewnych
Gdzie nocuje?	Pensjonat, apartament, hotel *** i noclegi nieodpłatne (własny dom/mieszkanie, rodzina/znajomi).	Hotele *** i ****, apartament, noclegi nieodpłatne, głównie rodzina
Na jak długo przyjeżdża i jak często?	2–3 noclegi (weekend), odwiedza region relatywnie często (co najmniej kilka razy w życiu).	Zarówno 4–7, jak i 2–3 noclegi, najczęściej jest w regionie pierwszy raz życia.
Jak organizuje podróż?	Zdecydowanie samodzielnie, przyjeżdża samochodem.	Samodzielnie bądź z pomocą rodziny lub znajomych (ale wciąż indywidualnie), przylatuje samolotem bądź przyjeżdża samochodem.
Co zwiedza, gdzie bywa?	Kraków, Zakopane, Białka Tatrzańska, Zator (Energylandia) i „góry”.	Zakopane, Kraków, Wieliczka, Białka Tatrzańska, Zator (Energylandia)
Ile i na co wydaje?	Ok. 539 zł/osobę	Ok. 2 838 zł/osobę
Jak ocenia ofertę turystyczną regionu?	Bardzo pozytywnie, najlepiej letnią ofertę turystyczną, atmosferę/życliwość/gościnność, atrakcje turystyczne i bezpieczeństwo.	Turysta zagraniczny w swoich ocenach nie różni się zbyt wiele od turysty krajowego, czyli także najlepiej ocenia atmosferę, atrakcje i bezpieczeństwo.
Jak ogólnie ocenia pobyt w Małopolsce?	Bardzo wysoko ocenia pobyt w Małopolsce i zdecydowanie chce przyjechać ponownie.	Bardzo wysoko ocenia pobyt w regionie i raczej chce przyjechać ponownie.

Źródło: opracowanie własne.

2. Baza hotelarska regionu

Na koniec 2024 roku Ewidencja Obiektów Hotelarskich Marszałka Województwa Małopolskiego zawierała 584 obiekty hotelarskie oraz 4 promesy, tj. przyrzeczenie zaszerogowania obiektu do odpowiedniego rodzaju i kategorii. Wśród obiektów hotelarskich najwięcej jest hoteli (440), które stanowią 75,3% skategoryzowanej

bazy hotelarskiej, a następnie pensjonatów (93), które stanowią 15,9% wszystkich obiektów hotelarskich w województwie. Pozostałe obiekty hotelarskie stanowią niewielką część skategoryzowanej bazy noclegowej (od 0,5 do 3,9%).

Tabela 48. Obiekty hotelarskie w latach 2025–2024

	2015	2017	2019	2021	2023	2024
Hotele	351	387	421	435	433	440
Motele	8	6	6	5	6	6
Pensjonaty	99	100	99	90	89	93
Kempingi	13	14	15	13	12	14
Domy wycieczkowe	4	4	3	3	3	3
Schroniska	23	23	23	22	23	23
Schroniska młodzieżowe	5	5	5	6	5	5
Razem	503	539	572	574	571	584

Źródło: Ewidencja Obiektów Hotelarskich Marszałka Województwa Małopolskiego.

Tabela 49. Hotele w podziale na kategorie w latach 2015–2024 – zestawienie na koniec roku

Rok	Hotele 5*	Hotele 4*	Hotele 3*	Hotele 2*	Hotele 1*	Razem
2015	15	67	208	48	13	351
2017	17	79	232	48	11	387
2019	21	92	249	48	11	421
2021	24	105	250	46	10	435
2023	31	106	243	42	11	433
2024	33	113	243	41	10	440

Źródło: Ewidencja Obiektów Hotelarskich Marszałka Województwa Małopolskiego.

Struktura miejsc noclegowych

Wszystkie hotele w województwie małopolskim dysponują w sumie 44,8 tys. miejscami noclegowymi. Większość wszystkich miejsc noclegowych znajduje się w hotelach czterogwiazdkowych (18,1 tys., tj. 40,4%) i trzygwiazdkowych (18,0 tys., tj. 40,2%). Najmniej miejsc noclegowych (729, tj. 1,6% wszystkich miejsc noclegowych wśród hoteli w województwie) jest w hotelach o najniższej kategorii (jedna gwiazdka). W hotelach o najwyższej kategorii znajduje się 5,5 tys. (12,2%) miejsc noclegowych. Hotele dwugwiazdkowe posiadają z kolei 2,5 tys. (5,6%) miejsc noclegowych. Średnio hotel dysponuje 102 miejscami noclegowymi. W stosunku do 2023 roku zwiększył się udział miejsc noclegowych w hotelach pięcio- i czterogwiazdkowych, a zmniejszył w hotelach trzy-, dwu- i jednogwiazdkowych.

W Krakowie standard hoteli jest wyższy w stosunku do całego województwa – 34,7% wszystkich hoteli stanowią hotele czterogwiazdkowe, a 11,7% hotele pięciogwiazdkowe.

Usługi hotelarskie oprócz podlegających kategoryzacji obiektom hotelarskim mogą być również świadczone w innych obiektach, których ewidencję prowadzi wójt (burmistrz, prezydent miasta) właściwy ze względu na miejsce ich położenia. Na terenie Gminy Miejskiej Kraków do ewidencji obiektów świadczących usługi hotelarskie niebędących obiektami hotelarskimi prowadzonej przez Prezydenta Miasta Krakowa zgłaszane są m.in. hostele, apartamenty, pokoje gościnne, aparthotele itp. Na koniec 2024 roku ewidencja ta zawierała 2,4 tys. obiektów na łączną liczbę miejsc noclegowych 34,1 tys.

Południowa część województwa również dysponuje sporą liczbą miejsc noclegowych w obiektach niepodlegających kategoryzacji. Na koniec 2024 roku w ewidencji burmistrza Zakopanego było zarejestrowanych 3,7 tys. obiektów o łącznej liczbie miejsc noclegowych 44,1 tys., w ewidencji wójta gminy Bukowina Tatrzańska 1,7 tys. obiektów, tj. 19,6 tys. miejsc noclegowych, w ewidencji burmistrza gminy Krynica-Zdrój 481 obiektów, tj. 11,5 tys. miejsc noclegowych.

Tabela 50. Hotele w podziale na kategorie z uwzględnieniem miejsc noclegowych (stan na 31.12.2024 roku)

	Hotele 5*		Hotele 4*		Hotele 3*		Hotele 2*		Hotele 1*		Razem	
	liczba	miejsca nocleg.	liczba	miejsca nocleg.	liczba	miejsca nocleg.	liczba	miejsca nocleg.	liczba	miejsca nocleg.	liczba	miejsca nocleg.
Województwo małopolskie	33	5 479	113	18 107	243	17 986	41	2 497	10	729	440	44 798
Udział (w %)	7,5%	12,2%	25,7%	40,4%	55,2%	40,2%	9,3%	5,6%	2,3%	1,6%		
Kraków	23	3 462	68	11 414	87	7 678	14	1 511	4	498	196	24 563
Udział (w %)	11,7%	14,1%	34,7%	46,5%	44,4%	31,3%	7,1%	6,1%	2,1%	2,0%		

Źródło: Ewidencja Obiektów Hotelarskich Marszałka Województwa Małopolskiego.

Rozmieszczenie obiektów hotelarskich w województwie

Najwięcej obiektów hotelarskich zlokalizowanych jest w Krakowie i są to w 93,3% hotele. W powiatach wokół Krakowa również przeważają hotele – powiat krakowski (18 hoteli i 1 schronisko młodzieżowe), powiat wielicki (21 hoteli i 1 pensjonat). Najmniej skategoryzowanych obiektów hotelarskich znajduje się na terenie powiatu dąbrowskiego (1), powiatu proszowickiego (2), powiatu chrzanowskiego (3), powiatu miechowskiego (4), powiatu olkuskiego i miasta Nowy Sącz (po 5). W południowej części województwa działa spora część obiektów hotelarskich. W tym regionie najwięcej z nich znajduje się w powiecie tatrzańskim (95). Najwięcej schronisk znajduje się z kolei w powiatach tatrzańskim i nowotarskim.

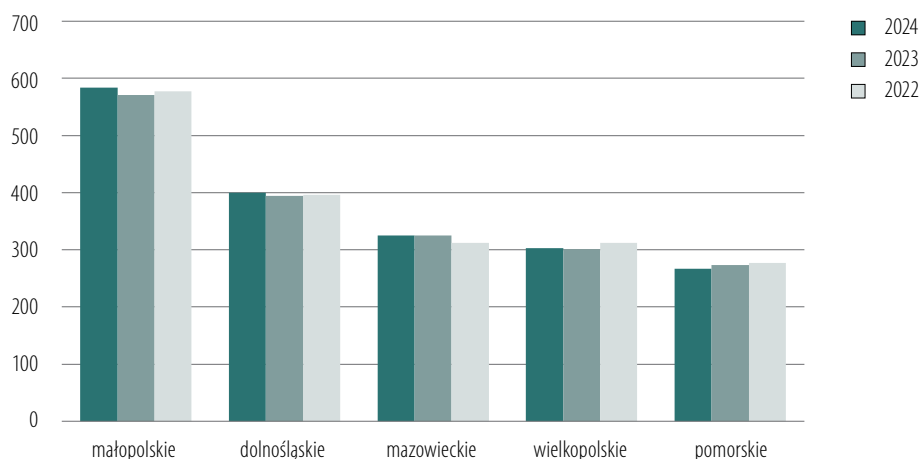
Mapa 25. Rozmieszczenie obiektów hotelarskich według powiatów (stan na 31.12.2024 roku)

Źródło: Ewidencja Obiektów Hotelarskich Marszałków Województw.

Województwo małopolskie ma największą skategoryzowaną bazę obiektów hotelarskich wśród wszystkich województw. W dalszej kolejności znajdują się województwa dolnośląskie, mazowieckie i wielkopolskie, a następnie pomorskie.

Tabela 51. Liczba obiektów hotelarskich w wybranych województwach

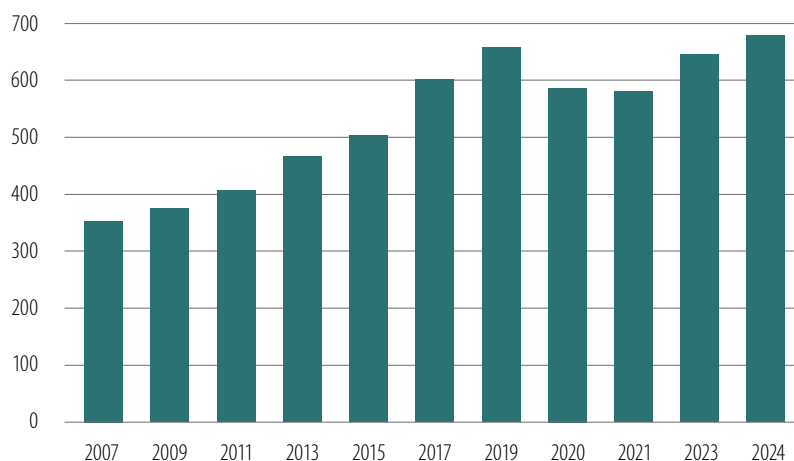

Źródło: Ewidencja Obiektów Hotelarskich Marszałków Województw.

3. Organizatorzy turystyki i przewodnicy górscy

Pod koniec 2024 roku na terenie województwa małopolskiego posiadało swoją siedzibę 679 przedsiębiorców turystycznych wpisanych do Rejestru Organizatorów Turystyki i Przedsiębiorców Ułatwiających Nabywanie Powiązanych Usług Turystycznych Marszałka Województwa Małopolskiego, to jest o 5,1% więcej w stosunku do roku 2023. Wśród przedsiębiorców wpisanych do rejestru 17,6% prowadzi działalność jako organizator turystyki i przedsiębiorca ułatwiający nabywanie powiązanych usług turystycznych, 82,1% jako organizator turystyki, a 0,3% jako przedsiębiorca ułatwiający nabywanie powiązanych usług turystycznych.

Wykres 100. Liczba organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych w Województwie Małopolskim

Źródło: Rejestr Organizatorów Turystyki i Przedsiębiorców Ułatwiających Nabywanie Powiązanych Usług Turystycznych Marszałka Województwa Małopolskiego (stan na 31.12.2024 rok).

W ciągu 2024 roku do Rejestru zostało wpisanych 86 nowych przedsiębiorców, przy 50 wykreślonych i 2, którzy otrzymali zakaz prowadzenia działalności gospodarczej w zakresie organizowania imprez turystycznych. Małopolska zajmuje drugie miejsce w kraju, po województwie mazowieckim (1018 wpisów), pod względem liczby wpisów do Rejestru Organizatorów Turystyki i Przedsiębiorców Ułatwiających Nabywanie Powiązanych Usług Turystycznych.

Marszałek Województwa Małopolskiego prowadzi Ewidencję Przewodników Górskich. Na dzień 31 grudnia 2024 roku Ewidencja Przewodników Górskich Marszałka Województwa Małopolskiego obejmowała 2,7 tys. uprawnień przewodników górskich, w tym: 1,8 tys. uprawnień przewodników górskich beskidzkich, 830 uprawnień przewodników górskich tatrzańskich oraz 8 uprawnień przewodników górskich sudeckich.

Tabela 52. Liczba przewodników górskich posiadających uprawnienia w latach 2007–2024

Rok	PGB (Przewodnik górski beskidzki)	PGT (Przewodnik górski tatrzański)	PGS (Przewodnik górski sudecki)	Razem
2007	1 254	543	2	1 799
2009	1 309	573	4	1 886
2011	1 395	604	5	2 004
2013	1 448	635	4	2 087
2015	1 497	677	4	2 178
2017	1 538	711	4	2 253
2019	1 620	734	4	2 358
2021	1 692	768	4	2 464
2023	1 751	797	8	2 556
2024	1 790	830	8	2 628

Źródło: Ewidencja Przewodników Górskich Marszałka Województwa Małopolskiego.

W ciągu 18 lat (2006–2024) obserwujemy wzrost liczby osób posiadających uprawnienia przewodnika górskiego. Marszałek Województwa przeprowadza egzaminy dla kandydatów na przewodników górskich (tatrzańskich i beskidzkich). W 2024 roku zorganizowano 8 egzaminów, do których przystąpiły 124 osoby.

4. Rozwój turystyki rowerowej – Trasy *VeloMałopolska*

Małopolska realizuje ambitny projekt budowy tras rowerowych *VeloMałopolska*. Przedsięwzięcie współfinansowane jest ze środków UE. Docelowo rowerzyści będą mogli skorzystać z prawie tysiąca kilometrów dobrze oznakowanych tras o europejskim standardzie, które połączą najciekawsze turystycznie i przyrodniczo miejsca w regionie.

Projekt zakłada budowę ośmiu tras rowerowych. Przebieg sześciu z nich został wytyczony m.in. po wałach przeciwpowodziowych wzdłuż rzek i od nich trasy przyjęły swoje nazwy: *Wiślana Trasa Rowerowa*, *VeloDunajec*, *VeloSkawa*, *VeloRaba*, *VeloPrądnik*, *VeloRudawa*.

Kolejna z tras – *VeloMetropolis* – (małopolski odcinek trasy *EuroVelo 4*), łączy największe miasta województwa, biegnąc z zachodu na wschód (częściowo po trasie *WTR*), a trasa *VeloNatura* (małopolski odcinek trasy *EuroVelo 11*) będzie przebiegać z południa na północ po najbardziej atrakcyjnych terenach dolin Popradu i Dunajca.

Planowana długość każdej trasy:

- › *Wiślana Trasa Rowerowa* – 230 km (częściowo wspólnie z *VeloMetropolis* i *VeloNatura*)
- › *VeloDunajec* – 237 km (częściowo wspólnie z *VeloNatura*)
- › *VeloSkawa* – 126 km (częściowo wspólnie z *WTR*)
- › *VeloRaba* – 125 km (częściowo wspólnie z *VeloMetropolis* i *VeloNatura*)
- › *VeloPrądnik* – 57 km
- › *VeloRudawa* – 45 km
- › *VeloMetropolis* – 220 km (częściowo wspólnie z *WTR* i *VeloNatura*)
- › *VeloNatura* – 271 km (częściowo wspólnie z *VeloDunajec*, *VeloMetropolis* i *WTR*).

Do końca 2024 roku oddano do użytku 480 km zaplanowanych tras. Realizacja projektu skupiła się głównie na trasach *Wiślana Trasa Rowerowa*, *VeloDunajec*, *VeloSkawa*. Pozostałe trasy są w różnych fazach przygotowania: opracowywanie dokumentacji projektowej, pozyskiwanie pozwoleń budowlanych, przeprowadzanie przetargów i podpisywanie umów na realizację tras (*VeloSkawa* i *VeloNatura*), uzgodnienia z Wodami Polskimi, wycinki

drzew itp. Do końca 2025 roku oddanych ma zostać kolejnych 50 km tras (główne prace toczą się przy *VeloSka-wa*), na kolejnych 150 km tras trwają prace projektowe lub są one na etapie zbierania pozwoleń na budowę. 100 kolejnych kilometrów weszło w fazę planowania.

Obecnie 53% ścieżek rowerowych stanowią asfaltowe trasy rowerowe, 16% to odseparowane od ruchu samochodowego trasy rowerowe o innej nawierzchni, 31% to trasy wytyczone na drogach lokalnych w ogólnym ruchu.

Na wybudowanych trasach *VeloMałopolska*, średnio co 15 km, znajdują się nowocześnie zaprojektowane miejsca obsługi rowerzystów (MOR) z zadaszonymi miejscami do wypoczynku, oświetleniem, stojakami rowerowymi, stacjami naprawy rowerów wyposażonymi w podstawowe narzędzia oraz pompkę, z toaletami, grillami stacjonarnymi. Dotychczas oddano do użytku 27 takich miejsc.

Od 2020 roku rozwijana jest sieć Miejsc Przyjaznych Rowerzystom – to certyfikowane przez Województwo obiekty usługowe położone przy trasach *VeloMałopolska*, które mają udogodnienia dla rowerzystów niezbędne podczas podróży. Obecnie status Miejsc Przyjaznych Rowerzystom posiada 225 podmiotów w całym województwie.

Ruch na wybudowanych odcinkach tras *VeloMałopolska* mierzony jest od kwietnia 2018 roku. Stałe liczniki zamontowane przy trasach, oraz jeden przenośny, monitorują ruch zarówno przy aglomeracjach miejskich, w regionach o wysokim natężeniu ruchu turystycznego oraz na odcinkach w terenach niezurbanizowanych. Liczba zarejestrowanych przejazdów w tych punktach co roku wykazuje ok. 750 tys. – w 2024 roku liczniki wykazały łącznie 1,1 mln przejazdów.

W 2024 roku zainicjowany został projekt *Małopolska Szkoła Rowerowa dla Każdego*. Służy on propagowaniu uprawiania turystyki rowerowej po trasach *VeloMałopolska* wśród uczniów szkół podstawowych z terenu Małopolski oraz wyposażeniu kadry pedagogicznej, rodziców i innych osób zaangażowanych w realizację wycieczek rowerowych w uprawnienia do pełnienia funkcji kierownika oraz opiekuna szkolnych wycieczek rowerowych. W pilotażowej wersji projektu współfinansowanego ze środków Województwa Małopolskiego wzięli udział nauczyciele i uczniowie z 5 szkół podstawowych z różnych części Małopolski. Ze względu na duże zainteresowanie projektem w kolejnych latach planowane jest jego rozszerzenie i kolejne edycje.

ŚRODOWISKO GOSPODARCZE

Baza podatkowa

Opracowanie: Joanna Fudalej, Katarzyna Jureczko-Tylek, Wojciech Rataj

Dochody podatkowe z terenu Województwa Małopolskiego w 2024 roku wyniosły 46 547 mln zł i były wyższe w stosunku do 2023 roku o 6904 mln zł, tj. o 17,4%. Głównym źródłem dochodów realizowanych na terenie Województwa Małopolskiego są podatki pośrednie – łącznie 59,8% (wpływy były wyższe o 3,9 mln zł, a ich udział spadł w ogólnej kwocie dochodów podatkowych w stosunku do roku wcześniejszego o 0,7 p.p.) i podatki dochodowe od osób fizycznych i prawnych – łącznie 33,0% (wzrost o 2,6 mln zł w stosunku do roku poprzedniego). W stosunku do roku poprzedniego zanotowano również wyższe wpływy o 17,5% z „podatku zryczałtowanego”. Pozostałe kategorie dochodów podatkowych zanotowały znaczny spadek, tj. *Podatek od gier* o 20%, a *Odsetki od nieterminowych wpłat* o 12,3%.

Dochody realizowane przez Urzędy Skarbowe i Izbę Celną stanowiące dochody budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego Województwa Małopolskiego w rozbiciu na rodzaje podatków przedstawia poniższa tabela.

Tabela 53. Dochody realizowane przez Urzędy Skarbowe i Urzędy Celne (w mln zł)

Rodzaj należności	2015	2017	2019	2021	2023	2024	Dynamika 2024/2023	Struktura w 2024 roku
Podatek dochodowy od osób prawnych	1 527	1 973	2 693	2 040	2 765	2 767	100,1%	5,9%
Podatek dochodowy od osób fizycznych	5 894	7 292	10 076	9 266	10 013	12 615	126,0%	27,1%
Podatek zryczałtowany	405	521	717	852	2 659	3 123	117,5%	6,7%
Podatek od towarów i usług	10 876	11 633	13 357	8 069	11 199	12 863	114,9%	27,6%
Podatek akcyzowy	9 530	9 960	10 052	10 563	12 793	14 993	117,2%	32,2%
Podatek od gier	–	2	8	9	10	8	80,0%	0,0%
Odsetki od nieterminowych wpłat	64	83	97	119	203	178	87,7%	0,4%
Ogółem	28 453	31 476	37 001	30 918	39 643	46 547	117,4%	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Izby Administracji Skarbowej w Krakowie.

Budżety jednostek samorządu terytorialnego

Opracowanie: Joanna Fudalej, Katarzyna Jureczko-Tylek, Wojciech Rataj

podsumowanie

- W 2024 roku dochody JST wzrosły r/r przeciętnie o 17,9%, a wydatki o 9,0%. Deficyt osiągnął wysokość 602 mln zł i był to wynik znacznie lepszy w porównaniu z rokiem poprzednim, w którym odnotowano niedobór w wysokości 3086 mln zł.
- Poprawiła się sytuacja gmin – w 2024 roku odnotowały one niedobór w wysokości 102,2 mln zł wobec niedoboru w kwocie 1095,3 mln zł, jaką zanotowały w 2023 roku.
- Znacznie poprawiła się sytuacja w powiatach, które odnotowały nadwyżkę w kwocie 51,4 mln zł w 2024 roku wobec deficytu w kwocie 157,9 mln zł w 2023 roku.
- W miastach na prawach powiatu odnotowano niedobór w kwocie 896,7 mln zł i był on prawie dwukrotnie niższy niż w roku wcześniejszym, w którym wynosił 1715,5 mln zł. W każdym z trzech miast na prawach powiatu zanotowano deficyt, przy czym Nowy Sącz zakończył 2024 rok gorszym wynikiem finansowym, niż w roku poprzednim (w 2024 roku niedobór w kwocie 37,3 mln zł wobec niedoboru z 2023 roku w wysokości 18,3 mln zł). Natomiast Kraków poprawił swoją sytuację, pomniejszając deficyt dwukrotnie, tj. z 1652,1 mln zł w 2023 roku do 844,9 mln zł w 2024 roku. Również Tarnów poprawił swoją sytuację notując deficyt w wysokości 14,6 mln zł wobec deficytu w kwocie 45,1 mln zł w 2023 roku.
- Województwo odnotowało wzrost dochodów (o 7,8%) oraz spadek wydatków (o 9,2%) w porównaniu do 2023 roku. Efektem tego była nadwyżka w wysokości 345,7 mln zł w 2024 roku w stosunku do deficytu z 2023 roku w wysokości 117,4 mln zł.

W 2024 roku dochody ogółem wszystkich jednostek samorządu terytorialnego w Województwie Małopolskim kształtowały się na poziomie 36 331,9 mln zł, czyli w porównaniu do roku 2023 roku wzrosły o 5521 mln zł (tj. o 17,9%). Takie kategorie dochodów jak dochody własne, dotacje i subwencje wzrosły kolejno o 25,0%, 1,4% oraz 38,3% w stosunku do roku poprzedniego¹.

Wydatki ogółem w 2024 roku wyniosły 36 933,8 mln zł i wzrosły o 9,0% w stosunku do roku 2023, przy czym wydatki bieżące wzrosły o 16,6%, a wydatki majątkowe spadły o 16,1%. W gminach, powiatach, miastach na prawach powiatu wydatki wzrosły odpowiednio o 11,0%, 11,6% oraz 9,5%, natomiast w województwie spadły o 9,2%. Zmienił się wynik wykonania budżetów jednostek w 2024 roku. W porównaniu r/r zmniejszyła się suma niedoboru – o 1816,2 mln zł (tj. spadek o 56,9%) i jednocześnie zwiększyła się suma nadwyżki budżetowej o 667,9 mln zł (tj. ponad 7-krotny wzrost). Ogółem budżety wszystkich jednostek zamknęły się niedoborem w wysokości 602 mln zł, co wobec niedoboru w 2023 roku w wysokości 3086 mln zł wskazuje na znaczne poprawienie sytuacji finansowej JST.

1. Rozdział przygotowany na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/ludnosc/ludnosc-stand-i-struktura-ludnosci-oraz-ruch-naturalny-w-przekroju-terytorialnym-w-2024-r-stand-w-dniu-30-06-2024.html>, [dostęp: 7.10.2025]. oraz Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie, <https://bip.krakow.rio.gov.pl/kategorie/234-analizy-budzetow-jst-województwa-malopolskiego/artykuly/7327-zestawienie-zbiorcze-jst-za-rok-2024?lang=PL>, [dostęp: 7.10.2025].

Małopolskie gminy osiągnęły dochody ogółem w wysokości 18 016,3 mln zł i zrealizowały wydatki w kwocie 18 118,5 mln zł. Ostatecznie dochody gmin wzrosły w stosunku do 2023 roku o 18,3%, wydatki natomiast wzrosły o 11,0%, co przełożyło się na zanotowany niedobór w kwocie 102,2 mln zł (w 2023 roku zanotowano niedobór w wysokości 1095,3 mln zł).

Powiaty osiągnęły wyższe dochody w stosunku do roku poprzedniego o 17,4%, tj. w kwocie 4541,2 mln zł, natomiast wydatki wzrosły o 11,6%, tj. do kwoty 4489,8 mln zł. W rezultacie ich budżety zamknęły się nadwyżką w wysokości 51,3 mln zł (w 2023 roku niedobór wynosił 157,9 mln zł). W strukturze dochodów powiatów, dochody własne stanowiły 30,3%, a dotacje i subwencje odpowiednio: 13,6% i 41,3%. Udział dochodów własnych, i subwencji w dochodach ogółem wzrósł kolejno o 4,4 i 7,2 p.p., natomiast dotacji spadł o 0,6 p.p. W porównaniu r/r wzrosły wydatki bieżące (o 14,6%), natomiast wydatki majątkowe pozostały na podobnym poziomie. W strukturze wydatków ogółem nastąpił spadek wydatków majątkowych, które stanowiły 18,9% (w poprzednim roku 21,0%), natomiast na wydatki bieżące powiaty przeznaczyły 81,1% wydatków ogółem (w 2023 roku 79,0%).

W 2024 roku miasta na prawach powiatu osiągnęły dochody w kwocie 10 903,1 mln zł, tj. o 20,4% wyższe niż w 2023 roku, natomiast wydatki zrealizowały w wysokości 11 799,8 mln zł (wzrost o 9,5%). W rezultacie budżety miast na prawach powiatu zamknęły się deficytem w wysokości 896,7 mln zł (w 2023 roku niedobór wyniósł 1715,5 mln zł). W ramach dochodów subwencje i dochody własne wzrosły kolejno o 41,6% oraz 28,5%, w przypadku dotacji nastąpił spadek o 13,1%. Natomiast w wydatkach spadek odnotowano dla wydatków majątkowych (o 38,4%), a wzrost dla wydatków bieżących (o 18,9%).

Województwo Małopolskie zanotowało wzrost dochodów o 7,8%, w tym dochody własne wzrosły o 17,0%, natomiast dotacje i subwencje spadły kolejno o 30,7% oraz 12,8%. Na wydatki majątkowe Województwo przeznaczyło o 39,4% mniej środków niż w 2023 roku, w strukturze wydatków ogółem ich udział spadł o 12,6 p.p. (do poziomu 25,2%). W 2024 roku budżet Województwa Małopolskiego zamknął się nadwyżką w wysokości 345,6 mln zł.

Tabela 54. Wynik wykonania budżetu jednostek samorządu terytorialnego (w mln zł)

Rok	Dochody			Wydatki			Wynik		
	Ogółem, w tym:	własne	dotacje	subwencje	Ogółem, w tym:	majątkowe	bieżące	Ogółem	niedobór nadwyżka
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10 11
2015	16 267,34	7 989,27	3 474,20	4 803,87	16 302,43	3 187,85	13 114,58	-35,09	-333,36 298,27
2017	19 672,91	9 047,85	5 580,82	5 044,24	19 644,52	2 922,96	16 721,56	28,39	-267,75 296,14
2019	23 800,91	11 017,27	11 331,41	8 693,50	24 069,91	4 086,35	19 983,56	-268,99	-665,17 396,18
2021	29 637,54	14 259,36	7 012,42	8 740,93	28 314,52	5 030,63	23 283,90	1 323,02	-342,71 1 665,72
2023	30 810,88	13 912,90	4 715,69	7 519,74	33 896,93	7 911,77	25 985,16	-3 086,05	-3 189,61 103,56
2024	36 331,88	17 390,74	4 781,01	10 397,01	36 933,84	6 641,72	30 292,13	-601,96	-1 373,38 771,41
Dynamika (2024–2023)	117,9%	125,0%	101,4%	138,3%	109,0%	83,9%	116,6%		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie.

Tabela 55. Wynik wykonania budżetu gmin (w mln zł)

Rok	Dochody			Wydatki			Wynik		
	Ogółem, w tym:	własne	dotacje	subwencje	Ogółem, w tym:	majątkowe	bieżące	Ogółem	niedobór nadwyżka
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10 11
2015	7 956,51	3 500,38	1 714,73	2 741,40	7 910,05	1 550,21	6 359,83	46,46	-195,59 242,05
2017	10 133,10	3 855,62	3 388,28	2 889,20	10 115,28	1 303,95	8 811,32	17,83	-192,05 209,88
2019	12 533,22	4 767,10	4 601,30	3 195,88	12 642,76	2 120,30	10 522,46	-109,54	-307,18 197,64
2021	15 794,38	6 890,08	4 877,99	4 508,27	14 516,63	2 286,45	12 230,18	1 277,75	-62,65 1 340,40
2023	15 224,47	6 213,11	2 132,22	4 100,83	16 319,75	4 250,01	12 069,74	-1 095,28	-1 188,05 92,77
2024	18 016,32	7 440,20	2 545,41	5 657,17	18 118,56	4 071,16	14 047,39	-102,24	-435,21 332,98
Dynamika (2024–2023)	118,3%	119,8%	119,4%	138,0%	111,0%	95,8%	116,4%		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie.

Tabela 56. Wynik wykonania budżetu powiatów (w mln zł)

Rok	Dochody			Wydatki			Wynik	
	Ogółem, w tym:	własne	dotacje	subwencje	Ogółem, w tym:	majątkowe	bieżące	Ogółem
1	2	3	4	5	6	7	8	9
2015	1 989,86	645,88	515,10	828,89	2 001,03	410,89	1 590,14	-11,16
2017	2 056,19	749,47	462,13	844,60	2 036,93	352,59	1 684,34	19,26
2019	2 499,48	965,76	567,44	950,56	2 394,60	438,56	1 956,04	104,88
2021	2 977,81	1 068,84	561,20	1 242,07	2 844,00	489,36	2 354,64	133,81
2023	3 866,49	1 001,08	550,59	1 318,55	4 024,39	846,55	3 177,85	-157,90
2024	4 541,18	1 376,03	617,83	1 876,65	4 489,83	846,89	3 642,94	51,35
Dynamika (2024–2023)	117,4%	137,5%	112,2%	142,3%	111,6%	100,0%	114,6%	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie.

Tabela 57. Wynik wykonania budżetu miast na prawach powiatu (w mln zł)

Rok	Dochody			Wydatki			Wynik	
	Ogółem, w tym:	własne	dotacje	subwencje	Ogółem, w tym:	majątkowe	bieżące	Ogółem
1	2	3	4	5	6	7	8	9
2015	5 183,93	3 350,93	740,24	1 092,76	5 283,53	805,98	4 477,55	-99,61
2017	6 145,95	3 830,49	1 143,74	1 171,72	6 197,53	723,20	5 474,33	-51,58
2019	7 352,52	4 493,95	1 561,36	1 351,18	7 700,60	1 123,55	6 577,05	-348,08
2021	8 856,21	5 316,74	1 748,13	1 779,26	9 004,04	1 376,87	7 627,17	-147,83
2023	9 056,72	5 341,50	1 161,97	1 821,62	10 772,17	1 765,21	9 006,96	-1 715,45
2024	10 903,11	6 865,34	1 009,44	2 580,25	11 799,83	1 087,34	10 712,49	-896,72
Dynamika (2024–2023)	120,4%	128,5%	86,9%	141,6%	109,5%	61,6%	118,9%	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie.

Tabela 58. Wynik wykonania budżetu województwa małopolskiego (w mln zł)

Rok	Dochody				Wydatki			Wynik			
	Ogółem, w tym:	własne	dotacje	subwencje	Ogółem, w tym:	majątkowe	bieżące	Ogółem	niedobór	nadwyżka	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
2015		1 137,04	492,09	504,14	140,82	1 107,82	420,77	687,05	29,22		29,22
2017		1 337,67	612,27	586,67	138,72	1 294,78	543,21	751,57	42,89		42,89
2019		1 415,69	801,55	467,44	146,70	1 331,95	403,93	928,01	83,75		83,75
2021		2 009,14	982,56	862,89	163,68	1 949,86	877,95	1 071,90	59,28		59,28
2023		2 663,21	1 461,28	877,52	324,42	2 780,62	1 050,00	1 730,62	-117,41		
2024		2 871,27	1 848,09	732,59	290,60	2 525,63	636,32	1 889,31	345,64		345,64
Dynamika (2024–2023)		107,8%	126,5%	83,5%	89,6%	90,8%	60,6%	109,2%			

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie.

1. Budżety gmin

Dochody gmin ogółem w 2024 roku wyniosły 18 016,3 mln zł i wzrosły w stosunku do 2023 roku o 18,3%. Najistotniejszą pozycję w strukturze dochodów ogółem gmin, podobnie jak w roku ubiegłym, stanowiły dochody własne – 41,3% ogółu dochodów. W strukturze dochodów wzrósł udział dotacji o 0,1 p.p., natomiast udział subwencji wzrósł o 4,5 p.p.

Wśród wszystkich gmin Województwa Małopolskiego najwyższą dynamikę dochodów ogółem (wzrost o 98,6%) osiągnęła gmina Mędrzechów. Gmina Bukowno zanotowała najwyższe dochody bez dotacji na jednego mieszkańca (9669,36 zł). Najwyższy wzrost dochodów własnych zanotowała gmina Zielonki (wzrost o 43,4%). Gmina Szaflary odnotowała największy spadek w stosunku do 2023 roku dochodów ogółem (o 32,9%), a największy spadek dochodów własnych (o 12,1%) zanotowała gmina Ciężkowice. Dochody ogółem gmin bez dotacji, przeliczone na 1 mieszkańca, wskazują na duże zróżnicowanie w poszczególnych gminach i kształtują się na poziomie od ok. 4600 zł do ok. 9700 zł.

Wydatki gmin w 2024 roku wzrosły r/r o 11%. Wydatki majątkowe spadły o 4,2% i stanowiły 22,5% wydatków ogółem (spadek w strukturze o 3,5 p.p.). Na wydatki bieżące gminy przeznaczyły o 16,4% środków więcej niż w roku poprzednim. Bardzo duży wzrost wydatków majątkowych w stosunku do roku 2023 odnotowała gmina Lipnica Wielka – ponadczterokrotny wzrost. Natomiast gmina Bobowa zrealizowała inwestycje w wysokości ok. 19 mln zł, co stanowi największy spadek w stosunku do 2023 roku, w którym poniesiono wydatki majątkowe w wysokości ponad 96,5 mln. zł.

W 2024 roku liczba gmin, które odnotowały deficyt budżetowy spadła w stosunku do roku poprzedniego i wyniosła 94, czyli o 58 gmin mniej niż w 2023 roku. Najwyższą nadwyżką budżetową zamknął się budżet gminy Nowy Targ (22,6 mln zł), natomiast największy deficyt budżetowy odnotowała gmina Wieliczka (26,7 mln zł).

Tabela 59. Budżety gmin w latach 2023 i 2024 (w mln zł), dynamika dochodów ogółem (w %) oraz dochody własne na 1 mieszkańca w 2024 roku (w zł)

Lp.	Wyszczególnienie	2023				2024				Dynamika dochodów ogółem (7:3)	Dochody własne na 1 mieszkańca w 2024 roku
		Dochody ogółem	Dochody własne	Wydatki ogółem	Wynik	Dochody ogółem	Dochody własne	Wydatki ogółem	Wynik		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Alwernia	69,25	30,89	77,11	-7,86	89,21	40,62	91,08	-1,87	128,82%	3 294,4
2	Andrychów	226,31	106,97	256,07	-29,76	277,83	128,47	278,01	-0,18	122,77%	3 070,5
3	Babice	47,82	21,51	53,01	-5,19	63,15	28,45	67,09	-3,94	132,06%	3 165,3
4	Biały Dunajec	41,95	13,02	48,12	-6,17	45,85	14,26	43,29	2,56	109,30%	2 088,5
5	Biecz	94,42	29,44	105,16	-10,74	113,95	33,24	119,92	-5,97	120,68%	2 075,4
6	Biskupice	68,95	24,51	72,13	-3,18	81,15	30,43	83,92	-2,77	117,69%	2 569,7
7	Bobowa	115,87	18,87	145,95	-30,08	83,41	18,42	78,19	5,22	71,99%	1 917,6
8	Bochnia g.	116,16	46,03	124,43	-8,27	157,27	55,13	168,26	-10,99	135,39%	2 643,2
9	Bochnia m.	171,26	109,21	170,80	0,46	225,42	139,58	214,78	10,64	131,62%	4 920,2
10	Bolesław (pow. dąb.)	15,39	3,60	18,45	-3,06	21,58	3,67	18,81	2,77	140,22%	1 390,2
11	Bolesław (pow. olk.)	52,44	34,40	55,82	-3,38	64,18	40,54	63,63	0,55	122,39%	5 393,8
12	Borzęcin	54,95	22,26	63,72	-8,77	76,71	23,67	74,56	2,15	139,60%	2 916,1
13	Brzesko	184,61	102,00	205,24	-20,63	216,08	105,99	222,83	-6,75	117,05%	2 998,0
14	Brzeszcze	107,70	60,97	114,78	-7,08	135,78	73,47	137,49	-1,71	126,07%	3 618,1
15	Brzeźnica	69,15	23,13	68,58	0,57	78,43	26,78	78,54	-0,11	113,42%	2 462,3
16	Budzów	57,94	17,42	57,58	0,36	63,41	19,14	64,76	-1,35	109,44%	2 170,6
17	Bukowina Tatrzańska	96,91	49,13	97,56	-0,65	103,13	51,35	108,86	-5,73	106,42%	3 784,6

Rozdział II Budżety jednostek samorządu terytorialnego

Lp.	Wyszczególnienie	2023				2024				Dynamika dochodów ogółem (7:3)	Dochody własne na 1 mieszkańca w 2024 roku
		Dochody ogółem	Dochody własne	Wydatki ogółem	Wynik	Dochody ogółem	Dochody własne	Wydatki ogółem	Wynik		
18	Bukowno	68,08	41,83	75,99	-7,91	97,93	51,78	107,72	-9,79	143,85%	5 530,9
19	Bystra-Sidzina	41,75	11,94	43,88	-2,13	52,65	15,11	49,01	3,64	126,11%	2 218,5
20	Charsznica	40,37	14,68	47,68	-7,31	53,46	16,22	49,51	3,95	132,43%	2 304,6
21	Chelmek	69,15	35,34	69,27	-0,12	78,36	42,24	78,98	-0,62	113,32%	3 438,9
22	Chelmiec	193,81	85,53	183,83	9,98	221,19	99,99	219,73	1,46	114,13%	3 354,1
23	Chrzanów	251,17	124,17	252,89	-1,72	275,18	154,44	270,34	4,84	109,56%	3 533,8
24	Ciężkowice	74,56	27,56	72,49	2,07	81,88	24,22	84,44	-2,56	109,82%	2 204,4
25	Czarny Dunajec	133,35	29,24	138,45	-5,10	155,77	31,26	170,82	-15,05	116,81%	1 410,6
26	Czchów	61,32	21,60	65,50	-4,18	76,82	24,07	79,83	-3,01	125,28%	2 481,7
27	Czernichów	90,92	40,43	98,84	-7,92	107,89	47,92	97,76	10,13	118,66%	3 101,0
28	Czorsztyn	53,14	17,05	56,06	-2,92	60,26	19,97	59,83	0,43	113,40%	2 634,2
29	Dąbrowa Tarnowska	106,63	40,74	109,88	-3,25	131,06	45,66	123,74	7,32	122,91%	2 176,6
30	Dębno	83,09	25,57	94,53	-11,44	93,66	27,99	94,72	-1,06	112,72%	1 930,6
31	Dobczyce	100,88	50,87	115,99	-15,11	126,28	58,94	136,49	-10,21	125,18%	3 793,8
32	Dobra	70,10	15,43	75,01	-4,91	86,28	17,80	80,53	5,75	123,08%	1 760,8
33	Drwinia	40,07	13,59	51,04	-10,97	56,27	15,31	56,79	-0,52	140,43%	2 401,6
34	Gdów	114,17	43,30	123,18	-9,01	130,88	54,00	134,98	-4,10	114,64%	2 892,3
35	Gnojnik	52,24	14,92	62,37	-10,13	59,25	15,34	59,84	-0,59	113,42%	1 894,1
36	Gołcza	45,87	14,23	47,38	-1,51	53,62	16,83	52,46	1,16	116,90%	2 849,2
37	Gorlice g.	98,93	29,88	104,85	-5,92	120,39	35,40	125,44	-5,05	121,69%	2 093,9
38	Gorlice m.	148,10	81,25	168,71	-20,61	212,55	103,59	210,76	1,79	143,52%	4 083,7
39	Gręboszów	20,74	6,24	26,87	-6,13	29,52	6,14	34,00	-4,48	142,33%	1 951,1
40	Gromnik	57,58	11,48	63,35	-5,77	60,36	11,95	59,86	0,50	104,83%	1 367,7
41	Gródek n. Dunajcem	57,98	18,11	64,12	-6,14	75,99	20,80	70,18	5,81	131,06%	2 334,7
42	Grybów g.	142,36	44,85	149,28	-6,92	190,46	50,13	188,37	2,09	133,79%	1 978,0
43	Grybów m.	46,53	11,05	52,13	-5,60	46,35	13,65	45,66	0,69	99,61%	2 302,6
44	Igołomia-Wawrzeńczyce	44,37	19,01	52,20	-7,83	46,97	22,60	44,85	2,12	105,86%	2 878,6
45	Iwanowice	62,72	19,80	65,98	-3,26	70,77	24,65	64,91	5,86	112,83%	2 504,3
46	Iwkowa	44,04	13,08	49,97	-5,93	54,94	14,39	52,78	2,16	124,75%	2 163,9
47	Jabłonka	111,22	31,51	115,59	-4,37	124,79	35,42	125,98	-1,19	112,20%	1 845,3
48	Jerzmanowice-Przeginia	63,82	23,07	62,25	1,57	79,95	30,96	79,93	0,02	125,27%	2 771,7
49	Jodłownik	83,37	18,17	91,89	-8,52	66,62	18,16	72,78	-6,16	79,91%	2 065,5
50	Jordanów g.	60,75	17,31	56,11	4,64	80,13	23,02	69,70	10,43	131,90%	2 057,9
51	Jordanów m.	44,97	14,43	44,78	0,19	43,63	19,34	42,77	0,86	97,02%	3 588,8

Lp.	Wyszczególnienie	2023				2024				Dynamika dochodów ogółem (7:3)	Dochody własne na 1 mieszkańca w 2024 roku
		Dochody ogółem	Dochody własne	Wydatki ogółem	Wynik	Dochody ogółem	Dochody własne	Wydatki ogółem	Wynik		
52	Kalwaria Zebrzydowska	116,50	45,59	127,27	-10,77	143,02	53,90	148,73	-5,71	122,76%	2 718,8
53	Kamienica	48,31	10,34	51,98	-3,67	61,89	11,46	55,71	6,18	128,11%	1 470,2
54	Kamionka Wielka	66,93	16,58	72,97	-6,04	73,09	21,47	71,66	1,43	109,20%	2 045,5
55	Kęty	176,15	87,27	178,40	-2,25	204,07	109,98	203,56	0,51	115,85%	3 308,7
56	Klucze	91,49	46,67	102,99	-11,50	116,79	53,77	109,07	7,72	127,65%	3 734,3
57	Kłaj	57,65	29,91	64,38	-6,73	78,33	37,52	77,50	0,83	135,87%	3 344,6
58	Kocmyrzów-Luborzycza	97,88	47,91	109,33	-11,45	119,99	59,75	129,79	-9,80	122,59%	3 226,9
59	Koniusza	42,19	17,16	43,55	-1,36	54,16	21,80	54,90	-0,74	128,37%	2 401,4
60	Korzenna	102,86	22,93	101,62	1,24	115,91	26,27	117,25	-1,34	112,69%	1 818,6
61	Koszyce	36,40	9,43	40,82	-4,42	42,14	9,15	41,01	1,13	115,77%	1 755,6
62	Kościelisko	55,91	29,19	58,30	-2,39	70,57	29,41	69,85	0,72	126,22%	3 233,6
63	Kozłów	27,64	6,55	30,77	-3,13	25,63	7,02	26,45	-0,82	92,73%	1 594,4
64	Krościenko n. Dunajcem	37,28	12,20	41,41	-4,13	61,99	13,43	57,54	4,45	166,28%	2 025,6
65	Krynica-Zdrój	158,06	76,17	163,72	-5,66	160,84	86,11	153,68	7,16	101,76%	5 548,0
66	Krzyszowice	159,64	82,53	174,53	-14,89	215,31	104,31	221,55	-6,24	134,87%	3 275,7
67	Książ Wielki	29,97	10,29	29,85	0,12	32,55	11,56	35,96	-3,41	108,61%	2 400,3
68	Lanckorona	43,27	11,93	45,17	-1,90	46,62	12,79	46,23	0,39	107,74%	2 046,1
69	Laskowa	54,28	15,48	57,80	-3,52	85,14	19,36	82,83	2,31	156,85%	2 363,9
70	Libiąż	111,96	57,93	113,85	-1,89	124,12	71,77	122,13	1,99	110,86%	3 421,2
71	Limanowa g.	146,24	51,70	140,37	5,87	184,96	56,41	178,33	6,63	126,48%	2 159,8
72	Limanowa m.	145,67	53,35	121,84	23,83	126,06	62,52	136,84	-10,78	86,54%	4 330,5
73	Lipinki	47,24	10,13	53,65	-6,41	56,21	12,96	50,54	5,67	118,99%	1 945,7
74	Lipnica Murowana	31,14	9,34	36,30	-5,16	45,59	10,74	46,54	-0,95	146,40%	1 949,9
75	Lipnica Wielka	35,17	6,94	38,65	-3,48	60,81	7,03	64,67	-3,86	172,90%	1 160,8
76	Lisia Góra	101,15	29,91	122,35	-21,20	113,50	35,37	115,92	-2,42	112,21%	2 259,3
77	Liszki	117,92	63,75	131,60	-13,68	133,72	73,12	148,43	-14,71	113,40%	3 912,3
78	Lubień	60,00	14,87	60,71	-0,71	73,50	16,81	76,71	-3,21	122,50%	1 662,9
79	Łabowa	38,18	10,91	42,44	-4,26	60,79	15,11	58,65	2,14	159,22%	2 504,1
80	Łapanów	56,29	20,03	54,34	1,95	65,48	25,02	65,78	-0,30	116,33%	2 904,6
81	Łapsze Niżne	51,66	16,89	57,61	-5,95	70,14	20,96	65,78	4,36	135,77%	2 265,5
82	Łącko	118,91	30,35	128,21	-9,30	135,29	37,70	120,14	15,15	113,78%	2 261,5
83	Łososina Dolna	57,18	21,52	58,67	-1,49	78,06	23,89	81,13	-3,07	136,52%	2 130,9
84	Łukowica	72,87	15,01	76,60	-3,73	78,24	15,76	82,07	-3,83	107,37%	1 547,5

Rozdział II Budżety jednostek samorządu terytorialnego

Lp.	Wyszczególnienie	2023				2024				Dynamika dochodów ogółem (7:3)	Dochody własne na 1 mieszkańca w 2024 roku
		Dochody ogółem	Dochody własne	Wydatki ogółem	Wynik	Dochody ogółem	Dochody własne	Wydatki ogółem	Wynik		
85	Łużna	54,63	11,47	62,45	-7,82	66,40	12,19	64,66	1,74	121,54%	1 471,3
86	Maków Podhalański	83,44	35,16	87,86	-4,42	99,16	47,42	91,39	7,77	118,84%	3 021,7
87	Mędrzechów	16,44	4,06	23,38	-6,94	32,65	5,17	33,28	-0,63	198,60%	1 581,5
88	Michałowice	74,35	38,95	72,88	1,47	87,58	53,92	84,05	3,53	117,79%	3 992,0
89	Miechów	108,51	46,42	117,22	-8,71	120,62	54,87	123,25	-2,63	111,16%	2 943,7
90	Mogilany	95,83	56,33	108,59	-12,76	125,57	79,16	132,96	-7,39	131,03%	4 825,1
91	Moszczenica	44,54	6,60	50,51	-5,97	44,02	7,66	42,92	1,10	98,83%	1 564,2
92	Mszana Dolna g.	91,20	23,57	94,41	-3,21	115,78	32,36	110,79	4,99	126,95%	1 833,2
93	Mszana Dolna m.	46,21	21,98	43,60	2,61	57,66	21,45	56,82	0,84	124,78%	2 744,0
94	Mucharz	31,79	9,29	35,18	-3,39	36,45	10,81	37,14	-0,69	114,66%	2 589,2
95	Muszyna	85,44	37,62	101,10	-15,66	104,47	40,52	109,51	-5,04	122,27%	3 649,5
96	Myślenice	255,83	116,29	279,82	-23,99	314,39	150,84	330,54	-16,15	122,89%	3 306,6
97	Nawojowa	49,50	17,24	53,27	-3,77	62,00	21,79	66,98	-4,98	125,25%	2 453,0
98	Niedźwiedz	44,65	11,03	46,95	-2,30	55,14	13,38	61,29	-6,15	123,49%	1 837,4
99	Niepołomice	244,76	140,72	255,98	-11,22	301,70	182,28	313,70	-12,00	123,26%	5 445,7
100	Nowe Brzesko	38,48	12,45	40,02	-1,54	44,76	17,50	42,41	2,35	116,32%	3 111,1
101	Nowy Targ g.	132,76	38,55	124,86	7,90	150,70	40,69	143,51	7,19	113,51%	1 692,4
102	Nowy Targ m.	202,44	105,76	219,81	-17,37	233,19	141,03	210,63	22,56	115,19%	4 264,2
103	Nowy Wiśnicz	82,42	32,31	89,55	-7,13	96,91	35,29	105,18	-8,27	117,58%	2 440,4
104	Ochotnica Dolna	64,49	16,46	75,97	-11,48	62,00	18,09	62,63	-0,63	96,14%	2 128,5
105	Olesno	44,02	11,13	47,36	-3,34	56,64	11,93	58,17	-1,53	128,67%	1 564,2
106	Olkusz	240,78	127,27	237,77	3,01	298,70	162,20	286,01	12,69	124,06%	3 571,7
107	Osiek	50,47	19,31	52,83	-2,36	58,89	24,91	61,74	-2,85	116,68%	3 070,8
108	Oświęcim g.	106,32	54,07	107,71	-1,39	129,25	63,10	130,31	-1,06	121,57%	3 326,1
109	Oświęcim m.	263,78	174,61	259,18	4,60	310,47	204,21	303,58	6,89	117,70%	5 765,4
110	Pałecznicza	33,82	7,82	35,14	-1,32	39,19	8,20	37,29	1,90	115,88%	2 386,5
111	Pcim	63,58	19,39	69,43	-5,85	62,61	22,97	67,01	-4,40	98,47%	2 071,0
112	Piwniczna-Zdrój	74,54	22,82	75,82	-1,28	73,55	23,27	68,79	4,76	98,67%	2 349,3
113	Pleśna	77,20	20,16	86,97	-9,77	86,87	27,19	82,88	3,99	112,53%	2 316,0
114	Podegrodzie	79,50	25,73	96,15	-16,65	98,24	28,86	106,28	-8,04	123,57%	2 115,8
115	Polanka Wielka	28,91	10,33	29,63	-0,72	37,98	12,07	38,58	-0,60	131,37%	2 807,0
116	Poronin	57,78	25,32	69,72	-11,94	82,57	27,55	82,41	0,16	142,90%	2 337,9
117	Proszowice	102,01	38,60	106,17	-4,16	123,83	45,64	125,93	-2,10	121,39%	2 959,8
118	Przeciszów	32,78	14,23	32,65	0,13	48,94	18,91	48,35	0,59	149,30%	2 988,3
119	Raba Wyżna	72,41	20,30	88,76	-16,35	96,00	24,10	99,04	-3,04	132,58%	1 666,2

Lp.	Wyszczególnienie	2023				2024				Dynamika dochodów ogółem (7:3)	Dochody własne na 1 mieszkańca w 2024 roku
		Dochody ogółem	Dochody własne	Wydatki ogółem	Wynik	Dochody ogółem	Dochody własne	Wydatki ogółem	Wynik		
120	Rabka-Zdrój	110,59	35,77	125,32	-14,73	116,42	43,71	116,71	-0,29	105,27%	2 651,5
121	Raciechowice	46,77	11,75	49,75	-2,98	73,15	14,11	73,49	-0,34	156,40%	2 189,6
122	Raclawice	16,64	4,46	17,28	-0,64	19,96	4,62	20,00	-0,04	119,95%	1 904,4
123	Radgoszcz	45,02	8,55	48,34	-3,32	46,89	9,23	44,81	2,08	104,15%	1 241,9
124	Radłów	56,92	20,19	59,84	-2,92	75,12	22,64	76,67	-1,55	131,97%	2 409,0
125	Radziemice	26,48	9,81	25,80	0,68	26,90	10,21	27,08	-0,18	101,59%	3 221,8
126	Ropa	32,78	8,20	35,04	-2,26	45,25	10,46	47,64	-2,39	138,04%	1 898,7
127	Ryglice	66,95	14,95	73,25	-6,30	76,74	16,76	79,58	-2,84	114,62%	1 501,1
128	Rytro	29,74	7,77	33,50	-3,76	29,36	9,52	27,80	1,56	98,72%	2 614,7
129	Rzepiennik Strzyżewski	50,38	9,24	51,57	-1,19	52,25	9,92	52,91	-0,66	103,71%	1 525,0
130	Rzezawa	73,00	25,14	78,90	-5,90	76,37	28,51	78,82	-2,45	104,62%	2 481,9
131	Sękowa	48,00	8,90	53,27	-5,27	45,81	9,76	38,66	7,15	95,44%	1 988,2
132	Siepraw	57,34	25,61	52,94	4,40	71,76	32,71	72,20	-0,44	125,15%	3 383,7
133	Skala	63,94	29,64	65,79	-1,85	76,09	33,55	78,37	-2,28	119,00%	3 062,0
134	Skawina	288,31	164,84	302,59	-14,28	331,02	205,60	343,70	-12,68	114,81%	4 673,8
135	Skrzyszów	86,85	33,60	93,21	-6,36	98,18	39,02	96,83	1,35	113,05%	2 751,8
136	Słaboszów	23,82	5,74	24,99	-1,17	20,41	5,57	21,38	-0,97	85,68%	1 691,5
137	Słomniki	86,88	36,44	88,89	-2,01	104,16	41,53	102,51	1,65	119,89%	3 037,8
138	Słopnice	42,17	10,32	43,18	-1,01	53,30	12,20	49,58	3,72	126,39%	1 736,2
139	Spytkowice (pow. nowotarski)	29,55	7,73	33,74	-4,19	30,44	9,62	30,42	0,02	103,01%	2 038,6
140	Spytkowice (pow. wadowicki)	49,74	19,84	57,46	-7,72	74,24	23,55	75,46	-1,22	149,26%	2 339,3
141	Stary Sącz	127,89	49,17	139,85	-11,96	176,73	54,12	186,69	-9,96	138,19%	2 303,2
142	Stryszawa	68,70	23,69	73,33	-4,63	80,99	27,82	85,15	-4,16	117,89%	2 344,7
143	Stryszów	50,95	13,42	54,84	-3,89	47,37	15,60	51,96	-4,59	92,97%	2 302,2
144	Sucha Beskidzka	56,60	28,90	58,43	-1,83	65,52	33,66	63,77	1,75	115,76%	3 824,6
145	Sułkowice	79,21	29,46	85,92	-6,71	93,89	33,58	88,41	5,48	118,53%	2 204,6
146	Sułoszowa	38,92	11,94	36,31	2,61	53,95	15,29	55,42	-1,47	138,62%	2 705,7
147	Szaflary	144,47	19,02	150,90	-6,43	96,98	20,14	96,10	0,88	67,13%	1 776,6
148	Szczawnica	48,11	21,89	48,92	-0,81	56,00	23,30	53,48	2,52	116,40%	3 518,0
149	Szczucin	78,39	24,45	82,06	-3,67	95,17	22,24	92,44	2,73	121,41%	1 794,7
150	Szczurowa	59,51	19,34	62,47	-2,96	72,11	19,17	66,29	5,82	121,17%	2 111,2
151	Szerzyny	57,85	10,17	62,41	-4,56	62,06	10,20	66,78	-4,72	107,28%	1 361,6
152	Świątniki Górne	73,37	36,41	92,40	-19,03	97,71	48,47	103,38	-5,67	133,17%	4 337,7

Rozdział II Budżety jednostek samorządu terytorialnego

Lp.	Wyszczególnienie	2023				2024				Dynamika dochodów ogółem (7:3)	Dochody własne na 1 mieszkańca w 2024 roku
		Dochody ogółem	Dochody własne	Wydatki ogółem	Wynik	Dochody ogółem	Dochody własne	Wydatki ogółem	Wynik		
153	Tarnów	137,61	66,11	140,56	-2,95	165,69	78,54	158,98	6,71	120,41%	2 965,7
154	Tokarnia	47,55	12,98	51,87	-4,32	52,76	14,88	55,98	-3,22	110,96%	1 693,0
155	Tomice	46,24	16,39	49,23	-2,99	58,66	19,38	58,50	0,16	126,86%	2 334,1
156	Trzciana	53,27	12,78	62,21	-8,94	60,10	14,72	64,77	-4,67	112,82%	2 576,6
157	Trzebinia	179,72	103,73	189,36	-9,64	218,86	131,03	224,95	-6,09	121,78%	4 070,0
158	Trzyciąż	44,92	16,12	42,45	2,47	47,83	17,85	45,39	2,44	106,48%	2 578,0
159	Tuchów	97,99	29,15	105,02	-7,03	108,22	33,31	114,60	-6,38	110,44%	1 965,3
160	Tymbark	45,29	14,67	49,66	-4,37	51,39	19,60	57,58	-6,19	113,47%	3 080,8
161	Uście Gorlickie	57,99	16,91	56,31	1,68	68,02	18,79	67,54	0,48	117,30%	2 775,1
162	Wadowice	226,20	109,87	270,64	-44,44	233,41	126,66	244,46	-11,05	103,19%	3 486,7
163	Wieliczka	405,23	202,12	484,35	-79,12	483,60	272,01	510,34	-26,74	119,34%	3 922,1
164	Wielka Wieś	114,35	74,59	121,13	-6,78	145,69	97,15	141,27	4,42	127,41%	5 657,8
165	Wieprz	79,61	22,27	82,68	-3,07	92,89	27,58	90,12	2,77	116,68%	2 155,2
166	Wierzchosławice	67,59	24,81	72,39	-4,80	69,53	27,24	70,14	-0,61	102,87%	2 603,0
167	Wietrzychowice	23,92	6,04	24,34	-0,42	27,84	6,47	26,31	1,53	116,39%	1 750,1
168	Wiśniowa	54,26	15,55	56,72	-2,46	62,56	18,14	63,80	-1,24	115,30%	2 405,2
169	Wojnicz	89,43	28,55	105,55	-16,12	101,18	31,67	100,54	0,64	113,14%	2 420,9
170	Wolbrom	117,42	63,03	133,33	-15,91	143,90	70,31	150,01	-6,11	122,55%	3 229,5
171	Zabierzów	193,38	113,69	224,45	-31,07	243,84	153,13	258,32	-14,48	126,09%	5 152,8
172	Zakliczyn	79,10	21,98	94,75	-15,65	92,06	22,97	93,91	-1,85	116,38%	1 859,0
173	Zakopane	236,67	146,24	267,24	-30,57	251,35	157,89	270,78	-19,43	106,20%	6 290,4
174	Zator	72,38	35,76	71,30	1,08	90,25	40,42	87,74	2,51	124,69%	4 450,6
175	Zawoja	54,78	15,20	53,55	1,23	61,19	17,53	58,95	2,24	111,70%	1 997,9
176	Zembrzyce	32,03	10,02	34,86	-2,83	36,69	12,18	35,74	0,95	114,55%	2 255,1
177	Zielonki	157,18	90,30	151,14	6,04	209,46	129,48	189,57	19,89	133,26%	4 630,1
178	Żabno	111,66	43,30	116,12	-4,46	119,71	45,37	114,88	4,83	107,21%	2 473,2
179	Żegocina	44,02	9,82	48,43	-4,41	49,28	11,24	52,46	-3,18	111,95%	2 033,7
Ogółem											
Średnia dla wszystkich gmin w województwie										119,67%	2 709,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie.

2. Budżety powiatów

W porównaniu do 2023 roku dochody powiatów zwiększyły się o 674,7 mln zł, tj. o 17,4%. Wszystkie spośród dziewiętnastu powiatów ziemskich Województwa Małopolskiego odnotowały wzrost dochodów. Największy wzrost dochodów osiągnął powiat brzeski – o 33,1%, natomiast najniższą dynamikę dochodów odnotował powiat limanowski (5,0%).

W 2024 roku wydatki zrealizowane przez powiaty ukształtowały się na poziomie 4489,8 mln zł i były wyższe niż w 2023 roku o 11,6%. Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem powiatów był o 2,1 p.p. niższy niż w roku ubiegłym i stanowił 18,9% wydatków ogółem. Największy udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (34,3%) wystąpił w powiecie proszowickim, natomiast najmniejszy w powiecie chrzanowskim (11,4%). Najwyższe wydatki ogółem poniósł powiat krakowski (435,2 mln zł), a najniższe powiat dąbrowski (103,2 mln zł).

Na koniec roku budżety sześciu, spośród dziewiętnastu, powiatów zamknęły się deficytem budżetowym (w roku ubiegłym szesnaście powiatów odnotowało deficyt). Wynik wykonania budżetu wszystkich powiatów (zbiorczo) w 2024 roku był dodatni (nadwyżka) i wyniósł 51,4 mln zł.

Tabela 60. Dochody powiatów (w mln zł) oraz dynamika dochodów ogółem (w %)

Lp. Wyszczególnienie		2015			2017			2019			2021			2023			2024			Dynamika dochodów ogółem (13:11)
		Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15						
	Ogółem	1 989,86	645,88	2 056,19	749,47	2 499,48	965,76	2 977,80	1 068,84	3 866,49	1 001,08	4 541,18	1 376,03	117,4%						
1	bocheński	97,24	28,53	103,73	32,74	120,99	42,63	140,61	45,79	191,69	43,07	208,57	55,91	108,8%						
2	brzeski	79,84	18,71	72,79	21,16	96,18	28,95	110,63	30,69	137,01	27,50	182,31	35,23	133,1%						
3	chrzanowski	98,96	40,84	98,04	44,00	118,48	53,59	134,84	56,58	166,39	50,66	211,45	70,76	127,1%						
4	dąbrowski	48,23	9,05	47,82	10,27	60,72	14,02	68,40	18,47	98,21	12,22	113,35	14,97	115,4%						
5	gorlicki	141,92	26,66	106,57	31,16	128,82	39,20	152,27	42,30	196,32	41,66	221,11	55,03	112,6%						
6	krakowski	172,64	98,42	204,07	116,23	247,68	161,25	325,47	175,24	364,76	172,38	460,48	244,45	126,2%						
7	limanowski	120,65	32,82	124,92	39,04	162,50	47,52	179,48	49,93	255,16	54,23	267,94	73,20	105,0%						
8	miechowski	62,06	13,83	57,86	15,40	73,46	21,86	89,00	23,67	121,60	24,67	160,02	31,25	131,6%						
9	myślenicki	95,80	34,96	107,14	36,97	129,36	48,69	154,20	59,28	205,00	54,93	243,36	70,94	118,7%						
10	nowosądecki	168,87	44,94	136,03	49,59	165,77	65,93	207,91	75,25	266,47	68,14	317,88	91,61	119,3%						
11	nowotarski	156,06	34,69	171,78	43,00	207,90	56,97	229,53	56,26	345,32	54,13	379,13	71,52	109,8%						
12	olkuski	102,39	37,49	108,55	42,52	128,01	51,50	153,73	53,06	195,59	50,46	239,98	71,26	122,7%						
13	oświęcimski	141,97	50,67	155,98	57,79	191,34	75,95	220,84	77,75	273,98	66,91	335,09	96,53	122,3%						
14	proszowicki	37,00	11,62	41,31	12,81	49,95	15,34	58,02	23,04	82,14	20,16	104,98	26,05	127,8%						
15	suski	83,25	20,95	87,48	23,17	114,91	38,54	113,81	33,92	169,62	34,37	185,78	45,30	109,5%						
16	tarnowski	116,16	43,86	131,32	49,84	156,07	60,39	215,17	77,14	228,56	72,52	282,06	95,46	123,4%						
17	tatrzański	59,19	19,61	69,30	27,04	72,87	27,43	85,10	32,16	110,28	31,72	132,33	52,04	120,0%						
18	wadowicki	133,98	43,46	140,21	49,66	168,92	62,32	208,26	73,07	276,41	63,59	300,70	87,66	108,8%						
19	wielicki	73,69	34,78	91,32	47,09	105,57	53,66	130,53	65,25	182,00	57,76	194,66	86,87	107,0%						

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie.

Tabela 61. Wydatki powiatów (w mln zł) oraz udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)

Lp.	Wyszczególnienie	2015			2017			2019			2021			2023			2024		
		Wydatki ogółem	Wydatki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem	Wydatki ogółem	Wydatki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem	Wydatki ogółem	Wydatki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem	Wydatki ogółem	Wydatki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem	Wydatki ogółem	Wydatki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem	Wydatki ogółem	Wydatki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	Ogółem	2 001,03	410,90	20,5%	2 036,93	352,60	17,3%	2 394,60	438,57	18,3%	2 844,00	489,36	17,2%	4 024,39	846,54	21,0%	4 489,83	846,89	18,9%
1	bocheński	94,32	18,07	19,2%	105,59	24,36	23,1%	119,37	22,93	19,2%	147,76	33,85	22,9%	198,00	50,47	25,5%	216,31	37,93	17,5%
2	brzeski	81,22	17,61	21,7%	74,56	10,41	14,0%	93,88	18,46	19,7%	109,40	22,87	20,9%	148,45	28,30	19,1%	176,26	35,08	19,9%
3	chrzanowski	100,21	15,11	15,1%	98,40	11,97	12,2%	118,72	20,35	17,1%	127,98	11,62	9,1%	176,95	15,34	8,7%	210,30	23,97	11,4%
4	dąbrowski	47,13	11,30	24,0%	48,92	10,06	20,6%	55,84	13,41	24,0%	58,89	10,62	18,0%	105,84	43,33	40,9%	103,16	33,16	32,1%
5	gorlicki	150,32	63,76	42,4%	107,11	15,47	14,4%	125,73	15,93	12,7%	149,56	18,31	12,3%	200,26	35,04	17,5%	221,53	32,80	14,8%
6	krakowski	172,60	30,78	17,8%	187,76	30,27	16,1%	234,90	53,03	22,6%	293,01	60,22	20,6%	402,38	66,87	16,6%	435,17	89,06	20,5%
7	limanowski	131,87	32,41	24,6%	124,07	22,30	18,0%	151,08	33,91	22,4%	175,06	26,49	15,1%	250,90	54,28	21,6%	271,35	46,86	17,3%
8	miechowski	64,83	14,60	22,5%	56,35	4,02	7,1%	77,65	16,74	21,6%	93,24	21,90	23,5%	132,85	29,52	22,2%	179,39	60,04	33,5%
9	myślenicki	94,66	11,51	12,2%	111,53	22,52	20,2%	127,95	26,81	21,0%	140,85	21,40	15,2%	211,38	44,32	21,0%	239,28	42,03	17,6%
10	nowosądecki	176,31	68,77	39,0%	139,28	33,08	23,8%	148,32	21,55	14,5%	208,13	36,00	17,3%	271,01	68,68	25,3%	317,07	91,18	28,8%
11	nowotarski	153,67	27,47	17,9%	170,78	38,96	22,8%	203,30	46,90	23,1%	204,02	17,18	8,4%	360,23	76,29	21,2%	371,09	52,06	14,0%
12	olkuski	95,23	6,53	6,9%	102,07	11,03	10,8%	123,33	13,45	10,9%	147,10	26,10	17,7%	212,67	48,62	22,9%	237,43	38,87	16,4%
13	oświęcimski	139,42	19,65	14,1%	159,40	34,62	21,7%	180,19	35,69	19,8%	213,68	43,49	20,4%	286,35	54,56	19,1%	329,28	53,28	16,2%
14	proszowicki	36,48	6,09	16,7%	40,26	8,18	20,3%	47,69	10,04	21,1%	56,15	11,60	20,7%	86,65	24,57	28,4%	104,05	35,69	34,3%

Lp.	Wyszczególnienie	2015			2017			2019			2021			2023			2024		
		Wydatki ogółem	Wydatki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem	Wydatki ogółem	Wydatki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem	Wydatki ogółem	Wydatki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem	Wydatki ogółem	Wydatki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem	Wydatki ogółem	Wydatki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem			
15	suski	80,71	12,24	15,2%	88,04	6,31	7,2%	102,16	13,51	13,2%	120,41	19,81	16,5%	166,09	26,76	16,1%	187,07	25,73	13,8%
16	tarnowski	114,66	7,38	6,4%	133,59	20,90	15,6%	154,89	21,83	14,1%	205,10	40,44	19,7%	225,55	23,09	10,2%	277,51	43,26	15,6%
17	tatrzański	54,02	2,08	3,9%	66,35	10,04	15,1%	63,15	4,79	7,6%	80,49	10,75	13,4%	113,18	25,72	22,7%	117,93	16,34	13,9%
18	wadowicki	138,87	30,50	22,0%	132,57	14,42	10,9%	162,84	24,72	15,2%	203,40	34,55	17,0%	281,57	65,82	23,4%	309,90	54,81	17,7%
19	wielicki	74,50	15,04	20,2%	90,28	23,68	26,2%	103,60	24,52	23,7%	109,79	22,16	20,2%	194,08	64,93	33,5%	185,74	34,74	18,7%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie.

Tabela 62. Wynik wykonania budżetu powiatów (w mln zł)

Lp.	Wyszczególnienie	2015			2017			2019			2021			2023			2024		
		Dochody	Wydatki	Wynik wykonania budżetu	Dochody	Wydatki	Wynik wykonania budżetu	Dochody	Wydatki	Wynik wykonania budżetu	Dochody	Wydatki	Wynik wykonania budżetu	Dochody	Wydatki	Wynik wykonania budżetu	Dochody	Wydatki	Wynik wykonania budżetu
	Ogółem powiaty	1 989,86	2 001,03	-11,16	2 056,19	2 036,93	19,26	2 499,48	2 394,60	104,88	2 977,81	2 844,00	133,80	3 866,49	4 024,39	-157,90	4 541,18	4 489,83	51,35
1	bocheński	97,24	94,32	2,92	103,73	105,59	-1,86	120,99	119,37	1,62	140,61	147,76	-7,15	191,69	198,00	-6,31	208,57	216,31	-7,74
2	brzeski	79,84	81,22	-1,38	72,79	74,56	-1,77	96,18	93,88	2,30	110,63	109,40	1,23	137,01	148,45	-11,44	182,31	176,26	6,05
3	chrzanowski	98,96	100,21	-1,25	98,04	98,40	-0,36	118,48	118,72	-0,24	134,84	127,98	6,86	166,39	176,95	-10,56	211,45	210,30	1,15
4	dąbrowski	48,23	47,13	1,10	47,82	48,92	-1,10	60,72	55,84	4,88	68,40	58,89	9,51	98,21	105,84	-7,63	113,35	103,16	10,19
5	gorlicki	141,92	150,32	-8,40	106,57	107,11	-0,54	128,82	125,73	3,09	152,27	149,56	2,71	196,32	200,26	-3,94	221,11	221,53	-0,42
6	krakowski	172,64	172,60	0,04	204,07	187,76	16,31	247,68	234,90	12,78	325,47	293,01	32,46	364,76	402,38	-37,63	460,48	435,17	25,31
7	limanowski	120,65	131,87	-11,22	124,92	124,07	0,85	162,50	151,08	11,42	179,48	175,06	4,42	255,16	250,90	4,26	267,94	271,35	-3,41
8	miechowski	62,06	64,83	-2,77	57,86	56,35	1,51	73,46	77,65	-4,19	89,00	93,24	-4,24	121,60	132,85	-11,26	160,02	179,39	-19,38
9	myślenicki	95,80	94,66	1,14	107,14	111,53	-4,39	129,36	127,95	1,41	154,20	140,85	13,35	205,00	211,38	-6,38	243,36	239,28	4,07
10	nowosądecki	168,87	176,31	-7,44	136,03	139,28	-3,25	165,77	148,32	17,45	207,91	208,13	-0,22	266,47	271,01	-4,54	317,88	317,07	0,81
11	nowotarski	156,06	153,67	2,39	171,78	170,78	1,00	207,90	203,30	4,60	229,53	204,02	25,51	345,32	360,23	-14,91	379,13	371,09	8,04
12	olkuski	102,39	95,23	7,16	108,55	102,07	6,48	128,01	123,33	4,68	153,73	147,10	6,63	195,59	212,67	-17,08	239,98	237,43	2,55
13	oświęcimski	141,97	139,42	2,55	155,98	159,40	-3,42	191,34	180,19	11,15	220,84	213,68	7,16	273,98	286,35	-12,37	335,09	329,28	5,81
14	proszowicki	37,00	36,48	0,52	41,31	40,26	1,05	49,95	47,69	2,26	58,02	56,15	1,87	82,14	86,65	-4,51	104,98	104,05	0,93
15	suski	83,25	80,71	2,54	87,48	88,04	-0,56	114,91	102,16	12,75	113,81	120,41	-6,60	169,62	166,09	3,53	185,78	187,07	-1,29
16	tarnowski	116,16	114,66	1,50	131,32	133,59	-2,27	156,07	154,89	1,18	215,17	205,10	10,07	228,56	225,55	3,01	282,06	277,51	4,55
17	tatrzański	59,19	54,02	5,17	69,30	66,35	2,95	72,87	63,15	9,72	85,10	80,49	4,61	110,28	113,18	-2,90	132,33	117,93	14,40
18	wadowicki	133,98	138,87	-4,89	140,21	132,57	7,64	168,92	162,84	6,08	208,26	203,40	4,86	276,41	281,57	-5,16	300,70	309,90	-9,20
19	wielicki	73,69	74,50	-0,81	91,32	90,28	1,04	105,57	103,60	1,97	130,53	109,79	20,74	182,00	194,08	-12,07	194,66	185,74	8,92

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Izby Obrachunkowej w Krakowie.

3. Budżety miast na prawach powiatu

Dochody ogółem miast na prawach powiatu w 2024 roku ukształtowały się na poziomie 10 903,1 mln zł. Największy udział w dochodach ogółem miast na prawach powiatu mają dochody własne (63,0% ogółu dochodów), natomiast dotacje stanowią 9,3%, a subwencje 23,7%.

Wydatki ogółem miast na prawach powiatu w 2024 roku wyniosły 11 799,8 mln zł, z czego 9,2% stanowiły wydatki majątkowe (1087,3 mln zł). W strukturze wydatków ogółem, zrealizowanych przez miasta na prawach powiatu w 2024 roku, udział wydatków majątkowych zmniejszył się o 7,2 p.p. w porównaniu do 2023 roku. Wydatki na zadania bieżące poniesione przez miasta na prawach powiatu wyniosły 10 712,5 mln zł i stanowiły 90,8% ogólnej kwoty wydatków poniesionych przez te jednostki.

Wynik wykonania budżetów wszystkich trzech miast na prawach powiatu jest ujemny i wynosi 896,7 mln zł (w poprzednim roku miasta odnotowały deficyt w kwocie 1715,5 mln zł). Miasta Kraków, Tarnów i Nowy Sącz w 2024 roku odnotowały wzrost dochodów w stosunku do roku poprzedniego. Nowy Sącz powiększył deficyt w porównaniu do roku poprzedniego o 19 mln zł, tj. do kwoty 37,3 mln zł (wobec deficytu w kwocie 18,3 mln zł w 2023 roku). Pozostałe miasta, co prawda odnotowały deficyt, ale poprawiły swoją sytuację finansową – Tarnów pomniejszył deficyt o kwotę 30,5 mln zł (w 2023 roku deficyt wyniósł 45,1 mln zł), a Kraków zmniejszył niedobór o kwotę 807,2 mln zł (do kwoty 844,9 mln zł).

Tabela 63. Miasta na prawach powiatu: wynik wykonania budżetu za 2023 rok (w mln zł)

Wyszczególnienie	Dochody	Wydatki	Wynik wykonania budżetu	w tym:	
				nadwyżka „+”	niedobór „-”
Ogółem	9 056,72	10 772,17	-1 715,45		-1 715,45
Kraków	7 328,46	8 980,59	-1 652,13		-1 652,13
Tarnów	926,49	971,56	-45,07		-45,07
Nowy Sącz	801,77	820,02	-18,25		-18,25

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie.

Tabela 64. Miasta na prawach powiatu: wynik wykonania budżetu za 2024 rok (w mln zł)

Wyszczególnienie	Dochody	Wydatki	Wynik wykonania budżetu	w tym:	
				nadwyżka „+”	niedobór „-”
Ogółem	10 903,11	11 799,84	-896,73		-896,73
Kraków	9 011,97	9 856,89	-844,92		-844,92
Tarnów	1 052,57	1 067,13	-14,56		-14,56
Nowy Sącz	838,57	875,82	-37,25		-37,25

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie.

4. Budżet Województwa Małopolskiego

W 2024 roku w budżecie Województwa Małopolskiego osiągnięto w stosunku do 2023 roku większe dochody o 208,1 mln zł (tj. o 7,8%), w tym dochody własne były wyższe o 26,5%, natomiast dotacje i subwencje spadły kolejno o 16,5% oraz 10,4%. W strukturze dochodów ogółem największy udział miały dochody własne, ich udział wzrósł o 9,5 p.p. (do poziomu 64,4%). Dotacje spadły w strukturze dochodów o 7,4 p.p. (do poziomu 25,5%). Subwencje również zanotowały spadek w strukturze dochodów o 2,1 p.p. (do poziomu 10,1%).

W strukturze dotacji celowych, największą pozycję stanowiły dotacje celowe w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich (51,1% ogółu dotacji celowych i 13,0% dochodów ogółem), a następnie na zadania zlecone z zakresu administracji rządowej (23,2%), których udział w porównaniu z rokiem ubiegłym wzrósł o 5,8 p.p. W ramach dotacji znaczny wzrost (o 17,4 p.p.) zanotowały również dotacje z funduszy celowych, dotacje na zadania własne wzrosły o 2,2 p.p. do poziomu 2,8%, a udział dotacji realizowanych na podstawie porozumień wzrósł o 0,1 p.p. do poziomu 0,3%.

Wydatki ogółem budżetu Województwa Małopolskiego spadły w porównaniu do roku 2023 o 255 mln zł, tj. o 9,2%. W strukturze wydatków ogółem wydatki inwestycyjne stanowiły 24,6% (spadek w stosunku do 2023 roku o 12,4 p.p.). Główne kierunki wydatków budżetu województwa to wydatki na realizację zadań z zakresu: transportu, które nadal są wydatkami priorytetowymi (37,3% ogółu wydatków, spadek o 0,4 p.p. w stosunku do 2023 roku), kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (14,3%, spadek o 1,6 p.p.), ochrony zdrowia (8,6% spadek o 0,6 p.p.), oświaty i wychowania (5,6%), pozostałych zadań w zakresie polityki społecznej (4,7%). Pozostałe wydatki stanowią 29,5% ogółu wydatków budżetu województwa.

W 2024 roku budżet Województwa Małopolskiego zamknął się nadwyżką w wysokości 345,6 mln zł (w roku wcześniejszym odnotowano deficyt w wysokości 117,4 mln zł).

Tabela 65. Dochody Województwa Małopolskiego według ważniejszych źródeł powstawania (w mln zł)

Wyszczególnienie	Dochody ogółem						Dynamika 2024/2023
	2015	2017	2019	2021	2023	2024	
Ogółem	1 137,04	1 337,67	1 415,69	2 009,14	2 663,21	2 871,27	107,8%
A. Dochody własne województwa	492,09	612,27	801,55	982,57	1 461,28	1 848,09	126,5%
› w tym: udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa	406,82	495,82	703,46	896,97	1 251,56	1 616,75	129,2%
B. subwencje i dotacje	644,95	725,39	614,15	1 026,58	1 201,93	1 023,19	85,1%
I. Subwencja ogólna	140,82	138,72	146,70	163,68	324,42	290,60	89,6%
› część oświatowa	58,75	55,72	55,87	57,64	67,34	90,86	134,9%
› część wyrównawcza	68,02	73,16	78,43	58,57	111,86	82,91	74,1%
› część rozwojowa	–	–	–	–	–	9,69	–
› część regionalna	12,29	8,17	10,42	14,50	99,55	99,49	99,9%
uzupełnienie subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego	1,76	1,67	1,99	32,97	45,67	7,65	16,8%
II. Dotacje	504,14	586,67	467,44	862,89	877,52	732,59	83,5%
1) dotacje na zadania zlecone	122,14	82,08	59,57	74,16	153,00	169,76	110,9%
› bieżące	82,55	74,84	59,57	71,82	150,84	169,76	112,5%
› inwestycyjne	39,59	7,24	–	2,34	2,16	–	0,0%

Rozdział II Budżety jednostek samorządu terytorialnego

Wyszczególnienie	Dochody ogółem						Dynamika 2024/2023
	2015	2017	2019	2021	2023	2024	
2) dotacje na zadania własne	18,00	7,87	1,50	0,61	5,53	20,58	372,2%
› bieżące	0,50	0,58	0,63	0,61	0,82	1,05	127,5%
› inwestycyjne	17,50	7,29	0,87	–	4,71	19,53	414,9%
3) dotacje na zadania realizowane na podstawie porozumień	15,02	15,56	15,85	19,00	1,76	2,50	141,8%
› bieżące	4,71	6,04	7,05	10,57	1,76	2,50	141,8%
› inwestycje	10,31	9,52	8,81	8,43	–	–	–
4) dotacje z funduszy celowych	18,00	9,37	0,42	10,85	44,32	165,18	372,7%
› bieżące	2,15	0,51	0,17	3,97	27,47	33,99	123,7%
› inwestycje	15,85	8,86	0,25	6,88	16,85	131,19	778,6%
5) dotacje rozwojowe/ dotacje celowe w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich	330,98	471,80	390,10	758,27	672,90	374,57	55,7%
› bieżące	93,95	123,08	217,84	213,94	233,94	208,35	89,1%
› inwestycje	237,03	348,72	172,26	544,33	438,96	166,22	37,9%

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań rocznych z przebiegu wykonania budżetu Województwa Małopolskiego.

Tabela 66. Struktura wydatków budżetu Województwa Małopolskiego według działów klasyfikacji budżetowej (w mln zł)

Dział	Wyszczególnienie	2015		2017		2019		2021		2023		2024	
		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
010	Rolnictwo i łowiectwo	119,50	10,8%	63,96	4,9%	41,69	3,1%	46,84	2,4%	55,90	2,0%	67,83	2,7%
	› w tym inwestycje	68,93	3,54%	15,92	0,82%	10,67	0,55%	17,09	0,88%	20,20	0,7%	31,88	1,1%
050	Rybołówstwo i rybactwo	0,58	0,1%	0,35	0,0%	0,61	0,0%	0,43	0,0%	–	–	0,10	0,0%
	› w tym inwestycje	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
150	Przetwórstwo przemysłowe	41,40	3,7%	24,61	1,9%	34,48	2,6%	42,28	2,2%	53,88	1,9%	73,99	2,9%
	› w tym inwestycje	14,34	0,74%	0,21	0,01%	3,57	0,18%	2,74	0,14%	0,37	0,0%	0,27	0,0%
550	Hotele i restauracje	–	–	–	–	–	–	–	–	1,50	0,1%	–	–
600	Transport i łączność	471,65	42,6%	695,55	53,7%	519,88	39,0%	902,47	46,3%	1 048,92	37,7%	941,53	37,3%
	› w tym inwestycje	256,41	13,15%	459,69	23,58%	234,21	12,01%	566,60	29,06%	534,19	19,2%	323,63	11,6%
630	Turystyka	9,51	0,9%	6,86	0,5%	13,07	1,0%	13,28	0,7%	23,47	0,8%	23,87	0,9%
	› w tym inwestycje	4,49	0,23%	0,38	0,02%	5,76	0,30%	2,26	0,12%	0,64	0,0%	0,10	0,0%
700	Gospodarka mieszkaniowa	1,07	0,1%	1,11	0,1%	1,66	0,1%	1,49	0,1%	5,84	0,2%	19,89	0,8%
	› w tym inwestycje	–	–	–	–	0,10	0,0%	–	–	5,21	0,2%	19,17	0,7%
710	Działalność usługowa	3,04	0,3%	4,42	0,3%	2,99	0,2%	5,64	0,3%	5,55	0,2%	4,34	0,2%
	› w tym inwestycje	0,15	0,01%	0,55	0,03%	0,40	0,02%	3,77	0,19%	1,76	0,1%	0,01	0,0%
720	Informatyka	17,52	1,6%	4,41	0,3%	6,98	0,5%	6,14	0,3%	38,19	1,4%	10,42	0,4%
	› w tym inwestycje	16,01	0,82%	2,66	0,14%	3,60	0,18%	1,31	0,07%	19,26	0,7%	2,00	0,1%
730	Nauka	0,25	0,0%	0,47	0,0%	0,18	0,0%	–	–	–	–	–	–
	› w tym inwestycje	0,05	0,0%	0,29	0,02%	–	–	–	–	–	–	–	–
750	Administracja publiczna	116,34	10,5%	134,22	10,4%	145,74	10,9%	168,20	8,6%	305,65	11,0%	341,31	13,5%
	› w tym inwestycje	15,72	0,81%	9,31	0,48%	3,03	0,16%	8,53	0,44%	7,62	0,3%	12,94	0,5%

Dział	Wyszczególnienie	2015	Struktura	2017	Struktura	2019	Struktura	2021	Struktura	2023	Struktura	2024	Struktura
751	Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1,76	0,1%
752	Obrona narodowa	0,01	0,0%	0,00	0,0%	0,00	0,0%	0,00	0,0%	0,00	0,0%	0,00	0,0%
754	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	4,50	0,4%	17,82	1,4%	13,12	1,0%	8,53	0,4%	13,59	0,5%	36,99	1,5%
	> w tym inwestycje	3,50	0,18%	14,25	0,73%	9,29	0,48%	4,51	0,23%	7,63	0,3%	23,62	0,8%
757	Obsługa długu publicznego	8,50	0,8%	4,58	0,4%	4,87	0,4%	2,68	0,1%	30,26	1,1%	23,69	0,9%
801	Oświata i wychowanie	61,19	5,5%	73,33	5,7%	75,52	5,7%	88,12	4,5%	115,40	4,2%	141,98	5,6%
	> w tym inwestycje	3,28	0,17%	9,13	0,47%	0,73	0,04%	2,26	0,12%	8,40	0,3%	6,81	0,2%
803	Szkolnictwo wyższe	0,28	0,0%	0,50	0,0%	–	–	–	–	–	–	–	–
	> w tym inwestycje	0,27	0,0%	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
851	Ochrona zdrowia	23,48	2,1%	22,96	1,8%	70,22	5,3%	224,18	11,5%	256,90	9,2%	217,34	8,6%
	> w tym inwestycje	12,95	0,66%	13,42	0,69%	60,89	3,12%	173,62	8,90%	150,81	5,4%	100,89	3,6%
852	Pomoc społeczna	15,10	1,4%	4,27	0,3%	18,06	1,4%	21,98	1,1%	31,39	1,1%	20,72	0,8%
	> w tym inwestycje	1,88	0,1%	0,06	0,0%	0,00	0,0%	–	–	10,14	0,4%	–	–
853	Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	61,98	5,6%	64,68	5,0%	120,17	9,0%	134,33	6,9%	164,01	5,9%	119,84	4,7%
	> w tym inwestycje	1,04	0,05%	2,66	0,14%	1,49	0,08%	0,76	0,04%	2,25	0,1%	3,78	0,1%
854	Edukacyjna opieka wychowawcza	10,16	0,9%	16,25	1,3%	14,63	1,1%	18,52	0,9%	30,69	1,1%	32,62	1,3%
	> w tym inwestycje	0,72	0,04%	6,12	0,31%	2,50	0,13%	4,44	0,23%	12,83	0,5%	10,92	0,4%
855	Rodzina	–	–	6,53	0,5%	2,76	0,2%	3,97	0,2%	5,99	0,2%	5,69	0,2%
	> w tym inwestycje	–	–	0,02	0,0%	–	–	–	–	–	–	–	–

Dział	Wyszczególnienie	2015	Struktura	2017	Struktura	2019	Struktura	2021	Struktura	2023	Struktura	2024	Struktura
900	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	13,39	1,2%	5,25	0,4%	32,90	2,5%	33,68	2,5%	26,83	1,7%	24,89	1,0%
	> w tym inwestycje	12,29	0,63%	0,62	0,03%	23,69	1,22%	25,22	1,22%	18,96	1,29%	5,52	0,2%
921	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	114,24	10,3%	128,39	9,9%	183,91	13,8%	196,20	13,8%	443,41	10,1%	360,08	14,3%
	> w tym inwestycje	6,81	0,35%	5,78	0,30%	27,97	1,43%	39,54	1,43%	207,26	2,03%	65,33	2,3%
925	Ogrody botaniczne i zoologiczne oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody	5,03	0,5%	4,89	0,4%	7,78	0,6%	6,30	0,6%	10,09	0,3%	10,63	0,4%
	> w tym inwestycje	1,92	0,10%	0,20	0,01%	0,29	0,01%	0,60	0,01%	2,76	0,03%	0,98	0,0%
926	Kultura fizyczna i sport	9,12	0,8%	9,38	0,7%	20,72	1,6%	24,60	1,6%	113,17	1,3%	46,09	1,8%
	> w tym inwestycje	–	–	–	–	8,49	0,44%	11,51	0,44%	19,83	0,59%	13,55	0,5%
Ogółem		1 107,82	100%	1 294,78	100%	1 331,95	100%	1 949,86	100%	2 780,62	100%	2 525,63	100%
	> w tym wydatki inwestycyjne	419,02	37,8%	541,27	41,8%	403,93	30,3%	864,78	30,3%	1 030,12	44,3%	621,40	24,6%

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań rocznych z przebiegu wykonania budżetu Województwa Małopolskiego.

Tabela 67. Wynik wykonania budżetu Województwa Małopolskiego (w mln zł)

Wyszczególnienie	2015	2017	2019	2021	2023	2024
Dochody	1 137,04	1 337,67	1 415,69	2 009,14	2 663,21	2 871,27
Wydatki	1 107,82	1 294,78	1 331,95	1 949,86	2 780,62	2 525,63
Wynik wykonania budżetu	29,22	42,89	83,75	59,28	-117,41	345,64
› w tym: nadwyżka „+”	29,22	42,89	83,75	59,28	–	345,64
› niedobór „–”	–	–	–	–	-117,41	–

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań rocznych z przebiegu wykonania budżetu Województwa Małopolskiego.

Fundusze europejskie

Opracowanie: Andrzej Binda

podsumowanie¹

- W latach 2021–2024 w skali kraju przeprowadzono 2344 nabory w ramach perspektywy 2021–2027, w tym w ramach programu *Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021–2027* zorganizowano 149 naborów;
- W wyniku rozstrzygnięcia naborów podpisano w skali kraju 11 443 umowy na realizację projektów współfinansowanych ze środków europejskich, z tego 798 umów w ramach programu *Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021–2027*;
- Na terenie województwa małopolskiego realizowanych było łącznie 956 umów z programów krajowych i regionalnych;
- Całkowita wartość umów realizowanych na terenie Małopolski wyniosła 9,8 mld zł, w tym 6,4 mld zł w ramach wsparcia z funduszy europejskich;
- We wdrożenie projektów zaangażowanych było 647 beneficjentów mających siedzibę na terenie województwa małopolskiego, w tym 418 podmiotów gospodarczych;
- Wartość wsparcia z Unii Europejskiej w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Małopolsce wyniosła 1878 zł;
- W ramach programu *Interreg Polska – Słowacja 2021–2027* w Małopolsce wdrażanych jest 26 projektów o łącznej wartości 171,1 mln zł, w tym 134,0 mln zł z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego;
- Z Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności w realizacji były w Małopolsce 44 projekty infrastrukturalne o wartości 4,8 mld zł, w tym dofinansowaniu europejskim w kwocie 4,6 mld zł.

1. Rozdział odnosi się do realizacji projektów z funduszy europejskich w Małopolsce w perspektywie na lata 2021–2027. Stan na 31 grudnia 2024 roku. Więcej informacji na temat funduszy europejskich: Raport roczny *Fundusze Europejskie w Małopolsce*; <https://obserwatorium.malopolska.pl/publikacje/fundusze-europejskie-w-malopolsce-w-2024-roku>, [dostęp: 24.10.2025], Badanie ewaluacyjne *Wpływ polityki spójności 2014–2020 na rozwój miast i ich obszarów funkcjonalnych*, <https://www.ewaluacja.gov.pl/strony/badania-i-analizy/wyniki-badan-ewaluacyjnych/badania-ewaluacyjne/wpływ-polityki-spojnosci-2014-2020-na-rozwoj-miast-i-ich-obszarow-funkcjonalnych-impact-of-cohesion-policy-2014-2020-on-the-development-of-cities-and-their-functiona>, [dostęp: 25.10.2025], Opracowanie ewaluacyjne *Synteza efektów polityki spójności 2014–2020* <https://www.ewaluacja.gov.pl/strony/badania-i-analizy/wyniki-badan-ewaluacyjnych/badania-ewaluacyjne/synteza-efektow-polityki-spojnosci-2014-2020/>, [dostęp: 25.10.2025], Zestawienia dotyczące projektów współfinansowanych z funduszy europejskich: <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/raporty/raporty-sprawozdania/#/domyslna=1>, [dostęp: 25.10.2025].

1. Fundusze Strukturalne i Inwestycyjne

Nabory i realizacja programów okresu finansowania 2021–2027 rozpoczęły się stosunkowo późno z uwagi na zamykanie poprzedniego okresu programowania praktycznie do końca 2023 roku. W efekcie poziom realizacji programów bieżącej perspektywy jest niezbyt wysoki i opiera się głównie na dużych projektach, których okres realizacji wymusił wcześniejsze podpisanie umów.

Na koniec 2024 roku podpisanych było 956 umów na realizację projektów na terenie województwa małopolskiego, co lokuje województwo małopolskie na 4. miejscu w Polsce, po województwach śląskim, lubelskim i podkarpackim. Wśród podpisanych umów 798 stanowiły umowy w ramach programu *Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021–2027*. Ze środków z programu *Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki* współfinansowane jest 120 umów zawartych na realizację projektów w Małopolsce (drugi wynik w kraju), z programu *Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021–2027* 21 umów (trzecia pozycja wśród województw), 12 umów zawarto w ramach programu *Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego*, a 4 umowy z programu *Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy 2021–2027*.

Wartość zawartych umów planowanych do wykonania na obszarze Małopolski wyniosła 9765,0 mln zł, dofinansowanych z funduszy europejskich kwotą 6441,5 mln zł.

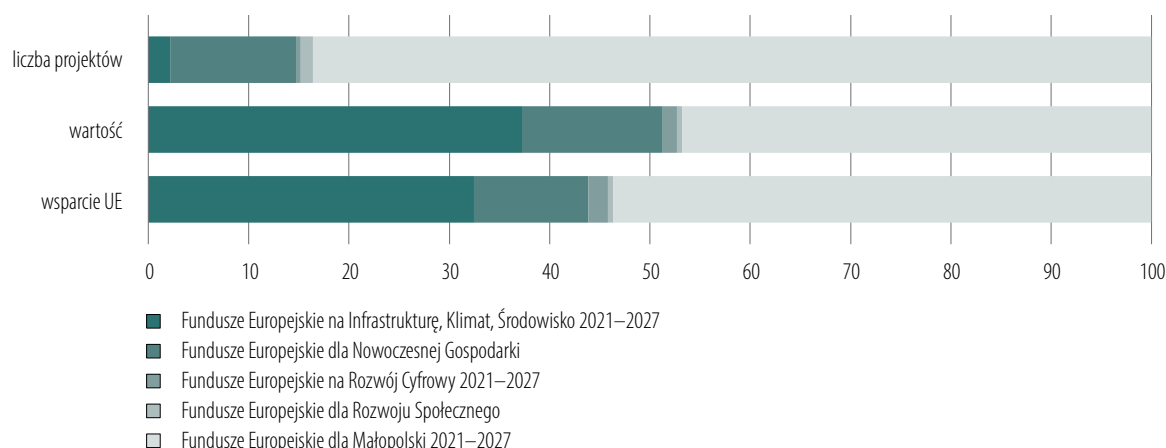
Na wartość tę znaczący wpływ mają duże inwestycje realizowane z programów *Funduszy Europejskich na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021–2027*, np. projekty:

- › Budowa drogi ekspresowej S7, odc. Widoma – Kraków – Faza II, o wartości 1,2 mld zł, w tym 420,7 mln z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR),
- › Program priorytetowy „Czyste Powietrze” realizowany w województwie małopolskim o wartości 787,0 mln zł finansowany z EFRR,

czy projekty z programu *Fundusze Europejskie dla Małopolski*:

- › Zakup Elektrycznych Zespołów Trakcyjnych do świadczenia kolejowych usług przewozowych – o wartości 345,5 mln zł, dofinansowane z EFRR w wysokości 239,6 mln zł,
- › Małopolski Tele-Anioł 2.0 będący kontynuacją podobnego projektu z poprzedniej perspektywy, tym razem o wartości niemal o 75% wyższej wynoszącej 155,7 mln zł, w tym 132,4 mln dofinansowania z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus.

Wykres 101. Struktura ilościowa i wartościowa projektów współfinansowanych z funduszy europejskich realizowanych na terenie województwa małopolskiego – stan w dniu 31.12.2024 roku (w %)

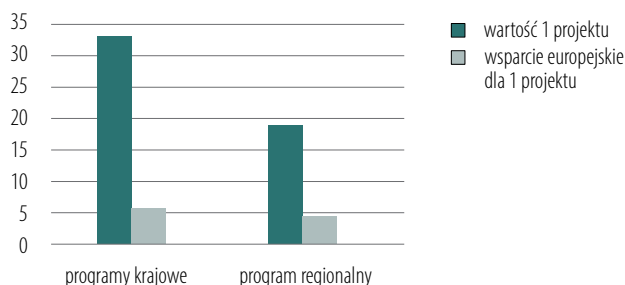
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z CST.

Ilościowo projekty z programów krajowych stanowią ponad 16% ogółu projektów realizowanych w Małopolsce, ale wartościowo są już zbliżone do 50% wartości ogółem. Oznacza to, że z programów krajowych finansowane są znacznie bardziej kosztowne przedsięwzięcia niż projekty z programu regionalnego.

Pośród programów krajowych największa wartość przypada na projekty wdrażane w ramach *Funduszy Europejskich na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko* – 3,6 mld zł, przy wsparciu europejskim na poziomie 2,1 mld zł. Lokuje to Małopolskę na 3. miejscu w kraju, po Mazowszu i Śląsku. Projekty finansowane w ramach tego programu są wprawdzie nieliczne (w Małopolsce 21 projektów), ale jednocześnie bardzo kosztowne. Przeciętna wartość

pojedynczego projektu wynosi 173,3 mln zł (przy wsparciu europejskim na poziomie 100,5 mln zł), będąc najdroższymi projektami spośród wszystkich programów. Jednocześnie średni poziom dofinansowania z funduszy europejskich wynosi w przypadku Małopolski 58,0%, czyli ponad 40% wartości inwestycji ponosi beneficjent.

Wykres 102. Średnia wartość ogółem i wartość dofinansowania z funduszy europejskich 1 projektu według rodzajów programów (w mln zł)

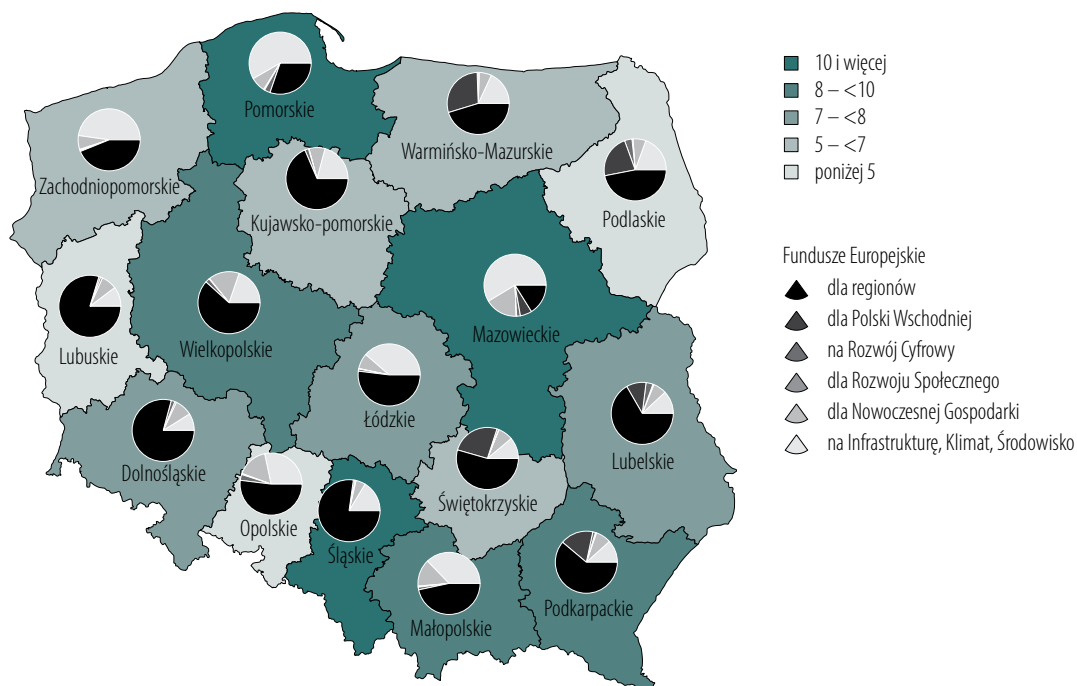
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z CST.

Drugim pod względem zaangażowanych środków jest w Małopolsce program *Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki*. W tym przypadku wartość projektów wyniosła 1,4 mld zł, dofinansowane z UE w wysokości 0,7 mld zł, ustępując pod tym względem jedynie województwu mazowieckiemu. Program ten cieszy się stosunkowo dużą popularnością, do końca 2024 roku podpisanych zostało 120 umów, najwięcej ze wszystkich programów krajowych w województwie małopolskim. Średnia wartość pojedynczego projektu wynosi 11,4 mln zł, w tym 6,2 mln zł dofinansowania z funduszy europejskich. W przypadku projektów z FENG obciążenia beneficjentów są proporcjonalnie najwyższe ze wszystkich programów, poziom dofinansowania UE do wartości ogółem dla projektów wdrażanych w Małopolsce wynosi 53,9%.

Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy to w przypadku Małopolski 4 projekty o wartości 139,7 mln zł (dofinansowanie ze środków europejskich w kwocie 126,5 mln zł), a więc pojedynczy projekt ma wartość bez mała 35 mln zł, przy dofinansowaniu europejskim w kwocie 31,6 mln zł, tj. ponad 90% wartości projektów.

Najniższa wartość projektów z programów krajowych wystąpiła w przypadku *Funduszy Europejskich dla Rozwoju Społecznego* – 12 projektów o łącznej wartości 46,7 mln zł, angażujących środki europejskie w wysokości 38,5 mln zł (4. lokata wśród województw). Pojedynczy projekt miał wartość 3,9 mln zł, z dopłatą ze środków europejskich w kwocie 3,2 mln zł. Poziom dofinansowania UE wyniósł przez to 82,5% wartości.

Mapa 26. Wartość ogółem oraz struktura wartości według programów operacyjnych projektów realizowanych w województwach, stan na 31.12.2024 roku (w mld zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z CST.

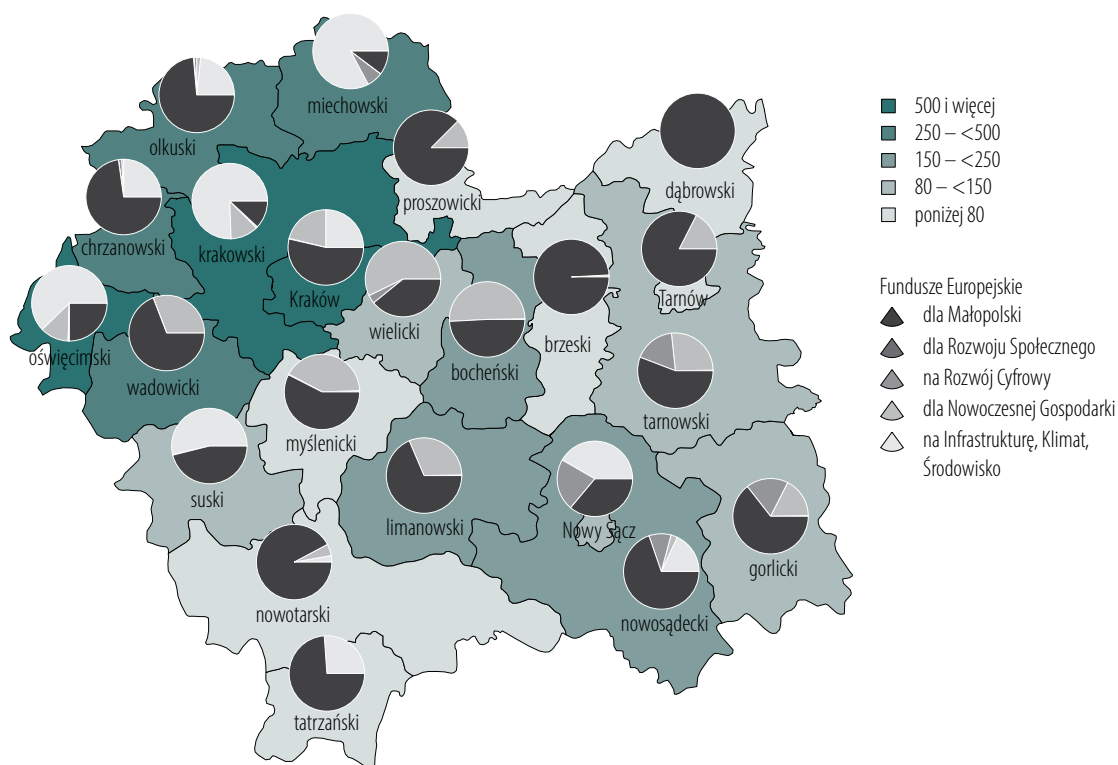
Dla porównania z programami krajowymi: w ramach *Funduszy Europejskich dla Małopolski* podpisanych zostało 798 umów o łącznej wartości 4,6 mld zł; wsparto je środkami z funduszy europejskich w kwocie 3,5 mld zł (6. miejsce w Polsce). Przeciętny projekt miał zatem wartość 5,7 mln zł (dofinansowanie europejskie 4,4 mln zł), poziom dofinansowania europejskiego do wartości ogółem wyniósł 66,0%.

Wartość projektów współfinansowanych ze środków europejskich realizowanych w województwie małopolskim w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosła 2847 zł, przy wsparciu ze środków europejskich w kwocie 1878 zł. Daje to 12. pozycję w rankingu województw, dla których średnia (bez projektów o charakterze ogólnopolskim) wyniosła 3417 zł (wsparcie z UE w wysokości 2282 zł).

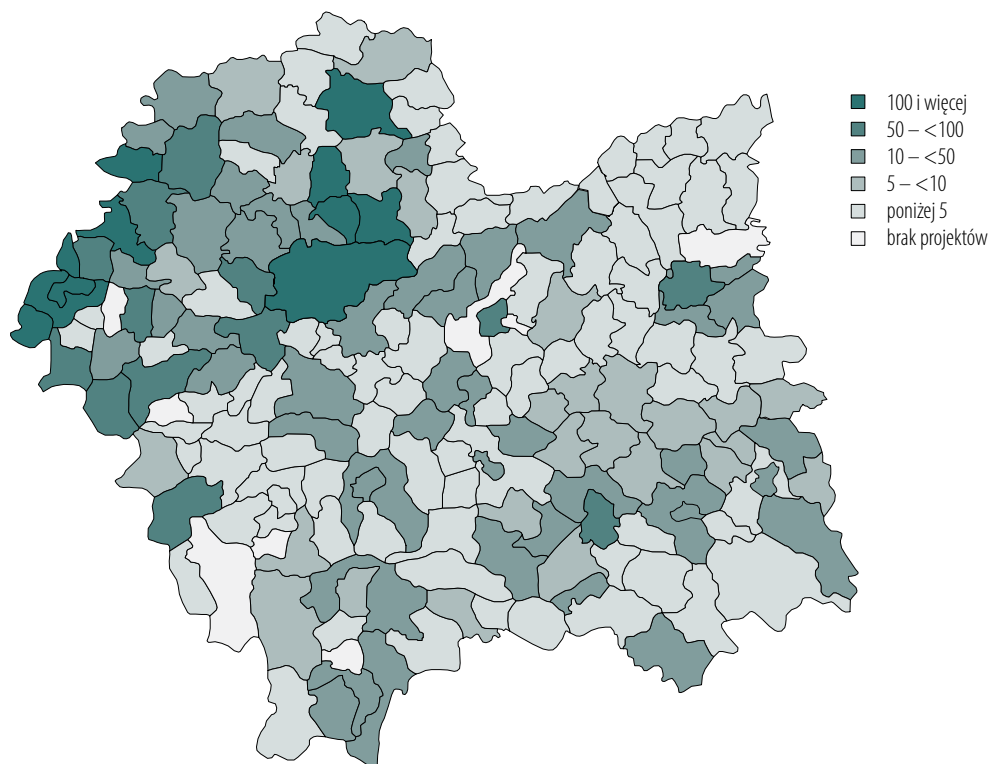
W ujęciu powiatowym koncentracja wartości projektów występuje w Krakowie, powiecie krakowskim i Małopolsce Zachodniej. Projekty przypisane do dwóch pierwszych powiatów absorbują 42,1% wartości wszystkich projektów w Małopolsce (w przypadku dofinansowania europejskiego udział jest niższy i wynosi 37,9%), a powiaty Małopolski Zachodniej 22,7% wartości wszystkich projektów (wsparcie ze środków UE stanowi 21,3% całości).

Na poziomie gminnym na koniec 2024 roku odnotowano kilka jednostek, które nie podpisały żadnej umowy na realizację projektów współfinansowanych z *Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych*, przy czym akurat na tym polu sytuacja jest dynamiczna.

Mapa 27. Wartość ogółem oraz struktura wartości według programów operacyjnych projektów realizowanych w powiatach województwa małopolskiego, stan na 31.12.2024 roku (w mln zł)

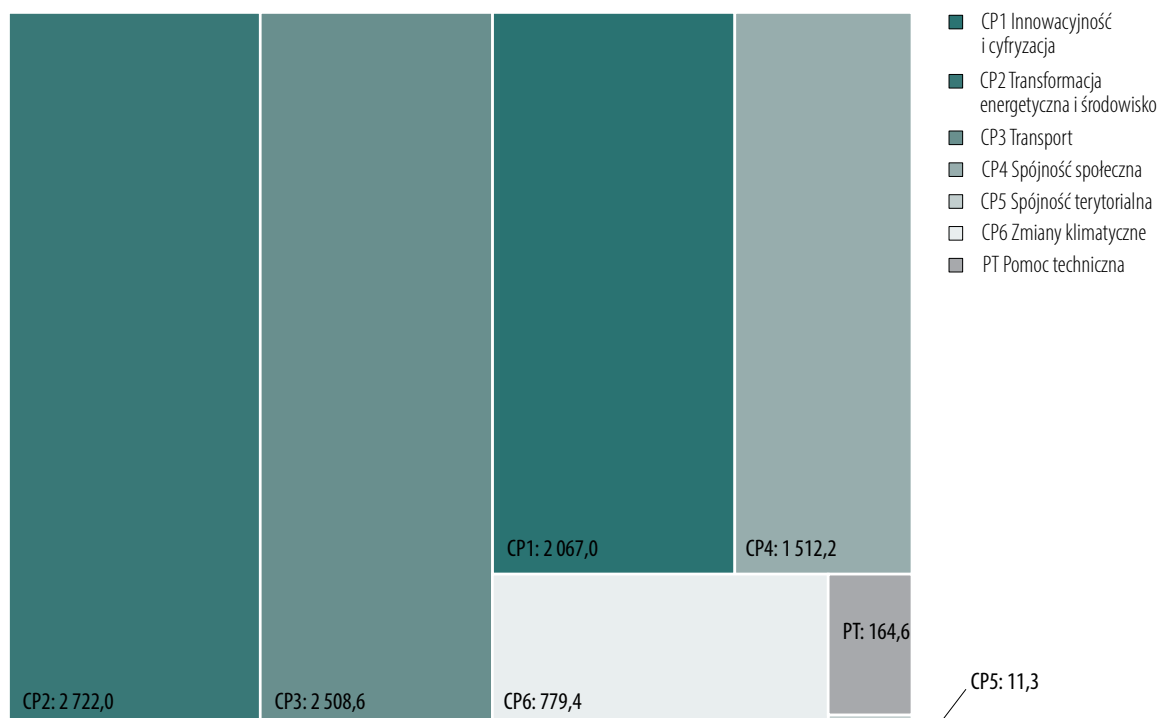

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z CST.

Mapa 28. Wartość ogółem projektów realizowanych w gminach województwa małopolskiego, stan na 31.12.2024 roku (w mln zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z CST.

Pozyskiwane środki europejskie, oprócz parametrów ilościowych i wartościowych, cechuje przede wszystkim celowość wydatkowania. Największe środki w Małopolsce skierowane zostały na transformację energetyczną i środowisko, a następnie na transport.

Wykres 103. Struktura wartości projektów realizowanych w województwie małopolskim według celów *Polityki Spójności UE 2021–2027* (nazwy skrócone) (w mln zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z CST.

Podkreślić należy, że prezentowane struktury mogą się w kolejnych latach zmieniać. Praktycznie na koniec 2024 roku alokacja finansowa przyznana przez Unię Europejską na realizację przedsięwzięć związanych z *Polityką Spójności* na szczeblu zarówno krajowym, jak i regionalnym była wykorzystana w stosunkowo niewielkim stopniu. I tak:

- › poziom zaangażowania alokacji liczony wartością wsparcia wynikającą z podpisanych umów w stosunku do całej alokacji wyniósł dla programu *Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021–2027* 30,1%, tj. o 4,3 p.p. poniżej średniej dla wszystkich programów regionalnych. Wartość wskaźnika lokuje nasz program na 10. miejscu w kraju;
- › poziom wykorzystania alokacji wynikający z wartości wsparcia w złożonych wnioskach o płatność w stosunku do całości alokacji wyniósł dla FEMP 2,3%, o 1,0 p.p. poniżej średniej krajowej.

Uzupełnieniem dla *Polityki Spójności* jest Program współpracy transgranicznej *Interreg Polska–Słowacja 2021–2027*. Realizowany jest on na terenie części trzech województw polskich (małopolskie, podkarpackie i śląskie) oraz dwóch samorządowych krajów słowackich: żylińskiego i preszowskiego. W części przypadającej na województwo małopolskie realizowanych jest 26 projektów o wartości 171,1 mln zł, wspartych z EFRR kwotą 134,0 mln zł.

2. Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności

Krajowy Plan Odbudowy uruchomiony został pod koniec 2023 roku z terminem zakończenia do połowy 2026 roku. Jest to więc bardzo krótki okres, w którym należy wykorzystać bardzo duże wsparcie finansowe wypłacane zarówno w formie dotacji, jak i pożyczek.

Środki z KPO inwestowane w Małopolsce obecnie przewyższają kwoty pochodzące z programu *Fundusze Europejskie dla Małopolski*, stanowią więc bardzo istotne uzupełnienie wsparcia inwestycyjnego dla województwa. Wartość projektów inwestycyjnych, zagwarantowanych w formie dotacji, osiągnęła prawie 4,8 mld zł, przy wsparciu finansowym przekraczającym 4,6 mld zł. Wśród projektów dominują inwestycje w remonty linii kolejowych, osiągając kwotę 4,2 mld zł.

Ze środków KPO wsparte zostały również działania w ramach inwestycji na rzecz dywersyfikacji i skracania łańcucha dostaw produktów rolnych i spożywczych. Z danych Agencji Rozwoju i Modernizacji Rolnictwa wdrażającej tę inwestycję wynika, że do końca 2024 roku wypłacono beneficjentom ostatecznym z terenu województwa małopolskiego niespełna 80 mln zł, co stanowi ok. 1/3 wartości zawartych umów. Na listę projektów wspieranych z tych środków wpisanych zostało prawie 3,5 tys. projektów, w tym 2,7 tys. związanych z wymianą pokryć dachowych wykonanych z materiałów szkodliwych dla zdrowia lub środowiska.

Współpraca i promocja

Opracowanie: Renata Jasiołek, Agnieszka Mazur, Edyta Mazur, Agata Meus, Katarzyna Sobczak

podsumowanie

- W 2024 roku Województwo Małopolskie pozostawało aktywnym podmiotem działań na polu współpracy międzynarodowej na poziomie regionalnym. Tradycyjnie z początkiem roku członkowie Zarządu Województwa Małopolskiego spotkali się z przedstawicielami korpusu konsularnego akredytowanymi w Małopolsce. Wzmacniano także partnerstwo, w szczególności z Samorządowym Krajem Preszowskim. Kontynuowano również współpracę z Polonią i Polakami za granicą poprzez kolejną edycję warsztatów języka polskiego dla nauczycieli polonijnych.
- Przedstawicielstwo Województwa Małopolskiego w Brukseli aktywnie angażowało się we wspieranie członkostwa Małopolski w Europejskim Komitecie Regionów, lobbing na rzecz przyszłego kształtu *Polityki Spójności*, jak również w organizację wydarzeń promocyjnych i sieciowanie współpracy na różnego rodzaju międzynarodowych forach i w stowarzyszeniach.
- Samorząd Województwa Małopolskiego przyznał w 2024 roku wyróżnienia województwa, Medal Honorowy za Zasługi dla Województwa Małopolskiego oraz Odznakę Honorową Województwa Małopolskiego – Krzyż Małopolski. Odbyły się spotkania środowiskowe z parlamentarzystami z Małopolski, przedstawicielami administracji rządowej, przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego, środowiskami biznesu, kultury i nauki.
- W 2024 roku działania Województwa Małopolskiego w obszarze marketingu i promocji opierały się na dotychczasowych założeniach strategicznych, przy jednoczesnym rozpoczęciu prac nad nowym programem *Marketing Terytorialny – Małopolska 2030*. Kontynuowano także organizację wydarzeń integrujących podmioty zaangażowane w marketing Małopolski i zwiększające ich kompetencje do skutecznego i spójnego zarządzania marką regionu. Istotnymi elementami promocji były także kampanie oraz projekty partnerskie, które pomagają budować silną i rozpoznawalną markę Małopolski.

1. Współpraca międzynarodowa

Współpraca z regionami partnerskimi

W 2024 roku na szczególne uznanie zasługiwała intensywna i wzorcowa współpraca ze słowackim Samorządowym Krajem Preszowskim. W marcu 2024 roku odbyło się uroczyste otwarcie odcinka drogowego pomiędzy miejscowościami Tokajík a Ďapalovce, którego remont po trzęsieniu ziemi sfinansowano z bezzwrotnej pomocy udzielonej przez Województwo Małopolskie. Tego samego dnia miało miejsce wspólne przekazanie placu budowy na Łysej Polanie w ramach realizacji projektu Interreg PL-SK *Łysa Polana łączy*. Ponadto w listopadzie 2024 roku w Krakowie odbyło się posiedzenie komitetu sterującego ds. współpracy Małopolski i Samorządowego Kraju Preszowskiego, na którym omówiono i zatwierdzono do realizacji szereg wspólnych projektów z różnych dziedzin (m.in. turystyki, edukacji, kultury, infrastruktury drogowej, komunikacji regionalnej

etc.). W grudniu 2024 roku podczas uroczystej gali w Teatrze Jonasza Zaborskiego w Preszowie Województwo Małopolskie zostało uhonorowane przez Samorządowy Kraj Preszowski specjalną nagrodą, przyznawaną osobistościom i instytucjom, które przyczyniły się do rozwoju regionu w kraju i za granicą w różnych dziedzinach życia. W imieniu Małopolski nagrodę odebrał Wicemarszałek Województwa Małopolskiego Witold Kozłowski.

Również interesująco kształtowała się współpraca z pozostałymi regionami partnerskimi Województwa Małopolskiego. Przykładem jest wydarzenie poświęcone współpracy polsko-francuskiej, które odbyło się 21 listopada 2024 roku w Małopolskim Ogrodzie Sztuki w Krakowie. Podczas spotkania przybliżono uczestnikom projekt Województwa Małopolskiego pn. *Festiwal Zawodów*. Następnie uczniowie Szkoły Podstawowej nr 159 z Krakowa zaprezentowali spektakl na temat historycznych relacji polsko-francuskich. Spotkanie wpisywało się we współpracę Województwa Małopolskiego z francuskim regionem Auvergne-Rhône-Alpes, którego działania na płaszczyźnie kształcenia ustawicznego i zawodowego były dla Małopolski inspiracją do organizacji *Festiwalu Zawodów*.

Spotkanie z przedstawicielami korpusu dyplomatycznego

Tradycyjnie z początkiem roku członkowie Zarządu Województwa Małopolskiego spotkali się z przedstawicielami korpusu konsularnego akredytowanymi w Małopolsce. Spotkanie miało na celu podsumowanie współpracy w 2023 roku oraz nakreślenie planów działań na nowy 2024 rok. Z uwagi na rozpoczęcie w połowie roku nowej kadencji Zarządu zorganizowano kolejne spotkanie z przedstawicielami korpusu konsularnego, aby podtrzymać lub zweryfikować wcześniejsze ustalenia, jak również zaplanować nowe działania do końca roku 2025.

Współpraca z Polonią i Polakami za granicą

Na przełomie czerwca i lipca 2024 roku odbyła się 11. edycja warsztatów dla nauczycieli języka polskiego. Ich celem było podniesienie umiejętności dydaktycznych nauczycieli polonijnych, pogłębienie wiedzy z zakresu języka polskiego i zapoznanie uczestników z nowoczesnymi metodami nauczania. Zajęcia dydaktyczne były prowadzone przez wykładowców Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. Program merytoryczny wzbogacano o liczne wycieczki, które pozwoliły uczestnikom odkryć ważne miejsca i zabytki związane z historią, tradycją oraz kulturą Polski i Małopolski. W warsztatach wzięło udział 31 osób m.in. z Ukrainy, Stanów Zjednoczonych, Szkocji, Norwegii, Francji, Wielkiej Brytanii, Chorwacji.

2. Działalność Przedstawicielstwa Województwa Małopolskiego w Brukseli

Europejski Komitet Regionów

Jednym z podstawowych zadań Przedstawicielstwa Województwa Małopolskiego w Brukseli jest wspieranie członkostwa Małopolski w zadaniach Europejskiego Komitetu Regionów. W 2024 roku Przedstawicielstwo przygotowało udział Witolda Kozłowskiego, Wicemarszałka Województwa Małopolskiego (sprawującego funkcję członka-zastępcy KR) w 4 sesjach plenarnych Europejskiego Komitetu Regionów (w tym w 162. sesji w ramach Europejskiego Tygodnia Miast i Regionów oraz w 163. sesji KR połączonej z obchodami jubileuszu 30-lecia istnienia tej organizacji) oraz w 2 posiedzeniach komisji ENVE, działającej w strukturze Europejskiego Komitetu Regionów.

Działania lobbingsowe

Ważnym elementem pracy Przedstawicielstwa jest budowanie koalicji z innymi polskimi, a także europejskimi, regionami wokół aktualnych tematów, wyzwań czy polityk. Rok 2024 upłynął pod znakiem lobbingu na rzecz przyszłości *Polityki Spójności*. Oprócz konsultacji dotyczących propozycji przyszłego kształtu tej polityki, Przedstawicielstwo zadbało o możliwość wypowiedzi przedstawiciela Zarządu Województwa Małopolskiego podczas debaty w Parlamencie Europejskim, w czasie której przedstawiono wspólne stanowisko europejskich regionów w sprawie przyszłości *Polityki Spójności* oraz raport, który potwierdził, że *Polityka Spójności* nadal tworzy silne ekosystemy innowacji i buduje kluczową infrastrukturę mobilności.

Działalność w ramach międzynarodowych sieci i stowarzyszeń

Przedstawicielstwo Województwa Małopolskiego w Brukseli, koordynujące obecność regionu w Europejskiej Sieci Współpracy Regionów w Zakresie Badań i Innowacji (ERRIN), jak co roku zorganizowało webinarium, które

w 2024 roku poświęcone było narzędziom wspierającym poszukiwanie partnerów do projektów europejskich. Ponadto przedstawiciele regionu uczestniczyli w kilkunastu spotkaniach Grup Roboczych, podczas których mieli okazję zaprezentować realizowane w Małopolsce projekty oraz przedstawić dobre praktyki.

Małopolska wzmocniła również swoją aktywność w Europejskim Stowarzyszeniu Obszarów Górskich Euromontana dzięki objęciu przez Wicemarszałka Województwa Małopolskiego Witolda Kozłowskiego funkcji wiceprzewodniczącego sieci Euromontana. Aktywność na tym polu doprowadziła do pozyskania nowego członka sieci: Kraju Preszowskiego oraz przełożyła się na promowanie działań realizowanych przez Euromontanę.

Wydarzenia promocyjne

Komplementarnym elementem pracy Przedstawicielstwa WM w Brukseli są wydarzenia promocyjne. W 2024 roku Przedstawicielstwo zorganizowało:

Spektakl *Awaria świata*

W kwietniu, w ramach Klubu Małopolanina odbył się poetycki spektakl *Awaria świata* z krakowską poetką Ewą Lipską oraz Leszkiem Wiśniowskim, flecistą, saksofonistą, kompozytorem i pedagogiem, związanym z Akademią Muzyczną w Krakowie. Wydarzenie, zorganizowane we współpracy z Katedrą Polonistyki na Wolnym Uniwersytecie w Brukseli (ULB) oraz Ambasadą RP w Brukseli, zgromadziło blisko 100 gości.

Piknik Polish Day

Już trzecia edycja tej plenerowej imprezy odbyła się w Brukseli 4 maja 2024 roku pod hasłem 20-lecia przystąpienia Polski do Unii Europejskiej. Jej celem było promowanie języka polskiego, historii i dziedzictwa kulturowego w Belgii oraz promocja Polski jako kraju atrakcyjnego turystycznie i gospodarczo. Wydarzenie przyciągnęło ponad 10 tysięcy odwiedzających. Małopolskie stoisko było interaktywne, składało się z warsztatów wykonywania koronki klockowej z Bobowej oraz sztuki malowania na płótnie i drewnie w stylu zalipiańskim.

Małopolska Wigilia Polonijna

Spotkanie wigilijne, które w grudniu 2024 roku wspólnie zorganizowały Ambasada Rzeczypospolitej Polskiej w Brukseli i Województwo Małopolskie, poprzez swoje Przedstawicielstwo w Brukseli, uświetnił świąteczny koncert kolęd w wykonaniu muzyków Filharmonii Krakowskiej. Była to doskonała okazja do promocji turystycznych atrakcji Małopolski, regionalnych tradycji i świątecznych potraw z naszego regionu. Dla najmłodszych przygotowano warsztaty plastyczne i upominki. Miłym akcentem była ekspozycja szopki krakowskiej autorstwa ucznia drugiej klasy szkoły polskiej im. Jana Brzechwy w Courcelles (Belgia) A. Łętkowskiego – zwycięzcy konkursu szopek krakowskich 2024, któremu patronowało Województwo Małopolskie. Małopolski wigilijny wieczór z Polonią belgijską zgromadził ponad 200 osób.

3. Współpraca regionalna i międzyregionalna

Województwo Małopolskie prowadzi współpracę regionalną na różnych płaszczyznach swojej działalności. Od nadawania najwyższych wyróżnień wojewódzkich, poprzez współpracę z różnymi podmiotami funkcjonującymi w regionie, po organizację spotkań środowiskowych i licznych wydarzeń o zasięgu wojewódzkim. Współpraca regionalna województwa jest podstawą funkcjonowania samorządu, przyczyniając się do utrzymywania dialogu pomiędzy Zarządkiem Województwa a mieszkańcami regionu.

Medal Honorowy za Zasługi dla Województwa Małopolskiego

14 listopada 2024 roku w Muzeum Lotnictwa Polskiego w Krakowie odbyła się uroczysta Gala Święta Małopolski, podczas której uhonorowano osoby, organizacje i instytucje szczególnie zasłużone dla regionu. Laureatami Złotego Medalu Honorowego zostali Krystyna Zachwatowicz-Wajda oraz Związek Podhalan. Wręczono również 4 Srebrne Medale Honorowe i 7 Brązowych Medalu Honorowych.

Medal Honorowy za Zasługi dla Województwa Małopolskiego, przyznawany od 2011 roku, to honorowe wyróżnienie, nadawane osobom, instytucjom bądź organizacjom, które w szczególny sposób przyczyniają się do rozwoju regionu na różnych płaszczyznach działalności, m.in. społecznej, gospodarczej i kulturalnej. Nadawany jest – po rekomendacji Komisji Medalu – przez Sejmik Województwa Małopolskiego.

Odnaka Honorowa Województwa Małopolskiego – Krzyż Małopolski

Odnaka Honorowa Województwa Małopolskiego – Krzyż Małopolski to jedno z wyróżnień Samorządu Województwa Małopolskiego, przyznawane podmiotom zaangażowanym w działania na rzecz lokalnych społeczności, które – poprzez swoje zaangażowanie na rzecz wspólnego dobra – stanowią wzór do naśladowania. To forma uhonorowania osób, które są aktywne w obszarach działalności społecznej, samorządowej, bezpieczeństwa publicznego, kultury, nauki i edukacji. Wśród laureatów są przedstawiciele różnych środowisk, naukowcy, lekarze, samorządowcy, dokumentaliści historii regionu, przedstawiciele straży pożarnej, pedagodzy czy honorowi krwiodawcy. Odnaka przyznawana jest w dwóch stopniach: złotym i srebrnym. W 2024 roku przyznano 127 Złotych Odznak Honorowych i 165 Srebrnych Odznak Honorowych.

Spotkania środowiskowe

W 2024 roku odbyły się spotkania członków Zarządu Województwa Małopolskiego z parlamentarzystami z Małopolski, przedstawicielami administracji rządowej oraz przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego, podczas których poruszane były kluczowe tematy dotyczące Województwa Małopolskiego. Członkowie Zarządu Województwa Małopolskiego uczestniczyli w posiedzeniach Forum Wójtów, Burmistrzów i Prezydentów Małopolski.

Małopolski Dzień Samorządu Terytorialnego Województwa Małopolskiego

W maju 2024 roku po raz kolejny w Starym Sączu odbyły się uroczystości Małopolskiego Dnia Samorządu Terytorialnego Województwa Małopolskiego, upamiętniające pierwsze wybory samorządowe z 27 maja 1990 roku, które umożliwiły obywatelom współdecydowanie o losie swoich „małych ojczyzn” i dały początek powstania lokalnych, demokratycznych samorządów. Obchody święta są doskonałą okazją do rozmów, podsumowania osiągnięć samorządowców, wymiany doświadczeń oraz wspólnego świętowania, promującego wśród mieszkańców regionu rolę samorządu w życiu społecznym.

Dożynki Województwa Małopolskiego

XXVI Dożynki Województwa Małopolskiego w 2024 roku odbyły się 25 sierpnia w gminie Polanka Wielka. To coroczna okazja do podsumowań po zakończonych żniwach oraz podziękowań dla rolników za codzienny trud ich pracy. Zgodnie z tradycją, podczas uroczystości rozstrzygany jest konkurs na najpiękniejszy wieniec dożynkowy. Zwycięski wieniec reprezentuje Małopolskę na Dożynkach Prezydenckich, gdzie w konkursie o nagrodę Prezydenta RP rywalizują wieńce z wszystkich 16 województw.

Małopolskie Spotkanie Oplatkowe

16 grudnia 2024 roku w Operze Krakowskiej odbyło się coroczne przedświąteczne Małopolskie Spotkanie Oplatkowe. Była to okazja do rozmów z przedstawicielami różnych środowisk w regionie, m.in. przedstawicielami administracji rządowej, jednostek samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych oraz osobami ze świata kultury, nauki i biznesu.

Dotacje dla gmin w ramach konkursu *Najlepszego Sołtysa Województwa Małopolskiego A.D. 2023*

Marszałek Województwa obejmuje honorowym patronatem konkurs na najlepszego sołtysa Małopolski oraz docenia wybór najlepszego sołtysa dotacją celową, kierowaną do gminy, z której pochodzi laureat, z przeznaczeniem na wsparcie zadania własnego gminy. Inicjatywa ta jest jedną z form uznania dla pracy sołtysów na rzecz swojej lokalnej społeczności oraz okazją do rozpowszechnienia dobrych praktyk w samorządach.

W 2024 roku wyłoniono laureatów z następujących sołectw: pierwsze miejsce – sołectwo Kryg w gminie Lipinki, drugie miejsce – sołectwo Osiedle Łokietka w gminie Zielonki, trzecie miejsce – sołectwo Babice w gminie Oświęcim, Nagroda Specjalna Marszałka Województwa Małopolskiego – sołectwo Trawniki w gminie Drwinia.

Współpraca Województwa Małopolskiego ze środowiskiem naukowym

Rada Naukowa ds. Strategicznych Kierunków Rozwoju Małopolski stanowi aktywną platformę współpracy pomiędzy Województwem Małopolskim a małopolskimi uczelniami wyższymi, działającymi na rzecz rozwoju gospodarczego i konkurencyjności regionu. Rada Naukowa jest organem opiniotawczo-doradczym Zarządu Województwa Małopolskiego w zakresie projektowania najważniejszych wydarzeń w regionie, konsultacji

dotyczących polityki rozwoju regionu w kontekście kształcenia i oczekiwanych kompetencji, jak również konsultacji działań służących wzmocnieniu wspólnotowości regionu. W skład Rady Naukowej wchodzi Marszałek Województwa Małopolskiego oraz rektorzy 17 wyższych uczelni działających w Małopolsce, które podpisały z Województwem Małopolskim porozumienie dotyczące długofalowej współpracy. W 2024 roku odbyły się 3 posiedzenia Rady Naukowej.

4. Promocja

W 2024 roku działania Województwa Małopolskiego w obszarze marketingu i promocji były prowadzone na podstawie dotychczasowych założeń strategicznych, przy jednoczesnym rozpoczęciu prac nad nowym programem *Marketing Terytorialny – Małopolska 2030*. Dokument ten był przygotowany w szerokim procesie konsultacji wewnętrznych i zewnętrznych, a jego przyjęcie zaplanowano na początek 2025 roku.

Zintensyfikowano także prace koncepcyjne oraz kontynuowano działania promocyjne, takie jak rozwój Systemu Koordynacji Marki Małopolska, w tym Elektronicznej Platformy Komunikacji (EPK), a także realizowano wydarzenia i kampanie, które wzmocniały spójny wizerunek województwa.

III Kongres Marki Małopolska

Kontynuowano organizację wydarzeń integrujących podmioty zaangażowane w marketing Małopolski i zwiększających ich kompetencje do skutecznego i spójnego zarządzania marką regionu.

We wrześniu odbył się III Kongres Marki Małopolska pn. *Mądrość i fantazja w harmonii*, najważniejsze wydarzenie dot. marketingu terytorialnego w Małopolsce. W Kongresie uczestniczyło blisko 200 osób, byli to przedstawiciele małopolskich gmin, miast i powiatów, pracownicy instytucji zaangażowanych w System Koordynacji Marki Małopolska, którzy zajmują się promocją, marketingiem i zagadnieniami public relations oraz partnerzy projektu *Made in Małopolska*. Wydarzenie było okazją do dyskusji o trwającej rewolucji w branży spowodowanej AI oraz najważniejszych trendach z zakresu marketingu. Ta edycja stała się areną dyskusji nad rozwojem Marki Małopolska oraz impulsem do podejmowania współpracy na rzecz promocji regionu.

Poza Kongresem zorganizowano również kolejne spotkanie branżowe *InNOWAcja. ProMOCja. Małopolska*. Uczestniczyli w nim pracownicy instytucji współpracujących w ramach Systemu Koordynacji Marki Małopolska, w tym m.in.: departamentów urzędu, Wojewódzkich Samorządowych Jednostek Organizacyjnych, spółek kapitałowych oraz stowarzyszeń odpowiedzialnych za promocję, marketing i zagadnienia public relations. Na spotkaniach poruszano zagadnienia z zakresu neuromarketingu oraz tworzenia materiałów wideo.

Święto Małopolski

To wydarzenie cykliczne mające na celu budowanie silnej wspólnoty Małopolan i umacnianie tworzących jej więzów oraz promocję walorów naszego regionu.

Na Święto Małopolski, w 2009 roku, Samorząd Województwa Małopolskiego wybrał dzień 10 czerwca dla upamiętnienia trzech ważnych rocznic: 30-lecia mszy papieskiej na krakowskich Błoniach, 20-lecia wolnej Polski i 10-lecia Samorządu Regionalnego.

9 czerwca 2024 roku w Muzeum Lotnictwa Polskiego w Krakowie odbyła się kolejna edycja tej imprezy. Wydarzenie było wyjątkową formą swego rodzaju wehikułu czasu, który nie tylko przeniósł Małopolan i gości odwiedzających region do przeszłości, ale pokazał też, jak rozwój techniki i technologii ma wpływ na wszystkie dziedziny naszego życia. W wydarzeniu wzięło udział ponad 20 tys. osób.

Projekt *Made in Małopolska*

Projekt zakłada marketingową współpracę województwa z markami regionalnymi w kilku obszarach: inicjatywy, miejsca, biznes, smak, woda, dizajn. Podkreśla, że pochodzenie ma znaczenie, tworząc w świadomości odbiorców pozytywne skojarzenia marek z miejscem ich powstawania.

W 2024 roku Województwo Małopolskie zaprezentowało na antenie Radia RMF MAXX projekt *Made in Małopolska* szerokiemu gronu odbiorców w kontekście filaru *Woda*. Przez dwa tygodnie lipca marka *Made in Małopolska* wraz z wodami mineralnymi towarzyszyła słuchaczom stacji RMF. Konkursy wodne, spoty, audycje edukacyjne nadawane były nie tylko z Krakowa. Plenerowe studio radiowe wraz ze Strefą Wód Mineralnych z Małopolski odwiedziło Rewal, Mielno, Ustkę, Dębki i Gdynię. Oprócz ciekawych audycji w eterze plażowicze w nadmorskich kurortach mogli skosztować małopolskich wód mineralnych, wziąć udział w konkursach na

antenie, wygrać pakiety wód czy pobyt w Małopolsce. W akcję mocno zaangażowali się partnerzy filaru *Woda*: Polskie Wody Lecznicze, Piwniczanka, Kinga Pienińska, Uzdrowisko Wysowa, Cechini, Uzdrowisko Szczawnica, Uzdrowisko Krynica Żegiestów oraz Uzdrowisko Rabka. W ciągu dwóch tygodni antenowych rozmów przekaz o projekcie i jego filarze *Woda* dotarł do prawie 11,5 mln odbiorców na falach stacji RMF, także wyróżnionej marką *Made in Małopolska*.

Wody mineralne stanowią ogromny małopolski skarb, który w bieżącym roku poniósł szeroko ideę marki *Made in Małopolska* – *Pochodzenie ma znaczenie* za sprawą współpracy z Polska Press. Na łamach „Gazety Krakowskiej” i „Dziennika Polskiego” informacja o projekcie oraz uczestnikach filaru *Woda* dotarła do czytelników w całej Polsce poprzez konkursy, ciekawostki, specjalny dodatek czy działania prowadzone online.

Małopolska zaprezentowała także gościom z całej Polski najlepsze wyroby skupione pod marką *Made in Małopolska* podczas dorocznych Dożynek Prezydenckich organizowanych we wrześniu w Ogrodach Pałacu Prezydenckiego w Warszawie.

Dodatkowo wzmocniono promocję projektu poprzez kontynuację współpracy z Energylandią w zakresie ekspozycji logo *Made in Małopolska* na terenie Rodzinnego Parku Rozrywki w Zatorze. Logo zamieszczono na elementach największego na świecie rollercoastera Zadra, w tym m.in. na wagonikach, kładkach, kierunkowskazach czy odzieży pracowników. Dodatkowo informacja o partnerstwie pojawiała się w serwisach społecznościowych. Wizerunkowa obecność Województwa Małopolskiego w Parku Roller Coasterów nr 1 w Europie poprzez mocny branding zapewnia rozpoznawalność marki *Made in Małopolska* na całym świecie i poszerza grono jej sympatyków. Ponadto stoisko z produktami sygnowanymi znakiem *Made in Małopolska* eksponuje najlepsze małopolskie specjały.

Małopolski Festiwal Smaku. Pochodzenie ma znaczenie

W 2024 roku odbyła się 19. edycja największego wydarzenia kulinarnego w regionie organizowana przez Województwo Małopolskie. Wydarzenia odbyły się w sześciu miastach: Nowy Targ, Wisła (Śląsk), Krynica-Zdrój, Myślenice, Wygiełzów, Wieliczka. To wielkie święto jedzenia skupiające producentów regionalnych, lokalnych i tradycyjnych specjałów, które corocznie przyciąga tłumy mieszkańców i turystów.

Główną ideą Małopolskiego Festiwalu Smaku jest zaprezentowanie Małopolski jako regionu z ogromnym bogactwem zdrowej, nieprzetworzonej żywności o zagwarantowanej jakości, wytwarzanej lokalnie przez małopolskich producentów oraz nieprzeciętnych tradycji kulinarnych prezentowanych przez lokalne koła gospodyń wiejskich. W ramach Małopolskiego Festiwalu Smaku organizowane są m.in.: pokazy kulinarne w mistrzowskim wykonaniu ambasadora Andrzeja Polana połączone z degustacjami, możliwość zakupu regionalnych specjałów u producentów oraz potraw przygotowanych przez koła gospodyń wiejskich, warsztaty, quiz wiedzy o Małopolsce, gry, konkursy i zabawy dla dzieci. Swoją ofertę prezentują również wybrane jednostki Województwa Małopolskiego oraz podmioty ekonomii społecznej.

W 2024 roku, decyzją Zarządu Województwa Małopolskiego, jedno wydarzenie zostało zrealizowane poza Małopolską – w województwie śląskim. Wyjście poza region to doskonały sposób, aby zainteresować mieszkańców innych województw zarówno Małopolską, jej tradycjami, kulturą, jak i produktami, którymi nasi rodzimi producenci mogą i powinni się chwalić.

Elektroniczna Platforma Komunikacji

Kluczowym zadaniem pozwalającym na sprawną komunikację między podmiotami współpracującymi w ramach Systemu Koordynacji Marki Małopolska jest stały rozwój i wprowadzanie nowych funkcji Elektronicznej Platformy Komunikacji (EPK) Marki Małopolska (www.epk.malopolska.pl), innowacyjnego narzędzia do zarządzania Marką Małopolska. EPK służy koordynowaniu działań marketingowych, akceptacji projektów z użyciem logo Małopolski, planowaniu zakupu i rozchodu materiałów promocyjnych, rezerwacji systemu wystawienniczego, składaniu wniosków o patronat/komitet honorowy członków Zarządu Województwa Małopolskiego oraz realizacji Polityki Informacyjnej Województwa Małopolskiego. W 2024 roku w EPK zostały wprowadzone nowe funkcjonalności usprawniające pracę użytkowników.

Małopolska w mediach społecznościowych

Województwo Małopolskie stawia na rozwój marketingu internetowego, pozwalającego na dotarcie z przekazem promocyjnym do szerokiego grona odbiorców na całym świecie. W 2024 roku duży nacisk został położony na prowadzenie spójnej i ciekawej komunikacji na najpopularniejszych kanałach społecznościowych:

Facebooku, Instagramie oraz YouTube. Na skutek konsekwentnie prowadzonych działań w 2024 roku oficjalny fanpage Województwa Małopolskiego zajmował pierwsze miejsce wśród województw i regionów prowadzących komunikację na Facebooku, osiągając ponad 270 tys. obserwujących użytkowników, docierając z przekazem do około 9 mln unikalnych użytkowników. Fanpage anglojęzyczny zyskał z kolei uznanie blisko 7 tys. fanów. Działania promocyjne prowadzone na Instagramie Województwa Małopolskiego także cieszyły się znacznym zainteresowaniem, osiągając ponad 32 tys. osób obserwujących.

Projekty partnerskie jako narzędzia promocji regionu

Krynica Forum

To międzynarodowe wydarzenie łączące biznes, politykę i środowisko akademickie. Program imprezy powstaje w konsultacji z powołaną przez Województwo Małopolskie Radą Naukową ds. strategicznych kierunków rozwoju Małopolski z udziałem 16 małopolskich uczelni wyższych. Wydarzenie gromadzi przedstawicieli instytucji publicznych, administracji, środowisk naukowych i biznesowych. Podpisana została umowa, w ramach której Województwo Małopolskie uzyskało tytuł Partnera Głównego oraz szereg usług promocyjnych, w tym uzyskanie powierzchni na stoiska promocyjne dla realizacji własnych przedsięwzięć, branding na całym terenie wydarzenia oraz świadczenia o charakterze medialnym. Krynica Forum 2024 odbyło się w dniach 18–20 września, a w jego programie znalazło się ponad 40 paneli tematycznych, w których wzięło udział blisko 150 prelegentów.

Festiwal Piękna

W 2024 roku Małopolska po raz kolejny została Partnerem Głównym konkursów piękności Miss Polski, Miss Supranational i Mister Supranational organizowanych pod wspólną nazwą Festiwal Piękna. Podpisano czteroletnią umowę dotyczącą zakupu usług promocyjnych podczas i w związku z Festiwalem Piękna w latach 2024–2027. Konkurs Miss Polski to niewątpliwie najbardziej rozpoznawalny konkurs piękności w kraju, wzięły w nim udział 32 kandydatki, a w 2024 roku odbyła się jego jubileuszowa 35. edycja. Międzynarodowy konkurs piękności dla kobiet Miss Supranational został zorganizowany po raz 15 – uczestniczyło w nim 68 kandydatek z całego świata. Międzynarodowy konkurs Mister Supranational odbył się już po raz 8., o miano najprzystojniejszego mężczyzny walczyło 36 uczestników. W 2024 roku Festiwal Piękna odbył się w amfiteatrze Parku Strzeleckiego w Nowym Sączu.

Wizytówki Małopolski

To projekt zakładający wizerunkową obecność Województwa Małopolskiego jako partnera najbardziej rozpoznawalnych, cyklicznych i posiadających swój indywidualny, unikatowy charakter wydarzeń odbywających się w regionie. Celem projektu jest wzmacnianie poczucia tożsamości regionalnej wśród mieszkańców oraz budowanie silnej Marki Małopolska. Wydarzenia realizowane w ramach projektu oznaczane są specjalnym, zaprojektowanym na potrzeby projektu stemplem *Wizytówka Małopolski*. Województwo Małopolskie niezmiennie docenia ich wartość, renomę i nieoceniony wkład w promocję regionu, a także wpływ na wzmacnianie poczucia tożsamości regionalnej wśród mieszkańców Małopolski.

W 2024 roku Województwo Małopolskie w ramach projektu *Wizytówki Małopolski* zakupiło usługi promocyjne podczas wydarzeń takich jak: 52. Góralski Karnawał w Bukowinie Tatrzańskiej, VI edycja Royal Opera Festival, 33. Festiwal Kultury Żydowskiej w Krakowie, 18. edycja Summer Music Festival Wieliczka, Festiwal Folkloru Polskiego 58. Sabalowe Bajania, 55. Międzynarodowy Festiwal Folkloru Ziem Górskich w Zakopanem, XVI Międzynarodowy Festiwal „Muzyka na Szczytach”, XVII Małopolski Festiwal Piosenki „Integracja malowana dźwiękiem”, 11. Pannonica Festiwal, 28. Jesienny Festiwal Teatralny.

Branding małopolskiej przestrzeni

Projekt polega na zapewnieniu obecności Województwa Małopolskiego w miejscach licznie odwiedzanych przez turystów, a także będących areną wydarzeń sportowych w regionie, przez ekspozycję instalacji z logo Małopolski. W 2024 roku kontynuowano współpracę w zakresie ekspozycji podświetlanych instalacji z logo Małopolski na terenie Skoczni Narciarskiej Wielka Krokiew w Zakopanem, na Pijalni Głównej oraz Amfiteatrze w Krynicy-Zdroju, stacji WOPR w Bartkowej-Posadowej, na terenie Aeroklubu Krakowskiego oraz toru kajakowego Krakowskiego Klubu Kajakowego.

Małopolska Baza Multimediiów

Stale rozwijana jest, ciesząc się od lat dużym zainteresowaniem odbiorców, Małopolska Baza Multimediiów FotoPortal (www.fotoportal.malopolska.pl). To regionalna biblioteka obrazów, w której są przechowywane, katalogowane i dystrybuowane wysokiej klasy materiały multimedialne wytwarzane i pozyskane przez Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego. W bazie gromadzone są fotografie, materiały wideo, projekty graficzne oraz koncepcje artystyczne. Obecnie to blisko 24 tys. unikalnych plików, zgrupowanych w ponad 470 galeriach, które łącznie zajmują 1,5 TB danych. W FotoPortalu założonych jest ponad 430 aktywnych kont.

W 2024 roku przeprowadzono ulepszenie systemu, co przyspieszyło jego działanie. Ponadto dokonano audytu zabezpieczeń (w każdym półroczu) i aktualizacji komponentów.

Nagrody dla Województwa Małopolskiego

W 2024 roku Województwo Małopolskie zostało wielokrotnie wyróżnione w prestiżowych konkursach ogólnopolskich, potwierdzających wysoką jakość realizowanych projektów oraz skuteczność działań promocyjnych i rozwojowych.

Najważniejsze nagrody i wyróżnienia to:

- ▶ Specjalna Nagroda Gospodarcza Prezydenta RP – dla Województwa Małopolskiego za szczególne zaangażowanie w rozwój turystyki w regionie,
- ▶ Konkurs Róża Regionów – nagroda dla Departamentu Turystyki UMWM w kategorii *Projekt Specjalny* za przewodnik *Małopolska w rytmie eko*,
- ▶ Laur Innowacji podczas VII Forum Innowacji – za projekt *Małopolski Tele-Anioł* (Departament Zdrowia, Rodziny, Równego Traktowania i Polityki Społecznej),
- ▶ Konkurs Dobre Praktyki Organizacji i Zarządzania w Administracji – wyróżnienie za projekt *Prosty Język w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Małopolskiego* (Departament Generalny),
- ▶ Konkurs Innowacyjny Samorząd 2024 – II miejsce dla programu *Małopolska Sieć Sukcesorów* (Departament Nadzoru Właścicielskiego i Gospodarki),
- ▶ Konkurs Portalu Samorządowego – wyróżnienie dla budowy *Cogiteonu* (instytucja kultury Województwa Małopolskiego) jako jednej z największych inwestycji naukowo-kulturalnych w Polsce.

Małopolska Nieoczywista

W 2024 roku realizowana była kampania promocyjna *Małopolska Nieoczywista*, która przedstawiła nasz region w zupełnie innym niż dotychczas wymiarze. Jej celem było zachęcenie do odkrywania nowych, mało znanych miejsc. Kampania łączyła różne formy przekazu – od albumu *Nieoczywista Małopolska*, przez spot promocyjny, aż po dedykowaną serię materiałów promocyjnych prezentujących mniej znane oblicza regionu. Dzięki spójnej narracji i nowoczesnej estetyce projekt stał się ważnym elementem budowania wizerunku Małopolski jako miejsca pełnego autentyzmu, różnorodności i nieoczywistych inspiracji.

Świąteczna kampania promocyjna

W grudniu 2024 roku Województwo Małopolskie włączyło się w wyjątkową świąteczną akcję *Daj się ugościć – Choinki pod Choinkę od RMF i Małopolski*. Na uczestników wydarzenia czekała moc atrakcji, dzięki którym mogli dzielić się magią świąt w Małopolsce oraz promować bogactwo lokalnych tradycji i kultury regionu. Województwo Małopolskie w ramach akcji zapewniło świąteczny poczęstunek z foodtrucka podczas wydarzeń plenerowych, które odbyły się w Małopolsce i występy artystyczne Staszka z Gór.

Dodatkowo, w ramach kampanii świątecznej została zorganizowana akcja krwiodawstwa oraz tradycyjna pracownicza akcja kupowania i obdarowywania prezentami dzieci z placówek opiekuńczo-wychowawczych, domów dziecka, wiosek dziecięcych z terenu Małopolski. W sumie ponad 140 dzieci z sześciu ośrodków zostało obdarowanych prezentami.

Quiz wiedzy o Małopolsce

Internetowy konkurs wiedzy o Małopolsce ma na celu edukowanie, promowanie walorów i podkreślanie atrakcyjności Małopolski. Uczestnicy, odpowiadając na pytania związane z Małopolską mają okazję sprawdzić oraz poszerzyć swoją wiedzę o regionie. Quiz przeprowadzany jest w formule na żywo, gdzie podczas

zabawy prowadzona jest interakcja z publicznością, a pytania są wyświetlane na ekranie na scenie i w aplikacji na telefonie oraz w Internecie na dedykowanym serwisie¹. W 2024 roku odbyły się następujące edycje quizu wiedzy o Małopolsce w Internecie: z okazji Święta Małopolski oraz *Co ty wiesz o Regionie* – dwa quizy w Internecie dla szkół podstawowych i ponadpodstawowych oraz grudniowa świąteczna edycja quizu. Quiz wiedzy o Małopolsce jest również wykorzystywany w formie stacjonarnej, jako atrakcja stoiska promocyjnego Małopolski, między innymi podczas wszystkich wydarzeń w ramach Małopolskiego Festiwalu Smaku czy Święta Małopolski.

1. Serwis internetowy, gdzie można znaleźć quiz, to: <https://malopolskapoleca.pl/> [dostęp: 16.10.2025].

SYSTEMY TECHNICZNE

Transport

Opracowanie: Patryk Jaraczewski, Mirosław Markiewicz

— podsumowanie

- W 2024 roku w zakresie inwestycji na drogach krajowych zakończono m.in. budowę drogi ekspresowej S7 na odcinku od Miechowa do Szczepanowic oraz od Widomej do Krakowa, budowę drogi ekspresowej nr 52 (Północna Obwodnica Krakowa) oraz budowę drogi krajowej nr 47 na odcinku od Rdzawki do Nowego Targu.
- W zakresie dróg wojewódzkich realizowano m.in. budowę obwodnicy Szczurowej w ciągu DW 964 (długość ok. 4,4 km), budowę obwodnicy miejscowości Hubenice i Kozłów w ciągu DW 973 (długość ok. 2,8 km) oraz doświetlono 80 przejść dla pieszych na terenie województwa.
- Największą frekwencją na liniach Szybkiej Kolei Aglomeracyjnej cieszyła się linia SKA3 trasa Oświęcim – Trzebinia – Kraków Główny – Tarnów (6,73 mln przewiezionych pasażerów).
- Kraków Airport w 2024 obsłużył ponad 11,1 mln pasażerów, dla porównania w zeszłym roku było to 9 mln pasażerów.

1. Układ komunikacyjny

Województwo małopolskie wyróżnia się korzystnym położeniem geograficznym, zarówno w kontekście szlaków handlowych, jak i głównych korytarzy transeuropejskiej sieci transportowej (kolejowej, drogowej i lotniczej).

Sieć dróg w regionie jest dobrze rozwinięta i pełni kluczową rolę w komunikacji na poziomie regionalnym i krajowym. Najważniejszą trasą drogową jest autostrada A4, biegnąca z zachodu na wschód, która łączy Małopolskę z województwami śląskim i podkarpackim. To właśnie A4 zapewnia szybki dostęp do Krakowa, a także stanowi ważne połączenie z Niemcami oraz Ukrainą. Drugą istotną trasę stanowi droga ekspresowa S7, która przebiega z północy na południe, łącząc Małopolskę z Warszawą i prowadząc na południu do Zakopanego, jednego z głównych centrów turystyki górskiej w Polsce. Oprócz głównych tras, sieć dróg krajowych i wojewódzkich łączy mniejsze miasta i miejscowości w regionie, co sprzyja rozwojowi lokalnej turystyki i handlu. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury drogowej, w tym budowa obwodnic większych miast (Nowy Sącz, Tarnów, Zakopane), przyczynia się do poprawy płynności ruchu i bezpieczeństwa na drogach.

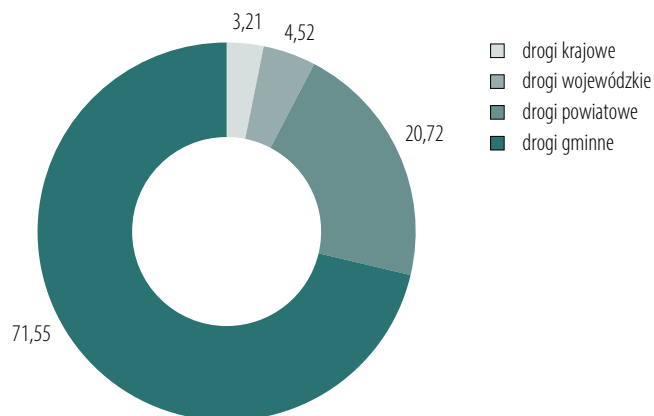
Stale rozwijająca się infrastruktura transportowa w ramach wyżej wymienionych korytarzy, zapewnia regionowi dobrą dostępność komunikacyjną. Dodatkowymi atutami są projekty związane z publicznym transportem zbiorowym, takie jak Szybka Kolej Aglomeracyjna, Małopolskie Linie Dostawcze czy Małopolska Karta Aglomeracyjna. Ważnym elementem jest także funkcjonowanie Międzynarodowego Portu Lotniczego w Bali-cach, który znajduje się w pobliżu kluczowych korytarzy bazowej sieci TEN-T (kolejowej i drogowej).

Dostęp do sieci TEN-T zarówno w zakresie transportu kolejowego, jak i drogowego, stwarza potencjał do dalszego rozwoju gospodarczego regionu, rozwoju turystyki i szybszych połączeń z głównymi ośrodkami w Małopolsce.

2. Infrastruktura drogowa¹

Sieć dróg na terenie województwa małopolskiego składa się z dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych o łącznej długości 32,1 tys. km.

Wykres 104. Sieć drogowa w Małopolsce (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GDDKiA O/Kraków, ZDW w Krakowie oraz GUS.

Drogi krajowe

Sieć dróg krajowych w Małopolsce stanowi 995,62 km dróg zarządzanych przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Krakowie (GDDKiA O/Kraków). Ponadto na terenie województwa małopolskiego znajduje się 35,5 km autostrady A4 zarządzanej przez Koncesjonariusza STALEXPORT oraz 13,8 km autostrady A4 zarządzanej przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Rzeszowie (GDDKiA O/Rzeszów).

Tabela 68. Długość dróg krajowych w Małopolsce w podziale na poszczególne klasy techniczne (w km)

Klasa techniczna	2020	2021	2022	2023	2024
A ² (Autostrady)	115,54	115,54	115,54	115,54	115,54
S (Drogi Ekspresowe)	38,95	52,05	54,94	73,65	91,14
GP (Droga Główna Przyspieszona)	691,99	676,49	672,79	654,68	649,93
G (Droga Główna)	139,30	139,30	139,30	139,30	139,01
Razem	985,78	983,38	982,57	983,17	995,62

Źródło: opracowanie własne.

W 2024 roku prowadzono następujące inwestycje:

- › Budowa drogi ekspresowej nr 7 na odcinku od Miechowa do Szczepanowic (zakończona w 2024 roku),
- › Budowa drogi ekspresowej nr 7 na odcinku od Widomej do Krakowa (zakończona w 2024 roku),
- › Budowa drogi ekspresowej nr 52 (Północna Obwodnica Krakowa – zakończona w 2024 roku),
- › Budowa drogi krajowej nr 44 (obwodnica Oświęcimia – częściowo oddana do ruchu w 2024 roku),
- › Budowa drogi krajowej nr 79 (obwodnica Zabierzowa),
- › Budowa drogi krajowej nr 47 na odcinku od Rdzawki do Nowego Targu (zakończona w 2024 roku),
- › Budowa drogi krajowej nr 75 (Łącznik Brzeski odcinek 2),
- › Zabezpieczenie osuwiska w ciągu drogi krajowej nr 28 w Kasinie Wielkiej,

1. Szczegółowe informacje o inwestycjach na drogach krajowych i wojewódzkich, a także mapy obrazujące przebieg dróg oraz kamery na drogach można znaleźć na stronach: drogi wojewódzkie: Zarząd Dróg Wojewódzkich: www.zdw.krakow.pl, drogi krajowe: Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych Oddział Kraków: www.gov.pl/gddkia-krakow.
2. W tym 13,78 km zarządzane przez Rzeszów AS.

- › Rozbudowa drogi krajowej nr 94 w Olkuszu,
- › Budowa węzła Myślenice w ciągu drogi krajowej nr 7,
- › Budowa skrzyżowania drogi krajowej nr 79 z drogą gminną w formie ronda w Młoszowej – inwestycja PKP,
- › Budowa skrzyżowania drogi krajowej nr 75 z drogą wojewódzką 964 (w nowym przebiegu) w formie ronda w Niepołomicach – inwestycja Województwa.

Na drogi krajowe w roku 2024 w województwie małopolskim przeznaczono łącznie 2,04 mld zł, z czego 1,75 mld zł wydano na inwestycje (budowy), remonty i przebudowy³.

Drogi wojewódzkie

Na koniec 2024 roku łączna długość dróg wojewódzkich w Małopolsce wynosiła 1,45 tys. kilometrów. Na sieci tej zlokalizowanych było 395 obiektów mostowych o łącznej długości 14,9 km.

W ramach okresowego przeglądu technicznego dróg w 2024 roku dokonano oceny stanu technicznego. Około 54% odcinków dróg ma nawierzchnię bez uszkodzeń, która nie wymaga żadnych prac remontowych ani modernizacyjnych, a konieczne są jedynie zabiegi utrzymaniowe. Około 32% dróg wojewódzkich posiada nawierzchnię w zadowalającym stanie, która wymaga już pewnych prac i korekt stanu istniejącego. Natomiast około 14% dróg posiada nawierzchnię w złym stanie technicznym, które wymagają przeprowadzenia niezwłocznych prac modernizacyjnych.

Tabela 69. Wydatki na drogi wojewódzkie (w mln zł)

Wyszczególnienie	2020	2021	2022	2023	2024
Inwestycje drogowe i mostowe	345,0	205,6	287,6	506,1 ⁴	293,1
Utrzymanie dróg i mostów wraz z obsługą administracyjno-techniczną	87,4	85,9	108,4	134,8	181,5
Budżet Obywatelski	0,096	0,15	–	–	–
Razem	432,5	291,6	396,0	640,9	474,6

Źródło: opracowanie własne.

W 2024 roku zakończono realizację następujących inwestycji na drogach wojewódzkich:

- › Budowę obwodnicy Szczurowej w ciągu DW 964 (długość ok. 4,4 km),
- › Budowę obwodnicy w miejscowościach Hubenice i Kozłów w ciągu DW 973 (długość ok. 2,8 km),
- › Przebudowę mostów w miejscowościach Szczawa, Kośne Hamry, Bednarka, Kobylec, Grybów oraz nowy most przez Wisłę (suche koryto) w Brzeszczach,
- › Zabezpieczenie osuwiska w Zagórzanach w ciągu DW 966 oraz w Bielance w ciągu DW 958,
- › Doświetlenie 80 przejść dla pieszych na terenie województwa,
- › 37 zadań w trybie Inicjatyw Samorządowych, w ramach których wykonano: 12,5 km chodników oraz 3 km kanalizacji, 4 zatoki autobusowe, rozbudowano skrzyżowanie wraz z sygnalizacją świetlną,
- › W ramach zadania *Modernizacja odcinków dróg wojewódzkich i obiektów mostowych* w 2024 roku wykonano: modernizację ok. 19 km dróg, rekonstrukcję dwóch obiektów mostowych w ciągu DW 971 w Muszynie, rozpoczęto modernizację DW 794 w Wolbromiu – zadanie realizowane w latach 2024–2025.

W trakcie minionego roku kontynuowano realizację wielu projektów drogowych, kluczowych dla rozwoju regionu. Wśród najważniejszych wymienić należy:

- › Budowę obwodnicy Niepołomic – etap II,
- › Opracowywanie projektu budowlanego i wykonawczego, wraz z uzyskaniem niezbędnych opinii, uzgodnień i decyzji (w tym ZRID) na budowę obwodnicy Brzeszcz w nowym przebiegu DW 933,

3. Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Krakowie.

4. Na taki skok wydatków w 2023 roku złożyło się zakończenie paru kluczowych inwestycji, tj. połączenie węzła autostrady A4 w Wierchosławicach ze SAG w Tarnowie – jedna z największych inwestycji, w ramach której powstał obiekt mostowy na rzece Dunajec, o długości ponad 815 m, obwodnica Waksmund – Ostrowsko – Łopuszna – wybudowano nową drogę o długości 6,8 km, zachodnia obwodnica Zielonek – wybudowano nową drogę o długości 1,2 km, obwodnica Wolbromia Etap III – wybudowano nową drogę o długości 1 km, rozbudowa DW 958 Chabówka – Zakopane – rozbudowano drogę na długości 23,4 km.

- › Budowę mostu na rzece Wiśle w ciągu DW 781 w Jankowicach,
- › Rozpoczęcie budowy obwodnicy Olszyn i Jankowic w ciągu DW 781 (inwestorem jest Gmina Babice, Województwo udziela dotacji w kwocie ok. 17 mln zł),
- › Zabezpieczenie osuwiska wraz z rozbudową drogi w ciągu DW 977 w Nowodworzu oraz zabezpieczenie osuwiska wraz z rozbudową drogi w ciągu drogi wojewódzkiej nr 965 w Laskowej.

W ramach projektu *Przygotowanie dokumentacji dla inwestycji drogowo-mostowych w ramach Pomocy Technicznej* przygotowywana jest dokumentacja: budowy połączenia DK 87 z DW 969 w Nowym Sączu wraz z budową mostu na Dunajcu, budowy mostu na Wiśle wraz z dojazdami (budowa nowego przebiegu odcinka DW 775 w gminie Nowe Brzesko), połączenie węzła A4 Bochnia z DK nr 94 – od ul. Krzeczowskiej do DK 94 – etap II, obwodnicy Proszowic etap II, budowy węzła drogi krajowej nr 7 z drogą wojewódzką nr 955 w miejscowości Jawornik (inwestorem jest GDDKiA). Wymienione inwestycje, planowane do realizacji w nadchodzących latach usprawnią podróżowanie w rejonie z korzyścią dla mieszkańców i turystów odwiedzających Małopolskę.

W zakresie rozwoju transportu transgranicznego realizowano 2 projekty w partnerstwie z Preszowskim Krajem Samorządowym na Słowacji: *Modernizację DW 971 zapobiegającą powstawaniu osuwisk* oraz *Modernizację DW 960 Bukowina Tatrzańska – Łysa Polana*. Zadania otrzymały dofinansowanie z Programu *Interreg Polska–Słowacja PL-SK 2021–2027*.

W zakresie inwestycji rowerowych w 2024 roku wykonano:

- › w ramach układu uzupełniającego trasę *VeloDunajec* zakończono budowę kładki rowerowej wraz z dojazdami przez Dunajec w miejscu historycznego Zerwanego Mostu pomiędzy Krościenkiem nad Dunajcem a Szczawnicą,
- › w zakresie trasy *VeloSkawa* rozpoczęto budowę kolejnego odcinka, tj. odcinka łączącego Podolsze z Łączanami,
- › w ramach trasy *VeloRaba* rozpoczęto budowę kładki rowerowej przez Rabę wraz z dojazdami na terenie gminy Myślenice oraz odcinek trasy,
- › w zakresie trasy *VeloRaba* podpisano umowę z wykonawcą na budowę odcinka trasy rowerowej *VeloRaba* na odcinku Stojowice–Dobczyce.

3. Transport kolejowy

Przez obszar województwa małopolskiego przebiega 1082,176 km linii kolejowych, w tym:

- › 155,008 km linii magistralnych,
- › 617,248 km linii pierwszorzędnych,
- › 233,375 km linii drugorzędnych,
- › 76,545 km linii znaczenia miejscowego.

PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. w roku 2024 realizowała w Małopolsce szereg projektów inwestycyjnych, które swoim zakresem objęły łącznie 7,62 km toru.

1. Prace na linii kolejowej E 30 na odcinku Kraków Główny Towarowy – Rudzice wraz z dobudową torów linii aglomeracyjnej.
2. Prace na liniach kolejowych nr 62, 660 na odcinku Tunel – Bukowno – Sosnowiec Płd.
3. Prace na linii kolejowej nr 93 na odcinku Trzebinia – Oświęcim – Czechowice-Dziedzice.
4. Prace na linii kolejowej nr 94 na odcinku Kraków Płaszów – Skawina – Oświęcim.
5. Prace na liniach kolejowych nr 97, 98, 99 na odcinku Skawina – Sucha Beskidzka – Chabówka – Zakopane.
6. Modernizacja linii kolejowej nr 97 na odcinku Żywiec – Sucha Beskidzka.
7. Modernizacja linii kolejowej nr 104 Chabówka – Nowy Sącz na odcinku Chabówka – Rabka Zaryte – Mszana Dolna oraz Limanowa – Kłęczany – Nowy Sącz.
8. Budowa nowej linii kolejowej Podłęże – Szczyrzyc – Tymbark, Mszana Dolna oraz modernizacja istniejącej linii kolejowej nr 104 Chabówka – Nowy Sącz – Etap I – prace przygotowawcze.
9. Zabudowa ERTMS-ETCS na liniach sieci bazowej TEN-T – IRE3.
10. Budowa nowej linii kolejowej Podłęże – Szczyrzyc – Tymbark/Mszana Dolna oraz modernizacja istniejącej linii kolejowej nr 104 Chabówka – Nowy Sącz – Etap IIA.
11. Prace na linii kolejowej nr 8 na odcinku Skarżysko-Kamienna – Kielce – Kozłów – prace przygotowawcze.
12. Prace na linii kolejowej nr 8 na odcinku Skarżysko-Kamienna – Kielce – Kozłów, etap II odcinek Sitkówka Nowiny – Kozłów.

13. Wstępne Studium Wykonalności kolejowych inwestycji infrastrukturalnych w Małopolsce.
 14. Budowa połączenia kolejowego Kraków – Myślenice.
 15. Budowa połączenia kolejowego Kraków – Niepołomice.
 16. Budowa połączenia kolejowego Kraków – Olkusz.
- Łączna wartość realizowanych projektów w 2024 roku wyniosła ok. 1,4 mld zł.

Województwo Małopolskie, jako organizator publicznego transportu zbiorowego w wojewódzkich przewozach pasażerskich, zleciło w 2024 roku świadczenie usług przewozowych w ramach regionalnych przewozów pasażerskich trzem operatorom:

- › POLREGIO S.A.;
- › Koleje Małopolskie sp. z o.o.;
- › Koleje Śląskie sp. z o.o.

W 2024 roku z organizowanych przez Województwo Małopolskie usług przewozowych skorzystało łącznie 26,6 mln pasażerów (w tym 14,95 mln na liniach SKA), co wskazuje na rekordową liczbę przewiezionych osób (w tym 12,1 mln przewiozła Spółka Polregio, 13,7 mln Spółka Koleje Małopolskie oraz 0,9 mln Spółka Koleje Śląskie). To o 6,5 mln pasażerów więcej niż w 2023 roku.

Linie Szybkiej Kolei Aglomeracyjnej (SKA) stanowią podstawę systemu komunikacyjnego aglomeracji krakowskiej. W 2024 roku wydłużona została trasa linii SKA2 Sędziszów – Kraków – Skawina – Przeciszów do Oświęcimia. Frekwencję na poszczególnych liniach SKA w ostatnich latach przedstawiono w tabeli.

Tabela 70. Zestawienie liczby przewiezionych pasażerów na liniach SKA (w mln)

Linia komunikacyjna	2020	2021	2022	2023	2024
SKA1*	1,18	1,18	1,83	2,52	4,36
SKA2*	1,21	1,41	2,44	3,42	3,86
SKA3*	2,52	2,59	6,74	8,78	6,73
Razem	4,91	5,18	11,01	14,72	14,95

* SKA1 – Wieliczka Rynek Kopalnia – Kraków Lotnisko.

* SKA2 – w latach 2020–2021 Sędziszów – Kraków Główny, w 2022 roku Sędziszów – Kraków Główny – Skawina, w latach 2023–2024 Sędziszów – Kraków Główny – Skawina – Oświęcim.

* SKA3 – w latach 2020–2021 Kraków Główny – Tarnów, w 2022 roku Trzebinia – Kraków Główny – Tarnów, w latach 2023–2024 Oświęcim – Trzebinia – Kraków Główny – Tarnów.

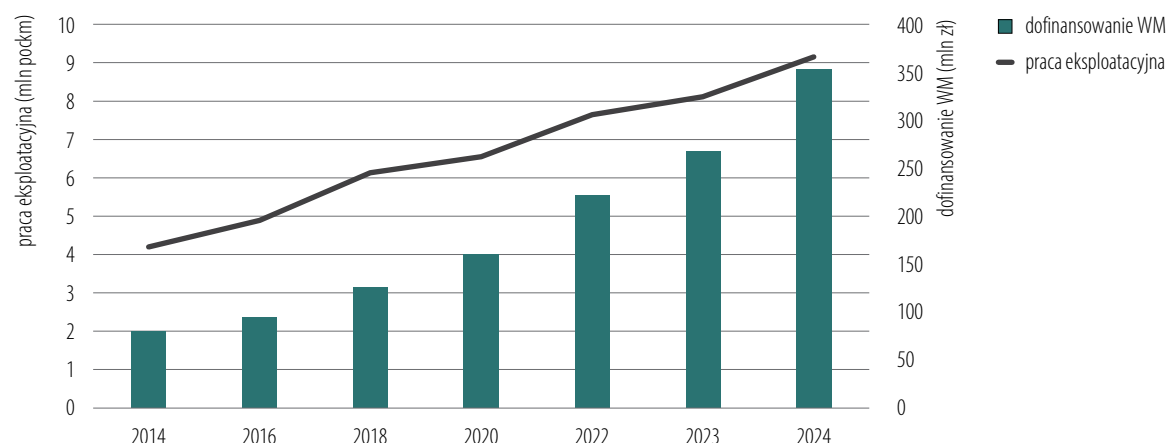
Źródło: opracowanie własne.

W ciągu ostatnich lat w Małopolsce prowadzone są konsekwentnie działania mające na celu zapewnienie mieszkańcom oraz licznie odwiedzającym Małopolskę turystom, oferty przewozowej na najwyższym poziomie. W 2024 roku Województwo zamówiło pracę eksploatacyjną w wysokości 9,15 mln pockm⁵, co w porównaniu z 2023 rokiem (8,11 mln pockm) oznacza zwiększenie o 1,04 mln pockm.

Województwo Małopolskie inwestuje zarówno w zakup nowoczesnych pojazdów szynowych, jak i dotowanie i organizowanie przewozów pasażerskich (na dotowanie i organizowanie przewozów w 2024 roku Województwo przeznaczyło 353,3 mln zł, czyli o 32% więcej r/r). Województwo Małopolskie zakupiło dotychczas 47 pociągów. Są bezpieczne i wygodne, pozwalają na komfortowe podróżowanie zarówno turystom, jak i mieszkańcom regionu. We wrześniu 2024 roku podpisana została umowa ramowa obejmująca zakup kolejnych 25 sztuk elektrycznych zespołów trakcyjnych w wersji wieloczołowej. Całkowita jej wartość wynosi ponad 1,3 mld zł.

5. Pockm – odnosi się do całkowitego dystansu, jaki pokonały wszystkie pociągi w danym okresie, obliczanego jako suma długości tras wszystkich pociągów, które wyjechały na tory.

Wykres 105. Praca eksploatacyjna pociągów (w mln pockm) oraz dofinansowanie przewozów kolejowych z budżetu województwa małopolskiego (w mln zł) na terenie województwa małopolskiego

Źródło: opracowanie własne.

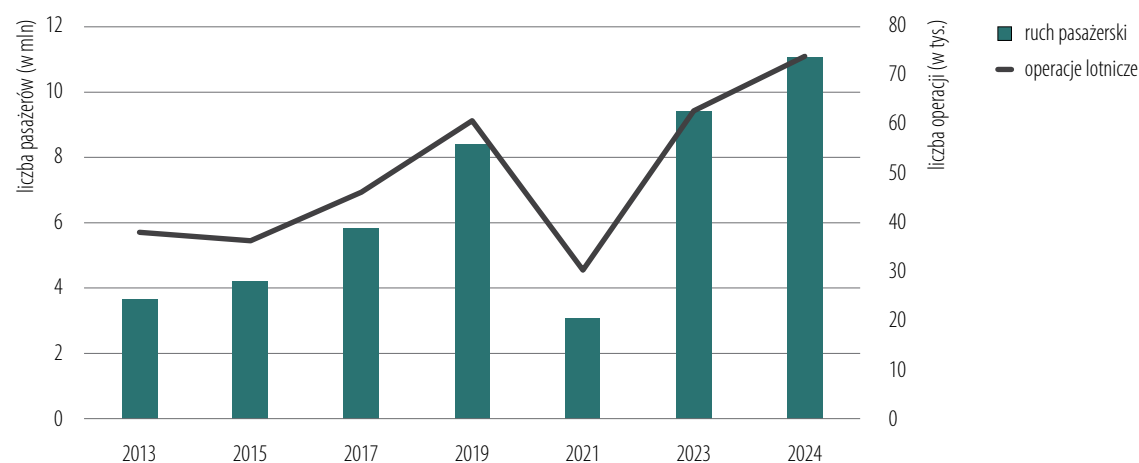
Ważnym elementem, uzupełniającym ofertę przewozów kolejowych, jest Małopolska Karta Aglomeracyjna (MKA)⁶. To nowoczesne narzędzie oferujące mieszkańcom regionu i turystom wygodny dostęp do rozbudowanej oferty biletowej organizatorów i operatorów publicznego transportu zbiorowego.

Poza biletami na pociągi organizowane przez Województwo Małopolskie, system MKA oferuje także dostęp do oferty Biletu Metropolitalnego i Małopolskiego Biletu Zintegrowanego, biletów komunikacji miejskiej w takich miastach jak: Kraków, Tarnów, Zakopane, Nowy Targ, Wieliczka, Bochnia, Chrzanów, Miechów czy Oświęcim, bilety na Małopolskie Linie Dostawowe, a także bilety na przewozy autobusowe organizowane przez gminy: Gdów, Słomniki, Zielonki i Michałowice. W ramach systemu funkcjonują nowoczesne nośniki – plastikowa karta zbliżeniowa (nośnik biletów okresowych) oraz bezpłatna aplikacja mobilna iMKA (nośnik biletów jednorazowych i okresowych), a także liczne automaty biletowe mobilne i stacjonarne.

4. Transport lotniczy

Kraków Airport w 2024 roku ponownie zanotował wzrost liczby pasażerów i jako pierwszy port regionalny obsłużył ponad 11 mln pasażerów (tj. 11,1 mln pasażerów, co oznacza wzrost o 18% względem 2023 roku). Jeszcze 10 lat temu lotnisko odprawiało ok. 4 mln pasażerów.

Wykres 106. Przewozy pasażerów w Kraków Airport (w mln) i liczba operacji lotniczych (w tys.)

Źródło: Międzynarodowy Port Lotniczy im. Jana Pawła II Kraków-Balice.

6. Szczegółowe informacje na temat możliwości systemu MKA dostępne są pod adresem: www.mka.malopolska.pl.

Kraków Airport obsługuje loty do 38 państw na całym świecie. W 2024 roku uruchomiono aż 15 nowych połączeń lotniczych oraz zainaugurowano współpracę z dwiema liniami lotniczymi, tj.: AirArabia oraz Flynas. Lotnisko w Balicach obsługuje łącznie 27 linii lotniczych.

Najchętniej obieranymi kierunkami podróży w poprzednim roku były: Londyn, Oslo, Mediolan, Frankfurt oraz Paryż. Na kolejny rok, zakładający dalszy rozwój krakowskiego lotniska, przygotowano dla pasażerów różnorodną i atrakcyjną siatkę bezpośrednich połączeń, m.in. do takich lotnisk jak: Aberdeen, Kopenhaga, Castellon, Genua, Paryż Orly, Bergen, Bazylea.

Inwestycje w Kraków Airport⁷

W 2024 roku zrealizowano prace naprawcze na drodze startowej, drogach kołowania i płaszczyzn postoju samolotów w zakresie wymiany płyt, naprawy spękań oraz odtworzenia szczelin dylatacyjnych. Ponadto zainstalowano monitoring przepływu pasażerów. 33 sensory nad strefą kontroli bezpieczeństwa umożliwią dokładną analizę natężenia ruchu oraz przewidywanie czasów oczekiwania.

Zrealizowano także prace przygotowawcze do takich inwestycji jak:

- › Przebudowa i rozbudowa terminalu pasażerskiego – największa inwestycja w historii lotniska. Rozbudowa terminalu pasażerskiego pozwoli na zwiększenie przepustowości aż do 4400 pasażerów/godz. w godzinie szczytowej, z planowanej wcześniej przepustowości na poziomie 3200 pasażerów/godz. Rozbudowa terminalu zostanie przeprowadzona modułowo, aby uniknąć zakłóceń w funkcjonowaniu lotniska. Cały proces budowy potrwa do 2031 roku.
- › Wdrożenie nowego systemu kontroli bezpieczeństwa, obejmującego 10 nowoczesnych urządzeń tomograficznych oraz automatyczne systemy powrotu kuwet. Zwiększy to przepustowość pojedynczej linii do 250 pasażerów/godz., co znacząco skróci czas kontroli i usprawni obsługę podróżnych.
- › Uruchomienie dwóch bramek automatycznych dla pasażerów podróżujących w strefie Schengen oraz pięciu kiosków samoobsługowych do odprawy bagażu.
- › Dodatkowe poczekalnie przedodlotowe dla pasażerów (strefa Non-Schengen). Realizacja związana jest z dynamicznym rozwojem ruchu lotniczego i planowaną rozbudową terminalu pasażerskiego, która będzie pociągała za sobą konieczność zamknięcia niektórych gate'ów w czasie przebudowy.
- › Budowa nowego obiektu cargo, która wynika z konieczności rozbudowy istniejącego terminalu pasażerskiego w miejscu obecnego budynku cargo.
- › Budowa nowej drogi startowej o długości co najmniej 2800 m. Proces uzyskiwania decyzji środowiskowej jest w toku, a rozpoczęcie prac przewidziane jest na 2027 rok.

7. Szczegółowe informacje na temat inwestycji prowadzonych przez Kraków Airport dostępne są pod adresem: www.krakowairport.pl.

Energia i energetyka

Opracowanie: Barbara Porębska-Maciotek

— podsumowanie

- W Małopolsce w 2024 roku, podobnie jak w latach poprzednich, największymi grupami odbiorców energii były gospodarstwa domowe korzystające z energii elektrycznej oraz gospodarstwa domowe korzystające z gazu. Liczba odbiorców energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w stosunku do roku poprzedniego nieznacznie wzrosła (o ok. 1%). W latach 2010–2024 przyrost wyniósł 21,1%, z czego dla odbiorców na wsi 16,7%.
- Z kolei z gazu do ogrzewania mieszkań korzystało w Małopolsce 421,8 tys. odbiorców (ok. 48% ogółu gospodarstw domowych), o ponad 8 tys. więcej niż w roku poprzednim oraz o ok. 16 tys. więcej w stosunku do 2022 roku.
- Ciepło systemowe w Małopolsce nadal w głównej mierze zasilane jest węglem kamiennym, którego udział w 2024 roku wyniósł około 68%, choć stanowi to spadek aż o 17 p.p. względem roku 2023. Udział odnawialnych źródeł energii w strukturze produkcji wynosił w 2024 roku ok. 8%, utrzymując ten trend na stałym poziomie względem 2023 roku.
- W 2024 roku zainstalowano w gminach łącznie 13,6 tys. odnawialnych źródeł energii, tym samym odnotowując wzrost o ok. 14% w stosunku do 2023 roku, choć nadal znacząco mniej niż w latach 2021–2022 – łącznie zainstalowano wtedy 39,9 tys. urządzeń. Na terenie województwa OZE instalowane są także na budynkach użyteczności publicznej. W ostatnim roku zamontowano instalacje w sumie na 237 budynkach, w tym na 217 budynkach gminnych i 20 budynkach powiatowych.
- Najwięcej odnawialnych źródeł energii w 2024 roku zainstalowano w Krakowie (1048), Nowym Sączu (540), Koszycach (507), Tarnowie (319) i Myślenicach (315).

1. Odbiorcy energii

Najliczniejszą grupę odbiorców energii stanowią w Małopolsce kolejno: odbiorcy energii elektrycznej, odbiorcy gazu oraz odbiorcy ciepła systemowego.

W 2024 roku w Małopolsce było 1,45 mln odbiorców energii elektrycznej, co stanowi 8,75% w wartości ogólnopolskiej.

Tabela 71. Liczba odbiorców energii elektrycznej w gospodarstwach domowych według lokalizacji odbiorcy*

Wyszczególnienie	2010	2020	2021	2022	2023	2024
Małopolskie	1 199 398	1 380 674	1 409 995	1 436 922	1 432 414	1 453 041
w tym powiaty:						
› Kraków	347 410	447 349	456 029	468 880	467 094	475 158
› krakowski	88 421	103 485	107 694	110 555	111 757	114 345

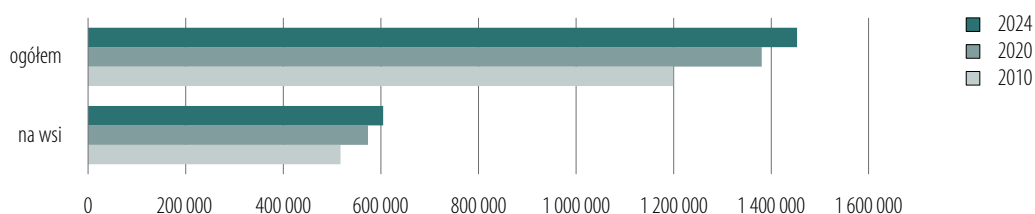
Wyszczególnienie	2010	2020	2021	2022	2023	2024
› nowosądecki	58 204	66 689	68 584	69 784	69 335	70 207
› nowotarski	58 913	64 063	65 257	66 247	66 003	66 838
› tarnowski	58 314	62 036	63 294	64 024	64 125	64 787
› oświęcimski	54 589	58 002	58 560	59 395	59 285	59 864
› wadowicki	52 314	57 103	57 724	58 153	57 397	57 903
› wielicki	39 904	50 211	52 792	54 537	55 538	57 101
› chrzanowski	48 284	50 142	50 792	50 955	49 964	50 330
› Tarnów	42 659	44 581	45 453	46 002	45 688	45 853
› myślenicki	38 045	42 952	44 269	45 026	44 393	45 169
› olkuski	42 216	43 307	43 816	43 988	43 241	43 455
› limanowski	35 590	40 563	41 791	42 326	41 654	42 214
› bocheński	34 878	37 645	38 540	39 204	38 945	39 510
› gorlicki	32 834	35 597	36 123	36 696	36 473	36 906
› Nowy Sącz	29 647	31 698	32 129	32 455	33 002	33 348
› brzeski	29 614	31 664	32 073	32 393	32 056	32 387
› suski	29 694	32 066	32 568	32 677	31 994	32 234
› tatrzański	27 048	29 961	30 504	31 010	31 701	32 067
› miechowski	18 675	18 820	18 819	18 997	19 102	19 435
› dąbrowski	17 857	18 210	18 474	18 750	18 835	18 983
› proszowicki	14 288	14 530	14 710	14 868	14 832	14 947

* Malejąco według danych za 2024 rok.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).

Dane na rok 2024 wskazują na wzrost liczby odbiorców energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w stosunku do roku 2023 o nieco ponad 1%. Analizując lata 2010–2024 przyrost wyniósł 21,1%, z czego dla odbiorców na wsi 16,7%.

Wykres 107. Liczba odbiorców energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w Małopolsce ogółem oraz na wsi

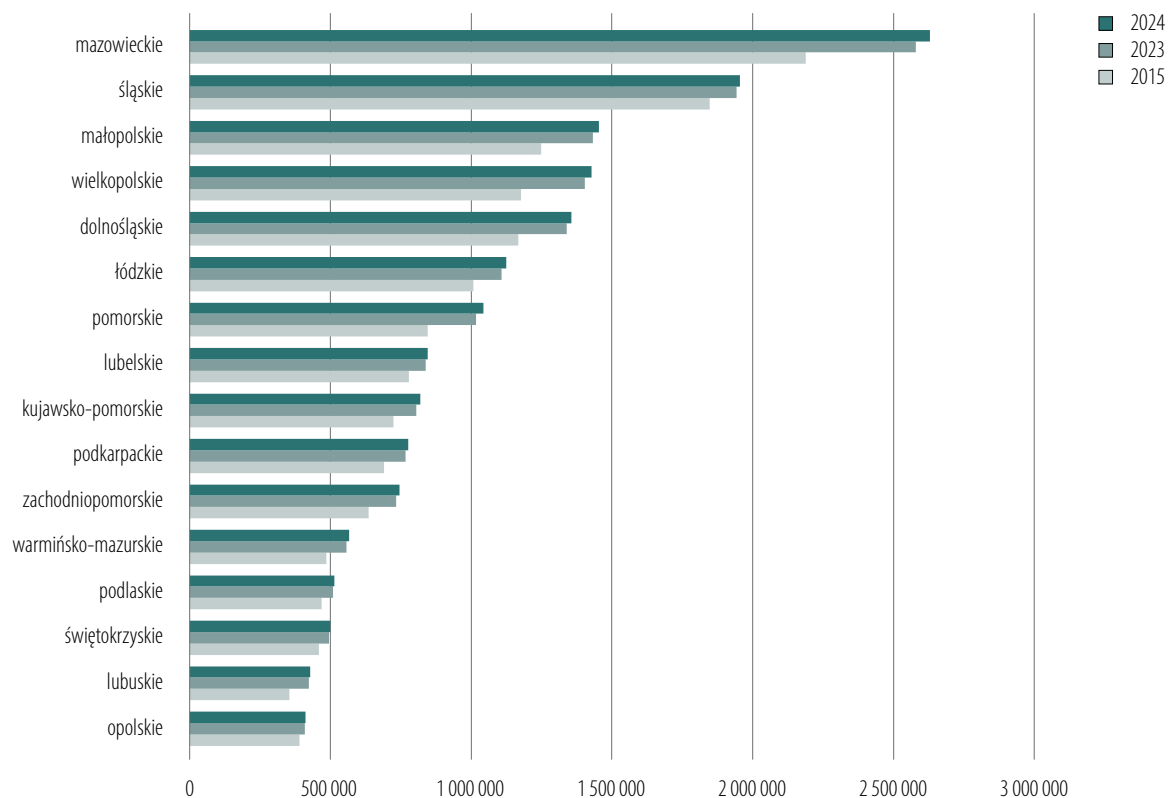

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).

W odniesieniu do pozostałych województw Małopolska, tak jak w roku poprzednim, plasuje się na trzecim miejscu pod względem liczby odbiorców energii elektrycznej, po województwach mazowieckim i śląskim. Wszystkie województwa odnotowały wzrost liczby odbiorców w stosunku do roku 2023.

W 2024 roku w Polsce funkcjonowało 13 wpisanych do rejestru Prezesa URE operatorów niezależnych tzw. zamkniętych systemów dystrybucyjnych, z czego w Małopolsce były to 2 podmioty: Stalprodukt SA w Bochni oraz Przedsiębiorstwo Energetyczne Sp. z o.o. w Nowym Sączu.

Wykres 108. Liczba odbiorców energii elektrycznej w gospodarstwach domowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).

W odniesieniu do małopolskich odbiorców gazu, najliczniejszą grupę stanowiły gospodarstwa domowe. W 2024 roku liczba ww. odbiorców wyniosła 883,1 tys., w tym na wsi 321,1 tys. Aż 421,8 tys. odbiorców gazu z gospodarstw domowych ogrzewa swoje mieszkania gazem, co stanowi 47,8% ogółu odbiorców.

Tabela 72. Liczba odbiorców gazu w gospodarstwach domowych*

Wyszczególnienie	2010	2020	2021	2022	2023	2024
Małopolskie	693 780	825 550	843 591	872 536	879 845	883 102
w tym powiaty:						
› Kraków	251 740	288 485	287 089	297 955	287 853	291 309
› krakowski	53 018	72 080	75 258	78 716	81 381	81 933
› wielicki	27 792	39 318	42 265	44 038	46 193	47 303
› oświęcimski	39 520	42 307	43 101	43 450	44 439	44 558
› tarnowski	33 822	40 008	41 348	42 199	43 268	43 947
› wadowicki	28 768	32 485	33 507	34 913	35 750	36 458
› Tarnów	37 458	36 452	36 072	36 043	36 662	36 187
› nowosądecki	24 675	33 998	35 431	36 492	37 846	35 402
› chrzanowski	30 933	33 652	34 422	34 946	35 460	35 191
› bocheński	23 646	27 481	28 216	28 805	29 683	30 000
› olkuski	25 789	26 690	27 312	28 113	28 735	29 148
› Nowy Sącz	24 580	26 935	27 121	27 273	27 466	27 716

Wyszczególnienie	2010	2020	2021	2022	2023	2024
› myślenicki	17 805	25 558	26 763	28 643	29 682	27 372
› gorlicki	21 531	23 952	24 496	24 696	25 537	25 917
› limanowski	15 768	21 164	22 838	24 963	25 352	24 732
› brzeski	19 046	21 733	22 207	22 571	23 195	23 422
› nowotarski	4 558	9 774	10 788	11 730	12 503	13 391
› dąbrowski	9 611	12 514	13 039	13 281	13 804	12 743
› suski	764	3 909	4 080	4 410	4 728	5 390
› tatrzański	912	2 550	2 955	3 527	3 953	4 134
› proszowski	1 376	2 379	2 726	2 979	3 251	3 480
› miechowski	668	2 126	2 557	2 793	3 104	3 369

* Malejąco według danych GUS (BDL).

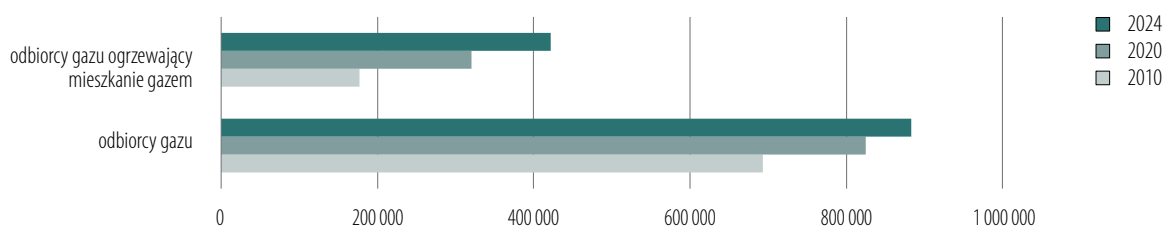
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).

W odniesieniu do małopolskich odbiorców gazu w 2024 roku obserwuje się utrzymujący od 2010 roku trend wzrostowy. W porównaniu z 2023 rokiem wzrost ten wyniósł 0,4% (3,3 tys. odbiorców). Jest on ponad dwukrotnie niższy wobec wzrostu, jaki miał miejsce w 2023 roku w stosunku do roku 2022 wynoszącym 0,8% (7,3 tys. odbiorców). Od 2010 roku liczba odbiorców gazu wzrosła o 189,3 tys., a więc o 21,4%.

W odniesieniu do liczby odbiorców z gospodarstw domowych ogrzewających mieszkania również odnotowuje się tendencję wzrostową. Dla porównania z 2023 rokiem, wzrost ten wyniósł 1,9% (8,2 tys. odbiorców). Niemniej jest on niższy wobec wzrostu, jaki został zanotowany w 2023 roku wobec roku 2022 (8,8 tys. odbiorców, a więc 2,1%). Z kolei w latach 2010–2024 liczba odbiorców ogrzewających mieszkania gazem wzrosła o 244,4 tys., co stanowi wzrost o 137,7%. Składa się na to wiele czynników, m.in. rozwój infrastruktury gazowej, rosnąca popularność gazu jako źródła energii, a także dofinansowania i programy wsparcia.

Analizując poszczególne powiaty Małopolski na pierwszym miejscu, pod względem liczby odbiorców gazu, niezmiennie utrzymuje się miasto Kraków z liczbą odbiorców sięgającą w 2024 roku 209,3 tys. gospodarstw domowych (591,8 tys. odbiorców stanowią pozostałe powiaty). Udział miasta Krakowa rokrocznie oscyluje na zbliżonym poziomie około jednej trzeciej ogółu odbiorców gazu względem pozostałych powiatów Małopolski.

Wykres 109. Liczba odbiorców gazu w gospodarstwach domowych w Małopolsce

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).

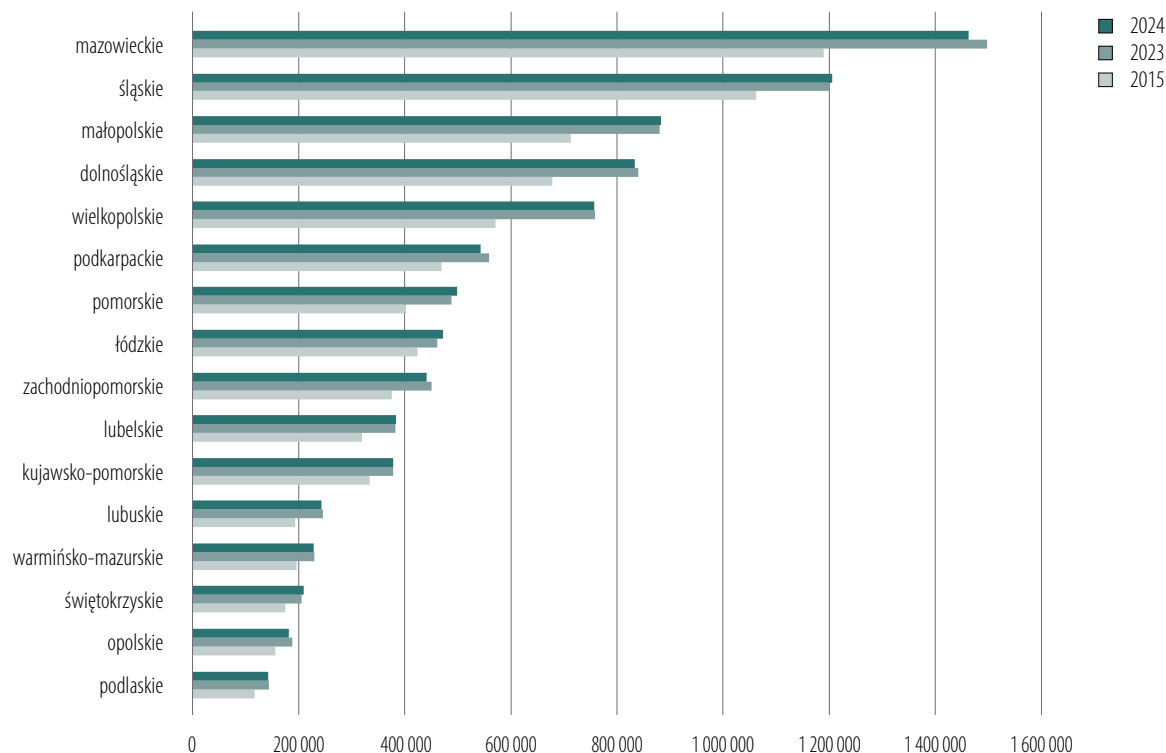
Na tle pozostałych województw Małopolska plasuje się na trzecim miejscu w tym zakresie, po województwach mazowieckim i śląskim. Analogiczna sytuacja występuje w zakresie liczby odbiorców ogrzewających mieszkania gazem.

W Małopolsce dominującym operatorem systemów gazowych z koncesją na dostarczanie gazu do odbiorców końcowych (na 6 działających) jest Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. z siedzibą w Tarnowie.

Trzecią grupę odbiorców energii stanowią odbiorcy energii cieplnej. Na koniec 2024 roku w Małopolsce ciepło dostarczały 53 przedsiębiorstwa, o łącznej mocy 16 673 teradzule (TJ), z tego około 15% pochodziło z autoprodukcji (elektrociepłownie i ciepłownie niezawodowe), pozostałe około 85% z przedsiębiorstw energetyki zawodowej. Według danych GUS w 2024 roku działało 2,8 tys. kotłowni, w tym na wsi 691. Porównując

te wartości z rokiem 2010, można zauważyć, że nastąpił wzrost o 180% w przypadku kotłowni ogółem, a dla wsi wzrost ten osiągnął około 237,1%. Długość sieci ciepłej przesyłowej i rozdzielczej w 2024 roku (1388,4 km) w porównaniu z rokiem 2010 (1479,3 km) zmalała o około 6,15% w skali regionu, na wsi o około 13,3%.

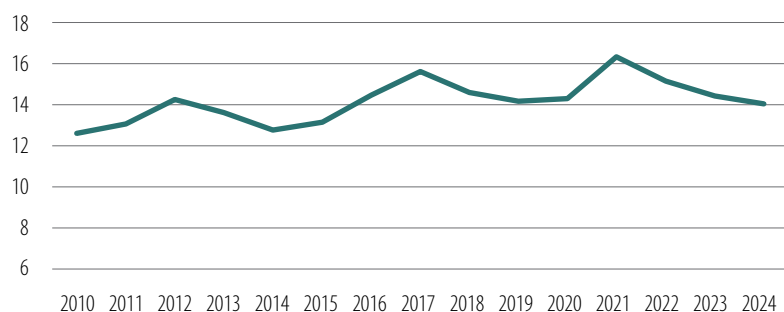
Wykres 110. Liczba odbiorców gazu w gospodarstwach domowych w latach 2023–2024 w podziale na województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).

W statystyce brak jest zbiorczych porównywalnych danych na temat liczby odbiorców ciepła z poziomu województw. Natomiast można odnaleźć dane na temat sprzedaży ciepła. Zgodnie z danymi BDL w 2024 roku w Małopolsce zanotowano sprzedaż na poziomie 14 063 337 GJ. Pik sprzedaży ciepła w regionie zanotowano w 2021 roku, o wartości równej 16 332 897 GJ. W 2024 roku spadek wobec roku 2021 wyniósł ok. 14%. Ciepło systemowe w Małopolsce nadal w głównej mierze zasilane jest węglem kamiennym, którego udział w roku 2024 wyniósł około 68%. Należy jednak przy tym zaznaczyć, że względem 2023 roku odnotowany został spadek o 17 p.p.

Wykres 111. Sprzedaż ciepła systemowego na cele komunalno-bytowe w Małopolsce (w mln GJ)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).

Kraków, tak w przypadku wcześniej analizowanych rodzajów energii, jak i w przypadku energii ciepłej, rokrocznie zajmuje pierwsze miejsce w regionie, zużywając nieco ponad 70% całego ciepła systemowego sprzedanego w Małopolsce. W pięciu powiatach Małopolski odnotowany został wzrost sprzedaży ciepła na cele komunalno-bytowe (proszowicki, tarnowski, limanowski, bocheński, gorlicki), pozostałe powiaty odnotowały spadek.

Tabela 73. Sprzedaż ciepła systemowego na cele komunalno-bytowe w małopolskich powiatach (w GJ)*

Wyszczególnienie	2010	2020	2021	2022	2023	2024
Małopolskie	12 613 507,1	14 294 906	16 332 897	15 151 352	14 426 021	14 063 337
w tym powiaty:						
› Kraków	7 414 705,0	10 014 168	11 305 930	10 447 913	10 006 309	9 904 024
› Tarnów	945 402,1	919 759	921 453	808 338	819 932	786 483
› olkuski	591 529,0	618 306	650 524	639 866	590 548	547 247
› oświęcimski	1 080 179,0	587 422	652 247	604 912	560 882	546 227
› chrzanowski	782 894,0	509 173	541 063	511 128	491 802	429 995
› Nowy Sącz	433 404,0	325 238	444 403	413 739	387 840	362 340
› tatrzański	3 606,0	2 124	305 305	298 240	293 162	280 462
› krakowski	10 783,0	249 766	270 604	251 902	242 846	222 618
› nowotarski	356 305,0	180 596	241 370	227 292	224 870	217 005
› wadowicki	232 565,0	274 168	291 116	260 768	226 642	196 860
› gorlicki	340 971,0	167 854	184 891	190 511	142 607	148 631
› bocheński	140 809,0	108 100	121 221	113 170	98 285	100 339
› nowosądecki	12 115,0	46 803	92 152	102 880	87 388	81 946
› myślenicki	37 632,0	56 461	54 236	49 574	53 904	53 037
› brzeski	80 078,0	57 355	63 304	58 773	52 887	50 260
› wielicki	32 241,0	46 370	43 344	42 594	43 146	32 509
› limanowski	2 022,0	15 696	19 814	18 150	24 870	25 900
› tarnowski	0,0	19 069	23 194	19 840	20 167	20 219
› proszowski	33 570,0	22 604	25 480	20 126	18 832	19 628
› suski	2 975,0	21 549	23 249	21 648	20 514	19 597
› dąbrowski	27 906,0	16 903	20 063	16 382	16 781	16 264
› miechowski	51 816,0	35 422	37 934	33 606	1 807	1 746

* Malejąco według danych dla 2024 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).

Udział odnawialnych źródeł energii w strukturze produkcji ciepła systemowego wynosił w 2024 roku ok. 8%¹, utrzymując ten trend na stałym poziomie względem 2023 roku.

2. Wytwarzanie, obrót i infrastruktura

Niezmiennie w Polsce rynek dostawców energii elektrycznej i gazu jest mocno scentralizowany, choć w stosunku do 2023 roku struktura produkcji energii elektrycznej zmieniła się – zwiększył się udział wytwarzania w odnawialnych źródłach energii oraz w elektrowniach gazowych. Grupa kapitałowa PGE Polska Grupa Energetyczna S.A. miała nadal największy udział w rynku energii w podsektorze wytwarzania energii elektrycznej,

1. Urząd Regulacji Energetyki, *Energetyka ciepła w liczbach – 2024*, Warszawa 2025.

choć spada on wyraźnie z roku na rok. W 2024 roku wyniósł on 35,8% według wolumenu energii elektrycznej wprowadzonej do Krajowego Systemu Elektroenergetycznego (KSE). To roczny spadek o 1,6 p.p. Rokroczne spadki odnotowały także m.in.: Enea S.A. (z 14% w 2023 roku do 12,9% w 2024 roku), Grupa Orlen (z 10,1% w 2023 roku do 9,5% w 2024 roku), Tauron Polska Energia (z 7,4% w 2023 roku wobec 6,4% w roku 2024), CEZ (z 0,9% w 2023 roku do 0,7% w roku 2024). Jedyny wzrost zanotował prywatny wytwórca energii elektrycznej PAK S.A. (z 1,2% w 2023 roku do 1,5% w 2024 roku). Głównym powodem zanotowanych spadków jest stopniowe zmniejszenia produkcji energii elektrycznej brutto pochodzącej z paliw kopalnych, które dominują w strukturach wytwarzania energii w tych grupach.

Z kolei pod względem wielkości mocy zainstalowanej w 2024 roku, podobnie jak w 2023 roku, do grupy trzech największych wytwórców należeli: PGE Polska Grupa Energetyczna S.A., Enea S.A. i Tauron Polska Energia S.A.

W zakresie zarówno wytwarzania, dystrybucji, jak i sprzedaży energii elektrycznej największy udział w małopolskim rynku energii elektrycznej miały niezmiennie spółki z Grupy Kapitałowej Tauron, a mianowicie: Tauron Wytwarzanie S.A. z siedzibą w Jaworznie, z jednostkami wytwórczymi w Jaworznie, Łaziskach Górnych, Będzinie oraz Trzebini; Tauron Dystrybucja S.A. z siedzibą w Krakowie oraz Tauron Sprzedaż S.A. również z siedzibą w Krakowie. W przypadku energii ciepłej głównym dostawcą w Małopolsce nadal jest PGE Energia Ciepła S.A. w Krakowie oraz CEZ Skawina. Natomiast największym operatorem dostaw gazu jest Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o.

W obszarze wytwarzania energii należy wspomnieć, iż w 2024 roku funkcjonowało w regionie łącznie 26 elektrowni, elektrociepłowni i ciepłowni. Należały do nich:

- › PGE Energia Ciepła S.A. – Oddział w Krakowie,
- › CEZ Skawina, Elektrownia Siersza w Trzebini,
- › Elektrownie komunalne w Krakowie, Wolbromiu, Tarnowie, Nowym Sączu, Kętach, Brzeszczach, Chrzanowie, Bochni, Libiążu, Brzesku, Nowym Targu, Wadowicach, Chełmku i Andrychowie, Zespół Elektrowni Wodnych Niedzica SA, obejmujące 4 elektrownie,
- › Geotermia Podhalańska w Bańskiej Niżnej,
- › Grupa Azoty w Tarnowie;
- › TAMEH w Krakowie;
- › Synthos Dwory 7 w Oświęcimiu;
- › Zakłady Górniczo-Hutnicze w Bukownie.

3. Transformacja energetyczna

Transformacja energetyczna, o której coraz więcej mówi się tak na poziomie Unii Europejskiej, jak i na poziomie krajowym, regionalnym czy lokalnym, to przejście z gospodarki opartej głównie na paliwach kopalnych na gospodarkę bazującą na odnawialnych źródłach energii (tzw. OZE). Co ważne, gospodarka oparta na OZE powinna być wsparta systemem magazynowania energii, tak aby jej produkcję można elastycznie dostosować do zapotrzebowania. Transformacja energetyczna wpisuje się w Krajowy Plan w dziedzinie Energii i Klimatu do 2030 roku z perspektywą do 2040 roku, który zakłada, że już w 2030 roku ponad połowa (51,8%) energii elektrycznej w Polsce będzie wytwarzana z OZE, a w 2040 roku udział ten wzrośnie do niemal 80%. Te cele są istotne, ponieważ Polska ma największy udział węgla w miksie energetycznym w całej Unii Europejskiej, a w światowym rankingu znajduje się w pierwszej dziesiątce². W 2024 roku polska energetyka odnotowała jednocześnie największy jak dotąd, tj. 29,4% udział energii z OZE, przy jednoczesnym spadku zużycia węgla do rekordowo niskiego poziomu, tj. 56,2%. Transformacja energetyczna przyspieszyła dzięki inwestycjom w infrastrukturę OZE i przyłączeniom nowych mocy. Warto przy tym jednak podkreślić, że stało się tak pomimo przestarzałej infrastruktury węglowej i braku magazynów energii. Rok 2024 zaznaczył się również dalszymi postępami w obszarze fotowoltaiki, wodoru i elektromobilności, co potwierdza globalny trend odchodzenia od paliw kopalnych.

Brak jest zbiorczych danych o poszczególnych rodzajach instalacji OZE w podziale na województwa. W Małopolsce zbierane są dane ogólne dla instalacji OZE na potrzeby corocznych sprawozdań z realizacji *Programu Ochrony Powietrza* (POP). W odniesieniu do liczby zainstalowanych OZE na przestrzeni 11 lat wyraźnie widać

2. *Transformacja energetyczna w Polsce i na świecie – podsumowanie roku 2024*, <https://www.forum-energii.eu/transformacja-edycja-2024>, [dostęp: 6.11.2025].

tendencję wzrostową, co jest zjawiskiem pożądanym w procesie transformacji energetycznej na poziomie lokalnym. Co ciekawe, POP w 2016 roku założył zastosowanie do 2023 roku 5 tys. instalacji OZE. Założenia te zostały zrealizowane ponaddwukrotnie. Potwierdza to zaangażowanie mieszkańców i samorządów w działania na rzecz wykorzystania tzw. zielonej energii.

Wykres 112. Liczba instalacji OZE w Małopolsce

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pochodzących z podsumowań realizacji Programu Ochrony Powietrza z okresu 2013–2024.

Najwięcej odnawialnych źródeł energii w 2024 roku zainstalowano w Krakowie (1048 szt.), Nowym Sączu (540 szt.), Koszycach (507 szt.), Tarnowie (319 szt.) i Myślenicach (315 szt.). Dla porównania w 2023 roku najwięcej instalacji OZE odnotowano, tak jak w roku kolejnym, w Krakowie (1313 szt.), Koszycach (473 szt.), Wieliczce (458 szt.), Myślenicach (415 szt.) oraz Andrychowie (280 szt.). Niezmiennie do najpopularniejszych instalacji OZE na terenie województwa małopolskiego należą panele fotowoltaiczne, następnie pompy ciepła, urządzenia grzewcze na biomasę oraz kolektory słoneczne, choć tych ostatnich instalowanych jest w Małopolsce zdecydowanie mniej. Jeszcze w latach 2020–2021 kolektory słoneczne zajmowały drugie miejsce pod względem liczby instalowanych odnawialnych źródeł energii w Małopolsce. Co ciekawe, zauważalny jest skokowy wzrost wykorzystania kotłów na biomasę – w porównaniu z 2021 rokiem o 249,4%.

Tabela 74. Liczba zainstalowanych źródeł energii odnawialnej w Małopolsce

Wyszczególnienie	2020	2021	2022	2023	2024
PV	5 846	14 693	12 555	7 136	5 593
Pompy ciepła	brak danych	1 173	2 597	2 386	2 526
Kotły na biomasę	brak danych	1 332	2 271	2 034	4 654
Kolektory słoneczne	2 417	2 933	2 012	357	771

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z podsumowań realizacji Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego.

Na terenie województwa OZE instalowane są także na budynkach użyteczności publicznej. W ostatnim roku zamontowano instalacje w sumie na 237 budynkach (dla porównania w 2023 roku było to 445 budynków, a w 2022 roku – 221 budynków), w tym na 217 budynkach gminnych (dla porównania w 2023 roku było to 417 budynków gminnych, w 2022 roku – 211 budynków) i 20 budynkach powiatowych (dla porównania w 2023 roku było to 28 budynków powiatowych, w 2022 roku – 10 budynków). Na uwagę zasługuje także fakt, że gminy z każdym rokiem zwiększają udział zużycia energii pochodzącej z odnawialnych źródeł energii w odniesieniu do budynków użyteczności publicznej. Najlepsze wyniki w 2024 roku odnotowały gminy: Czernichów, Czorsztyn, Koniusza, Michałowice, Mogilany, Muszyna, Osiek, Przeciszów, Stryszawa i Zabierzów, gdzie udział energii pochodzącej z OZE wyniósł 100%. W przypadku 42 gmin ponad 50% zużywanej energii w budynkach użyteczności publicznej pochodzi z odnawialnych źródeł energii (dla porównania w 2023 roku takich gmin było 16).

W odniesieniu do dużych instalacji w Małopolsce, do końca 2024 roku koncesję na wytwarzanie energii elektrycznej z OZE posiadało 56 podmiotów. Dla porównania z końcem 2023 roku koncesje takie posiadały 43 podmioty, zaś z końcem 2022 roku – 34 podmioty³. Widoczny jest zatem trend wzrostowy.

Według rejestru Prezesa URE w Polsce istnieje tylko jeden operator systemów wodorowych, który rozpoczął swoją działalność w czerwcu 2025 roku. Jest nim Operator Gazociągów Przesyłowych Gaz-System S.A. z Warszawy. W chwili obecnej spółka pracuje nad Mapą Wodoru Polski. Na koniec 2024 roku w Małopolsce nie odnotowano jeszcze komercyjnej produkcji wodoru. Jednak w regionie zauważalne są działania w zakresie rozwoju gospodarki wodorowej poprzez różne inicjatywy i projekty. Wśród nich znalazła się inicjatywa podjęta przez Województwo Małopolskie, a mianowicie Małopolskie Centrum Innowacyjnych Technologii Przechowywania i Transportu Wodoru. Oprócz tego w regionie powstał *Plan rozwoju technologii wodorowych do 2030 roku*. Małopolska jest także członkiem Śląsko-Małopolskiej Doliny Wodorowej.

Zgodnie ze stanem na koniec 2022 roku w województwie małopolskim funkcjonowało 46 elektrowni wodnych⁴. Według ostatnich dostępnych danych za 2020 rok odpowiadały one za ok. 32,6% ilości energii elektrycznej wytworzonej z OZE w województwie. Województwo Małopolskie jest jednym z liderów w Polsce pod względem wykorzystania potencjału hydroenergetycznego. Zgodnie z raportem Urzędu Regulacji Energetyki za 2024 rok, elektrownie wodne w Polsce wyprodukowały niemal 4,8 TWh energii elektrycznej, co stanowiło około 18% całkowitej produkcji energii z odnawialnych źródeł energii.

W 2024 roku w Polsce funkcjonowało 7 ciepłowni geotermalnych wykorzystujących wody termalne o temperaturze od 42°C do ok. 86°C. W przypadku Małopolski, jak dotąd, funkcjonuje jedna ciepłownia geotermalna – Geotermia Podhalańska w Bańskiej Niżnej, która rozpoczęła działalność w 1994 roku jako pierwsza ciepłownia geotermalna w Polsce. W 2025 roku planowane jest uruchomienie kolejnej ciepłowni geotermalnej w Małopolsce, a mianowicie w Chochołowskich Termach. Obecnie Ministerstwo Klimatu i Środowiska, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Polskie Stowarzyszenie Geotermiczne realizują projekt *Geotermia2030*, którego celem nadrzędnym jest podwojenie liczby ciepłowni geotermalnych w Polsce do 2030 roku.

4. Zużycie energii elektrycznej i gazu

W 2024 roku odnotowano najniższe zużycie krajowe energii elektrycznej. Głównych przyczyn tego zjawiska można upatrywać w szczególności w następujących powodach: udział węgla w produkcji energii spadł do rekordowo niskiego poziomu (56,2%), a jednocześnie odnotowano wzrost udziału OZE do 29,4% w 2024 roku⁵.

Wykres 113. Zużycie energii elektrycznej w Małopolsce (w tys. MWh)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).

3. Urząd Regulacji Energetyki, <https://rejstry.ure.gov.pl>, [dostęp: 6.11.2025].

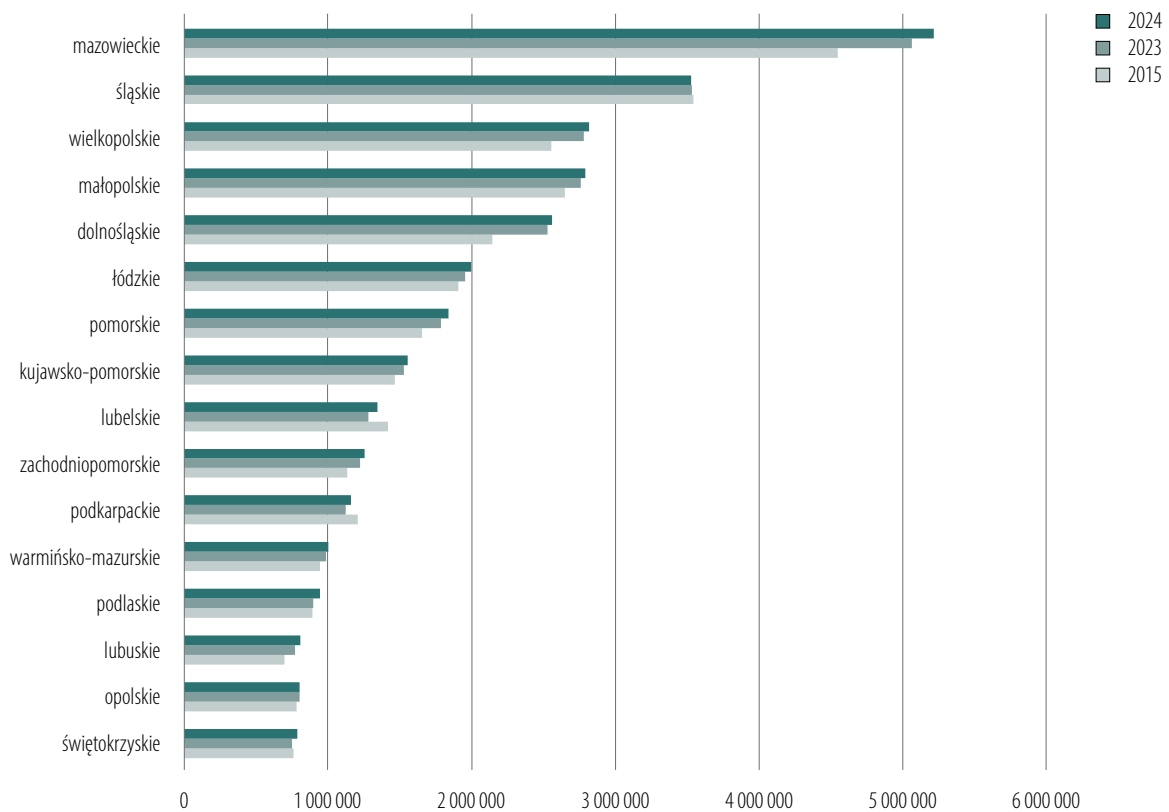
4. *Regionalny Plan Działania dla Klimatu i Energii dla województwa małopolskiego*. Sprawozdanie za rok 2022, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Kraków 2023, s. 7.

5. *Transformacja energetyczna w Polsce. Edycja 2025*, <https://www.forum-energii.eu/transformacja-energetyczna-polski-edycja-2025>, [dostęp: 6.11.2025].

W Małopolsce zużycie energii elektrycznej w 2024 roku wyniosło 2,8 mln MWh. Największe zanotowano w mieście Kraków, które wyniosło 787,1 tys. MWh, co stanowi około 28,11% całego zużycia energii w regionie. W pięciu powiatach zużycie energii elektrycznej spadło w stosunku do 2023 roku (tatrzański, oświęcimski, chrzanowski, wadowicki i olkuski). Pozostałe odnotowały nieznaczne wzrosty.

W porównaniu z pozostałymi województwami Małopolska klasyfikuje się na czwartym miejscu pod względem zużycia energii elektrycznej. We wszystkich województwach zanotowano wzrost zużycia⁶ energii elektrycznej (w 2023 roku wzrost zanotowało tylko województwo opolskie).

Wykres 114. Zużycie energii elektrycznej w podziale na województwa (w MWh)

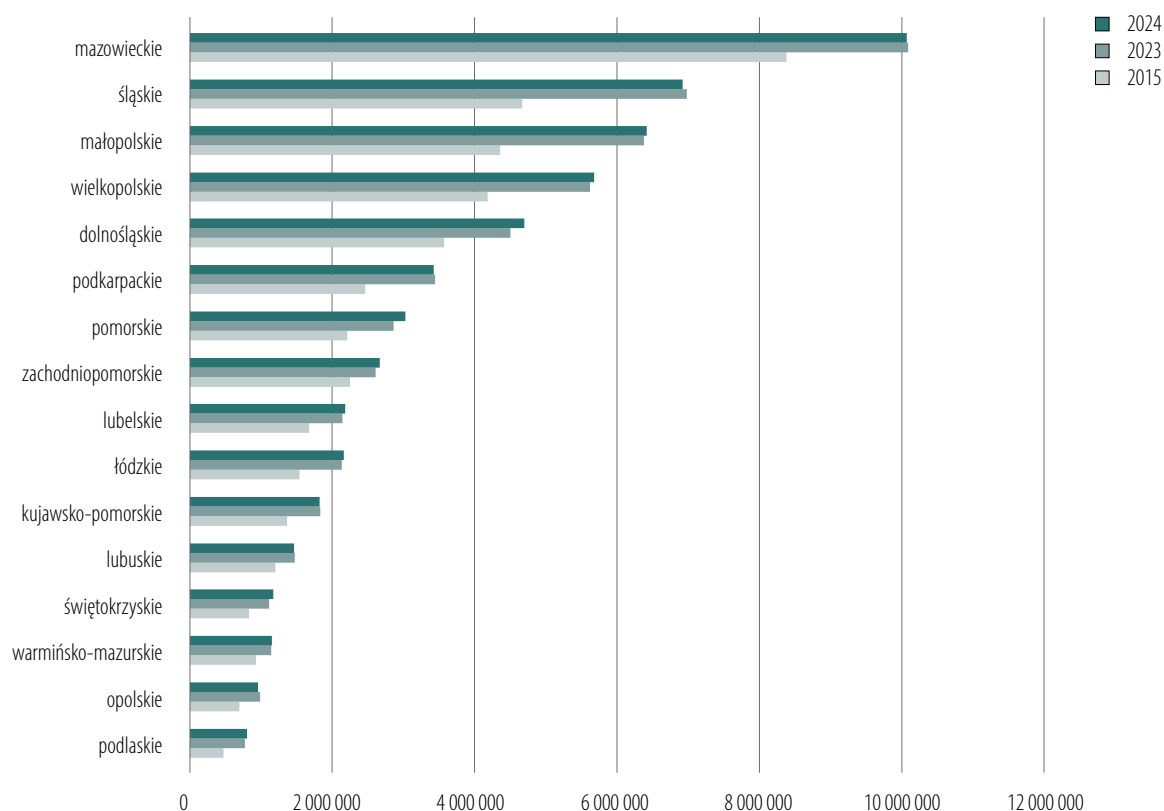
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).

W Małopolsce w 2024 roku w gospodarstwach domowych zużyto 6,4 mln MWh gazu, co stanowi wzrost o niecały punkt procentowy względem 2023 roku. Niezmiennie pierwsze miejsce wśród powiatów zajmuje miasto Kraków z zużyciem na poziomie 1,4 mln MWh, co stanowi około 21,2% zużycia dla całego regionu. Najniższe zużycie gazu na gospodarstwo domowe zanotowano, identycznie jak w 2023 roku, w powiecie suskim.

Na tle województw Małopolska zajmuje trzecie miejsce pod względem zużycia gazu przez gospodarstwa domowe. Pierwsze dwa miejsca zajmują odpowiednio: mazowieckie i śląskie, które jednocześnie zanotowały niewielkie spadki względem 2023 roku. Spadek odnotowały również województwa: podkarpackie, kujawsko-pomorskie, lubuskie i opolskie.

6. PSE raportuje dane dla KSE (systemu przesyłowego), a dane wojewódzkie pochodzą z OSD (dystrybucyjnych sieci). W bilansie krajowym uwzględnia się m.in.: eksport i import energii, straty sieciowe, produkcję i zużycie na potrzeby własne elektrowni, magazyny energii. To powoduje, że dane nie sumują się w prosty sposób z poziomu województw do poziomu kraju.

Wykres 115. Zużycie gazu w gospodarstwach domowych (w MWh)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).

Infrastruktura sanitarna

Opracowanie: Agnieszka Sienicka

podsumowanie

- W Małopolsce na przestrzeni ostatnich lat obserwuje się stałą tendencję wzrostową w długości budowanej sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, choć dynamika wzrostu większa jest po stronie kanalizacji.
- Średni przyrost sieci kanalizacyjnej w 2024 roku był wyższy i wyniósł 3,2%, natomiast w przypadku sieci wodociągowej (rozdzielczej i przesyłowej) przyrost ten był nieco niższy w porównaniu z 2023 rokiem i wyniósł 1,2%.
- W 2024 roku w Małopolsce przybyło 606,2 km sieci kanalizacyjnej (długość sieci wyniosła 19 458,6 km), najwięcej wybudowano na terenie gminy wiejskiej Limanowa w powiecie limanowskim – 46,2 km.
- W 2024 roku wybudowano 284,8 km sieci wodociągowej (suma długości sieci wodociągowej rozdzielczej i przesyłowej wyniosła 24 221,8 km). Najwięcej sieci wodociągowej wybudowano na obszarze gminy wiejskiej Łużna – 15,3 km sieci.
- Obszar województwa małopolskiego jest w różnym stopniu zwodociągowany, jednakże dwie gminy wiejskie: Tokarnia w powiecie myślenickim oraz Lipnica Wielka w powiecie nowotarskim są całkowicie niezwodociągowane.
- Na terenie województwa widoczny jest stały, systematyczny wzrost udziału korzystających z kanalizacji, jednocześnie całkowitego dostępu do sieci wciąż nie mają mieszkańcy sześciu gmin, są to gminy wiejskie: Borzęcin w powiecie brzeskim, Gręboszów w powiecie dąbrowskim, Kozłów, Raclawice i Słaboszów w powiecie miechowskim oraz Bystra-Sidzina w powiecie suskim.
- Aglomeracje wodne województwa małopolskiego są skanalizowane w ok. 92,7%, przy czym 90 aglomeracji osiągnęło prawie 100% skanalizowania (tj. wymagane przez UE 98%), a 2 aglomeracje nie osiągnęły 30% skanalizowania.

1. Sieć wodociągowa

Zasoby wodne Małopolski zaspokajają z nadwyżką jej potrzeby, jednak konieczne jest wyrównywanie poziomu zaopatrzenia w wodę na całym obszarze województwa przy pomocy środków technicznych. Przyrost sieci wodociągowej w województwie małopolskim z roku na rok jest coraz wyższy. Niewątpliwie przyczyniły się do tego możliwości finansowania budowy sieci wodociągowej zarówno ze środków państwowych, jak również UE.

W raportach *Województwo małopolskie* za lata 2022–2024 dane dotyczące długości eksploatowanej sieci wodociągowej podawane są jako suma sieci rozdzielczej i przesyłowej, z uwagi na zmianę metodologii wykazywania danych przez Główny Urząd Statystyczny.

W 2024 roku na terenie województwa małopolskiego przybyło 284,8 km eksploatowanej sieci wodociągowej (suma długości sieci wodociągowej rozdzielczej i przesyłowej wyniosła 24 221,8 km). Najwięcej sieci wodociągowej wybudowano na obszarze gminy wiejskiej Łużna w powiecie gorlickim – 15,3 km sieci.

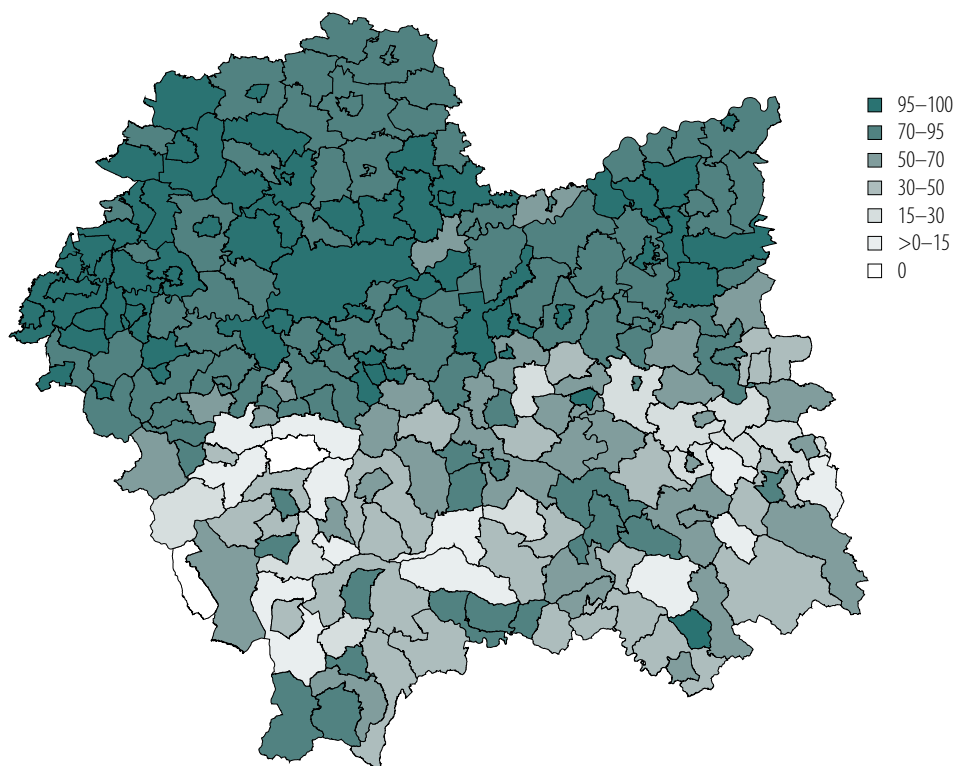
Z sieci wodociągowej korzysta 82,7% ludności (z czego w miastach 95,9%, a na terenach wiejskich 70,6%), przy czym region jest pod tym względem znacznie zróżnicowany – północna część Małopolski charakteryzuje się dużym odsetkiem ludności korzystającej z wodociągów, natomiast w południowej części dostęp do sieci jest znacznie mniejszy.

W województwie 97 gmin przekracza próg 80% ludności korzystającej z sieci wodociągowej. Z dużych miast na prawach powiatu do najlepiej zwodociągowanych należy Tarnów (100% ludności korzystającej z wodociągu), następnie Kraków (99,8% ludności korzystającej z wodociągu) oraz Nowy Sącz (87% ludności korzystającej z wodociągu).

Gminy, w których odsetek ludności korzystającej z wodociągów wynosi 100%, to: gmina miejsko-wiejska Libiąż i gmina miejsko-wiejska Trzebinia (powiat chrzanowski) oraz gmina miejska Oświęcim i gmina wiejska Polanka Wielka (powiat oświęcimski).

Na obszarze województwa dwie gminy nie są zwodociągowane, są to gminy wiejskie Tokarnia (powiat myślenicki) oraz Lipnica Wielka (powiat nowotarski). Inne najmniej zwodociągowane gminy wiejskie, które nie przekraczają 10% ludności korzystającej z wodociągu to: Budzów – 0,6% (powiat suski), Ochotnica Dolna – 4,6% (powiat nowotarski), Łużna – 5,8%, Lipinki – 7,7% i Ropa – 9,4% (powiat gorlicki). Widoczny jest jednocześnie stały, systematyczny wzrost udziału korzystających z wodociągów.

Mapa 29. Korzystający z wodociągów w 2024 roku w małopolskich gminach z uwzględnieniem obszarów miejskich, wiejskich i miejsko-wiejskich (w %)

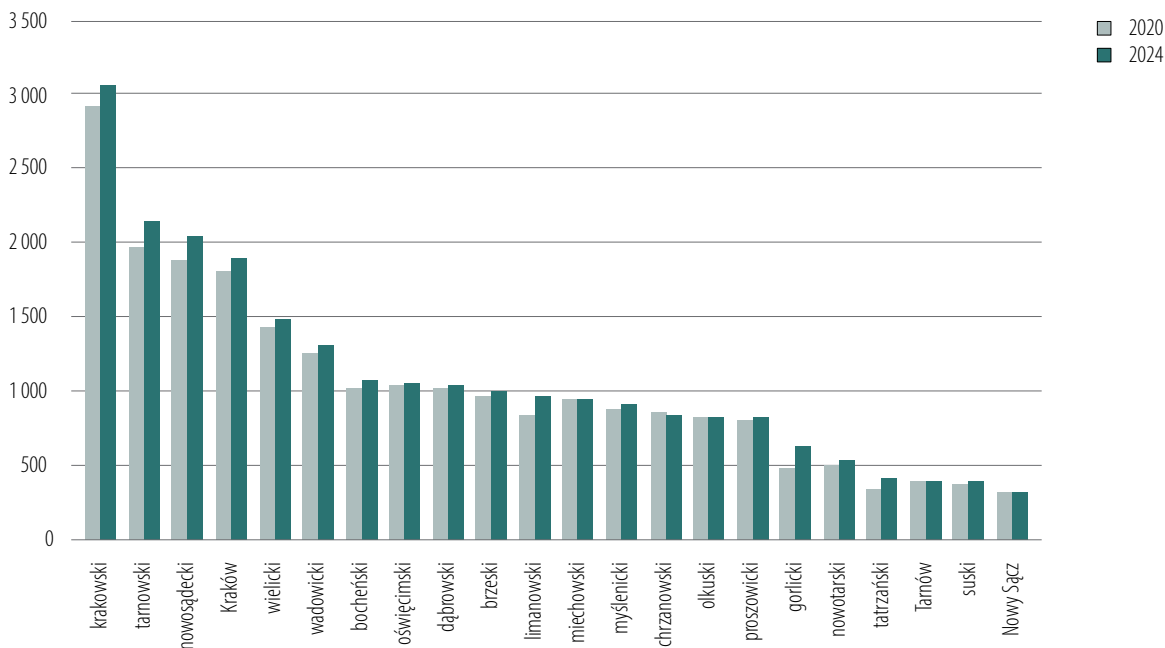
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Liczba mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej wzrasta sukcesywnie. Na przestrzeni lat 2011–2024 udział mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej wzrósł z 75,7% do 82,7%.

Wykres 116. Odsetek liczby mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej w województwie małopolskim w latach 2011–2024 (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Analizując poniższe dane można stwierdzić, że długość sieci wodociągowej w większości małopolskich powiatów systematycznie wzrasta. W latach 2020–2024 największy przyrost w tym zakresie odnotowano w powiatach: tarnowskim (180,2 km), nowosądeckim (175,3 km) i gorlickim (149,8 km).

Wykres 117. Długość sieci wodociągowej w powiatach województwa małopolskiego w 2020 i 2024 roku (w km)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

2. Sieć kanalizacyjna

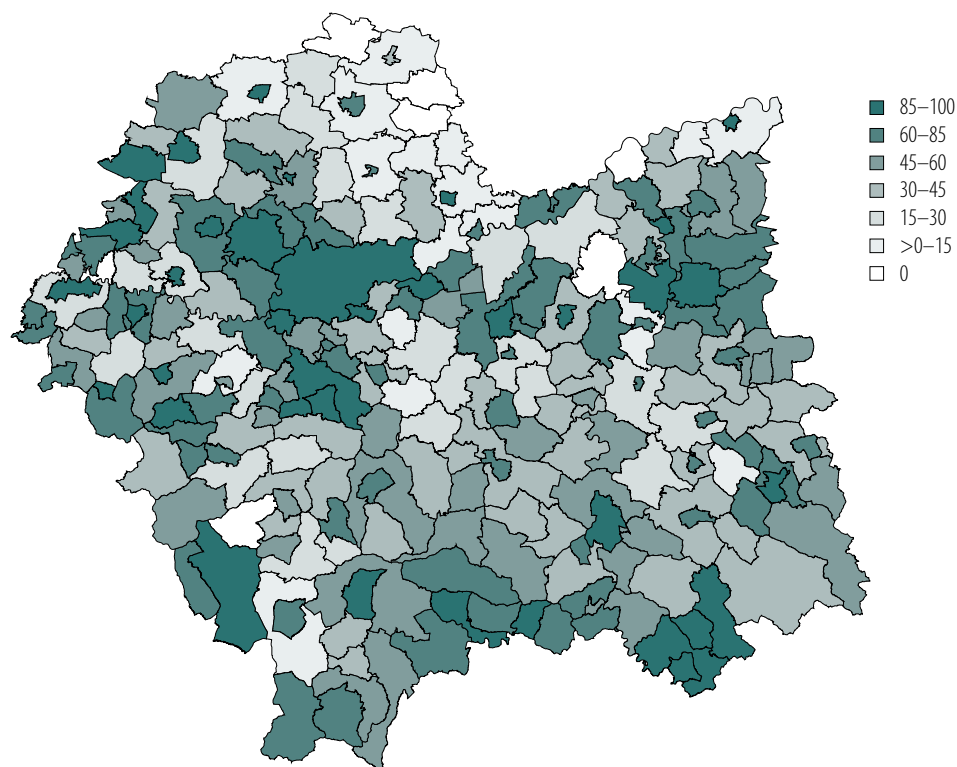
Na przestrzeni ostatnich 10 lat przyrost sieci kanalizacyjnej był znacznie większy od przyrostu sieci wodociągowej. Tak duży przyrost infrastruktury kanalizacyjnej był możliwy m.in. dzięki środkom pomocowym z Unii Europejskiej. Praktycznie wszystkie inwestycje w tym zakresie były i są realizowane z wykorzystaniem wspólnotowych środków unijnych. W 2024 roku w Małopolsce przybyło 606,2 km sieci kanalizacyjnej (długość sieci wyniosła 19 458,6 km), podczas gdy w 2023 roku przyrost ten wyniósł 583,0 km. Najwięcej sieci kanalizacyjnej w 2024 roku wybudowano na terenie gminy wiejskiej Limanowa w powiecie limanowskim – 46,2 km. Z uwagi na górskie i wyżynne ukształtowanie terenu województwa oraz występującą w wielu miejscach zabudowę rozproszoną, budowa sieci kanalizacyjnej i infrastruktury z nią związanej jest często ekonomicznie

nieuzasadniona. Zgodnie z prawem wodnym w miejscach, gdzie budowa systemów kanalizacji zbiorczej nie przyniosłaby korzyści dla środowiska lub powodowałaby nadmierne koszty, należy stosować systemy indywidualne lub inne rozwiązania zapewniające ten sam co systemy kanalizacji zbiorczej poziom ochrony środowiska. W województwie małopolskim kilkanaście lat temu występowała duża dysproporcja pomiędzy długością sieci kanalizacyjnej w miastach i na wsi, lecz sytuacja ta znacznie się poprawiła.

Z sieci kanalizacyjnej w 2024 roku korzystało 66,8% ludności (z czego w miastach z kanalizacji korzysta 89,7% ludności, a na terenach wiejskich 45,8% ludności). Odsetek ten systematycznie wzrasta z roku na rok. Widocznemu zmniejszeniu uległa liczba gmin nieposiadających dostępu do kanalizacji – 10 lat temu było ich kilkanaście, natomiast w 2024 roku już tylko sześć.

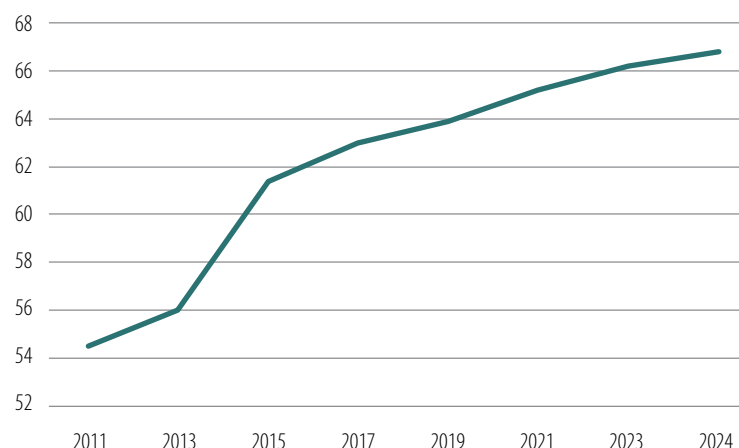
W województwie 24 gminy przekraczają próg 80% ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej. Z dużych miast na prawach powiatu do najlepiej skanalizowanych należy Kraków (92,8% ludności korzystającej z kanalizacji), następnie Tarnów (88,3%) oraz Nowy Sącz (87%). W gminie wiejskiej Mucharz (powiat wadowicki) odsetek ludności korzystającej z kanalizacji wynosi – 99,9%. Na obszarze województwa wciąż nieskanalizowane są następujące gminy wiejskie: Borzęcin (powiat brzeski), Gręboszów (powiat dąbrowski), Kozłów, Raclawice i Słaboszów (powiat miechowski) oraz Bystra-Sidzina (powiat suski). Natomiast na terenie gminy miejsko-wiejskiej Libiąż (powiat chrzanowski) nie jest jeszcze skanalizowany obszar wiejski. Najmniej skanalizowane są gminy: Biskupice – 3,0% (powiat wielicki), Radziemice – 4,5% (powiat proszowicki), Igołomia-Wawrzeńczyce – 6,5% (powiat krakowski) oraz Pałecznica – 6,6% (powiat proszowicki). W województwie małopolskim 16 gmin nie przekracza progu 20% ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej. Widoczny jest jednak stały, systematyczny wzrost udziału korzystających z kanalizacji.

Mapa 30. Korzystający z kanalizacji w 2024 roku w małopolskich gminach z uwzględnieniem obszarów miejskich, wiejskich i miejsko-wiejskich (w %)

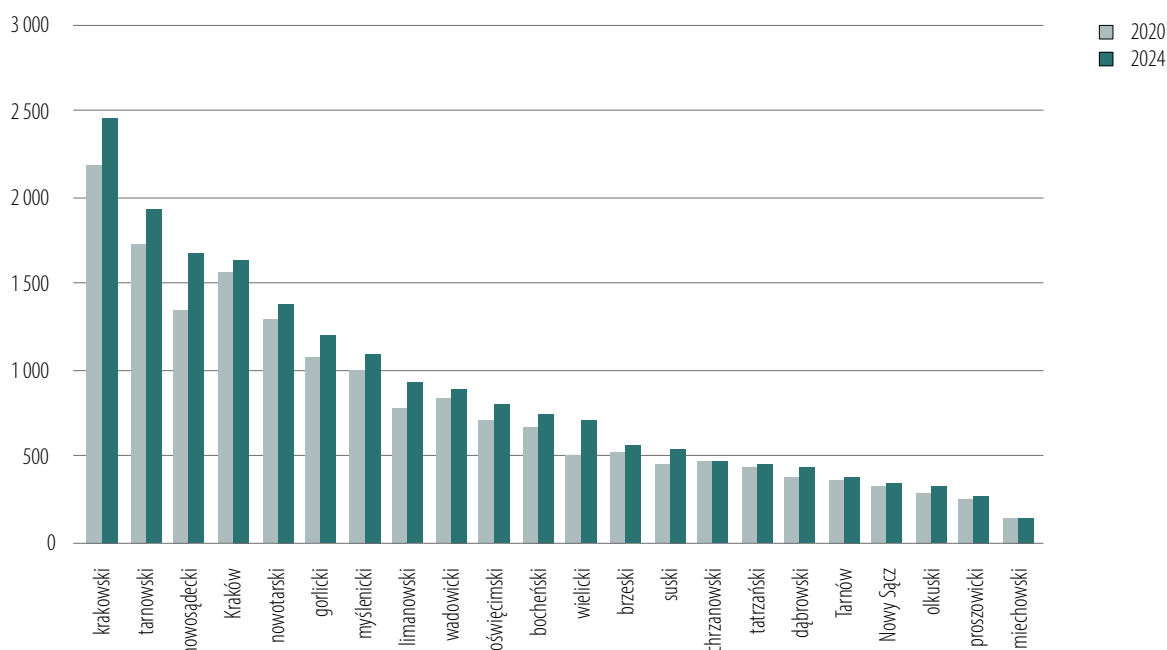
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Liczba mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej sukcesywnie wzrasta. Na przestrzeni lat 2011–2024 udział mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej wzrósł z 54,5% do 66,8%.

Wykres 118. Odsetek liczby mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej w województwie małopolskim w latach 2011–2024 (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Podobnie, jak w przypadku sieci wodociągowej, tak również w zakresie sieci kanalizacyjnej w małopolskich powiatach odnotowano systematyczny wzrost jej długości. W latach 2020–2024 największy przyrost w tym zakresie odnotowano w powiatach: nowosądeckim (330,3 km), krakowskim (257,3 km), tarnowskim (208,1 km) i wielickim (207,5 km).

Wykres 119. Długość sieci kanalizacyjnej w powiatach województwa małopolskiego w 2020 i 2024 roku (w km)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Na podstawie przedstawionych informacji można zauważyć, że nadal występuje dysproporcja pomiędzy liczbą mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej – znacznie więcej osób korzysta z sieci wodociągowej. Jednocześnie warto odnotować, że stosunek długości sieci kanalizacyjnej do długości sieci wodociągowej wzrósł z 75% w 2020 roku do 80% w 2024 roku.

Liczba oczyszczalni komunalnych w województwie małopolskim wynosi 243 (245 według danych za 2023 rok), w tym:

- › mechanicznych – 0,
- › biologicznych – 172 (176 w 2023 roku),
- › z podwyższonym usuwaniem biogenów – 71 (69 za 2023 rok).

Budowa, rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków komunalnych oraz budowa i modernizacja zbiorczych systemów kanalizacyjnych na terenie gmin realizowana jest w ramach *Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych* (KPOŚK). Polska przystępując do Unii Europejskiej zobowiązała się do wypełnienia wymogów dyrektywy Rady 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 roku dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych, zgodnie z określonymi w negocjacjach i zapisanymi w Traktacie Akcesyjnym terminami i okresami przejściowymi. Dyrektywa 91/271/EWG odgrywa zasadniczą rolę w gospodarowaniu ściekami komunalnymi, a przez to w ochronie wód przed wprowadzanymi przez te ścieki zanieczyszczeniami. Dyrektywa stanowi podstawowy dokument prawny UE w tym zakresie.

Dlatego też, aby zidentyfikować faktyczne potrzeby w zakresie uporządkowania gospodarki ściekowej oraz uszeregować ich realizację w taki sposób, aby wywiązać się ze zobowiązań traktatowych, utworzono w Polsce *Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych*¹. Program ten został przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 16 grudnia 2003 roku (KPOŚK) i stanowi wykaz aglomeracji o równoważnej liczbie mieszkańców powyżej 2000², które muszą zostać wyposażone w systemy kanalizacji zbiorczej i oczyszczalnie ścieków w terminach określonych w Programie.

Zgodnie z wymogami prawa oraz interpretacją Komisji Europejskiej należy tak planować granice aglomeracji, aby w jak największym stopniu cały produkowany przez aglomerację ładunek ścieków był zbierany siecią kanalizacyjną i odprowadzany do oczyszczalni ścieków. Dlatego w aglomeracjach ujętych w KPOŚK powinien zostać osiągnięty blisko 100% poziom obsługi zbiorczymi systemami kanalizacyjnymi. Pozostali mieszkańcy aglomeracji, nieobsługiwani przez zbiorcze systemy kanalizacyjne, będą korzystać z innych systemów oczyszczania ścieków. Jednak każdy przypadek stosowania systemów indywidualnych do odprowadzania bądź odprowadzania i oczyszczania ścieków z terenu aglomeracji wymagać będzie szczegółowych wyjaśnień. Do chwili obecnej przeprowadzono sześć jego aktualizacji w latach: 2005, 2009, 2010, 2015, 2017 i zakończono VI aktualizację w 2022 roku. VI aktualizacja KPOŚK przedstawia sposób osiągnięcia celu wskazanego w dyrektywie Rady KPOŚK 91/271/EWG dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych i zawiera potrzeby oraz działania na rzecz wyposażenia aglomeracji w systemy kanalizacyjne i oczyszczalnie ścieków komunalnych, w związku z koniecznością wywiązania się ze zobowiązań traktatowych.

W 2024 roku na obszarze aglomeracji wodnych podłączono do kanalizacji 17 968 osób, natomiast ogółem na koniec 2024 roku całkowita liczba osób podłączonych do kanalizacji w 134 aglomeracjach województwa małopolskiego wyniosła 2 874 785 osób (pozostaje do podłączenia ok. 3,32% ludności). Całkowita długość sieci kanalizacyjnej w ramach wyznaczonych aglomeracji (sanitarna, ogólnospławna, deszczowa) wynosi 17 587,19 km.

Aglomeracje województwa małopolskiego są skanalizowane w ok. 92,69%, przy czym 90 aglomeracji osiągnęło prawie 100% skanalizowania (tj. wymagane przez UE 98%), a 2 aglomeracje nie osiągnęły 30% skanalizowania³.

1. Więcej informacji o *Krajowym programie oczyszczania ścieków komunalnych* na stronie: <https://www.gov.pl/web/wody-polskie>, [dostęp: 6.11.2025].
2. Aglomeracja oznacza teren (w obszarze jednej lub wielu gmin), na którym zaludnienie lub działalność gospodarcza są wystarczająco skoncentrowane, aby ścieki komunalne były zbierane i przekazywane do oczyszczalni ścieków albo do końcowego punktu zrzutu tych ścieków. Przez jednego równoważnego mieszkańca rozumie się ładunek substancji organicznych biologicznie rozkładalnych wyrażony jako wskaźnik pięciodobowego biochemicznego zapotrzebowania na tlen w ilości 60 g tlenu na dobę.
3. Dane pozyskane od PGW Wody Polskie – Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie.

Społeczeństwo informacyjne

Opracowanie: Beata Bańdura

— podsumowanie¹

- Krakowski rynek specjalistów IT osiągnął liczbę 62 tys. przy 410 tys. zatrudnionych w tej branży w kraju.
- Powoli wzrasta udział jednostek administracji publicznej prowadzących politykę lub strategię otwartych danych publicznych. W 2024 roku 25,4% jednostek administracji publicznej miało politykę otwartych danych lub miało wdrożoną strategię związaną z tym obszarem, z czego ponad połowa jednostek administracji rządowej (50,9%) oraz 24,4% administracji samorządowej. W ujęciu terytorialnym w 2024 roku najwyższą wartość tego wskaźnika odnotowano w województwie lubuskim (35%). W Małopolsce było to 27%, tj. 8. miejsce w zestawieniu województw.
- Wśród jednostek administracji publicznej 9,4% doświadczyło incydentów związanych z bezpieczeństwem ICT, w Małopolsce było to 10,3%.
- Pierwsza w Polsce fabryka sztucznej inteligencji powstanie poprzez rozbudowę zasobów w Akademickim Centrum Komputerowym Cyfronet AGH.

1. Zatrudnienie i kompetencje w sektorze IT w Małopolsce

Według GUS w 2023 roku liczba przedsiębiorstw sektora ICT zwiększyła się w skali kraju w stosunku do poprzedniego roku o 5,0%, przy czym do ogólnego wzrostu przyczyniły się firmy świadczące usługi ICT, których liczba była o 5,9% większa niż przed rokiem, podczas gdy liczba przedsiębiorstw produkcyjnych zmniejszyła się o 5,0%. W sektorze ICT w Polsce działało 2847 firm zatrudniających 10 osób lub więcej, spośród których 92,7% świadczyło usługi ICT. Nieco ponad 80% przedsiębiorstw zajmujących się usługami ICT stanowiły podmioty oferujące usługi informatyczne. Liczba osób pracujących w sektorze ICT wyniosła 324,5 tys., z czego 88,2% osób pracowało w usługach ICT. Usługi informatyczne stanowiły ten obszar działalności przedsiębiorstw, w którym było najwięcej pracujących wśród wszystkich zatrudnionych w usługach ICT (79,2%). Liczba osób pracujących w tym sektorze wyniosła 324,5 tys.

Według raportu *Krakow IT Market Report*, przygotowanego przez MOTIFE, krakowski rynek specjalistów IT osiągnął liczbę 62 tys. przy 410 tys. zatrudnionych w tej branży w kraju. Największymi pracodawcami IT w Krakowie są Comarch, Cisco, Apter, Motorola Solutions oraz Epam Systems – firmy te zatrudniają łącznie ponad 10 tys. specjalistów krakowskiego rynku IT. Równocześnie 84% wszystkich pracowników IT w mieście

1. W przygotowaniu tego rozdziału bazowano zwłaszcza na danych Głównego Urzędu Statystycznego: *Społeczeństwo informacyjne w Polsce w 2024 roku*, [https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/nauka-i-technika-spoleczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne-w-polsce-w-2024-roku,1,18.html](https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/nauka-i-technika-spoleczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne-w-polsce-w-2024-roku,1,18.html), [dostęp: 23.09.2025]; *Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w jednostkach administracji publicznej, przedsiębiorstwach i gospodarstwach domowych w 2024 roku*, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/nauka-i-technika-spoleczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne/wykorzystanie-technologii-informacyjno-komunikacyjnych-w-jednostkach-administracji-publicznej-przedsiębiorstwach-i-gospodarstwach-domowych-w-2024-roku,3,24.html>, [dostęp: 23.09.2025] oraz *Mały Rocznik Statystyczny Polski 2025*, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/roczniki-statystyczne/roczniki-statystyczne/maly-rocznik-statystyczny-polski-2025,1,27.html>, [dostęp: 23.09.2025]. W przypadku korzystania z innych źródeł wskazywano to w przypisie.

zatrudniają firmy zagraniczne (40% amerykańskie, a 33% europejskie), z kolei polskie podmioty – 16%². W sumie w Krakowie działa ponad 200 firm zagranicznych IT zatrudniających specjalistów – 60 z nich pojawiło się w ciągu ostatnich 5 lat. Wśród najczęściej wykorzystywanych umiejętności technicznych w krakowskich firmach znalazły się DevOps (65%), Cloud (53%) i Java (47%). Mimo globalnych wyzwań, takich jak zwolnienia w branży IT, jedynie 4% zredukowało zespoły IT o więcej niż 10%, a wskaźnik dobrowolnych odejść spadł z 8% do 6%. Z raportu wynika, że 58% firm planuje dalszy wzrost zatrudnienia w sekcji IT w 2025 roku, a prawie jedna trzecia z nich przewiduje wzrost powyżej 10%³.

Naturalnym źródłem pozyskiwania nowych pracowników dla każdej branży, ze szczególnym uwzględnieniem zaawansowanych technologii, są uczelnie. Według stanu na 31 grudnia 2024 roku na małopolskich uczelniach studiowało 12,4 tys. studentów na grupie kierunków Technologie informacyjne, co stanowi 8,2% studiujących w regionie⁴.

Warto jednocześnie podkreślić, że małopolscy uczniowie i studenci zajmują czołowe miejsca w konkursach i międzynarodowych olimpiadach matematycznych i informatycznych. Dalszy rozwój talentów możliwy jest dzięki bogatej ofercie edukacyjnej i odpowiedniej bazie sprzętowej uczelni i instytucji naukowych. Cztery superkomputery pracujące w Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie znalazły się w 2024 roku w światowym rankingu TOP500 Superkomputerów. Helios GPU – jednocześnie najszybsza tego typu maszyna w Polsce – zajmuje 55. miejsce, Athena – 177., Helios CPU – 305., zaś Ares – 444. miejsce⁵. I to także w Akademickim Centrum Komputerowym Cyfronet AGH wkrótce powstanie pierwsza w Polsce fabryka sztucznej inteligencji, współfinansowana przez Komisję Europejską. Fabryka AI będzie centrum badawczo-rozwojowym, które pozwoli polskim naukowcom i naukowczyniom rozwijać, współtworzyć, testować i wykorzystywać najnowsze technologie oparte na sztucznej inteligencji. Powstanie ona poprzez rozbudowę oraz wzmocnienie komputerowych i obliczeniowych zasobów Cyfronetu⁶.

2. Infrastruktura ICT w Małopolsce

Technologie ICT w przedsiębiorstwach

Według danych GUS w latach 2020–2024 odsetek przedsiębiorstw posiadających szerokopasmowy dostęp do Internetu w skali całego kraju przekroczył 98%, a wśród przedsiębiorstw dużych wartość ta oscylowała w granicach 100%. W 2024 roku największy odsetek przedsiębiorstw posiadających szerokopasmowy dostęp do Internetu odnotowano w województwie lubelskim (99,5%), najmniejszy – w świętokrzyskim (96,6%). Małopolska osiągnęła poziom 98,9%, co daje 4. miejsce na równi z województwami łódzkim i mazowieckim.

Odsetek pracowników posiadających dostęp do Internetu w 2024 roku wyniósł 57,4%, przy czym obserwuje się zróżnicowanie tego odsetka w zależności od rodzaju prowadzonej przez przedsiębiorstwa działalności, a także w ujęciu terytorialnym. Najwyższy wskaźnik wystąpił w podmiotach prowadzących działalność związaną z informacją i komunikacją (97,9%). Natomiast w ujęciu terytorialnym najwyższy odsetek odnotowano w województwie mazowieckim (71,6%) i małopolskim (63,1%), a najniższy – w warmińsko-mazurskim (44,1%).

Zdecydowana większość przedsiębiorstw (93,1%) wyposażała swoich pracowników w urządzenia przenośne pozwalające na mobilny dostęp do Internetu; najczęściej były to podmioty duże (99,5%). Zdalny dostęp do służbowej poczty e-mail zapewniało 83,2% przedsiębiorstw, do służbowych aplikacji i systemów – 68,2%, a do służbowych dokumentów i plików – 63,2%. Największy odsetek wszystkich powyższych wskaźników odnotowano w sekcji – informacja i komunikacja (odpowiednio 97,9%, 95,2% oraz 93,4%).

W 2024 roku mniej niż połowa (46,9%) przedsiębiorstw organizowała spotkania za pośrednictwem Internetu, przy czym najczęściej były to podmioty duże (96,3%). Największą wartość odsetka przedsiębiorstw organizujących spotkania online odnotowano w województwie mazowieckim (59,0%), natomiast najniższą – w województwie świętokrzyskim (33,4%). W Małopolsce wskaźnik osiągnął poziom 44%, tj. ósme miejsce w zestawieniu województw.

2. MOTIFE, *Krakow IT Market Report*, www.motife.com/2025-krakow-it-market-report, [dostęp: 9.10.2025].

3. MOTIFE, *Krakow IT Market Map*, <https://www.motife.com/insights/krakow-it-market-map-2025#Card-download>, [dostęp: 9.10.2025].

4. Urząd Statystyczny w Krakowie, *Szkolnictwo wyższe w województwie małopolskim w roku akademickim 2024/2025*, <https://krakow.stat.gov.pl/opracowania-biezace/informacje-sygnalne/edukacja/szkolnictwo-wyzsze-w-wojewodztwie-malopolskim-w-roku-akademickim-20242025,1,22.html>, [dostęp: 9.10.2025].

5. *Kraków/ Cztery superkomputery z AGH na światowej liście TOP500*, <https://naukawpolsce.pl/aktualnosci/news%2C102701%2Ckrakow-cztery-superkomputery-z-agh-na-swiatowej-liscie-top500.html>, [dostęp: 23.09.2025].

6. <https://www.agh.edu.pl/aktualnosci/detail/w-agh-powstanie-fabryka-sztucznej-inteligencji>, [dostęp: 23.09.2025].

Wśród województw największy odsetek podmiotów stosujących środki bezpieczeństwa ICT odnotowano w łódzkim (99,6%), natomiast najmniejszą wartość tego wskaźnika odnotowano w województwie warmińsko-mazurskim (90,6%). W Małopolsce wskaźnik osiągnął 91%, plasując region na dole zestawienia województw.

Najczęściej stosowanym środkiem bezpieczeństwa ICT w Polsce było uwierzytelnianie silnym hasłem (84,0%), natomiast najrzadziej korzystano z identyfikacji i uwierzytelniania metodami biometrycznymi (16,0%). W 2024 roku ponad połowa przedsiębiorstw stosowała praktyki mające na celu podnoszenie świadomości pracowników w kwestiach związanych z bezpieczeństwem ICT. Najczęstszą formą takich praktyk było podpisywanie klauzuli lub zobowiązań (45,7%). Praktyki podnoszące świadomość bezpieczeństwa ICT najczęściej stosowały podmioty duże (95,7%), natomiast biorąc pod uwagę rodzaj prowadzonej działalności, najwyższy odsetek wystąpił w sekcji informacja i komunikacja (89,0%).

Z raportu KPMG w Polsce *Barometr cyberbezpieczeństwa* wynika, że aż 83% firm zarejestrowało w 2024 roku przynajmniej jeden incydent związany z cyberbezpieczeństwem, co oznacza wzrost o 16 p.p. względem poprzedniego roku. Całkowita liczba prób ataków rośnie niezależnie od wielkości firmy, choć największą intensyfikację odnotowują duże przedsiębiorstwa, 55% z nich zauważyło wzrost lub znaczny wzrost w porównaniu do 38% średnich i 40% małych firm. W rankingu największych cyberzagrożeń w 2024 roku, wycieki danych spowodowane złośliwym oprogramowaniem wyprzedziły kradzież danych poprzez phishing. Może to świadczyć zarówno o wzroście liczby tego typu incydentów w ostatnim roku, jak i o skuteczności kampanii informacyjnych zwiększających świadomość na temat phishingu i sposobów jego identyfikacji. Na trzecim miejscu znalazły się ataki typu odmowa usługi (DoS/DDoS), które w poprzednich edycjach badania plasowały się na końcowych pozycjach.

Ponad jedna trzecia respondentów wskazuje, że największą barierą w osiągnięciu odpowiedniego poziomu cyberbezpieczeństwa są trudności z rekrutacją i utrzymaniem wykwalifikowanych specjalistów⁷. Aby sprostać wyzwaniom wynikającym z rozwoju technologii, przedsiębiorstwa organizują szkolenia, stwarzając pracownikom zatrudnionym w przedsiębiorstwach możliwość poszerzania kompetencji w zakresie ICT. Według danych GUS w 2023 roku niespełna jedna trzecia przedsiębiorstw organizowała szkolenia z tematyki ICT dla personelu i zatrudnionych specjalistów ICT. W Małopolsce szkolenia zapewniało 29,1% przedsiębiorstw, w tym 16,8% dotyczyło szkoleń dla specjalistów ICT, a 23,8% dla pozostałych pracowników.

Powoli wzrasta wykorzystanie technologii opartych na sztucznej inteligencji. W 2024 roku 5,9% przedsiębiorstw deklarowało wykorzystanie technologii sztucznej inteligencji. Największy udział podmiotów korzystających z narzędzi AI odnotowano wśród podmiotów dużych (33,0%) oraz w sekcji informacja i komunikacja (32,6%), a w ujęciu terytorialnym w województwie mazowieckim (10,8%), natomiast najmniejszy – w województwie świętokrzyskim (2,7%). W Małopolsce wskaźnik osiągnął poziom 5,4%, co daje szóste miejsce w zestawieniu województw. Największy udział sztucznej inteligencji odnotowano w obszarze automatyzacji procesów lub wspomagania podejmowania decyzji oraz technologii generujących tekst lub głos (generowanie języka naturalnego).

Jeśli chodzi o wskaźnik intensywności cyfrowej (metodologia szacowania wskaźnika polega na przyporządkowaniu przedsiębiorstw do jednego z czterech poziomów), to w 2024 roku spośród państw członkowskich Unii Europejskiej najwyższy odsetek przedsiębiorstw posiadających wysoki lub bardzo wysoki indeks intensywności cyfrowej odnotowano w Finlandii (62,2%), najniższy zaś – w Bułgarii (17,6%)⁸. Polska ze wskaźnikiem 33,2% znalazła się nieco poniżej średniej unijnej (34,3%). Bazując na metodologii Eurostatu GUS prezentuje wskaźnik intensywności cyfrowej, także na poziomie regionów. W Polsce w 2024 roku największy odsetek firm zaklasyfikowanych do grupy o wysokiej lub bardzo wysokiej intensywności cyfrowej odnotowano wśród jednostek dużych (93,0%), najmniejszy zaś – wśród jednostek małych (26,7%). Uwzględniając rodzaj prowadzonej działalności, wysokim lub bardzo wysokim stopniem intensywności charakteryzowały się najczęściej podmioty zajmujące się informacją i komunikacją (88,0%). Biorąc pod uwagę podział terytorialny kraju i lokalizację podmiotów, największy odsetek podmiotów o wysokim lub bardzo wysokim poziomie intensywności odnotowano w województwie mazowieckim (47,4%), najmniejszy – w lubelskim oraz warmińsko-mazurskim (odpowiednio 22,2% i 22,5%). Udział przedsiębiorstw charakteryzujących się bardzo niskim poziomem intensywności najwyższy był w województwie warmińsko-mazurskim (40,8%), najniższy – w mazowieckim (21,7%). W Małopolsce odnotowano 31,2% przedsiębiorstw o najniższej intensywności cyfrowej i 31,7% o wysokiej i bardzo wysokiej.

7. KPMG, *Barometr cyberbezpieczeństwa*, <https://kpmg.com/pl/pl/home/insights/2025/02/barometr-cyberbezpieczenstwa-2025.html>, [dostęp: 23.09.2025].

8. Dane na podstawie Eurostatu, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/isoc_e_dii_custom_18356785/default/table, [dostęp: 10.10.2025].

Technologie ICT w gospodarstwach domowych

Liczba gospodarstw domowych posiadających łącze internetowe pozostaje na wysokim poziomie. W 2024 roku dostęp do Internetu w domu miało, według GUS, 95,9% gospodarstw domowych, tj. o 2,6 p.p. więcej w porównaniu z rokiem poprzednim. Poziom tego wskaźnika był zróżnicowany w zależności od typu gospodarstwa, stopnia urbanizacji, miejsca zamieszkania oraz regionu. Zdecydowanie częściej dostęp do Internetu w domu posiadały gospodarstwa domowe z dziećmi niż bez nich. Odsetek ten był również nieco wyższy w miastach dużych niż mniejszych i na wsi, a także na obszarach wysoko zurbanizowanych niż na terenach o niższych stopniach urbanizacji.

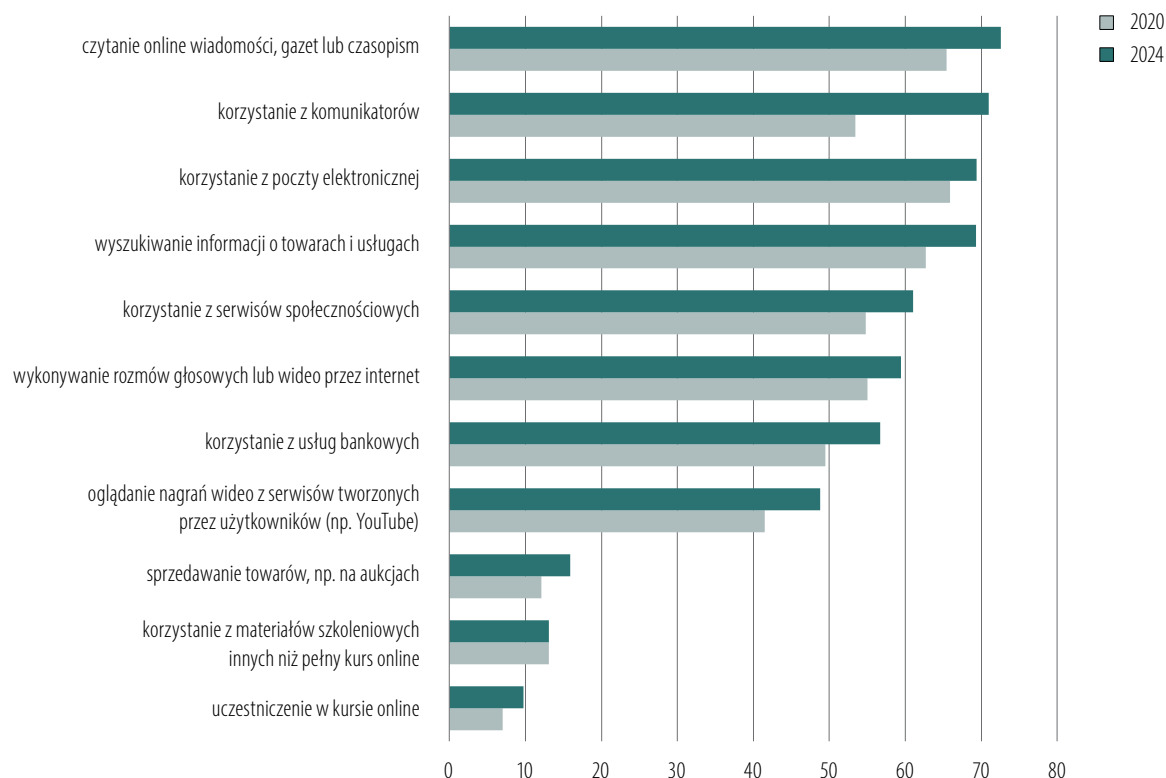
W 2024 roku 94,7% gospodarstw domowych w Polsce miało w domu dostęp do Internetu szerokopasmowego, co oznacza wzrost o 1,9 p.p. Ponadto 87,6% osób w wieku 16–74 lata regularnie korzystało z Internetu, a największy odsetek regularnych użytkowników odnotowano wśród osób w wieku 16–24 lata (99,5%), uczniów i studentów (99,9%), osób z wyższym wykształceniem (98,8%), a także mieszkańców dużych miast (93,4%).

W 2024 roku największy odsetek gospodarstw domowych posiadających w domu dostęp do Internetu odnotowano w województwie podkarpackim (98,5%), a najniższy w warmińsko-mazurskim (93,2%). Z kolei najwyższy odsetek osób korzystających z Internetu oraz regularnych użytkowników sieci – w województwie śląskim (odpowiednio 94,0% i 92,1%).

Najniższy odsetek osób korzystających z Internetu oraz regularnie go użytkujących odnotowano w województwie opolskim (odpowiednio 85,4% i 79,5%). W województwie małopolskim odsetek gospodarstw domowych posiadających dostęp do Internetu w domu w 2024 roku wyniósł 95,7%, natomiast odsetek osób korzystających z Internetu 92%, a odsetek osób regularnie korzystających z Internetu to 85,9%. Wskaźnik dostępu do Internetu szerokopasmowego kształtował się w regionie poniżej średniej dla kraju, przyjmując wartość 92,4% (spadek o 0,7 p.p. r/r).

Do najczęstszych powodów korzystania z Internetu w sprawach prywatnych wśród Polaków w wieku 16–74 lata w 2024 roku, należało czytanie online wiadomości, gazet lub czasopism (72,6%), korzystanie z komunikatorów (71,0%) oraz korzystanie z poczty elektronicznej (69,4%) i wyszukiwanie informacji o towarach i usługach (69,3%). Na dalszych miejscach znajduje się korzystanie z serwisów społecznościowych (61,0%), wykonywanie rozmów przez Internet (59,4%) oraz korzystanie z usług bankowych (56,7%).

Wykres 120. Cel korzystania z internetu w Polsce wśród osób w wieku 16–74 lata w 2020 i 2024 roku (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, *Społeczeństwo informacyjne... dz. cyt.*

W 2024 roku odsetek osób korzystających w ciągu ostatnich 12 miesięcy z usług administracji publicznej przez Internet wyniósł, według GUS, 61,0%. Najczęstszą formą korzystania z e-administracji było wysyłanie wypełnionych deklaracji podatkowych (39,4%). Jednocześnie największy odsetek osób korzystających z Internetu w celu kontaktowania się z organami administracji publicznej odnotowano wśród osób z wyższym wykształceniem (90,2%), a najmniejszy udział osób korzystających z usług e-administracji wystąpił wśród osób z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym. W przypadku wysyłania wypełnionych deklaracji podatkowych było to o 65,8 p.p. mniej w tej grupie niż wśród osób z wykształceniem wyższym. Analizując korzystanie z usług administracji publicznej w poszczególnych województwach, można stwierdzić, że z usług e-administracji korzystali zwłaszcza mieszkańcy województw: dolnośląskiego (68,1%), śląskiego (67,3%) i mazowieckiego (67,2%), a najrzadziej – opolskiego (48,4%) oraz świętokrzyskiego (49,4%). Małopolska z odsetkiem 56% znalazła się w dole zestawienia, na 10. miejscu razem z województwem lubuskim.

W przypadku ogólnych umiejętności cyfrowych, w populacji osób w wieku 16–74 lata, według GUS, udział osób z co najmniej podstawowym ich poziomem wyniósł 48,8%. Osoby posiadające niskie ogólne umiejętności cyfrowe stanowiły 19,2% tej populacji, a najmniej liczną grupę tworzyły osoby nieposiadające takich umiejętności (4,0%). Najwyższe odsetki osób posiadających podstawowe lub ponadpodstawowe umiejętności odnotowano wśród osób z grup wieku 25–34 lata oraz 35–44 lata. Przekroczył on w nich 72%, z kolei w przypadku grupy w wieku 65–74 lata taki poziom umiejętności obejmował jedynie 13,7% osób.

Warto jednocześnie odnotować, że jednostki administracji publicznej wspierają rozwój umiejętności cyfrowych wśród obywateli, poprzez działania w zakresie informacyjnym i szkoleniowym. Według danych GUS w 2023 roku większą aktywnością w tym zakresie charakteryzowały się jednostki administracji samorządowej, gdzie wskaźnik ten wyniósł 42,6% wobec 40,7% w administracji rządowej. Największą aktywność w tym obszarze wykazały urzędy marszałkowskie (56,3%). Najpopularniejszą formą wsparcia cyfrowego dla obywateli było udzielanie porad/instrukcji w zakresie korzystania z usług e-administracji, organizowanie lub wspieranie organizacji szkoleń. Dużą aktywnością wykazuje się w tym zakresie Małopolska. Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego prowadzi działalność edukacyjno-promocyjną w obszarze kompetencji cyfrowych, np. podczas kampanii *All Digital Weeks* (dawniej *Tydzień z Internetem*), Światowego Dnia Świadomości Dostępności (GAAD) oraz wspiera inicjatywy w tym zakresie, np. Małopolski Festiwal Programowania. W 2024 roku Województwo Małopolskie przeszkoliło w obszarze dostępności, obsługi BIP i bezpieczeństwa cyfrowego 4,7 tys. osób reprezentujących małopolskie jednostki publiczne.

W odniesieniu do technicznych aspektów korzystania z Internetu, według Urzędu Komunikacji Elektronicznej, z dostępu do Internetu w Polsce w 2024 roku korzystało łącznie 18,4 mln użytkowników. Częściej wykorzystanym dostępem był dostęp stacjonarny, z którego korzystało 9,8 mln użytkowników (wzrost o 3% wobec 2023 roku). Dostęp ruchomy użytkowany był przez 8,6 mln Polaków (spadek o 1,6%). Usługi stacjonarnego dostępu do Internetu wykorzystywane były w 2024 roku przez 67,5% gospodarstw domowych, co oznaczało wzrost o 2,0 p.p. wobec 2023 roku. Usługę stacjonarnego dostępu do Internetu świadczyło 2133 przedsiębiorców telekomunikacyjnych. Największa liczba firm działała w województwach: śląskim (390), mazowieckim (364) i małopolskim (302). Technologią, która najczęściej wybierana była do świadczenia usług internetowych były światłowodowy (FTTX). Korzystało z nich 55,8% użytkowników końcowych dostępu do Internetu. Najczęściej wybierano łącza o przepustowości od 300 Mb/s do 1 Gb/s, z których korzystało 54,8% użytkowników Internetu stacjonarnego. Trzy czwarte użytkowników wybrało prędkość powyżej 100 Mb/s⁹.

W 2024 roku usługę mobilnego dostępu do Internetu świadczyło 108 przedsiębiorców telekomunikacyjnych. Nasycenie usługą dostarczaną za pomocą kart SIM w dedykowanych urządzeniach typu modemy, karty, klucze wyniosło 23%, co oznaczało spadek o 0,6 p.p. w porównaniu z 2023 rokiem. Liczba użytkowników korzystających w 2024 roku z mobilnego dostępu do Internetu świadczonego za pomocą kart SIM wykorzystywanych w dedykowanych urządzeniach zmalała o 1,6% w stosunku do roku ubiegłego i wyniosła 8,6 mln. W sieciach mobilnych przesłano łącznie 9,9 mln TB danych – o 12,9% więcej niż rok wcześniej.

W 2024 roku zauważalny był dalszy rozwój stacjonarnych sieci telekomunikacyjnych. Zasięg sieci światłowodowych obejmował aż 78,0% gospodarstw domowych. Natomiast tylko 8,8% gospodarstw było w zasięgu sieci kablowych miedzianych, a zasięg radiowy obejmował jedynie 1,9%. Biorąc pod uwagę dostępność sieci umożliwiającej świadczenie usług dostępu do Internetu stacjonarnego w technologii światłowodowej, najwięcej gospodarstw domowych posiadało dostęp do tej technologii w województwie małopolskim (86,8%), mazowieckim (85,6%) i podkarpackim (86,5%). Najmniejszy odsetek gospodarstw domowych z dostępem do

9. Urząd Komunikacji Elektronicznej, *Raport o stanie rynku telekomunikacyjnego w Polsce w 2024 roku*, <https://www.uke.gov.pl/akt/raport-o-stanie-rynku-telekomunikacyjnego-w-2024-roku,590.html>, [dostęp: 23.09.2025].

sieci światłowodowej był w województwie pomorskim (58,7%). Nadal około 22,0% gospodarstw domowych w Polsce nie ma dostępu do sieci światłowodowej.

W 2024 roku największy zasięg stacjonarnej sieci telekomunikacyjnej o przepustowości co najmniej 30 Mb/s odnotowano w województwach: śląskim (97,8%) i opolskim (95,1%). Dla sieci o przepustowości co najmniej 100 Mb/s najwyższa dostępność Internetu dla gospodarstw domowych widoczna była w województwach: śląskim (95,5%) i małopolskim (92,1%). Pod względem dostępności do stacjonarnej sieci Internetu o przepustowości 300 Mb/s, najwyższy odsetek gospodarstw domowych odnotowano na Śląsku (95,2%). Małopolska z odsetkiem 91,5% znalazła się wraz z województwem podkarpackim na drugim miejscu. Największy odsetek gospodarstw domowych będących w zasięgu sieci o przepustowości 1 Gb/s odnotowano w województwie małopolskim (89,6%) oraz w śląskim (89,2%).

Technologie ICT w jednostkach administracji publicznej

Odsetek jednostek administracji publicznej wykorzystujących technologię szerokopasmowego dostępu do Internetu poprzez stałe łącze wyniósł, według GUS, 99,9%. Posiadały go wszystkie urzędy powiatowe i marszałkowskie. Najwięcej zbadanych jednostek (46,9%) deklarowało korzystanie z połączenia internetowego o szybkości w przedziale przynajmniej 100, ale mniej niż 500 Mb/s. W 2024 roku w Małopolsce w tym przedziale łącze miało 48% jednostek, w przedziale od min. 500 Mb/s do mniej niż 1 Gb/s było ich 24%, a przynajmniej 1 Gb/s posiadało 9,3% jednostek, dla porównania rok wcześniej było ich zaledwie 5,9%.

Ponad 89,9% jednostek administracji publicznej w Polsce wyposażyło w 2024 roku swoich pracowników w urządzenia przenośne pozwalające na mobilne łączenie się z internetem w celach służbowych. Natomiast odsetek pracowników wyposażonych przez urzędy w urządzenia przenośne z dostępem do Internetu wyniósł 33,7%. Najwyższy wskaźnik pracowników wyposażonych w urządzenia przenośne odnotowano w województwie mazowieckim (44,9%), natomiast najniższy – w świętokrzyskim 11,6%. W Małopolsce było to 31,9%. Wśród urzędów najwyższy odsetek pracowników wyposażonych w urządzenia przenośne odnotowano w 2024 roku w urzędach marszałkowskich (54,2%) i jednostkach administracji rządowej (49,2%), a najniższy w urzędach gmin (18,8%).

Odsetek jednostek administracji publicznej korzystających z Elektronicznego Zarządzania Dokumentami w 2024 roku wyniósł 84,7%. Wśród jednostek, które stosowały EZD, 37,6% wskazało ten system jako podstawowy sposób dokumentowania przebiegu załatwiania i rozstrzygania spraw. W Małopolsce 91,2% jednostek administracji publicznej korzystało z EZD. Dla porównania w 2023 roku było to 92,6%, w 2022 roku 90,7%, a w 2020 roku 83,2%.

Powoli wzrasta udział jednostek administracji publicznej posiadających politykę lub strategię otwartych danych publicznych. W 2024 roku 25,4% jednostek administracji publicznej posiadała politykę otwartych danych lub miała wdrożoną strategię związaną z tym obszarem, z czego ponad połowa jednostek administracji rządowej (50,9%), a administracja samorządowa 24,4%. W ujęciu terytorialnym w 2024 roku najwyższą wartość tego wskaźnika odnotowano w województwie lubuskim (35,4%), opolskim (31%), a najmniejszą – w województwie wielkopolskim (18,5%). W Małopolsce było to 27%, tj. ósme miejsce w zestawieniu województw. W 2024 roku odsetek jednostek administracji publicznej udostępniających online dane z rejestrów publicznych lub innych zasobów danych gromadzonych w urzędzie wyniósł 45,5%. Jako miejsce udostępniania danych jednostki najczęściej wskazywały stronę internetową urzędu (41,5%).

W 2024 roku 86,6% jednostek administracji publicznej udostępniało drogą elektroniczną dane przestrzenne obywatelom. Najczęściej dotyczyło to informacji o ewidencji gruntów i budynków (75,3%) oraz ortofotomap (62,2%). Biorąc pod uwagę podział terytorialny kraju, najwyższym wskaźnikiem dotyczącym udostępniania danych przestrzennych charakteryzowało się województwo małopolskie (95,1%), a najniższym – mazowieckie (74,6%).

Odsetek jednostek administracji publicznej, które udostępniały obywatelom usługi przez Internet wyniósł w 2024 roku 99,9%. Liczba stron internetowych posiadanych przez jednostki administracji publicznej przekroczyła 9,4 tys., z czego 59,1% spełniało wymagania ustawy o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych, a 40,5% spełniało je częściowo. W 2024 roku 25,3% jednostek administracji publicznej umożliwiała obywatelom udział w głosowaniach i konsultacjach społecznych online, a 34,2% udostępniała aplikacje możliwe do pobrania na urządzenia mobilne, oferujące e-usługi. W Małopolsce było to odpowiednio 24,5% i 39,2%.

Zgodnie ze stanem w dniu 30 września 2024 roku ponad 15,2 mln osób miało zainstalowaną aplikację mObywatel. W jej zakresie z usługi mDowód korzystało 8,3 mln osób. mPrawo jazdy posiadało 4,5 mln osób,

usługę Moje pojazdy – 4,1 mln osób, natomiast z Karty Dużej Rodziny korzystało prawie 0,9 mln osób. Legitymację emeryta-rencisty w aplikacji posiadało ponad 0,7 mln osób, a legitymację studencką – prawie 0,2 mln osób.

W 2024 roku 9,4% jednostek administracji publicznej doświadczyło incydentów związanych z bezpieczeństwem ICT (w Małopolsce 10,3%), w tym 65% dotknęła niemożność korzystania z zasobów ICT jednostki (Małopolska 61,9%), 29,9% ujawnienie poufnych danych, a 27,7% zniszczenie lub uszkodzenie danych. W dwóch pozostałych zakresach Małopolska osiągnęła poziom 28,6%. Natomiast najwięcej incydentów było w województwie mazowieckim (19,9%) i śląskim (16,5%). Podobnie jak rok wcześniej administracja rządowa i urzędy marszałkowskie najczęściej spośród jednostek publicznych zmagaly się z incydentami bezpieczeństwa, odpowiednio 40,2% i 37,5%.

W jednostkach administracji publicznej organizowane są szkolenia podnoszące kompetencje cyfrowe pracowników oraz specjalistów ICT. W 2024 roku 62,6% jednostek administracji publicznej zapewniło szkolenia dla pracowników w zakresie ICT, w tym dla specjalistów ICT – 75%, a dla pozostałych pracowników – 85,5%. Największy odsetek jednostek zapewniających szkolenia w zakresie ICT odnotowano na terenie województwa opolskiego (73,8%). Szkolenia dla specjalistów ICT najczęściej organizowano dla jednostek w województwie zachodniopomorskim 88,9%, natomiast dla pozostałych pracowników – w podlaskim 92,8%. W Małopolsce szkolenia odbyły się w 69,1% jednostek, w tym 80,9% dla specjalistów ICT, a dla pozostałych pracowników 83,7%. W 2024 roku szkolenia w zakresie ICT częściej zapewniały swoim pracownikom jednostki administracji rządowej niż administracji samorządowej (odpowiednio 91,1% i 61,4%). Warto zauważyć, że takie szkolenia zorganizowało 93,8% urzędów marszałkowskich.

Województwo Małopolskie w 2024 roku otrzymało i zrealizowało grant w ramach konkursu *Cyberbezpieczny Samorząd*. Środki zostały przeznaczone na zwiększenie poziomu bezpieczeństwa informacji poprzez wzmacnianie odporności oraz zdolności do skutecznego zapobiegania i reagowania na incydenty w systemach informacyjnych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego. Zadanie stanowiło element realizowanej od lat polityki budowania bezpieczeństwa cyfrowego urzędu. Działanie było współfinansowane przez UE w ramach *Funduszy Europejskich na Rozwój Cyfrowy 2021–2027*.

Województwo Małopolskie od wielu lat prowadzi Regionalny System Biuletynu Informacji Publicznej (RS-BIP). Jest to największe tego typu rozwiązanie w Polsce, z którego obecnie korzysta około 3200 podmiotów i jednostek publicznych, zobowiązanych do prowadzenia strony BIP. System cieszy się dużą popularnością z uwagi na prostotę użytkowania, niezawodność oraz możliwość skorzystania ze wsparcia technicznego oraz szkoleń zapewnianych przez Województwo Małopolskie. Utrzymująca się od lat stała wysoka liczba odsłon serwisu świadczy o dużym zainteresowaniu dostępem do informacji publicznej.

3. Łączność telefoniczna¹⁰

Telefonia stacjonarna

W 2024 roku z usługi telefonii stacjonarnej korzystało 1,7 mln użytkowników, co oznaczało spadek o 18,5% r/r. Dla porównania w 2019 roku było ich 3,53 mln. Stale maleje penetracja usługami (łączyami) telefonii stacjonarnej. Penetracja obliczana jest jako stosunek liczby łączy abonenckich telefonii stacjonarnej do liczby mieszkańców Polski. W ubiegłym roku wskaźnik procentowy dla całego kraju wyniósł 5,3%, podczas gdy w 2019 roku było to 9,3%. W 2024 roku najwięcej własnych łączy abonenckich w przeliczeniu na mieszkańca było w województwie mazowieckim (8,1%), a najmniej w wielkopolskim (2,6%). W Małopolsce było to 4,9%. W 2024 roku abonent telefonii stacjonarnej w Polsce rozmawiał średnio nieco ponad 94 minuty miesięcznie.

Telefonia komórkowa

O wzroście popularności telefonii komórkowej w porównaniu do stacjonarnej najlepiej świadczą liczby. W 2024 roku statystycznie na każdego mieszkańca Polski przypadło 2996,5 minut połączeń w ciągu roku, co oznaczało, że przeciętnie każdy Polak spędził w miesiącu 249,7 minut (4,2 godziny) na rozmowach.

Według danych UKE na polskim rynku telefonii ruchomej działalność prowadziło 154 przedsiębiorców telekomunikacyjnych. Spośród wszystkich operatorów działających na rynku telefonii ruchomej, czterech posiadało własną infrastrukturę, czyli operatorzy MNO¹¹, tj.: Orange Polska SA, Polkomtel Sp. z o.o., P4 Sp. z o.o., T-Mobile

10. Ibidem.

11. MNO, *Mobile Network Operator*, tj. operator sieci komórkowej.

Polska SA. Pozostali (MVNO)¹² korzystali z sieci wybranego partnera technologicznego. Penetracja usługami telefonii ruchomej wyniosła 141,9%. Liczba aktywnych kart SIM wzrosła rok do roku, osiągając poziom 53,2 mln (w 2023 roku – 52,4 mln). Liczba kart M2M¹³ osiągnęła poziom 10 mln sztuk.

Postępuje spadek zainteresowania usługą wysyłania wiadomości SMS. W 2024 roku statystycznie każdy Polak wysłał 84 SMS-y w miesiącu i 5 MMS-ów. Spadek zainteresowania usługą wysyłania wiadomości SMS i MMS jest obserwowany od kilku lat, co wynika z zastępowania ich wysyłaniem wiadomości przy użyciu komunikatorów lub serwisów internetowych. Wzrasta za to dynamicznie poziom transmisji danych w sieciach ruchomych. W 2024 roku odnotowano wzrost o 18,5% w porównaniu do 2023 roku, przesłanych i odebranych zostało 11,35 PB danych. Statystycznie na jednego Polaka przypadło średnio ponad 310 GB danych przesłanych w ciągu roku, o około 50 GB więcej r/r.

4. Trendy w obszarze ICT

Przegląd opracowań dotyczących trendów na 2025 rok i dalszą przyszłość pozwala przyjąć, że kluczowe dla rynku IT pozostają m.in.: sztuczna inteligencja, cyberbezpieczeństwo, technologie chmurowe, Internet rzeczy, *blockchain*, analityka big data, rozwój komputerów kwantowych. Wzrasta także zainteresowanie wdrożeniem proekologicznych rozwiązań w technologiach.

Analitycy firmy Gartner¹⁴ przedstawili trendy na najbliższy rok, w podziale na trzy grupy: imperatywy i zagrożenia związane ze sztuczną inteligencją, nowe granice informatyki oraz synergia człowieka z maszyną. W pierwszej grupie przeanalizowano udział autonomicznej sztucznej inteligencji w planowaniu i podejmowaniu działań w celu osiągnięcia celów określonych przez użytkownika. Prognozuje się, że do 2028 roku co najmniej 15% codziennych decyzji zawodowych będzie podejmowanych autonomicznie przez sztuczną inteligencję. Rozwój kategorii *Bezpieczeństwo dezinformacji* ma doprowadzić do zmniejszenia liczby oszustw poprzez wzmocnienie kontroli walidacji tożsamości. W grupie *Nowe granice informatyki* przeanalizowano sposób, w jaki przetwarzamy dane. Rozwój kryptografii postkwantowej (PQC) zwiększa ochronę danych. Jest ona odporna na ryzyko odszyfrowania związane z obliczeniami kwantowymi. Coraz większe znaczenie zyskuje energooszczędne przetwarzanie danych, zwiększenie zrównoważonego rozwoju poprzez bardziej wydajną architekturę, kod i algorytmy oraz optymalizowanie sprzętu pod kątem wydajności i wykorzystania energii odnawialnej do uruchamiania systemów. Natomiast grupa *Synergia człowiek-maszyna* łączy świat fizyczny i cyfrowy. Rozwijają się przetwarzanie przestrzenne, czyli cyfrowe ulepszenie świata fizycznego przy użyciu technologii takich jak rzeczywistość rozszerzona i wirtualna w celu zaoferowania wciągających doświadczeń. Wobec rozwoju robotów wielofunkcyjnych, zdolnych do wykonywania wielu zadań i płynnego przełączania się między nimi w zależności od potrzeb, prognozuje się, że do 2030 roku 80% ludzi będzie codziennie współpracować z inteligentnymi robotami na co dzień, w porównaniu z mniej niż 10% obecnie.

W 2025 roku głównym motorem zmian w IT będzie sztuczna inteligencja. Generatywna AI oraz autonomiczne agentowe systemy AI będą odgrywać coraz większą rolę w biznesie i przemyśle. Równolegle rośnie znaczenie cyberbezpieczeństwa, gdzie AI stanowi zarówno kluczowe narzędzie ochrony, jak i źródło nowych zagrożeń. Ważnym trendem będzie także rozwój robotyki opartej na AI – od współpracujących cobotów, po inteligentne systemy zarządzania logistyką i optymalizacji łańcucha dostaw. Wpływ na to będą miały również nowe regulacje, takie jak unijny Digital Product Passport, wymuszające większą transparentność w zakresie śladu środowiskowego produktów. Firmy będą musiały dostosować swoje procesy produkcyjne i logistyczne do nowych standardów, co przyspieszy wdrażanie zaawansowanych technologii AI i automatyzacji w celu monitorowania, raportowania i minimalizowania wpływu na środowisko¹⁵.

Analitycy Polskiego Instytutu Ekonomicznego (PIE), badając z kolei wpływ AI na polski rynek pracy wskazują, że niemal 3,7 mln osób w Polsce pracuje w 20 zawodach narażonych na oddziaływanie AI, są to zwłaszcza finansiści, prawnicy, niektórzy urzędnicy państwowi, specjaliści ds. administracji czy programiści. Jednocześnie, jak wskazują badacze, sztuczna inteligencja dotknie mocniej zawody, w których pracują osoby z wyższym wykształceniem oraz kobiety. Wnioski z raportu pokazują także, że Małopolska znajduje się w gronie regionów,

12. MVNO, *Mobile Virtual Network Operator*, wirtualny operator komórkowy, który świadczy usługi telekomunikacyjne, wykorzystując infrastrukturę innego, tradycyjnego operatora, tzw. MNO.

13. M2M, *Machine-to-machine*, dotyczy bezpośredniej wymiany informacji elektronicznej pomiędzy urządzeniami przy wykorzystaniu łączności przewodowej, bezprzewodowej lub hybrydowej.

14. Gartner, *Top 10 strategicznych trendów technologicznych na 2025 rok*, <https://www.gartner.com/en/articles/top-technology-trends-2025>.

15. K. Kucharska, *Branża IT w 2025 r. w przekroju: co musisz wiedzieć, pracując w sektorze IT?*, <https://nofluffjobs.com/insights/branza-it-w-2025/>, [dostęp: 23.09.2025].

których rynek pracy może najsilniej odczuć działanie sztucznej inteligencji, co wynika z obecności dużej aglomeracji miejskiej, w której skoncentrowane są firmy i instytucje korzystające z zaawansowanych technologii. Pod względem odsetka pracowników wykonujących 20 zawodów najmocniej zależnych od wpływu AI za województwem mazowieckim lokują się właśnie dolnośląskie (26%), małopolskie (25%) i pomorskie (24%)¹⁶.

Oprócz rynku pracy wpływ AI może zostać w nieodległym czasie przełożony na jakość usług świadczonych przez administrację publiczną. Według badań zrealizowanych przez cytowanych już analityków z PIE, 60,4% ankietowanych chce, aby administracja publiczna wykorzystywała AI do usprawnienia cyfrowych usług publicznych. Z kolei wśród najczęstszych obaw związanych z wykorzystaniem AI w tym względzie wymieniano utratę prywatności i zagrożenie dla ochrony danych osobowych, brak transparentności algorytmów AI oraz rozmycie odpowiedzialności za podjęte decyzje¹⁷.

Sprostanie wyzwaniom technologicznym, podążanie za trendami to jeden z aspektów cyfrowej rzeczywistości. Drugim jest realizacja celów wskazanych w dokumentach strategicznych. W czerwcu 2025 roku Komisja Europejska zaprezentowała najnowsze sprawozdanie o stanie realizacji celów Cyfrowej Dekady, opracowane na podstawie raportów krajowych za 2024 rok. Dokument wskazuje na znaczące postępy w obszarach takich jak telekomunikacja i cyfrowe usługi publiczne. Podkreśla też potrzebę intensyfikacji działań w zakresie sztucznej inteligencji, kompetencji cyfrowych oraz inwestycji w technologie przyszłości. Polska wyróżnia się rozwiniętą infrastrukturą telekomunikacyjną i szybkim tempem nadrobiania zaległości, lecz pozostaje jeszcze poniżej średniej UE w wykorzystaniu AI przez przedsiębiorstwa. Przedstawiono również rekomendacje KE dla Polski, które mają pomóc sprawnie realizować cele Cyfrowej Dekady.

Dotyczą one następujących obszarów:

- ✧ Podstawowe umiejętności cyfrowe: należy promować nauki ścisłe w szkołach, szczególnie wśród dziewcząt, aby więcej młodych ludzi wybierało ścieżki edukacyjne i zawodowe związane z IT. Równocześnie ważne jest wspieranie osób z ograniczonymi kompetencjami cyfrowymi, takich jak seniorzy, mieszkańcy obszarów wiejskich czy osoby z niepełnosprawnościami.
- ✧ Specjaliści i specjalistki w dziedzinie ICT: należy podjąć działania, które zwiększą liczbę specjalistów i specjalistek w dziedzinie ICT (np. lepsze możliwości szkolenia i przekwalifikowania; programy mające przyciągnąć nowych/zatrzymać obecnych specjalistów w dziedzinie ICT, w tym specjalistów z innych krajów) oraz promować studia i rozwijanie karier zawodowych w dziedzinie ICT wśród kobiet i dziewcząt.
- ✧ Małe i średnie przedsiębiorstwa: celem jest przyspieszenie cyfryzacji MŚP poprzez wsparcie firm, które jeszcze nie nadążają za zmianami technologicznymi. Równocześnie istotne jest zwiększanie ich wiedzy o korzyściach cyfryzacji oraz możliwościach uzyskania pomocy.
- ✧ Cyberbezpieczeństwo: należy kontynuować działania, aby radzić sobie z nowymi zagrożeniami, zwłaszcza w firmach i instytucjach publicznych.
- ✧ Sztuczna inteligencja: trzeba stworzyć ekosystem przyjazny sztucznej inteligencji poprzez stymulowanie publicznych i prywatnych inwestycji w badania naukowe i innowacje. Mają one podnosić świadomość wśród przedsiębiorców, zwiększać dostęp do specjalistycznej wiedzy i mocy obliczeniowej oraz wdrażać spójne ramy prawne i standardy.
- ✧ 5G: warto zachęcać operatorów do szybszego wdrażania autonomicznych sieci szkieletowych 5G.
- ✧ Chmura: trzeba zachęcać przedsiębiorstwa do tego, by korzystały z technologii chmurowych, koncentrując się na suwerennych rozwiązaniach europejskich.
- ✧ Jednorożce: należy poprawiać otoczenie biznesowe i dostęp do finansowania dla cyfrowych start-upów, zapewnić bardziej dostosowane wsparcie, aby sprostać wyzwaniom związanym ze skalowaniem działalności.
- ✧ Półprzewodniki i innowacje cyfrowe: należy inwestować w rozwój i produkcję kluczowych technologii w obszarze cyfryzacji oraz zaawansowanych technologii. To kluczowy element wzmacniania innowacyjności i konkurencyjności gospodarki.
- ✧ Zielona transformacja cyfrowa: należy stworzyć system monitorowania i ilościowego określania redukcji emisji, które wynikają z zastosowanych rozwiązań cyfrowych¹⁸.

16. K. Korgul, J. Witczak, I. Świącicki, *AI na polskim rynku pracy*, Polski Instytut Ekonomiczny, Warszawa 2024.

17. K. Łukasik, K. Korgul, *Stosunek Polaków do wykorzystania sztucznej inteligencji w administracji publicznej*, Polski Instytut Ekonomiczny, Warszawa 2024.

18. Ministerstwo Cyfryzacji, *Postępy i wyzwania cyfrowej transformacji w UE – raport Komisji Europejskiej*, <https://www.gov.pl/web/cyfryzacja/postepy-i-wyzwania-cyfrowej-transformacji-w-ue--raport-komisji-europejskiej>, [dostęp: 23.09.2025].

Informacja przestrzenna

Opracowanie: Justyna Bachowska, Natalia Owsianka, Sylwia Żmuda

— podsumowanie

- System Mapy Małopolski w 2024 roku zastąpił funkcjonujący dotychczas geoportal MIIP. Wdrożone zostało nowoczesne rozwiązanie pozwalające na udostępnianie społeczności różnorodnych tematycznie aplikacji mapowych opartych na danych opracowywanych w samorządach oraz pochodzących z wielu źródeł. Geoportal niezmiennie usprawnia pracę administracyjną samorządu województwa.
- Zasób geodezyjny i kartograficzny służy gospodarce narodowej, obronności państwa, ochronie bezpieczeństwa i porządku publicznego, nauce, kulturze, ochronie przyrody i potrzebom obywateli. W wojewódzkim zasobie geodezyjnym i kartograficznym gromadzone są zbiory danych, do których prowadzenia właściwy jest marszałek województwa.

1. Geoportal Mapy Małopolski

Mapy Małopolski (<https://mapymalopolski.pl>) to regionalny geoportal prezentujący kompozycje mapowe z bogatymi zasobami danych województwa, powiatów i gmin.

W 2024 roku uruchomiono system Mapy Małopolski, będący wynikiem realizacji projektu *Regionalny System Cyfrowych Rejestrów Geodezyjnych*. Projekt ten, realizowany w latach 2016–2023, polegał na budowie geoportalu Mapy Małopolski wraz z aplikacją mobilną, cyfryzacji zasobów Wojewódzkiego Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej (WODGiK) oraz utworzeniu aplikacji mapowej do sporządzania analiz zmian w strukturze agrarnej, bonitacji gleb i koordynacji prac urzędniowo-rolnych (geodezja rolna). Projekt współfinansowany był przez Unię Europejską ze środków *Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego* w ramach *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020*.

System Mapy Małopolski zastąpił funkcjonujący dotychczas geoportal Małopolskiej Infrastruktury Informacji Przestrzennej (MIIP). Wszystkie dane poprzedniego systemu MIIP zostały zmigrowane do systemu Mapy Małopolski, a aplikacje mapowe skomponowane z użyciem nowoczesnych narzędzi i metod wizualizacji. Obecny system umożliwia nie tylko przeglądanie danych, ale także zakładanie indywidualnego konta użytkownika, co pozwala na prowadzenie własnych zbiorów i baz danych, opracowywanie i publikowanie na ich podstawie aplikacji mapowych, wykonywanie analiz na danych oraz prowadzenie badań ankietowych z wykorzystaniem map. Mapy podkładowe systemu opracowane zostały z wykorzystaniem Bazy Danych Obiektów Topograficznych (BDOT10k) i są na bieżąco aktualizowane na podstawie prac WODGiK. Zbiory danych publikowane w aplikacjach mapowych pochodzą zarówno z pracy własnej samorządów województwa, powiatów i gmin, jak i pozyskiwane są z wielu źródeł zewnętrznych: bazy Państwowego Rejestru Nazw Geograficznych, Państwowego Rejestru Granic, Bazy Danych Obiektów Ogólnogeograficznych, Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, Polskich Kolei Państwowych i innych.

Z geoportalu korzystać można również na urządzeniach mobilnych, co pozwala nie tylko na przeglądanie map (dostępnych również offline), ale także prace w terenie obejmujące zbieranie danych czy prowadzenie badań ankietowych.

Geoportal jest narzędziem usprawniającym pracę administracyjną Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego. Wspiera on m.in. realizację procedur związanych z wnioskowaniem i rozliczaniem dotacji ze środków budżetu województwa. W aplikacji do składania przez gminy wniosków o dofinansowanie budowy lub modernizacji dróg dojazdowych do gruntów rolnych każdy podmiot ubiegający się o dofinansowanie zobowiązany jest do naniesienia na mapę przebiegu danej drogi, a także ich modyfikacji w przypadku zmian zakresu prac oraz przy rozliczeniu dotacji.

Kolejną procedurą realizowaną przy pomocy geoportalu jest proces składania wniosków w ramach konkursu ofert na realizację zadań z zakresu ochrony bioróżnorodności pn. *Małopolski wypas*. Wnioskodawcy za pomocą narzędzi geoportalu aktualizują na dany rok zasięg terytorialny prowadzonego wypasu owiec. Aplikacje mapowe używane są także w procesach związanych z konsultacjami społecznymi. W 2024 roku przeprowadzone zostały konsultacje w sprawie projektu audytu krajobrazowego dla województwa małopolskiego z wykorzystaniem mapy prezentującej kompleksową inwentaryzację krajobrazów występujących w naszym regionie. Geoportal jest również kanałem komunikacji pomiędzy obywatelem a urzędnikiem. Działania promocyjne w połączeniu z publikacją danych tematycznych, które dotyczą aktualnych spraw i potrzeb mieszkańców Małopolski, przekładają się na wzrost zainteresowania informacją przestrzenną i zwiększenie jej zastosowania – od realizacji zadań samorządu, tj. wydawania decyzji administracyjnych, konsultacji społecznych, promocji regionu, przedstawiania możliwości inwestycyjnych, aż po zwiększanie świadomości mieszkańców w zakresie środowiska i jego zanieczyszczenia. Mapy tworzone w ramach geoportalu osadzone są na stronach tematycznych portalu Województwa Małopolskiego (np. konkurs *Kapliczki Małopolski*, *Małopolska Infrastruktura Rekreacyjno-Sportowa*, szlaki rowerowe *VeloMałopolska* i inne) oraz zewnętrznych stronach tematycznych (np. Polski Związek Łowiecki – Zarząd Okręgowy Kraków, *Wirtualne Muzea Małopolski*, *Skitourowe Zakopane*).

W 2024 roku w geoportalu dokonano aktualizacji zbiorów danych przestrzennych: obwody łowieckie, nieruchomości województwa, baza przystanków, aglomeracje wodne, gospodarka odpadami (aktualizacja oparta na *Planie Gospodarki Odpadami Województwa Małopolskiego na lata 2023–2028*), obszary i podobszary rewitalizacji (wraz z gminnymi programami rewitalizacji), podstrefy krakowskiej specjalnej strefy ekonomicznej – Krakowski Park Technologiczny, złoża i obszary górnicze, Miejsca Przyjazne Rowerzystom, instytucje kultury województwa, drogi dojazdowe do gruntów rolnych oraz zbiorniki wodne służące małej retencji przy gruntach rolnych (wybudowane bądź zmodernizowane z udziałem środków budżetu województwa), laureaci konkursu *Małopolska Wieś*, obiekty dofinansowane w ramach programu *Małopolska Infrastruktura Rekreacyjno-Sportowa*, obszary wypasowe, obiekty małej architektury odnawiane w ramach programów *Małopolska Pamięta* oraz *Kapliczki Małopolski*, tężnie z konkursu *Małopolskie Tężnie Solankowe*, a także miejsca organizacji wydarzeń w ramach *Małopolskiego Festiwalu Smaku*, *Małopolskiej Nocy Naukowców* oraz *Juromanii*. W aplikacji mapowej z przystankami kolejowymi i autobusowymi umieszczono lokalizację parkingów Park&Ride oraz dodano do przystanków kolejowych informację o rozkładach jazdy. Aktualizacja map podkładowych geoportalu była oparta na najnowszych danych BDOT10k.

Utworzono i opublikowano także szereg nowych danych i kompozycji mapowych, m.in. rozmieszczenie zabytków, które uzyskały dofinansowanie na przeprowadzenie prac konserwatorskich w konkursie *Ochrona zabytków Małopolski* (obiekty objęte dofinansowaniem w latach 2019–2024), murale utworzone w ramach akcji *Małopolska Uskrzydla*, umiejscowienie wystaw plenerowych *20 lat Funduszy Europejskich w Małopolsce* prezentujących projekty i inwestycje, które zrealizowano z udziałem środków unijnych od 2004 roku oraz *Małopolskie Jarmarki Bożonarodzeniowe*. Największą popularnością w 2024 roku cieszyły się przede wszystkim mapy: ortofotomapa, mapa topograficzna, aglomeracje wodne, mapa glebowo-rolnicza, mapa pogładowa, obwody łowieckie oraz *Małopolska na rowery*.

2. Wojewódzki zasób geodezyjny i kartograficzny

Zasób geodezyjny i kartograficzny służy gospodarce narodowej, obronności państwa, ochronie bezpieczeństwa i porządku publicznego, nauce, kulturze, ochronie przyrody i potrzebom obywateli. W wojewódzkim zasobie geodezyjnym i kartograficznym gromadzone są zbiory danych, dla których prowadzenia właściwy jest Marszałek Województwa Małopolskiego, utworzone na podstawie tych zbiorów danych opracowania kartograficzne, rejestry, wykazy i zestawienia.

Materiały wojewódzkiego zasobu geodezyjnego i kartograficznego to m.in.:

- › Baza Danych Obiektów Topograficznych (BDOT10k);
- › standardowe opracowania kartograficzne w skali 1:10 000;
- › pozostałe mapy topograficzne (niestandardowe) w skalach: 1:10 000, 1:25 000, 1:50 000, 1:100 000;

- › mapy tematyczne:
 - a) mapy sozologiczne;
 - b) mapy hydrograficzne;
 - c) mapa glebowo-rolnicza.

BDOT10k to wektorowa baza zawierająca lokalizację przestrzenną obiektów topograficznych oraz informacje o następujących kategoriach obiektów:

- › sieci wodnej (OT_SW), np. rzekach;
- › sieci komunikacyjnej (OT_SK), np. drogach, ścieżkach;
- › sieci uzbrojenia terenu (OT_SU), np. liniach energetycznych;
- › pokrycia terenu (OT_PT), np. lasach, gruntach ornych;
- › budynkach, budowlach i urządzeniach (OT_BU), np. budynkach, mostach;
- › kompleksach użytkowania terenu (OT_KU), np. kompleksach sportowo-rekreacyjnych;
- › jednostkach podziału terytorialnego (OT_AD), np. granicach powiatów;
- › terenach chronionych (OT_TC), np. parkach narodowych;
- › obiektach innych (OT_OI), np. przystankach, kapliczkach.

Baza danych BDOT10k prowadzona jest zgodnie z określonym w przepisach prawa modelem danych, szczegółowość odwzorowania obiektów w niej zawartych odpowiada mapie topograficznej w skali 1:10 000. Udostępnienie bazy BDOT10k jest bezpłatne i nie wymaga złożenia wniosku.

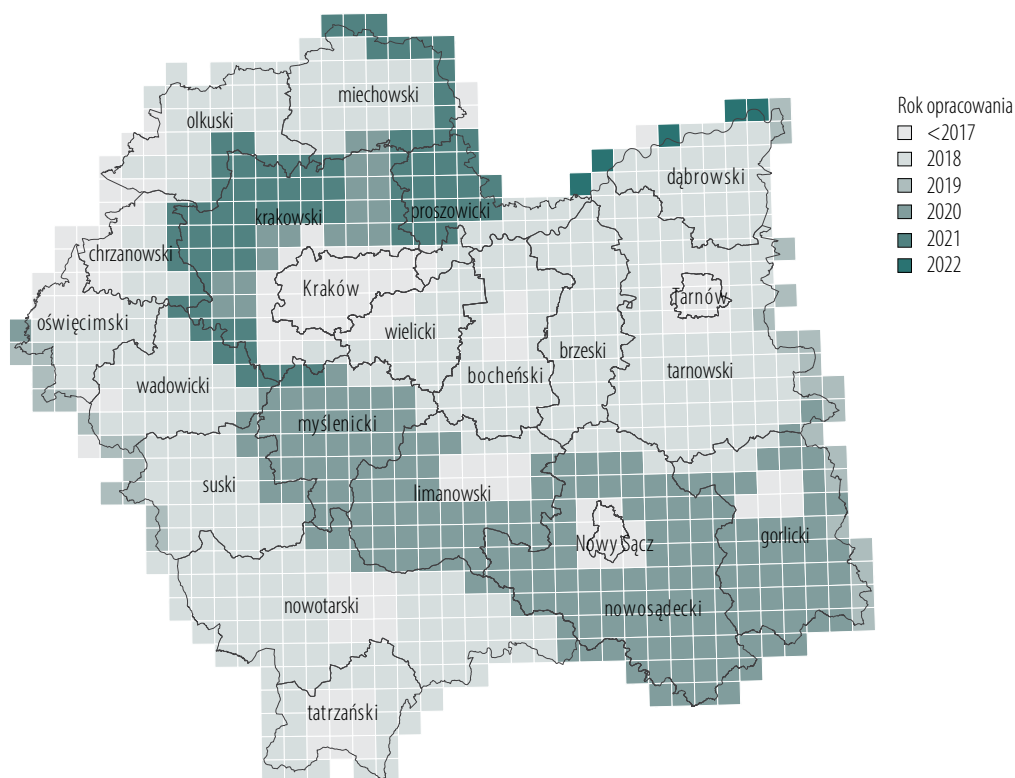
Mapa 31. Aktualizacja Bazy Danych Obiektów Topograficznych BDOT10k

Źródło: opracowanie własne.

Standardowe Opracowanie Kartograficzne w skali 1:10 000, czyli mapa topograficzna w skali 1:10 000 przedstawia elementy środowiska geograficznego zawarte w bazie BDOT10k, uzupełnione o rzeźbę terenu i urzędowe nazwy geograficzne. Może być używana zarówno w wersji cyfrowej (rastrowej lub wektorowej), jak i analogowej (wydruk papierowy), w sposób najbardziej dogodny dla odbiorcy.

Mapa 32. Opracowanie map topograficznych w skali 1:10 000

Źródło: opracowanie własne.

Dla potrzeb własnych lub w celach komercyjnych wojewódzki zasób geodezyjny i kartograficzny udostępniany jest odpłatnie na podstawie wniosku na zasadach określonych w ustawie *Prawo geodezyjne i kartograficzne*. Nie dotyczy to danych zgromadzonych w bazie BDOT10k, które można nieodpłatnie pobrać w celu dowolnego wykorzystania ze strony internetowej: <https://www.malopolska.pl/WODGiK-Krakow>.

Materiały zasobu, które mają postać elektroniczną, mogą być nieodpłatnie pozyskane na podstawie wniosku o udostępnienie materiałów wojewódzkiego zasobu geodezyjnego i kartograficznego:

- › na cele edukacyjne jednostkom organizacyjnym wchodzącym w skład systemu oświaty, uczelniom, podmiotom pożytku publicznego,
- › w celu prowadzenia badań naukowych/ prac rozwojowych,
- › w celu realizacji ustawowych zadań w zakresie ochrony bezpieczeństwa wewnętrznego państwa i jego porządku konstytucyjnego – służbom specjalnym,
- › w celu realizacji zadań w zakresie obronności państwa – ministrowi obrony narodowej.

Istnieje również możliwość nieodpłatnego pozyskania danych przez podmioty realizujące zadania publiczne (czyli głównie urzędy państwowe i samorządowe) na podstawie wniosku o udostępnienie danych z rejestru publicznego.

Na stronie internetowej Mapy Małopolski (<https://mapymalopolski.pl/>) dostępna jest grupa tematyczna o nazwie Wojewódzki Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej, w ramach której prezentowane są kompozycje mapowe umożliwiające zapoznanie się z danymi i materiałami zgromadzonymi w zasobie, w tym z bazą danych BDOT10k.

ANEKS

Tabela 75. Pozycja Małopolski na tle kraju

Wyszczególnienie		Polska	Małopolska	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Ludność (w tys.)		37 489,1	3 429,1	4.	4.	4.	4.	4.	4.	4.	4.	4.	4.
Gęstość zaludnienia (na km ²)		119,4	225,8	2.	2.	2.	2.	2.	2.	2.	2.	2.	2.
Wskaźnik urbanizacji (w %)		59,4	47,8	13.	13.	13.	13.	13.	13.	13.	13.	13.	13.
Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców		-4,2	-1,8	2ex.	2ex.	3.	2.	2.	2.	2.	1.	1.	1.
Saldo migracji wew. i zagr. na pobyt stały na 1000 mieszkańców		0,3	1,7	3.	3	3.	3.	3.	4.	3.	3ex.	3.	3.
Łóżka w szpitalach ogólnych na 10 tys. mieszkańców		42,65	39,16	14.	14.	14.	13.	12.	14.	14.	13.	14.	13.
Stopa bezrobocia rejestrowanego na koniec roku (w %)		5,1	4,2	3ex.	3	3.	3.	3.	4.	3.	5ex.	4.	4.
Podmioty gospodarki narodowej w systemie REGON		5 304 156	499 310	4.	4.	4.	5.	4.	4	4.	4.	4.	4.
Produkt krajowy brutto (w mln zł)*		3 401 610	273 768	5.	5.	5.	5.	5.	5.	5.	5.	5.	b.d.
> na 1 mieszkańca (w zł)*		90 396	80 434	6.	7.	7.	7.	7	7.	7.	7.	7.	b.d.
Przemysł													
> produkcja sprzedana (w mln zł)		2 313 348	177 765	5.	5.	5.	5.	5.	5.	5.	5.	5.	5.
> dynamika produkcji		100,3	100,7	12	11.	5.	4.	8.	11.	3.	15.	5.	8.
> dynamika przeciętnego zatrudnienia		98,8	99,3	2ex.	8ex.	5.	9.	1.	6.	4ex.	3ex.	8	4ex.
Budownictwo													
> produkcja sprzedana (w mln zł)		411 041	35 952,9	4.	4.	4.	4.	4.	4.	4.	4.	4.	4.
> dynamika produkcji		98,4	102,0	9.	9.	10.	3.	10.	3.	10.	15.	14.	3.
> dynamika przeciętnego zatrudnienia		99,6	104,6	4.	5.	8.	6.	5.	5ex.	14.	16.	7.	1.
Mieszkania oddane do użytkowania		200 106	20 376	3.	2.	2.	4.	3.	3.	4.	3.	3.	2.
Przeciętna pow. użytkowa mieszkania na 1 osobę w m ²		32,2	32,0	9.	9.	10.	9.	10.	9.	8.	8.	9.	8.

Wyszczególnienie	Polska												
	Małopolska	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024		
Nakłady na działalność badawczą i rozwojową (w mln zł)*	7 519,2	2.	2.	2.	2.	2.	2.	2.	2.	2.	b.d.		
Miejsca noclegowe w bazie noclegowej turystyki (w tys.)	103,5	3.	3.	3.	3.	3.	3.	3.	3.	3.	3.		
Dochody budżetów gmin (w mln zł)	18 017,9	3.	3.	3.	3.	3.	3.	3.	3.	3.	3.		
Dochody budżetów powiatów i miast na prawach powiatów (w mln zł)	15 444,3	3.	3.	3.	3.	3.	3.	3.	3.	3.	3.		
Dochody budżetów województw (w mln zł)	2 871,3	6.	5.	2.	3.	4.	2.	3.	2.	3.	3.		

* Dane szacunkowe za 2023 rok.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Kompas rozwoju Małopolski

Kompas obrazuje tempo zmian wybranych wielkości charakteryzujących poszczególne zjawiska społeczno-gospodarcze. Całość podzielona została na cztery obszary: Mieszkańcy, Gospodarka, Kapitał społeczny oraz Środowisko. Każdy z obszarów zawiera od 3 do 5 tematów, parametryzowanych co najwyżej czterema wskaźnikami. Przyjęto rok 2010 jako rok bazowy, przeliczając dynamiki zmian do roku 2014 i 2024 dla Małopolski oraz, dla porównania, dla całej Polski. Jednocześnie destymulanty zastąpione zostały stymulantami. Wskaźnik syntetyczny dla tematów jest średnią geometryczną wartości dynamik zmian wskaźników wchodzących w zakres danego tematu.

Pełny zakres wskaźników obejmuje:

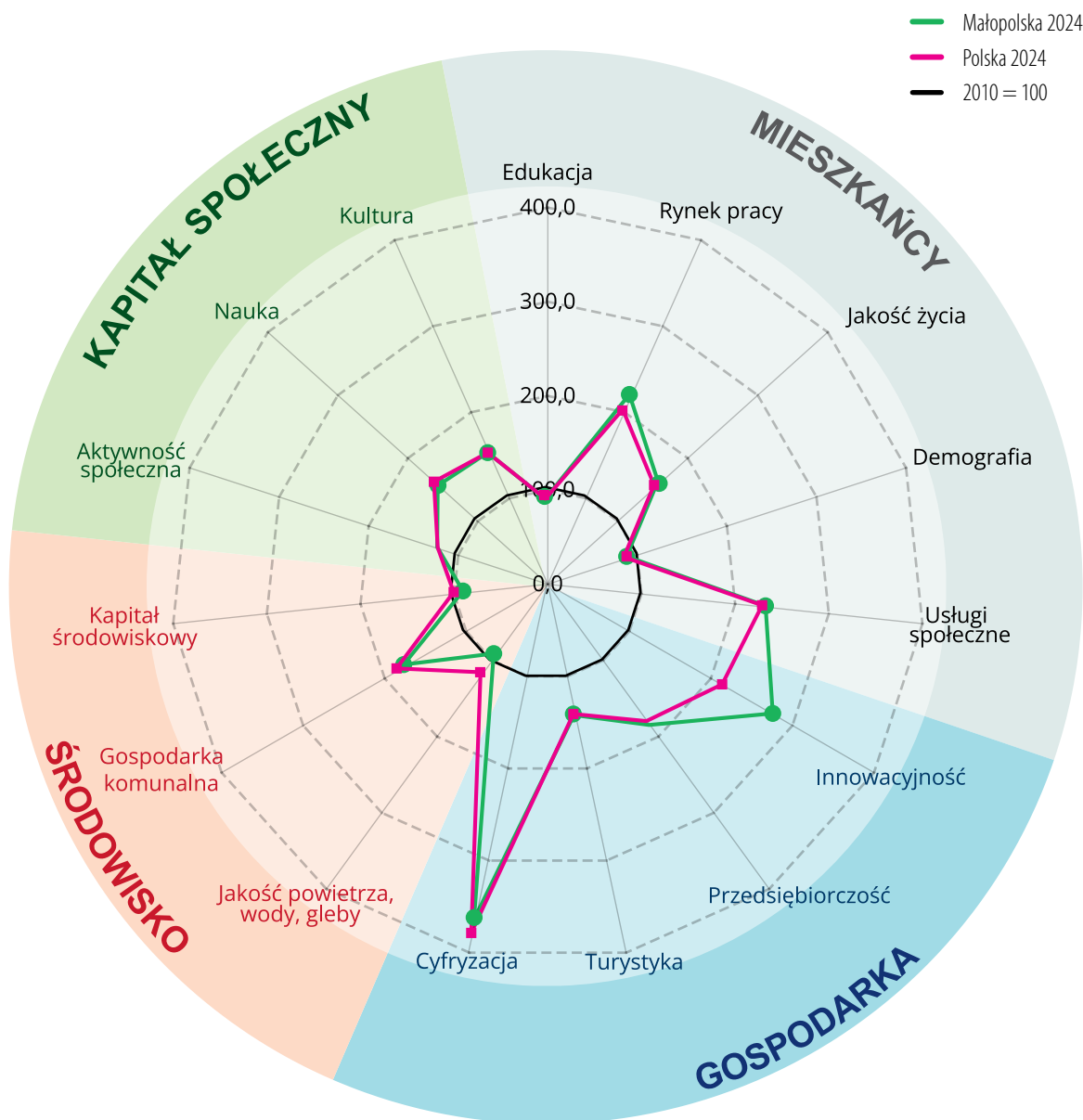
Tabela 76. Wskaźniki ujęte w Kompasie rozwoju Małopolski

Obszar	Temat	Wskaźniki
Mieszkańcy	Edukacja	zdawalność egzaminów maturalnych (%)
		studenci szkół wyższych na 10 tys. mieszkańców
	Rynek pracy	stopa bezrobocia (18–59/64 lata)
		aktywność zawodowa (18–59/64 lata)
	Jakość życia	powierzchnia mieszkania na mieszkańca
		przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na mieszkańca
		prognozowana długość życia w zdrowiu
	Demografia	przeciętne dalsze trwanie życia noworodka – ogółem
		zmiana liczby mieszkańców r/r
		ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
	Usługi społeczne	dzieci w przedszkolach i innych formach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3–5 lat
		dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3
		lekarze według podstawowego miejsca pracy na 10 tys. mieszkańców
		liczba miejsc w stacjonarnych placówkach pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców
Gospodarka	Innowacyjność	nakłady wewnętrzne na działalność badawczo-rozwojową w odniesieniu do PKB
	Przedsiębiorczość	podmioty wpisane do rejestru REGON na 1000 ludności
		produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca (ceny bieżące)
	Turystyka	liczba podmiotów z działu 55 (zakwaterowanie) i 79 (działalność organizatorów turystyki) PKD na 1000 podmiotów zarejestrowanych ogółem
		udzielone noclegi na 1000 mieszkańców
	Cyfryzacja	udział przedsiębiorstw sektora niefinansowego otrzymujących zamówienia poprzez sieci komputerowe (stronę internetową, systemy typu EDI)
Środowisko	Jakość powietrza, wody, gleby	odsetek przedsiębiorstw posiadających szerokopasmowe łącze stałe o przepustowości przynajmniej 30 Mb/s
		emisja zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych na km ² powierzchni (t/km ²)
		udział przemysłowych ścieków oczyszczonych w ściekach wymagających oczyszczenia
		udział gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji w powierzchni ogółem

Obszar	Temat	Wskaźniki
Środowisko	Gospodarka komunalna	odsetek ludności korzystającej z wodociągu sieciowego
		odsetek ludności korzystającej z kanalizacji sieciowej
		odpady zebrane selektywnie w odniesieniu do wszystkich odpadów
	Kapitał środowiskowy	powierzchnia terenów zieleni na 1 mieszkańca (m ²)
		powierzchnia obszarów zabudowanych i zurbanizowanych do powierzchni całkowitej (%)
Kapitał społeczny	Aktywność społeczna	NGO na 1000 mieszkańców
		frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych (I tura)
	Nauka	odsetek ludności w wieku 15–89 lat z wykształceniem wyższym
		patenty udzielone przez UPRP na 1 mln mieszkańców
	Kultura	widzowie/słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych na 1000 mieszkańców wg siedziby instytucji
		zwiedzający muzea i oddziały na 1000 mieszkańców

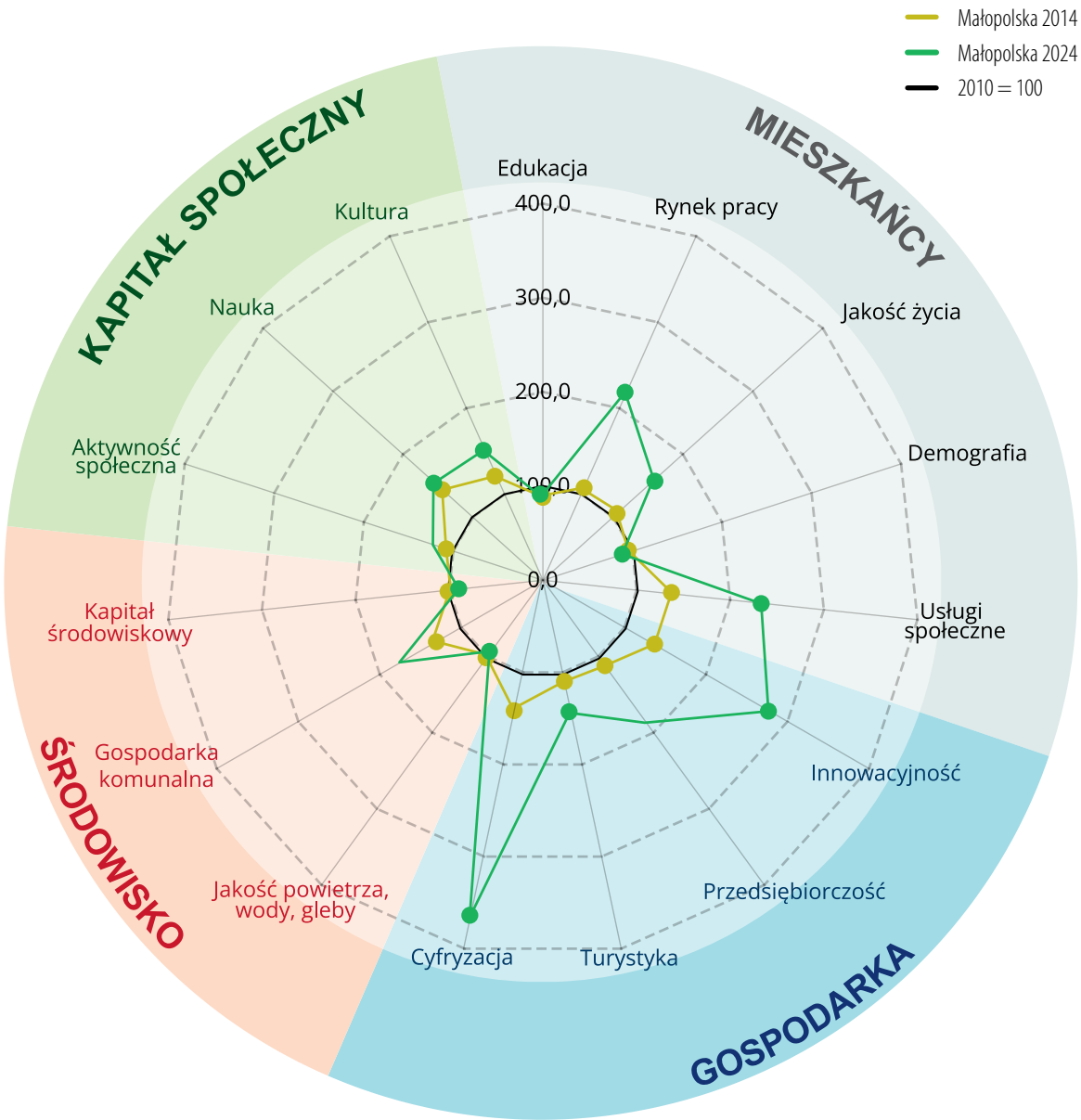
Źródło: opracowanie własne UMWM.

Rysunek 1. Kompas rozwoju — Małopolska na tle Polski w 2024 roku

Źródło: opracowanie własne UMWM.

Rysunek 2. Kompas rozwoju – Małopolska w latach 2014 i 2024

Źródło: opracowanie własne UMWM.

Wybrane inwestycje w Małopolsce oddane do użytku w 2024 roku

— Budowa obwodnicy Szczurowej w ciągu DW 964

fot. Zarząd Dróg Wojewódzkich w Krakowie

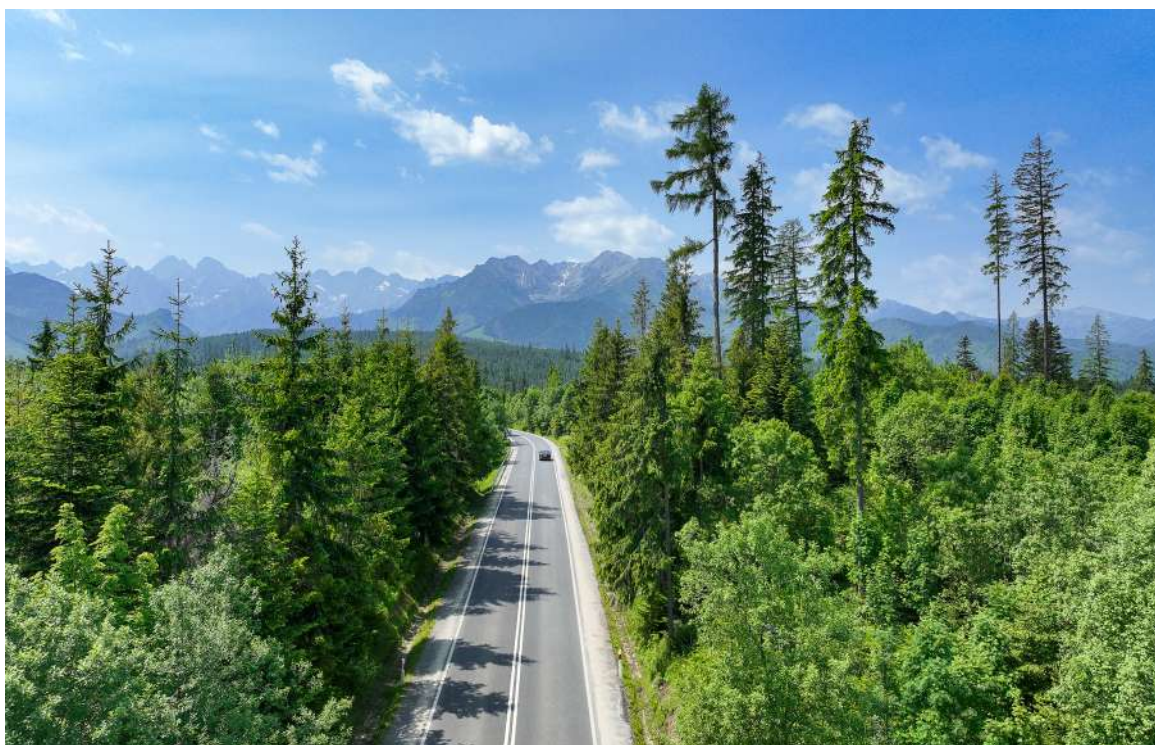
fot. Zarząd Dróg Wojewódzkich w Krakowie

— Budowa odcinka drogi ekspresowej S7 od Widomej do Krakowa oraz Północnej Obwodnicy Krakowa

fot. UWMW

— Modernizacja DW 960 Bukowina Tatrzańska – Łysa Polana

fot. Zarząd Dróg Wojewódzkich w Krakowie

**Budowa obwodnicy Hubenic i Kozłowa
w ciągu DW 973**

fot. Zarząd Dróg Wojewódzkich w Krakowie

fot. Zarząd Dróg Wojewódzkich w Krakowie

Przebudowa mostu w Szczawie

fol. Zarząd Dróg Wojewódzkich w Krakowie

Przebudowa mostu w Kobylcu

fol. Zarząd Dróg Wojewódzkich w Krakowie

Budowa kładki pieszo-rowerowej w Krościenku nad Dunajcem

fot. Zarząd Dróg Wojewódzkich w Krakowie

fot. Zarząd Dróg Wojewódzkich w Krakowie

— Budowa Centrum Innowacji oraz Badań Prozdrowotnej i Bezpiecznej Żywności na Uniwersytecie Rolniczym w Krakowie

fot. Michał Stawowiak

fot. Michał Stawowiak

Utworzenie Laboratorium Aerodynamiki Środowiskowej na Politechnice Krakowskiej

fot. UMWM

fot. UMWM

— Heksagon – budowa hangaru dla Muzeum Lotnictwa Polskiego w Krakowie

fot. UWMM

— Przebudowa i adaptacja strychu siedziby Muzeum Archeologicznego w Krakowie na cele użytkowe, m.in. ekspozycyjne i edukacyjno-konferencyjne

fot. Muzeum Archeologiczne w Krakowie

Budowa nowej siedziby Małopolskiego Muzeum Pożarnictwa w Alwerni

fot. UWMM

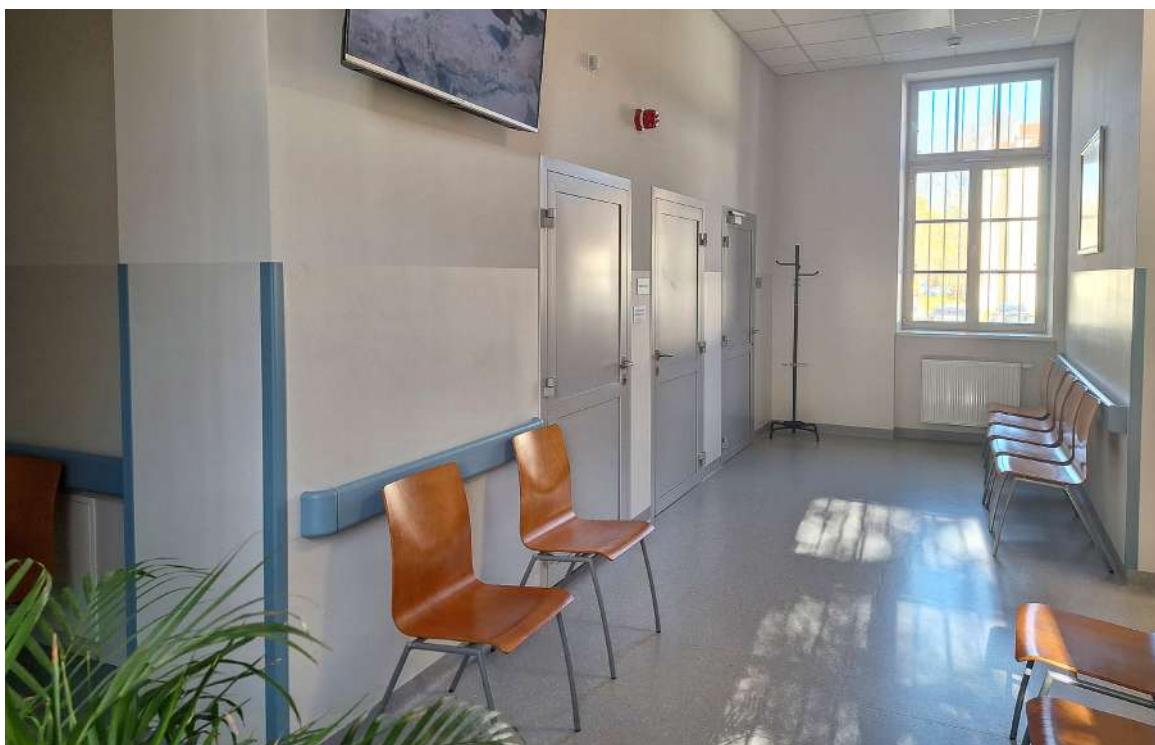

fot. Muzeum Pożarnictwa w Alwerni

— Nowa siedziba Centrum Zdrowia Psychicznego Kraków-Podgórze

fol. Szpital Kliniczny im. dr. Józefa Babińskiego w Krakowie

fol. Szpital Kliniczny im. dr. Józefa Babińskiego w Krakowie

**Budowa pracowni modułowej rezonansu magnetycznego
w Szpitalu Specjalistycznym im. Stefana Żeromskiego w Krakowie**

Szpital Specjalistyczny im. Stefana Żeromskiego SP ZOZ w Krakowie

**Zakup i montaż rezonansu magnetycznego
w Szpitalu Specjalistycznym im. J. Dietla w Krakowie**

fol. Szpital Specjalistyczny im. J. Dietla w Krakowie

— Utworzenie Centrum Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży w Andrychowie

fot. UWWM

— Modernizacja boisk piłki ręcznej, tenisa, koszykówki i siatkówki przy Zespole Placówek Edukacyjno-Opiekuńczo-Wychowawczych w Wielkich Drogach

fot. ZPEOW w Wielkich Drogach

**Rozbudowa i modernizacja Młodzieżowego Ośrodka
Wychowawczego w Mszanie Dolnej**

fot. MOW w Mszanie Dolnej

**Modernizacja pomieszczeń Małopolskiego Zespołu
Jednostek Edukacyjnych w Nowym Sączu**

fot. MZJE w Nowym Sączu

Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
Departament Rozwoju Regionu
ul. Wielicka 72A, 30-552 Kraków